

Archief voor kerkelijke en wereldlijke geschiedenis van Nederland, meer bepaaldelijk van Utrecht 1850

<https://hdl.handle.net/1874/27545>

O. V. 12

ARCHIEF

VOOR

KERKELIJKE EN WERELDLIJKE GESCHIEDENIS VAN NEDERLAND,

MEER BEPAALDELIJK VAN

UTRECHT.

(ALS VERVOLG OP HET ARCHIEF VOOR KERKELIJKE EN WERELDSCHES GESCHIEDENISSEN,
UITGEGEVEN DOOR WIJLEN DEN HEER J. J. DODT VAN FLENSBURG).

UITGEGEVEN

ONDER BEGUNSTIGING VAN

Z. M. DEN KONING DER NEDERLANDEN,

DOOR

Jhr. Mr. A. M. C. VAN ASCH VAN WIJCK.

EERSTE DEEL.

UTRECHT,
KEMINK EN ZOON,
1850.

On est las de voir l'histoire, comme un sophiste docile et gagé, se prêter à toutes les preuves que chacun en veut tirer, ce qu'on veut d'elle, ce sont des faits.

BARANTE.

Histoire des Ducs de Bourgogne.

WAARDE ZWAGER!

Gij verwacht van mij toch niet, dat ik uw werk zal aanbevelen, waarlijk, het behoeft zulk eene aanbeveling niet, en als het die noodig had, hoe zoude ik er mij het regt toe durven aanmatigen? Maar gij kent mijne belangstelling in de beoefening der geschiedenis onzes vaderlands en de vreugde, waarmede ik elke poging begroet om nieuwe bronnen voor haar te ontsluiten. Zie, daarom wil ik het u zoo gaarne zeggen, hoe het mij verheugde, toen gij het voornemen hadt opgevat, om het werk van den onvermoeiden *Dodt* voort te zetten, wil ik u geluk wenschen met die aangevangene taak. Moge bij eene oppervlakkige beschouwing, die dor en onaangenaam schijnen aan velen, die zich liever met het levendige verhaal en met de heldere voorstelling van het gebeurde, dan met de verzameling dier oude oorkonden bezig houden, wie eenmaal ondervonden heeft welk een vreugde, welk een genoegen het schenkt, bij de nasporing en bewerking van die overblijfselen der vroegere eeuwen de geschiedenis als onder de behandeling te voelen herleven, zich als verplaatst te zien in dien vroegeren tijd en bij zijne meest beroemde personen, ingeleid tot hunne raadslagen en plannen, hem zal die schijn van dorheid niet meer afschrikken of terug houden. En zou de bewustheid van nieuwe, zuivere en overvloedige bronnen tot kennis der geschiedenis te openen, niet op zich zelve reeds genoeg zijn om die taak aangenaam en uitlokkend te maken? Zeker zult ook gij dit ondervonden hebben bij de uitgave van deze brieven, die zooveel licht verspreiden over een tijdvak der geschiedenis van het Sticht, waarvan ons nog zoo weinig bekend is en dat toch in zoo vele opzigten onze belangstelling wekt. Door zulke oorkonden alleen kan een vasten grond voor de geschiedenis des vaderlands verkregen worden en voor haar eene zekerheid worden gewonnen, die elken twijfel buiten sluit. Zij verplaatsen ons midden in de handelingen, bemoeijenissen en gedachten van hen, die toen den gang der zaken bestuurden, en vermelden ons zoo menige bijzonderheid, zoo menigen trek, wier herinnering anders zou verloren zijn. Gij zijt er immers met mij overtuigd van, dat in die overblijfsels nog een schat verborgen ligt, waaruit de geschiedenis opgehelderd, aangevuld en verbeterd kan worden en wier opsporing dagelijks eene meer dringende behoefte wordt, opdat zij niet verloren ga, maar vruchtbaar worde voor de kennis der vroegere tijden. Neen, daarbij kan de

kennis der geschiedenis onzes vaderlands niet winnen, dat men haar slechts navertelle en zich te vreden stelle met het overgeleverde verhaal in nieuwen vorm te herhalen, dit alleen kan haar waarlijk bevorderen, dat men nieuwe hulpmiddelen voor haar ontsluit, nieuwe berigten verzamele, en voor allen toegankelijk make wat nu begraven ligt en verspreid in de verschillende archieven en verzamelingen. Gelukkig dat die overtuiging dagelijks meer gevestigd wordt en zoo velen thans daaraan tijd en krachten besteden. Zoo zal het eens mogelijk worden, de geschiedenis op vastere grondslagen te vestigen en worden van alle zijden bouwstoffen verzameld, geschikt haar volkomener dan te voren op te trekken en te voltoojen. Maar hoeveel is hiertoe nog noodig? Mogten nog velen, wien met u zich er de gelegenheid toe aanbod, uw voorbeeld volgen en verzamelen en uitgeven wat er toe strekken kan, maar mogten ook alom gewestelijke en plaatselijke besturen er toe medewerken, door hunne archieven te rangschikken en er behoorlijke inventarissen van te doen opmaken en die algemeen verkrijgbaar te stellen, opdat ieder althans weten kan wat daar nog te vinden is, mogten zij het gebruik er gemakkelijk van maken voor ieder, die in de kennis dier oude oorkonden belang stelt. Veler krachten zijn er nog noodig om die te bewerken, maar rijk is ook de winst, die hier te verkrijgen valt. Ga dan voort om voor de geschiedenis van Utrecht te verzamelen en uit te geven, wat nog in zoo rijken overvloed verscholen ligt in de verschillende verzamelingen, en moge de belangstelling van allen, dien de geschiedenis hunnes vaderlands ter harte gaat, en de bewustheid mede te werken tot haren opbouw en hare volmaking, u de moeite en vlijt beloonen daaraan besteed. Ziedaar wat ik u zeggen wilde, toen gij verlangdet dat ik een woord aan u voor uw werk zou plaatsen; zij het voor u overboodig, welligt spoort het een anderen aan uw voetspoor te volgen, en blijft het niet onvruchtbaar voor onze geschiedenis. Zal dan uwe wensch vervuld zijn, zeker ook die van hem, die altijd blijft

UTRECHT, 22 Mei 1850.

T. T.

B. J. L. DE GEER.

INLEIDING.

Op den 25. Augustus van het jaar 1847 werd de heer Jens Jenssen Dodt, geboortig uit Flensburg in Denemarken, door den dood aan zijn werkzaam en nuttig leven ontrukkt (1). De historische wetenschap verloor in hem een verdienstelijk beoefenaar. De ongewone warmte en onbezweken ijver, waarmede hij tot de eerste bronnen der vaderlandsche geschiedenis doordrong, bijna uitsluitend met het doel om de vruchten zijns arbeids door openbaarmaking ten haren nutte aan te wenden, was daarom opmerkelijk, omdat hij vreemd was aan het land, waarvan hij de historische kennis tot eenig doel van zijne studiën en onderzoekingen gekozen had. Van zijne jeugd af met voorliefde voor de geschiedkundige wetenschap bezielde, gaf eene toevallige zamenloop van omstandigheden aan dien smaak eene bepaalde rigting, zoodat hij zich de Nederlandsche geschiedenis, meer bijzonder van het Sticht van Utrecht, tot hoofddoel zijner wetenschappelijke werkzaamheden stelde, welke vrije ontwikkeling de rijke archieven van Utrecht zoo zeer begunstigen. Begaafd met een vluggen geest, had hij, hoewel geen Nederlander, zich zeer spoedig zoowel in de oude taal als in het schrift der oude oorkonden ervaren gemaakt, en daarin zulk eene bedrevenheid verkregen, dat hij met de grootste gemakkelijkheden het moeilijkste handschrift wist te ontcijferen; voorzien met een voortreffelijk geheugen, vermeerderde hij daarbij, door zijne betrekking aan de Akademische bibliotheek, zijne reeds vroeger verkregene kennis van gedrukte bronnen op eene belangrijke wijze, hetgeen hem bij zijne onderzoekingen in de verschillende archieven van Utrecht zoo zeer behulpzaam was. Niet alleen in de openbare archieven maar zelfs uit de bijzondere verzamelingen, welke toegang hem goedgunstig verleend werd, wist hij met gevatheid en scherpzinnigheid het belangrijke tot opheldering der geschiedenis op te delven. Met deze geschiktheid en ervarenheid paarde hij tevens onvermoeide werkzaamheid, geduld en volharding. Wanneer hij een of ander feit, al ware het van ondergeschikt belang, tot klaarheid wenschte te brengen, deinsde hij voor geen arbeid terug, en rustte niet, voor daarin zoo veel mogelijk geslaagd te zijn. In een woord, voor de zaak der bronnen-studie, offerde hij alle levensgenoegeen op, en leefde daarin met geheel zijne ziel. Ook in anderen trachtte hij, waar hij kon, diezelfde zucht tot onderzoek op te wekken, en waar hij die aantrof, met zorg aan te kweeken en tot even nuttige uitkomsten, in het belang der geschiedkunde, te leiden. Van daar die bekende bereidvaardigheid, waarmede hij anderen met zijne bedrevenheid en uitgebreide kennis van bronnen ten dienste stond, die gemakkelijkheden, waarmede hij zijne met zoo veel vlijt en inspanning verzamelde bouwstoffen kon afstaan, en waarmede hij het onderzoek van anderen tot het zijne maakte en daarin met dienzelfden ijver werkzaam was. Sedert verscheidene jaren in vriendschapsbetrekking met hem staande, geboren uit wederkeurig hulphetoon in historisch onderzoek, zou ik vele voorbeelden van die onbaatzuchtige hulpvaardigheid, maar ook van den ondank kunnen aanvoeren, waarmede hij soms door menig schrijver

(1) Eene korte levensschets van hem vindt men in de *Algemeene Konst- en Letterbode*, n°. 41 van het jaar 1847.

werd beloond, wiens werk lauweren inoogstte, door dat men met den vrucht van Dodt's onderzoekingen, als met die van eigene nasporingen pronkte.

Indien men opsomt, wat hij, sedert den tijd dat hij zich bepaaldelijk aan historisch onderzoek toewijdde tot aan het tijdstip van zijnen dood, heeft aan het licht gebracht, dat zonder hem nog onbekend zou gebleven zijn (1), en daarbij in aanmerking neemt de aanzienlijke verzameling van nagelaten afschriften en papieren, meest door zijn eigen hand geschreven, den tijd, door zijne betrekking aan de Bibliotheek ingenomen en ook besteed aan zijne uitgebreide briefwisseling met vele geleerde mannen en beoefenaars der geschiedenis, die zijne wetenschappelijke hulp inriepen — dan is het bijna ongelooftlijk, wat al niet een onafgebroken arbeidzaam leven in een betrekkelijk kort tijdperk kan voortbrengen. Elk dan ook, die weet welk eene behoefte aan onvermoeid arbeidzame mannen de historische wetenschap, bij hare tegenwoordige eischen, heeft, zal het met regt betreuren, dat zulk een werkzaam leven, hetwelk nog zoo veel beloofde, zoo vroeg werd afgesneden.

Nog zooveel beloofde, zeg ik, met een blik op zijn bekend werk, waarvan het laatste deel nog na zijn dood door zijne weduwe werd uitgegeven. Het zou mij te ver van het doel dezer inleiding voeren, indien ik uitweidde over het aantal van belangrijke oorkonden en bescheiden, die hij in dat werk aan het licht bracht, welks waarde evenwel door eene gelukkiger gekozen en doelmatiger inrigting zoude vermeerderd zijn. Wat nu betreft het gebrek aan gewenschte orde en eenheid, zoo zal de rede daarvan bij aan allen, die den heer Dodt van meer nabij hebben gekend, gemakkelijk zijn te vinden in het ongeduld, dat den ijverigen man bezielde, om de gevondene bescheiden zoo spoedig mogelijk aan het licht te brengen. Van daar dat men in een en hetzelfde deel zoo vele geheel op zich zelf staande en tot verschillende tijdvakken behoorende stukken aantreft, welke hij anders zoo gevoeliglijk regelmatig en wetenschappelijker had kunnen indeelen; doch in weerwil dezer gebreken heeft hij, door dit werk te ondernemen, het bewijs geleverd dat hij zich had geplaatst op het ware standpunt der historische wetenschap, welke zich niet meer vergenoegt met hetzelfde gebouw telkens in een anderen vorm, uit dezelfde bouwstoffen op te trekken, maar van hare beoefenaars eene nieuwe inspanning van krachten eischt, tot het opsporen en openbaar maken van oorspronkelijke oorkonden, zoo hij uitnemendheid geschikt om het licht der waarheid over de geschiedenis te doen schijnen. Is dit op de algemeene vaderlandsche geschiedenis van onmiskenbare toepassing, elk die eenigzins met de gesteldheid van die van het Sticht van Utrecht bekend is, en weet hoe op hare belangrijkste tijdperken nog duisternis heerscht, zal moeten erkennen dat, meer nog dan in elk ander gewest, aan de openbaarmaking harer rijke en nog onbekende bronnen eene behoefte bestaat, die hij elk bepaald historisch onderzoek zich levendiger gevoelen doet. De onderneming dus van den heer Dodt mag in den ruimsten zin des woords verdienstelijk genaamd worden, en elk, die prijs stelt op de grondige kennis der Stichtsche geschiedenis, is hem erkentenis schuldig, dat hij, als vreemdeling, de groote taak, die op den ingezeten rustte, heeft aangevangen en daaraan alle zijne krachten en bekwaamheden heeft ten dienste gesteld.

(1) Behalve zijn bekend werk: *Archief voor Kerkelijke en Wereldsche geschiedenissen*, waarvan het 1° deel in 1838 in het licht verscheen, begeleid door eene voorrede van den hoogleeraar H. J. Roijaards, heeft hij vele belangrijke bijdragen geleverd in de *Alg. Konst- en Letterbode*, in het *Tijdschrift voor Geschiedenis, Oudheden en Statistiek van Utrecht*, in het *Tijdschrift voor het Zeewezen* van de heeren Pilaar en Obreen, in de *Verhandelingen en Berigten omtrent het Zeewezen* van de heeren Tindal en Zwart, in het *Letterlievend Maandschrift*, in het *Belgisch Museum*, in het *Muzikaal Tijdschrift Caecilia* enz,

De erkende behoefte dus aan geopenbaarde bronnen wordt te levendig gevoeld, om niet bij velen het verlangen te hebben opgewekt, dat de onderneming van wijlen den heer Dodt mogt worden voortgezet. Hoewel door mij reeds lang het voornemen daartoe was opgevat, heb ik echter lang geaarzeld, alvorens daartoe bepaald te kunnen besluiten. Niet dat ik tegen den moeilijken en vervelenden arbeid huiverde, die daartoe gevorderd zou worden, of dat ik vreesde mij in mijne keus van belangrijke bescheiden beperkt te zien, of aan genoegzame ondersteuning en medewerking wanhoopte; eene zekere schroomvalligheid alleen om mij op eene lijn te plaatsen met zoo vele verdienstelijke mannen, die hetzelfde werk hebben ondernomen, deed mij verschuiven wat ik anders vroeger zou hebben ten uitvoer gebragt, tot dat eindelijk het besef van het hoog belang der voortzetting van het door Dodt begonnen werk en de ijver, die mij voor de zaak onzer bronnenstudie bezielt, bij mij de overhand namen. Eenmaal daartoe zijnde besloten en dezelfde koninklijke begunstiging, welke zijn werk genoot, verkregen hebbende, meende ik hetzelfde eenvoudig stelsel van uitgave te moeten volgen, namelijk, om mij van alle toelichting en commentariën op de uit te geven bescheiden te onthouden, maar dit geheel aan den geschiedschrijver over te laten, mij alleen tot taak stellende om hem het gebruik der woordelijk in druk overgebragte bronnen zoo gemakkelijk mogelijk te maken door eene korte inhoudsopgave boven elk stuk te plaatsen, en door eene doelmatige tijdrekenkundige rangschikking der bescheiden tot een en hetzelfde tijdperk, en zoo veel mogelijk tot een en hetzelfde historisch geheel behoorende, in acht te nemen, en door in twee verschillende registers, en een kort overzicht van den zakelijken inhoud der bescheiden, en eene gemakkelijke aanduiding van personen en plaatsen den onderzoekenden lezer te verschaffen. Door deze eenvoudige inrigting is het doel, hetwelk ik met deze uitgave beoog, het best mijns inziens te bereiken.

Uit de groote verzameling afschriften van belangrijke oorkonden en bescheiden, of door eigen arbeid of door aankoop verkregen, was het moeilijk voor mij eene goede keuze te doen, omdat ik mij voornam zooveel mogelijk volledigheid te brengen in de uitgave der tot hetzelfde tijdperk en tot hetzelfde historisch onderwerp toepasselijke bescheiden.

Er berust in het voormalig archief der 5 kapittelen, thans met het provinciaal archief van Utrecht vereenigd en onder hetzelfde opzigt gesteld, eene merkwaardige verzameling brieven, gelijktijdige afschriften en concepten, in 12 folio boekdeelen, doch zonder doelmatige rangschikking, gebonden. Zij loopen van het jaar 1300 tot aan 1645, doch het is klaarblijkelijk, dat in deze verzameling van het eerstgemelde jaar tot aan het einde der regering van bisschop David van Bourgondië, en van het jaar 1528 tot aan 1645, zeer vele brieven verloren zijn gegaan, wegens de ontzettende gapingen die daarin voorkomen. Wat echter de tijdperken der bisschoppelijke regeringen van Frederik van Baden, Philips van Bourgondië en Hendrik van Beijeren, betreft, zeldzaam zal er eene verzameling bescheiden vollediger gevonden worden, dan die, welke dit in de Stichtsche geschiedenis zoo gewichtig tijdperk (1496 tot 1528) toelicht. Gedurende die jaren volgen de brieven en stukken elkander soms bijna van dag tot dag op, zoo als men reeds in dit deel gereedelijk zal kunnen opmerken. Deze geregelde opvolging is te meer van belang, omdat al wat van die jaren is te boek gesteld, zich tot zeer weinige daadzaken en omstandigheden beperkt, en ook deze bisschoppelijke regeringen nimmer, zoo ver mij althans is bekend, aan een bepaald en grondig onderzoek zijn onderworpen. Daar tot dit onderzoek de volledige kennis zoo wel van den toestand der stad Utrecht als van de handelingen der stedelijke regering van Utrecht, voor zoo ver die in de geschiedenis dezer bisschoppen ingrijpen, mij noodzakelijk voorkomt, ligt het tevens

in mijn plan van bewerking, om op de brieven en bescheiden, handelende over het bestuur van bisschop Frederik van Baden, in dezelfde tijdrekenkundige orde uit de raadsdagelijkschboeken, huurspraakboeken en kameraarsrekeningen al datgene te laten volgen, wat mij toeschijnt daartoe noodig te zijn. Op dezelfde wijze hoop ik de regeringen van de bisschoppen Philips van Bourgondië en Hendrik van Beijeren te behandelen. Voor hunne geschiedenis heb ik de bronnen nog vollediger kunnen verzamelen, omdat een grooter aantal bescheiden over de jaren 1517—1528 op het stedelijk archief aanwezig zijn, en omdat ik in de papieren van het voormalig archief van het graafschap Buren, en in particuliere verzamelingen vele zeer belangrijke stukken tot dien tijd betrekkelijk aangetroffen heb.

Hoewel ik hoofdzakelijk met dit en de volgende deelen van dit werk, de toelichting van de geschiedenis der drie bovengemelde kerkvooyden mij ten doel heb gesteld, zoo heb ik echter gemeend mij hier en daar eenige afwijking van dit plan te mogen veroorloven, door inlassching van stukken, welke meer in betrekking staan tot de algemeene of eene andere gewestelijke geschiedenis. De belangrijkheid dier stukken zal, hoop ik, die afwijking in het nut der bronnenstudie kunnen regtvaardigen.

Voor ik deze inleiding tot mijn werk eindige, zij het mij geoorloofd den lezer te verzoeken bij de raadpleging der uitgegeven bronnen het navolgende op te merken.

Vooreerst, dat ik alle de in den oorspronkelijken tekst voorkomende verkortingen, voor zoo ver dit met zekerheid kon geschieden, heb weggelaten en de woorden voluit geschreven, eene vrijheid, die tot een gemakkelijker gebruik noodzakelijk was. Daar waar bij mij eenigen twijfel bestond, heb ik voorzigtigheidshalve die verkortingsteekenen terug gegeven.

Ten tweede, dat ik de spelling der woorden zoo veel mogelijk getrouw heb gevolgd, zelfs dan, wanneer de v klaarblijkelijk voor de o of u en de j voor de i geschreven is, alsmede wanneer de lettergrepen van een en hetzelfde woord van elkander afgescheiden en omgekeerd wanneer twee op zich zelf staande woorden aan elkander gehecht voorkomen.

Ten derde, meende ik zeer omzigtig te moeten handelen, met de aanduiding of de brieven en bescheiden geheel eigenhandig geschreven, dan wel of zij alleen met de ondertekening voorzien waren. Ook dit laatste is soms zeer moeilijk te bepalen, omdat het veel tijds plaats had, dat aan hij wien het schrijven van den brief of het stuk opgedragen was, met zijne hand tevens den naam van den afzender er onder plaatste. Er behoort eene grondige autographische kennis toe, om dit alles met zekerheid te kunnen bepalen. Om mij dus aan geene mistasting bloot te stellen, heb ik alleen dan, wanneer het klaarblijkelijk verschil in schrift geen twijfel overliet, de eigene ondertekening door eene kapitale letter aangeduid en daarin de verkortingen geheel teruggegeven.

Ten vierde, mij strengelijk van alle commentariën onthoudende, en dit geheel aan den geschiedschrijver wenschende over te laten, heb ik evenwel bij elk woord of zinsnede, die mij althans in het oorspronkelijke duister of als eene schrijffeil voorkwam, een vraagteken geplaatst, tot aanduiding dat hier geene drukfeil bestond en ook dit mijne opmerkzaamheid niet was ontgaan.

Ten laatste heb ik gemeend, wat de punctuatie en het aanbrengen der hoofdletters aangaat, de gewone regelen te moeten in acht nemen.

FREDERIK VAN BADEN.

POGINGEN TER ZIJNER BENOEMING TOT COADJUTOR EN LATER TOT OPVOLGER VAN DAVID VAN BOURGONDË, ALS BISSCHOP VAN UTRECHT.

(1493—1496).

Maximiliaan van Oostenrijk zendt aan het kapittel van den Dom te Utrecht zijne raden, ter zake van aangelegenheden de Utrechtsche kerk betreffende.

Maximilianus, diuina fauente clementia Romanorum rex semper Augustus etc.

Honorabiles, deuoti, dilecti. Scribimus venerabili Daudi, episcopo Traiectensi principi deuoto nostro dilecto, de nonnullis negotijs utriusque nostrorum inprimisque ecclesie Traiectensis commodum concernentibus, quemadmodum ex presentium latoribus, oratoribus ac consiliarijs nostris, horum occasione emissis, cognoscere poteritis, desiderantes, ut hijsdem in omnibus et singulis, que nostro nomine uobis exponent, fidem indubiam ac firmam haud secus ac nobis ipsis hac re, nec non in illis, tum nostre contemplationis, tum publici commodi intuitu, quoad melius fieri poterit, consultare laborareque uelitis. In eo nobis rem admodum acceptam facietis erga nos et quemlibet uestrum generose recognoscendam. Datum in opido nostro Lynntz, decima die mensis Junij, anno Domini etc. LXXXIIJ, regnorum nostrorum Romani octauo, Hungarie uero quarto annis.

Get. MAXI^{VS}. R.

Ad mandatum domini regis proprium.

Opschrift: Honorabilibus, deuotis nostris dilectis, preposito, decano, capitulo ecclesie katedralis Traiectensis.

Deel, A. 133.

Keizer Frederik III. beveelt aan het genoemd kapittel deze zending aan.

Fridericus, diuina fauente clemencia Romanorum imperator, semper Augustus.

Venerabiles, deuoti, dilecti. Scribimus in presenciarum in fauorem oratorum prope diem per carissimum filium nostrum Romanorum regem ad presulem et pastorem uestrum mittendorum in quibusdam rebus et causis, non minus usum et comoditatem ecclesie Traiectensis quam profectum dominiorum ipsius Romanorum regis concernentibus; quare uos hortamur summiopere, dum dicti oratores coram aderunt, negocia ipsa una cum presule uestro ita dirigere uelitis, quo illorum labor et studium fructum utrimque pariat nunc sese sua sponte offerentem, quem alias etiam precibus

et data opera fortassis consequi non possitis. Datum in oppido nostro Lynntz, diē tredecima mensis Juny, anno Domini etc. LXXXIIJ, imperij nostri quadragesimo secundo.

Ad mandatum domini imperatoris proprium.

Opschrift: Honorabilibus, nostris deuotis dilectis, decano et capitulo ecclesie Traiectensis.

Deel, D. 97.

III.

Philips van Bourgondië zendt aan voorn. kapittel zijne raden, ter zake van aangelegenheden zijne landen en het Sticht van Utrecht betreffende.

Philips, ertshertoge van Oostrijck, hertoge van Bourg^{en}., van Brabant, graue van Vlaendre, van Artois, van Bourg^{en}., van Henegauwe etc.

Lieue bezondere. Wij hebben ghelast onse lieue ende getrouwe raden ende meester vanden requesten van onss huysse, meester Francois van Busleyden, proost van Ludijck, meester Willem van Halphen proost van Leyden, onse eerst cappellaen ende meester Jan Haltfast, archidiacre van Brabant inde kercke van Ludijck, v te segghen ende te verclaren eenighe saken van onss weghe grootelicks aenghaende die weluaert van onss landen ende ondersaten tot eenre zijde, ende de ondersaten van de stad ende Sticht van Vtrecht ter andere. Soe eist der wij an v scrijuen ende ernstelick verzoucken, dat ghij onse voorss. gescickte vulcommen geloue gheeft van al tguent, dat zij v desen male van onss weghe zegghen ende verclaren zullen, ende voorts v voughen jnder materie als dat wij ons uwer moghen belouen. Lieue besondere God zij met v. Gescreuen in onse stad van Antwerpen, den XVIIJ dach jn Julio, anno XCIIJ.

Get. PHS.

lager NUMAN.

Opschrift: Onzen lieue besonderen, den proost, deken ende luyden vanden cappittel van sinte Martins kercke binnen der stad Vtrecht.

Deel, A. 135.

IV.

Philips van Bourgondië meldt aan hetzelfde kapittel, dat hij aan bisschop David van Bourgondië antwoord heeft verzocht op het vroeger aan hem gerigt voorstel, om Frederik, markgraaf van Baden tot zijn coadjutor in het bisdom te benoemen, en verzoekt het kapittel hierop bij den bisschop aan te dringen.

Philippus, archidux Austrie, dux Burgundie, Lotharingie, Brabantie, Limburgie, Luxemburgie et Geldrie etc. comes Flandrie, Tirolis, Burgundie, Arthesie, Hollandie, Zelandie et Zutphanie etc.

Honorabiles, deuoti, dilecti. Non multo effluxo tempore fuerunt apud vos oratores et consiliarij nostri a nobis ad r. p. Dauid episcopum Traiectensem, consanguineum nostrum, et vestras dilectiones deputati, eidem sue paternitati et vestris delectionibus, nonnulla, vtilitatem et salutem vtriusque nostrorum patrias dominia ac communium subditorum nostrorum pacem et quietem concernentia, inclite memorie Frederici Romanorum imperatoris aui nostri, quem Deus absoluat, et serenissimi Romanorum regis domini et genitoris nostri carissimi ac nostro nominibus exposituri, vti etiam eorum relatione intelleximus. Primo eidem r. p. episcopo, consanguineo nostro, et deinde vestris

dilectionibus interserendo etiam responsum ab eodem r. p. episcopo, consanguineo nostro, acceptum exposuerunt, ac vos de predictorum dominorum nostrorum ac nostro desiderijs et voluntatibus certiores fecerunt, rogaruntque et exhortatos fecerunt, vt pro ecclesie vestre jlliusque et comunium vtriusque dominorum vnione et tranquillitate animos vestros et vota ad desiderium et voluntatem eorundem dominorum nostrorum ac nostrum inclinantem prefatum r. p. David episcopum, consanguineum nostrum, vt jllustrissimum principem Fridericum, ex marchionibus Badensibus custodem et thesaurarium ecclesie Coloniensis, consanguineum nostrum sincere dilectum, in suum et ecclesie vestre coadiutorem sine eius preiudicio aut auctoritatis vel reddituum diminutione reciperet acque sibi, si ipsum ab hac luce decedere contingeret, quae Deus auertat, succederet, si ad hoc apostolice sedis accederet auctoritas, consentiret, sollicitare et eidem persuadere pariter et vestrum consensum prebere velletis, quemadmodum de hijs omnibus recentem penes vos adhuc existere credimus memoriam. Verum relato nobis per dictos deputatos nostros ab eodem episcopo, consanguineo nostro, super propositis sibi recepto responso, carissimum dominum et genitorem nostrum de eodem certiore reddere curauimus, quo audito intelligens sua maiestas jllud sine alicuius temporis prefixione fuisse et esse suspensum et ab hijs de Ouerysse dependere, quibus se episcopus astrictum esse asserit, ita quod sine eorum scitu vel consensu nichil agere valeat. Cum tamen nullum interesse in hijs habere possint, sed dumtaxat ad vos, vt dicunt docti, pertineat, pro alio et firmiori responso rescribere nos iussit. Rescripsimusque; sed aliud quam nostris deputatis factum extitit non recepimus. Cum quo eundem dominum et genitorem nostrum contentare non posse jndubie scientes, sed potius suam maiestatem, si scriberemus, commouere formidarem. Idcirco iterato ad eundem r. patrem pro gratiori responso rescribimus, hortamurque ac requirimus et vos, quatenus consideratis quod nichil in preiudicium ecclesie vestre aut episcopi siue illius auctoritatis et reddituum diminutionem queritur aut petitur, sed omnia pro vnione, concordia, tranquillitate et pace vtriusque dominorum, presertim ecclesie et domini Traiectensis, agantur, prefatum r. patrem, vt se voluntati regie maiestatis et nostre in tam salubri re accommodare et eidem consentire certiusque respondere velit, sollicitare et informare velitis, vestrum etiam ad premissa cum aliud non petatur, quin etiam per sanctos viros beatum videlicet Augustinum factum fuisse prohibetur, qui in vita sibi elegit successorem, quod et hic fieri potest quotidie, etiam fit et nouissime, vt intelleximus, de monasterio Parcensi prope Louanium factum est, prebentium consensum. De voluntate vero vestra et quid in ea re nostro intuitu facere intendatis per harum latorem nos certiorantes. Quod erga ecclesiam vestram et vos diligenti studio recognoscere curabimus auxiliante Altissimo, qui vos in augmentatione diuini cultus eundem pro regie maiestatis et nostro felici statu deuote deprecantes longeuos et felices conseruare dignetur. Ex opido nostro Machliniensi, die vicesima prima, mensis Octobris M^oCCCC^oXCII^o.

Get. p^hs.

lager DUBLIOUL.

Opschrift: Venerabilibus, devotis, nobis sincere dilectis, decano et capitulo ecclesie Traiectensis.

Deel, A. 137.

V.

Philips van Bourgondië dringt bij de 5 kapittelen van Utrecht aan op antwoord op zijn vroeger schrijven.

Philippus, archidux Austrie, Burgundie, Brabantie etc. dux, comes Flandrie, Arthesij Burgundie, Hanourie etc.

Venerabiles ac sincere dilecti. Dedimus nuper epistolas nostras ad venerabiles dominos, decanum et

capitulum Traiectensem, nobis persuasum habentes, quod de earumdem continentia ipsas vestras dilectiones redderent certiores, quod cum pretermisum nobis videtur, cum parum aut nihil responsi vsque in hunc diem nobis redditum sit preter petitionem friuole cuiusdem protelationis equissimi desiderij ac precum serenissimi domini regis Romanorum observantissimi nostri genitoris, quam epistole ipsius capituli, quarum copiam presentibus includi iussimus, continent. Has ad ipsas vestras dilectiones denuo damus nostras epistolas, exemplaria dictarum priorum litterarum eis includentes ammonitas requisitasque, cupientes easdem vestras dilectiones, quatenus in tempore et consulere velint perspicique tam necessitati quam saluti quietoque statui venerabilis illius Traiectensis ecclesie, eiusdem diocesis ac vicinorum dominiorum caventque ac operam dent, ne tam pientissime, tam eque ac vtilis future serenissimj genitoris nostri ac nostre precaciones repellantur, quinymo efficiant ac cooperentur quantum salus ac quietudo ipsius ecclesie ac patrie eis cordi esse confidenciam habemus nostro desiderio fiat satis, aut quid in hijs animo constituerunt, quidve ex eis sperare poterimus ac domino serenissimo genitori renuntiare, vt per presencium nostrum tabellarium cerciores suis epistolis reddant requisitas facimus, easdem vestras dilectiones, quas vale exoptamus felices diutiue. Ex opido nostro Machliniensi, XII^a, die mensis Nouembris, anno IIII^{xx}XIIII°.

Get. PHS.

lager LUCRIER.

Opschrift: Venerabilibus dominis, amicis nostris predilectis, prepositis, decanis ac capitulis maioris ac aliarum collegiarum ecclesiarum ciuitatis Traiectensis.

Deel, A. 141.

VI.

Maximiliaan van Oostenrijk verzoekt op nieuw den 5 kapittelen van Utrecht, om bisschop David van Bourgondië te bewegen tot de aanneming van Frederik van Baden tot coadjutor.

Maximilianus, diuina fauente clementia Romanorum semper Augustus ac Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. rex, archidux Austrie, dux Burgundie etc.

Venerabiles, egregy, devotj, sincere dilectj. Cum ad nos redirent fideles nostri ac charissimi filij nostri archiducis Austrie, quos ad vestras dilectiones nuper destinauimus, oratores, eaque, que per vos sibj super petitione nostra et prefatj nostrj charissimi filij per eosdem facta, vt illustri consanguineus noster Fridericus ex marchionibus Badensibus, venerabilis ecclesie cathedralis Coloniensis custos, ad coadiutoriam episcopatus Traiectensis cum titulj successione, illo tamen adiecto, quod, reverendo in Christo patre David episcopo Traiectensi moderno consanguineo nostro dilecto superstite, ipse Fridericus nullam penitus in eodem episcopatu, nisi ipso episcopo requirente seu ordinante, haberet administrationem, per summum dominum nostrum et sanctam apostolicam sedem prouideri possit, ab eodem episcopo consanguineo nostro vestris opera et medijs preberetur consensus, responsa fuere referrent, equo animo audiuius nobisque summe placuerunt, vosque bene et sane consultos perinde cognouimus. Cum nemo ignorare possit, quod de eiusdem consanguinei nostri Frederici persona, si ad eandem coadiutoriam modo, quo supra promoueretur, ipsi Traiectensi ecclesie subditisque eiusdem ac patrijs circumuicinis et eorum inhabitantibus, ne ipso episcopo decedente uel decesso in pristinas deuastationes, guerras ac dissensiones incidant, peroptime prouideretur. Verum cum intelligamus, eundem consanguineum nostrum episcopum modernum in huiusmodi consensu prestando se difficilem reddere et ea de causa quasdam excusationes minime sufficientes allegare, hortamur denuo dilectiones

vestras serioseque requirimus, quatenus pro dicte Traiectensis ecclesie subditorumque eius et aliarum priuatarum circumuicinarum vtilitate et commodo apud eundem episcopum modernum consanguineum nostrum, cui etiam ad presens desuper scribimus, instare velint ipsumque persuasum faciant, vt nostris equis desiderijs cedendo, memoratum suum consensum dictis excusationibus vlteriorjque dilatione postpositis, vt predicto nostro consanguineo Badensi de prefata coadiutoria per sanctam apostolicam sedem modo prenarrato prouideri possit, prebere velit, et rem justam ecclesie patrijsque et subditis sepedictis vtilem nobisque et filio nostro summe gratam efficient eedem vestre dilectiones. Ex ciuitate nostra Wienensi, XXV^a die mensis Januarij, anno XCIIIJ regnorum nostrorum Romanorum VI° octavo, Hungarie vero etc quarto.

Get. MAXI^{VS} R.

lager MARTENS.

Opschrift: Venerabilibus, egregijs ac deuotis prepositis, archidiaconis, decanis ceterisque cathedralis ac aliarum ecclesiarum collegiatarum ciuitatis Traiectensis prelati, canonicis, nobis sincere dilectis.

Deel, A. 144.

VII.

Philips van Bourgondië zendt Engelbert, graaf van Nassau, en den heer van Cruningen aan de 5 kapittelen van Utrecht tot hetzelfde doeleinde.

Philippus, archidua Austrie, dux Burgundie, Brabantie etc. comes Flandrie, Tirolis Arthesii, Burgundie, Hanourie etc.

Venerabiles et egregij, deuoti nobis dilecti. Quoniam animo semper ergo vos fuerint inclite recodationis maiores nostri, et precipue serenissimus Romanorum rex, dominus et genitor noster metuendissimus, si preteritorum rationem probe pensaueritis, satis vobis compertum esse putamus, qui tum vestri tum etiam ceterorum ciuitatis vestre incolarum tutandorum gratia, in quo non modo graues intolerabilesque jmpensas subire, sed proprias quoque personas discrimine rite obijcere non dubitarunt. Nec minori nobis nunc cure est, et vestra et totius jllius ciuitatis tranquillitas, quorum saluti, paci et quieti optime vt consulatur non minus quam de priorum subditorum nostrorum solliciti, jndies magis ac magis prospicere non desistimus, veluti ex litteris nostris prius ad vos datis et etiam ex oratoribus regijs et nostris, ad vos antea missis, liquide satis intelligere potuistis. Accedit et huic nostro desiderio, quod nobis jdem dominus et genitor noster, vt vos sollicitare non desistamus, monet et precipit, cuius jussis (ut equum est) parere cupientes, charissimum consanguineum nostrum Engelbertum comitem de Nassou etc., eiusdem domini regis camerarium, comitatusque nostri Flandrie gubernatorem et locum tenentem generalem, necnon dilectum ac fidelem militem consiliarium et camerarum nostrum, dominum de Cruninghe, oratores nostros ad vos mittere jmpresentiarum statuimus, qui prelibati domini et genitoris nostri voluntatem et desiderium, vobis plenissime aperient, quibus in referendis perinde nobismetipsis vos ex animo requirimus et rogamus fidem adhibere indubiam, et r^{do} patri domino episcopo Traiectensi consanguineo nostro charissimo persuadere, vt ipsius domini et genitoris nostri et etiam desiderijs nostris morem gerere velit, quod profecto jllum vltro facturum esse minime ambigimus, presertim cum nihil contendamus, quod a tramite discrepet rationis aut quod vobis ceterisque jllius ciuitatis incolis aut ipsi etiam episcopo quomodolibet officere possit, quin potius prodesse plurimum, in quo vestri et conciuum vestrorum saluti et quieti optime prospicietis et pericula, que vobis aliter impendere timendum est, cauebitis et rem tum

prefato domino et genitoris nostro, tum nobis etiam gratissimam facietis, quo pro merito, quod certe faciemus quam maxime nos et memores inuenietis et gratos opitulante Altissimo, qui vos feliciter fausteque conseruet. Ex opido nostro Mechlinensi, die IX^a mensis Maii, anno nonagesimo quarto.

Get. PHS.

lager LECAIRDRELIER.

Opschrift: Venerabilibus, egregiis ac devotis prepositis, archidiaconis, decanis ceterisque cathedralis et aliarum ecclesiarum collegiatarum ciuitatis Traiectensis prelati et canonicis nobis sincere dilectis.

Deel, A. 147.

VIII.

Maximiliaan van Oostenrijk herhaalt, met dankbetuiging voor het gunstig antwoord aan Engelbert, graaf van Nassau, gegeven, deze aanbeveling.

Maximilianus, diuina fauente clementia Romanorum semper Augustus, ac Hungarie, Dalmatie, Croatia etc. rex, archidux Austrie, dux Burgundie etc. comes Flandrie etc.

Venerabiles, nobis sincere dilecti. Retulit nobis dilectus fidelis noster affinis, Engelbertus comes de Nassou, primus noster camerarius ac in absentia consanguinei nostri ducis Saxonie omnium provinciarum nostrarum inferiorum locum tenens generalis gratulabundus, vestram erga nos humanitatem ac honorem sibi per vos impensum, deinceps beneuolum vestrum responsum sibi nostra ex parte in favorem illustri consanguinei nostri Frederici marchionis de Baden, Traiectensis coadiutorie causa datum, mirum in modum nos commendauit, de quo vobis non mediocres habemus gratias, quippe nobis apprime gratum fuit eritque multo gratius, si iuxta responsi tenorem huius rei executionem videamus. Quare dilectiones vestras summopere hortamur quatenus predicto nostro consanguineo Frederico talem prebeat assistentiam, vt tandem sibi de coadiutoria prefata, quod diu desideramus, prouideri possitis. In hoc enim nobis vnice gratam ac ecclesie Traiectensi vtilem efficietis, nam eius ac amycorum suorum auxilio industriaque multos controuersus, quibus episcopo moderno consanguineo nostro vita functo implicari posset, liberari poterit. Ex opido Zittert, XVIII mensis Julij, anno XCIIII.

Get. MAXI^{VS} R.

lager MARTENS.

Opschrift: Venerabilibus cathedralis ac aliarum ecclesiarum ciuitatis Traiectensis prepositis, decanis et capitulis nobis sincere dilectis.

Deel, A. 150.

IX.

David van Bourgondië deelt aan de 5 kapittelen en de stad Utrecht mede zijn van burgemeesteren, schepenen en raad der stad Deventer ontvangen antwoord.

Dauid van Bourgoen., bisscop tUtrecht.

Eerbare lieue vriende. Uwen brieff ons nu gesant roerende, alsoe gisteren enen dach voir ons verraempt was gehouden te werden bij ons, onsen staten onses lants alhier ende oick onse ridderschap ende stede onses lants van Ouerijssell op dat voirgheuen des edelen onses lieuen neuen, greuen van Nassouwen etc., welke dach nu nyet gehouden is, soe onse ridderschap ende gedeputierde onser stede van Ouerijssell ouermyts onveilicheit in Veluwen nyet en hebben doruen reijsen, als gij verstaen

hebben wt onsen scrijften, ende die dach, alse onser lieuer vrouwen assumptionis neestkomende, men onsen lieuen neuen voirss. die antwoerde doen soude zeer corts naekende js, sijn gij begerende van ons ofte wij des enige guet voirnemen bedacht mochten hebben, wij v dat doen wittigen, omme dair op oick bedacht wesende, dair op raits te nemen etc., als uwen brieff voerder ludende js, hebben wij guetlijke ontfangen ende waill verstaen. Soe js wair enige van onsen ondersaten onses lants van Ouerijssell, alse nementlyke onse ridderschap onses lants van Vollenhoe, ons en woensdage lestuerleden tegens den auont deden scryuen, sy beducht waren voir rutheren ter Nyerkercke ende anders in Veluwen, ende dair omme op dese tijt bij ons alhijer nyet senden dorsten, als wij doe v onser stat voert daer aff deden scrijuen, ende terstont daer nae quaemen ons scrijften van ridderschap onser lande van Zallant, Twenthe ende Drenthe, ende onser stede van Ouerijssell alleens ludende dair jnne sij hem ontschuldigende scrijuen, hem nyet doenlijke hoere gedeputerde, ouermits onvelicheit thans tot desen dage bij ons te senden, nochtans op dese saken dat bycomen nyet alingen aff scryuende, meer geenre tanderen tijden die saken tot beteren wesen ende vreden gestalt senden willen, als gij sien moegen jn copie van ene hoirre brieuven hijer jnne gelecht. Ende wairt dan die saken hijer ommetrijnt jnden lande van Ghelre sich tot gevoege ofte sulcken wesen stellende worden, onse ondersaten van Ouerijssell veilich ende onbeanxt reijssen dorsten, soudon wij sij v ende andere alhijer op enen anderen dach doen verscryuen bij ons te comen ende jnden saken te sluijten ende te doen, alse men nu dair jnne gedaen soude hebben, wairt oick die onleden hijer ommetrijnt des te lange duerende worden, duchte ons waill nutte, men onsen lieuen neuen greue van Nassouwen voirss. dese gelegentheit mitten alregetlicxten jnden besten manieren dair toe dienende scrijftelijken dede weten. Got sy mit v. Gegeuen op onsen slote tot Duerstede, opten ijersten dach in Augusto, anno etc. XCIIIJ.

Get. OTHENBRIJCK.

Opschrift: Eerbaren vnsen lieuen vrienden, prelaten, dekene ende capittelen onser vijfgoedshuse, borgemeesteren, schepenen ende raidt vnss stat van Vtrecht.

Deel, A. 152.

Het in dezen brief vermelde afschrift is van den volgenden inhoud:

X.

Burgemeesteren, schepenen en raad der stad Deventer, antwoorden aan bisschop David van Bourgondië, de verzochte bezending, ter zake van de koninklijke boodschap, niet te kunnen doen, wegens de onveiligheid der wegen veroorzaakt door de Geldersche krijgsbenden.

Den eerwerdigen in Gode vader ende heren, heren David van Bourgoen. bisschop tot Vtrecht, onsen gen. lieuen heren.

Eerweerdige jn Gode gened. lieue heer. Soe uwe genaden ons anderdages hebben doen scrijuen onse vriende op tsant Peters auont ad vincula ijerstkomende tegens den auont jn uwer genaden stat Wijck jnder herbergen te senden, omme des anderen dages tgelijken voert mitten drien staten aldair ende anderen gedeputerden vrienden ene bequeme antwoerde te gheueene ende te sluijten op die bodeschap bij den edelen heren Engelbert, greven tot Nassouw, heren to Breda etc. aen uwen genaden gedaen, soe sulcx latest to Vollenhoe uuerkomen was etc., welke uwer genaden scrijfte wij mit behoirlijker eerwerdicheit aldoe doegentlijken ontfangen ende ter gueder

mathen waill verstaen hebben. Soe dan alle onser macht als guede ondersaten, soe behoirlijk is, gehoersaem ende te willen geweest hebben ende noch gerne wesen solden, soe voele in ons is; dan soe nu ten middelen tijden, Got betert, dat lant van Gelre ende die wege dair june mit oirloge onveilich ende meenichvoldicheit der ruteren in allen plaetsen to lande ende to water belastet werden ende etlijke uwer genaden ende oick onse openbair viande als nementlijken Aernt van Heijden, Hermen van Velen ende meer anderen sich jnden seluen lande, soe wy onderrichtet sijnt, dagelix verholden, ende twijuelen wij nyet uwe genaden waill erkennen, dat ons tessz tijt nyet doenlich en js, bij redenen voirger. onse vrende ten seluen dage te besenden, ende bidden daeromme zeer oetmoedelijken uwe eerwerdige genaden ons sulcx op desse tijt nyet jnden archsten, dan jn allen gueden affnemen willen ende dair mede dulden ter tijt ende soe lange men die lande ende wege onbevruchtet reijsen moege ende die dingen ten middelen tijden sick tot vorderen vreden gestalt hebben, willen wij alsdan gerne bereijt wesen den selven uwen eerwerdigen genaden Gode Almachtich zelich ende gesont tot langen vroelijken tijden sparende beuolen. Gesc. des manendages nae sunt Jacobs dage, anno etc. XCIIII^o.

Burgermeistere, scepenen ende raidt der stat van Deunter.

Deel, A. 151.

XI.

Maximiliaan van Oostenrijk en Philips van Bourgondië dringen op nieuw aan bij de 5 kapittelen van Utrecht, op de benoeming van Frederik van Baden tot coadjutor. Philips, bastaart van Bourgondië, en den heer van Cruningen deswege door hun afgevaardigd.

Maximiliaen, van Gods genaden Roomsche coninck, ende Philips, ertshertogen van Oistriick, hertogen van Bourg^{nen}., van Brab, etc.

Eerweirdige, bezondere vrunden. Ghij hebt wel geweten de begheerte, die van onss wege gedaen es geweest an den eerweirdigen vader in Gode onse lieve neue, den bisschop van Vtrecht, ten eynde dat hij te vreden zij, dat onse bezondere lieue neue, heere Frederick, marggrave van Baden, zij zijn coadiuteur ende naer zijn ouerlijden zijn naercommer jn t'bisdom van Vtrecht, Ghij hebt ooc wel verstaen de zaken, die ons geroert hebben te doene dit veruolch, die zijn principalic om v te verskeren ende tonderhouden jn goeden paeyse, ruste ende justicie onder v ende uwe ghebueren. Ende om dieswille, dat onse voirss. neue van Vtrecht ons heeft doen weten, dat ghij bij him vergadert zult zijn met den anderen van zijn bisdom, Sticht ende land van Vtrecht, om te nemen vp dese materie een goede conclusie, ende daer naer ons eyndelicke andwoirde te doene, soe versoecken wy an v, alzo eernstelicken als wij doen muegen, dat ghij v voecht ende zo doet, ter liefden van ons ende ooc om de weluaert van den kercken, bisdom ende Sticht van Vtrecht, zoe dat onse begheerte ons geaccordeirt zij, angezien dat zij goet, rechtveirdich ende eerlickenes, ende dat de rechten, hoocheit ende heerlicheit van onss voirsz. neue van Vtrecht egheensins vermindert en sullen zijn, maer sult bewaert ende gepreserueert zijn van allen crankingen, scaden ende jnconuenienten, ghelije ghij breeder geaduerteert zult zijn bij onsen lieuen ende getrouwen heer Philips, bastard van Bourg^{nen}., onss neue ende den heere van Cruningen, ridder van onss ordene, de welke wij tom dese zaken jegenwoirdich zenden bij onss voirss. neue ende v heden, v versouckende hemlieden te gelouen als ons seluen. Eerweirdige, bezondere vrunden, onse

Heere God zij met v. Gescreuen in onse stad van Mechelen, den XXVIII^{em} in Aougst, anno XCIIIIJ.

Get. MAXI^{vs} R. PHS.

lager AUCHEMANT.

Opschrift: Eerweirdigen, onsen bezunderen vrunden, den prelaten, dekens ende cappittel der vijf kerken van Vtrecht.

Deel, A. 153.

Eene eensluitende brief met het opschrift:

Eerweirdigen, onsen bezunderen vrunden, den gedepu- teirden vanden drien staten vanden steden ende gestich- ten van Vtrecht.

Deel, A. 154.

XII.

Maximiliaan van Oostenrijk verzoekt het kapittel van den Dom, om Frederik van Baden met eene openvallende kanunnik prebende te begiftigen.

Maximilianus, divina fauente clementia Romanorum rex semper Augustus, ac Hungarie, Dalmatie, Croatie etc. rex, archidux Austrie, dux Burgundie etc.

Honorabiles, deuoti, dilecti. Ea que nobis super negocio ecclesie Traiectensis et illustrissimi Friderici ex marchionibus Badensibus respondistis, pergrato suscepimus animo, intelleximusque vos nostris petitionibus, quantum uestra interesset quantumque commode fieri posset, habunde morem gesturos. Verum, quum id in presentiarum dictum negocium dumtaxat remorari uideatur, quod idem Fridericus in ecclesia uestra non existit prebendatus, tali obstaculo hac uia oportune obuiari posse censuimus, ut canonicatus et prebenda, quos in dicta ecclesia uestra uacare, eorumque acceptionem ab eo, cui oblate fuerunt, respui refutarique accepimus, eidem Frederico conferrentur. Hortamur itaque uos magnopere rogamusque, ut quo res ea expeditius felicem, quem summopere cupimus, sortiatur effectum, nostre maiestatis intuitu et contemplatione, de iisdem canonicatu et prebenda dicto Friderico prouidere uelitis. Facietis enim in hoc et nobis rem gratissimam et in virum non indignum, qui ecclesie uestre paci, honori et commodo sit futurus, uestrisque commodis gratiam referre possit, beneficium conferetis, quod et nos gratia et beneuolentia nostra, is uero gratuito animo fidelique industria et cura recompensare erga uos et ecclesiam uestram non erimus immemores. Datum in oppido nostro Antwerpiensi, quinta die mensis Novembris, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto, regnorum nostrorum Romani nono, Hungarie uero quinto annis.

Ad mandatum domini regis proprium.

Opschrift: Honorabilibus, deuotis nobis dilectis, decano et capi- tulo katedralis ecclesie Traiectensis.

Deel, A. 155.

XIII.

Maximiliaan van Oostenrijk deelt aan de ingezetenen van het Sticht van Utrecht, zijne bezending aan den bisschop, tot verkrijging van zijn laatste antwoord, mede.

Bij den Coninck.

Lieue ende wel geminde. Om een eijndelicke antwoirde te hebben van eerweirdigen vader in Gode onss alre lieue ende zeere geminde neue, den bisschop van Vtrecht, vp tghunt wij an hem hebben doen versueken, angaende onser alre lieue ende zeere geminde neue, marcgraue Frederick van Baden ende dier promocie tot den voirss. bisdom, als ghij wel gehoort ende verstaen hebt, zoe zenden wij jegenwoirdich bij den voirss. bisschop onss alre lieue ende getrouwen neue grauen van Nassou ende van Sorren, den heer van Cruninghen, ridder, onss camerlinck, ende meester

Paul van Baenst, president onss raedtcameren in Vlaenderen, ende hebben denseluen beuolen huere last v te kennen te geuen. Soe begheeren wij aen v, dat ghij hun gelouen gheeft ende voort jnt voldoen van dies zij v seggen sullen van onser twegen, thueluyden grooten baten, proffijte, rusten, zekerheit ende weluaert, quijten wilt, als wij v geheelicken betrouwen, des wij bekennen sullen. Gegeuen in onse stad van Andwerpen, den V^{en} dach in Novembre, anno XCIIIJ.

per regem

lager DUBLIOUL.

Opschrift: Onsen lieuen ende getrouwen, den edelen ende onss lieuen ende welgeminden, den jugesetenen, jnwoneren ende tgeheel gemeynte slants ende bisdoms van Vtrecht ende eenyegelick van dien.

Deel, A. 156.

XIV.

Frederik van Baden zendt aan de 5 kapittelen van Utrecht zijn gemagtigde m^r. Jan Haltfast, om hem nader het verlangen van Maximiliaan en Philips, betreffende zijne benoeming tot coadjutor, mede te deelen.

Prestantissimj patres, amici et confratres obseruandissimi. Recentem apud paternitates vestras existimo fore memoriam, quanta diligentia quotve litterarum et oratorum missionibus serenissimus Romanorum rex et illius illustissima proles Philippus, archidux Austrie, dux Burgundie etc. tranquillitatem et pacem patriarum suarum et illorum subditorum cum vicinis dominijs et illorum subditis affectantibus, procuratum sollicitatum et petitum fuerit, quod, occurrente vacacione ecclesie Traiectensis, eidem de persona sibi grata prouideretur, pollicentes et promittentes ecclesiam, ciuitatem, diocessin et illarum subditos, vt propria dominia tueri et defendere. Cum jntimacione indulti a sede apostolica regie sue maiestati de nominando personam idoneam quam capitulum eligere dignaretur cum decreto iure canonico concessi, quid ve oratoribus ad hoc responsum fuerit neminem vestrorum ignorare existimo. Cum igitur regia maiestas jn eadem semper permanserit et ad huc sit voluntatis quam de contrario nunquam constare poterit, paternitates vestras sincero corde hortor et obnixè deprecor, vt singulorum promissorum memores rem hanc dirigere et ecclesie vestre taliter prouidere dignemini, ne regia maiestas sibi illusam conueniri possit. Cetera referet harum lator procurator meus, magister Johannes Haltfast, quem noscunt vestre paternitates, cui fidem adhibere velitis jndubiam. Quod autem tardior in mittendo fuerim non negligencie sed aduerse mee valetudini jmputare debetis; nichij tamen apud summum pontificem obmissam existimetis, qui regie maiestati longe ampliora admissit. Ego vero quale diligencior ero fauente Altissimo qui paternitates vestras michi precipientes longeuas conservare dignetur et optime valeant Ex Treueri vigesima Augustj, anno etc. XCV.

Get. F. M. BADEN, can^{cus} Traiecten etc.

Opschrift: Venerabilibus et prestantissimis fratribus et dominis prepositis, decanis et capitulo quinque ecclesiarum Traiectensium fautoribus et amicis praecipue honorandis.

Deel, A. 182.

XV.

Burgemeesteren, schepenen en raad der stad Deventer, antwoorden aan de 5 kapittelen van Utrecht, dat zij hunne gedeputeerden ter gelegenheid van de verkiezing van een opvolger des overleden bisschops zenden zullen.

Werdige, wijze, voirsichtige, lieue heren, bijzondere goede vrende. Uwe weerdicheyden brief

nw an ons gesant, berurende ghij gheerne pays ende vrede jnden Gestichte van Vtrecht solden onderhouden, na den mael die eirweerdige jn Gode vader, onse geneden lieue heer, heer David van Bourgon. bisscop tUtricht, den Got genadich moet syn, affluich ys geworden etc., van ons dan begherende, opten tweeden dach jn Mey onse raidtsvrende aldair by uwe liefsten tshickene, ende des gelicx van uwer liefden wegen an die ritterschap alhiir sulx oick te verbaetschappene, omme ten vurs. dage oick mede tshickene etc., so uwer liefden brief, den wy guetlick ontfangen hebben, myt vorderen woerden begrepen heft. Alsdan, lieue heren ende bijsonders guede vrende, wy oick gheerne pays ende vrede solden helpen onderhouden, dair by dat Gestichte van Vtricht gevordert mochte werden, willen wy uwer liefden scriften na allen onsen vermoegen ende mit allen vlyte gheerne nagaen, ende der ritterschap vurs. dat alsoe mitten besten doen verkondigen, dair to sich vastelicken sall syn te verlatene. Gode den Heren Almechtich beuolen. Gescr. XXII^{ten} Aprilis, anno etc. XCVJ.

Burgemeesteren, scepenen ende raidt der stadt van Deunter.

Opschrift: Den weerdighen, wijzen ende voirsichtigen heren, prelaten ende capittelen der vijf gadeshuesen tUtricht, onsen bysondere gueden heren ende lieuen vrenden.

Deel, C. 22.

XVI.

Willem, hertog van Gulik, aan de vijf kapittelen van Utrecht. Zijne aanbeveling van Philips van Kleef tot opvolger van David van Bourgondië in het bisdom van Utrecht.

Wilhem, hertzouch zo Guijlgen, zo dem Berge, greue zo Rauensberg, heren zo Heijnsberg jnd zo Lewenberg etc.

Wirdige, edele, eirbere ind eirsamen, lieue neuen jnd gueden fründe. Wir hain verstanden wie dat der eirwirdige jnn Goede vnse lieue neue, bisschouff zo Vtricht, na dem willen des Almechtigen Gotz verstoruen sij, der selen vnser Heren Got genedich jnd barmhertich sijn wille, jnd so wir dan jn sunderheijt den hoegeboeren fursten vnser besunder lieuen neuen, heren Philips broeder zo Cleue etc., durch sunderlinge bewentenisse ind fruntschaft zo dem vurs. Stifft to koemen vur ijemantz anders gern gefurdert ind gehulffen seijgen, schicken as daromb diese tgeenwoirdigen vnse lieue rede ind getruwen, heren Heijnrich van Hompesch, heren zo Wickeroiden, ritter vnser hoiffmeister etc. jnd Johan van Harue, vnser amptman zo Geijlenckircken, zo uch, vmb mit uch jnder saiche van vnser wegen zo spreken jnd zo handelen, wabij der vurs. vnse lieue neue van Cleue, zo dem obg. Stifft koemen mochte, as ir allet mit vorder vnderrichtongen an den gnt. vnser reden vernemen werden, jnd begeren gutlich ann uch de gemelten vnse rede guelich to hoeren jnd jn jrem anbrengen zo diess zijt gelijch vnsseluen zo geleuen, jnd uch darjnn vnss to eren ind gefallen vorderlich, gunstich ind guetwillich halden jnd bewijzen. Dat willen wir mit gnedigem willen jnd gunsten jnwendich jnd vijsswendich vnseren furstendommen jnd landen jnd sust vmb uch ind dat vurs. Stifft zo erkennen ind beschulden gantz geneijgt sijn. Gegeuen zo Spaerenberge, vff den neisten guedenstach na dem sondaige misericordia Domini, anno etc. XCVJ.

Opschrift: An wirdigen, edelen, erbaren jnd ersamen, vnser lieuen neuen jnd guten vrunden, prelaten jnd capittel der vnfv goitshusern bynnen Vtricht, samen jnd besonder.

Deel, A. 194.

XVII.

Hendrik van Hompesch en Johan van Harve van de kapittelen van Utrecht, afgevaardigde van Willem van Gulik ter dier zake. — Dezelfde aanbeveling.

Vnsen fruntligen gruss jnd wat wr liefs ind guds vermogen zuor, werdigen, edelen jnd erbaren lieue heren jnd besonder gude vrunde. Der durchluchtige hogeborn. fürste vnse gnedige alreliëffste heren, hertzouch zo Guylge, zo dem Berge, greue zo Rauensberge etc., hait vns myt credencie briuen jnd befele, wir vch hier by schicken, geferdigt myt vch zo spreken, berurende den hogeborn. heren vnsen gnedigen lieuen hern, hern Philips broeder zo Cleue jnd zo der Marcke, doemprost etc. syne gnade mit dem Sticht zo Vtricht to verschen jnd zo eyne buschoff daselbst komen to lassen, as yr datselfft etliger maiss jn den credencie briuen verstaen werden, jnd so yd dan jtzont de gestalt hait, wir na gelegentheit mit presoenlich zo vch konnen komen, wir doch gantz gerne gedan hetten, so ist vnse vurg. befele jnd gewerffe, vch van wegen vnsers gnedigen hern. vurs. gutligen jnd fruntligen vur zo geuen jnd zo bidden, den gnt. vnse gnedigen hern, her Philips etc. der maiss wie vurs an zo nemen, as datselfft by bushoff Dauids zyden seliger gedechtniss verordent jnd van vch jnd etligen andern des Styfftz Vtricht bewanten troistligen zo gesagt mag syn, as wir verstaen, jnd wo desem wo obger. also geschuyt, häuen wir sulchen befele van vnsem gnedig hern. vch troestligen jnd gleuffligen zo zo sagen, dat syne gnade jn allen zemelichen dingen lyff, güt, lant jnd lude by den gnt. hern Philips jnd dat Styfft Vtricht, troestligen setzen jnd stellen will, jnd sus vorder jn aller fruntschafft jnd gnaden tegen vch jnd andern bewanten des Styffts Vtricht zo erkennen; dan wo sulchs verandert wurde jnd nyt engeschege, des doch vnse gnedige lieue hern nyt en getruwet na vurger. gelegenheit, kont yr gemyrken, dat sulchs dem louëligem huysse van Cleue eyne groesse kleynicheit jnd verachtonge brecht, so ist vnse gnedige lieue her hertzoch zo Guylge, zo den Berge etc. vurs, dem durchluchten hogeborn. fursten jnd heren hern. Johan, herzoug zo Cleue jnd greuen van der Marcke etc. also broderligen jnd fruntligen myt verbuntniss ind naeperschafft bewant, jnd myt gantzem hertzen also zo geneigt, dat sulche vurg. verachtonge vnse gnedigin hern gantz besweronge brengen sulde, datselfft wir gerne verhoet segen. Begeren dar vmb hier van vre zo verlaesse troistlige bescr. antwort by brenger dess, vnse gnedigen hern. vurs vortan vur zo geuen sich allenthaluen dar na wissen zo häuen. Hier myt syt den Almechtigen Gode befolen. Gescr. vnder vnss eyns sigel vff den nesten gudestage na dem sondage Jubilate, anno etc. XCVJ^o.

Henrich van Hompesch, her
zo Wickrode, ritter, hoeffm. etc.
Johan van Harue, dross.
zo Geylenkirchen.

Opschrift: Den wirdigen, edelen jnd erbaren hern. dech en jnd capitelen der wirdiger vunff gotzhuysern bynnen Vtricht, vnse lieuen hern. jnd besondern guden frunden samen jnd besonder.

Deel, A. 196.

XVIII.

Johan, hertog van Kleef, aan de 5 kapittelen van Utrecht. Dezelfde aanbeveling.

Werdighe, edele ind eirbere lieue neuen jnd guede vriende. Alsoe dat werdighe Sticht van Vytricht onlanx, auermytz affganck seliger gedachten heren Dauids van Burgondien, bisschops da-

selfs, dem Got genade erledicht, dat vns van gueden herten leyt is, jnd syne lieffden in synen leuen nyemans lieuer totten seluen Sticht na syner doit to kommen gesien en hed, dan den hoegebaren onsen lieuen brueder heren Philips van Cleue ind vander Marcke, doempraest etc. Dairop dieselue vnse lieue neue vnsen lieuen brueder eyn tyt lanck bij sich in synen haue ind inden Sticht gehadt; deshaluen oick van syner lieffden ind meir anderen des Stichtz bewanten vertroist geweest, als allet openbair jnd lantkondich is, jnd wij dan nu na der hant vnse trefflicke vriende van rade op sulcker vertroestingh ind toeuertait myt onsen schriften jnd baetschappen an vwe lieffden jnd eirberheyden ind oick an die stat ind meir anderen aldair tot Vytricht hadden doin feugen, jnd sy dan vns kortheit der tijt des geleyds dair bynnen nyet kommen noch oere baitschap doin mochten, alsoe dat sij sonder bescheit weder van dan reysen moisten, als wij ongetwuelst syn, vwen lieffden ind eirbairheyden waill kondich to wesen, des wij vns na aller vurg. gelegenheit, jnd oick, so onse lieue bruder vurg. chore bisschop ind eyn pryncipailt lijt des Doems aldair mede is myt allen, nyet tot vwer lieffden jnd eirberheyden jnd der stat verseen noch betrouwet en hedden, jnd solden wij oick myt onsen lieuen brueder vurg. inder electien eyns bisschops also voirtan van vwer lieffden jnd eirberheyden jnd der stad ind sommighen anderen in vnser verkleynonghe jnd versmanighen veracht ind to rugge gestalt werden ind bliuen, des wij vns doch nyet en verhapen, noch vnse vuralderen jnd wij oick tegen dat Sticht ind stat van Uytricht nyet verdient noch verschult en hebben, kunnen vwe lieffden ind eirberheyden waill mercken, woe angenehme vnsen lieuen bruder vurg. jnd ons sulx aldan gewesen konde. Ind is dairomb onse andechtlicke bede ind begert, dat vwe lieffden ind eirberheyden die dingen ind gestalt myt onsen lieuen bruder vurg. anders jnd beth auerwegen jnd mytter electien also verfuegen ind schaffen willen, dat die begert ind vertroestingh onns lieuen neuen seliger gedachten ind anderen des Stichts bewanten, als vurg. is, tot behueff onns lieuen bruders vurg. nyet to rugge, dan vurgestalt werden moeghe, als wij nyet en twiuelen vwe lieffden ind eirberheyden auerleggen kunnen, sich also oick na aller vurg. gelegenheit ind gestait waill to yegen jnd to geboeren. Ind doch woe dem allet so begeren wij des doch eyn touerlatighe ind troistighe weder beschreuen antwoord, dair sich na sall wesen to richten, van vwer lieffden jnd eirberheyden, die Got bewaeren wyll. Gegeuen to Cleue op guedesdach na den sonendach Jubilate, anno etc. XCVJ.

Johan, hertough van Cleue
ind greue van der Marcke.

Get. DIE AL V

JOHAN.

Opschrift: Den werdigen, edelen ind eirberen, vnsen lieuen neuen
jnd vrienden, deken ind capittell, eerwerdighen vyff
gaitzhuysen bynnen Vytricht, to samen jnd besonder.

Deel, A. 197.

XIX.

*Maximiliaan van Oostenrijk aan de 5 kapittelen van Utrecht. Aanbeveling van
Frederik van Baden tot opvolger van David Bourgondië.*

Maximilian, van Gots gnaden Römischer künig, zu allentzeiten merer des reichs etc.

Ersamen, lieben, andechtigen. Wir haben weylennnd des erwirdigen Daiden bischouen zu Vtricht
abgang des seele, Got der Allmechtig parmhertzig sein welle gnedigs, getrewes mitleiden emphaan

gen, vnd darauf in crafft des gewalts, so vnser heiliger vater babst vnns gegeben hat, den hochgebornen Fridrichen, marggrafen zu Baden vnd grauen zu Spanheim, vnsern lieben oheimen vnd fursten zu einem kunfftigen bischof zu Vtricht, dartzu er von adenlicher gepurt auch seiner kunst, frumbkait vnd schickhlicheit, darynn wir jne erkennen tewglicly ist, nominiert ynnhalt vnser kunigklichen briefs darumb ausgeganngen, als jr vernemen wordet. Demnach begern wir an euch mit allem vleyss vnd ernst, ir wollet auf solh vnser nomination der genannten vnsern fursten marggraf Fridrichen zu ewren bischoff zu Vtricht annemen, vnd dheinen andern erwelen, sunder euch hierynn gehorsamiklich vnd gutwillig beweysen, als jr zuthun schuldich seyt, vnd wir vnns des ganntzlich vnd vngetzweyfelt zu euch versehen vnd dartzu verlassen. Daran tuet jr vnser ernstliche maynung vnd danncknam geuallen. das wir mit allen gnaden gegen euch allen vnd ewr yedem erkennen wollen, auch alzeit ewr vnd ewrs Stifts gnediger her, hanndthaber vnd beschirmer sein, vnd nit verlassen. Wo ir aber solch vnser nomination nit annemen, vnd verachten wurden, wir geursacht annders gegen euch vnd ewrem Stift fur zunemen, vnd zu hanndlen, damit jr zu gehorzamikait bracht werdet. Darnach wisset euch zu richten. Geben zu Augspurg an mittichen nach dem Sundag Jubilate, anno Domini etc. LXXXXVJ, to vnser reichs im cylfften jare.

Get. MAXI R.

lager ad mandatum domini regis proprium.

Opschrift: Den ersamen, vnsern lieben, andechtigen den biibsten, techannt vnd capitteln des Thumbs vnd annder stiften zu Vtricht.

Deel, A. 198.

XX.

Philips van Oostenrijk aan de 5 kapittelen van Utrecht. Zijne verklaring geen last aan zijne krijgshenden te hebben gegeven, tot het plegen van vijandelijkheden in het Sticht. Zijne sterke aandriving op de benoeming van Frederik van Baden tot opvolger van David van Bourgondië.

Philips, ertshertoge van Oistriek, hertoge van Bourg^{nen}, van Brabant, graue van Vlaendren, van Artois etc.

Eerweerdige, lieue, besonderen. Wij hebben bij uwen bode, bringer van desen, ontvangen uwen brief, gescreuen den XXJ^{en} dach van deser maent, bijden welcken ghij u beclaecht van vele fortsen, scaden ende lasten, die daghelijcx gedaen worden vp die ondersaten des Stichts van Vtrecht, bijden ruteren ende knechten, liggende vp die huysen van Beest, Gollichem ende andere daer ontrent, ende hoewel dat bij sekere ambassatoeren, onlanx bij v geschickt van wegen mijns genadichs heeren en vaders, mijns heeren des Roems conynex, vlieden toegeseit es geweest, dat die voirss fortsen ende lasten afgestelt zouden worden, nietmin daer en js niet af geschiet, maer hebben die voirss. ruyteren zoe lanc zoe meer gecontinueert in huer onredelijcke exploiten, alsoe v voirss. briuen dat langer ende breeder jnhouden ende begrijpen. Waervp, erweerdige lieue besonderen, wij hebben vele ernsticheden ende diligencie gedaen, om die voirss. exploiten ende onredelijcke wegen van fortsen, begaen bij den ruyteren ende knechten voirscr. te doen cessen ende afstellen, alsoe wij houden tot uwer kennesse gecomen zijnde, ende noch onlanx hebben den seluen knechten van deser sake zeer scerpelijck gescreuen, ende oick last gegeuen onss stedehouder van Hollant ende heeren Cornelijs van Berghen onss maerschalcck, in hueren gebreken dairjnne te voirsien, ende die voirss. knechten te dwingen metter cracht, huer quaet vpset ende exploiten af te stellen ende te repareren dieghene, die geschie

zijn, ende noch om voirdere prouisie daerjnne te doen, scriuen wij tegenwoirdich aen onss lieuen ende getrouwen ridder, raedt ende camerlinck, den heer van Cruningen, bijden voirss. knechten te trecken vft yemant te schicken, om die selue knechten te onderwijsen, dat sij alle die geuangenene, die sij hebben vuyter voirss. Sticht van Vtrecht terstont te ontslaen, los, ledich ende quijt, ende dat zij hem verdragen meer eenige van den ondersaten des selfs Sticht te vangen of te bescadegen, ende zullen bij effecte zoe doen, dat die seluen ondersaten kennen zullen, dat wijse van scaden ende lasten verhueden willen. Ende als van dat der voirss. knechten seggen willen, die voirss. exploicten gesloten, het en sal nemmermeer beuonden worden, dat zoe zij; maer sal blijcken, dat wijt hen verboden hebben bij vele brieuen, die wij hen doen geschreuen ende andere ernsticheden, die wij dairjnne gedaen hebben. Soe begeeren wij aen v zeer ernstelijck, dat ghij, dese saken ouermerckende ende oick tgene des wij v onlanck gescreuen hebben jn fauure van ons lieuen neue, macgraue Frederijck van Baden, ghij v voegen ende employieren wilt ter voidrenesse vanden seluen onsen neue van Baden ende zoe doen, dat hij van den bisscopdom van Vtrecht voirsien worde. Ende dit doende mit dat hij grootelijcx voirsien zult toter weluaert van v ende van den ondersaten des vurs. Sticht van Utrecht, zoe ghij zelue wel mercken cont. Wij sullen van v zeere danckelijck nemen ende zullen v ende v kerken ende godshuysen onderhouden ende doen onderhouden jn v rechten ende vrijheden, ende soe doen, dat ghij kennen zult, dat ghij ons zonderlinge liefde gedaen ende bewesen zult hebben. Eerweerdige, lieue, besunderen, God zij mit u. Gescreuen jn onse stadt van Namen, den XXVIII^{en}. dach in April, anno XCVJ^o.

Get. PHS.

lager HANEFON.

Opschrift: Den eerweerdigen, onsen lieuen besunderen, die prelaten ende capittelen der vijf goetshuysen t Utrecht.

Deel, A. 200.

XXI.

Philips van Oostenrijk zendt aan de 5 kapittelen van Utrecht zijne raden. Dezelfde aanbeveling.

Philips, ertshertoge van Oistriick, hertoge van Bourg^{nen}, van Brab. graue van Vlaendren, van Artois, van Bourg^{non}, van Heneg. van Holl. etc.

Eerweerdige, lieue, besunderen. Wy hebben gelast onsen lieuen ende getrouwen, die graue van Nassau, onsen neue ende stadhouder generael onsen lande van Vlaendren, die heeren van Mobsais ende van Cruningen, ridderen van onss oirden, heer Pauwels de Baerst heer tot Vormiselle, onse president van Vlaendren, ende heeren Janne van Diuteuille, capiteyn van onss stede van Brugge, alle onse raiden, die vier ofte drie van hem ter stont by v te trecken, om v eenige saken te seggen ende vp te doen van onss wege, roerende thisscopdom van Vtrecht tot behoef van onss lieuen neue maercgraue Frederijck van Baden. Soe begeeren wij aen v zeer ernstelijck, dat ghij dieselue onse geschichten ende raeden bouen genaemt, die vier ofte drie van hem, geloouen wilt van tgene, des zy v tot desen male seggen en vpdoen sullen van onsen haluen der sake voirs. angaende, ende v inder seluer sake rechten ende voegen na onss meyninge, als wij ons des tot v betrouwen. Int welke doende ghij ons zonderlinge liefde ende vruntscap doen zult ende zullen dies danckbaer wesen tegen v ende uwer kerken jn allen saken, daer wij yet duer v zullen connen ofte mogen doen

metter hulpe Gods, die v, eerwerdige, lieue, besonderen bewaren wille. Gescreuen jn onse stadt van Maestricht, den eersten dach aan Meye, anno etc. XCVJ.

Get. PHS.

lager HANETON.

Opschrift: Den eerweerdigen, onsen lieuen besonderen, prelaten
ende capittelen der vijf godshuysen tUtrecht.

Deel, A. 201.

FREDERIK VAN BADEN,

BISSCHOP VAN UTRECHT.

1496—1516.

XXII.

Johan van Wisch verzoekt aan de 5 kapittelen van Utrecht voldoening van zijne aan het Sticht geleende penningen.

Weerdige iud eirbair, lieue vrende. Ick en twijuell nijet uwe eirbairheiden en zij wall jndechtich ind hebben wall gehoirt, woe merckelich ick bij uwen Gesticht tachteren zij, as van gereden geleenden gelde uwen heren inder tijt, doe bisscop Sweder van mijnen aelderen geleent is, ter summe vijff dusent golden Rijsch. g., na vermoge segell ind brieue dairvan wesende, ind dair to van gereden gelde mijn broeder, her Henrick, wilner heer van Wijsch, van uwen heren, doe inder tijt bisschop Rodolph zelige, vitgelacht ende betailt heuet, dat sich ter summen be- loept, vitgesocht den schaden bouen soeuen dusent golden g. na vitwijsonge gueder schijne ind bewijze ick van allet dairvan heb, ind dat dairom voele guetlix verfollichs vur van mijnen broederen an v gedaen is, den, dan inder tijt in y uwen heren bisschop Daudid selige eijndrechtlich verkoeren gehat hebben, vur enen antwort worden is, tot wat tijede y eijnen eyndrechtigen heren off ruwaert slantz hebben woldent, uwe eirbairheiden soe verfuegen, dat mijn broeder vurg. to vreden solde gestalt werden, dat soe nijet en geschach. Ick heb zeder der tijt vaicke ind mannichmaell dairom an v uerfollicht ind guetlichen, dat ons allz noch ter tijt to gheijnre eijntschap noch toder beta- linge nijet gebracht noch geholpen heuet, dair doir ick gedrongen worden zij tot anderen verfolliche. Ick doch lange genoech, omb gegaen was ind lieuer verlaten geweest weer; dair en bouen men mij groten zwaeren onuerwijnlichen schaden to gefueght, angedain ind bedrongen, dat sich soe nijet en behoirden, ind off men oick wold voir trecken van ennigen dedinge gegaen weer, en is van uwer zijeden nijet achteruolght, dan in voele puncten verbraicken, dairom ick mij dair an nijet en haeld noch haelden en durff. Ind want ick mij dan to mijnen achterdeel ind schaden, vast langh gele- den, ind idt mijne noch jn guetlicheiden lieuer van v nemen, dan anders manen sold, soe begeer ick noch guetlichen ind vrentlichen van uwe eirbairheiden, mij noch van sodanen gereden vitge- lachten gelde ind vanden schaden vitrichtonge ind betalinge te willen doin, op des dat mij van

gheijnen noden darff, wess anders uerfollich dairom voir te nemen, des ick wall lieuer verlaten wold, wess mucht ick ennichsins den mijnen geneken, dat will ick gerne verschulden omb uwe eirbaerheiden; jnd wes ick mijns langen verlijdens genijeten ind mij hijrvan wederfaeren sall, dair sich na te richten zij, bij bringer dis briefs ejne onbedecte toeuerlatige bescreuen antwort van uwe eirbairheiden, Got onss Heer gesunt will bewaeren. Gescreuen onder mijnen secretum upten dinxdach St. Johannis ante portam Latinam, anno etc. XCVJO.

Johan, here
tot Wijssch etc.

Opschrift: Den werdigen jnd eirbaeren heren, prelaten, dekenen
ind capittellen der vyff gaitzhuysse bijnnen Vtrecht,
mijnen bisunderen lieuen vrenden.

Deel A. 202.

XXIII.

Oswald, graaf van den Berg, aan de 5 kapittelen van Utrecht ter zake van de leengoederen van Abcoude en Wijk bij Duurstede, waartoe hij bij overlijden van Jacob van Gaasbeek gerechtigd is.

Oiswailt, greue vanden Berge, etc.

Weerde ind eirbere, lieue vrunde. Also wij na gewoenten ind rechten der leengueden des Gestichtz van Vtrecht beerft sijn mit der heerlichey, erue ind gueden van Apcouda, dat en leenguet des Stichtz vurss. is, jnd daerto gerechticht syn an den heerlicheyden ind gueden Wijck ind Duersteden, dairomme na dode des edelen joncker Jacobs van Gaisbeeck, den Got gnade, daer sulx af herkomt, voill versuecks ind verfolchs bynnen behoirlicke tijt geschiet is an wilner dem eirweerdigen jn Gode, heren Daud van Burgondien, bisschop tVtrecht, omb geleyde jnd veylichey to hebben, dat leen voirg. tontfangen jnd totter gerechticheyt te mogen komen, des syne eirwaerdicheyden bis her to verweygeringe gedaen hebben, bauen mennichfoldige erbiedinge, as dat men die saicke wolde laten komen tot claringe des rechten ter stede, daer sich dat geboeren solde, jnd bisonder voir mannen van leene des Stichts vurss. ofte tot guetlicken dagen ind verhoer, vp gelegen steden ind plaitzen etc., dat ons allet nyet en heft mogen baten; dan tis ontlancht jnd mit desen wilde lopen, die en wijle tijt herwertz, God betert, jn desen lande hijrombtrint gelegen gewest sijn, verstreckt jnd ontfonden, dat wij noch ter tijt daarmede tot ghenen bescheydt, daerto wij ons verlaten muchten, en hebben kunnen komen, gelijk men dit allet, dairt sijn stede ind tijt heft, wall bijbrengen sall. Ende so dan die eirweerdige jn Gode heer Daud, bisschop vurss., den Got gnade, kortzleden na dem wille Gaidtz gestoruen is, jnd wij noch na als voir versuecken ind begeren gelijk vurss. staet, geuen wij uwen liefden dese gelegenthey jn allen guede to kennen, gelijk wij hijrbevorens deser saicken haluen wal meer gedaen hebben, guetlicken begerende, ons hyrmede noch, tsij voir of jnder electie oder annemyngge des tokomenden bisschops, tot bescheyde, gelijk vurss. steet, to willen helpen, dat wij des en vijtdragende entschap hebben mogen, jnd ons bij desen onsen bade weder doen schrijuen, wairto wij ons des verlaten mogen; want mochten wij daerto nyet komen, des wij doch nyet en hapen, zonderlinge angesien die guede gonst, wij altijt totten Sticht vurss. gehadt ind bewijst hebben, so kunnen uwe liefden wall merken, die kentlick noit ons daertoe drongen, wij ander wege ind manieren suecken jnd voirnemen mosten, daarmede wij to bescheyde der voirg. zaicken qwemen, dat wij doch anders zeer node

doen ind voernemen solden, kenne Got, die vwe liefden will bewaeren. Geschreuen onder vnsern secretum, vpten neesten vrijdach na den sonnendach Jubilate, anno Domini etc., XCVJ.

Opschrift: Dem weerden ind eirberen heren, prelaten, dekenen ind capittellen der vijf gaidshuyse bynnen Vtrecht, vnsern lieuen vrunden.

Deel, B. 93.

In den brief een strook papier van den volgenden inhoud:

Item, In gelijcken hebben wij doen schrijven an den steden Vtrecht, Deuenter, Campen, Zwolle ind Amersfoirt. Datum vt supra.

XXIV.

Karel, hertog van Gelder, aan Johan van Montfoort; bewilliging in de verlenging van het comprimis tot St. Victor eerstkomende.

Kairle, hertoige van Gelre ind van Gulich, ind greue van Zutphen.

Edell, bijzonder lieue neue. Uwer lieffden schrijfften op die credencie ind baitschapp Hermans van Hamersfelt, aintreffende den guetlicken auerdraige laitste tUtrecht gemaickt, als dat uwe lieffden nyet en twyuelen sulx en sall synen voirtganck waill hebben, mede ruerende vanden comprimiss hyr beuoerens gemaickt, dat sulx eyn tytlanck vytgestalt muchte werden etc. Soe lieue neue hebben vijt Hermans baitschap van Hamersfelt waill verstein, ons ind onss lantschappen groiten hynder ind achterdeell maickt, datmen den laitsten auerdraige nyet na en geyt; doch syn wy des willen die guede alde gunst, vruntschap ind nabuerschap to onderhouden, ind hebben beliefft eyn uytstellinge ind verlegnisse des compromiss bis sunte Victoirs dach neest toecomende, dair moigen uwe lieffden doin verfuegen behoirlick schyn van wegen des vicarij ind der staten jn behoirlicker formen aff gemaickt ind bynnen Deuenter gesant werde, om dergelycken van onss wegen oick to doin maicken, ind dat eyn om dander auer te leueren; ind des wij vorder tot uwer lieffden wailbeuallen vermuchten, dairjn sullen ons guetwillich vynden dieselue uwe lieffden, die Got onse Heer bewaeren moit. Gegeuen in onss stat Arnhem, op sente Johans dach Baptist natiuitas, nostro sub secreto, anno Domini etc. XCVJ^o.

Get. GRAUULT.

Opschrift: Den edelen, onsen byzonderen lieuen neuen, heren Johan, borchgreue tot Montfoort, heren to Pormerende ind Lyndschoiten etc.

Deel, A. 208.

XXV.

Johan van Hemerten en Roelof de Vos van Steenwijk verzoeken aan de 3 staten van Utrecht hunne gedepsteerden te Wijk bij Duurstede te zenden, ten einde dezen omstandig in te lichten omtrent het geweldadig verhinderen van den schouw van den Lekdijk.

Weerdige, edele, eersame, vrome ende wijse, bijsundere lieue heren ende vriende. Uwer lieffden brieff ons nv gesant roerende, woe wij en manendage lestleden tot Amerongen, daer die dijkgreve ende heemraden waren, omme den Leckedyck the schouwen, geweest solden zijn mit volcke

van wapen ende weren, dair bij die schouwedach behijndert solde wesen, begerende van ons te weten ofte wy der meynyngen solden zijn, die schouwe the behinderen etc., als uwer liefden scrijften vorder ludende zijnd, hebben wij guetlijke ontfangen ende waill verstaen. Soe is waer, lieue heeren ende vriende, en sonnendage lestuerleden bij den edelen heren, heren Philips van Bourgoegnende ende den gemeynen raidt der stat van Wijck ouercomen wert, wij des manendages vpten schouwedach van hoerre wegen den dyckgreue ende heemraden ene quetlijke boetschap brengen souden, als wij jnden besten deden. Oic als uwe liefden roeren, ofte wij in menyngen sijn solden, die schouwe te behynderen, vermoeden wij uwe liefden vanden eerbaren meister Adriaen Ram, canonick ten Doem, den prior tsant Kathrijnen aldair ende anderen heemraden waill verstaen hebben, ofte noch van hem die wairheit waill verstaende moegen werden. Ende woe dat verhaell ende verloip der handelingen vander quetsingen ende anders geschiet is, dat te lanck ouer te scrijuen vallen solde, beliest uwen liefden enige gedeputierde dair omme alhier tot Wijck, dair sij doch vrij ende veilich comen ende wederkieren sullen moegen, ofte anders op gelegene plaitse the senden, willen wij hem des sulck bescheit ende guet onderwys doen, omme uwen liefden weder aen te brengen, dair nae wij nyct en twijuelen onser billicx the vreden sullen hebben the wesen uwe liefden, die Got onse Heer altyt bewaren moit. Gescreuen, vpten XIII dach jn Julio, ommetrynt den myddach, anno XCVJ.

Der seluer uwer liefden guetwillige altyt
Johan van Hemerten,
Roeloff de Voss van Steenwyck.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, eersamen, vromen ende wijsen, prelaten ende capittelen der vyff goidshusen, ridderschap ende stadt van Vtrecht, onsen bijsunderen lieuen heren ende vrenden.

Deel, C. 23.

XXVI.

Frederik van Baden, elect van Utrecht, antwoordt aan de 5 kapittelen van Utrecht dat hij, zoodra de wegen minder onveilig zijn, zich naar Utrecht hoopt te begeuen.

Fridericus, Dej gratia electus Traiectensis.

S. p. deuoti nobis dilecti. Ex vestris ad nos ex ciuitate nostra Traiectensi septima Julij datis litteris intelleximus, vos aduentum nostrum festinum propter certa vobiscum imminetia pericula cupido desiderio affertare; verum cum non lateat oratores, quos ad presentandum nobis concordem electionem, de persona nostra in episcopum Traiectensem per vos factam, in Breda ad nos misistis, quia decreuimus cum eorundem consilio ante obtentam a sede apostolica confirmationem nostras ciuitatem et diocesan propter administrationis carentiam non intrare, quem cum terminum nostris nobiscum illic venturis amicis ad se parandis statuerimus, non possumus (ut vellemus libenter propter dicta imminetia pericula) commodè ante prefixum eis terminum nos illac conferre; sed, ne mora nostra prolixior sit, absentia hostes audaces reddat nostrisque subditis sit nocina, totis conatibus exactissimoque labore operam dabimus, celerius quo fieri poterit et commodius venire. Valete felicissime. Ex ciuitate Coloniensi, XIII Julij, anno etc. XCVJ^{to}.

Get. FRIDERICH etc.

Opschrift: Venerabilibus, deuotis, nobis delectis, prelatibus et capitulis quinque ecclesiarum nostrarum Traiectensium.

Deel A. 204.

XXVII.

Schout, schepenen en geregt der stad IJsselstein aan de 5 kapittelen van Utrecht ter zake van de geldelijke geschillen met den heer van IJsselstein.

Werdighe, vrome ind wise, voirsichtige, bysonderen, liue heren ende goyde vrunden. Uwe eirsaeuheiten hebben onss onlanxleden geschreuen onder die zegelen der vijff goetshusen van Vtricht, dat wy geen recht doyn en solden op alsulke zegell ende briuen ende sculden, als onsse heer van Ysselsteyn secht, dat ghy syne edelheiden sculdich sijn sold, op een peen des bans ende op een deell merk siluers, als uwe werdicheiden brijff dat jnt lanck breder jnhalt, hebben wy ter goider maten verstanden. Dair op sall uwe werdicheiden gelieuen the weten, woe dat die edell, wailgebaeren, onss liue heer van Yselsteyn voirss. off sijn gemeechticht jn die staende vierscaell van Yselsteijn enen scult brijff getoent hebben van dusedt gulden siaers losrenten, myt dertien dusedt gulden the lossen, ende oft saick waer, dat die voirss pennyngeu totten daigen ende termijuen nae vermogen des brijffs nyet betaillt en worden, so sall onsse here van Yselsteyn voirss. off sijn eruen off helder sbrijffs mytten alre gereetste rechten geestelick off werlich op v goiden moghen procedieren. Werdige, vrome ind wise, voirsichtige, liue heren, desen voirg. brijff hebben uwe eirsaeuheiten myt den vijff zegelen der vijff goetshusen bezegelt; hier omme en kunnen wy nyet verstaen nae vermogen der zegell ende brijff, die welke onsse here van Yselsteyn van uwe werdicheiden hebben, datmen ymant daer geen recht ouer doyn en sold, went die brijff dat jnt lanck claerlick wt wiset, nyet tegenstaende enige vonden, die men dair tegen sojd moegen vynden. Hier aff begeren wy van uwer werdicheiden een onbedeckt antwoert, daer by wy dat beth verstaen moegen, dan wy noch verstaen hebben, ende anderen dair aff vorder moegen jnformyren, daer men des rechts beuiraegen sall, ende oick mytten genen, die die saiken beroeren. Hier mede sijn uwe eirwerdicheiden, vrome, wise, voersichticheiden Gode beuolen. Gescreuen onder zegell onsse schout van Ysselsteyn, van wege onsser alre gerechtsluden, op Sinte Marien Magdalenen dach, anno dusedt vierhondert ses ende tnegenttich.

Schout; Scepenen ende gerecht der stede van Yselsteyn.

Opschrift: Erwerdighe, vromen ind wisen, voirsichtigen, prelaten, dekenen ende capittulen der vijff goetshusen tUtrecht, zamentlick ind ygelick bysonder ouss liue heren ende goide vrunden.

Deel D. 123.

XXVIII.

Engelbert, graaf van Nassau, stadhouder van Vlaanderen verzoekt aan de 5 kapittelen en aan de stad van Utrecht, om hunne gedeputeerden naar de dagvaard te Heusden te zenden, ter zake van die van Beest en Gelicom.

Lieue, besondere, guede vrunden. Wij hebben ontfangen uwe letteren, bijden bringer van desen, vanden welcken wy v jndachtich houden, dwelcken uwe letteren met andere, dat onss neue van Brederode ons gescreuen hadde, wy hebben gestelt jnden rade tot Mechelen ende den handt gehouden tot expedicie vanden materie jn sulker wys, dat geordonneert es geweest. Eerst, dat beuolen es die van Gorinchem, Lederdam ende allen anderen steden ende plaetsen gebuerlinge van die van Beest ende Gelicom, dat van nv voirtan zij en gedooghen noch laten commen jn hueren steden de selue van Beest ende Gelicom, noch hemlieden geuen eenich confort of hulpe, maer dat

die selue houden nu voortan als vyanden ons gnaden heer, des ertshertoghen van Oostenrijk. Ende men heeft gesonden ende gedeputeert zeker commissarisen in Hollant, omme te conducerne dess zake, tot welcken oic gestelt zijn heer Cornelis van Berghen ende den heer van Crunnighen, om metter hulpen vanden ondersaten ons vorss. gnaden heeren als van die vanden Stich te constrain-gierene ende bedwingen die vorss. van Beest ende Gelicom te vertreckene, waer jnne zy hemlieden wel ende rustelicken employeren zullen, also hemlieden oic beuolen es, waer of van ons vorss. gnaden heer wegen ende van zijnen eyghenen penninghen een derde vanden costen betaelt wesen sal ende bij die vanden Sticht, aengesien dat de zake hemlieden jn als aengaet, tsurplus ende reste waer jnne van uwen tweegen ghij v employeert naer uwe vermogen, ende wy hope, dat by dess reyze een eynden hebben zullen vanden vorss. van Beest ende Gelicom mitter hulpen Gods, de v lieue, besondere, guede vrunden bewaeren willen. Gescreuen tot Bruessel, den XXV^{en} dach jn Juleo, anno XCVJ^o.

Die grave van Nassou ende tot Vianden, heer
tot Breda, stadhouder general in Vlaenderen etc.

Get. E. DE NASSOU vre.

Bezondere, guede vrunden. Ic auerteren v, dat den IX^{en} dach van Ougst, heer Cornille van Berghe, de heer van Cruninghe, de commissarissen ende andere persoenen vuyten lande van Gelre wesen zullen tot Huesden, om te besongieren ter executie van dess materie; soe suldi aldaer zenden oick uwe gedeputeerden. Gescreuen als bouen.

Opschrift: Erbaeren ende wijsen, onss lieuen besondere goede vrienden, prosten dekenen ende capitelen vanden kerken, mitsgaders die burgemeesteren, scepenen ende raed der stad van Vtrecht.

Deel, D. 129.

XXIX.

Philips, bastaart van Bourgondië, aan de 5 kapittelen van Utrecht. Omstandig verhaal van het gebeurde bij den schouw van den Lekdijk bij Amerongen.

Weerdige, edele, eerbare ende wijse, bijsundere, lieue heren neuen ende vriende. Uwer liefden brieff my nu ter antworde gecomen op mijne scrijften aen uwen liefden gesant op dat wesen des XJ^{en} dages deser maent tot Amerongen bij uwer liefden gedeputierden, heemraden ende hoeren dienren tegens mijne ende der stat van Wijck gheschickde ende dienres gehandelt roerende, woe die selue uwe liefden hoeren gedeputierden dair op hebben gehoert, dair van zij verstaen, nae jnnehout eenre copyen my medegesant, dair nae den seluen uwen liefden anders dan nae mijnen schriften mij aengebracht duncket. Ende, want uwe liefden oick hoer gedeputierden ende heemraden mit mynen geschickten ende dienres anders nyet dan vrientschap ende begeren, sullen die seluen mijnen dienren ende dienre der stat van Wyck ende hoer geschichte, des uwer liefden ende der hoirre nyet beducht wesen, bij alsoe uwe liefden ende die hoer vurss. des gelycx oick van my, den mijnen en der stad van Wijck moegen zijn etc., als die sryften vorder jnt lange ludende zijn, hebbe ic guetlijken ontfangen ende waill verstaen. Soe js nae jnnehout der jnnegelachten cedelen die wairheit zeer gespaert, nementlijke, dat Geryt Steuensz. loegenachtich gestraffet solde zijn bij den schout van Wijck, ende gesecht solde hebben, die boitschap aen den dijckgreue, gedeputierden ende

heemraden te doene nyet aengenomen en hebben, dat bij hem, als jck verstaen, alsoe nyet geschiet is; want hij bekent de boitschap des dages te voeren aengenomen, mer nyet gedaen te hebben, omme sekere redene hij mede roert ende oick op tijden, dat gebuerende, waill vorder openen sall. Oick als jnder jngelachter cedelen geroert wort van geleide, mijne geschichte uwer liefden gedeputierden ende heemraden toegesecht solden hebben, en sal men alsoe nyet, mer dat ende meer andere punten, jn der seluer jnnegelachter cedelen begrepen, anders ende dien contrarie ten gebuerlijken steden ende tijden bij gueden luden, des wesens nyet eensijndich, ther wairheit waill bijbrengen kan. Ende want jc ende die mynen mit uwer liefden gedeputierden ende heemraden vurg. oick nyet dan vruntschap en begeren, moegen uwe liefden hoer gedeputierden ende heemraden des voir mij, die mijnen ende die stat van Wijck ende die hoer onbeduchtet wesen, doch bij alssoe, want jc jn mijnen voirschriften, die ic uwen liefden onvergeten holde, geroert hebbe, die gene van mijnre ende der stat van Wijck wegen op die reyse des vurss. dages geweest waeren, uwer liefden ende den hoerre onbeduchtet te zijn, dat welcke nv jn uwer liefden antworde wat onclaer ende bedeket schijnt, die selue uwe liefden my dair omme clairlijken ende onbedect bij desen mijnen bode ouer doen schrijuen, alle die gene vpten vurg. dach van mij ende der stat Wijck als voirss. geweest, des wesens onbeduchtet ende sonder achterdencken nae mijnen voirschriften sullen moegen wesen van uwen liefden ende den hoeren, welcke uwe liefden Got Almechtich vroelich ende gesunt altijt bewaeren moet. Gescreuen vpten slote Duersteden, vpten lesten dach jn Julio, anno etc. XCVJ.

Philips b. van
Bourgen, ridder.
Get. PHE. BOURGONDIÉ

Opschrift: Den weerdigen, edelen, eerbaren ende wijsen, prelaten, dekenen ende capittelen der vyff goidshusen, borgmeesteren, scepenen ende raidt der stat van Vtrecht, mijnen bijsunderen, lieuen neuen ende vrunden.

Deel, D. 130 131.

Naschrift: Oic alsoe enyge doen luden, als my voircoempt, jc ende die mijne die schouwe souden hebben doen behijnderen, so en byn jc mitten mijnen der menyngen nye geweest, der schouwen ofte des landes saken achterdeell the doen, mer den seluen altijt gerne vorderinge nae mijne machten gedaen hebbe ende doen sall; dan js wair, ick bij mijnen geschickten vpten schouwedach vurss. aen den dijckgreuen uwer liefde gedeputierden ende heemraden guetlijken dede begheeren, men Geryt Steuensz de schouwe mede liete berijden, nae vermoigen sijre segelen ende brieuen, dair op uwer liefden gedeputierden ende heemraden onder anderen ter antworde deden, sulcx in hoeren beuele nyet te syn, dan wolden gerne te kennen geuen, dair sulcx gebuerde, als uwe liefden dat van hem waill verstaen moegen hebben, soe byn jc des noch sonder antworde, wair omme jck guetlyke bekeer, uwe liefden den vurss Gerijt sijne pennynge nae vermoegen sijre commissien weder doen geuen ende opleggen, ofte hem belieuen hij die schouwe mede berijden moige tot profijten dair toe staende ther tyt toe die toecomende heer jn den lande alhier gecomen, ende bij hem dair aff anders geordiniert sall zijn. Ende wat des geschien sall, dair aff bekeer jc ene guetlijke beschreuen antworde bij desen seluen mijnen bode. Datum ut jn littera.

Get. PHE. BOURGONDIÉ.

XXX.

Frederik van Baden, elect van Utrecht, zendt aan de 3 staten van Utrecht zijne raden.

Friderich, von Gottes gnaden erwelter des Stiffs Vttricht.

Vnnsern fruntlichen grus zuoor, wirdigen, edeln, lieben, andachtigen vnd getruwen. Wir senden zu vch, vnsere rete vnnd frunde, nemlick, den wirdigen vnd hochgelerten vnd vnsere lieben getruwen her Jacoben von Lare, beider recht doctor, official zu Trier, vnd Anthoni von Sottern, vnd Heinrichen von Hassel, wellichen wir befolhen haben von vnsern wegen ettwas werbung an vch zutund, beruren vnser ynerten zu Vttricht vnd anders, als er van denselben vnsern frundern wyter vernemen werden. Begeren deszhalb an vch gutlick bittende, ir wollend sie sollicher werbung vnuerdriesslich horen, juen irs anbringens diszmals glich wie vnsselbs glauben, vnd vch mit getruwen rate vnd sust so gutwillig in den sachen erzeugen als wir. Des haben ein sunderlich gut vertruwen zu vch. Des sind wir guter meygung solrichs gegen vch allen vnd vwer yedern insunders widderumb gnediglich zu erkennen. Geben zu Cöllen, an dem XV^{ten} tag Augusti, anno etc. XCVJ.

Get. FRIDERICH etc.

Opschrift: Den wirdigen vnd edeln vnsern lieben aendechtigen vnd getruwen, den luten van den dryen staten vnser Stiffs Vttricht yetzundt daselbs versammelt.

Deel, D. 133.

XXXI.

Frederik van Baden, elect van Utrecht, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij zijne raden reeds naar Utrecht heeft afgevaardigd.

Frederich, van Gods gnaden erwelter des Stiffs to Vttrecht.

Vnnsen fruntelick groit to voren, werdigen, edelen, lieuen, aindechtigen end getruwen. Wy hebben empfaingen, vwer schriuen ons nuw to geschickt, jn wellichem ghy ons onder andern saicken aintzoigen, wie ghy vwer zecker gedeputierde geordiniert hadden by ons te kommen, omb zecker saicken end puncten, den gemeynen orbair end welfairt onses lants end statt van Vttrecht aengaen, te openen end te kennen te geuen. Ende so ghy nw naderhant verstaen hebben, ons opperwairts gereist sin, dair die voirg. uwe gedeputierden beduchten, nyet wel veylich te mogen commen, begerde ghy nw, dat wy by vch schicken zecker onse raitsvrinde tzehen off tzolff tagen te voeren, eer wy by uch commen sullen etc., wie dan vwen briefe dat forder jnhaulden is, hain wy wel ende van vch vit gudem getruwen hertzen verstanden. Hierup soe berichten wy vch, dat wy te voren, eer ons dit vwen briefe tocomen is, onse zecker raitsvrunde myet onsen credentz briefen by vch to Vttrecht gesant hebben, welliche wy hopen, vp den sontach nest by vch sin sallen, den wy beuolen hebben, vch to erkennen te geuen die getzyde end den tach, wan wy myt der hulpen Godes to Vttrecht comen sallen, end derseluen end oick ander saicken halb van onsern wegen werbung ain vch zetund, end vwers getruwen raits end guder onderwysung hierup te plegen, den seluen onsen vrunden wellent irs aanbringens glick wir ons selbs gleuen, ende vorter, als ghy bitzheer getain haind, alle saicken end oirbaer onses

Stifts, bitz to onser tokunfft, to dem besten stellen, als wy ons hierjnne alles getruwen flyszes to vch versehen. Geben vp den XIX^{ten} tach Augusti, anno etc. XCVJ.

Opschrift: Den wurdigen vnd edelen vnsern lieben andechtigen vnd getruwen, prelaten vnd capitteln vnser sunff gottshuser, ritterschaft vnd statt van Vitrecht.

Deel, A. 207.

XXXII.

Bernt Freyse van Dolre meldt aan de 5 kapittelen van Utrecht de redenen, die hem verhinderen, om zijn' eed als kastelein van het huis ter Eem te komen afleggen.

Eirweerdige, edele, wise, bisondere lieue heren ende guede vrunden. Alsoe uwe liefden nu wider aen mij doin scriuen, dat ic op manendage naistcomende mij voegen solde inden capittel generail, om den staten ein eedt te doen nae lude den lantbrief, ende, of ic voir enich beducht wer, uwe liefden wolden mij geleide verweruen vander stadt van Vitrecht; ende, soe uwe liefden dan in uwe vourschrifte gescreuen hadden, ic te veiliger of ende ain comen mochte, ic enen hauen solde, uwe liefden solden die willigen, ende vermoegen mij weder te gijsel te senden op den huse ter Eeme, soe lange ic mijn eedt gedaen had, daer ic doe guetwillich toe wass ende bin, ende raemde ende eijsschte Euert Soudenbalch te gijsel, soe uwe liefden gescreuen hadden, die dat dan doe niet gelegen was, als uwer liefden brijeff nu vorder mit anderen ende breder redenen vermelden, den ic guetlick ontfangen ende verstaen heb. Dair op nu uwe liefden belieue te wetene, dat ic altijd, oic nae lude mijn vourschriften nae vutwisinge den lantbrijeff mijn eedt guetwillich bereijt bin geweest te doen ende noch bin; dan om sulcke handel mij tanderen tiden op ende inden capittel generael wederfaren is, in welcke doch generail geleide biden staten ouercomen is ende geboert gehalten te wesen, soe en wass mij doen noch en is mij noch niet doenlick, buten anxste ende vrese mijns lijfs sonder gijselair aldair mij selven inder stadt van Vitrecht te voegen, ende raemde daer om doe, nae lude uwer liefden vourschrifte, Euert Soudenbalch te gijsel, ende noch doe en eijssche ende alt na lude uwer liefden vourschrifte, om dat ic te veiligen vrij of ende ain comen mach, om mijn eedt te doen, nae vutwisinge des landbryeffs, dair ic toe bereyt bin, ende als uwe liefden Euert voirn. als voirscreuen, nalude uwer liefden vourschriften gesant ende gewilliget hebben, soe sal ic mij van stonden aen aldair bi uwer liefden voegen mijn eedt doende, nae lude des landbrieffs. Ende soe uwe liefden dan vorder inden seluen uwer liefden bryeff scriuen ende begeren antwoirdt, si onsse genedige heer te kunnen geuen moegen etc.; dair belieue uwe liefden op te wetene, dat ic den huse ter Eeme tot noch toe wel bewaert heb ende noch, oft Got wil, oic wel doen sall, na lude den landbrieffs ende tot behouff mijn genedige toecomende heer, die ic hoip, soe ic verstaen heb, zeer corts inlandich werden sal, welcke mijn genedere toecomende heer ic alsdan wel redenen ende saicke te kennen geuen sall, waerom mij niet doenlick en is geweest, sonder gijseling mij seluen inder stadt van Vitrecht te voegen, dat ic hoip sijnder geneden mij des wel te vreden wesen sullen, begerende an uwer liefden vruntlick ende dienstlick, dese mij antwoirdt tesar tijt van mij in duechden ende besten nemen, dat wil ic altijd weder om nae mijnen vermoegen ain uwer liefden versculden, die onse Heer Got in vrouden lang gesont bewairen moet. Gescreuen den XXIV^{en} stadt (*sic*) in Augusti, anno Domini etc, XCVJ.

Bernt Freyse van Dolre,
mairschalck van Amersfoort ende Eemlant.

Opschrift: Eirweerdigen, edelen, wisen ende voursienigen, prelaten, dekenen ende capittelen der vijf gottzhusen tUtrecht, mijn besondere lieuen heren ende guede vrunden.

Deel, B. 99.

XXXIII.

Daniel van Bouchout meldt aan de 5 kapittelen van Utrecht de redenen, die hem verhinderen zijn' eed als kastelein van het huis ter Horst te komen afleggen.

Weerdige, edele, eerbare ende wijse, lieue heeren ende vriende. Uwer liefden brieff my nu gesant, dair jnne dieselue uwe liefden, nae voele verhaells van veruolge, uwe liefden aen my ende mynen bastert broeder Philips van Bouchout jn mijnen affwesen gedaen souden hebben, omme dat slot ter Horst jn uwen handen the stellen ofte den staten dair af eede te doen, begheren my en manendage neestcomende jnden generail capittell aldair te voegen, ende nae den lantbrieff eede the doen, souden uwe liefden anders tegens my myt rechte vorderinge moiten doen etc., als die brieff vorder jnt lange ludende js, hebbe jc guetlike ontfangen ende waill verstaen. So hope jc ten ijersten, dat slot ter Horst tot desen dage toe alsoe bewaert js, des gene gebreken comen zijn, ende, oft Got will, voertaen alsoe bewaeren ende doen besorgen sall, dat jck des tegens mijnen geneden heren elect, die doch, als jc hope, corts jn sijne genaden landen alhier comende wert, ende anders waill sall kunnen verantwoord. Ende aldair binnen Vtrecht te comen en manendage naistkomende, en js my noch omme sunderlinge voirgeuallen saken, die jck op gelegen tyden ende plaitzen waill vorder openen sall, nyet gelegen; dan ofte uwe liefden meenden, jc enyge vertreck ofte andere slyncke bijwege sochte, als jc nyet en doe, mochten die selue uwe liefden alsdan enige van hem senden op die Horst, tot Rienen, Wyck ofte Beuerweerde op enen sekeren dach ende tyt mij te voeren tytlijke gewittiget, woude jck my geerne dair tegens voegen, hoere redene te horen, dair op antworde te doen ende mij gebuerlike te bewysen, dat redelijke mijne der wegen gene clagen sullen doruen zijn, begerende dese mijne antworde van my jnden besten willen nemen uwe liefden, die Got onse Heer Almechtich altyt vroelick ende gesunt bewaren moit. Gheschreuen vpten XXV^{en} dach jn Augusto, anno etc. XCVJ.

Danyell van Bouchout, heer des landts van Boeler,
heer van Vlaenderen, heer tot Schynderbeke etc.

Get. DANEEL.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, eerbaeren ende wijsen, prelaten
ende capittelen der vijf goidshusen tUtrecht, mynen
lieuen heeren ende vrunden.

Deel, B. 100.

XXXIV.

Frederik van Baden, elect van Utrecht, aan Frederik, heer van IJsselstein. Verzoek van teruggave der in beslag genomene geestelijke tiendoruchten.

Vnsern grus, edler lieber besunder. Wir vernemen wie vwer lute oder dienres kurtzlich vnsern geistlichen vndersassen zu Vtrecht ir zehend frucht mit sampt wagen, pferden vnd knechten im felde genomenn vnd das alles in vwer sloss gefurt, da sollichs noch also sy, vnnnd nemlich die armen knechte gefenglich gehalten werde etc. Desshalb ist an vch vnser guttlich begerde, jr wollend verfugen, das den gewalt vnsern geistlichen vndersassen, sollich ir gut vnd auch jr knechte widder uss gegeben werde. Ob dann einich jrrung oder geprechen zwisschen vch vnd den selben vnsern vndersassen sin mogen, wollen wir als jr lanndtshere, so wir mit der hilf Gots in kurtze hinabe zu vnsern Stiff komenn, sollicher mass dar jnn sehen, das vch der billicheit gegen

jnen kein mangel sin sall. In zuuersicht jr werdend jnen hirauf das ir widderumb lassen volgen, wollen wir vns zu gutem getruwen also zu vch versehen, vnd begern des vwren beschriben antwurt mit desem botten. Geben zu Collen, vff den V^{ten} tag September, anno etc. XCVJ.

Dem edeln vnnsern lieben, besundern Fridrichen von
Egmond, herenn zu Yselstein.

Deel, A. 211.

Afschrift.

XXXV.

Johannes Heesboom meldt aan de 5 kapittelen van Utrecht zijn wedervaren in zijne zending ter verkrijging van de pauselijke bevestiging der verkiezing van Frederik van Baden, tot bisschop van Utrecht.

Obsequiosam commendationem, venerabiles et egregii domini mei. Die XII^a mensis Augusti proxima preteritj college mei et ego obtinuimus confirmarij electionem de persona reuerendissimi et illustrissimi domini nostri, domini Fredericj ex marchionibus de Baden, ad ecclesiam Traiectensem per dignationes vestras (?), quemadmodum ipse dignationes vestre ex venerabili domino Bernardo Mummen, decano sancti Lutgeri monasteriensi, plenius intellegent, vnde de hoc calamine non extendo. Infirmetas omnium nostrorum et presertim mors domini Johannis Halfast, (cuj summa totius rei, quoad expositionem pecuniarum, credita fuerat) prestiterunt occasionem multorum malorum. Nam inde euenit, ut littere apostolice tardius expedirentur, junctis alijs causis, quas dignationes vestre ex prefato domino decano intellegent. Euenit etiam et eadem infirmitate diuturnior omnium nostrorum in hac curia mora, adeo etiam, quod dominus decanus sancti Paulini extra muras Treuerenses collega noster et ego non audeamus adhuc itinerj nos committere, fuitque propterea consilium nostrum (ut cum hac die littere apostolice predictae fuerint assignite mercatorj, quj illas ad illustrissimum principem, dominum marchionem Badensem, reuerendissimi domini nostri germanum transmittet), quod dominus decanus sancti Ludgeri, qui ipsarum litterarum expeditionem expectauerat et jam pristinas vires fere recuperauerat, relictis familiaribus semiuiuis et, nouis assumptis, ad reuerendissimum dominum nostrum et dignationes vestras rediret, tum ut superiores expensas euitaret, tum etiam ut prefatum dominum nostrum reuerendissimum et dignationes vestras de omnibus hic gestis ac de statu nostro certiores redderet. Fuit, profecto! legatio nostra prospera in accessu ad curiam et in celeri expeditione confirmationis, adeo ut in L^{ta} annis et amplius nulla celerior fuerit obtenta confirmatio; sed nescio qua fortuna res nostre post ipsam confirmationem tot habuerint impedimenta, ut ante hanc diem, licet omnes extreme diligentie adhibite fuerint, expediri non potuerint, vtrumque sit, licet res nostre protracte sint, rite tamen et recte expedite sunt. Ego, cum ante festum sancti Remigij non potero esse Colonie, perdam blada et vina prebende mee sancti Andree Coloniensis, quod utique non contigisset michi, nisi infirmitate et debilitate meis impeditus fuisset et impediret; qua de re supplico dignationibus vestris, ut dignentur compati michi, et dare operam, ne hoc damnum michi ualde graue, simul cum magnis meis laboribus, infirmitate et periculo obsequij mei prefato reuerendissimo domino et dignationibus vestris impensi, causa patj habeam, quemadmodum eedem dignationes vestre se facturas in pleno capitulo michi promiserunt. Ero propterea dignationibus vestris perpetuo obligatus. Magister Walterus Bellens fecit tandem signarij commissionem contra generosum dominum Fredericum de Yselsteyn et alios etc. Ipse propter uotum factum in graujs infirmitate, quam nuper passus fuit, peregrinationis causa petijt sanctum Mariam de Loreto breui reuersurus. Conaber mecum portare citationem etc. Valeant felicissime

dignationes vestre longissimis annis, quas Altissimus conseruare dignetur. Ex vrbe XX^a Septembris, annj 1496.

E. d. vestrarum.

Get. DEDITISSIMUS

JO. DE HEESBOEM.

Opschrift: Venerabilibus et egregijs dominis, prelatibus et capitulis
... (?) ciuitatis Traiectensis, dominis obser ... (?)

Deel, A. 213.

XXXVI.

Burgemeesteren, schepenen en raden der steden Deventer, Kampen en Zwol antwoorden aan de 3 staten van Utrecht hunne gedeputeerden niet te kunnen zenden. Zij melden tevens de door de Gelderschen gepleegde vijandelijkheden te Hattem, met verzoek hierin te voorzien.

Weerdege, edele, walgebaren, vrome, eirbere ende eirsame; wijse, voirsichtige, lieue heren, bysonders guede vrende. Wy gebieden ons tot v, als wy alreventlixt konnen ende moegen, ende begheren uwen weerdigen, edelen, erberen ende ersamen liefden guetlicken te wettene: so als ghy ons opten dertichsten dach der maent Augusti lestleden guetlicken deden scriuen vander komst ons gneden heren des elects van Vtricht, onder anderen begherende, onse gedeputierde raidtsvrende dan by v dair tshickene, ende des gelijk der ritterschap hijr by ons geseten oick te verwittigen, omme myt malkanderen jn saken, den ghemenen lande ende waluaire antreffende, vruntlich te versprekene ende te beraden, myt meer anders etc., dat wy alsulcke uwer liefden scriften guetlicken hebben ontfangen, die vrende vanden ritterschap ende anderen steden hijr jn dessen Gestichte geseten ghemeenlicken dair op hebben doen verscriuen, hem die doen hoeren ende lesen ende alle jn gueder mathen wal verstaen; hebben oick onderlinge jn kallingen geweest, die besendinge an uwen liefden, na vermoegen der voigr. scriften, tdoene. Dan, zeer gemynde lieue heren, bysonders guede vrende, so als uwe liefden tallen tijden bes noch voir dat ghemene beste ende waluaire deses Gestichtz ende landes geweest hebben, nyet twyuelende voirt an oick wal wesen sullen, hebben wy mitten ritterschap ende ghemenen steden vurs. auerwegen, so wy doch onse raidtsvrende thant omme merklicke noetsaken van hues qwellick moegen ontberen, ende uwe liefden doch dair ander manijren hebben, als wy hijr oick hebben, onsen gnedigen heren te ontfangene, nyet van noeden te wesene, die besendinge tessz. tijt tdoene. Ende begheren dair omme guetlicken ons dat nyet te verkijrene, dan jn allen guede af te nemene; ende schickent alsoe voirt dat ghemene waluaire deses landes ende Gestichtz voirtgesat moege werden ende blyuen, dair to wy ons oick gheerne tallen tijden neestlicken willen bewijsen, ende onsen vlijt dair mede ankijren. Voirt, gemynde lieue heren, bysonders guede vrende, en dat der hilligen kercken ende ghemenen lande ende Gestichtz heruert, ende ys van noeden, dattet gebetert werde, ende ys, als uwe liefden oick wal gehoirt moegen hebben, woe etzlicke ondersaten slantz van Gelre, bynnen Nymmegen ende anders oir woenstat hebbende, den Yselstroem der hilligen kercken aldair tobehoirende, van Hattem meer dan eens nw kortlick geuylijrt ende den koepman syn guet dair oppe genamen, afhendich gemaickt ende to Hattem opgebracht hebben, alle bueten manijren van rechten, dat der hilligen kercken vurs., so oir die stroem tobehoirt, myt aller neersticheit wal behoirde te verdedingen. Ende als wy dair die hillige kercken tUtrecht ende dat ghemene Sticht jn ennigen dingen noede solde zien verachttert, begheren wy andachlicken, sulx ten herten te nemene mitten besten ver-

dacht te syne ende thelpen beschicken, dat behoirlicken gestraffet moege werden ende tanderen tiiden meer verhoet moege blyuen. Dat willen wy gheerne verschulden ende verdienen, na allen onsen vermoegen, tegens uwe liefden, die onse Heer Got Almechtich in Synen hilligen vrede lange waluarende gesont wil bewaren. Gescreuen altera exaltacionis sancte crucis, anno XCVJ, onder segell onss stadt van Deuenter, des wy anderen tessz tijt hijr jnne mede gebruecken.

Burgermeesteren, scepenen ende raide der stede
Deuenter, Campen ende Zwolle.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, walgebaren, vromen, erberen ende ersamen, wijsen, voirsichtighen heren, dekenen, prelaten ende capitule der vijf gadeshuesen, der ghemeenre ritterschap des Nedergestichtz, burgemeesteren, scepenen ende raide der stadt van Vtricht, samentlick ende bysonders, onsen lieuen heren ende gemynden lieuen vrenden.

Deel, B. 101.

XXXVII.

Frederik van Baden, elect van Utrecht, zendt aan de 5 kapittelen van Utrecht zijn dienaar van Waltmanshuizen.

Friderich, Dei gratia electus Traiectensis.

Vnnsern fruntelick groit te voeren, wirdichen end ersamen, liefen, andechtighen ende getruwen. Wy senden to vwe onsen dieners end lieuen getruwen Theus (Thens) van Waltmanshusen, dem wy laist geuen hauen, van onsentwegen myet vwe to sprecken oem sacken, als ghy van hiem verstaen sallen. Bidden vwe hier vp gar gutelicken, dat ghy denseluen ons dienres fruntelicken verhoren, hiem sinre werbung vp dit maile, gelick woe ons selfs, gleuben ende vwe mit goidem raide soe goitwillich in den sacken bewysen, als wy vwen betruwen, dat sal wy gern wedderumb gegen vwe ende vwen kercken in allen gnaden herkennen. Geuen to Collen, vp den V^{ten} tach Septembers, anno etc. XCVJ.

Get. FRIDERICH etc.

Opschrift: Den wirdigen vnd ersamen, vnsern lieben andechtighen vnd getruwen, probsten, dechan vnd gemeynem capittel vnser funff gotzhuser in vnser statt Vtricht.

Deel, A. 212.

XXXVIII.

Frederik, heer van IJsselstein, antwoordt den bisschop, zijne gedeputeerden ter zake zijner geschillen met de 3 staten van Utrecht te Wijk bij Duerstede te zullen zenden.

Hoichwerdige, hoichgeboren, vermogende furst, gnedige lieue heer. Also uwe furstlicke gnaden mij nv hebben doen scriuen, verhalende uwer g. vurschriften ain mij gedain, berurende eijnen quytlicken dage te halden, der gebreken haluen tusschen uwe g. dreij sstaten des Nedergestichs Vytrecht ende mij wesende, begeuen dairomme van mij nv in uwer gnaden laitsten schriften, dat jck mij erschijnnen woude en dijnaxtdage te vurmiddage naestkommende bijnnen uwer g. stadt Wyck, omme den dage bouen geruert na te gaen, omme die twiste guytlicken neder to liggen, twelck an uwer g. vlyt nyet onbreken en soude, gelick uwer g. brieff voirder melten, den jck guytlicken ontfangen ende verstain heb. So, genedige lieue heer, ther begeerten uwer gnaden schriften, wil

jck mijne frunden gherne opten vurgenombden dijnstadh te vurmiddage schicken tot Wyck bij uwe g. ende uwer g. rede, vanden seluen mijnen frunden uwe g. wail verstain sullen mijne gebreken der drie staten haluen, ende bidt uwe g. alsdan dair jnne te handelen, dat jck myt gunsten ende fruntsappen bij den mijnen koemen moege, dair mij uwe gr. guetwillich bevijnden sullen, tkenne God, die uwe furstelicke gnaden altyt frolick ende gesant bewaren. Gescreuen den VII^{ten} dach in Octobrij, anno etc. XCVJ^o.

Fredrick broder tEgmont, heer tIjsselsteyn,
tot Bueren ende tot Cranendonck etc.

Get. FRIDERICK.

Opschrift: Den hoichweirdigen hoichgeboren ende vermogenden
fursten ende heeren, heren Fredrick bijsscop tVytrecht,
merckgreue van Baden, mijn gnedigen lieuen heeren.

Deel, D. 136.

XXXIX.

Frederik van Baden, bisschop van Utrecht, verzoekt aan de 5 kapittelen van Utrecht de uitkeering der prebende aan Johannes Heesboom.

Fridericus, Dej. gratia marchio Baden, electus et confirmatus Traiectensis.

Venerabiles et egregij, deuotj nobis dilectj. Juxta petitionem vestram nobis jam factam volentes, vt venerabili nobis dilecto Joann de Heesboem, preposito sancti Andree Coloniensis centum vigintj florenes aureos Renenses, quibus ex prebenda sua sancti Andree Coloniensis ob moram nostre electionis, confirmationis et corporis sui grauem infirmitatem, quibus, dum in vrbe esset, detentus fuit, caruit, resunderemus. Scripsimus venerabilj et generoso nobis dilecto Wylhelmo de Montfort preposito ecclesie nostre sancti Saluatoris Traiectensis nostro in spiritualibus vicario, quatenus eidem preposito sancti Andree Coloniensis de dictis centum viginti florenis aureis Renensibus reddeat integre et satisfaciatur. Ex opide nostro Ammersfort XXIIJ^a Nouembris, anno etc. XCVJ^o.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Venerabilibus et egregijs deuotis, nobis dilectis, prelatibus et
capitulibus quinque ecclesiarum nostrarum Traiectensium.

Deel, D. 137.

XL.

Drost en kastelein van Buren verzoeken den bisschop, om de uitspraak in zake tusschen den heer van IJsselstein en de 5 kapittelen van Utrecht, te willen uitstellen tot na hun van dien heer ontvangen antwoord.

Hoechweerdige, hoechgeboeren, vermogende furst, genedige lieue heer. Wij hadden, jn affwesens des edelen jnd waelgeboeren onss lieuen heren van IJsselsteijn, geschickt twe guede priesters bij uwe furstlicke genaden mit die rekenschap, berurende den capittelen van Vtrecht ende den edelen onsen lieuen heren vurscr. jn meynongen, dat uwe furstlicke genaden, die vitspraeck tusschen beijden nae vermogen dess compromiss hedden willen doen. Verstaen wij nu int wederkómen vanden twe priesteren vurscr., dat uwe genaden begheren, den edelen onsen lieuen heren van IJsselsteijn vurscr. self persoonlick off ennige van sijne edelheiden wegen volmechticht aldair tegenwoirdich to hebben, eer uwe genaden jnder saecken ijets wat solden willen off kunnen geeijnden. Soe genedige lieue heer en hebben wij anders nyet geweten, dan uwe genaden die vitsprake sonder bijwesen beyde der partyen waell solden hebben mogen doen, ende der edell onse lieue heer voirg. en hefft oick selfs anders nijet geweten. Jnd want sijne edelheiden ny all wijle alhijr jn desen oerde nyet en sijn, en is

hijr nijemants, die die saecke volmechtich also aen sich nemen dar, ende wij hebben dair omme van stont aen nae onsen heren voirg. gesant, ende sijn edelheiden uwer genaden begheren scrijftlicken to erkennen gegeuen, ende sullen wederomme sijnre edelheiden antwoirdt daer van ontfangen, also balde als men kan ende mogelijk wesen sall. Bidden daer omme seer dienstlicken uwen furstlicken genaden, die selue een vitstellinge ende opruckinge to willen doen mitter vitspraecken gedurende ter tijt wy, die antwoert vanden edelen onsen lieuen heren vurscr. wederomme ontfangen hebben, welke antwoert wij as dan sonder vertueuen off versume uwe genaden voert ouerseyn den sullen, om sich dan daer nae to richten. Ind wess uwe genaden hijr jnne ter eren dess edelen ons lieuen heren van Yselsteijn doin sullen, begheren wij by brenger van desen, ons ene gujtlicke bescreuen antwoirt willen doen sryuen die selue uwe hoechgeboeren furstlicke genaden, die onse Heer Got in vrolicheiden gesont spaeren ende bewaeren will. Gescreuen onder segell mijns Jorden vander Lawick drosset, des wij bejide hyr jnne gebruijcken, opten manendach nae sunte Agnieten dach, anno etc. XCVIJ^o.

Uwer furstlicker genaden guetwillige Jorden vander Lawick, drost, ende Jaspas van Eijsscheeren, castelleijn tot Bueren.

Het navolgende antwoord des bisschops geschreven in den bovengemelden brief:

Lieue vrunde. Uwen brieff ons nu gesant op onss scrijften aen den edelen onsen lieuen neuen heren tot IJsselsteijn etc. gesant ende opt aebrengen van sekeren priesteren bij ons geweest, roerende den dach wij onsen lieuen neuen hadden doen beteikenen tusschen mijn vijff goidshusen tUtrecht en onsen neuen voirss., des gj begeren onder anderen, wij omme afwesens wille onsen neuen voirss., dair aen gj dair omme hebben gescreuen, willen vutstellen thent v des antworde van hem comende wordt etc., hebben wij guetlicke ontfangen ende waill verstaen. So js wair, wij wtlandich ende jn anderen treffeliken saken ons aengeuallen onledich geweest zijn, dair bij wij tot noch toe der saken vorderingen nijet hebben moigen doen, ende hebben dair omme, nv mitten ijersten wij mochten ende noch tijtlijke binnen tijden des compromisses, aen onsen lieuen neuen mit onse scrijften ende oick bij den geschichten priesteren dair aff vermaninge doen doen, dat vnser wegen des gene clagen noch gebreke wurden, ende sijn waill te vreden, die antworde onss lieuen neuen te vertoeven, bij alsoe gj ons die mitten ijersten, die comende wordt, voert ouer wittigen, omme mijn vijff goidshusen voirss. te laten weten ende gebuerlike te gheschien. Got zij mit u. Gegeuen op onsen slote Duerstede, vpten XXIIJ^{en} dach in Januario, anno etc. XCVIJ.

Opschrift: Den hoechweerdigen ende hoechgeboeren vermogenden fursten ende heren, heer Frederick, geboeren marckgreue to Baeden, sschop tot Vtrecht etc., onsen genedigen lieuen heren.

Deel; A. 218.

XLI.

Jan, burggraaf van Montfoort, antwoirdt aan de 5 kapittelen van Utrecht, aan hun verlangen naar zijne overkomst, ter zake van het morgengeld, te zullen voldoen.

Eerweerdighe, eersame, lieue heeren en goede vruenden. Alzoe jc eenen brieff, bij v eersame heeren mij gesonden, ontfangen hebbe aengaende dmergen gelt, daer ghij mij aff scrijft, waerop, eersame, jc v op dees tijt geen antwoird gescriuen en can, mair jc sal selue corts tot Vtrecht comen ende met v spreken, ende hoope dat ghij mijnder wail te vreden wesen sult, wilt

God, die v eerweerdege, eersame, lieue heeren ende goede vruenden altyt gespaeren wille. Gescreuen opten VIIJ^{sten} dach, jn Februario, anno XCVIJ.

J. de Montfoird.

Opschrift: Den eerweerdigen ende eersamen, die prelaten ende capittelen der vijff goidshusen tUtrecht, mijne lieue heeren ende goede vruenden.

Deel, D. 219.

XLII.

Jan, burggraaf van Montfoort, antwoordt aan den bisschop, hem eerdaags ter zake der 5 kapittelen te zullen komen spreken.

Eerweerdige vader jn Gode, hoochgeboeren, vermoegende vorst, genadige lieue heer. Ic gebiede mij zeer dienstelic tot uwer vorstelliker genaden. Alzoe ic eenen brief, bijder seluer uwer vorstelliker mij gesonden, ontfangen hebbe, aengaende den vijff goidshusen, waer op ic uwer vorstelliker genaden egheen bescreuen antwoird en seynde, mair ic hoop selue corts bij uwer vorstelliker genaden te wesen, ende als dan metter seluen uwer vorstelliker genaden vanden saken te spreken ende hoope, dat uwer vorstelliker genaden mijnder wail te vreden wesen sullen, ende mij dit jnt goede affnemen willen. Ende mach ic uwer vorstelliker genaden dienen, off gelieuen derseluer ennige saken, die ic vermach, daertoe sal mij der seluer kennen, altyt goetwillich ende bereydt. Dat kenne God, die welcke v eerweerdige vader jn Gode, hoochgeboeren, vermoegenden vorst, genadige, lieue heer, altyt gespaeren wille met gesunde. Gescreuen VIIJ dagen jn Februario, anno etc. XCVIJ.

Uwe genaden dienre,
de Montfoird.

Opschrift: Den eerweerdigen vader jn Gode hoochgeboeren, vermoegenden vorst, heeren Fredericken, elect geconfrmeert tUtrecht, geboeren mercreue tot Baden, mijnen genadigen lieuen heeren.

Deel, A. 220.

XLIII.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan het kapittel van den Dom antwoord op zijn schrijven ter zake van de prebende van zijn' raad, Lodewijk van Montfoort.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue uan Baden.

Eerbare, lieue vrienden. Als wij laitste bij v aldair gesant hadden vnse lieue getruwe rade, begerende vnse lieuen, getruwen raidt Loduwich, broeder tot Montfoerde, canonick onss kercken ten Doem tUtrecht, hem die absencie zijnre prouende aldair te geuen, soe wij zijne jn onse ende onses Gestichts saken noitlijke tot rade te doene hebben etc., dair van ons tot noch toe, als gij onsen raden toegesacht hadden, gene antwoerde gecomen js. Wair omme wij v noch vermanen, begerende ons ene guede vorderlijke antwoert toe geuen, willen wij sulx tegens v verschulden. Got zij mit v. Gegeuen op vnse slote tot Duerstede, vpten VIIJ^{en} dach jn Marcio, anno etc. XCVIJ.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaeren, vnse lieuen vrienden, deken ende capittell vuser kercken ten Doem tUtrecht.

Deel, A. 222.

XLIV.

De bisschop van Utrecht, ontvangen hebbende van Frederik, heer van IJsselstein, zijne toestemming tot verlenging van het compromis, stelt aan de 5 kapittelen van Utrecht eene bijeenkomst met dien heer voor.

Van Goits genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Weerdige ende eerbare, lieue vriende. Als gij laitste aen ons hebben doen begeren, soe die tijt dess compromiss, tusschen v ter eenre ende den edelen onsen neuen van IJsselsteijn ter andere zijden gemaict, nv vergangen js, dat wij aenden seluen onsen neuen veruolch deden, omme met v dat compromiss nae formen voir gemaict van weerde te holden, ende ene tijt lanck wt te stellen ende alsdan die sake ter gebuerlijker wtdracht te brengen. Dair op hebben wij mit onsen neuen van IJsselsteijn gesproken, die sich ons, ter eeren ende geuallen, dat voirss. compromiss, nae der formen voir gemaict, met v van weerde te holden ende soe lange ons belieuen sall wt te stellen, guetwillich heeft laten vijnden, mit toeseggen, soe wat wij dair june doende ende wtsprekende werden, sall hem allet lieff zijn, want hij nijet dan alle fruntschap mit v begeert te hebben, dat wij v jnden besten te kennen geuen; willende, gij corts nae desen toecomende paeschen enen dach voir ons te comen, v bequeme wesende, beteikenen, omme onsen neuen van Yselsteijn den voert te verkundigen, alsdan jnder saicken vrienlijke ende geboirlijke te geschien, dair bij guede vrientschap aen beijden tzijden onderhouden moege werden. Onse Heer Got zij met v. Gegeuen op vnsen slotte tot Duersteden, opten XX^{en} dach jn Marcio, anno etc. XCVIJ.

Get. HOSZ.

Opschrift: Den weerdigen ende eirbaeren, vnsen lieuen vrienden, prelaten, dekene ende capittelen vnss vijff goitshuzen tUtrecht.

Deel, A. 223.

XLV.

De bisschop van Utrecht aan de 5 kapittelen, over het houden dier bijeenkomst.

Van Goits genaden Friderick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbaere lieuen vriende. Als gy ons nv ter antwoirt hebben doen schryuen jnder saicke rorende vanden compromiss, tanderen tijden tusschen den edelen, onsen lieuen neuen heren Friderick broeder tEgmont, heren tot Yselsteyn etc. ende v gemaickt, ende nv op uwe begerte ende ons ten eren een tijtlanck wtgestalt etc., woe gy, aengemerct dat onse neue van Ysselsteyn nv hijr bij der hant js ende soe der dach cortter sy, soe beter geraemt ende beteykent hebben, dess dynsdages nae beloken paeschen voirden middage te Wyck by ons te wesen, alsoe verre alst dan ons gelegen ende bequaem sall wesen, begerende van ons, wy den voirss. dach voirt den voirss. onsen neuen verkundigen wyllen ende v dan na der hant te kennen geuen, oft ons ende onsen neuen voirg. alsoe belieuen ende gelegen sall syn, omme v dair nae te moegen weten te rychten etc. Voegen daeromme v te weten, dat ons der dach als voirss. gelegen sall wesen, ende deshaluen mit onsen neuen voirg. gesproken ende mit hem ouercomen, dat hie den dach als voirss. aengenomen hefft, dair toe te wijllen komen, offte die syne van hem voelmachticht te senden, ende voirt nae formen des compromiss geboirlijke te geschien. Got zij mit v. Gegeuen op onsen sloete tot Duersteden, opten XXIII^{en} dach in Martio, anno etc., XCVIJ^{mo}.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaeren onsen lieuen vrienden, prelaten, deken ende capittelen onser vijff goidshuzen tUtrecht.

Deel, A. 224.

XLVI.

Albrecht, hertog van Sazen, aan de 5 kapittelen van Utrecht. Klacht over vijandelikheden aan de onderzaten van Woerden door Claes Boeyen en de zijnen gepleegd. Verzoek om teruggave van het ontroofde goed en schadevergoeding voor geleden nadeel.

Albrecht, bijder gracie Gods hertoge van Sassen etc.

Eerwerdige, bijsundere, lieue heren. Wij zijn bericht, dat een genaemt Claes Boeyen met meer anderen zijnen gesellen vyter name van Gelresche dagelicx comen doire tGesticht ende landt van Vtrecht inden lande van Woerden, ende aldair onsen verwoenten ondersaten van Woerden vanghen, die brengen, scatten ende ranchonneren binnen uwe bedriue van Vtrecht. Is oick die voirss. Claes Boeyen onlanx jn Teccop geweest mit zijnen hulperen ende gesellen, ende aldair genomen allen ketelen, potten, huusraet ende anderen goeden, die zij wech mochten brengen, ende die gebracht binnen die stadt van Vtrecht, ende die aldair onder malcander gebuyt ende gepart binnen eens burgers huus, genaemt Jan Pijl, dat welck ons vyter maten zeere vrende geeft. Begeren dairomme van uwer lieffden, also hier jnne te wijllen handellen, dat onss voirss. verwoenten van Woerden geuangen ende jnden bedreue der stadt van Vtrecht gebracht ende geschat, hoere raenchoen kosten ende schaden weder gegeuen worden, ende die van Teccop hoiren genomen goeden ende schaden hemlyuden gedaen weder betaelt ende vpgericht, nae reden ende billicheyt; wijllen wij des om uwer lieffden verschulden; wel verstaende: indien ons des niet geschyet, mogen uwer lieffden vermercken, dat ons alsullicx van die van Vtrecht ende hoiren ondersaten niet te lijden staet. Begeren hier vp van uwer lieffden eenen beschreuen antwoirt, dair nae wij ons weten te richten. Erwerdige, bijsundere lieue heren God zij met v. Gescreuen tot Mechelen den VJ dach van Meye, anno XCVIJ.

Opschrift: Den erwerdigen, onsen lieuen bijsunderen, den heren ende capitel vanden vijf goidshuusen binnen der stadt van Vtrecht.

Deel, A. 227.

XLVII.

Antwoord van de 5 kapittelen op den voorgaanden brief is van dezen inhoud:

Den hertoge van Zassen.

Hoechgeboeren, vermoegende forst, genedige lieue heer. Uwer genaden brief, inhoudende hoe dat dieselue uwe genaden bericht soude wesen, dat een genaemt Claes Boeyen mit meer ander zijne gesellen opten naem van Gelresche dagelicx komen doer tSticht ende tlant van Vtrecht inden lande van Woerden binnen onsen bedriue van Vtrecht, dat oock die voirss. Claes Boeyen onlanx in Teccop geweest soude zijn mit zijne hulperen ende gesellen, nemende aldaer ketelen, potten, hujsraet ende ander goede, die zij wech mochten brengen, ende die gebrocht souden hebben binnen onse stadt van Vtrecht, ende die aldaer onder malcanderen gebuyt ende gepaert soude hebben binnen eens burgers hujs, genaemt Jan Pijl, des uwe vermoegenden g. begherende zijn, hier inne verrichtinge van ons te doen geschieden, ende anders int lange breder vertogen, hebben wij guetelijck ontfangen ende wael verstaan. Waer op, geneden heer, uwe forsteliken genade belieuen te wetene, hoe dat wij uwer g. brief ontfangen hebben, van stonden aen sonder vertreck ons bewijsen als die ghene, die tot sulken handel bouenger, zeer leet is, scerpe inquisicie ende neerstich ondersoeck daerop hebben doen doen, ende hebben beuonden binnen onss stadt Jan Pijl in wes hujs die butinge, in uwe g. brief beruert, gedaen soude wesen, den welcken wij voer ons en raet

out ende nijewe hebben doen komen, dese zake voerleggende mit groter aandachtene, die daerop behoirlike geexamineert wesende, ons ter antwoerde heeft gegeuen, seggende dess zaken alinge claer ende geheel ontsuldich te wesen, te weten: dat binnen zijnen huijse van Claes Boeijen oft enigen zijnen gesellen egheen geroeft goet gebrocht, gepaert oft gedeijlt en is, dat hij oick zeder dier tijt, dat onse genedige heer van Vtrecht ijerst binnen zijne genaden stadt ontfangen werden, daer Claes Boeijen mede incomende was, nje mit hem gesproken noch geselschap gehad en heeft, andere dan omtrent drie dage nader seluer tijt, als hij buten onze stadt porten quam, ende in een herberge aldaer in geroepen worde, daer hij onder meer Claes voirss. sittende vant, verstaende dat hij vter stadt was, niet wetende in wat manieren oft hij daer wt was heten gaen oft andersins; ende is bereijt Jan Pijl voirss. zijn lijf te willen setten tegens ijemant, hij zij edel oft onedel, rijck oft erm, die hem desen zaken besculdigen soude willen. Genedige lieue heer, dese zijne onscult dunct ons billick te wesen, daer wij oick anderssins die contrarie ter waerheijt niet vernemen en kunnen, mer het is doenlijck, soe tSticht ende tlant van Vtrecht wijt ende brede is ombesloten, dat enige knechten daer wel doer ende weder doer reijssen, soe van der Hollantscher zijde soe van de Gelresche zijde, die een opten anderen bescadende, dat ons onmogelijck waer te keren oft te verhueden; dan oft uwe forstelike genaden doer waer aenbrengen, ons enige knechten bij name wittigen ende ouerscriuen mochten, die binnen onse stadt ofte stat vrijheijt sulke oft diergeliken hanteringe bedriuende weren, wouden wij ter waerheijt dat wtgegaen, sulke straffinge daerouer doende worden, dat wij des in ghenen gebreke wesen, ende dat der onsen mogelijck wel te vreden wesen souden dieselue uwe vermoegende genade, die God Almachtich behoeden wil selich ende gesont. Gescreuen opten XVII^{en} dach in Meije, anno etc. XCVIJ.

Getrokken uit een oud kopijboek zonder paginering, berustende op het archief der stad Utrecht.

XLVIII.

De kapittelen van den Dom, Oud-munster en St. Marie verzoeken Frederik, heer van IJsselstein, schriftelijk vrijgeleide tot het innen hunner tienden in zijne landen.

Edele, geboirtige, lieue, gemijnde heer. Also die tijt aenstaende is, dat die rapen ende garst ouer al rijp beghjnnen te werden, also dat wij geerne na onsen tijnden wtsijen souden, achteruolgende tcompromijss, tuschen uwer edelheiden aen die eene ende ons aen dander sijden voer onse geneden heeren van Vtrecht hangende, soe begeren wij vruntlich uwe edelheiden belieuen wil, ons ende onsen dijenres mit den gene, die wij daer omme seijndende sullen werden; behoirlick getal vrij, vast en starck geleide scriftelick te willen geuen met haren lijuen, goeden, wagen ende peerden ende anders daer toe behoeff wesende, om onse voirss. tijnden te gaderen, te mennende anders te doen tot onsen ende onsen kercken meesten oirbaer ende profijt, also dat behoerlick is. Willen dat geerne weder omme versculden tegen uwe edelheiden voirss. na onsen vermogen, dair wij kunnen, begerende vruntlich ende guetlic bescreuen antwoerde hier op bij desen onsen bode vander seluer uwer edelheiden, die God Almachtich lange tijt vrolick ende gesont wil sparen. Gegeuen tUtrecht onder tsignet heeren Euerts Zoudenbalch vicedoemdeken, dat wij samentlick hier jne gebruiken. Opten XXX dach in Meij, anno XCVIJ.

Vice doemdeken, dekenen en capittelen der kercken ten Doem, van Oudemunster en van sunte Marien tUtrecht.

Opschrift: Edelen ende geboirtigen heeren Frederick, broeder tEgmont, heer tot Yselsteyn, tot Bueren ende Cranendonck etc. onsen lieuen ende ghemijnden here.

XLIX.

Frederik, heer van IJsselstein, staat hun vrijgeleide toe bij dezen brief.

Eirsame, wise, voirsichtighe, goide vrunden. Uwer lijffden brijff, inhaldende, also uwe thijnden ouer all rijpp sijn ende werden, dair omme ghij gerne daer nae vitzijn sold, achteruolgende dat compromyss, staende tusschen ons beiden ayn handen onss gnedigen heren von Vtricht, begerende daeromme van onss, dat wij uwe eersaemheiden ende allen dynres mytten genen die ghij daer omme zijnden solden, haer lijff goit, waigen ind perden vry strack geleide the geuen, om uwe thijnden the gaideren, te mennen ende the gebruken totter kirchen meesten oirber ind profijt, ende dat weder om the versculden ayn onss nae uwen vermoegen, myt meer anderen woirden ja uwen brijff begrepen, hebben wij gujttelick ontfangen, doirlesen ind ter goider maten waill verstanden. Soe goide vrunden, ist wair, dat wij staen tsamen ja een compromyss ayn handen onss gnedigen heren voirss., twilck wij durch beden ind versuyck van syne gnaden gerne willen achteruolgen ind voltrecken, als wij nyet en twyuelen uwe eersaemheiden oick waill doyn sullen; doch also dat selue compromys staende ende geduerende is tot sinte Jans mys neestkomende ende nyet langer, off hier en bynnen tot aynvatten ende beroipp onss gnedigen heren van Vtricht ja den syne genaden by desen myddelen tiden die vitspraeck tusschen onss beiden belijffden the doyn, soe moeght ghij ende uwe dynres daer toe dynende myt behoerlike getall vry komen, ongelet ind belast aan onsser wegen, vnde keruen ende teykenen dat koern ja uwen tijnden, gelijck ghij sulx van alden herkomen gewoentlich sijt the doyn, des wij v en uwen dynres vry, strack veilicheit ind geleide tho scriuen ind geuen myt dess onss briue, ende haepen oick enttelick alsdan, dat onss gnedigen heer voirss. onss beiden also the vreden stellen sall ind nae vermoegen onsser zegell ind briuen, dat wij ayn beiden ziden des een goit benygen hebben sullen, waer omme dattz alsdan van genen node sijn sall, om geleide the scriuen, ind willen voirt ayn dan goide nabuyrscapp onderhouden nae onss vermogen; oick veruremdt onss zeer, naedem verbot wij onss duck verboeden hebben ja presencij onss gnedigen heren voirss. ende uwe gedeputierden tot Wijck, dat ghij daer nyet nae en hoirt, off sulx achteruolght, omme alle duysternysse ind onuerstant tusschen onss beiden ja the vallen ja lanckheit van tiden; ende ja den ghij daer nae hoeren wold, solden wij tsamen tot een corte eynde ende expedicie komen, myt weynich moenyse, twilck wij van goider herten gerne zegen, tkenne Got, die uwe eirsamheiden bewaer langh, vrolich ind gesont. Gescreuen onder onss hantteiken opten lesten dach jnde Mey, anno XCVIJ.

Frederick, broider tot Egmont, heer tot Yselsteyn,
tot Bueren, Craynnendonck etc.

Get. FREDERICK.

Opschrift: Eirsamen ende wisen, voirsichtighen heren, vicedomden, dekenen ende capittulen der kerken then Doem, van Oudemunster ende van sinte Marien tUtrecht, onss goide vrunden.

Deel, A. 229.

L.

De 5 kapittelen van Utrecht verzoeken hem een ander vrijgeleide, bepaaldelijk tot het innen hunner tienden.

Edele, geboirtige, lieue, gemijnde heer. Also wij laitswerf aen uwe edelheiden schriftelick begerende waren een vrij vast geleide voer onse dijenres mit den genen, die wij daerom seijnden

souden, omme onss kercken tijnden te gaderen, te mennen ende anders te doen tot onser kercken meesten profijten, achteruolgende tcompromijss, tuschen uwer edelheiden aen die eene ende ons aen dander sijden voir onsen geneden heeren van Vtrecht hangende, tot welcker onss begeerten uwe edelheiden sciende zijn een geleide voer onse dijenres mit behoirlich getal, om te komen ongelet van uwer edelheiden wegen, omme onse tijnden te keruen en dat koern te teijkenen sonder meer, jndien onse gened. heer voirss. die wtspraick doet voer sunt Jansmijssse, opt welcke, edele geboirtige lieue heer, hopen wij v in uwer voerscher memorien wel te wesen, hoe dat int laitste afscheiden voer onse geneden here van uwer edelheit aen die eene ende van onsen gedeputeerden aen die andere sijden versproken ende ouerkomen is, dat onse geneden heer die wtspraeck doen soude, wanneer sijne genaden te vollen beraden waren, pertijen voirss. voer sijne genaden bescreuen wesende, sonder engie termijn of prefijxien van tijt noemende of stellende, ende so oick inden voirss. compronijss van uwer edelheiden ouergegeuen is voer notarien ende tuge, hoe dat wij alle onss ecclesie goeden gebruijcken soudende uwe hant dair of toget, stellende, die voirss. onse goeden vrij onse profijt daer mede te mogen doen, na inhoud des acten daer op gemaict, daer wij tegenwoirdelick copie in desen onsen brieue besloten uwe edelheit van seijnden. Want dan die wtspraeck noch van onsen geneden heeren niet gedaen en is, ouermits dat uwe edelheiden anders belet geweest zijn, ende dat koern ende besonder die rapen en garst, welckmen alle dage maijende is, vergancklijck zijn, js dair omme noch onse eernstelicke begeerte, dat uwe edelheiden scriftelick willen geuen geleide onsen dienres mit een behoirlick getall, om mit horen lieue en goeden wagen ende peerden, ende anders daer toe behoef wesende onsen voirss. tijnden te gaderen, te mennen ende daer anders jnne te doen tot onss kercken meesten profijte, achteruolgende tcompromijss voirss., op dat wij van ons eedts wegen onss kercken gedaen niet gedwongen en worden, daer vorder behulp in versuekende. Ende wes ons heer van wedervaren sall, begeren wij een bescreuen antwoirde van uwe edelheiden, die God onse heer bewaeren wil lanchliuich ende salich. Gegeuen tUtrecht onder tsignet heeren Euerts Zoudenbalch, vicedoemdecken, des wij samentlijck hier jnne gebruiken. Opten IIIJ dach in Junio, anno etc. XCVIJ.

Prelaten ende capittelen vijf goidshusen tUtrecht.

Opschrift: Edele ende geboirtigen heeren Frederick, broider tot Egmont, heer tot IJsselsteijn, tot Buren, tot Cranendonck etc., onsen lieuen ende gemijnden heer.

Deel, A. 230.

LI.

Frederik, heer van IJsselstein, antwoordt den 5 kapittelen van Utrecht onverplicht te zijn tot een ander vrijgeleide, als hij hun heeft toegestaan.

Werdige, wijze en vursichtige heren en guede frunde. Wij hebben uwen brieff ontfangen en wail verstaijn beruerende van eijnen voirderen geleide te hebben, omme uwen tijnden oeren vrber te doen etc. Soe guede frunde, en weeten wij sunderling van geenen geleide, dair wij jn verbonden sijn v off den uwen te geuen na vermoegen dess compromiss an mijnen gen. heren van Vijtricht verbleuen, deine wij so na gegaijn hebben ende na gaijn wijllen, ende woe die vjtspraick en geschiet, woe onss lieuer wesen sal; thuijssen dijt ende sent Johann heeft mijn gen. heer beraits genoch; langer te stajjn drijuen boeuen dat guijtlick verbot, wij v geboeden hebben ende iss onss nijet gelegen, ende dattz nijet en geijndt en iss geweist, en quam al bij onssen schulden nijet; alss wij tot Wick ter eynde porten jn quamen so reijdsden gij ter ander porten vjnt; op sul-

cken manijeren verstaijn wij onss redelicken wail, doch gij kundt wail gemercken, dat wij mijt sulcker betalijnge nijet te vreden wesen en wijllen, dair omme vervolght gij an mijnen gen. heren omme eijn korte expedicie te hebben an onss, ende sult gij geen gebreck hebben, off hijnder gedaen werden an uwen tijende contrarie wesende uwer segele ende briuen, wij van v hebben, tkenne God, die v altijt wailfarende bewaren. Gescreuen den derden daich van Junnio, anno domini etc. XCVIJ.

Frederick broder tEgmont, heer tJsselsteijn,
tot Bueren ende tot Cranendonck etc.

Get. PFREDERICK.

Opschrift: Den werdigen, wijsen ende vursichtigen heeren, prelaten en capittelen, den vijff goitshuijss van Vjtricht, onssen lieuen heren en gueden vrunden.

Deel, A. 231.

LII.

Ludolf van Veen antwoordt aan de 5 kapittelen van Utrecht, hunne belangens in zake der tienden bij den bisschop te hebben behartigd.

Post plurimas salutes. Recepi litteras vestras, domini et confratres carissimi, quibus me exhortamini, ut apud dominum nostrum reuerendissimum Traiectensem operam dare velint, quo dominum de Yselsteyn suis scriptis informatum facere velit, vt hijs, qui pro decimis ecclesiarum conscribendis ac colligendis patriam suam intraturj erunt, saluum conductum concedat ipsisque ecclesijs earum decimis ac reliquis bonis, in dominijs suis situatis, libere, vti sinat secundum formam et tenorem compromissi inter ecclesias et ipsum initi, quibus electis, ilico dominum nostrum reuerendissimum Traiectensem adij, ac, ut premissa faceret nomine ecclesiarum, attentius rogavi, qui, postquam litteras ecclesiarum sue dignacioni transmissas perlegerat, promptissimo animo litteras ad dominum de Yselsteyn secundum petitionem ecclesiarum dari mandauit, quorum copiam litteris domini nostri reuerendissimi ad vos iam iterum remissis includi procuravi, vt earum tenor vestras delectiones non lateret et, cum dominus noster reuerendissimus super litteris suis a domino de Yselsteyn responsum in scriptis expostulet, consultum estimabam a domino nostro reuerendissimo petere, vt liceret vestris delectionibus scripta illa domini de Yselsteyn aperire ac legere (ut quid agendum vobis fuerit in tempore perpendere possitis) ac scripta illa iterum obsignata dignacioni sua transmittere et, si responsum eius minus conueniens fuerit, (quod tamen dominus noster reuerendissimus minime credit) poterunt dilectiones vestre mentem suam eodem nuncio significare, qua cognita, omnem conatum impendam, vt ea ad effectum deducatur. Commendo me dignacionibus vestris, quos feliciter valere cupio. Ex castro Vollenhoe, X Junij anno etc. XCVIJ.

Confrater vester, Ludolphus de Veno, decanus Traiectensis.

Opschrift: Venerabilibus et circumspectis dominis, prelati, decanis et capitulis quinque ecclesiarum Traiectensium, dominis ac confratribus suis carissimis.

Deel, A. 232.

LIII.

De bisschop van Utrecht meldt aan de 5 kapittelen van Utrecht zijn schrijven aan Frederik, heer van IJsselstein, ter dier zake.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende, uwe scrijuen ons nu gedaen nit samet den scrijften gij aen vnsen neuen

van Yselsteijn ende hie wederomme aen v gedaen hebben, hebben wy guetlijke ontfangen ende waill verstain, ende ter stont onsen neuen van Yselsteijn doen scrijuen, als gij siende werden jnder copijen hijer jnne besloten; ende wes ons des van hem ter antwoert sall werden sullen wij v sonder vertreck scrijftelijke te kennen doen geuen, onse Heer Got zij mit v. Gegeuen vp vnser slotte tot Vollenhoe vpthen XI^{en} dach jn Junio, anno etc. XCVIJ.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Dem eerbaeren vnser lieuen vrienden, prelaten, dekenen
ende cappittele vnser vijf goitshuse tUtrecht.

Deel, A. 233.

Het in dezen brief vermeld afschrift is van den navolgenden inhoud:

LIV.

De bisschop van Utrecht verzoekt Frederik, heer [van IJsselstein, het verzochte vrijgeleide te verleenen.

Frederick etc.

Onsen vrientlijken groet te voerens, edele lieue neue. Onse vijf goitshuse tUtrecht hebben ons te kennengegeuen, woe zij aen uwe liefden hebben doen schrijuen omme een vrij vaste geleide voir zij, hoere diernen mitten genen sij senden solden tot enen behoirlijken getall voir lijff, guet, wagen ende peerde, omme hoer tienden te gaderen, te mennende ende te gebrucken tot onser kercken meisten oirbair ende profijt, dair op gij hoer ter antwoert hebben doen schrijuen, indien wij die wtsprake vanden compromiss, tusschen onsen vijf goitshusen ter eenre ende uwer liefden ter andere sijden gemaect ende aen ons verbleuen, voirtt sant Johans misse naistcomende doende worden, soe mochten zij ende hoer diernen dair toe dienende mit behoirlijken getall vrij komen, ongelet ende onbelast van uwer wegen, ende keruen en teikenen dat koern in hoeren tienden, gelijk sij sulcx van alden heerkomen gewoentlick sijn te doen, mit voirgeuen, dat voirss. compromiss nijet langer dan tsant Johans misse duren ende zij dair jnne vertreck soicken solden etc.; begerende dair omme van ons uwe liefden te willen onderrichten den jnnhoud der voirss. compromiss, ende jn wat manieren gij dat mit hoer weder aengenomen hebben, op dat zij duerende tvoirss. compromiss, als sich nae jnnhoud des selven behoeren solden, vrij veilich ende onbelast van v hoer tienden, als zij van v begeert hebben, moegen gaderen, mennende ende gebrucken etc. Soe dan uwe liefden voirgeuende js, dat voirss. compromiss nyet langer dan tsant Johans misse naistcomende duren solde; js wair, dat sulcx waill versproken wert jnder sake vanden compromiss, tusschen v ende vurss. stat van Vtrecht gemaect, jnden onse stat voirss. dat weder aennemende worde, dat wy alsdan die wtsprake voir tsant Johans misse doen solden; dan wy holden v waill jnnedachtich, dat gij dat voirss. compromiss, mit vnser vijf goitshusen jn manieren voir gemaect, weder aengenomen hebben ende gans jn onsen handen gestalt, die wtsprake tot vnser willen ende gevallen toe doen ende geschien, sonder enigen termijn ofte prefixien van tijt noemende ofte stellende, mer van ons begerende die wtsprake, soe wij ten vollen beraden weren, op dat vorderlixste te doen, als wij te doen toegesacht hebben; bij alsoe wij beijder parthien recht ende probatien ijerste by onpartijelijken geleerden gesant ende dair op hadden doen schrijuen, als wij oick doe vnser vijf goitshusen van v deden schrijuen jnder seluer manieren, dat compromiss aentenemen, als zij gedaen hebben; des haluen oick geen gebreck aen hoer geweest js jn overleueringe hoerre rechten ende probatien, mer sy die eer dan gij die uwe in onse handen sonder eenich vertreck ofte achterholt

gebracht hebben, dwelcke wij aen bejden seijden ene guede tijt geleden aen onpartielijke plaitse bijden geleerden, omme dair op te scrijuen, gesant hebben ende nv meer dagelix wachtende sijn, ende die gecomen, willen wij soe balde wij jn onsen lande, dair Vtrecht staet, weder gecomen sijn, als wij bijnnen corts te doene willens sijn, sonder enigen vertreck bejder parthien voir ons verscrijuen ende ene eijntlijke wtsprake der sake doen. Begeren dair omme vrientlijke van uwe liefden den voirss. onsen vijff goitshusen sulck geleide te willen geuen, als zij begeert hebben, ende sich van recht ende formen des compromiss doch behoiert, vnder anderen jnne houdende: dat die ene parthie voir der andere onbesorget onbeducht etc. sall wesen ende hoer guede gebruiken. Ende wes des geschien ende onss vijff goitshuse voirss. sich des tot v versien sullen, begeren wij ene bescreuen antwoert by desen onsen bode van uwer liefden, die Got Almachtich gesont bewaeren moit. Gegeuen op vnser slote tot Vollenhoe vpten XJ^{en} dach in Junio, anno etc. XCVII.

Den edelen vnser lieuen neuen Frederick broder toe
Egmont, etc.

Deel, A. 234.

LV.

De bisschop van Utrecht belooft aan de 5 kapittelen zijne bescherming tegen Frederik, heer van IJsselstein, bij het innen hunner tienden.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare lieue vriende. Alsoe wij laitste wt uwen veruolge beroeuende uwe tiende onder gebiede ende heerlicheit onses neuen van Yselsteijn, omme geleide die te moegen vercopen ende mennen, scrijftelijke veruolch deden, dair op hij ons nv ene vertreckelijke antwoert doet, verstaen wij, gij na vermoegen des guetlijken compromiss uwe tiende aen te tasten jn meningen sijn, begerende wij u, jndien v des enige jnedracht geschiede, gebuerlijke voirsich deden etc. Soe doen wij nv weder aen onsen neuen van Yselsteijn scrijuen, als gij siende werden jn copije van onsen brieue aen hem gesant hier jnnegelacht, diegesien ende gedoirlesen moegen gij v dair nae weten te richten ende voert alle tienden nae vermoegen des compromiss aen te tasten, vercopen ofte mennen, alse dien gebuerlijke sijn sall; ende wait v des enige hijnderinge ofte jnedracht gedaen wurde, sullen wij v des tot uwen versoucke nae vnser vermoegen gebuerlijke voirsich doen. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen vp vnser slote tot Vollenhoe, vpten XIX^{en} dach jn Junio, anno etc. XCVII.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaeren vnser lieuen vrienden, prelaten, dekenen
ende capittelen vnser vijff goitshusen tUtrecht.

Deel, D. 235.

Het in dezen brief vermeld antwoord van Frederik, heer van IJsselstein, is van den navolgenden inhoud.

LVI.

Dem hoichwerdigen, jn Gode hoichgeboeren furst jnd uermogende heren Frederick, geboeren margraue van Baden, bisscop tUtrecht, mijnen genedigen lieuen heeren.

Hoichwerdige, jn Gode hoichgeboeren furst jnd gnedige, lieue heer. Jck hebbe uwer gnaden brieue guyttelick ontfangen doirlesen jnd ter goeder maten waill verstanden, jnhaldende dat uwe gnaden

van mij vruntlijcke begerende sijn, dat jck uwer gnaden vijf goidshusen uan Vtricht alsulke geleyde geuen wolde, als sij luden van mij begeert hebben ende sich van recht ende formen dess compromiss doch behoirt etc. onder meer anderen woirden jnd articulen jn uwer gnaden brijff marcklich begrepen jnd notiert. Ende so dan, hoichgeboeren furst jnd gnedige lieue heer, jck den voirss. vijf goidshusen op dese selue matery voirss. scriftelick antwoirt onlanxleden dair van jnd lanck heb laten weten, vnde nv van stonden ayn treckende byn nae mijnen gnedigen heeren, eertzhertoch van Oostenrijck, durch sijne gnaden vermaninge jnd scriften, wair omme jck jnder waerheyt op dese tijt nyet mutich en bin jnt lanck hier op te scrijuen; begeren vruntlijck ayn uwer gnaden mij dit jn den besten willen af nemen, ende so bald jck kan jnd mach wil ick uwer gnaden dair voirdere bescreuen bescheyt jnd meyninge wittigen, biddende guytelick uwer gnaden mij doch willen helpen aen eyn korten eynde van deser saicken, aengaende den goidshusen ende oeck aengaende der stadt uan Vtricht, went jck tot nochtue vanden weerlijcken staten nyet vernomen en heb, des mij vreemt heeft. Hoichgeboeren furst, gnedige lieue heer, wes jck uwer gnaden to wille jnd danck wesen mach, sullen uwe gnaden mij altijt goetwillich jn vijnden na mijnen krancken vermogen, tkenne God Almechtich, die uwe furstelijken gnaden spair jn langen tijden vrolick jnd gesont. Gescreuen tot Gorichem opten XIII^{en} dach in Junio, anno etc. XCVIJ^o.

Frederick, broeder tot egmont,
heer tot Yselsteijn, tot Bueren etc.
Frederick.

Deel, B. 103.

Het in dezen brief vermeld afschrift van bisschops antwoord aan Frederik, heer van IJsselstein, is van dezen inhoud.

LVII.

Frederick etc.

Vnsen vrientlijken groet te voerens, edele, lieue neue. Uwe antwoerde op vnse scriften beroerende vnse vijff goitshusen aen v gesant, daer jnne gij roeren, onder anderen: soe uwe liefden vp die materijen, corts vnsen vijff goitshuse scriftelijke antwoerde gedaen hebben ende nv bij onsen lieuen heren ende neuen eertshertouch Philips uan Oostenrijck etc., jn meninge te reijsen sijn, ende waren gij nijet moetich, op dese tijt jnt lange hijr op te scrijuen, begerende van ons, wij v dat jnden besten affnemen wolden etc., hebben wij guetliche ontfangen ende waill verstanden. Soe dan, lieue neven, als wij verstaen, onse vijff goitshuse jn meningen sijn hoere tienden, als thants die tijt js, nae vermoegen des compromiss ende punten dair jnne benotelt aen te tasten, die te mennem ofte te vercopen, begeren wij guetlijken uwe liefden, hem des gene jnnedracht doen ofte laten geschien, ende hem nae vermoegen der voirss. compromiss, dair jnne uwe liefden sulx ouergegeuen heeft, hoer tienden laten volgen, als wij ons doch ganselijken tot uwen liefden versien, waill geschien sall; ende wairt onse vijff goitshuse voirss. bouen dat guetlijke compromiss hijr jnne enich jnnedracht geuiele ofte gedaen wurde, mosten wij hem, als uwe liefden waill mercken kunnen, tot hoeren aenroepen ende versoucken, als wij te doene schuldich sijn, dair jnne gebuerlijke voirsich doen ende laten geschien, dat wij verhopen van genen noden sijn sall, Got Almechtich, moit uwe liefden lange gesont sparen. Gegeuen vp vnss. slote Vollenhoe, vpten XX^{en} dach in Junio etc. XCVIJ^o.

Deel, A. 236.

LVIII.

Ludolf van Veen, domdeken, aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter dier zake.

Salutem plurimam. Litteras vestras, domini et confratres amantissimi, iterum ad me nunc datas vna cum litteris domini de Yselsteijn, domino nostro reuerendissimo missis hoc die recepi, quas, cum attentius perlegissem, dominum meum reuerendissimum ilico accessi, ac litteras domini de Yselsteijn dignacioni sue exhibui, quas, cum legisset, statim perpendit, dominum de Yselsteijn litteris illis nil aliud quam occasionem differende responsionis querere, et eum litteras vestras michi missas dignacioni sue exposuissem, beneuolum ac promptum ad iterum domino de Yselsteijn scribendum se prebuit, ut ex litteris dignacionis sue ad vestras dilectiones nunc missas clarius intelligere poteritis, quibus etiam copiam litterarum, quas domino de Yselsteijn nunc scribit, includi procurari, ut earum tenorem perfeccius noscere. Valeatis valere vos felices cupio, et si quid obsequii vestris dilectionibus impendere potero, in hoc paratum me offero. Ex castro Vollenhoe, XIX Junij anno etc. XCVIJ.

Confrater vester Ludolphus de Veno, decanus Traiectensis.

Opschrift: Venerabilibus et circumspectis viris, dominis, prelati,
decanis et capitulis quinque ecclesiarum Traiectensium,
dominis et confratribus suis carissimis.

Deel, A. 237.

LIX.

De bisschop van Utrecht zendt aan de 5 kapittelen afschrift van zijn schrijven aan Frederik, heer van IJsselstein.

Von Goides gnaden Frederick, biscop tUtrecht, geboiren marggrauē uan Baden.

Erbaren, lieuen, vriende. Hier jnn versloten senden wy v copy der antwort, ons van onsen neuen van Ysselstein toecomen, wairop ons beduncken, wilt ghy vwer luede omme vwere tyenden ynteboeren ende anders, wes moet is, van vwer wegen te handelen, woel sonder sorgen ende laiste vynt senden moegen. Vnser Heer Goide zy mit v. Gegeuen jn onsen slote Duersteden opten XXV^{ten} dach jn Junio, anno etc. XCVIJ.

Get. hosz.

Opschrift: Den eerbaren, vnser lieuen vrienden, prelaten, deckenen
ende capittelen onser vijf goitshuijsen tUtrecht.

Deel, A. 239.

Dit antwoord luidt als volgt:

LX.

Dem hoichweerdigen, ja gode hogeboeren furst jnd heren, heren Frederick, marckgreue van Baden, bisscop tot Vtrecht, mijnen geneden lieuen heren.

Hoichweerdige, jnne gode hogeboeren furst, geneden lieue heer. Uwer furstlijker genaden brieff aen mij gesant, beruerende die vijf goitshusen, uwer g. stat van Vtrecht ind dat compromiss tusschen hem ind mij gemaict, als dat selue compromiss toe onderhouden ind hemluden hoir tienden dair op toelaiten aintasten, mennen ind vercopen, ind wert dat hoirlude dair en bouen enige jnnedracht van mij gedaen wurde, mosten uwe genaden tot hoeren aenroepen ind versueck, aff die selue v. g. schuldich sijn, dairjnne

gebuerlick voir sich doen ind laten geschien etc., ass die selue v. g. brieff dairaff vorder int lange, jnnehelt, hebben jck huden tot IJselsteijn ontfangen ind ter gueden mathe verstanden. Soe geneden here, heer, hebben mij uwe genaden vast toe meer tijden van desen saken doen scrijven, altijd vermaende des compromiss vürss, sich dat nae haer jnnehalt naegaen solde, hebbe ick dat noch tot tess dage toe vnderhouden, ass ick schuldich bijn toe doin, jnnehalt des seluen compromiss, ind dat selue oick noch dencke te onderhouden, jndien dat oock van v genaden ind den goitshusen, ast versproken is, vnderhouden ind naegegaen wurde; ind oft sulx geschiet, weten v genaden waill. Ind beruerende tleste punt, als off den voirss. vijf goitshusen dair jnne enige jndracht geuele etc., hoepe jck nijet, dat v g. deshaluen enige partie sonder reden tegen mij maicken sullen, aengesien jek mij doch altijd int gevuech ergeuen, ind mijne gebreken inne handen van mijnen geneden heer vwer genaden brueders ind jn uwen genaden handen aen noetz gestalt hebbe, nae lude mijne segele ind brieue, ind dat zij mij doen bouen sulck guetlick verblijff ind oick guetlick gebot jek den vijf goitshusen hebben laten doen, geerne jn uwer genaden ongenaden brengen en kan jek nyet verbeteren solden, ind hope dat ick mij noch sus lange alsoe gebuerlick ind gevuechlick gehadt hebbe jn den saken, dat jek my getrouwe, will Got, voir allen heeren ind fursten waill te verantwoirden; dan konde ick uwen g. anders jn enigen saicken dienst ofte will doen, dairtoe solden mij altijd gansswillick ind bereit vijnden dieselue uwe f. g., die onse Heer Got in frouden gespaeren will. Gescreuen opten XXI^{en} dach van Junio, anno etc. XCVII.

Ind gened. heer, alsoe uwe genade duck jn anderen brieuen mit gescreuen hebben, hijer beuoeren geleide toe geuen, aff ind aen toe moegen komen etc. Soe g. lieue heer, en is van gheijnen noede hemluden van mij geleide toe hebben, soe zij doch altijd, jnnehalt dess compromiss, van aff ind aen komen moegen; oick en js hemluden noch tot desen dage toe anders nijet eruaeren oft vurkomen, hoewaill die wtspraeck vanden compromiss helt vp Lichtmiss, des noch nijet geschiet en js. Datum ut.

Frederick, broeder tEgmont, heer tot IJselsteijn,
tot Bueren, tot Cranendonck etc.

Deel, A. 240,

LXI.

Ludolf van Veen, domdeken, aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter dier zake.

Salutem plurimam. Litteras vestras, domini et confratres amantissimi, jam tercio ad me datas vna cum litteris domini de Yselsteijn, domino nostro reuerendissimo missis cum christiano nuncio recepi dominoque nostro reuerendissimo suas litteras presentavi, quarum tenorem, ut clarius noscere valeatis, earum copiam vobis per dominum nostrum reuerendissimum transmittij procuraui, et quamuis in litteris suis principalibus satis ambigue respondeat taciteque imminat compromissum, sibi signatum non fore, ipsumque compromissum vsque ad festum purificationis tantum durasse, quorum vtrumque aliter se habet, cum compromissum sit in cedula. Tamen littere sue inclusa scribit vobis juxta formam compromissi saluo conductu opus non fore, in quo uerum scribit, cum in ipso compromisso tantum sit, vobis licere liberè in patriis suis conuersari, bonisque vestris libere vti et frui. Et opinione domini nostri reuerendissimi et mea, si saluum conductum ecclesie ab eo non postulassent, consultius egissent, nam id petendo videbantur aliquantum et viribus ac tenore

compromissi hesitate, in hoc puta libere in sua patria conuersari poterant, et quamuis ex habundantiori cautela id per ecclesias actum sit, non tamen expedire videbatur, ut ei quoquo modo apparere posset ecclesias de hoc dubitare, cum itaque in fine litterarum vestrarum meam de hac re opinionem scire pecceritis, sub correctione vestra michi consultum expediensque videretur, ut decimas vestras apprehendatis vendendo uel euehendo, uti ecclesiis utilius fore putaueritis, si tamen euehere illas placuerit, cauendum erit, ne aurigas uel curias Traiectenses habeatur, nam eorum compromissum jam expirasse hic intellexi. Valere vos feliciter cupio. Ex castro Vollenhoe, XXVJ Junij, anno etc. XCVIJ.

Non dissuaderem, ut quodlibet ecclesiarum vnum currum vel duos pro decimis euehendis sibi compareret, si eas euehere decreueritis potius quam uendere, nam in propriis curribus nullum periculum formidarem, facillique aurigas reperietis, qui in propriis suis tutj conuersari potuerint. Hoc tamen totum vestris discretioni ac consilio committo.

Ludolphus de Veno, decanus Traiectensis, confrater vester.

Opschrift: Venerabilibus et circumspectis viris et dominis, deputatis quinque ecclesiarum Traiectensium, dominis et confratribus suis et carissimis.

Deel, A. 233.

LXII.

De bisschop van Utrecht zendt aan de 5 kapittelen zijn aan Frederik, heer van IJsselstein, ingeval van ongunstig antwoord, te zenden brief.

Von Gottes gnaden Frederick, bisscop tUtrecht, marggraue van Baden.

Erbaren, lieuen vriende. Vwen brieff ons nw gesant, roerende van dem brieue onse neue van Ysselstein aen onse drye state gescreuen hefft, dair van ghy ons copie senden, ende woe nue onsen ende onses voirss. neuen van Ysselstein laisten schriuen ende formen des compromiss, ghij vwe geschichten gesant hebben tot Ysselstein, ende in den land aldair ome vwe smal tienden, die nw eens deels bereyt sin, te ontfangen, begerende etc., hebben wy guetlicke ontfangen ende wail verstanten, ende hebben deshaluen van stond aen, aen onsen neuen van Ysselstein doen schriuen, des ghy sult sien werden in copien hier in gelacht; ock mede hefft ons vwe medebroeder, heer Jacop uan Apeltheern vyt beuele, hem in ywer credencie gedaen, te kennen gegeuen, woe ghij an onsen neuen voirss. veruolch gedaen hebben, omme sekere mandate van hem te erlangen, omme vwen pachteren te gebieden, sie v vwe tienden sonder jnedrachte laten volgen ende gebruycken, dair van ghy noch geen antwort ontfangen, meer dagelix wachtende werden, senden v dairomme den brieff wy aen onsen neuen voirss. doen schriuen, op dat ghy hem den voert senden moegen, soe ghy geen guede antwort van hem ontfanen wurden, oft anders den te beholden; ende soe die antwort nyet ten besten geuele ende ghy hem onsen brieff soude senden wurden, js onse will, ghy die antwort, hie ons dairop senden werdt, opbrecken ende lesen, omme v dairnae moegen weten te richten. Vnse Heer Gott zy mit v. Gegeuen in onses stadt van Grunijngen, op ten X^{en} dach in Julio, anno XCVIJ.

Get. nosz.

Deel, A. 241.

Het in den brief vermeld afschrift luidt als volgt:

LXIII.

De bisschop van Utrecht verzoekt Frederik, heer van IJsselstein, zich duidelijck omtrent het toestaan van het vrijgeleide te verklaren.

Vnsen vrientlijken groet te voeren, edele, lieue neue. Vnse vijff goitshuse hebben ons nu doen scrijuen, woe zij in meningen waeren hoer tienden in uwe liefden gebiede ende heerlicheit nae den compromiss, tusschen hem ende v wesende ende oick nae uwen scrijften van den date des XXJ^{en} dages uan Junio, lestleden aen ons gesant, die onder anderen jnnehouden: uwe liefden dat compromiss jnhalt des seluen nae gegaen hadden, ende dat noch te onderhouden in meningen waeren etc. Desshaluen sij seker hoere geschichten in uwer liefden bewijnde, omme haer tienden ende gueden aen te veerden gesant hebben, soe die smale tiende deels waill te ontfangen bereit sijn, den alle nijet tegenstaende en hebben zij die nijet moegen weruen, mer hem bij uwen ondersaten bedecklijcke ter antwoerde gegeuen is, sij nijet en weten, ofte dat uwen wille sij ofte nijet, want hem geen beueell dair off inder kercken gedaen sij, alse dat gewoentlick sijn solde, niet achterhaldende bedecten woerden etc. Ende soedan, lieue nene, dat compromiss bij consent ende wille beijder parthijen tot onsen guetduncken ende geuallen ende nijet thent sant Johan lestleden verlenget is, dair nae, ende oick nae eenre jnne gelachter cedulen in uwer liefden brieue als voirss. aen ons gecomen, die jnneholdende is aldus: jnd geneden heer, alsoe uwe genaden duck in anderen brieuen niet geschreuen hebben, hijer beuoren geleide te geven, aff ind aen te moegen comen etc. Soe, geneden lieue heer, en is van geenen node hemluiden van mij geleide te hebben, soe sij doch altijt, jnnehalt des compromissis, vrij aff ind aen comen moegen, oick en is hemluden noch tot desen dage toe anders nijet eruaren ofte voir komen etc., nijet behoeu en solden men onsen vijff goitshusen enige jnnedracht ofte vertreck in hoeren tienden mit manieren als voirss. maken solde, mer hem ganselijken laten volgen. Wairomme wij guetlijcke begeren, uwe liefden hoeren ondersaten sulck beueell, tsij mit kercken sprake oft ander, nae alde gewoente doen wille, dairmede onse vijff goitshuse hoer koerne ende tiende, alse dat immers behoert, sonder enich vertreck ofte achterhalt van hoeren pachteren mennen ende gebruiken moegen, sullen wij ten ijersten die sake, ende wij in onsen Nederstichte gecomen wesende, dat wij hopen corts geschien sall, ene eijntlijcke wtsprake doen, des onses redelijcke gene elagen sullen sijn. Ende wat des geschien sall, daer off begeren wij ene guetlick bescreuen antwoerde van uwen liefden, die Got Almechtich salich ende gesont altijt bewaren moit. Gegeuen in onss stat van Groningen, vpten X^{en} dach in Julio, anno etc. XCVI.

Deel, A. 242.

LXIV.

Philips van Bourgondië verzoekt den 3 staten van Utrecht, aan Frederik, heer van IJsselstein, zijne verschuldigde penningen te voldoen.

Bij den ertshertoge uan Oostenrijck, hertoge van Bourgoingen, greue van Vlaenderen, van Hollant etc.

Lieue ende getruwen. Onse getrouwe neue, die heer van Yselsteyn heeft ons te kennen gegeuen, hoe al ist zoe, dat ghy luyden naer jahoudt uwe zegelen ende brieuen, die hij van v heeft, ende zekere composicie, die ghy mit him gemaict heft, him schuldich zyt zekere somme van pennyngen, ende dyewyle daer omme vermaent geweest hebt, omme hen dairaff betalinge te doen,

zoe blyft ghy des onwillich. Waeromme wy an v luyden scryuen, versoucken en begeeren, dat ghy den voerss. onsen neue van Yselsteyn vernouth ende betaelt van zyne verscheenen pennynge, naer jnhout van uwen brieuen; want daer des niet en geschiet, zullen wy denseluen van Yselsteyn recht en justicie doen ende laten wedervaeren, als des van rechts wegen behoeren sal. Lieue en getruwe, God zy mit v. Gescreuen in onsen huysse ende dorp vander Hage, vp ten XV^{en} dach in Julio, anno XCVIIJ.

Get. PHS.

lager BAZZIÏN.

Opschrift: Onsen lieuen ende waerden heeren, prelaten, deeckenen ende capittelen der vyff goidtshuysen (Utrecht, ende onsen lieuen ende getrouwen gemeyn ridderescap des Nedergestichts, ende onse goede vrunden, borgemeesteren, scout, scepenen ende raedt ende nyeuwe der voorscr. stad van Vtrecht, samentlycken ende ijegelyck bysonder.

Deel, A. 243.

LXV.

Frederik, heer van IJsselstein, weigert aan de kapittelen de inning hunner tienden, vóór de uitspraak des bisschops.

Werdighe, hoigeleerde, eirbare jnd eirssame, lieue heren jnd gude vrunde. Uwe laetste scrijfften ain mij gesant jnt langh jnhalden, dat v bespijert wurd uwe thienden ja mijn land van IJsselsteijn geuallen, om te moegen fueren jnd te gebruiken, mijt meer anderen woerden, heb ic ontfangen, gelezen jnd ter gueden mathen wail verstaen. Dair vp v gelieft te weten, dat ick achteruolgende sulcken affgescheit mijt uwen geschicken vpten IX^{en} Julij geleden gemaickt jnd gesloten, begrepen dat ick vergonnen wold, dat men die brieue van den thienden inte fueren slaen micht ain den porthen ind kercke doere tot IJsselsteijn, dat v nijet bespijert en iss, als ic versten; dan ghij zijdt een deels der tot gebruke komen ende, soe ick nu verstaet, wurd het dat mijnen feit mijsselicken voirgegeven van der stat van Vtrecht, dair dorch claerlicke oir gonste tegens mij ind den mijnen geopent wurd, dess ic mij denck te beclaigen, jnd heb dairvan jnd dessgelix van dess zaeken mijn antwordt gescreuen jnd gesant mijns her g. van Vtrecht, die mij oick hijr van gescreuen hadden. Ende soe nv gijsteren uwe geschickte bij mij ind den mijnen tot IJsselsteijn gewest sijn, ind tractiert van dess maken vanden thienden, ende twijue ick deselue en hebben v onderricht van onss antwoirdt, die doch jnt sluijten wass: dat, aingesien die stat Vtrecht alsoe ongonstelicke mijt voirgaende perteinzacen toende jnd begere tegens mij ind den mijnen, (dat ic wail walde noch affgestalt ind cassiert wurde), soe en wert mijnre meijninge nijet, dat men bijnnen Vtrecht enige wtter mijnen landen fueren solde te behoeren den geestelicken off werentlicken; dan soe dat compromiss noch onverclaert staet, dair mijns heren geene wtsprake van doen willen, als ic verstaet, korts, salt mij belieuen, dat uwe thienden bijnnen mijnen herlicheit aingspuert ind dair gelacht worden, ind bliuen then tijden, dat dat compromiss vutgesproken wer. Ende omme v gude gonste te onderstaen, heb ic hijr bij gescreuen die geleijtsbrieff ain uwen scholten, als ghij sien moegh. Ende will doin vernemen nae den gheenen, die uwen wagenar beanxt heft jnd; soe ic sulck vernemen, onuerschult geschiet te sijn, verdenck ic hen dairnae te straefen, jnd sald gerne onderhouden, soe ver mij noch mijn segle ind brieue ic van v hebbe gehalten wurden, die gude gonste mijt v te ouerstain, dat ic gerne seghe; ind heb oick nv gelesen onse compromiss, dat soe ver nijet streckt, als die scrijfften ain mij gesant dat vermoegen. Begheren suss, dat ghij noch wilt fuegen,

dat ic betaelt word, om onse gonste te onderhouden vander kost ind onliden te vermijden, dat ic gerne sage, kenne Got, die v gespaeren moit langen gesont. Gescreuen jn profesto Marie Magdalene, anno etc., XCVIJ.

Frederic, bruder tot Egmond, heer tot IJsselsteijn,
Bueren ind Cranendonck.

Get. FREDERICK.

Opschrift: Den werdighen; hoiggeleerden, erbaeren jnd eirssamen dekenen inde capitulen der vijf goetshusen binnen Vtrecht, samentlicke jnd elck bijzonder, mijnen lieuen heren jnd guden vrunden.

Deel, A. 244.

LXVI.

Vrijgeleidebrief van Frederik, heer van IJsselstein, verleend aan de 5 kapittelen van Utrecht.

Wij Frederick, bruder tot Egmond, heer tot IJsselsteijn, Bueren jnd Cranendonck, doin kond ende bekennen overmijtz desen onsen hantgeteyken, dat wij vergont ende verleent hebben, gonnen ind verleenen, in crachten des apenen brieven hantgeschrijften, den eirbaren Ott Hacke, Arnt van Amerongen ind Willem van Ass, schouten inden Doem tot Auder Monster ind tot sunte Marien tVtrecht, sementlick ende elck van hoer bijzonder, onse vrij, vast stracke geleijde te voet ind toe perde, toe water ind to lande, aen de komende ende verblijuende doer ende in onse heerlicheit ind lande ind stat van IJsselsteijn, omb aldair te verkeeren ende communiceren mijt mij ende den mijnen, ondersaten ind dienres ind hoeren pechteren, om den goetshusen bynnen Vtrecht hoir thienden te dourfueren ende te mennem, doch dat sij die vtt der heerlicheit vurs. nijet en doin fueren; ende voirt myt hoeren pechteren te ouerdragen, alst behoeren ind hoer guetduncken sall, duerende wess Bartholomei nestkomende, allet sonder argelyst. Orkonde onss hantteykens hyr beneden opesat. Geschiet op sunte Marien Magdalenen auont, anno Domini, etc. XCVIJ^o.

Get. FREDERICK.

Deel, A. 245.

LXVII.

Maximiliaan van Oostenrijk aan het kapittel van den Dom te Utrecht, ter zake van een aan zijn raad, Simon van der Sluis, domproost, te verleenen uitstel, tot aan diens terugkomst uit Saxon.

De par le roy.

Chiers bien amez. Pour ce que nostre ame et feal conseillicr et maistre des requestes ordinaire de nostre hostel, maistre Simon de Lescluse, vestre dompreuost est presentement en Saxonne occupe desd. nous, au moyen dequoy il ne se peut trouuer par dela, nous vous requerons tres acertes et jusques a sa venue, qui sera bien brief, vous veuilliez differer du fait de lofficial, quil vous doit nommer et le remettre jusques a son retour. Enquoy faisant nous feres seruice tres agreable, chiers et bien amez. Nostre Seigneur soit garde de vous. Donne en nostre ville de Bruxelles, le X^{mo} jour de Aoust, IIIJ^{xx}VIIJ.

Get. MAXI^{us} R.

lager LE FLAMENG.

Opschrift: A noz bien amez, les doien et chapitre de saint Martin dUtrecht.

Deel, A. 246.

LXVIII.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 5 kapittelen hunne gedeputeerden te zenden, om zijne uitspraak in zake der tienden te vernemen.

Van Goites gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboiren marggraue van Baden.

Erbaren lieuen vriende. Ons heft onse neue van Ysselsteyn op hude doen verkunden, woe hy op morgen te auent selfs offte doir sine vollmachtige bottschap gedencke hier tot Wyck te erschienen, omme den vtspraecke tusschen v ende hem van ons te ontfaen etc. Wairomme wy aen v begheeren, ghy uwer vriende mit volre maicht ordinieren, op morgen te auent off aen woensdage vast vroege oick alhier tot Wyck te comen jn den voirss. saeken te doene, alsoe den geboirlicken sin salle sonder junevallen. Goit zy mit v. Gegeven op onsen slote tot Duersteden, opten XIII^{en} dach jn Augusti, anno etc. XCVIJ.

Get. nosz.

Opschrift: Den erbaren, vnsen lieuen vrienden, prelaten, deeken ende capittelen onser vyff goitshuyser bynnen onser stadt van Vtrecht.

Deel, A. 247.

LXIX.

De bisschop van Utrecht antwoordt aan de 5 kapittelen, dat hij ter zake der tienden, de verzochte dagvaard tot aan de terugkomst van Frederik, heer van IJsselstein, meent te moeten uitstellen.

Van Gots genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Uwen brieff ons nv gesant, roerende woe die duisternissen tusschen deken ende capittel onss kercken tsant Marien tUtrecht ende onsen neuen van Yselsteyn, alse van den nijen tienden, sij inden lande van Yselsteijn leggende hebben, noch nijet bij ons verclaert syn, ende alsdan den dach der betalinge alse vanden sesshondert gulden nv Victoris aenstaende js, begerende van ons, omme die duysternisse nedergelacht te mogen worden, wij hijer en bijnnen, omme die verclaren, tusschen den voirg. parthien enen dach beraemden etc., hebben wij guetlijke ontfangen ende waell verstaen. Soe dan wij ter wairheit berichtet syn, onse neue voirss. nijet bijder hant, mer by onsen heren ende neuen den eertzhertouch getogen is, ende is nyet gelegen op dese tijt, also hy wtlandich is, eenige sekere dage cortelick te ramen, mer ten iersten hij sich bijder hant stellende wert, sullen wy nae uwen begeren, uwen scrijften veruolch doen. Got zy mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, opten XXIII^{en} dach jn Septembri, anno etc. XCVJ.

Get. nosz.

Opschrift: Den eerbaren unsen lieuen vrienden, prelaten, dekenen ende capittelen unss vijff goitshusen tUtrecht.

Deel, A. 249.

LXX.

Burgemeesteren, schepenen ende raad der stad Zwolle, daartoe verzoekt door Drenthe, verzoeken de voorspraak der 5 kapittelen van Utrecht bij den bisschop, ter kwijtschelding der aan Drenthe opgelegde boete, wegens het wangedrag van eenige hunner onderzaten, bij gelegenheid zijner inhuldiging.

Edelle, werde ende wyse, bysonder lieue heren ende guede vrunde. Vnlanx verledden hadden dat lant van Drenthe oir deputierde vrunde by ons geschikt, ter kennen geuende, woe dat sye in vn-

wijllen ende indignatie mijt den hoichgeboren ffurst, onssen gueden lieuen heren, gekoemen synt, vermits dat sommyge synre gnade ondersaten aldair, doe sijne gnade weren in Drenthe, om die oelde gewoente synre gnade voirvaders te achteruolgen, sich onbehechliken tegens syne gnade gehath hebben, dat doch den wijesten ende besten van hem, soe wij uerstaen, zeer leijt was; dair op syne gnade scharplicken an hem deeden veruolghen, syne gnade van alsoedane achterdeijll beteringe te doene, oft zijne gnade dochten anders dairop verdacht te wesene. Soe hebben sije sijnt den tijden twe reijse by syne gnade gehath oir deputierde vrunde, rorende, woe dat solx nicht mit moitwyllen, dan vermyts onwettenheit synre gnade buren aldair gescheit, dat hem allen van gansen herten zeer leyt weere, ende walden gerne im synre gnade vruntschap ende gunst toe hebben, als gehorsame ondersaten doen, men oirre ter redelicheit nicht mys dancken solde. Dair op syne gnade van hem hebben doen eyschen eyne merckliche somme geldes, ende eyne tyt gesath eyn antwort dairop toe geuen, dwelcke somme geldes den schemelen huysman, soe sie segghen, vnuerdorven tblyuene wel te zwaer vallen solde; van ons begerende, als oeren neyesten mede ondersaten, in mijddelen tyden an syne gnade toe scryuene, mijt begerte desse saeke ten redden ende ter guytlickheyt koemen mochte, die wolden des alynck ende all by synre ff. gnade, synre gnade hoeghen wysen raide, by synre gnade ridderschappen, steeden an desse zyde der Yselen ter vruntschap verblyuen, ende doen by synre gnade ende hem luyden, alse onderdanyge alre byllicheit ende soe guede getrouwe ondersaten schuldych synt te doen etc., tot welcken verblyue sye uth synre gnade antwort ons dair op gesant mercken, syne gnade geyn toeneghen noch behach te hebbene; wairom sye oir vrunde wedder by ons gehath hebben, begerende zeer vruntlycken an ines lyeffden, als medeledden Gestichtes, jnt guytlicheste te doen scryuen desser saeken ghelegenheit, op sye die beth onssen gneden heren gratie dorch ines lieffden begerte recupereren mochten; oick andermaels desse saeke geheyll ende gans verbedende by onssen gneden heren, by synre gnade hoeghen reeden, by ines werde lijfften, prelaten ende vyff goitshusen ende by den staten van synre gnade landen an beyden sijden der Yselen, ter vruntschap offte toe rechte, mer lieuer ter vruntschap toe verblyuens ende doen tot kentenisse synre gnaden, jnes lyeffden ende hem luyden voirss. alsoe, dat men verre in geynen dyngghen byllick myt redden nicht mys dancken en sall, gelick wij syne gnade vts oerre bedden wyllen oick nv hebben doen scryuen. Ende want wy aldus vruntlicken van hem veruolch werden, ende sye sych aldus guytlicken ende hoichlicken erbeden, solden wy, als lieffhebbers synre gnade ende syne gnade land, gerne enyghen onwyllen, tusschen synre gnade ende synre gnade ondersaten verresen, mit vruntschap voir vencklicken, des wy nicht en hoeppen, men ons qwelicken affnemen end int archste keren sall. Begeren dairom seer vruntlicken byddende, dat jnes weder lyffden desse saeke doch mede ten herten nemen, ende alsoe an syne gnade helpen voeghen, soe sie oick oir vrunde nv by syne gnade geschyckt hebben, desse saeke int scharpeste onveruolcht offt nae oeren vorss. verbeede myt genoegge neddergelacht werde, opdat syne gnade erlichest versoent ende synre gnade schemelen ondersaten onuerdoruen blyuen; dairtoe wy ons oick gerne bedyghen onssen vlyt ende arbeit nicht sparen, gelick wy genslicken vermoeden jnes liefften oick dar to raden wyllen. Ende begeren des hyr van bij dessen onssen boeden guytlicke bescreuen antwert vanden seluen uwen edellen werden ende wysen lyeffden, die Got tot langen tijden behoede gesont. Gescreuen op Saterdach nae Mathei apost., anno etc. XCVIJ^o.

Burgermeesteren, scepenen ende rait der stad Zwolle.

Opschrift: Dem edellen, werden ende wysen heren, prelaten ende capittelen der vyff goutshusen bynnen Utrecht, vnssen lieuen heren ende guden vrunden.

Deel, A. 250.

*De beide brieven der steden Deventer en Kampen, gedagteekend 24 September, zijn nage-
noeg van denzelfden inhoud. — Zie Deel D. 143 en Deel A. 251.*

LXXI.

*De bisschop van Utrecht verzoekt Herman Lochorst, ter zake van de betaling der
aan Frederik, heer van IJsselstein, verschuldigde penningen.*

Van Gottes gnaden Frederick, bishop tUtrecht, geboren marcgraue van Baden.

Erbare, lieue, getruwe. Soe als wy in meyninge sin, mit der hulpen Goides ons op morgen Sattersdage te voegen by onsen neuen van Sachssen, omme onse borgere van Vtrecht so tot Gelekem gevangen sin te beschriuen, ledich te maken, willen wy ghy by onsen vyff goitshusen tUtrecht bestellen, zy mit den mynder den dach van mondach nerstkomende, alhier tot Duersteden ver-raempt is tuschen himluden ende onsen neuen van Ysselsteyn, hemluden ende die pennynge alhier brengen, dair wy einige van onseren dieneren alhier laten sollen, omme die seluen van hem te ontfangen, omme dat geen voirder verhinderinge jn die saken falle. Gott zy mit v. Gegeuen jn onsen slote Duerstede, opten VJ^{ten} dach jn October, anno XCVIJ.

Get. HOSZ.

Opschrift: Den erbaren, vnsen lieuen getruwen raide ende vicaeren,
heer Herman Lochorst, decken vnser kercken tot Ouden
Munster tUtrecht.

Deel, A. 256.

LXXII.

*Frederik, heer van IJsselstein, dringt bij de 3 staten van Utrecht aan op de vol-
doening zijner, krachtens bezegelde brieven, verschuldigde penningen.*

Weet, erwerdige heren van den vijf goidshuijsen, goede vrunden, ende ghij gemeijn ridder-
scappe ende stat van Vtrecht. Alsoe inden Werde uan Vtrecht tusschen den drien staten ende ons
een zoene gemaickt is, die gij ridderscap ende stat van Vtrecht bezegelt hebben, soe begeren
wij clauerlick scriftelicken bij brenger van desen to weten, off gij die voirsr. zoenen brieuen on-
derhouden willen off nijet; ende jndien gij van alsulcken mejnenge nijet en sijt, soe treden wij
van den compromiss tusschen v ende ons gemaickt ende gebleuen, ende dencken voirtan onse pen-
ningen, na vijtwijsinge onser bezegelder brieue to achtervolgen, soe ons dat best dijnen sall.
Hijr van uwe bescreuen antwoord bij brenger van desen, omme ons to weten dair nae te richten.
Gescreuen opten XXIIJ^{en} dach in Octobri, anno XCVIJ^o. Onder onse hantteijken

Frederick, broeder tEgmont, heer tot IJsselsteijn,
tot Bueren ende tot Cranendonck.

Get. FREDERICK.

Opschrift: Den erwerdigen, prelaten, dekenen ende capittelen der vijf
goidshusen bijnnen Vtrecht, onsen gueden vrunden ende
gemeijn ridderscap ende stat van Vtrecht, staten des Ne-
derstichts van Vtrecht.

Deel, A. 258.

LXXIII.

Frederik, heer van IJsselstein, verzoekt aan de 5 kapittelen van Utrecht, de ridderschap en de stad Utrecht te bewegen tot de nakoming van den met hem getroffen zoen.

Eirwerdege, eirsame, wyse, guede vrunden. Wy dancken uwe eerwerdicheiden van goede betalinge herkomende vanden zoenen, tusschen den drien staten ende ons lest voir Vtrecht gemaickt, aingaeude uwer portien. Dan soe het schynt, soe zijn die ander twee staten, te weten: ridderschap ende stat van Vtrecht, van ander meyninge; want, soe schynt, soe en willen zy der soene nyet vnderhalde; waer omme dat wy ain den drien staten gescreuen hebben, by brenger van desen, omme dair verstant ende wetenscap scriftelicken te hebben, off zy der voirss. zoenen ons onderhouden willen off nyet; want jndien zy die soenen nyet en wolden onderhouden, soe beduchten wy, dat tot meerder verderffeniss ende moeijeniss te moeten komen, van den welcken wy uwe eruen ende goeden nyet en sagen te bescermen, dat welck onss leet wesen solde, soe uwe eirwerdicheiden uwe aindeel ende part waill betailt hebben. Waeromme dat wy dit aldus aen uwe eirwerdicheiden gescreuen hebben, omme den anderen twee staten alsoe te onderwysen, dat sulcx uerhuedt wordt. Dat gonne ons Got, die uwe eirwerdicheiden bewaren willen. Gescreuen onder onse hantteyken, den XXIIJ^{en} dach in Octobrj, anno XCVIJO.

Frederick, broeder tEgmont, heer tot Ysselsteyn,
tot Bueren ende tot Craendonck etc.

Get. FREDERICK.

Opschrift: Den eirwerdigen, vromen, eersamen prelaten, dekenen ende capitulen
der vyff goedshuysen binnen Vtrecht, onssen gemynden vrienden etc.
Lecta in capitulo XXVIJ Octobris, anno XCVIJO.

Deel, B. 104.

LXXIV.

De stad Renen aan de geestelykheid, de stad en steden van het Sticht, ter zake van het mede verschijnen der steden op den regtdag des bisschops.

Eirbere ind vrome lieue heer, ind heren ind geminde goide vrunde. Uwen lieuen brief ons gesant, dat derde capittel beruerende die saic, of die stat inde steden des Gestichtc ind hoir burgeren op ons genaden heren recht oic ten oirdel mede gaen sullen of niet etc., hebben wij guetlic ontfaen, ind redelic jnden besten verstaen. Wairop v liefden wij te kennen gheuen ind laten weten, dat die stat ind steden ende hoir burgeren des Gestichts van Vtrecht bij tijden bisscop Frederick van Blanckenem, bisscop Rodolphus van Diepholt ende bisscop Daudis van Burgon. onss gnedigen seleger heren, opten recht ende totten recht ten oirdel gegaen hebben, ende die edele doirluchtige, vermogende furst, onse genaden here Frederick, geboren marcgreue tot Baden, onse priuilegien, rechten ind oude hercomen etc. geconfermeert heeft, so bliuen wij dairbij, dat die steden ende burgeren vurss. int recht inde ghewoenten sullen tot ons gneden heren recht ordel helpen vijnden ende wijsen. Jnden besten nemende, Gode bevolen. Gescreuen onder ons burgermeisters segel, gebrukende jn desen, swoindsdach st. purificationis Marie, beatissime virginis, anno etc. XCVIIJ.

Die stat Renen.

Opschrift: Die eirbere ind vrome doemdeken, heren van de ecclesie,
stat jnde steden des Gestichts, vergadert then generael capittel tUtrecht, onse lieue here ende geminde vrunde.

Deel, D. 146.

LXXV.

De bisschop van Utrecht aan de 5 kapittelen van Utrecht, over de geschillen tusschen de ridderschap en de steden ter dier zake gerezen.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Alsoe sekere twiste ende scelingen verresen sijn tusschen vnse ridderschap ter eenre, ende onsen steden ter andere sijden, als wie op vnser rechtdage ten oerdele gaen sall etc., daerop gij hemluden tot onss begeerten voir v te comen ten capittel generail heb doen verscrijuen, soe dat dair op vort vten ijersten woerde omme wederwoerde gegaea sijn, ende ten anderden zij aen beijden zijden hoir bescheit, een jgelick sich mede te behelpen meende, bij brengen soude; ende als gij dair ten lesten beider parthien bescheit gehoert ende ontfangen hebbe, begeren wij guetlijke, gij dat doersien, v dair op rijpelijsen beraden ende hoerre beider bescheit mit gansen vlijte overleggen, ende ons daer nae mit ten ijersten uwe guetduncken ende meninge dair aff wittigen, omme ons dair nae jnder saken gebuerlijke te moegen hebben; want wij ende onse vndersaten bij langer vertreck onses rechtdages tot merckelijken schaden ende achterdeell gestalt mochten werden. Hijerjnne v neerstich bewijsen, als wij betruwen. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, vpten XJ^{en} dach in Februario, anno etc. XCVIIJ.

Get. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaren vnser lieuen vrienden, prelaten, deken
ende capittelen vnser vijf goitshusen tUtrecht.

Deel, D. 147.

LXXVI.

Frederik, heer van IJsselstein aan de 3 staten van Utrecht, over het onderhouden van den met hem getroffen zoen.

Eerwerdige, edelle ind unse vrunden. Ick en twiuell nijet v en sij waill indechtich, dat ick ter eren ind ter begeerten des hoechwerdegen, hoichgeboeren fursten, heren Frederick, geboeren marckgreeff van Baiden, bisscop tUtricht ende des hoechgeboeren vermogende fursten, heer Crysstoffell, marckgreue tot Baden etc., allen verwonnen goiden, den die van Vtricht toebehoirden, geystelick ende werlick, oirre beijder genaden the lieue wt mynen handen gestalt ende ontslaigen hadde, die welke ick myt allen lantrechten, dair die goeden gelegen sijn, affgewonnen hadde, ende nv hemluden wederomme gegunnen hebbe, ter begerten der twije fursten voirss., omme mijn penninghen myt vruntscappen te krigen, ende die zoijn te onderhouden werden, als dat bededijnckt ende verzegelt is. Sus bijn ick meer dan tot eijnde tijt van mijne genaden heren van Vtrecht gescreuen by syne genade t komen tot Wijck, omme sulke scelijnghe ende gebreck, tusschen den drien staten des Neder-Gestichts van Utricht ende mij wesende, neder te leggen ende te scheiden, nae luden mijne zegell ende brive. So heeft myn gnedige heer van Vtrecht, tusschen den eerwerdigen prelaten der vijf goetshusen ende mij onse gebreken aijn beiden ziden doirzijn ende gehoirt, ende daer nae onss gujttelick gescheiden: doch die gebreken tusschen der ritterscapp ende der stat van Vtricht hebben sijne genade vaste vertoegen bis hier toe, des ick mij altyt groetelick beclaicht heb ende noch doe, ende waell in meijninge was, dat mijn nae mijnen cleijnen vermoegen te vorderen, tself mijn genedege heer van Utricht mij gescreuen ende van mij begeert heeft, sulcx aff te willen stellen, ende sijne genaden raet ende dijnre, meister Euert van Enze tot mij s Hertoghenbosch gezant, mijt sijne genaden brieue mede credencij haldende, die selue

brijff ende credencij ick waell verstaen hebbe, jn tegenwoirdicheit des heren van Zeuenbergen, heer Cornelis ende den heer van Helmont, jn welker brijff mijn genedige heer van Vtricht van mij begeerden, mij bij sijne genaede te willen vuegen etc. Sus heeft sich die tijt vaste verlopen durch weders noet ende anders bes nv op Vridach lestleden, dat mijn genadige heer mij tot Wijck verscreuen heeft gehadt, om die gebreken, wesende tusschen mij ende den twee staten te verenigen, ende mij na luden mijnre zegell ende brijff, te voldoin, mijtgaders die gebreken jnder zoenen, tusschen den van Vtricht ende mij mede gemaict, by sijre genaden te verrichten ende die zoyn voert ayn jn allen oeren punten te onderhouden. Aldus bin ick tot Wyck gekomen ende byn by mijnre genedege heer geweest, daer sijn gnaden vast menegerley reden gehadt hebben mijre pennynge antreffende. Soe heeft die doindeken mijne genedege heren voirss. eyn valse copy getoent, die selue men mij heeft laeten lesen end hoeren, die selue ick verstaen hebbe, dat uwe gedeputierden vanden twee staeten, doe der tyt tot Wyck wesende, ouergegeven hebben, tselff anderen vrome luden sich mogentlick schamen solden. Ick en weet nyet wat ghij heren aldair doyn sult. Oick heb ick waill verstaen, datmen my die zoyn nyet en dynckt te onderhouden, nementlich jn dat punt vanden ballyngen, daer van ick begeer nae vermoegen des zoynsbrijffs ende anders nyet die gehalten werden. Alsus eirwerdige, edelle ende wise heren, begeer ick van v, nae als voir mij, nae luden mynre zegell ende brijff, betalinge te willen doyn, ende myn zoyn the willen onderhouden, gelijk dat van myn genedige heer van Vtricht, zeliger gedachten, ende van den drien staten bezegelt is, tselff ick noch lieuer myt gonsten dan anders nemen will. Mach my dat nyet geschien, so weest jndechtich myns guyteliken veruollichts ende myns groeten kosten ende scaden, die jck durch quader betalinge dagelix lide ende sus lange geleden hebbe. Ende begeer daeromme van v, myn werdige lieve heren, prelaten ende dekenen der vijff Goetshusen, uwe twee anderen staten so the wellen onderwisen, dat sy my doyn, gelijk ghy gedaen hebt, vpp dat daer egeen vorder zwaericheit van en kome, twelck ick lieuer verhuyt zeghe. Hier van goede vrunden, begeer ick eyn claer, onbedeckt bescreuen antwoert by bringer van desen, waer nae jck my jnden besten mach weten the richten, vanden seluen twee staten voirss. goide vrunde. Hier myt sijt Gode beuolen. Gescreuen opten VIJ dach jnde Meerte, anno etc. XCVIJ.

Frederick, bruder tot Egmont, heer tot Yselsteyn,
tot Bueren, Grayndonck ind slans vander Lede etc.

Get. FREDERICK.

Opschrift: Erwerdighen heren, prelaten, dekenen ende capitulen der vijff Goetshusen; ende edelle, vrome, gemeyn ritterscapp, ende eersame, wise burgermeesteren, scepenen, oudt raet ende nyewe der stadt van Vtricht, zementlick ende yghelick bysonder, myne goide vrunden.

Deel, D. 151.

LXXVII.

De stad Renen aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van den regtdag des bisschops.

Eirbere, vrome, lieue heer ind heren. So v liefden ons doen scrijuen ten generael capittel te comen, om te sluten off die steden ind hoir burgeren oic ten oirdel op ons genedichs heren recht gain sullen off niet, wairop wij v liefden sementlic te kennen gheuen, so wij anderdages deden, dat inde alse die steden ind hoir burgeren bij tijden bisscop Frederics, bisscop Rodulphs ende bisscop Davids, seliger gedachten, ten recht onss gen. heren gegaen ende ten oirdel geweest sijn, so blijuen

wij dair bij, dat sij nocht ten recht ind oirdel ons gneden heren gaen ende helpen wijsen sullen, na ouder gewoint. Jnden besten nemende, Gode beuoleu. Dess smanendages post jnuocauit, anno XCVIIJ.

Die stat Renen.

Opschrift: De eirbere ind wijse vrome heren, doemdecken, heren van de ecclesie, ritter ende knecht, stat ende steden tUtrecht, te generale capittel wesende, onse lieue heren ind geminde vrunden.

Deel, D. 149.

LXXVIII.

De bisschop van Utrecht stelt aan de 5 kapittelen eene bijeenkomst voor, ter zake van de geschillen tusschen Frederik, heer van IJsselstein, en de stad Utrecht.

Van Goits genaden Frederik, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eirbare, lieue vriende. Alsoe wij tot noch toe op die schelingen, tusschen onsen neuen van IJsselsteijn ende vnss stat van Vtrecht wesende, in handelingen geweest sijn, hebben wij dair op vnssen neuen ende stat voirss. tegens en woensdage naist comende alhier bij ons guets tijts voirden middage te comen ende te wesen doen uerschrijuen, dat wij v jnden besten te kennen geuen, guetlijke begerende, gij alsdan oick uwe geschichte alhier bij ons hebben ende senden willen, omme te ouercomene vander wtstellinge, ende termijne der penningen vnse neue voirss. hebben sall. Hijer jnne doende als wij betruwen. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, vpten XJ^{en} dach Martio, anno etc. XCVIIJ.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaeren vnssen lieuen vrienden, prelaten, dekenen ende capittelle vnss vijf goithuse tUtrecht.

Deel, D. 152.

LXXIX.

De stad Wijk bij Duurstede aan de 3 staten van Utrecht, ter zake der uitzetting ter voldoening van Frederik, heer van IJsselstein.

Eersame, wijze, bijzonder geminde heeren en vrienden. Teser tijt en ist ons nyet gelegen ten capittel te comen, om saken wij te doen hebben, ende so dat capittel verscreuen is, om manier te vynden te vernogen den heeren van IJsselsteyn etc. ende wij den seluen nyet lastich off plechtich en siin, js onse menyngge, dat wij onbelast dencken te bliuen, gelijk wij tanderen tijden oock te kennen hebben gegeuen, van der wtsettinge daer toe dienende alst behoert, kent God almachtich, die ons voerspoedich mit een bewaeren moet. Gescreuen den XXJ^{ten} dach jn Martio, anno XCVIIJ.

Die stadt Wijk bij Duersteden.

Opschrift: Ersamen, wijsen ende bisonderen, domdecken, heeren van den capittel, ridderscap. stat ende steden sGestichs van Vtrecht, onsen lieuen heeren ende geminden vrienden.

Deel, D. 154.

LXXX.

De bisschop van Utrecht zendt aan de kapittelen van den Dom, Oud-Munster en St. Marie, het afschrift van eene missive van den stadhouder en raad van Holland enz., met verzoek zich daarop te beraden.

Van Gots gnaden Friderick, bisschop tUtrycht, geboeren marckgreuen van Baden.

Eirbare vriende. Die stedehouder vnd raidt van Hollant hebben ons nu doen schryuen, berorende dat dagelixsche gerechte vnd thiensen vander buerschap den Achtersloit vnd vanden noualien, te weten: die thienden, die opgekomen soudē syn seder dat die Ysselstroem aenden Nyewendam bedyckt wart, als ghy waill voirdē sult siende werden in copien hoers briefs hier jnne besloten, dwelcke wy v senden, omme the doirsien, v dairōp wyslicken the beraeden vnd vns des v meninge vnd antwoirt the kennen the geuen, die wy alsdan den stedehouder vnd raede voirss. mūgen doen wyttigen. Goit zy mit v. Gegeuen op onsen sloite Duersteden, opten XXVIIJ^{ten} dach in Martio, anno etc. XCVIIJ^{mo}.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den cirbaeren, onsen lieuen vrienden, prelaten, dechan ende capittelen onser drier goitshuser tUtrycht, als : then Doem, tOudemunster ende tsant Marten.

Deel, B. 106.

Het afschrift in dezen brief vermeld, is van dezen inhoud.

LXXXI.

Engelbert, graaf van Egmont, stadhouder van Holland enz., verzoek aan den bisschop van Utrecht, om de uitspraak in zake van de geschillen tusschen de 5 kapittelen van Utrecht en Frederik, heer van IJsselstein, aan de leenmannen des keizers te doen verblijuen.

Warden, eerwaerdigen vader jn Gode, hoechgeboeren furst, genaden heer heeren Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden etc., onsen genaden, lieuen heren.

Harde, eerwaerdige vader jn Gode, hogeboeren furst, genaden heer. Wij gebieden ons dienstlijken tot uwen genaden. Ende der seluer belieue te weeten, hoe dat ons te kennen gegeuen is van wegen den heer van IJselsteijn, hoe dat hij te lene houdende es van mijnen genaden heer, den ertshertoge als graue van Hollant, die heerlicheit van IJselsteijn jn hoge, middell ende lege jurisdictie mit alle sijnen toebehoeren, ende al ist soe, dat hij diesselue heerlicheit als sulck altijt vredelick gebrūickt heeft ende als noch gebrūickt, ende jn possessie es vanden selue heerlicheit, hoge middell ende lege jurisdictie ende tgebrūick van den tienden aldair vallende, mitsgaders van de dagelixe heerlicheit den thijnse van den buerschap genoempt den Achtersloit, dat annex es derseluer heerlicheit, mit allen hoeren toebehoeren, soe heeft nochtans onlanx geleden belieft die aan de capittulen van den Doem, Oude-Munster ende van Sinte Marie tUtrecht, him vermetende gerechticht te sijn jndie dagelixe heerlicheit ende thijnsen vanden seluen Achtersloit ende oick van de noualien, te wetene: die thienden, die vpgecomē soudē sijn seder dat die Yselstroem aen den Nijewendam bedijckt wart, den voirss. suppliant te betrecken voir uwen genaden jn vermijndertheit vander hoicheit ende heerlicheit mijns voirss. genaden heren; want, jndien yemant den voirss. suppliant nijet eijschen wilde ter cause ende omme der saken voirss., tselue schuldich ware ende behoerde te doen voir onsen voirss. genaden heren, sijne genaden raitsluden ofte leenmannen, alsoe

die suppliant die voirss. heerlicheit van Yselsteyn mit sinen toebehoeren, dairjnne begrepen is tguent dair op questie valt, te lene hout van denseluen onsen genaden heer, twelck den suppliant coemt tot achterdele, ons dairomme versoukende hijer jnne te willen voirsien. Ende alsoe wij sculdich sijn, die hoicheit ende heerlicheit ons genaden heren voir te staen ende sijre genaden vasallen te bescremen van onbehoirlijke molestacie, des versoecht sijnde, soe jst; harde, eerwaerdige vader in Gode, hogeboeren furst, genade heer, dat wij aen uwer genade scriuen, ende versoucken van wegen ons voirss. genade heren, ende begeren van onss wegen, dat uwer genade belieuen wille, gene kennisse noch judicature te nemen van den voirss. sake mit dat dair aen cleeft, mer dieselue sake, geschille ende questien van dien van uwe genade te stellen ende deselue, mitsgaders die parthien aen bejden tzijden, te remittieren ende te seijnden voir onss voirss. genaden heer, zijre genaden raden ende leenmannen, omme aldair geprocedeert te worden jnde voirss. zake, soe nae rechte behoeren sal. Ende soe wes uwer genaden belieuen sulle willen, hijrjnne te doen, begeren wij uwe bescreuen antwoert bij den bringer van desen, omme onss dairnae te moegen rechten, soe tot conservacie ende onderhoudenisse van den hoicheit, heerlicheit ende recht van onss voirss. genaden heer behoeren sal; ende moegen wij uwer genaden enige diensten hertwaert ouer doen, dairtoe sullen wij altijt willich ende bereijt weesen, dat kenne Got, die v, harde, eerwaerdige vader jnne Gode, hoichgeboeren, genaden heer wult verlenen uwer genaden saligen begeerten. Gescreuen jnden Hage, vpten XXIIJ^{en} dach in Meerte, anno etc. XCVIJ, s. cursus curie Hollandie.

Uwe guetwillige ende onderdanige dienaeren, die graue van Egmonde, heer tot Bair etc., stedhouder generail ende anderen die raden mijns geneden heeren eertshertoge van Oistenrijck, hertoge van Bourg^{en} etc., gecommiteerde ten zaken zijre landen van Holl., Zeelant ende Vrieslant.

Deel, B. 107.

LXXXII.

De bisschop van Utrecht aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter zake der uitzetting van 18,000 g., ter voldoening van Frederik, heer van IJsselstein, en over die van 45,000 g.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Alsoe wij corts geleden aen vnse drie staten vnse Nederstichts, alse vander wtsettinge der penningen vnse neue van Ysselsteijn hebben soude, deden schrijuen, houden wij dat jnne houden van dien noch jn uwe memorie te wesen. Soe verstaen wij nv van enigen, waerbij v jnder wtsettinge van den XVIIJ^m gulden vertreck ende ommewege gesocht souden werden, nijet tegenstaende sulx jnden capittel generail bijden drien staten ouercomen, gesloten ende ons bijden gedeputierden vanden seluen bijgebracht js geweest. Wairomme wij guetlijke begeren, gij v jnder wtsettinge nae onsen voirschriften, aen onsen drien staten gesant, nae onss begeerten guetwillich bewijsen, desshaluen dair jnne bij v geen gebreck en geualle, ende die borgen des jn genen lasten comen, aengemerct die termijne der betalinge cort ende nv aenstaende sijn. Ende vander wtsettinge vanden XLV^m gulden, wair onse guetduncken, soe wij ons corts bijder hulpe Goits jn onsen lande van Ouerijssel te voegen jn meningen sijn, gij die laten berusten thent onss wedercompste jn onsen lande alhier; sullen wij v alsdan geerne op uwen veruolge ten besten helpen raden, ende ons dair jnne mit onsen staten gebuerlijke hebben ende bewijsen. Onse Heer

Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, upten IIIJ^{en} dach jn Aprille, anno etc. XCVIIIJ.

Opschrift: Den eerbaren vnser lieuen vrienden, prelaten, dekenen
ende capittelen vnser vijf goithusen tUtrecht.

Deel, B. 108.

LXXXIII.

*De stad Amersfoort stelt aan de 5 kapittelen van Utrecht eene bijeenkomst voor,
ter zake der uitzetting.*

Eirsame, wijze, bisondere guede vrunden. Alsoe wij dick ende menichwerue vnt scriuen van uwe liefden onse gedeputierde vrunden aldair bi uwe liefden gehadt hebben opt stuck vanden vutsettinge etc., soe hebben uwe liefden onss meninge dair af wel uerstaen, die wij bi onse vrunden aldair wel hebben doen voirgeuen, sonderlinge laitst int afgesceit etc. Indien dair men onss niet dair bi helpen of brengen en wil, als uwe liefden genoich verstaen hebben en is onss niet doenlick, soe aldair tot cost onse vrunden aldair te voegen, als wij tot deser tijt toe gedain hebben. Begeren dair om vruntlick uwe liefden te samen willen spreken, ende onss doch behulpilick willen wesen, soe uwe liefden genoich van onse vrunden int laitst afgesceit verstaen hebben, op welcke wij alsdan gerne onse vrunden aldair tot uwer liefden scriuen aldair voegen willen. Ende wes wij weder om uwe liefden te lieue doen mougen, dair toe vijnden ons bereijt uwe liefden, die onse Heer Got jn vrouden lange gesont bewaeren moet. Gescreuen den XIIJ^{en} dach jn Junio, anno XCVIIIJ^o.

Die stadt Amersfoerd.

Opschrift: Eirsamen, wijsen ende voursienigen, die gedeputierde vrunden
der vijf goitshusen tUtrecht, onse bisonder guede vrunden.

Deel, D. 156.

LXXXIV.

De bisscop van Utrecht zendt aan de 5 kapittelen zijne raden, ter zake der uitzetting ter verdediging van het Over-Sticht.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Alsoe wij van onss ridderschap ende stat van Vtrecht behulp ende bijstant begeerden, omme den genen, die sich jn onse lande van Ouerijssel viantsche wijze gevoicht hebben, wederstant te doene, werden wij nv berichtet, vnse ridderschap ende stat voirss. dat belieft, ende dairomme ene wtsettinge op onse ende uwe behagen begrepen ende voirgegeuen hebben. Ende als wij dan onse gemene lauden ende ondersaten nae onsen vermoegen geeerne voirstaen ende beschermen soudent, js onse vrientlijke begeerte, gij die voirss. wtsettinge mede belieuen ende v dair nae hebben ende bewijsen willen, als gij waill vorder verstaende sullen werden van onsen lieuen getruwen raden, heren Herman van Lochorst, vnser vicarijs etc., ende meister Vlrich Beijell, den wij deser sakerhaluen mit v te spreken beuelle gedaen hebben, die welcke wij begeren, gij hoers aenbrengens dairaff vp dese tijt gelijk ons seluen geloue geuen, ende v dairnae bewijsen tot beschermijng vnser ondersaten, als wij ons des ganselijken tot v versien. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen in onss stat van Amersfoort, vpten XXIX^{en} dach in Junio, anno etc. XCVIIIJ.

Get. H. HUNDEBERE.

Opschrift: Den eerbaren vnser lieuen vrienden, prelaten, dekenen
ende capittelen vnser vijf goitshusen tUtrecht,

Deel, B. 109.

LXXXV.

*De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, om middelen te be-
ramen ter voldoening van den laatsten termijn der aan den heer van IJsselstein
verschuldigde penningen.*

Van Goits genaden, Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marcgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Alsoe wij op die geschelen, tusschen vnsen neuen van IJselsteijn ende onss stat van Vtrecht wesende, ene wtsprake gedaen hebben, daer jnne hem ene somme aan penningen toegesacht js op sekere termijne ende bij ene zwaerlijke pene te betalen, dair aff die leste termijn der betalinge nv corts aenstait; ende, alsdan bij v jnt generail capittell tot achtien duser gulden ende betalinge der voirss. gelden ene wtsettinge ofte schattinge belieft js, soe ist onse zeer vrientlijke begeerte, gij dese sake waill ouerleggen, ende v mitten alre iersten bij een anderen voegen, oick wege ende maniere vijnden, die voirss. gelde betait moegen werden, op dat wij des jn gene schande, noch onse lande bij versumenisse der betalinge jn schaden en comen; weer oick sake ijemants van v gebreck, achterdeell ofte anders hijer jnne bewoegen, dat nemen wij gans tot ons. Ende sijn in meninge, ons mitter hulpen Goits corts aldair bij v te voegen, ende v dair jnne nae billicheit ende redelicheit voirstant te doene, gij tot uwer meninge comen sullen moegen. Hier jnne wilt v soe bewijsen, als wij v ganselijken toebetrouwen ende ibeste tot wailvaert onss lande ende ondersaten dienen sall worden. Onse Heer God zij mit v. Gegeuen ja onss stat van Deunter, vpten XXV^{en} dach jn Julio, anno etc. XCVIII.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaeren vnsen lieuen vrienden, prelaten, dekene ende capittelen vnss vijff goitshuse, reddere ende knapen onses lants, burgermeistere, scepenen ende rade vnss stat van Vtrecht.

Deel, B. 111.

LXXXVI.

De gebroeders Roelof en Jan de Ruyter verklaren aan het kapittel van den Dom te Utrecht, te willen verzoenen den door Jacob Apeltern bedreven doodslag van hunnen vader.

Vnsen kleynen guetwilgen dienst altijt, edell jnd wailgeboeren, weerdige, eirbaeren ind vrome lieue heren ind besondere guede vrunde. Alsoe uwe liefden ind eerbairheiden nv die gebreecken haluen ind handell, tusschen den vertzwiuelden jnd witsigen schelm, heren Jacob van Apeltern ind ons, gerne ten guetlichen daigen vp gelegenen plaitzen to Lenth bijden vrunden to gehoir saegen, onder alinge vorder jnhalden uwer lieffs notulen etc. Belieuen uwe edelheiden ind eerbaire leefden jut guetlichen dair op te weten, jnd claegelicken to kennen geuen, woe dat den snoden verwiden vertzwiuele verredder jnd mordener, heren Jacob van Apeltern, jae gheen vertzwiuelden schelm verredder gesien en hebben dan he, gecomen is jnden wynter jnder nacht, jnd heeft onsen zeligen vader Jan die Ruijter, den Got benade, bouen Got, eer ind recht zo verredelicken vanden bedde gehailt, naickt ind beruoutz doir dijck ind dun geleijt ind gesloipt, so jammerlicken auer den gerunnen hoigten van yss gevoren win, dair sijn vleyss ind bloit iss aen bliuen hangen, dat men eghene kriste lude en pleech to doen, noch gheen man gehoirt en hiefft, sulx jammerlicken auerdait jnd handell den snoden mordenaar aen onsen zeligen vader ergaen ind bewisen heefft, jnd also lange bijden wegen gesloipt, hint he doot gewiest is, jnd hebben hem soe jnden velde onder eynd

eykelboem gegrauen, als men onkriste luijde jnd andere beesten plegen tdoen. Der schentlicker ind onkrystelick moirt den snoden, sundegen, verfeemden verredder ind mordener, he noch de sijn, mit allen ons guede ons ghien mocht to beteren en solden hebben (*sic*), jnd nyet weert en is, dat sulcken eerloisden verredder ind mordenaar der prauen besitten, jnd dagelix bij v, edell ind eerbair lieffden gain jnd conuersieren sall, jnd jn kircken off jn gaitzhuijsen komen, noch mit guede luijden eten noch drincken sall, jnd oick nyet weert en is, ennige daige mit ons off mit ennigen gueden kriste lude to holden. Dan angemerct die toeneyginge jnd vjft sonderlinge gunst ons dair to bewegene, wij tot uwe lieffden jnd eirbairheiden hebben, jnd willen deser thijt uwe lieffden nyet weijgeren, jnd geene, dorch uwer lieffden beghiret, op gelegenen plaitzen ind steden, nementlich, jnder Neder-Betuwēn jnd dair dach, stede ende tijt beteykenen, een ygelicken mit synen frunden vrylick onbefairt aff ind ain tmoegen komen, jnd die saecken bijden frunden to beijden sijden to soenen, jn den dat uwe lieffden ind eirbairheiden ons vestlichen to scrijuen willen, dat den snoden verredder t yerst botz bieden sall IJ^c golden gul. jnd drie mail dat verbeteren ind vernieuwen na zwoen recht, dairto XIJ torticien, elck van enen gulden XIJ mal weitz omb Gots wil, jnd XIJ cloister wijninge, ind dat dode licham mitten gebeijnt ons vaders op reijn gewijde stede to brengen, dair ons dat gelieuen sall. Jnd wairt zaicke, dat ons des nyet geschien en mucht, zo en dechten wij mitten snoden mordenaar ghien woerd to halten jnd musten des aincliger sijn, vijss ter hijt sich ter vytdracht queme, jnd slaen den snoden mordenaar jnd verredder op voir allen kircken ind poirt, jnd kaicken so schentlich jnd heetlich, as wij erdencken moegen, jn alle stede als men sulcken vors. wicht pleegh tdoen, so dat lantmeer ind strantmeer iss, jnd vorspraicken wirden vanden fromen luyden, dat des nycht lange geschiet en is. Jnd wes dan hyr van geschien sall, dair men sich entlicken to verlaeten mach, bij bringer sbriefs uwe lieffden guetlicke bescreuen antwoert, die onse Heer Got jn langen wailfarende voir alle onwil gespairen moet. Gescreuen des donresdaiges opten Petri ad vincula, anno Domini etc. XCVIIJ^o.

Roeloff die Ruijter ind Jan die Ruijter gebruederen.

Opschrift: Den edeln jnd waelgebaeren, weerdige, eerbare jnd frome meister Ludolph van den Veen, doemdeken, jnd voirt tghemeyn capittell ind heren des Doemss tUtrecht, sementlichen ind elck besunder, onsen lieuen heren ind guede frunde.

Deel, B. 112.

LXXXVII.

De bisschop van Utrecht aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter zake van de uitzetting van 18,000 gulden.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Uwen brieff ons nv gesant, roerende die wtsettinge van den XVIIII^m gulden, dair op gij uwe gedeputierde, omme ons breeder jnformacie dair van te doene, jndien wij alhijer langer vertuefden, ende v dat wittichden, bij ons senden wolden etc., hebben wij guetlijcke ontfangen ende waill verstaen. Soe, eerbare, lieue vriende, sijn wij willens ons bijder hulpe Goits jn onsen lande aldair zeer corts te voegen, ende v alsdan, soe voele ons moegelijken js, ten besten helpen vorderen, die sake ter gueder wtdracht gestalt sal moegen werden. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen in onss stat van Deuenter, vpten VIIJ^{en} dach in Augusto, anno etc. XCVIIJ.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaren, vnsen lieuen vrienden, prelaten ende capittelen vnser vijff gotshusen tUtrecht.

Deel, B. 113.

LXXXVIII.

De stad Renen aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter dezer zake.

Erbere, vrome ende geminde heren inde vriende. Uwen lieuen brief gesant om mergen tUtrecht ten generael capittel te comen, beruerende van XVIIII^m Rijsch guld, aengaende den heer van Yselsteijn etc., wair op wij eendrechtlic v eerberheiden sementlic te kennen gheuen ind noch, als wij tot allen capittelen gēdaen hebben, antwoerden: den wij en hebben mitten heer van Yselsteyn niet te scaffen dan min ende vruntscap, ende hem niet geloift, ende sijn gevrijt inhalt onss priuilegien, van onsen gnedigen heren gegeuen ind van drien staten besegelt; oic sijn wij LVIII^m Rijsch guld. ten afteren, so wij v altijt geopent hebben. Aldus so sijn wij ende al onse goiden ouer al vrij, ende weder spreken van allen ghenen des geldes. Indein besten nemende v eerberheiden, want wij v alle voirpoirt sijn, ken Got, v bewarende. Gescreuen op sunte Lambert dach, anno Domini etc. XCVIII.

Die stat van Renen.

Opschrift: Den erbere ende vromen, voirsichtige doemden, dekenen ende prelaten der vijf gotshusen tUtrecht, ritteren ende knapen, stat ende steden, vergadert tUtrecht ten generall capittel, onse lieue heren ende vrunden.

Deel, D. 159.

LXXXIX.

Schout, burgemeesteren, schepenen en raad der stad Wijck bij Duurstede aan de 3 staten van Utrecht, ter dezer zake.

Eersame, wijse, voirsichtige, bijzonder goede vrinden. V gelieft to weten, so als wij uwen brief ontfangen hebben, roerende to capitel generael to comen, om die gelden to helpen vijnden, aengaende mijn heer van Yselsteyn etc., so wij nu niet gestelt en sijn, bij v to comen, so wij int best nemen, dat wij ons antwoord uwer eerbaerheiden int scrift ouer seynden. Also wij gepreuiligiert sijn gheen gelden to betalen als van vreemder wtsetting des gemeens Nederstichts, of datmen ons oec gheen gelden en soude mogen eyschen, ende oec wij in deser saken gheen adhesi gedaen en hebben, noch plichtich geworden en sijn, noch gheen consent noch oirsaeck geweest en sijn, om dese gelde mede to helpen betalen, begheren wij daerom vruntlick van uwer eerbaerheiden bij onsen rechten to bliuen, ende van deser saken ontslagen to wesen, als wij op ander tijden int capitel generael ter antwoord gegeuen hebben. God sij mit v. Gescreuen op sunte Lamberts dach, to Wijck, anno XCVIII^o.

Scout, burgemeesteren, scepenen ende raet der steden van Wijck.

Opschrift: Eersamen ende wijsen, prelaten ende heren vanden vijf goodhusen tUtrecht, riddersen ende knechten ende steden der Nederstichts van Vtrecht, onse bijzonder goede vrunden.

Deel, D. 161.

XC.

Lodewijk van Leefdael verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, vergadert ten kapittel generaal, teruggave der voorgeschotene gelden aan den spijker van de sluis aan de Grebbe.

Eirweerdige, vrome ind voirsichtige, lieue, geminde heren inde vrunde. V eerberheiden willen sich veroitmoidigen te weten, te kennen gheuende, hoe dat een tijt van jaren geleden onsen

gnedigen heer van Vtrecht, David van Burgoen. mitten drien staten des Gestichts van Vtrecht ouercomen ende gesloten waren jnt generael capittel, so enige wal indechtich sijn mach, an enen spijker jnden Greb opter slusen te doen merken voir beschermenis des gemenen lants, wair om mijnen gnedigen heer, den Got gnedijs sijn, mit sijnen drien staten aen mij schicten den eerbaren, wijsen heren, heren Ludolf vanden Veen, doemdecken tUtrecht, begerende ende biddende, ter liefsten mijns gneden heren ende den staten vurss., die penningen te verscieten, te vijtleggen, wair mede men den spijker maken soude, tot dier tijt toe dat hij gemaict wair, dan soudent sy een vijtsettinge doen, dair af je betailt soude sijn, twelc je mijnen gneden heer ende den staten vurss. dairtoe scrijften, je mijnen gneden heer ende den staten vurss. ter liefsten gheern dede, ende verleit aenden vurss. spijker bouen drie hondert Rijns. gul. current nae jnhout der hantscrijften, je dair van heb van den genen mijn gen. heer ende die staten vurss. dair toe gesat geordineert hadden, tweerck te vueren, als selege Johan van Hemerten ter tijt ende Hubert van Sule. So bin je noch ten afteren omtrent derde half hondert R. g.; ende so je guetlic mijn penningen jn behoef des lants verleit heb als vurss., ind mogelic men mij bijden mijnen helpe, so is mijn vruntlic ende oitmoedige bede aen mijn lieue, vrome heren ende vrunde, dat doch nw te vuegen ind mede te ordineren, je bij den mijnen comen moch, so je ghenslic getreu jane uwe liefden, die Got gesparen wil jn langen seligen tijden. Gescreuen die Lamberts, apost. anno XCVIJJ.

Bij uwen vrunt Lodewick van Leefdael.

Opschrift: Den eirwerdigen, vromen heren vice domdeken, dekene, prelaten tUtrecht, ritteren, knapen, stat ende steden, vergadert ten generael capittel tUtrecht, mijne vrome, lieue heren ind gemeente vrunden.

Deel, D. 160.

LXI.

De stad Amersfoort aan de 5 kapittelen en de stad Utrecht, ten kapittel vergadert ter zake van de uitzetting der 18,000 gulden.

Eirsame, wijze, besonder lieue heren ende guede vrunden. Soe uwe liefden ons nu gescreuen hebben aldair te capittel to coemen, roerende vant stuck des mergengelt etc., hebben wij guetlick ontfangen ende verstaen. Soe hebben wij, goede vrunden, tot allen capittel ende ander tot dese tijt gehouden tot onse grote cost onse deputerde vrunden aldair gehadt, die vut beveil van ons dair altijt tegen geseit hebben, ende nijet geconsentiert vant ouergeuen oft vutsettinge des mergengelts int dat gemeen lant int generail capittel, soe sijn wij noch der meninge ende segen tegen allen puncten, alsoe voel ons ende onsen burgeren goeder des aentreffen mach, roerende vanden mergengelt oft vutsettinge des seluen mergengelts, vruntlick begerende des dese onse antwoirt van ons int best tesar tijt nemende; dat willen wij altijt weder om verschulden aen uwe liefden, die welck onse Heer Got jn vrouwen lang gesont bewaeren moet. Gescreuen den XJ^{en} dach in Octobrj, anno etc. XCVIJJ, onder thantscrijft onss secretarius, dat wij tesar tijt om gebreken wille hijr inne gebruijcken.

Get. PJJL.

lager De stadt Amersfoort.

Opschrift: Eersamen, wijsen ende voirsienige, prelaten, dekenen ende capittelen ende andere vande staten, tesar tijt te capittel wesende, onse besonder lieue heren ende guede vrunden.

Deel, D. 164.

XCII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten, ter zake van het morgengeld.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Lieue vriende. Soe op gisteren capitell generail gehouden wert op soedane weigeringe, als onse stat van Amersfoert doende js jnden mergengelde, voerramende men hoeren oick mit een deell penningen vanden mergengelde tot hoeren lasten te behulpe comen soude, jn welcken cappittel gesloeten ende ons ter antwoert gedaen js, als dat onse drie staten bijder laitste ouerdracht, bij ons ende hoeren ouercomen ende besegelt, blijuen willen, welcke antwoert voirss. wij den gedeputierden vnss stat Amersfoert, huden alhier bij ons wesende, te kennen gegeuen hebben, omme sich dair nae te mogen weten te richten, dat wij v inden besten te kennen geueu, omme die mandamenten bij onsen panderen voir onss stat poerten voirss. op te doen slaen ende voert die te executieren, alse dien gebuerlijke sijn sall. God zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, vpten XIII^{en} dach jn Octobry, anno etc. XCVIII.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Vnsen lieuen vrienden, den gedeputierden van ons ende den drien staten, gestalt tot opboeringe der wtgesetten penningen vanden margengelde.

Deel, B. 116.

XCIII.

Maximiliaan van Oostenrijk, verzoekt aan het kapittel van den Dom te Utrecht, den uitersten wil van Jan, heer van Merode, te bevestigen.

Maximiliaen, van Gods genade Roomssche coninck, alijt vermeerdert rijcx etc.

Lieue ende besunderen. Van wegge onsen lieue ende besundere vrouwe Marguerite van Melun, wedewe van willen heer Jan, heere van Mierode, js ons gethoent geweest, hoe dat die voors. heer Janne bij zijne testament ende laetste ordonnantie, gemaect jn zijne levende lieue, gestelt ende geordonneert heeft, dat die voors. vrouwe Marguerite, zijnder huysvrouwe, soude naer zijne doot gebruycken allen den goeden ende heerlicheden hem toebehoorende, ende regiment daeraf hebben, mitsgaders oic zijnen zone, die hij van den voors. vrouwe in guerite vercreghen hadde, tottertijt toe hij vijf ende twintich jaer out wesen soude, ende dat alzo verre als zij mit huwelick niet en veranderde; heeft oic geordonneert, dat zijnder voors. huysvrouwe zoude moghe vercoupen vpte lande van Westerle die somme van IJ^e Rijns gulden sjaers erflick, ende meer anderen dinghen gestelt jn zijne voors. testament, ons biddende bij den voors. vrouwe Marquerite aen v luyden te willen scriuen ende begheeren, dat ghij tvoors. testament des voors. heer Jan van Merode confirmeren ende approberen wilde, alzo verre alst v ende uwe cappitel aengaet. Waerom ende dat wij de voors. vrouwe in guerite jn sonderlinghe recommandacie hebben, scriuen wij tegenwordelick aen v luyden, begheerende ende versouckende zeer ernstelick, dat ghij, in faueur ende ter liefde van ons, wilt confirmeren ende approberen tvoors. testament ende laetste ordonnancie, gemaect bij den voors. heer Jan van Merode, alzo verre alst uwen voors. cappitel aengaet, ende dat ghij der voorn. vrouwe jn querite laet gebruyken ende genyeten van allen den goeden van den voors. willen heer Jan, hueren man, naer vuytwijs des voors. testament. Ende dit doende ghij sult ons

liefde doen, lieue ende besunderen. Got zij met v. Gegeuen in onsen stadt aan Loeuene, den XIJ^{sten} dach van Novembri, anno etc. XCVIJJ.

per regem p. s.

lager WAUDRIPONT.

Opschrift: Onsen lieuen, besunderen, den proist, deken ende capitel van Sinte Martens kercke in onsen stadt van Vuytrecht.

Deel, D. 166.

XCIV.

Maximiliaan van Oostenrijk verzoekt den bisschop van Utrecht, dit bij het Domkapittel te bewerken.

Maximilian, van Gods genaden Roemssche coninck, altijt vermeerdert rijcx etc.

Eerwardighe vader in Gode, hoochgeboren vorst, lieue ende getrouwe neue. Van weghe onsen lieue ende besunder vrouwe Marquerite van Melun, wedewe van willen heere Jan, heer tot Merode js ons gethoent geweest, hoe dat die voirss. heer Janne bij zijne testament ende laetste enz., scriven wij aen u, versouckende dat ghij, ter liefde van ons, zo vele doen wilt ende den hant daeran hout, dat die voirss. van den capitel confirmeren enz. *Voorts eensluidend met den voorgaenden brief.*

Opschrift: Den eerwardighen vader in Gode, hoochgeboren vorst, onsen lieuen en getrauwen neue, den bijschop van Vuytrecht.

Deel, D. 167.

XCIV.

Engelbert, graaf van Nassau, doet aan den bisschop van Utrecht hetzelfde verzoek.

Hogheghebooren vorst; ghenedighe lieue heer ende vader in Goede. Jck ghebie mij zeer tot uwen genaden ende hen ghelieve te weeten, dat vrouwe Mergriete van Meluijn, wittighe hujsfrou wilen des heeren van Merode ende van Gheele etc. mij heeft te kennen doen gheuen, hoe dat de voirss. heer van Merode haer man in zijnder levender tijt ghemaict heeft sekere testament, dwelc zij gherne van uwen capitulen van sinte Mertens ende van sinte Salvatoirs tot Vtrecht gheconfirmeert hadde, sonderlinghe inden clausulen hueren persooone aengaende. Ende want ic ghernen der voirss. vrouwen Mergrieten van Meluijn ende ennighe andere hoere vrienden belieuen soude, dair omme, genedighe heer, soe begheer ic aen uwe ghenaden, dat hen gelieuen wille te jnduceren, of, bij ennigen van uwen dienderen doen jnduceren den voirss. tweek capitulen van sinte Mertens ende van sunte Salvatoirs, om tvoirss. testament van den voirss. heer van Merode, in zijnder tijt ghemaict, te approberen ende confirmeren, sonderlinghe inden clausulen der voirss. vrouwen van Meluijn aengaende, ende haer daer af behoerlijcke brieuen doen hebben, inden welcken, genedighe heer, ghij mij een sonderlinge eere ende vrientscap bewijsen sult, dwelcken onse Heer God, die v, ghenadighe lieue heer ende vader, ghesparen wil langlvich, salich ende gesont. Ghescreuen tot Percke den XV^{sten} dach van Nouembre, anno XIIIJ^o ende XCVIJJ.

Get. Uwer g. diener,

E. DE NASSAU.

Opschrift: Den hooghebooren vorst, mijnen ghenedige heer ende vader in Gode, mijnen heer van Vtrecht.

Deel, D. 168.

XCVI.

De secretaris des bisschops van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht eenige geldelijke belooning voor zijne bewezene diensten.

Werdige, edele, gestrenge, vrome, eirbare ende wijse, besunder lieue hern, onse guetwillige vlijtige dienst sij altijd uwen lieffden ende eirbairheijden voir an bereijt. Ende den selven halden wij waill kentlicken den groiten arbeit, vlijtigen dienst ende gueden wille, wij bij derde halff jair herwarts in uwen lieffden ende eirbaerheijden saeken, ende sunderlinghe tusschen uwen lieffden ende den waillgeboeren heren Friderick van Egmond, grauen to Bueren etc. gedaen ende gehat hebben. Ende so dan tusschen uwen eirbaerheijden ende sijn edelheijden bij onsen gnedigsten hern van Vtrycht een wtsprake gedaen ist, dair van ons, nae gelegentheijt ende grote der sake, oick onses verdienstes ende arbeids haluen waill enen mercklicken pennijnck toebehoerde, als v lieffden ende eirbaerheijden dat waill weten ende genoich samlick veruarende sijndt, oick altijd den ghenen haer dienende genoich samlick ende erlicken the louen plegen, als ghij werdighen prelaten, deken ende capittelen der vijff goits-husen inder laitster wtsprake, tusschen uwer lieffden ende den voirss. greuen van Bueren bij onsen g. h. van Vtrijcht, gedaen voele kleijner ende deser seer ongelick an ons bewesen, ende ons dertich golden Rijnssche gulden daraff gegeuen hebben, des wij ons uwen eirbaerheyden seer hoichlicken ende dienstlicken bedancken. Soe is onse dienstlicke bidden ende begerte uwer lieffden ende eirbaerheijden sulcken onsen arbeit ende vlijticheijt, wij wilchlick gerne gedoen hebben ende altijd bij nachte ende daghe dienstlicke doen willen, ouerleggen, ons met enen redelicken pennijnghen tot uwen seggen ende guetduncken versien, ende an den ontfangers des margengeldes assigneren willen. Dat willen wij altijd vro ende spade mijt onsen armen vermogen omme uwe lieffden ende eirbaerheijden gerne guetwillichlick ende dienstlicken verdienen, dieselue Got Almechtich in langen, vrolicken, lieuen ende glucksamen state waillfarende bewaren moit. Gescreuen toe Duersteden den XXVIII^{en} dach in Novembri, anno etc. XCVII^o.

Altijt uwer lieffden ende eirbaerheijden guetwillige diener,
Die secretarie onses gnedigsten heren van Vtrecht.

Opschrift: Den wirdighen, edelen, strengen, vesten, eirbaren ende wijsen prelaten
ende capittulen der vijff goetshusen, riddersen ende knapen, stadt ende
steden des Nederstijchts van Vtrijcht, onsen besunder lieuen heren.

Deel, D. 169.

XCVII.

De stad Renen aan Ludolf van Veen, domdeken, ter zake van het morgengeld.

Eerwerdige, lieue ende geminde heer. So v lieffden ons doen scriuen te capittel te comen te helpen raeden vanden mergengelde, soe inder betalinge gebrec valt, soe is v lieffden waill kenlic ons wesens, dat wij den oncost niet en vermogen, ende hebben altijd wedersproken het mergengelt, want wij en sijns niet sculdich, en hebben niet geloift; wij sijn gevryt jnhout onss priuilegien, van onsen gneden heer confirmeert ende vanden drien staten; wij hebben Renen bij ons seluen voir acht dusent Rijns. gul. gecoft; niemant en comet ons te baten; wij sijn noch sculdich vele dusende, bouen al dat wij ons sijns vercoft hebben. Got weet, wie dair scult toe hebben, mogelic dat men ons kerspел vrij halt. Lieue heren, wij weder spreken alle geuens van gelde, so

wij altijd gedaen hebben, jnden besten nemende, Gode beuolen. Gescreuen des zwoensdages post Katherine st: virginis, anno XCVIIIJ.

Die stat Renen.

Opschrift: Den eirwerdigen ind wisen heren, heren Lodolph van den Veen, domdeken tUtrecht, onsen geminden lieuen heren.

Deel, B. 118.

XLVIII.

De bisschop van Utrecht antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij de staten van het Neder- en Over-sticht zal bijeenroepen, ter beraming van middelen tot verwijdering van het vreemde krijgsvolk.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Uwen brieff ons gesant, beroerende die knechten, thants jn onsen Gestichte alhier nedergelegert sijn, ende tgene daeromme jnden capittel generail ouercomen js etc., als dat uwen brieff vorder vermeldet, hebben wij guetlijken ontfangen ende dat jnne houden van dien ten vollen verstaen. Soe erbare, lieue vriende, dunckt ons sulcks v ouercomen zeer guet, ende willen oick ten iersten dat stat hebben mach, vnse ridderschap ende steden aen beiden tsijden der Ysselen op ene gelegene plaitse nae uwen begeren doen verscrijuen, omme alsdan gebuerlijke jnden seluen te ouercomen ende te sluten. Ende dat sich die knechten dus lange jn onsen Gestichte alhier tot verderffnissen onns ondersaten gelegert ende onthouden hebben, en js ons geen cleijn verdriet, als gij mercken moegen; hebben oick nacht ende dach, omme die voirss. knechten wt onsen landen te hebben, onsen merckelijken ende ernstelijken vlijt angekeert ende noch doen, als gij noch van ons waill vorder verstaende sullen werden. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote te Duerstede, vpten XXV^{en} dach jn Februario, anno etc. XCIX.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaeren vnse lieuen vrienden, prelaten ende capittelen vnss vijf goitshusen, ridderschap onses Nedergestichts, borgermeistere, scepenen ende raidt vnss stadt van Vtrecht.

Deel, B. 122.

XCIX.

De bisschop van Utrecht antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake met hen te zullen komen raadplegen.

Van Goits genaden Friderick, bisscop tUtrycht, geboren marckgreue van Baden.

Eirbare lieue vrunde. Als ghy ons nv schryuen, berorende die rutheren ende knechte, oick die ouergrepe dagelix van hoer geschien, begerende, wy ons van stonden aen aldair bij v voegen wolden, omme eerdrechtlicke hyer jnne the raden ende the ouerkomen, wat prouisie men hyer jnne doen sall etc., hebben wy mit wyden jnholt uwes brieues guetlicken ontfangen ende verstanden. Soc, lieue vrunde, is ons jn waerheyt nyet myn dan anderen leyt ende verdriet, ons oick nycht weynich, sodane gewaelt ende ouergrepe an ons ende onse ondersaten gekiert hebben, oick deshaluen mit groten vlyte an ro. ko. mat. onsen bruder, merkgreue Christoffel, den hoiffiluden ende anderen doen bearbeyden, omme sulx affgestalt ende gebetert the hebben, oick voirder dair jnne gehandelt, als ghy van ons noich wail vernemende sullen werdén, ende bouen dat, by ons seluen noich onsen reden geyn maniere kunnen vynden, sulx sonder vremde behulp the mogen keren mit

ouertragung voirden onwillen ende lasten dair dan wt verrysen moichten. Doich wie dem syndt wy willens ons mitter hulpe goits op morgen guets tyts by v the voegen, ende v inden saken then besten helpen raden, ende doende als een guet heer tot voirstant synre ondersaten schuldich is te doene. Got zij mit u. Gegeuen in onsen slote Duerstede, den XVJ^{en} dach in Martio, anno etc. XCIX.

Get. HUNDEBEKE.

Opschrift: Dem eirbaeren vnsen lieuen vrunden ende capitulen onser vyff goitshuser, riddersen ende knapen onser Nedergestichts, boirgemeisteren, scepenen jud raedt onser stadt van Vtrycht.

Deel, B. 123.

C.

Wolter van Baexen, drost van den heer van IJsselstein, aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van eene op hunne goederen door dien heer gelegde schatting van 8 stuivers op elken morgen lands.

Weerdige, vrome, erbare ende wijze, lieue heren ende goede vrienden. Den brief, die vwe weerdicheiden nv belieft hebben aen mij, burgermeisteren ende scepenen tot Ysellsteyn te scrijuen, daer off die materie jnden zeluen begrepen den vurgen. burgermeisteren ende scepenen mit alle nyet en beruert, jnhoudende: hoe van wegen dess edellen, waillgeboeren heren, heren Ffredericx brueder tEgmonde, greue tot Bueren ende Leerdam, heer van Ysellsteyn etc., op vwer kercken goeden ende landen, jnden lande van Ysellsteyn gelegen, een merckelike grote wtsettingh ende schattinge gedaen soude wesen op elken mergen VIIJ stuer, sonder v dairtoe te roepen off wete te doen, twelck v vter maten zeer vervreemt, aengemerckt dat jnden wtsprake tusschen onsen vurs. lieuen heren ende vwe weerdicheiden begrepen staet, v landen ende goeden rustelick ende vredelick sonder belet van sijnre lieffden oft den sijnen soude laten gebruiken; begerende zulke wtsettinge weder roepen ende te niet gedaen worde, off anders zall v die noot dairtoe dringen, tegen ons te procederen mitten geesteliken rechte, nae wtwijzen priuilegien ende rechten v dair op verleent, mit meer ander woorden jnden zeluen vwer lieffden brief begrepen, heb ick ontfangen ende verstaen. Wair op vwe weerdicheiden, soe dit den vurgen. burgermeisteren noch scepenen nyet en beruert, van my als drossz ende dyenre willen gelieuen the weten: hoe dat my veell meer vervreemt ende verwondert diss vwer weerdicheiden scrijuens, dan diezelve vervreemden ende verwonderen konnen des wtsettingh, die van wegen dess edellen vermogende, mijns vurs. lieuen, heren, zoe sijn genaden een vrij heer van Ysellsteyn van hoogh ende van laegh sijn, geschiet ende gedaen is, nae ouden hairkomen ende gewoenten van desen lande, zoe jckt hier gevonden heb, ende voir mijnen tijden geweest is, dair uwer lieffden renthmeisteren, die lange jaeren van desen polder ontfanger geweest is, ende alle schulden ende gebreeck bat weet dan ick doe, mitten gezwoeren heemraiden dess landtz ende anderen, die dair nae ouden hairkomen ouer behaeren ende plegen the wesen, zelue mede tegenwoirdich ende ouer geweest is, soe sij alle jaer hoir schulden ende gebreeck den drossz inder tijt bij brengen. Dair dan die wtsettingh tot onderhoudenisse der molen, watringen ende anderss, dat den gemenen lande van node is, op wtgeset ende gedaen wort, daer de edelle vermogende mijn vurs. lieue heer noch sijnre genaden drossz geen baet noch profijt, mer onlede ende moeijenisse aff hebben; alt meest gemerckt, dat —nadien die twee oude molenen, die noch nyet te vollen betaelt en sijn, die op sante Marcuss dach, anno XCVIJ van den

Gellessen gebrant worden, dair sommige vanden vwen ende nijet vanden mijnsten den ondersaten off toeseiden, dat die molens gevrijt waren ende voir geen barnen en dorsten sorgen, dat sij op vwe woorde ende geloue staen lieten ende qualick gehouden wort, dair tgemeen landt oick groten kost off hadde, — nv weder om bij vwer weerdicheiden goetdoncken twee nijwe molens geset ende noch ennae betaelt sijn, die noch huden opten dach bloot ende ongedect staen, dair dese wtsettingh toe geschiet is, daer v lieffden mit allen redenen meer sculdich waren den edellen, waell gebaeren, mijnen vursz. lieuen heren ende synre genaden dyenre aff te dancken, dan aldus onbillick te scrijuen. Ende dat v lieffden scrijuen van VIIIJ stuiver bij ons wtgeset, js onwairachtich; want dair sijn IJ st. opten Leckdijck wtgeset, dat v lieffden doch waill weten, dair wij nyet mede te doen en hebben. Jck en weet oeck nijet, dat die edelle waillgeboeren mijns lieue heer off jck off ijemant van sijnre genaden lude, dijenres off ondersaten vwe weerdicheiden in enigen stucken aen vwer lieffden landen off goeden, jn enigen manijren groot off cleyn, hijnderlick off lettelick sijn, mer laten v lieffden dair mede begaen, verhueren, verpachten ende verboren, ende helpen uwer lieffden gedeputeerden dairtoe, zoe veell wij kunnen ende mogen. Soe dan dese wtsettingh nae onden gewoenten tot slandtz oirbair, dair dess nv noot ende behoeflich is, geschiet ende gedaen is, dair alle anderen jngelanden ende geerffde waill mede te vreden sijn, — ende uwer weerdicheiden landen ende goeden mede beholpen ende nyet meer mede bezwaert en worden, dan andere vwer gelijcken, — souden v lieffden dair insgelick mede te vreden wesen, sonder aldus veell buten reden te scrijuen; dan ick en twiuell nyet, die descrecie ende redelicheit van den sommigen van vwer weerdicheiden hebben hier veell beter verstant in ende gevoelen dan die scriften, ende, hoe waill sij mit sommiger jnportuynheit tot desen scrijuen gebrocht mogen wesen, soe dick gesien is ende beuonden, die mijnste redenen ende verstants hebben in enigen zaken, waill meest plegen te roepen ende werck te maken. Doch dese vwer weerdicheiden scriften ende beclachten, — wanneer die edelle waillgeboeren, mijn vursz. lieue heer, sgemenen lantz oirbair, nvtchap ende profijt tot vordell der jngelander, geerffden ende slantz ondersaten in sijnre genaden vrij heerlicheit, nae ouden gewoenten ende hairkomen, nijet doen en soude mogen, — tzelve zeer vreemdelick luyt; wair een grote nijwicheijt, ende soude sijnre genaden vrij hoogh herlicheit grotelick aengaen ende be-rueren, zoe will ick dit sijnre genaden ten eerste jck kan gaerne the kennen geuen; dan mij, die nijet en bijn dan een dijenre, huden drossz ende morgen Wolter, die nijet doen en kan noch hier in gedaen en hebbe, dan van sijnre genaden wegen, soe vwer lieffden brieff dat genoegh jnhout, aldus te scrijuen ende mitten geesteliken recht te willen verdreegen en hadde van geneq node ende veell beter gelaten geweest, dair ick onverueert voir bijn; ende alst vmmer alsoe wesen wolde, most ick mit eeren ende redenen raet ende weegh zoeken, mij tot mijnre ontschult voir sulken ongelijck te beschermen ende the behelpen, zoe veell ick soude kunnen ende mogen. Hebben vwe weerdicheiden enige priuilegien den edellen waillgeboeren mijnen vursz. lieuen heren off sijnre genaden hoogh heerlicheit aengaende; hebben sij oeck mede verlangen tegen sijn genaden te rechten ende te doen te hebben, dieselue sijn genaden zullen dair bij aventuer mede te vreden wesen, ende vuegh toe sueken ende weten te vijnden. Weerdige, vrome, eerbair, wijse, lieue heren ende goede vrienden, ander veell meer redenen, die hier op lopen ende waill te scrijven waren, die jck houde v bescheidenheiden waill mercken kunnen, laat ick omder korticheit will ongescriuen. Bij alzoe vwe weerdicheiden hier nyet mede te vreden en sijn, ende den edellen, waillgeboeren mijnen vursz. lieuen heren hier vorder aff scrijuen ende aen sijn genaden doen veruolgen, worden mij dan dieselue sijn genaden dair ijset vorder affscrijven off bevelen, will jck nae gelegentheit gaerne thest in doen nae mijnen vermogen, kenne God Allmachtich, de vwe weerdige, vrome, eerbairheiden

behueden will ende bewaren salich ende gesont, waillvarende. Gescreuen tot IJselsteyn, den XXV^{ten} dach in Marco, anno etc. XCIX.

Wouter van Baexen,
drossaet tot IJselsteyn.

Opschrift: Den eirbaren vnsen lieuen vrunden, prelaten ende capitulen onser vijff goitshusen, riddersen ende knapen onses Nederstijchts, burgermeesteren, schepenen ind raidt onser stadt van Vtrijcht.

Deel, B. 124.

CI.

Bezegelde brief, waarbij Johan, hertog van Kleef, verklaart, Frederik, heer van IJsselstein, te hebben gemagtigd tot het verdingen der Over-Betuwe.

Johan, hartough van Cleue ind greue van der Marcke.

Wy laiten weten allen vnsen drosten, amptluden ind ondersaeten; dat wy beualen ind mechtich gemacht hebben vnsen lieuen neuen, heren Ffrederick van Egmont, greuen tot Bueren ind Leerdamme etc., die gantze Auer Betouwe van vnss wegen mede te verdingen ind to brantschatten tot den meisten pennynck, die men dair van sall moegen kriegen, ind soe wes dair van koempt sall vnse neue vurg. den sesten pennynck hebben, ind die ritmeister den thienden, na alder gewoenten. Beuelen dairomb allen vnsen drosten ind amptluden vurg. vnsen neuen vurss. dairin nyet hynderlich, dan vorderlich to syn, ind in ind vyt vnsen steden ind vleckten to laiten reden ind verkeren, ind syn passpoert ind geleyde to halden, ind to helpen onderhouden; ind men en sall van ytlicken teycken noch sauuegard niet meir dan eyenen ynckelen gulden nemen, ind van ytlicker passpoert van gefangen oick niet meir dan eyenen ynckelen gulden nemen, noch van stockgelt dergelycken. Dit vurss. willen wy van v. Wessell vanden Loe, her Steven van Wijlick, ritter, ind Johan van Wijlick, vnsen drosten sementlich ind allen anderen vnsen amptluden gehalden hebben, beheltlich doch vnsen marschalck syne gerechteheit na alder gewoenten. Ind des ter oirkondt hebben wy desen vnsen brieff mit vnsen secret segell doin besegelen, ind vnselfs hant teycken dair by gesatt, vp dynxtach na vnss lieuer vrouwen lichtmiss, anno etc. XCIX (1).

Dit oorspronkelijke stuk, thans onder mijne berusting, is voorzien met zijn op het papier gedrukt (beschadigd) zegel in rood lak.

CII.

Burgemeesteren, schepenen en raad der stad Deventer melden aan de 3 staten van Utrecht de redenen, die hen verhinderen, op den dagvaard van 29 April eerstkomende te verschijnen.

Vnsen vrientliken groet ende wes wij liefs ende guetz vermoegen te voerens, weerdege, zeer geleerde, edele, walgebaren, eirbere ende ersame, wijze, lieue heren, byzonders gude vrende. So als uwe liefden opten XXIX^{en} dach jn Aprijll verleden deden scriuen, om ons vanden verraemden dage bynnen Vtrecht, dair wy onse geschickde vriende mede solden hebben gehat etc., solden wy den so gheerne hebben gedaen, dan wair ommer sulx verbleef by ons, hebben ongetwyuelt uwe liefden wth onsen antworde an ons heren gnade van Vtrecht, doe gesant, wal vernamen ende verstaen, verhapende men ons jnt qwade des nyet en heeft aftenamen, om reden jn onsen scriften

(1) Dit stuk is niet volgens chronologische orde geplaatst kunnen worden, omdat het eerst na het afdrukken van het voorgaande blad door mij is aangetroffen onder de papieren van het voormalig archief van het graafschap van Buren.

doe war geroert; ende so dan uwe liefden mede doen scriuen van enen anderen dage, des dinxdages na belaken Pinxteren bynnen Vtrecht aldair wederomme verraempt sal wesen, noch begerende onse geschickte vrende dair dan mede by thebben etc., solden wy noch nyet gheerne sulx laten vrblyuen; dan — want vaste onse nabueren ende omgelegten landen in oorloge ende veden ende groten ongemack syn gestat, als wetten uwe liefden, konnen ende moegen uwe liefden wal erkennen, want men doch, Got betert, thant nyet wal kan wetten, wair men siek waren sal mogen, woe wal wy onse vrende van handen ontberen sullen mogen, oick dan gemerckt van ennigen voer hoelde onsen vrenden inder reisen mochte geschien, — bidden ende begeren wy noch een guet gedult thebben ende des vredich te willen syn, dat wy hijr omme onse vrende holden by hies tess tijt, ende ons des in ghienen qwade af te willen nemen uwe liefden. Ende, so wy dan doch ons heren gnade vurs., na den afgescheide myt synen gnaden latest gehat dessen Meye, an desse zijde der Yselen tkomen verbeidende syn, willen wy alsdan als sunderlinge liefhebbers des ghemenen landes mit synen gnaden van dessen saken gheerne doen spreken myt synen gnaden, dan voert helpen raden schicken ende ordenijren, dair jnne ten vrede ende waluart der ghemenen landes, so voelle als ons mogelicken sal syn, ende ons anders bewijsen als guede ondersaten syn schuldich tdoene, men onss myt reden te bedancken ende nyet te misdancken en sal hebben. Wair jnne wy oick vorder uwen liefden ende den ghemenen lande mogen syn to willen, dair to syn wy geneget van herten, kent God, die uwe samende liefden in aller waluart ende gueder vordering wil bewaren langen tijt, salich ende gesont. Gescreuen op dinxdach na Vocem iocunditatis, anno etc. XCIX.

Burgermeester, scepenen ende raedt der stadt van Deunter.

Opschrift: Den weerdighen, zeer geleerden, edelen ende walgebaren, eerberen ende eersamen, wijsen heren, prelaten ende capitulen der vijf godeshuesen, ridderschap, stadt ende steden der Nedergestichtz van Vtrecht, onsen lieuen heren ende bysonders guden vrenden.

Deel, D. 177.

CIII.

Burgemeesteren, schepenen en raad der stad Zwolle, geven aan de 3 staten van Utrecht dit insgelijks te kennen.

Vnsen gytwillegen bereiden denst, werde, houhgelerde, edell, walgeboren ende ersame, bysonder lieue heren ende gude vrunde. Soe uw liefden opten XXIX^{ten} dach in April verleden an ons deden scriuen van den verraemden dage bynnen Vtrecht, daer wy onse vrunde mede solden hebben gehat etc., solden wy gerne hebben gedaen; dan wair by solx verbleff, hebben ongetwielt uw liefden oft onser antwert an onss gneden heren van Vtrecht doe gesant wall verstaen, wy om reddten doe gerort verhaepen, men ons nicht jnt qwade verkert hefft. Ende soe dan uw liefden onse vrunde begeren op dinxdach na belaken Pynxteren bynnen Vtrecht thebben ten verranden dage, solden wy gude vrunden solx ongerne afflaen; dan, want, leyder! die wege thants om die onleden wyllen also zer onvelich synt, — ende verstaen oeck die vrunde van Deunter koirts ouerwarent an onss gneden heren gereiset weren, ende met XV reisygers in oerre wedderkompst voirgehalden, des sie wallichte in laste gekoemen hadden, hadde Got nicht nementlickten versyen, dat sye omwege sochten, — konnen uwe liefden wall erkennen, in wat perikell ende lasten onsen vrunden by die besendinge koemen mochten. Dan, soe wy onsen gneden heren an desse zijde verbeidende synt, willen wy gerne ende synnen oeck genslickten geneget, desser saken haluen myt gnaden te helpen raden ende ordineren, soe den tot walfaert slands denen sall, smen ons myt reddten nicht

misdancken sall. Begeren frvntlicken dyt dessen tyt quytlickeste van ons tnemen, verschuldent tallen tyden gerne tegens uw lieffte, Got lange behode gesont. Gescreuen op dynxdach na Exaudi, anno XCIX.

Burgemeesteren, scepenen ende rait der stat Zwolle.

Opschrift: Dem werden, edellen, walgeboren ende ersamen prelaten ende capittelen der vijf goitshusen, rydderschap, stat ende steden, die der staten des Nedergestichtes van Vtrecht, onsen bysondere lieuen heren ende guede vrunden.

Deel, D. 178.

CIV.

Burgemeesteren, schepenen en raad der stad Kampen geven aan de 3 staten van Utrecht dit insgelijks te kennen.

Vnse vruntlike grute ende wes wij vermogen, weerdige, seer geleerde, edele, walgeboeren, eirsame, wise heren ende guede vrunde. Soe uwe liefden opten XXIX^{en} dach jnden April verleden deden schriuen an ons vanden verraemden dage bijnnen Vtrecht, dair wij onse geschichte vrende mede solden hebben gehat etc., solden wij geerne hebben gedaen, dan waer omme sulxs verbleef bij ons, hebben ontwijuelte uwe liefden wt ons antwoirt, an onsen genedigen heren van Vtrecht doe gesant, wal vernoemen ende verstaen, verhopende ons des jnt quaele niet en is verkiert, om redenen in vnser scriften doe geroert. Ende soe dan uwe liefden nu doen schriuen van enen anderen dachfairde des dinxedages nae beloken Pinksteren bynnen Vtrecht aldaer weder beraemt sal wesen, noch begerende onse geschichte vrende dair dan by toe hebben etc., solden wij noch niet geerne sulken laten verbliven; dan want, God betert, de weghe noch seer onuelich synt, — ende mede oick verstaen, dat de vrende van Deunter, de onlanges verleden bij vnse genedigen heren van Vtrecht gewest synt, jnde reise weder ouer nae huis toe reysende jnde Veluwe voir gehouden synt gewest mit XV peerden ende reyseners, dair ouer sie jn lasten ende perikel gecomen solden hebben, hadde Heer Got niet versien; dat sie doer enen anderen gueden wech velich weder toe huis gecomen hadden, — konnen uwe liefden wel merken ende ouerdenken, dat ons niet gelegen is, ons vrende alsoe toe wagen ende ouer toe senden. Dan soe wij doch onss heren genaden, nae den afscheyde mit synre genaden laest gehat, an dese side der Yszelen toe comende cortes verbeydende sint, willen wij alsdan mit synre genaden van dess haluen geerne doen verspreken, ende mit sijnen genaden dan voert helpen raden, schicken ende ordineren, om waluaert den gemenen lande, soe voele ons mogelike sal syn, ende ons tot bewisinen als guede vndersaten sculdich syn toe doene, ende men ons mit ghenen redenen toe misdanken sall hebben. Begerende dat ons voer een guetlick antwoert op dit pass willen affnemen, Gode bevoelen jn guder waluaert. Gescreuen opten dinxedage post Seruatij martiris, anno etc. XCIX^o.

Borgermeister, scepenen ende rade der stat Campen.

Opschrift: Den weerdigen, zeer geleerden, edelen, walgeboeren, eirbere ende eirsame, vnser heren prelaten ende capittelen der vyf godeshusen der stat ende steden des Nedergestichtz van Vtrecht, vnser besonderen lieuen heren ende guede vrenden.

Deel, D. 179.

CV.

De ridderschap van Vollenhoven geven aan de 3 staten van Utrecht hetzelfde te kennen.

Weerdigen, vroemen, wijsen ende voorsichtigen, bijsunder gueden vrunde. Uwer liefften

breff, berorende die dachfait bynnen der stat Vtrecht, des dinxdages nae belocken Pinkteren, betekent van onss gnedigen heren van Vtrecht gehalten te weerden, omme eendrachtlijke raet te vijnden, jndeen enige rutheren jnden Stichte sick begerden die ondersaeten bescheedigen, te wederstaene, hebben wij guetlijken ontfangen ende ter gueder mathe verstaen. Ende hebben die saken wall te sijne genaemen; dan soe sich thants die tijde bewijsen, ende die handele der rutheren ommelanges den Gestichte van Vtrecht seer scarpelick gebruekt warden, ende doiruen wij omme onvejlicheijt der weggen nement wijt onss dair bij uwe liefften schicken. Dan soe wanneer onse gnedige heer alhijr in sijne gnaden landen koemende wait, sullen wij geern tot waluaert des lants die sake ten harten nemen ende helpen raeden bij sijne gnaden, onss bewijsen als guede, getrouwe ondersaeten. Begeren vruntlijke dit van onss voir een guetlijck antwoerd t uwe liefften will beleuen tontfangen, dwelcke God Almachtich moet bewaeren in gueder waluaert tot langen tijden. Gescreuen tot Vullenhoe, onder zegell des schulden van Vullenhoe, des wij tsamen jnne gebrueken, anno etc. XCIX, opten XX^{ten} dach in Maio.

Die ritterscapp slands Vullenhoe.

Opschrift: Weerdigen, vroeme, wijzen ende voirsichtigen prelaten, capittelen der vijff gotshuysen, ritterscapp, stadt ende steeden etc. die drie staeten des Nederstichts van Vtrecht, onss hijsunderen gueden vrunden.

Deel, D. 130.

CVI.

De ridderschap van Twente geven aan de 3 staten van Utrecht hetzelfde te kennen.

Werdighe, wal gheleerde, vrome, ghestrenghe, ersame und voorsichtighe, lieue heren und guden frinden. Juwer werdighè, vrome, ersame lieffden scriffen an ons gesanth, onder anderen inhoudende van den verraemden dach, als nemptlick des XVII dages der maent Apriles, bijnnen onses gnedigen heere zijne gnade stat Vtrecht tkomen, voir vnd nu nae opten dinxdach nae belacken Pijnxtern verraemt, om aldaer onse gedeputijrde volmechtich mede ten daghe tchicken ende in tijden des vredes t helpen raden, sulcke aengrepen der rutheren ende knechten voirt mer verhuet mochten bliven etc., hebben wij mijt aller behoirliker guetlicheit ontfangen vnd wal verstaen. Solden oek gerne, na vermogen al onser macht, ons dair ynne also bewijsen, dair dat gemeyne lant von sulcken angrepen ombelastet mochte blijuen, kent God. Dan werdige, vrome, ersame, lieue heren vnd frinden, want men de weghe ende straten ten sullften verraemden daghe tkomen buten anxt lijues end gudes, als wal merckelick is, tesser tijt nicht wal en solde mogen gebrueken, en steyt ons tesser tijt nyet an, onse gedeputijrde aldaer tchicken, gemerckt vnd angesien dat wij van ijteliken onsen heymeliken vrunden, inden lande van Cleue und van Gelre ende daeromtrijnt woenaffich, voirt ons eyndeels van bloetzwegen na bewanth, onderrichtet sijnt, dat die van Wijsch end de capteynen mijtten gemeynen rutheren end knechte, voirt mijt al oren thostenders, die dijt verleden yaer onse viande woirden vnd noch sijnt, dewelcke noch hijr omtrent vast liggende ende reyssende sijnt, nemptlick, rechte voirt inder greuescap van Zuytphen omtrent vijr dusent, onses gnadigen heren sijne gnade lande ende ondersaten ijrst daghes, als zie dat mijtten hoep der voirg. rutheren end knechten mijt gansser macht becommen konnen, gheheel vnd al gheneijget solden wesen mijt rove, name, brant vnd anders scerplike te ouerfallen, zolden wij ongetwijuelc van gansen herten ongerne gestaden, ende is ons daeromme nijt doenlick onse gedeputijrde van der hanth tsenden. Verhopen der juwer werdighe, vrome, ersame lieffden zulx wal in allen guden ouerleggen zullen, end ons tesser tijt nijt verkennen, dan ende guet beno eg en

thebben, ter tijt onse gnedige heer en dusser zijth der Yssele komende werden, wij doch hapen als van groten noden is, ijrst dages sonder vertoch wal gescheyn sal. Willen wij alsdan als sonderlinge lijffhebbers des ghemeynen landes ons na onser macht daer ijnne altijt gerne bewijzen, gelijk wij onsen gnedigen heeren oek ter guijtiliker antwort gescreven hebben, kenne God Almehlich, de welcke juwer werdige, vrome, ersame lieffden zamentlick moet vroijlich, zalich sparen, gesont. Gescreuen onder segel Johan van Twyckel, amptman des landz van Twenthe, des wij samentlicken hijrijnne mede gebruiken, opten dijnxdach na Pijnxteren, anno etc. XCIX.

De ritterschap des landz van Twenth.

Deel, D. 181.

CVII.

De stad Renen meldt aan den bisschop en de 3 staten van Utrecht, den aantogt des vijands op hunne stad en verzoekt den noodigen bijstand.

Hogheboren, vermogende furst, gneden lieuen heer, ende ghij heren vanden drieen staten te capittel vergadert. Wij gheuen u liefden te kennen, hoe dat ons Hughe Luchtleuen, die selue de v genaden sijn lijff tot Deunter gegeuen had, laten weten heeft ende doir anderen woert op ons oeck laten weten hebben, dat die gaerde van stonden op ons comen sal. Ende wij dan cleijn van meninghe sijn ende gheen reesscap en hebben, waer mede wij Renen met behalden en moghen, soe begeren wij oitmoedelic, dat v genaden ende lyeften von stonden aen ons senden wylle vyftich off sestich knecht, ghewapent mit reesscap, off wy sellen Rienen verliesen, tot onsen ende den Ghesticht grote scaij. Ende wes v hier jn belieuen sal, begeren off een bescreuen antwoert, want wyt v inder besten te kennen gheuen. Gescreuen mit haest, op wonsdach Johannes et Pauli, anno etc. XCIX.

Uwer genaden stat Reenen.

Opschrift: Den hoicgheboren, vermogende furst, eerweerdighen heren, heren Frederick, Goits genaden bijsscop tUtrecht. geboren marggraue van Baden, ende die heren der drieen staten des Gesticht van Vtrecht, onsen lieven ende ghemijnden heren.

Deel, D. 183.

CVIII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van het in dienst nemen van krijgsvolk, ter bestrijding van den vijand.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Als gij ons nv onder anderen doen scrijuen, woe dat wij verstaen die rutherie thants sijn omtrent den palen vnser Gestichts, omme hijer vuer te comene, begerende, wij ons op morgen aldair bij v voegen wolde, aengesien aldaer sekere capiteyne sijn, die v hoeren dienst bieden mit volck van wapene, ende gij omme die aen te nemen buten ons nyet waill sluten en kunnen etc., hebben wij guetlijke ontfangen, ende geuen v dair op te verstane, dat die ruthere nv vuer vier vren in vnser Gestichte geweest, dairinne geroift, gebrant ende een deel vnss vndersaten geuangen hebben, ons montsacht oich noch nyet wetende, wt wes beuele; ende sijn dieselue thants tusschen vnser steden Renen ende alhier ouer all verspreit. Desshaluen, als gij waell ouerleggen kunnen, ons nyet moegelijk is aldair in persone bij v te comen. Solden oick onse

rede gerne aldair geschickt hebben, dan besorgen, sij nit wt rejsen ofte ten mijnsten int wederomme komen gevoirlaget ende] nedergeworpen mochten werden. Wairomme, bijsondere lieve vriende, wilt v bij en anderen voegen, vnderlinge op dese sake bespreken, ende die ten besten nemen, opdat onse lande ende arme ondersaten soe yemerlijken nyet verderft werden, want in onss macht nijet en js, als gij waill weten, dair allene wederstant te doene. Ende tgene gij tsamen ouercomen van getall van rutheren aen te nemen, dat stellen wij gans aen v, soe voele onse lande lijden ende dragen moegen, ende geuen dairtoe vnsen consent ende willen. Wij hebben oick op dat tot anderhalff hondert reisiger ende ouer die hondert voitknachte aengenomen. Indien gij ny tsamen ouerquaemen tot enen getall te voete ende toe peerde aentenemen, omme mitter macht desen wederstant toe doene, soe wilt ons dat laten weten, oick woe corts ende woe voele v die capiteynen brengen willen, ende oft gij dair en bouen enige meer bedorsten, want wij thants waill van benden toe krigen wusten, die ons hoeren dienst geboden hebben. Vorder hebben wij uwe scrifte, beroerende der ruthere voirnemen mit onsen landen van Ouerijssel, indient hem hyer voirginck, terstont aen onse rede, den gedeputierden van der ridderschap vns lande Hollant, Twenthe, Vollenhoe ende Drenthe, ende den raits vrienden, bijnnen vns stat van Deunter vergadert wesende, mit vns meninge dair beneuen scrjftelijke te kennen gegeuen, omme die oick ten herten te nemen, ende toe doene alse guede vndersaten bij hoeren lantsheren ende een lant bij den anderen jn noeden schuldich is van doene. Got zij mit v. Gegeuen op onsen slote tot Duerstede, vpten VIII^{en} dach in Julio, ommetrent soeuen vren nae den middage, anno etc. XCIX.

Get. ROSZ.

Oick, lieue vriende, na dem als wij desen brieff hadden doen schriuen, so is ons van vnses oehemm van Cleue heufftluden gecomen, der entsegs brieff, des wij v oick copij hierinne versloten senden. Datum vt in litteris.

Opschrift: Den eerbaren vnsen lieuen vrunden ende capitulen onser vijff goitshussen, riddersen ende knapen onses Nederstichts, boirgemeesteren, scepenen ende raidt onser stadt van Vtrecht.

Deel, B. 128.

Het afschrift van het in dezen brief vermeld manifest der Kleefsche hooftlieden aan den bisschop, luidt als volgt:

CIX.

Dem doirluchtigen, hoichgeboren fursten vnde heren Friderick; geboren marckgreuen to Baden etc., vnde bisschop to Vtrycht. Voegen vwer furstlicker gnaden tho weten, Thoma Schlinitz, Goert van Bommel vnd Jorien Kobeler, als ouerste hoifftlude des hoichgeboren fursten vnde heren, hertoigen Johan van Cleue vnde graue vander Marche etc., doen kondt vnde to weten allen menschen, dat vns her van Cleue vns vpgenanten hoifftlude brieff vnd zegel hefft getoent, vnd ons derseluer brieue copije gegeuen hefft vnde ouergeleuert in vnsen handen eynder hoger verschrijuinge, des ein vwer f. g. voiruader, loeffliker gedachtnisse, bisschop David zaliger, mit sampt etlicken steden verschreuen hefft vur etlicke summen pennynge dairop untlenet to eren, profijt vnd nut, dairop bis her merckelike grote schade dairop gegangen vnd noich dagelix geyt, des sijn f. g. to dijkemail hefft guetlicke ersoicht vnd erfordert mit rechte ende sust, vnde hefft sijner gnaden nycht mogen gedijen oft helpen, dairop vns vns her gnediger furst hertoich Johan van Cleff etc., vns opgenanten hoifftlude mit sampt ander hoifftluden, vendreger, wayuel

vnde gemeyn knechte vns angeropen vnde gebeden, sijne gnade dairto te helpen, doer sijn eer vnde recht vnde anders nycht; daerop sijn gnade vns ouerste hoiffilude gemechtiget vnde gemaket hefft, tho sijnder f. g. lutenant vnde commissarien sijnder gnaden, sulcker ansprake mit der somme pennijngen in tobrenge, mit sampt alle cost vnde schade, die dairop gelopen is, tegen uwen f. g. stede, lande ende lude, waer wij des mechtich to krijgen sijn, sulxs mit vnsen liue ende goet, met allen vnser macht sulxs doen willen; vnde vns des nycht sparen, so dach so nacht; vnde dair in nycht styl to staen, bis sijne f. g. sulcke hofftschult mit allen geleden cost vnde schade, so dairop gegangen is, vernuecht is. Daerop hebben wij, opgenanten hoiffiluden, vendreger, weyuel vnde alle gemeyn knechte vns teghen vwer f. g. in ener opener vecht vnde vijantschap gemaict hebben van wegen vns gnedigen heren van Cleue, die vnse hoifftheer is, mit sampt allen vnser hulperen hulpen, wie die sijndt, die zo tegen vwer f. g. stede, sloite, landt vnde luijde, die tho dem Stichte van Vtricht hoeren, die sulcke ansprake vnde forderinghe annemen worden mit sampt uwen hulpers hulpen, de noich komen mochten, wie die sijndt die tegens vns weren, willen wij vnser eer vnd gelijmp daer mit verwaert hebben, als vromen krijegsluden to staet. Sulx wolden wij vwer f. g. nycht verhalten. Datum vnder vnser drijer ouerster hoiffilude signet vnde hanteyken hyer vnder gedruickt vnde gescreuen, op sondach nae vnss Vrouwen visitationis, anno etc. XCIX^o.

Thomen Schlinits,
Goert van Bommel,
Jorgen Kobeler.

Deel, B. 130.

CX.

Johan, hertog van Kleef, meldt aan de 5 kapittelen van Utrecht de redenen, die hem tot de vijandelijkheden tegen het Sticht hebben bewogen.

Johan, hertough van Cleue ind greue van der Marcke.

Werdege ind eirbere guede frunde. So gij vns nu vnder andern schriuen, wie gij verstein hebben, dat wij in meyningen sijn solden, volck van wapen to schickenn, vmb die schult, die stede Vtricht ind Amersfoirt vns to doin sijn, to forderen, vur wulke schult sij vns doch vp sekerenn dagen penninghe gebaden solden hebben vnd mede oirbodich gewest, off, vns beduncken sij vns mer schuldig sijn solden, des ten rechten to stain etc. So, guede frunde, en twiuelen wij niet v en sij wall kundich, dat vns die van Vtricht vnd Amersfoirt auer langen jaren sekere schulden na vermogen segell vnd brieue schuldig sijn, dar wij vast mennichfoldich veruolgh vmb hebben laiten geschien an dem steden vurss., oick an wilner den eirwerdigen in Gaide, vnse lieuen neuen, heren Daud uan Burgund., bisschop tot Vtricht etc., vnd mede na an den eirwirdigen vnd hoichgebarenn fursten vnse lieuen oehmen heren Frederick, nu bisschop tot Vtrecht etc., vmb dieselue stede te vnderwisen vns betalinge te doin, na vermogen vnser segell ind brieue, dat vns allet nit heuet moigen bathen, dan mit vphaldinghe van dagen ind vertaigliche schimpliche verlengde reden, allet biss hertoe vertoigen is; suss sijn wij dar durch geoirsackt, — so wij mit geyner vrientschap tot betalingen komen konden, dat wij doch lieuer gehadt hedden — die knechte tot vnse groten mercklicken kosten vp to brengen, vnse schult an die stede Vtricht ind Amerssoirt doin manen; ind doin sij v off ymant anderen, die des nit to schicken hebben, schaide, js vns van herten leet. Vnd so gij mede rueren, dat sij vns penninghe gebaiden ind voirt oirbodich werenn ten rechten to stain, dat is wair, sij hebben vns vp etzliche gehalden dagen gelt gebaden, dan nit na ver-

mogen vnser brieue, des wij alsoe niet gesynnet waren an to nemenn, vnd en twiuelen nit, dat sich id geboren off vns oick van noden sijn sall, bekande vngecancellierde segell jnd brieue int recht to stellen, off dar auer ennige cleringhe to geschien laiten. Dat selue wij v alsoe voirt inden besten nit hebben willen verhalten. Gegeuen to Cleue vp guedestag na Ciliani, anno etc. XCCX^o.

Opschrift. Den werdigen vnd eirberen, vnser gueden frunden, prelaiten deken vnd capittelen der vijff goitshuss. bynnen Vtricht.

Deel, B. 132.

CXI.

De bisschop van Utrecht aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter zake van het in dienst nemen van krijgvolk; voorts mededeelingen den vijand betreffende.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare lieue vriende. Als gij ons nu onder anderen scrijuen, woe dat gij ernstelijke verhoedinge krigen, die rutheren desen nacht een aenvall souden willen doen aen onse stat aldair, begerende wij v terstont voir desen auont sonder enich vertreck vnser lieuen neue ende getruwen raidt Loduwich van Montfoerde etc., oick Cornelis van Broickhusen ofte jemant anders mit alsoe voele rutheren toe peerde ende te voit, als wij ontberen moegen, aldair bij v senden wolden etc., hebben wij guetlijke ontfangen, ende geuen v dair op toe verstante: dat wij noch starckere tijdinge ende verbodinge krigen, als dat sij hoeren aenslach gemaict hebben alhier voir vnse stat te komen, ende die te vnderstante te sturmen; wairomme wij op dese tijt vnser raits voirss. ofte yemants anders van ons nyet ontberen moegen; bedorsten oick waill meer ruthere alhier, dan wy noch yets hebben; js Cornelis van Broichusen mit anderen, die wij bestalt hebben, noch nyet gekomen, dan sijn hoerre alle vre verbeidende; die gekomen wesende, willen wij v soe voele, wij hier ontberen moegen, gerne schicken. Vnse stede Utrecht ende Amersfoirt hebben ons dessgelijcx gescreuen, omme hoen ruthere te senden; dan wij sijn noch bloede ruthere aen te nemen, soe ons die entlijke antwoert van onsen staten op die scrijfte, gisteren aen ons gesant, nyet gekomen en js, die wij hopen troiselijker vallen salle, oick nae aduenant wij v, dan gij ons nu schrijven, jndien men knechten mit eernste wederstant doen will, alst van groten noeden is, anders werden sij steden ende sloten mitten lande destrueren. Dat wilt ten herten nemen, ende ons vp dat vorderlixt die antwoert van onsen staten laten weten, ons mit aenneminghe resiger ende voitknechten dair nae te moegen weten te richten. Got sij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, vpten V^{en} dach in Julio, anno etc. XCIX.

Get. 110sz.

Opschrift: Den eirbaren vnser lieuen vrunden ende capitulen onser vijff goitshusen.

Deel, B. 131.

CXII.

De gedeputeerden van Overijssel betwigen aan de 3 staten van Utrecht hun leedwezen over den inval van den hertog van Kleef.

Vnser vrenlicken deent ende wes wij guetz vermogen te voerens, weerdige, edele, vrome, erbere, eirsame ende wijse lieue heren, bijsonders gude vrunde. So als uwe samende liefden nu an ons hebben doen scriuen jnt lange vanden auerval der knechten jn name des hertogen van Cleue etc., hebben wij guetlicken ontfangen ende wal verstaen. So ys ons lieue heren ende vrunde

die handel ende auerval ganss leeth van herten, kent Got. Ende, als ons dan onse gnedige lieue heer bisschop tUtrecht vander seluen saken oick jnt lange heft doen scriuen, hebben wij sijnen gnaden onse guede meninge om saken wij bewegen bij sijnre gnaden renthmeister van Sallant, Gheryt Mulert, montlicken doen verstaen, om die voirt zijnen gnaden te moeghen verwittigen, nyet twijuelende, dat selue en sal wal voirt kentlich gedaen werden uwen weerdigen, edelen, erberen ende ersamen liefde, die onse Heer Got Almechtich jn gueder hoede ende vrede waluaerende gesont bewaren wil. Gescreuen onder segel der stadt van Deuenter, des wij anderen tessz tijt hydr jnne mede gebruecken, op Sanct Margareten auent, anno etc. XCIX.

Gedeputyrde raede ende vrunde der lande van Sallant ende Twenthe ende der stede Deuenter, Campen ende Zwolle, bynnen Deuenter ter dachfairs vergaddert.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, vromen, eirberen, eirsame, lieue, wijsen heren, prelaten ende vrunden der stadt en Nedergestichtz van Vtrecht, onsen lieuen heren ende bijsonder guden vrenden.

Deel, B. 133.

CXIII.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, om, nu de vijand de stad Renen heeft ingenomen, en de stad Utrecht bedreigd wordt, bepaald antwoord te geven, omtrent zijn voorstel van het in dienst nemen van krijgsvolk op 's lands kosten.

Van Goits gnaden Friderick, bisschop tUtrycht, geboren marckgreue van Baden.

Eirbare, lieue vrunde. Woe jemerlicke de knechte vnse stadt Renen ingenomen, ende het dairjnne oick in vnse lande mit roue, brande ende anders gemaict hebben, is v wail kundich. Verstaen wij nv, woe de selue knechte yerst vnse stadt Renen mitten hoeren besat wesende jnder vergangen nacht opgebroken ende desen morgen voer vnse stadt Vtrycht gekomen syndt, desgelix dair voir rouen bernen, vangen ende spannen, twelck vns dan, kenne Goit alst behoert, van herten leyt is; sijndt oick altijt voir desen besorget gewest; ende men hedde den allen wail voir sijn moegen, jndien men vns hedde willen volgen ende bij tijden ruthere an nemen. Edoich wie dem duchte vns noich geraiden, men ruthere to perde ende to voete, soe voele men der krijgen mach, an neme; want men sunder twijuel, als ghij oick wail ouerleggen kunnen, hoen myt vnse vndersaten geyn wederstant doen mach, noch oick vnse stede behalden. Ende begeren hyeromme vruntlicke an v, ghij sunder allen vertreck vns uwe entlicke meyninge vnbedeckt willen laten weten, oft wij vrij ruthere sullen moegen an nemen ende woe voele, op kosten vnse gemeynen lants; wij hoipten de wail corts to becomen. Jndien v meyninge also were ende de vijande dairmede so cort by een anderen to holden ende hoen hoer prouyand to benemen, sij v wail verlaten solden, ende vns voirder to stercken, mitter hulpe Goits, vnser lande ende ruthere, de vijande to slaene, dair to wij myt lijue ende guede nae vnse vermoegen helpen willen als een guet lantsheer tot voirstant sijnre ondersaten ende beschermnisse sijnre lande schuldich is van doene, als wij ons dair toe altijt guetwillich erboden hebben, dan ghij weten wail in vnse vermogen nycht en is, buten behulp onser lande sulx wederstaene. Dit wylt inden besten ouerleggen ende then herten nemen, vmme vns, v, vnse stede ende arme vndersaten vthen lasten ende noden the helpen; bedenkende, beter ene maent zoilts wtgegeuen dan sij hyer in vnse lande lange to behalden, ende then lengsten myt groten pennynge wt the moten kopen. Wij verstain oick, dat sij sijck alle daghe stercken to perde ende to voete, ende hoeren artelarije nae komen sulle, vmme stede ende sloite te bescheten. Hyeraff begeren wij

vve ijleude bescreuen antwoirdt. Goit sij mit u. Gegeuen in vnser sloite Duersteden, den XIJ^{en} dach in Julio, anno etc. XCIX^o.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaeren vnser leuenen vrunden, den dryen staten vnser Nederstychts van Vtrycht.

Deel, B. 136.

CXIV.

De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht afschrift van den brief van Dirk van Zwieten betreffende de bewaring van het huis te Loendersloot, met verzoek hierover te beraadslagen.

Van Goides genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marggraue van Baden.

Erbairen lieuen vriende. Vns heft her Dierick van Zweden, ridder, nw doen schriuen ende mede gesandt copien van sinen leen ende reuersbrieuen, aen vns begerende, dat wij hem, nae vermoegen derseluen sinre brieue ende seggele, vnse open huysse tot Loenresloit willen doen laten bewaren jnnhalt sins briefs, welcken wij v mit saempt den voirsz. copien hiermede ouersenden. Ende so wij wt den voirsz. leen brieue nyet konnen vernemen, dat wij hem na sinen schriuen beholden sullen wesen, dat voirsz. vnse open huysse te doen verwairen; nyet demynn, soe ghij der sake beter dan mij berichtet sin, begeren wij aen v, ghij die sake wilt doen ouerleggen. Ende wes ghij vinden, wij hem hierjnne gehalden sullen wesen, v van onsen wegen tegen hem holden ende bewijsen, dairmede vnse kercke ende oick her Dierick voirsz. elck bij sinre gerechticheit vnuercoertet bliue. Goit zij mit v. Gegeuen jn vnser sloite Duersteden den XIJ^{en} dachs in Julio, anno etc. XCVIIJ^o.

Get. HOSZ.

Opschrift: Den erbairen vnser lieuen vrienden, den dryen staten vnser Nedergestichts Utrecht.

Deel, B. 137.

De brief van Dirk van Zwieten luidt als volgt:

CXV.

Eirweerdighe vaider jn Goide, hoichgeboeren vermoegende forst, gnedige heer. Alsoe ick van uwer gnaden ende den drieen staten des Gestichtz van Utrecht mijn huis the Loenresloit myt zijn toebehoeren te leen houde, ende dat tot een open huis van uwer gnaden ende den Gestichte van Vtrecht, nae vutwisinge segell ende brieue, die ick dairoff heb, dair ick uwer forsteliker gnaden copien hyrjnne besloiten mede ouerseynde. Ende alsoe ick, ouermits den oirloge ende lasten op dese tijt, beducht bin, datmen mij tselue huis oploipen zoude moigen, zoe ick des tot mijnen costen niet well machtich en bin the bewaeren, geue ick dieselue uwe gnaden dit jnden besten te kennen, oitmoideliken begerende, dat uwe forstelike gnade dair een voirsien op willen hebben, ende tselue huis willen laiten doin bewaeren, nae vutwisinge mijnre segell ende brieue. Niet te min, oft uwe forstelike gnaden alsoe niet gelegen en wair, ende van mij persoeplike lieuer bewairt hadde, soe will ick tselue huis well bewaeren op minen cost ende anxt, also verre men mij tot XXX personen toe versolten wille. Voert soe heb ick dese zaken the kennen gegeuen jnden generail capittell tUtrecht, dair den doemdecken mij op ter antwoirt gegeuen heeft, datmen mij doin

zoude nae vermoigen mijnre zegell ende briue; dan oft mijn gnaden heer biden staten vanden lande woude laiten bewaeren op hoeren cost, dan off zijt mij op mijnen cost ende anxt wouden laiten bewaeren myt XXX knechten te versouten alss bouen, stelden zij aen uwer gnaden. Ende wes uwer eerweerdicheiden hyrjnnē gelieuen te laiten geschien, — want ick vorder ghien antwoirt crighen en kan, ten zij bij uwer forstelike gnaden, — begeer ick een vruntlicke bescreuen antwoirde vanden seluen uwer genaden, die Godt behueden will zelich ende gesont. Gescreuen bynnen uwer gnaden stadt Vtrecht onder mijnen hantscrift, om gebrek mijns segels op dese tijt, opten XJ^{en} dach in Julio, anno etc. XCIX,

Get. Dr. ZWETEN VAN LEIENBERCH.

Opschrift: Eirweerdigen vader en Goide, hoichgeboeren, vermoigenden forst ende heer, heeren Frederick, geboeren marckgreue van Baeden, biden gnaden Goitz bisscop tUtrecht, mijnen gnedighen heeren.

Deel, B. 134.

De in dezen brief vermelde afschriften der bezegelde brieven zijn van den navolgenden inhoud:

CXVI.

Jck Derick van Zwieten, heeren Arents zoen, ridder, doe kondt ende the weten alle luiden, dat ick voor mij ende voor mijn erfgenamen ende nacomelingen geloft hebbe ende geloue jn gueden truwen, alsoe dat ick, noch anders niemant in gheenre tijt, dat huus te Loenresloit, noch oick die hofstede tot Loenresloit, vastr noch sterker en sell moigen maken, dan zij nv op den dach van huiden zijn, mer ick sall dit voirss. huys mitte hofstede voert meer hueden ende verwairen alsoe des Gestichtz open huus ende tot behoeff des Stichtz van Vtrecht; voert soe en sall ick, noch mijn nacomelingen, die dit voirs. huus besitten zullen, den bisscop van Vtrecht, die nv is ende alle die naemaels comen sullen, der stadt ende den Gestichte van Vtrecht nummermeer vanden huis te Loenresloit, noch mitten huse the Loenresloit, tegens den bisscop van Vtrecht inder tijt, noch tegens der stadt, noch tegens den Stichte van Vtrecht, doen in gheenrewijs. Ende alle desen voirss. punten ende geloften, soe hoe die hier voirbescreuen stin, heb ick jn dat generaell capittel van Vtrecht, jn tegenwoirdicheit mijns liefs heren van Vtrecht voirss., der ecclesien, riddersen, knaepen, des raets van Vtrecht, der steden ende der manne des Stichts van Vtrecht, voir mij ende voir mijn nacomelinghen geloift, gesekert ende myt opgerichten vingheren then heiligen geswoeren, trouweliken ende ganseliken te houden ende nergent jn te verliesen in gheenrewijs. Ende desgelix sall een ygelick besitter des huys van Loenresloit doen, ende dairop zijne opene briue geuen, gelikerwijs als ick gedain hebbe, ende voirss. stait, eer hem mijn heer van Vtrecht oft die stadt van Vtrecht enige oirloge hebbe, ende ick des van mijn heer van Vtrecht, ofte van zijne stadt van Vtrecht vermaent werde, dat huis ende hofstede tot Loenresloit mijnen heer van Vtrecht ofte der stadt van Vtrecht, wie van hem des gheerde, openen ende ruymen zall, hem dairmede te behelpen, dat oirloge wt; behoudelick, alsoe dat oirloge gesoent ofte geleyt worde, dat zij mij dan dat huis ende hofstede voirss. weder ouerleueren zullen, alsoe guet alss zij waeren, doe ick hem die ouerleuerde, zonder argelist; ende dat ick dat huis, hofstede ende graften tot Loenresloit in goeden rake houden mach tot alre tijt. Ende waert, dat ick mijnen heer van Vtrecht ofte die stadt voirss., dat huis ende hofstede voirss. tot alre tijt voirg. niet wellich ouer en leuerde, als voirss. is, ofte dat ick enich vanden voorwairden voirss. verbrake, soe belie ende

bekenne ick, dat ick dat huis the Loenresloit myt alle zijne gueden, twaeren eygelike guede ofte leenguede, die men van den Sticht hout, den huis tot Loenresloit toebehoirende, clairlike verbuert heb, tot behoiff mijns heeren van Vtrecht, ende tGestichtz voirss. gelijke off ick dairhoff myt allen recht veruollicht ende verwonnen waire. Ende alle ding zal wesen zonder argelist. In oirkonde sbriefs besegelt myt mijnen segele. Ende omme die meere oirkonde ende kennesse der wairheyte deser zaken ende dingen voirss., soe heb ick gebeden, Ghijsbert van Nijenroide, heer van sant Meertensdijck etc. heeren Johan van Renesse, heeren Steuen van Zulen van Nieuelt, ridder, Johan van Renesse, heer Johansz. ridders, Jan van Zulen van Nathewisch, ende Ghijsbert van Nijenroide Splinterss, manne des Gestichts van Vtrecht, desen brieff mede myt mij ende ouer mij te besegelen. Ende wij Ghijsbert van Nijenroide, heer van sant Meertensdijck en Johan van Renesse, Steuen van Zulen van Nieuelt, ritter, Johan van Renesse, heer Johansz. ridders, Johan van Zuilen van Nathewisch ende Ghijsbert van Nijenroide, Splinterss. voirss. tuigen in desen brieue, dat alle dese voirss. punten myt recht geschiet zijn, ende hiermede ouer ende aen geweest hebben, daer dit geschiet is, gelijk voirss. staet. Ende hebben des ende om bede wille Direx voirss. desen brieff als manne Gestichts van Vtrecht mede besegelt myt onse segelen tot enen oirkonde ende kennesse der wairheyte. Dese brieuen zijn twee alleens sprekende. Gegeuen int jaren ons Heeren dusent vierhondert zess ende tseuentich opten derden dach in Februario.

Deel, B. 135.

CXVII.

Wij Daud van Bourgoen., bider gnaden Goitz, bisschop tUtrecht, maken kont allen luiden, dat voir vns, voir onse drie staten ons lantz ende onse manne hier naebescreuen in een generaell capittel tUtrecht, dat dairrop geleit was, gecomen is Derick van Zwieten, ende versochte aen ons, nae doide heeren Aernts van Zweeten, ridders zijns vaders, dat huis ende hofstede tot Loenresloit mitten lande gelegen tusschen Steuens Brugge ende Coper Zijtwynde mitten dagelicxsschen gherichte van Loenresloit van Oucoop ende van den A, myt tijnse, tienden, mitten swaendryft, visscherien ende mannen dairtoe behorende, die men schuldich is van onsen Gestichte van Vtrecht te houden; oick aldair ouerleuerende alle alsulcke verbontbrieue, ende dairrop doende zulke eede ende loffnisse, alss des naeden verbontbrieuen voirss. geschien zall vander besitter des huys voirss., eer men hem verlydinge vanden voirss. huise myt allen zijnen toebehoeren doin zall. Dairomme wij Dericsz voirss. verlijet ende beleent hebben verlien ende belenen myt desen onsen brieue dat voirss. huis mitten hofstede tot Loenresloit mitten lande, dagelicxen gherichten, tijnse, tyende, zwaendrijft, visscherien ende mannen, gelijk voirss. is, te houden van ons, onsen Gestichte in alle manieren als heer Aernt voirsz. die te houden plach, ende als men ons Gestichtz leen myt recht schuldich is the houden, behoudelike ons onsen Gestichte ende mallick zijns rechtz. Hier waeren ouer ende aen de edele onse lieue neue ende getruwe rait, heer Johan, borchgreue tot Montfoirde, ridder, ende heer tot Purmerynde, heer Johan van Bouchout, heer Johan van Renesse, ridder, Johan van Zuilen van Nathewisch, Ffrederick vten Hamme, onse manne ende anders voell meer guede luide genoich. In oirkonde sbriefs besegelt myt onsen segell. Gegeuen in vnss stadt van Vtrecht, jnd jair ons Heren dusent vierhondert zess ende tseuentich, opten derden dach in Ffebruario. *Aldus onder- teykent beneden opter plyke.*

J. Wijchers.

Deel, B. 135, keerzijde.

CVIII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van het in dienst nemen van krijgsvolk.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare; lieue vriende. Alsoe gij ons tot twee malen omme knechte bynnen onss stat aldair te senden gescreuen hebben, ende hebben van der gene ouer te ontberen gehadt wt onss stat alhyer; dan js nv een hoiftman, geheiten Aernt van Nijewegen, bij ons geweest, sijnen dienst mit anderhalf hondert knechten, die hij bij een heeft, biedende, den welcken wij v toesenden, omme hem aente nemen ende te doen als anderen knechten, bij ons ende v aengenomen sijn, dair wij onsen willen ende consent toe geuen. Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, opten XIII^{en} dach in Julio, anno etc. XCIX.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaren vnsen lieuen vrienden, den drien staten vnses
Nederstichts.

Deel, B. 139.

CXIX.

De bisschop van Utrecht meldt aan de 3 staten van Utrecht den bijstand van Overijssel te hebben ingeroepen.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Uwen brieff ons nv gesant, roerende woe gij hadden doen scrijuen den gedeputierden reden ende vrienden vnss lande Sallant ende Twenthe ende anders, vnss stede Deunter, Campen ende Swolle, bynnen onss stat Deunter; ter dachuaert vergadert wesende, vanden ouerualle der knechten van wegen onses oehems van Cleue, begerende etc., dair op die selue v ter antwoert deden, sij ons hoere antwoert ende meninge doir onsen rentmeister van Sallant Geryt Mulert hadden doen verstaen, begerende v die te laten weten etc., hebben wij guetlijke ontfangen ende waill verstaen. Soe, eerbare, lieue vriende, js wair, vnse voirss. rentmeister ons wt aengeuen der voirss. gedeputierden vnss ridderschap ende steden wat troists ende hulpe toegescreuen heeft, dair op wij terstont, jn hoepeninge meerre behulp ende troistes teweruen, vnse lieue, getruwe raden, vnsen drosten van Couerden ende meister Euert van Ensse, aen die voirss. onse ridderschap ende steden gesant hebben, ende tgene ons dair van ter antwoert wert, willen wij v ongewittiget nyet laten. Onse Her God zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, vpten XV^{en} dach jn Julio, anno etc. XCIX.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaren vnsen lieuen vrienden, den drien staten vnses
Nederstichts van Vtrecht.

Deel, B. 141.

CXX.

De bisschop van Utrecht aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter zake van het in dienst nemen van krijgsvolk.

Van Goits gnaden Friderick, bisschop tUtrycht geboren marckgreue van Baden.

Eirbare, lieue vrunde. Alsoe ghij vns op ghesteren auent geschreuen hebben, v bett resiger dan knechte dienen solden, ende dair best toe gesijnnet weren; oick mede, woe ghij verstaen

hebben vanden ouersten vnser stadt Vtrycht, dat zij nv knechte genoich angenomen hebben; derhaluen begerende, wij van stonden aen, hondert reysiger tot uwer behoiff an nemen, ende v de aldair mit vnser lieuen getruwen raidt Ludwijck van Montfordt, ende Cornelis Broickhusen, ofte yemants anders, schicken willen, de ghij betalen ende wtreyken zellen een maent lanck etc. Dairop wij v to verstaen geuen, dat wij een guet deel reysiger op uwer ende stadt Vtrycht voirschrijfte bestait ende angenomen hebben, der wij van vre to vren verwachten. Dan sijndt noichter tijt van reysiger getuge soe starck nycht, dat wij so voile van hier vntberen mugen; want wij dagelix der vijande alhier voir vnse stadt besorget sijndt. Nye the myn hebben wij opte seluen schrijfte ghesteren auent vnser diener Reder ende Westrum mijt XXV perden aldair gesant, ende senden desen auent tegenwoirdich noich XXV to perde; willen oick, so yerst ons meer komen, tot hondert toe ofte mer voirt aldair bij v schicken; dan en moegen op dese tijt onsen raidt voirss. noich oick Cornelis oirsaken haluen van hier nycht vntberen. Ende, soe wij onse stat, sloit ende stadt alhier myt rutheren genoichsam besorget hebben, jndient dan van noden weer, in eigener personen aldair bij v komen. Wij senden v oick copijen vanden bestelbrieue, als wij onse ruthere to perde aennemen. Got zij mit v. Gegeuen in vnss sloite Duersteden, den XV^{en} dach in Julio, anno etc. XCIX^o.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaeren, vnser lieuen vrunden, prelaten, deken ende capittelen vnser vijff goitshusen tUtrycht.

Deel, B. 142.

Het in dezen brief vermeld afschrift des bestelsbriefs is van dezen inhoud:

CXXI.

Wij Frederick, van Goits genaden bisschop tUtrycht, geboeren marckgreue van Baden, maken kont allen luden, dat wij bestalt ende aengenomen hebben, bestellen ende nemen hem aen mit desen vnser brieue tot vijf C perden toe ofte dair onder, ene maent lang, en sullen hem geuen op elck peert die maent geduerende VIII golden g., ofte payment hoerre werden dair voir, dair toe sullen wij hoeren guet voir schaden sijn ende hoir hoiftheer wesen, wes sij voirden vianden verliesen ende hoen aff geschoten, gestocken ofte gelemmet woert. Des sullen wij hebben ende sall ons behoeren alle gevangen reisige, ende sall hoeren maent ende solt jnnegaen, wanneer sij bij ons, ofte des dages als zij wt rijden, jn onsen dienste comende worden, zonder argeliste. Jn oirber sbriefs besegelt mit vnser segell. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, jnt jair ons Heren dusent vierhondert negentnegentich, vpten dach etc.

Deel, B. 143.

CXXII.

Engelbert, graaf van Egmont, stadhouder en raden van Holland enz., berigten aan de 3 staten van Utrecht, de vijandelijke bedreiging van Jan van Zuylen van Nyevelt, tegen de stad Leiden, ingeval zij in gebreke blijft eene, bij de overrompeling der stad in 1481 door de Hoeksche partij, afgeperste schuldbekentenis, ten behoeve van Hendrik van Zuylen van Nyevelt, niet voldoet. Ernstig verzoek om tegen deze geweldadige vervolging te waken.

Eerwairdighe, edele, voirsienige ende wijze heeren ende vrunde. Wij gebieden ons vruntlicker tot uwe eersaemheden, ende der seluer belieue te weten: hoe dat die scout ende eenige van

den burgermeesteren der stede van Leyden voir ons clachtich gecommen zijn, te kennen geuende, hoe dat zij vp huyden bij handen van eenen bode, dragende de busse vande stadt van Vuytrecht, ontfangen hebben eenen brief, gescreuen bij heer Jan van Nyevelt vp ghysteren den dach van Magdalene bynnen de stadt voirss., dairbij de selue van Nyevelt die van Leyden vermaent ende maent, dat zij him betalinge willen doen, hebben ofte te vreden stellen van seker brieuen ende segel, die hij mainteneert ende seyt te hebben vande seluer stede van Leyden, ofte, indien dat him tselue niet gebueren en mochte, dat hij deselue brieue vercopen soude den ghenen, die harder manen sal dan hij doen soude, mit meer ander dreygementen, breder verclairt inden voirss. brief, die schijnt mit die hant vanden seluen heeren Jan gescreuen te wesen, alsoe ons eenige geseyt hebben, die seggen, dat zij dat scrijft vanden seluen heeren Jan wel kennen, ende dair of dat wij copie hier jnne hebben doen leggen. Ende vmme uwe eerbairheden en edelheden te aduerteren woen die brieuen toecommen, dair mede de selue van Nyevelt maent, zoe es wair, dat ontrent neghentien jaeren geleden wijlen heer Reijer van Bruijchuyzen mit wijlen Heynrick van Nyevelt broeder van heeren Jan voirss. ende meer andere gecomen zijn vuyt ende deur den Gestichte van Vuytrecht, ende hebben verradelicken junegenomen die voirss. stede van Leyden; den scout, burgermeesteren ende ander wethouderen, aldair gestelt bij ons genaden heer, alsdoe ertshertoge van Oistenrijck, als nv Roemsch coninck, gevangen ende in vangenisse geleyt, ende gestelt eenige jnden regimenten, die himlieden beliefte, sonder dat zij een wette hadden gestelt ende geauctoriseert, alst behorde, ende hebben alsoe mit crachte ende geweld gecregen ende afgedruet, onder andere brieuen, den brief verleent wijlen Heynrick van Nyevelt, dair mede de selue van Nyevelt als nv maent. Ende mijn genaden heer voirss., reducerende wederomme de voirss. stede in sijne onderdanicheyt ende gehoorsaemheyt, verhoerende, dat de selue brieuen gegeuen ende mit crachte zijn ondersaten ofgedruet waeren, heeft die brieuen te nyente gedaen ende verclairt van ghenen effect, ende die van Leyden verboden, vptie verbuernissen van hoeren lijuen ende goeden, dat jnhouden van dien brieuen niet te betalen. Ende alsoe vuyt desen blijct die onduechdelicheyt vanden scult bij die voirss. van Nyevelt gemaent, die welcke van Nyevelt, woenachtich bynnen de stadt ende Gestichte van Vuytrecht, ondersaet es van den Gestichte, ende alsnv bij sijne brieuen voirss. den ondersaten van onss voirss. genaden heer dreygende es, gelijk vuyt zijn scrijuen te verstaen es, mitten ghenen, die vianden zijn der stadt ende Gestichte van Vuytrecht; soe ist, dat wij aen uwe eerwairdicheden ende edelheden scrijuen, versoucken van wegen ons genaden heeren, den ertshertoge, ende begeren van onss wegen, dat deselue uwe eerwairdicheden ende edelheden alsoe veel doen bijden voirss. van Nyevelt, die jnwoenende es der stadt ende Gestichte voirss., dat die proceduren ende dreygementen, bij him gedaen, ofgesteld ende te nyente gedaen worden, ende dat dese landen ende ondersaten van dien dair bij geen vorder last ofte scade en gebuerde noch en geschye. Ende dair des niet en gebuert, ende die van Leyden of ander ondersaten deser landen eenige scade bouen desen gebuerde; sullen wij tselue moeten doen verhalen naer jnhoudt vanden tractate, voirtijts gemaict tusschen wijlen hertoge Philips, graue van Hollant, ende wijlen biscop Roelof van Diepholt, biscop van Vuytrecht, ende sulx als mij beuinden zullen naer rechte ende redene dair toe te behoeren. Ende van tgunt des hier of gebueren sal, begeren wij uwe bescreuen antwoirde bijden bringer van dess, bijden welken wij oick gescreuen hebben van dese sake an mijnen genaden heer van Vuytrecht, omme ons dair nae te mogen richten, ende oick dair nae te mogen aduerteren onss voirss. genaden heer, die wij hier of als noch verbeydende dese uwe antwoirde niet geaduerteert en hebben. Eerwairdige, eedele, voirsienige ende wijze heeren ende vrunde, onse Heere God zij mit v. Gescreuen jnden Hage, den XXIIJ^{en} dach jn Julio, anno XCIX.

Die graue van Egmonde, heer tot Bair etc., stedehouder generael ende anders, die raide ons genaden heeren, ertshertoge van Oistenrijck, hertoge van Bourg^{en} etc., gecommiteert ten saken zijne landen van Hollant, Zeelant ende Vrieslant.

Get. WIJNGERDEN.

Opschrift: Eerwairdighen, eedelen, vromen ende wijzen heeren; die vanden drien staten der stadt ende Neder Gestichte van Vuytrecht, onsen lieuen heeren ende goede vrunden.

Deel, B. 144.

Het afschrift van den brief van Jan van Zuylen van Nyevelt aan de stad Leyden, luidt als volgt:

CXXIII.

Copie.

Eerbare, guede frunde. Soe als ick v dick ende menich mael gescreuen heb, om mij te voldoen nae vtwijsinghe mijnre zeghel ende brijf, twellick mij nijt en heft moeghen boeren, zoe js noch mijn vruttelick begheren an v eersaemheden, dat ghij mij betalinghe doen wilt, of toe vreden stellen. In die en dat het mij nijt geboeren en mach, soe duyck mij die noet daer toe, dat ic sij vercopen moet die ghenen, die v ter aenturen harder manen sal dan ich sold. Aldus scrijf ic v eens voer al, wair ghij v toe verlaten moeghet; want ickes mij aff doe, in die en dat het alsoe verloept, dat het harder gemaent wart dan ic ghedaen heb. Hier moeghen uwer eersaemheyden dat best in deen omt doen dat gheeyn, dat v proeffitijlick is. Hier aff begheer ick en bescreuen antwoerde bij brengher van desen, waer ic mij toe verlaten mach. Gescreuen to Vtrecht vp suntte Maria Maddalena dach, anno XCIX. *Aldus onder geteykent:* Jan van Zulen van Nievelt, ritter. *Ende vpten rugge es gescreuen:* Anden eersaem h. borghermeijster, schepenen ond raet der stede van Leyden onde ghemeyn poerteren, mijnen guede frunden. *Ghecollationeert teghens dat principael bij mij*

Get. WIJNGERDEN.

Deel, B. 145.

CXXIV.

Christoffel, markgraaf van Baden, zendt aan den bisschop en de 3 staten van Utrecht, Hanns Hofwarten von Kercheym ridder, ter zake van den Kleefschen oorlog.

Christoff, van Gottes gnaden marggrafe zu Baden etc., vnnd graf zu Spanheim.

Vnnsen fruntlick grus zuuo, wirdigen, wolgebornnen, edeln, ersamen vnnd wijsen, lieben, oheymen vnnd frund. Wir haben vernomen, wie das hertzog Johann von Cleue etwas gegen vnnsern lieben herren vnd bruder, dem bischop van Vttricht, vch vnnd dem Stiff Vttricht furgenomen han sol, das vnns warlich jnn allen truwen leyd ist, vnnd haben demnach vnnsern rate vnnd lieben, getruwen Hanns Hofwarten von Kercheym, ritter, abgefertigt van vnnsern wegen an vch, deshalb etwas werbung zu thun, wie jr von jne vernemen werden. Begeren demnach an vch, gutlick bittende, jr wollennd jne solher siner werbung gutlich horen, jne dero ditzmals glich vnsselbs glauben jnn gutwilliger bewijsung; daran beschicht vnns von vch gefallen, geneygt sollichs

geyn vch gunstlich zu beschuldenn. Datum Costemitz, vff sonntag nach sanct Jacobstag, apostolj, anno etc. LXXXXIX°.

Opschrift: Den wurdigen, wolgebornen, edeln, ersamen vnd wysen vnsern lieben Oheyden vnd frunden, prelaten, grafen, herren, ritteren, knechten vnd den stetten van den dryens tenden der loblichen Vndern Gestifts zu Vtricht.

Deel, B. 146.

CXXV.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van het in dienst nemen van het krijgsvolk.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Vnsen vrientlijken groit te voerens. Eerbare, edele, lieue neuen, getruwen ende vrienden. Die Ouerijsselsche ruthere bijnnen onss stat Amersfoort liggen, ende van ons noch nyet aengenomen, hebben thants bij ons geschickt; dessgelijcken sijn bij ons geweest Cornelis van Broichusen ende Christoffell die Bast.; soe hoere maent eens dels wt ende eens deels volnae wt js, ons voirgeuende, woe hemluden nyet doenlijken zij des maents onder thien golden g. te dienen, ende wij hoen voir bewijselijken schaden hoiftheer souden sijn. Ende als wij dan op dese tijt vanden knechten van Renen noch gene antwoert hebben, en dunckt ons noch onsen raden, alhyer bij ons wesende, geensijns geraden, wij die voirss. rutheren rijden lieten, aengesien, wie waill wij die knechten kregen, sonder rutheren nyet voele schaffen solden moegen. Duchte ons dair omme geraden, wij die voirss. ruthere, die wij ons versien waill omme negen golden gulden ende bewijselijken schaden te vermoegen, wij die behielden ende nyet en lieten rijden, want sulx ons ende onsen gemeine een groit afsien wesen solde, jnden wij sij rijden lieten; dat wij v jnden besten te kennen geuen, begherende hijer van bij bringer van desen uwe onvertoichlijke antwoert, ons dair nae te moegen weten te richten, want wij die ruthere dair nae verholden. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen vp vnsen slote tot Duerstede, vpten IIIJ^{en} dach in Augusto, anno etc. XCIX.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den erbaeren, edelen, vnsen lieuen neuen, getruwen ende vrienden, vnsen reden ende gedeputierden der drier staten tesar tijt bynnen vnss stat van Vtrecht vergadert wesende.

Deel, B. 147.

CXXVI.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, terzelfde zake.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Vnsen vrientlijken gruet te voerens. Eerbare, edele, lieue neuen, getruwen ende vrienden. Sijmon Grues, hoiftman etc., heeft ons nv gescreuen, als gij sien moegen jn sijnen brieue hyer innegelacht, die wij begeren gij ons mitten yersten weder senden; dair vp aen hem hebben doen scrijuen, als gij dessgelijcken siende werden in copien van onsen brieue hyer jnne besloten. Ende ofte dan die voirss. Sijmon achteruolgende onse scrijften mit een deell hoiftluden alhyer bij ons quame, ende onder twee maenden nyet bestalt ofte aengenomen wolden wesen, begeren wij dair van uwe meninge, omme ons dair nae mit hemluden te moegen weten te richten; dat doch, als gij waill mercken kunnen, mitten yersten geschien moste. Onse Heer Got moit uwe altijd wail-

uarende bewaeren. Gegeuen op onsen slote tot Duerstede, vpten IIJ^{en} dach jn Augusto, anno etc. XCIX.

Get. H. HUNDEBEKE.

Oick als wij seker schriften onses vedters van Sachsen, beroerende die ossen, aen vnse stat Vtrecht gesant hebben, begeren wij, gij vervoegen ons dair vp onuertoichlijke antwoerde come. Datum v. s.

Opschrift: Den eerbaeren, edelen, vnser lieuen neuen, getruwen ende vrienden, vnser reden ende gedeputierden der drier staten vnser Nederstichts, tesser tijt bynnen vnser stat van Vtrecht vergadert wesende.

Deel, B. 148 en 149.

Het afschrift van het antwoord des bisschops aan den hooftman Symon Crues, is van dezen inhoud.

CXXVII.

Van Goets geneden Frederick, bisscop tUtrycht, geboeren marckgreue van Baden.

Wij hebben verstanden, woe de hoiftlude ende ghemeyn knechte, bijnnen vnser stat Renen liggende, op ghesteren vrijdach gemeyn ghehouden ende gesloten hebben, tusschen den voirss. vrijdach ende morgen sondach hoir gelt van den hertoech van Cleue the willen hebben, ofte enige andere heren ende fursten te versueken etc. Want wij dan oick gherne knechte hebben solden, ende die des hoechgeboernen fursten, heren Christoffelen, marckgreuen to Baden etc., vnser lieuen broeders, geboirne vndersate bist, ende vns deshalven voir yemants anders billick dienen, ende sust behulpelick wesen soldest, begheeren wij an dy, — soe du oick, als wij berichtet werden, vnder den knechten eyn hoiftman bist, — du willest vns vanden gemeynen hoippe tot dusent, vijfthien hondert ofte twee dusent to gueder kriegsknechte opbrengen, die wij alsoe aennemen ende hoen ter maent vier golden gulden gheuen willen; ende jn dien du meyndest vns tot sulcken getail op to brengen, mogestu op morgen ofte ouermorgen tot dertich personen to vanden knechten ofte dair vnder vngeuerlich alhier bijnnen vnse stad Wijck bij vns komen, omme van roue, brantscattinge, gevangen ende allen anderen noetturstigen saken voirder te ouercomen ende to sluten, ende alsdan den knechten onse brieue ende zegele dair op te geuene. Hier to schicken wij dy vnse gheleyde ende veylicheyt. Ende oft du mitten geschichten alsoe komende wurden, so laet eynen boden voer hen an vns komen, soe willen wij dy oick enen vanden vnser mitten seluen vnder oeghen senden, omme dich mitten anderen to veylighen. Hier aff begheeren wij vnvertogen antwoert. Gegeuen op vnser sloete tot Duersteden, den IIJ^{en} dach jn Augusto, anno etc. XCIX^o.

Opschrift: Aen Symon Crues, hoiftman etc.

Deel, B. 150.

CXXVIII.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 5 kapittelen van Utrecht, hem terstond 3000 gulden ter hand te stellen.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Wij holden v waill jnnedachtich die saken, wij mit onsen neuen van Montfoort mit v versproken hebben, ende, jndien die genen voertganck weruen mochten, begeren wij guetlijke van v, gij ons alsdan van stonden aen drie dusent gulden schicken; want wij sust geen ander gelt op te brengen weten. Hier van begeren wij ter stont uwe bescreuen ant-

woert. Got zij mit v. Gegeuen op onsen slote tot Duerstede, vpten XVIII^{en} dach in Augusto, anno etc. XCIX.

Get. ROSZ.

Opschrift: Den eerbaren vnsen lieuen vrienden, prelaten ende capittelen
vns vijf gotshusen tUtrecht.

Deel, B. 151.

CXXIX.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, het kapittel generaal tot den volgenden dag uit te stellen, wegens zijne vele bemoeijingen op heden.

Van Goides genaden Friderick, bisschop tUtrecht, geboiren marggraue van Baden.

Erbaren, lieuen vrienden. Soe als wij, omme saken vns ende vnsen landen merklichs aengelegen is, op hueden donredage capittel general bynnen vnse stadt Vtrecht hebben doen leggen, sin wij ganser meyninge gewest, vns op hueden selfs darbij te voegen, ende die voirss. saken v voer te leggen ende te kennen te geuen, soe hebben wij mit vnsen ruttervolck, dat wij gern terstundt in dat landt van Cleue sulden doen aiffertegen, soe voele te doen, dat vns nyet moegelicken is, desen dach bynnen vnse stadt Vtrecht te comen. Warumb wij aen v guetlicke begeren, ghij dat voirss. general capittel wilt verlegen ghent morgen fridach, ende v bynnen vnser stadt aldair bij een verhalten; willen wij mit der hulpe Goides morgen tijtlicke bij v wesen, v die voirss. saken te openen, ind voirt mit vwen raidt, dair jne helpen beslieten, wes tot wailuairt ende bescermnisse vnser lande ende lude dienen sall. Goit zij mit v. Gegeuen in vnsen slote Duersteden, des XXIX^{en} dachs in Augusto, anno etc. XCIX.

Get. ROSZ.

Opschrift: Den erberen vnsen lieuen vrienden den dryen staten vnser
Nedergestichts tUtrecht.

Deel, B. 152.

CXXX.

De bisschop van Utrecht zendt zijne raden aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van den met den hertog van Kleef te treffen zoen.

Van Goides genaden Friderick, bischop tUtrecht, geboiren marggraue van Baden.

Erbairen, lieuen vriende. Wij sinden bij v, vnse getruwe raiden, den edelen vnsen lieuen neuen Lodewick, broeder tot Montfort, ende Henrick van Gendt, mit copije van een compromis eener zwoene, doir des hoigeboren fursten vnser lieuen oheims, des hertogen van Gulchs raiden, nw alhier bij vns, mit raide, will ende consent vnser ridderschap ende stede op een voirder aenbrengen aiffgeredt ende bededingt, daervan wij v copije hier mede senden, als ghij die meyninge voirt van den voersz. vnsen raiden beter vernemen sullen. Begern dairomme aen v ghij den seluen vnsen raiden hoers aenbrengens op ditmails gelijck onselfs willen geloeuën, ende v jn desen dingen holden ende bewijsen, als v nae gelegenheit aller saken beduncken salle, ten besten mitte ende wailuairt vnser lande dienen sall. Goit zij mit v. Gegeuen jn vnser stadt Deunter, des XIII^{en} dachs jn Septembri, anno etc. XCIX.

Get. FRIDERICH.

lager ROSZ.

Opschrift: Den erbaren, vnsen lieuen vrienden den dryen staten vnser
Nedergestichts tUtrecht.

Deel, B. 153.

CXXXI.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan het kapittel van den Dom, zijn raad Lodewijk van Montfoort zijne residentie te laten behouden.

Van Goides genaden Friderick, bisschop tUtrecht, geboeren marggraue van Baden.

Erbairen, lieuen vriende. Soe als wij den edelen vnsen lieuen neuen ende getruwen frundt, Lodewijk broeder tot Montfoirt, vwen mede capittulair dagelicx gebruyken in vnsere ende vnses Gestichts saken ende gescheffde, ende jn sonders nw in desen vnsen lasten siner vast behoefende zijn, begern wij aen v guetlicke, ghij vns ten eren hem sinre residentie, hie nw op Remigij naistcomende doende sulde, op dit maele guetlicke nae laten ende vertragen willen; hieran sall vns van v bewijst werden gueder danck ende gevallen. Ende wes die voirsz. vnsere neue ende raidt vnsere voirbeden hierjnne genyeten sall; begern wij uwer bescreuen antwort mit desen boden. Goit zij mit v. Gegeuen jn vnsere stadt Deuenter, des XIX^{en} dachs in Septembri, anno etc. XCVIII^o.

Get. nosz.

Opschrift: Den erbaireren vnsen lieuen vrienden, deken ende capittel vnsere kercken ten Doem tUtrecht.

Deel, D. 190.

CXXXII.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan voornoemd kapittel antwoord op dit schrijven.

Van Goidts genaden Friderick, bisschop tUtrecht, geboiren marggraue van Baden.

Erbairen, lieuen vriende. Soe alsoe wij v latst hebben doen scriuen, beroerende den edelen vnsen lieuen neuen, Lodewijk broeder tot Montfort, sinre residentie haluen etc., begern wij aen v ghij vns hierop uwe antwoirt, wes die voirsz. vnse neue ende raidt vnsere beden hier jnne genyeten sall mit deser boden to schicken willen, omme hem dairnae moegen weten te holden. Goit zij mit v. Gegeuen jn vnsere stadt Deuenter, des XXV^{en} dachs jn Septembrj, anno etc. XCVIII^o.

Get. nosz.

Opschrift: Den erbaireren vnsen lieuen vrienden, deken ende capittel vnsere kercken ten Doem tUtrecht.

Deel, B. 154.

CXXXIII.

De bisschop van Utrecht antwoordt aan de 5 kapitelen van Utrecht, dat, de uitspraak in de geschillen met den hertog van Kleef aan de vorsten van Gulik en Baden zijnde verbleven, de ban tegen den hertog behoort te worden opgeheven.

Van Goides genaden Friderick, bisschop tUtrecht, geboiren marggraue van Baden.

Erbairen, lieuen vriende. Vwer schriuen vns nw gedaen, vnder anderen roerende, woe vnse lieue, getruwe raidt, heer Johan van Zuylen van Nyeuelt, ridder, van vnsen wegen, noetlike aen v begert hebbe die maledictie, ghij nw guetstijt opten hertogen van Cleue etc. gelesen hebben, aiffstellen, ende — soe ghij dan nyet vernemen, v mits der zoen van eniche restitutie vwer schulden haluen te geschien, — dat ghij dit jnt yerst vns te kennen geuen, ende deshaluen vnsere antwort verwachten wolden etc., hebben wij mit voirderen jnhoult vnes briefs gelesen ende wail verstaen. Ende soe dan, lieue vriende, jn der voirsz. zoene beredt ende beteydingt is, dat die vehde, tus-

schen den hertogen van Cleue ende vns, ganse aiff sin salle, ende hierop alle vorderinge ende aenspracke, vnser elke parthije ende sine stede ende vndersaten aen die ander te sprecken hebben moegen, gestalt ende verbleuen zijn aen den beiden fursten, Gulche ende Baden, behoert sich hierop, dat die voirsz. maledictie ter stundt oick aiffgestaltt werde. Wairomme wij noch als voir, aen v begeren, ghij sulcx, soe bij v te geschien, bestellen ende vervoegen. Gegeuen in vnser stadt Deuenter, des tweeten dachs in Octobrij, anno etc. XCIX.

Get. hosz.

Opschrift: Den erbairen, vnser lieuen vrienden, prelaten ende capittelen vnser vijf goidshusen Utrecht.

Deel, B. 155.

CXXXIV.

Jan, graaf van Egmont, stadhouder en raden van Holland enz., aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van de schuldvordering van Hendrik van Nyevelt, ten laste der stad Leyden; zij verzoeken hen zorg te dragen dat hieruit geene vijandelijkheden ontspruiten.

Eerwaardige, edele, voirsienige heeren ende goede vrunde. Wij gebieden ons vruntlicken tot uwer liefden ende der seluer belieue te weten: hoe dat eenige gedeputeerde der stede van Leyden vp hyuden bij ons gecommen zijn, ende hebben ons te kennen gegeuen ende verthoent eenen bref, gescreuen an die stede van Leyden bij Jorgiaen Kobeler, Johan van Alphen, Thuest vanden Buesch, mencie makende, dat heer Jan van Zuylen van Nyevelt, ridder, himlyuden aenwijsinge gedaen heeft vp ende aen eenen brief, die de voirss. stede van Leyden in voirleden tijden verscreuen soude hebben, wijlen Heynrick van Nyevelt; ende zijn dairomme die selue Kobeler, Johan van Alphen en Thoest van den Buesch de selue stede manende, bij himl. te schicken ende mit him te ouercommen; of dair des niet en gebuerde, dencken te staen omme betaelt te zijn, mit vorder jnhouden, als uwe liefden sien mogen bijde copie vanden seluen brief hier jne geleyt. Ende houden wij uwe liefden wel jndachtich, dattet tractaet, voirtijts gemaict tusschen wijlen hertoge Philips van Bourgoen. ende wijlen biscop Roelof, beyde saliger gedachten, in een punt jnhoudt ende begrijpt, waert dat yemant vuyt den Gestichte van Vuytrecht yet te eysschen of eenige actie hadde tegens yemant vuyt dese landen van Hollant, dat hij tselue veruolgen sal mit rechte, ende anders niet. Ende soe wij voirtijts verhoirt hebben, dat de voirss. heer Jan van Nyevelt seyde, vuyt brieuen van verscrijunge ten achteren te wesen an die voirss. stede, hebben wij him gepresenteert, jndien hij quame voir ons recht spreken, wij wilden him doen een guet, cort en onvertoghen recht. Ende niet jegenstaende dien (en dat hij tselue sculdich waire te doen naer jnhout den tractate voirss.) zoe soude hij contrarie van dien getranspoirteert hebben die selue brieue, meynende dese landen ofte stede van Leyden dair bij te bescadigen ofte doen bescadigen, in wel grote cleynachticheyt vanden mogentheyt van onsen genaden heer, den ertshertoge, die vande saicke geaduerteert es, die sonder twijuel, noch wij in sijnre genaden naem, tselue sonder verhael te doen niet lijden en zullen. Ende alsoe die selue heer Jan van Nyevelt een jnwoenende ondersaet ende onder den bedwanck des Nedergestichts staende es, soe scrijuen wij an uwe liefden, versoucken van wegen ons genaden heeren des ertshertogen voirss., ende begeren van onser wegen, dat ghijlyuden bij v roept den voirss. heeren Jan van Nyevelt, ende hem alsoe onderwijst ende bedwinct, dat hij wederroepe die vpdraginge vanden brieue voirss., ende dese landen ende ondersaten van dien

ter cause vanden seluen brief faytelicken niet te doen bescadighen, ofte dair des niet gebueren en mach, ende eenighe vanden ondersaten deser landen ter cause vanden brieue ende ouerdrachte, bij heeren Jan van Nyeuelt gedaen, bescadicht werden; zullen wij van noedtswegen dair toe bedwingen worden, omme die onderhoudenisse vanden hoicheyt, heerlicheyt van onss voirs. genaden heer ende tot beschermenisse vanden ondersaten dese zijnre genaden landen, dat wij den bescadichde persoonen zullen hoere scade doen restituieren ende wederkeeren vanden goeden, toebehoerende den inwoenenden ondersaten der stadt ende Gestichte van Vtrecht, beyde geestlicken ende wairlicken, wair wij die sullen mogen beunden ende geerijgen, zoowel bynnen dese landen van Hollant, Zeellant ende Vrieslant, als oick inde voirsz. Gestichte, twelck wij omme te scuwen meerder quaet lieuer verhoet sagen. Ende begeren bijden bringer van desen te seynden uwer liefden bescreuen antwoirde, wes hier of gebueren sal, omme ons dair nae te mogen voeghen. Ende mogen wij uwe liefden wederomme vruntscap doen, sullen wij gairne bereyt wesen, weet God Almachtich, die v, eerwaardige, edele, voirsienige heeren ende goede vrunde, spaere lancluiich ende gesont. Gescreuen jnden Haghe, den XJ^{en} dach in Octobri, anno XCIX.

Uwe goetwillige, die graue van Egmonde, heer tot Bair etc., stedehouder generael, ende anders die raide ons genaden heeren ertshertoge van Oistenrijck, hertoge van Bourgen etc., gecommiteert ten saken zijnre landen van Hollt., Zeellt. en Vriest.

Get. WIJNGERDEN.

Opschrift: Eerwaardighen, edelen, voirsienighen, wijsen heeren, die vanden drien staten der stadt ende des Nedergestichts van Vuytrecht, onsen goeden heeren ende vrunden.

Deel, D. 191.

Het in den brief vermeld afschrift des overdrachtsbriefs van Hendrik van Zuylen van Nyevelt is van dezen inhoud.

CXXXV.

Copie.

Eerbaere, voirsienige ende wijze heeren. Wij gheuen v vruntlich tho kennen, dat wij in tijden voirleden etslike saicken penningshaluen wtstaende ende tho doen ghehadt hebben mitten eerbaeren jnd vromen heeren Johan van Zuylen van Nijevelt, ridder, wair op hij ons vernuecht ende aenwingsinge gedaen heeft op ende aen eenen brief, die uwe eerbaere liefden in tijden voirleden den eerbaeren jnd vromen Henrick van Zuylen van Nijevelt, saligher gedachten, jnd zijnen eruen verscreuen jnd gedaen hebben, welcken brief wij op dese tijt ons gherechtelick opghedraghen wesende jn onsen handen hebben. Begheren dairomme zeer vruntlich op uwe eerbaere wijze heeren, dat ghij ons guetlich wtrichten ende vernueghen willen nae luydinge dies seluen briefs; ende jst dat uwe liefden van sulcker meyninge zijt, mit ons daer van the willen ouercomen, soe scrijuen wij v tot vijf off zess personen toe off dair onder een goet, vrij, vast geleyde tho Wagheningen off tot anderen vleckten jnden gestichte van Vtrecht, dair mij vejlich comen jnd wesen moghen, off jnd aen, ende ghij ons bij bringer van desen wittighen sult, dair wij uwe liefden een goet, vrij, vast geleyde jnd vejlicheijt weruen jnd doen hebben sullen. Ende off uwe liefden des nijet en souden willen doen, soe ghedeynct ons guetlich scrijuens ende verbeydens, twelck wij nyet en deyncken daer bij tho laten. Hier van begheren wij terstondt uwe guetlike bescreuen antwoirde bij bringer van dess; ende off uwe eerbairheden nyet en helyeffden ons enige antwoirde tho scrijuen bij bringer

ger van desen, können uwe liefden wel mercken, dat zij onlanx zullen moeten ind willen betaelt sijn. Hier mede zijt Gode beuolen. Gescreuen tho Wagheningen op Sinte Victoers auondt, anno etc. XCIX. *Aldus onder gescreuen:* Jorgen Kobeler, Johan van Alpen, Thuest van den Bus. *Ende opten rugge was gescreuen:* Eerbaeren, voirsienigen ind wijsen, scholt, borgermeisteren, scepenen ind raide der stede van Leyden, onsen bijsonderen, lieuen vrunden.

Deel, D. 192.

CXXXVI.

De bisschop van Utrecht aan Jan, graaf van Egmont, stadhouder en raden van Holland enz., ter dier zake.

Copie.

Van Goitz genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgrauē van Baden.

Vnsen fruntlicken groit te voerens. Lieue swager, eersame ende wijse, bijsonder guede vrunde, Tgene gij onss nu ende tho meer mailen doen scriuen, ende wij v dair op ter andtwerdt doen geuen hebben, beroerende sulck veruolch ofte vorderinge als vnse lieue getruwe raide, heere Johan van Zuylen van Nyeuelt, ritter, op te stede van Leyden doende js, doer cracht van sekeren brieuen hij vander seluer stede heeft, holden wij v wael indechtich, nycht van noden tho verhalen; nycht tho myn, so gij jn uwen laitsten scriften roeren, woe gij jnden yersten an onss versocht hebben, de brieuen jn onsen handen te nemen, daer op wij v ther antwoerd solden hebben doen scriuen, als dat de brieuen in onsen handen waeren etc. So, lieue zwager ende guede vrunde, steit onss nycht voer, dat sulke schrifte van onss wtgegaen sijnt; dan is wael waer, dat onse antwoert vnder anderen vermeldet, woe dat heer Johan voergemelt op de tijt ouerbodich was, sijn zegel ende brieue jn onsen handen te leggen, ende de saeck an onss als zijnen lantfursten tho verbliuen, tachtervolgen tgene wij daer jnne wtsprekende worden, — als tho wetene: off de brieue bundich ofte nycht wesen solden, — so verre doch de stede van Leiden de saeke oick an onss keren ende verblieue wolde, twelck sich doch allet thent hier toe vertogen heeft, sonder entlike antwoerd van uwen lieffden ende eersaemheden ende oick der stede van Leyden daer aff te krijgen; doch wie dem so hebben wij den voirs. heer Johan uwe laitste schrifte voer doen holden, de onss daerop ther antwoert gedaen heeft, woe dat hij inde guetlicheit menichfoldich veruolch gedaen hebbe ander stede van Leiden, omme hem betalinge to doen, lude sijne verscriunge, sij daer en bouen oick ouerbodich geweest, de sake an onss te verblijuen, als bouen geruert js, twelck hem allet nycht hebbe moigen baten, dan sij de ene tijt voer ende de ander nae myt schympelike ende spotliken woerden vpgelielden, dair duer hij dan geoirsaeckt worden sij, ende hem de noot gedrongen hebbe, ander wege te soeken, omme totten sijnen the komen, ende hebbe desshaluen sijne breue getransporteert, vercoft ende ouergegeuen in handen Jorien Kobeler, Johan van Alpen ende Thoest van den Busch, menende wij hem ofte oick enen yegeliken vnsen ondersathen quellick verbeden ofte oick bedwongen solden kunnen tsijne te mogen vercopen etc., myt meer anderen woerden. Vnde als gij mede roeren ende vermelden in uwer laitsten schrijften vanden tractaet, voertijts gemaict tusschen onsen Gestichte ende der graeffscap van Hollant, in enen punte jnholdende: waert dat yemant vthen Gestichte van Vtrecht yet tho eysschen off enige actie hadde tegens yemant vten lande van Hollant, dat hij tselue veruolgen sall myt rechte ende anders nyet; oick mede: oft enige vanden ondersaten slantz van Hollant, ter cause vanden breuen ende ouerdrachte

bij heren Johan voirs. gedaen, beschedicht woirden, dat ghij alsdan van eedtz wegen dairtoe bedwongen solden werden, den beschadigde persoenen hoeren schaden doen restituieren ende wederkeren vanden goeden, toebehoirende vnsen ondersathen vnsere stad ende Stichte van Vtrecht, beide geesteliken ende weirlijken; waer gij die sollen mogen bekummen inden landen van Hollant, Zeelant ende Vriesslant. Soe, lieue zwager ende goede frunde, js wael waer, dat de voirs. tractaet sulcx vermach; dan, — angesien dat een yegelick sijn guet vercopen ende zijnen vrijen willen daermede doen mach, als heren Johan voirs., so wij verstaen, an handen der drier personen gedaen heeft, de vnse ondersathen noch bewantten nycht en sijndt, ende wij oick nycht bedwingen en kunnen, — verduchte onss nycht wenich, indien deselue personen de schult anders dan myt recht vorderden, datmen sulcx alsdan opte vnse verhalen soude, so heer Johan de brieue vrij ouergegeuen heeft, ende sick der sake nycht inne beladet. Nyet tho min zoe wij ongeern sien solden enich onwille der ofte andere oirsaken haluen tusschen beyden landen erwassen solde, hebben wij vorder mitten seluen heer Johan doen spreken, ende myt groter swaerheyt hem daer toe doen brengen, dat hij van stonden aen an Joryen Cobbeler, Johan van Alphen ende Thoust vanden Bussche gescreuen heeft, omme de vorderinge drie ofte vier dagen the laten berusten, ende will oick de saicke geerne an onss als sijnen lantffursten inden rechten ader guetlicheit verblijuen, so verre hij sijn brieue wederomme wt handen des drier krijgen ende hebben mach, daer toe hij sijn beste ende vermogen doen sal, doch bij alzo dat de stede van Leiden in gelijker mathe de sake an onss keeren ende verblijuen sall; dan hem en wil geenssins gelegen sijn, die sake voer v lyeffden ende eersaemheyden myt rechte te veruolgen. Wairomme, lieue zwager ende goede frunde, omme lasten ende schaden bij euentuer hier wt verrijzen mochten tho verhueden, war onse fruntlike begeerte, gij dese dingen ouerbracht, ende de stede van Leyden alzo onderwijsen wolden dese saicke an onss oick te keeren; wolden wij alsdan beyden partijen enen corten dach ende gelegen plaets beteycken, de saicke aldair an beyden zijden verhoeren ende onss so gelijckmetich dairinne halden, de partijen aen beyden zijden dess billix een guet genuegen hebben sollen. Ende wat dess geschien sal, dair aff begeren wij ene corte vnvertogen antwoirdt bij desen jegenwoerdigen vnsen bode, sick heer Johan voirss. dess moge weten te halden van uwen lyeffden ende eersaemheyden, de selue God Aelmechtich langtziyt vrolich ende gesont bewaren moet. Gegeuen in vnsere stat Vtrecht, den XV^{en} dach in Octobrij, anno etc. XCIX. *Aldus ondergeteyckent*: H. Hudebeke, *ende vpten rugge staet gescreuen*: Dem wailgeboeren vnsen lieuen swager, eirsamen ende wijsen, vnsen bijsundere guede vrunden, heren Johan, greuen tot Egmond, heren tot Baer etc., stadtholder generail ende anders den raiden vnser leuen heeren ende vedteren, heren Philips, ertshertoigen etc. tho Oisterich etc., gestalt ten saeken van sijne lieffden, landen, Hollant, Zelandt ende Vrieslandt.

Deel, D. 196, 197.

CXXXVII.

Jan, graaf van Egmont, stadhouder en raden van Holland enz., aan den bisschop van Utrecht, ter dier sake.

Copie.

Harde, eerwaardige vader in Gode, hoge geboren, grotmogende vorst, genadige heer. Wij gebieden ons dienstelicken tot uwer genaden ende derseluer belieue te weten: dat wij vp huyden ontfangen hebben eenen brief van antwoirden, onder uwer genaden name gescreuen van date

den XV^{en} dach van deser maent, vpt guent dat wij onlanx uwer genaden gescreuen hadden vander ouerdrachte, bij heeren Jan van Nijenvelt, ridder, uwer genaden ondersaet, raidt ende huysgesin gedaen; vanden brieuen die hij zeyt te hebben vanden stadt van Leyden, jnhoudende den brief van andwoirden, eerst: dat een yegelijck zijn goet vercoope ende zijnen vrijen wille daer mede doen mach, als heeren Jan voirss., zoe huer genaden verstaen, gedaen heeft anden cappeteynen aldaer geroert, bij uwer genaden ondersaeten noch onder uwer genaden bewant niet en zijn, ende uwer genaden oick niet bedwingen en mogen, ende: dat uwer genaden verdunct, jn dien de selue parsoonen de schult anders dan mit recht voirderden, dat men zulicx alsdan vp uwer genaden ondersaeten verhalen zouden, zoe heeren Jan voirss. de brieuen vrij ouergegeuen heeft, ende zich der zaeken niet mer en beladet, met voirder verhael &c. Genadige heer, wij en twiffelen niet, uwer genaden ende uwer genaden raidsluyden, geleerde en verstaen wel, dat nae rechte niet toegelaeten en wordt, zulicx ouerdracht, als tschijnt dat heeren Jan voirss. gedaen zoude hebben, ende in zulcken parsoonen, die haere zaeken niet met justicie ende recht, mair mitter daet vuytrechten, alsoe uwer genaden ende uwer genaden ondersaeten onlanx wel vernomen hebben, daer ons leet toe is van goeder herten. Ende daer der voirss. brief, onder uwer genaden naem geschreuen, voirder jnhoudt, dat uwer genaden mitten voirs. heeren Jan van Nyenvelt hebben doen spreken, ende mit groter zwaerheyt him daer toe doen brengen, dat hij scrijuen zoude anden cappiteynen, wyen hij transpoirt gedaen zoude hebben, omme de voirderinge drie ofte vier dagen te laeten berusten, ende dat de selue heeren Jan de zaeke oick gaern an uwer genaden verblijuen wille, zoe verre hij zijnen brieuen weder vuyt handen vanden drien benoemde parsoonen gecrijgen kan, dan him en js in geensins gelegen, zijn zaecke voir ons mit rechte t veruolgen; ende dat wij die van Leyden wilden onderwijsen, dese zaecke oick an uwer genaden te verblijuen, vp dat voirder lasten ende scaden verhoet worden, gelijk den brief breeder inhoudt. Soe en twiffelen wij niet, uwer genaden ende uwer genaden raidsluyden, geleerde en verstaen wel, dat wij die van Leyden niet onderwijsen en zouden mogen, dese zaeke te verblijuen, zonder eerst onsen genadigen heer den eertshertoge te aduerteeren, die wij van deser zaeke jnt lange gescreuen hebben, ende noch ouersenden copie vanden brief van andwoirde, vuyt uwer genaden name gescreuen, alsoe zijne genaden dese zaeke hartelicken ter herten heeft. Ende indient zoe zij, dat de voirs. heeren Jan van Nyenvelt ons suspect houdt in zijnen zaeken, hoe wel wij geen onrecht en zouden willen wijsen om zijner wille, zoe mach hij daer omme ende van deser zaeke die van Leyden betrecken voir onsen voirs. genadigen heer, den eertshertoge, die wel bedwanck heeft ouer zijne genaden ondersaeten, ende den voirs. van Nyenvelt wel recht sal laeten gebueren, gelijk dagelicx geschiet veel anden parsoonen die him met rechte beclagen, ende behoert tselue oick wel t geschyen, naer inhoudt vanden tractate, jn onsen eersten brieuen geroert, ende oick nae rechte, als uwer genaden ende uwer genaden raidsluyden voirs. wel weten; want nae rechte een eysscher js schuldich te volgen den geenen, die hij anleggen ende eysschen wille voir zijnen ordinarius rechter, ende en heeft de voirs. van Nijenvelt noyt gemaent mitten brieuen, die vercregen zijn mit zulcke onbehoirlijcheyt ende crachte, als wij uwer genaden voir tijts gescreuen hebben. Dan nv onlanx zoe tot onser kennisse gecommen js, dat de cappiteynen ende knechten jnne genomen hadden uwer genaden stede van Reenen, ende him drogen als uwer genaden vijanden, menende als nv zijnen tijt te hebben, ende de ondersaten van onsen genadigen heer alsoe te dreygen, gelijk wij oick tselue uwer genaden gescreuen hebben. Ende dunct ons, omme den redenen voirs., ende oick omme dat dien brief bij uwer genaden niet geteykent en js, alsoe ander vorsten hoere brieuen seluer teykenen, dat sulicx scrijuen bij uwer genaden niet geschiet en js, ende senden

daer omme uwer genaden copie van dien brief, hier jnne besloten; begerende als voeren jn onsen eersten brieuen zullicx procedueren ende ouerdracht vanden voirss. van Nyenvelt te willen doen of stellen, ende him die js in uwer genaden dienst, ondersaet ende bedwanck, daer toe te bedwingen, omme de brieuen te leueren in uwer genaden handen, ende daer zijnde, daer of gedaen te worden, dat recht vermogen sal, daer mede deselue van Nyenvelt behoert tevreden te wesen, vp dat daerbij voirder scade an beyden zijden verhoet mach bliuen. Want jndien de ondersaten deser landen ter cause voirs. beschadicht worden, zullen wij voirt vaeren, ende naer volgen onse eerste scrijuen, ende zullen reden hebben ons daerjnne voir eenen yegelijcken mit rechte ende redenen te verandwoirden, twelck wij van hartten noode doen zouden, mair zullen, omme te bewaeren de hocheyt ende heerlicheit van onsen vors. genadigen heer ende te quyten onsen eedt, daer toe gedruet worden, dat alsoe te moeten doen, twelck wij lieuer verhoet zagen, wet God Almachtich, die v harde, eerwaerdige vader in Gode, hochgeboren, grotmogende vorst, genadige heer, wil bewaeren in gesonden lijue. Gescreuen inden Hage, vpten XVII^{en} dach in Octobry, anno negen ende tnegentich. *Onder gescreuen* Uwer genaden goetwillige dienaer, die graue van Egmonde, heer tot Baer, ende stadhouder generael, ende anders de raide mijns genadichs heeren eertshertoge van Oistenrijck, hertoge van Bourg^{en}, gecommitteert ten zaeken zijnre landen van Hollant, Zee-lant ende Vrieslant. *Ende buyten vpten rugge:* Harde, eerwaerdige vader in Gode, hochgeboren, grotmogende vorst, onsen genadigen heer, heer Vrederyck, bisscop tVtrecht, geboren marc-graue van Baden.

Deel, D. 194, 195.

CXXXVIII.

Jan, graaf van Egmont, stadhouder en raden van Holland enz., aan de 3 staten van Utrecht, met toezending van de afschriften der beide voorgaande brieuen ter dier zake.

Eerwaerdige, eedele, vrome, wijze heeren ende vrunde. Wij gebiedten ons vruntlicke tot uwe eersaemheden, der seluer belieue te weten, hoe dat wij onlanx gescreuen hebben an onse genadige heer van Vtrecht, an uwe eersaemhede ende an die stadt van Vtrecht, aengaende die vpdrachte, die heer Jan van Nyevelt, ridder, gedaen soude hebben an zekeren cappiteynen, van eenen brief, die hij als erfgenaeme van wijlen Henrick van Nyevelt hebben soude, sprekende vptie stadt van Leyden, ende waeren versouckende antwoirde, dair off ons eenen brief van antwoerden gecommen is onder die naem van onsse genadige heere van Vtrecht ende oick vander stadt van Vtrecht, ende en hebben noch gheen antwoirde gehadt van uwe eersaemheden. Ende alsoe vuyt dese saicke veel ongenouchten ende beroerten spruyten mochten, die wij gheerne verhoet saghen, scrijuende wij wederomme an onsse genadige heer bij zijnre genaden brief, dair of ons vervreemt, gelijk uwe eersaemheden dat zien mogen bij der copie vanden brief van onse genadige heere voirss. ende vanden brieuen, bij ons dairvp geschreuen, beyde hierinne geleyt, ende versoecken uwe eersaemheden hier jnne te willen voirsien, dat voirder scade ende ongenouchte verhoet worde; ofte bij gebreke van dien, ende indien die ondersaten deser landen vuyt saicke vanden vpdrachte voirss. beschadicht worden, sullen wij dat verhalen ende daer jnne voirtvaeren, naer inhoud van onse eerste brieuen, twelck wij lieuer verhoet saghen, weet God Almachtich, die v, eerwaerdighe eedele, vrome, wijze heeren ende goede vrunden, spaeren gesont. Gescreuen jnden Hage, den XVII^{en} dach in Octobry, anno etc. XCIX.

Uwe goetwillige, die graue van Egmond, heer tot Baer etc., stadhouder generail, ende anders die raide mijns genadichs heren erts-hertoge van Oistenrijck, hertoge van Bourg^{ne}, gecommiteert ter zaicken zijnre genade landen van Hollant, Zeelant etc.

Get. J. WIJNGERDEN.

pschrift: Eerwaerdighen, edelen, voirsienighen, wijsen heeren van den drien staten der stadt ende des Nedergestiichts van Vuytrecht, onsen goeden heeren ende vrunden.

Deel, D. 193.

CXXIX.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van de betaling der aan den heer van IJsselstein verschuldigde penningen.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Uwen brieff ons nu gesant, beroerende onder anderen: soe vnse neue van IJselsteyn ene sekere wtstellinge onss stat aldair belieft ende toegelaten heeft, jndien men hem ter stont ene merckelijke somme bestelde etc.; ende alsdan gij nu die voirg. summe, bereit maken wouden, omme die van stonden aen ouer te senden, hebben v dair op onse gedeputierde, alsoe: heer Wijnant van Doirnick, meister Johan van Diepholt ende Goedert die Koenynck, totten ontfange des mergengelts gestalt, te kennen gegeuen, woe zij ons enen eedt gedaen hebben, geen gelt vanden margentale comende ouer te geuen, sonder onsen consente ende sunderlinge weten, begerende wij onsen gedeputierden scrijfelick beueell ende consent geuen wouden, zij alle alsulcke penninge, alsoe men vnse neuen van IJselsteyn tot affcortinge ende betalinge der sommen vanden XVIIII^m gulden noch schulden js, ende bij uwen weten ende consent gekiert sullen werden, vrijlijken te volgen ende te betalen laten, op datmen doir alsulcke gebreke, inder pene dair onder gestalt, nyet en valle. Soe erbare, lieue vriende, doen wij nu hyer bij nae uwen begeren aen onse gedeputierde voirss. scrijuen, dien alsoe gevolgich te sijn. Vorder als gij roeren, woe sekere vanden ouersten onss stat Amersfoort bij onsen gedeputierden gecomen sijn, begerende, datmen mitten boeren des margengelts omme Amersfoort woude laten berusten, thent onss ouercoempste in onsen lande aldair etc., begerende gij dairomme van ons, jndien wij hyer yet langes te vertoeuen wilens weren, wij alsdan onss stat Amersfoort hyer bij beueell deden, zij geen vorder vertreck in betalinge der margengelts en deden ende lieten geschien, aengesien andere dessgelijcken sich dair jnne waill onwillich stellen mochten enz., soe sijn wij in menynghe ons zeer corts, of Got will, jn onsen lande aldair te voegen; doch jndien ons andere merckelijke saken voirvielen, dair doir onse ouercoempste verhijndert mochte werden, willen wij alsdan aen onss stat van Amersfoort, nae uwen begeren, ernstelijck doen scrijuen ende beuelen, in betalinge des margengeldes geen vertreck te suecken, dan dat, gelijck andere onse vndersaten, sonder vertreck te betalen. Got zij myt v. Gegeuen vp onsen slote tot Vollenhoe, vpten lesten dach in Octobrij, anno etc, XCIX.

Get. H. HUNDEBEKE.

Oick, erbare, lieue vriende, js ons voir gecomen, woe vnse rentmeister onses lants aldair, verboeden soude hebben den bouluden onse landen ende gueden gebukende, dat sij geen margengelt en betaelden voir onss ouercoempste in onsen lande aldair etc. Soe hebben wij als nu hyer bij aen onsen rentmeister voirss. doen scrijuen, hij sich mitt onsen bouluden voirss. bijden gedeputierden voegen sall, omme die statboicke te doirsien ende dair jnne beuonden, sij schatbair

sijn, van hoen alsdan schattinge te laeten boeren; ende beuonden, sij in voirtijden van susdaenige ofte der gelijcken schattinge ofte margengelde nyet te geuen plegen, hoen alsdan dair nae vrij te holden.

Opschrift: Den eerbaren vnsen lieuen vrienden, prelaten ende capittelen vnser vijff goitshusen, ridderschap onses lants, borgermeister, scepenen ende raidt vnser stadt van Vtrecht.

Deel, B. 156, 157.

CXL.

Gijsbert van Buren aan het kapittel van den Dom te Utrecht, ter zake van de gelegde belasting op de goederen in den lande van Buren.

Eersaem ende wijze, voirsichtige, bisonder lieff heren. So as uwe eersaemheyden mij gescreuen hebben van alsulck mergengelt, as jnt lant van Bueren geset is opten vythemse geerfden, elken mergen een oert van enen gouden gulden, dat betaelt soud werden aen mijnen heer, de greeff van Bueren, dat hem geschenct soud wesen tot sinen willekoem, begerende op mij, dat inden besten te verkallen, dat uwer kerken lant also buyten uwen weten ende consent van sulken pennynge onbelast mocht bliuen, wanttet geestelick gemortificeert goed es etc., gelijk uwer eersaemheyden brieff aen mij geseynt dat vorder jn helt, heb jck guetelick ontfangen ende redelick verstaen. Waer op uwe eersaemheyden gelieuen te weten: het is waer, dat de jngeseten der stat ende lants van Bueren, mijnen heer de greeff van Bueren ghesenct hebben, doe hij yerst greef geworden was IIIe gouden gulden, vijf jair lanck duerende, daer gheen gheerfden van buyten den land van Bueren toe gelden sullen, dan alleen die jngeseten der stat ende lants van Bueren; dan het is bynnen twe jaeren geschiet, dattet lant van Bueren aff gebrant is bouen dingtael ende goede veylicheyd, dat den lantluden enen groten penninck gekost had; so hebben die lantluden noch anderwerff een wedersaet geworuen tegen ander derpen, dat hem noch een grote som van pennynge gecost heft, die sij tot Culenborch mit fynancien ende kommer hebben moeten weruen, ende sijn also jn bruijck weren bliuen sitten op hoer pachtgoet etc., so heft mijn heer de greeff van Bueren gconsenteert, dat alle vythemse gheerfden den armen ondersaten des lants van Bueren tot hoeren commer, as vorss. is, geuen sullen van elken mergen lant I oert van enen gouden gulden, ende daer en sal mijn heer noch nyement enen stouer baten aff hebben, dan alleen die arme lantlude, die so bouen veylicheyd beroeft ende verbrant sijn. Aldus, lieff heren, heb jck trouwelick dat best gedaen, ende heb met den drossat ende ritmeyster gesproken, dan jck en kan anders nyet geweruen, dan dat der kerken lant van den Doem mede sal moeten gelden, want die Regeliers van Boemel ende ander geestelickheyd, die int lant van Bueren groet goet hebben, mede gelden. Dan die drossat heft beueel gedaen, dat men die pennynge manen sal vande pachters ende die pechters sullent verleggen ende sullent weder korten aende pachters, die sij sculdich sijn. Jtem so heft den Doem tot Ass omtrent LXXX mergen lant, die aen de heerlicheyd van Bueren geweest hebben, ende hebben oeck een tijt ledich gelegen; daer sullen uwe eersaemheyden den pastoer van Bueren een beueel off moeten doen, so hij der kerken goet bewaert, want die huylude anders mit recht daer op veruolgen sullen. Bisonder, lieff heren, uwe eersaemheyden sullen in deser sake, om Goeds wil, goedertieren wesen, want dat gelt jnden gemeynen orber van den arme lantluden komen. Lieff heren, jck heb dat best gedaen ende altijt gheern doen wil, wat jck uwen eersaemheyden te lieff gedaen kan, dat ken onse Heer Got, die uwe eersaemheyden bewaeren wil gesont. Gescreuen met mijn hant, op sunte Mertens dach, jnden wynter, anno etc. XCIX.

GIJSBERT VAN BUREN.

Opschrift: Eersame ende wijsen deken ende capittel der kercken vanden Doem tot Vtrecht, mijn bisonder lieff heren.

Deel, D. 198.

CXLI.

Jan van Egmont deelt aan zijnen broeder Frederik, heer van IJsselstein, mede de aan hem gepleegde ontvreemding van eenen bezegelden brief van Arnold, hertog van Gelder.

Edel, wailgeboren, lieue broeder. V lieffden hebben mij nu myt meester Peter Brant entbaden, woe v lieffden verhoert hedden, dat Jan Goltsmyt mijn dienre mij eynen brieff affhendich vnd ondragen solde hebben, den hartoch Arnolt seliger besigelt sold hebben, aingaeude die auergifte des lantz van Gelre. Soe is wair, lieue broeder, dat ick Johan Goltsmit onder die knecht, die voer van wegen mijns heren van Cleue te Rienen lagen, ende dair na van wegen mijns heren van Vtricht bynnen Gennep gelegen hebben, gesant hadde, om mij altoes te laten weten, wair die knecht voerscr. dat hoeft hynne keren wolden, tsoe mij vele scriftlike vnd oeck muntlike verbadinge vnd wairschuwyngge quamen, dat Robbrecht van Aerberch mitten knechten voer Purmerend trecken wolde, dair toe ick mij van als tot mijnen groten kost versien hadde, alzo dat mij voer hoer koemst nyet vele en gruwelden; soe en hadde ick in langen tijt vanden seluen Jan Gotsmit egeen tijdinge gehadt vanden knechten, als hij mij gelaefft altijt te laten weten, ende hebbe warechtich verstaen, dat hij zeder der tijt, dat hij van mij toech onder die knecht nyet geweest en hefft, vnd hefft al tot Doesborch vnd tot Nijmegen geweest; dan hebbe alzo voel vernomen, dattet certein wair is, dat hij mij eynen brieff gestolen hefft, die hertoch Arnolt eens liet besegelen ende myt sijnre hant onderteykenden, doe hij tot Remunde laetstwerff kranck lach, dair mede hij erfliken auergaff hertoch Kaerl ende sijnen eruen ende nakomelinge dat ganse lant van Gelre, als v lieffden wael weten moegen. Ende soe gerynge als ick dese thijdinge vernam, hebbe ick al mijne briue, die ick hebbe, auersien, ende en hebbe nyet daer vyt gemyst dan den seluen brieff, den welcken ick korts te voeren gesien hadden, eer hij van mij toech onder die knechte als voerss. steet. Ende woe hij ain desen brieff gekommen is, dat is alzo toe gekommen, om dat ick on myt meer anderen beualen hadde, enen brieff te soeken onder mijne briuen, die hertoch Willem van Hollant in voerthiden be(se)gelt hadde, die hij sacht dat hij gesien hadde, doe hij Wolters van Dalen knecht was, eer hij mijn artchiert wart, soe mach hij den brieff voerscr. gestalen hebben ende hefft on mijnen heer van Gelre gebracht, die daer zeer wael mede te vreden was, als ick verstaen hebbe, woe wael on dat nyet voel helpen en mach, want ick den brieff te Mechelen gehadt hebbe, dair hij op die tijt vandes konynck ende mijns gnedichs heren vrunde gesien is, die on myt allen nyet en achten, seggende dat hoerre beyder gnaden myt den brieff sich nyet behelpen en wolden, dan mitten rechten van den rijck ende mit anderen briuen, die hertoch Kaerl daer van hadde. Alsus hefft hij nyement scade hier mede gedaen, dan hem seluen, want hij een dieff ende verreder dair mede geworden is. Jck danck Got, dat hij mij geen ander briue genomen en hefft, als: van mijnen tol tAernem ende andere briuen van losrenten, van Baer ende van mijn assignacj van XXXIIJ^m gulden bij terminen te boeren vanden tol van Gorkem, die ick noch, Got heb danck, alle gader gevonden hebbe. Et moet wael een recht volmaeck verreder sijn, want synt der thijt, dat hij mij den brieff gestalen hadde, screeff hij mij twe mael om meer teergeltz. Jck hebbe synt wael gedacht, dat die geen, die hem nyet en scaemt een openbaer bordeel hoer te truwen, dat die alre scanden doer gekommen is; hij hefft omtrent XIIIJ jaer mijn dienre geweest ende hefft altijt mytten monde soe quaet Gelres geweest, dattet wonder was, ende hefft nu sijnen aert alsus getoent. Jtem Gerit Myddeldorp sacht mij tjaer te Mechelen, dat ick desen Jan Goltsmit nyet geloouen en solde, want ick doch sinen vader wael kende. Lieue broeder, ick hebbe verstaen, dat een obseruant bij v

lieffden is, die v gesacht ende gebeden sold hebben, dat gij mij waerschuwen solt, dat ick wael toe sien solde, want ick sommigen bij mij hedde, die mij verraden solden. Lieue broeder, is dair wat aen, soe hefftet mij vreemde, dat v lieffden mij dat nyet gescreuen noch ontbaden en hebben om te bet tot mij seluen te seluen te sien, angesien dat onser nyet voel en sijn, ende als ick nyet en weer, soe weer ommer een te myn. Alsus soe bidde ick v, lieue broeder, off gij yet hier van wust, dat mij van weer te weten, dat v lieffden mij dat wolden scriuen off ontbieden.

Jtem also v lieffden mij laetst screuen verstaen te hebben, dat die konynek van Vranckrijck mijnen heer van Gelre dair behalden solde hebben, ende dat gij ain mijnen heer van Gulick gesant hedt, om die wairheit dair van te weten, soe hebbe ick kortz een persoen int lant van Gelre gesant gehat, die mij voer waer gesacht hefft, dat sijn selleffs dienre die van on kommen sijn, die seggen dattet waer is ende vloecken die geen, die on geraden hebben, dat hij ye in Vranckrijck reet. Ende dit selue hefft Henneken mijn kemerlinck nv tAndwerpen in de merckt hoeren seggen des greuen dienre van Nassou, die op die tijt oeck dair was. Hier mede, lieue broeder, sijt Goede beuolen, ende scrijft somwilen van uwer thidinge. Gescreuen myt mijnre hant op alre Zielen dach, anno XCIX.

J. DEGMONT.

Opschrift: Den edelen, waelgeboren, mijnen bisonderen lieuen broeder,
heren Ffderick, greue tot Bueren, heer tot IJsselstein etc.,
in sijn hant.

Het oorspronkelijke, thans onder mijne berusting, is afkomstig uit het voormalig
archief van het graafschap Buren.

CXLII.

De stad Hoorn aan den domdeken van Utrecht en den deken van West-Friesland, ter zake van kerkelijke aangelegenheden.

Nae betaemlike grueten, zeer vermoghende, wize ende gheestelike prelaten. In tiden onlancx gheleden, hebben wij ontfangen uwen brieuen, dair wij v niet te vollen van dancken kunnen, want ghij aanziet dat weluaren der stede van Hoorn, om die dienste Godes dair inne te gheschien, zonder des van ons versocht te wezen, alst bliket bij vwen brieuen, dair op ontfangen ende lieflick ghevisiteert ende wel verstaen. Dair om wij vwer lieffden ende moghentheit laten weten mids dezen, dat wij op een dinghesdach laet verleden hebben wt cracht van uwen brieuen tot tien vren voir middach versocht an den deken van Hoorn, uwen dienair ende die ghemeen priesterscap van Hoorn, om dat zij wilden voertan die dienst ten Goids doen ende weder annemen als hem ghescreuen was, twelck wy niet ter effect hebben kunnen doen, mer zij hebben hair beraet ghenomen tot drie vren na middach, ende als doe zoe hebben wij vernomen, dat uwen deken in beveysnde manieren zoude obediert hebben uwen scriften mit woerden alzoeludende, dat noch hy noch zijn priesterscap tot noch misse ghedaen heft, noch yemant van hemluden, tot groete confusye, discordie ende vermineringhe van die dienste Godes in die stede van Hoorn, ende het te verduchten is van meerder marcklike periculen dair van te comen, het wair dat het bij behoirlike prouisie van uwe vermoghende onse gheestelike heren ende prelaten en verscuttet wair. Hier omme begherende, dat ghij den zelfden quaetwilligen uwen deken alsoe wilt beuelen mit den ghemeen priesterscap mit veerder scriften, op (dat) die diensten Godes voirtganc moghen hebben ende alle quaet in uwe jurisdictie verhuet mach zijn, ende uwen brieuen obediencie ende ghehoirzaamheit hebben. Ende oick oetmoedelike begherende, indien vwer euerentie guetduncken zall, om mit den boede een priester te ordineeren, die hier die dienste Godes aen name mit den ghemeen priesterscap

ende anders als uwen gueden raet hier inne draghen zal. Ende om ons nae uwen raet te leuen ende te reguleren, wilt onder uwe signet weder omme scriuen, dat ghij van wilt gedaen hebben ende wij als kinderen des onderdanicheits zullen bereit wesen om te onderhouden ende te achteruolghen, niet alleen dit onzen voirdeel niet (?), wes die guede stede van Hoirn v ter liefsten kan gedoen, dat ken Gotd, die uwer liefden wil sparen, lanckliuich, zalich ende ghezont. Ghescreuen wt Hoirn onder dat signet der stede voirsr., op sunte Andries auont, anno XCIX^o, bij ons

Die stede van Hoirn.

Opschrift: Den eerwaerdighen, voirsichtigen ende wizen, onzen gheesteliken prelaten ende heeren, den doemdecken ende capittulaeren heeren des jurisdictie van Westarieslant, hairen besonderen vrunden ende gebieders tot Vtrecht.

Deel. B. 153.

CXLIII.

De bisschop van Utrecht, zich uit het Sticht moettende verwijderen, berigt aan de 3 staten van Utrecht de personen, die hij in zijn afwezen tot zijne stedehouders heeft aangesteld.

Van Goides genaden Friderich, biscop tUtrecht, geboiren marggraue van Baden.

Erbairen, lieuen vriende. Van den hoigeboiren fursten, onsen lieuen broeder, heren Cristoffeln, marggrauen to Baden etc., zijn wij nv doir schrift vrientlike gebeden ende ernstlicke ervoirdert, vns bij sin lieffde bynnen die stadt Trier te voegen, merckelicher sacken haluer, dair van sinre lieffden sinen kynderen ende dem furstendoeme Baden ere ende wailfaert mach comen. Ende want vns dan siner lieffde, als vnser eenigen broeder, sulcker sijnre begerde gheyns zyns weygeringe te doen geboert, sin wij dairop in meenyng mitter hulpe Goides vns op morgen alhier to erheuen ende den naisten wegk totten gemelten vnser lieuen broeder te voegen; doch ganser hopenyng in coerter tijt weder te comen. Hebben dair omme jn sulcken vnser aiffwesen tot vnser stede-houdereren geordeniert der erbairen ende edelen, vnse lieue getruwe raiden, meister Ludolp van den Vene, decken vnser Doemkercken, heer Willem van Montfort, proest vnser kercken totten Oude Munster tUtrecht, Johan heren tot Montfort etc., ende Lodewijch, broeder tot Montfort, wellicx wij v hiermede in den besten alsoe te kennen geuen, aen v begerende, off in vnser aiffwesen enige saken yn vallen woirden, die van noeden weren, aen ons te brengen, sulcx tot allre tijt aen die voirsz. vnse stedehouderere laten langhen, die welcke van vnser wegen einen yegeliken mit hoeren getruwen raide behulpelicke sullen wesen, dairmede jn sulcken vnser aiffwesen vnse lande ende vnderstaten tem besten moigen vnderhouden ende bescermt werden. Goit zij mit v. Gegeuen jn vnser slote Duerstede, opten IX^{en} dach in Decembrj, anno etc. XCVIIIJ.

Get. nosz.

Opschrift: Den erbairen vnser lieuen vrienden, den dryen staten vnser Nedergestichts van Vtrecht.

Deel, B. 153.

CXLIV.

De bisschop van Utrecht aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter zake van de aantasting van den schout van den Dom, door de IJsselsteinsche krijgsknechten.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vrienden. Uwen brieff vanden date den XXJ^{en} dach deser maent van ons gesant, onder anderen beroerende, woe een deel reisiger den scholte onser kercken ten Doem sijn tasse met tgene dair jnne wesende genoemen hadden, ende als men dan nyet vaste en wisse wie die

gené waeren, dat als voirss. deden, waeren gij van ons begerende, wij dair omme ondersoick lieten geschien, ende onderuonden, dair nae bearbeiden, den voirss. scholte sijne affgenomen tassche mit tgene dair jnne wesende weder gegeuen ende bestalt worde etc., hebben wij guetlijke ontfangen ende waill verstaen. Soe, lieue vrienden, sijn wij bericht geworden, dat enige rutheren bij onsen neuen van IJsselsteyn wesende gedaen solden hebben; dair op wij aen hem deden scrijuen, onder anderen van hem restitucie begerende; heeft hij ons nv dair op ter antwoerde gedaen, als gij sien moegen in copijen van zijnen scrijften, hyer jnne gelacht; wair op wij begeren, gij den voirss. scholte bij sijnen ede versoucken, ofte hij yet meer, bouen tgene hij weder gecregen heeft, verloeren heeft ofte nyet. Ende indien hij noch ten sijnen nyet gecomen js, wilt ons dat mitten yersten wittigen; willen wij alsdan ter stont sulx onsen neuen voirss. doir onsen scrijften doen verstaen, dair doir wij hopen die voirss. scholte ten sijnen comen sall. Onse Heer Got zij met v. Gegeuen vp vnsen slotte tot Duerstede, vpten XXVJ^{en} dach jn Decembrj etc. XCIX.

Get. II. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaeren, vnsen lieuen vrienden, prelaten ende capittelen vnser vijf goitshusen tUtrecht.

Deel, B. 120.

Het in dezen brief vermeld afschrift van het antwoord van den heer van IJsselstein, luidt aldus:

CXLV.

Den hoichweerdige jnne Gode, hogeboeren ende vermogende fursten ende heren, heren Frederick, van Goits genaden bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden, mijnen geneden lieuen heren.

Hoichweerdige, jnne Gode, hogeboeren vermoegenden furst, gen. lieue heer. Uwer genaden brieff op huden sondach heb jck alhyer tot Gorkum ontfangen ende waill verstaen. Soe, gen. lieue heer, en heb jck van egheen gelt geweten, dat uwer genaden ondersait genomen was; dan soe jck wt IJsselsteyn rijden soude eirgisteren, waert mij sulx te kennen gegeuen, hoe die scholtes vanden Doem tUtrecht gelt genomen solde sijn, (des) mij nijet genoich verwonderen en konde, soe heb ick mij die saick soe ondervraicht, dat een van mijnen dienre, doe ter tijt mit mij jnden velde wesende, den seluen scholtes voirss. sijn tass ende gelt hem genomen solde hebben, soe heb jck, gen. heer, den seluen knecht voir mij jnden velde komen laten, ende den seluen soe voirbracht, dat hij dat selfde gelt, dat hij sacht dat he den scholtes affgenomen had, ons wederomme van stonden aen ouer geuen most mit enen cleynen pater noster, tself jck wederomme jnder stat Yselsteyn gesunden heb, omme den scholtes des weder te doen geuen mit sijn slotelen ende den tess, die bynnen Yselsteyn gebleuen was, mit allet tselfde, dat den scholtes affgenomen mochte sijn. Js den scholtes hyer en bouen yet meer genomen, dan hij weder gekregen heeft, dat hij mij die dan selue weet te wijse, ofte hore naemen warachtlijken nomen, jck wilse soe straffen, dat v genaden sien sullen dattet mij leit js, ende dat ick zeer ongerne uwer genaden ondersaten noede arch van mijnen wege wederuaeren solde laten, dan anders dan doicht ende ere te bewijsen, te beschudden ende voider te doen; twelck die van Vtrecht mij ende die mijnen mit cleynen saken der gelijcken nyet en doen, ende weigeren mij geleide, ende kieren mijnen boden durch hoer stat nyet te moegen rijden, dwelck sich moegelijk nae luden der dedinge ende soenen nyet geboeren en solt. Onse Heer Got uwe genaden altijt wailuarende jn frouden bewaeren. Gescreuen op sundach voir Kersdach, anno etc. XCVIIJ^o.

Frederik van Egmont, greue tot Bueren, tot Leirdam, heer tIJsselsteyn ende tot Cranendonck.

Deel, B. 121.

CXLVI.

Verzoek van Jan van der Aa, aan de 5 kapittelen van Utrecht, tot betaling van 100 gulden, hem nog ontbrekende aan de hem toegekende som wegens zijne bemoeijingen in de vereffening hunner geschillen met den heer van IJsselstein.

Eerwerdige, edel, vrome vnd wijse, vorsienige heren. Jck gebiede mij zeer tot uwe liefden, den welcke ic hope wel in dechtich te wesen, woe dat enijge van v heren tanderen tijden van mij begeert hebben, alsoe twijste ende geschille geweest is tussen den edelen vnd waelgebooren mijnen heer van Iselsteyn aen deen sijde, ende uwe liefden aen dander, dat ic waeldoende de saken ende gescillen mit vrinden hulpe soude willen tot eendrach ten helpen beleyden, men soude dat op mij versculden ende verdienen, vnd wes kosten ic daer om dede, dat uwe liefden mij die verstoren ende vergelden soudent. Soe eest, goede heren, als uwe liefden wael kenlic is, dat ic genen aerbeyt gespaert, met vrinden hulpe dese saeken hebben helpen tot eendrachten beleyden tot mijnen groeten kosten, die mij noch nyet vernucht noch betaelt en sijn, hoe waell dat uwe liefden om mij daer toe te helpen, dit in handen van goeden zekeren mannen gesteelt hadden, dwelck noch tot geender wtdrachten gecomen is, noch tot geender betalinge en heb mogen comen. Js dair om mijn vrindelic begeren, alsoe mij noch oeck gebreckt vanden vier hondert gouden gulden, die mijn heer van Iselsteyn mij sculdich was, ende mij aen uwe liefden bewesen heeft, hondert corrente gulden off daer outrent, als dat wael blijcken mach bij brieuen ende quitancien, daer van wesende, dat uwe liefden mij tot mijnen resten van hondert gulden, ende mijn wtgeleyde kosten behelpen willen, als dat wael billicx ende reden is; jck wil dat alijt nae mijnder machten op den seluen uwe liefden gerne versculden. Ende wanneer ic mij tot den seluen penn. sal mogen verlaeten, sal belieuen uwe liefden mij een bescreuen andtword te seynden met brenger des brieffs. Bijsondere lieue heren, onse Her God will uwe liefden gespaeren in voerspoit ende lange gesonden leuen. Gescreuen tot Gorcum na Alder Kijnder dach, anno XCIX.

Get. GERTRVT VANDER AA, HER JANS HVSFROWEN BAILL.

Opschrift: Eerwerdige, edele, vrome ende vorsienige, prelaten, dekenen ende capittelen der vijff godshuser, ridderscap, stat ende stede des Gestichs van Wttert, aen dese sijde des Yselen, mijn bijsunder lieue heren.

Deel, D. 202.

CXLVII.

Rijck van Rijckensteyn zendt aan Ludolf van Veen, domdeken, en Jan, burggraaf van Montfoort, als stedehouder des bisschops, de klagte der stad Wijck te Duurstede over den dijkgraaf van den Lekdijk.

Mijnen willigen dienst te vorens, wirdige ende edel leue heren. De stadt van Wijck ende andere mijns g. h. vndersaten hier vmlangs geseten, hebben mij in affwesen mijns g. h. clagelicken tkennen gegeuen, woe dat de dijkgreue kloekenslach gedaen ende geboden hebbe, elck opten dijk the komen. Ende want dan in voir tijden bij den drien staten ouerkomen sij, dat de dijkgreue geynen kloekenslach doen sulle, ten sij dat dat water an den nagel, den v lieffden her doemdeken van wegen der drien staten hebben helpen steken, gekomen sij, soe en sij op dit mail dat water op twee lagen nycht anden nagel gekomen, meer noich dair toe thants een lage gevallen ende sij noich vallende. Meynen dairomme de dijkgreue de costen opte lande nycht reken sulle, den allen nycht tegenstaende en wille de dijkgreue hoen nycht oirloff geuen, comende

tot hoeren groten costen ende achterdeel in desen marckte, van mij begerende hoen van wegen mijns g. h., de een ouerste dijckgreue sij, oirloiff to geuen, des ick mij, als een vytheysche ende der saeke ten vollen nycht verstant hebbende, nycht hebbe willen vnderwynden, dan geue uwen lieffden, alse sthadthouderen mijns g. h. sulx inden besten tkennen van wegen mijns g. h., begerende mij dair inne then besten the willen raiden, offte alse stadtholdere anden dijckgreuen the doen schrijuen, woe dan sulx best duncken sall uwen lieffden, de selue Got Almechtich lange vrolick ende gesunt bewaeren moet. Gescreuen mitter haest tot Duersteden, opten XXIIII^{ea} dach in Februario, anno etc. VC.

Altijt vwer lieffden guetwillige
Rijck van Rijckensteyn, hoiffmeister.

Opschrift: Den wirdigen ende edelen meister Ludolph vanden Vene, doemdeken Utrycht ende her Johan, heren tot Montfoirde etc., stadthouder mijns gnedigen heren van Utrycht, mijnen besunder leuen heren.

Deel, A. 275.

CXLVIII.

Philips, aartshertog van Oostenrijk, aan het kapittel van den Dom te Utrecht, ter zake der pauselijke aflaatsbrieven.

Philippus, archidux Austrie, dux Burgundie etc., comes Flandrie, Thirolis, Arthesij etc.

Venerabiles et egregii, amici nostri charissimi. Placuit summo domino nostro sanctissimo ad instantissimas preces nostras concedere indulgentias plenarias anni Jubilej in omnibus ecclesijs et locis ditioni nostre subjectis, quas reuerendus in Christo pater, dilectus ac fidelis consiliarius noster, dominus Petrus, episcopus Tornacensis, in hac parte commissarius apostolicus et earumdem indulgentiarum executor, duceret eligendas, qui eadem fretus auctoritate et de nostris quoque permissione et consensu, eas ipsas indulgentias in nonnullis ecclesijs et locis nostrarum ditionum, sub diocesi et jurisdictione Trajectensi episcopi consanguinei nostri charissimi existentibus, ponere et collocare instituit. Vestras proinde dilectiones ex animo requirimus et rogamus, velint cum nostro tum vel sancte sedis apostolice intuitu consentire, ut indulgentie ille possint in locis illis, que in dicta consistunt diocesi, executioni debite demandarum (?) mandando omnibus subditis et officarijs vestris etiam per litteras patentes, quatenus opus sit, quo res pro eius qualitate geratur honestius decentiusque, vt prefato Tornacensi episcopo aut suis deputatis in premissorum executione omnem operam, auxilium assistentiam et fauorem exhibeant et faceant, ab illis quorum intererit exhiberi, omnibus impedimentis, contradictione et disturbio semotis, non obstantibus etiam certis priuilegijs et litteris apostolicis, vobis in contrarium concessis, quibus non vtendo nunc presentim in re tam pia tamque justa nihil de jure vestro detrahetis, quin ymo honori vestre optime consuletis mandatis apostolicis ita, vt equum est morem gerendo et nobis quoque rem gratissimam effeceritis, cuius non erimus immemores, si quid a nobis deinceps in rem vestram effici possit, nouit Altissimus Deus, qui dignationes vestras conseruare dignetur incolumes. Ex opido nostro Gandensi, die XXVI^a Februarij, anno quingentesimo.

Get. PHS.

lager HANETON.

Opschrift: Venerabilibus et egregijs viris, preposito, decano et capitulo insignis et maioris ecclesie Traiectensis, amicis nostris charissimis.

Deel, A. 276.

CXLIX.

De bisschop van Utrecht dringt bij de 3 staten van Utrecht ernstig aan tot opbrenging der verzochte 12,000 guld., ter betaling van het krijgsvolk enz., in gebreke waarvan hij protesteert tegen alle nadeel, daaruit voor den lande kunnende voortvloeyen.

Van Goits gnaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Soe als wij laitste aen vnsen afscheit van Vtrecht, nementlijke den XIII^{en} dach in desen maent, aen vnse vijff goitshuse hebben doen veruolgen ene entlijke antwoert vp sulck toesegeen zij ons laitst gedaen hebben beroerende die besegeling voir die twaelff dusent gulden, soe zij ons belieft hebben, op onse tafelgueden vp te brengen etc., hebben die voirss. vnse vijff goitshusen ons aenden gemelten vnsen afscheit onder anderen ter antwoert gegeuen: dat sij desshaluen vpten dinxdage naist dair nae generail capittell houden, ende ons alsdan ene entlijke antwoert geuen soudn, dair op wij dan die edele ende eirbare, vnsen lieuen neue ende getruwen raden Loduwich, broeder tot Montfoerde, ende heren Johan van Zulen ende van Nyeuelt, ritter, hebben geordiniert sulcke voirss. antwoert van onss wegen toe outfangen ende ons die mitten yersten te verkundigen; dwelcke onse raden ons op gisteren hebben doen scrijuen, dat sij bouen voele veruolchs, vpten voirss. dinxdage ende oick donredage dair nae in deser sake gedaen, gene entlijke antwoert hebben moegen krigen, welck ons nyet genoich en kan verfreemen, aengesien, dat wij doch vorders nyet doen veruolgen, dan dat gene ons hyerbeuorens bijden voirss. vnsen vijff goitshuser belieft is. Oeck sulke voirss. gelden anders nyet dan op vnse eygen tafelgueden opgebracht sullen werden, ende die doch nyet jn onsen profijte, mer tot behoiff ende beschermenisse vnser lande verschoten sullen werden, woe waill nochtans dat oirloge van ons nyet heergecomen js. Ende soe wij dan vp onse voirss. goitshusen voir gedaen toe segge ende gueden geloue, die voirss. rutheren, — omme te verhueden roiff, brandt ende andere lasten ende verderfinisse vnser lande, — desgelijcx oick onse borgere van Vtrecht ende anderen, — den wij ene merckelijke somme opgesproken hebben, mit groter moeyenisse ende arbeit ende dairstreckinge, allet ende meer dan jn onsen vermoegen geweest js, — dair toe mit onsen brieue ende segelen, thent heer toe opgehouden ende te vreden gestalt hebben, ende die termijne hoerre betalinge eensdeels verschenen ende die anderen nv vast verlopende sijn; begeren wij noch aen v mit gansen eernste, jn vermaninge der voirss. vnss vijff goitshusen gedaen toesegeen, gij ons noch sonder enige vertreck ene entlijke antwoert vanden voirss. saken willen geuen, da mit wij ons tot betalinge der voirss. rutheren ende vnsen borganen van Vtrecht ende andere, dair nae moegen weten te richten, ende onsen segelen ende brieuen, wij desshaluen ouer ons hebben moeten geuen, genoich gedoen kunnen; dan jndien ons hyer jane ommers gene behoirljke ende wtdragende antwoert, veruolgen mochte, — des wij ons doch tot v wt gueden gelouen ende vertruwen nyet versien willen, — ende hyer en bouen vnse lande ende ondersaten vanden voirss. rutheren met roiff, brant, vengnisse ofte anders belast worden, soe ons jn geenrewege moegelijk js, anders enige gelden op te brengen, des willen wij hyer mede onse vnschult, dat sulx mit onsen willen ofte doir onsen versuem nyet en geschiet, gedaen ende mit desen onsen brieff protestiert hebben. Welx wij v alsoe jnden alrebesten te kennen geuen. Onse Heer Got zij met v. Gegeuen vp onsen slote tot Vollenhoe, vpten XXIIJ dach jn Martio, anno XV.

Get. HOSZ.

Opschrift: Den eerbaren, vnsen lieuen vrienden, den drien staten vnser Nedergestichts van Vtrecht.

Deel, A. 279.

CL.

Burg., schep. en raad der stad Groningen verzoeken burg., schep. en raad der stad Utrecht, huane afgevaardigden te zenden op de door den bisschop van Utrecht vastgestelde dagvaard, tusschen den hertog van Saxon en de stad Groningen.

Werdige, erbaere, duchtige ende ersame lieuen heren, gude vrende. De hoechwerdige, doerluchtige hoechgeborne fflurste, onse gnadige lieue here van Wtrecht, tusschen den doerluchtigen ende hoechgeboernen fflursten van Saxon etc. ende ons een dachuaert op den sondach Judica naestkomende begrepen ende geramet hefft, omme tusschen den partijen vorss. een wes guetlicks handels to verhandelen ende toe doende. Alsdan wij een mede lyd sint des seluen Stichtes van Wtrecht vorg. ende geerne Gestichts luden bliuen willen, soe wij sculdich sint, jnden wij soe seer neer benouwet en worden, dat wij van nodes wegen daer wtgedrongen worden, wij ongeerne, kent Got, deden; begeren daer omme andachtliken juwe erbarheyden, yp den vorss. dage Judica toe Vullenhoe willen doen schicken ende hebben juwer erbarheyden vulmachtigen vrende, omme dat beste, alst nutte ende orber sal wesen, myt malkanderen to helpen raden; mede begeren oec ons neet jnden quadesten affnemen willen, dat wij juwe erbarheyden sulks neet tijtliker verwittigen ende to weten hebben doen, angemarkt onse gnedige heer vorg. ons des een cleyne tijd vor datum sbrieffs hefft doen verwittigen. Hyr jnne juwe erbaere werdicheyden syck soe bewisende, als wij ons dess en alles gudes ganslike vorseende sint tot de selue juwe werdicheyden, de God de Here salichlike gesund, waluarende bewaere. Gescreuen onder onss secreet, des sondages to myd uasten, anno etc. quinquagesimo.

Borgermeesteren ende raedt der stad Groningenn.

Opschrift: Den werdigen, erbaeren, duchtigen ende ersamen doemdecken ende capittelen, borgermesteren scepenen en raedt tUtrecht, onsen besunderen lieuen heren ende guden vrenden.

Deel A. 281.

CLI.

De bisschop van Utrecht dringt nader bij de 3 staten van Utrecht aan, op de opbrenging der genoemde som, tot de betaling van het krijgsvolk enz.

Van Goides genaden Frederick, biscop tUtrecht, geboiren marggraue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. Vwe antwoirde, vns nv to gesandt op vnser schriuen, wij onlancx vnser dryen staten gedaen hebben, beroerende die versegelinge der twolff duysend enckel gulden etc., hebben wij mit breyderen jnnhould vnes brieffs, mit sampt bijgelaichter verteykenisse der articulen, dairjnne ghij meenen noch gebrecke wesen sall, gelesen ende wail verstaen. Ende soe dan die termijnen der betalinge der rutteren ende oick vnser boirgeren ende anderen nv op dese Pascha verschijnen werden, dairtoe wij een merckelicke somme pennynge hebben moeten, ende die anders gheenszyns dan op vnse tafel gueden op te brengen weten; oick ons corte haluer der tijt nyet moegelijke is, nae vwer begerde, die voirsz. articule ende gebrecken voir desen Pascha te doen rechtuerdichen; begeren wij noch nae als voir aen v, mit allen ernst, ghij die sake noch beter ouerleggen, ende der voirsz. vnser begerde, vwer voorgedaner tosegge nae, vns noch een vnuertogen eyntlike antwoirt willen doen geuen, dairmede wij den voirsz. rutteren ende vnser boirgeren ende anderen gelouen gehalden, ende vnser seggel ende brieuen genoich gedoen kunnen, te verhueden voirder last, besweringe ende verderffnisse, soe vnser landen ende vndersaten wt deser vertreckinge

comen maich; soe zijn wij der meyninge, vns, mitter hulpe Goides, nae desen Pascha bij v te voegen, nae vwen raidt ende gnetduncken die voirsz. articule ende gebrecken te rechtuerdichen, ende nae ervyndunge yegelicken gebrecken dair jnne te doen ordinieren, als sich wail behoeren sall; dan wij selfs gar vngern sien ofte hoeren solden, dat die voirsz. yngeboerde pennynge anders dan tot profijt ende beschermentisse vnser lande gecomen weren. Ende woe wail wij vns, nae alrer gelegenheit der saken, genselike tot v willen versien, ghij vns die voirsz. eyntlike antwoirde langer nyet vertrecken werden, begeren wij doch, wt groeter noeden der saken, ghij vns die mit desen vnser boden ouerschriuen willen, vmb dair nae moegen weten te holden. Goit zij mit v. Gegeuen in vnser slote tot Vollenhoe, opten VII^{en} dach in Apprii, anno etc. XVe.

Opschrift: Den erbairen, vnser lieuen vrienden, prelaten ende capittelen vnser vijf goitshusen tUtrecht.

Get. HÖSZ.

Deel, A. 234.

CLII.

De bisschop van Utrecht meldt aan de 3 staten van Utrecht, tot stedehouder in zijne afwezigheid, Jan, burggraaf van Montfoort, te hebben aangesteld.

Van Goits gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgraue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Alsoe gij weten, wij corts nae Colne vpter dachuaert, tusschen onsen oehem den hertoge van Cleue ende ons verraempt ende aengestalt, reysende werden, hebben wij jn onsen affwesen tot onsen statholder gemaict ende geordiniert den edelen vnser lieuen neuen en getruwen raidt, heren Johan, heren tot Montfoerde etc., onses lants saken te expedieren, ende weert v hyer en bynnen enige saken voir quemen, dair jnne gij onses neuen voirss. van onser wegen bedorsten, begeren wij guetlijke, gij hem dair jnne omme sijns raits van onser wegen te doene te hulpe nemen, omme dair nae die saken gueden voirtganck moegen gewynnen. Hyer jnne doende, als wij ons ganselijcken tot v versien, willen wij dat tegens- v jn allen gueden erkennen. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, vpten XXIII^{en} dach in Apprii, anno XVe.

Get. HUNDEBERE.

Opschrift: Den cerbaeren vnser lieuen vrienden, den dryen staten vnser Nederstichts.

Deel, A. 236.

CLIII.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht den 23 Julij hunne gedeputeerden te Wijk te Duurstede ter dagvaard over 'slands zaken te zenden.

Van Goits gnaden Friderich, bisschop tUtrycht, geboren marckgreue van Baden.

Eirbaere, leue vrunde. De saken, v vnlangs jnden drien generail capittulen van vnser wegen geopent, hebben wij den gedeputierden vnser drier stede, Deuenter, Campen en Swolle, dairop vp huden bij vns verschreuen ende erschenen, oick tkennen doen geuen, die vns dairop geantwoordt hebben, woe sulcke saken lestich sijnnen ende vnse gemeyne lande an beyden zijden der IJssulen angaen, dair jnne v sunderlunge behoer voir te ramen; des haluen van vns begerende, v noich dairop the verschriuen ende uwen voirraem the hoeren. Sus hebben wij vnse gemeyne ritterschap ende stede an dese sijde der IJssulen dairop doen verschriuen tegen morgen ouer achte daghe, nementlicke: opten XXIII^{en} dach dezer tegenwoirdiger maent, to acht vren voir middaghe, alhier

bij vns the komen. Ende is dem nae vnse guetlicke begerte, ghij, ansiende de wailuaert vnser lande, willen tegens de voirss. tijt uwe gedeputeerde mit volre macht dair jnne voir the ramen alhier bij vns hebben ende schicken, omme mitsampt vnser ritterschap ende steden alhier eendrechtlicken dair jnne the ouerkomen ende the sluten. Ende wie wail wij vns genslicken dairto verlaten, begeren des nycht the myn uwe bescreuen antwoordt. God zij mit v. Gegeuen in vnss sloite Vollehoe, den XV^{en} dach, in Julio, anno Domini XVC.

Get. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den erbaeren vnser vrunden, prelaten ende capittulen vnser vijf goitshuser, ridderen ende knapen vnser lants, burghermeysteren schepenen ende raidt vnser stadt van Vtrycht.

Deel, A. 292.

CLIV.

Dijkgraaf en heemraden van Schieland, Delfland en Rijnland verzoeken aan de 5 kapittelen van Utrecht, hunne afgevaardigden te zenden op de dagvaard te 's Hage, den 10 Aug., ter zake van het openzetten der IJssel-sluis door de stad Gouda.

Eersame, voirsienyge, wijse, lieue ende bij sonder zeer geminde heeren ende guede vrunden. Wij gebieden ons hertelijken tuwairt ende v wil belieuen te weten: als dat tot ons gecomen zijn die van Woerden, Bodegrauen, Zwanenburgerdam, Alphen ende meer ander, die welcke ons geclaecht ende te kennen gegeuen hebben die grote laste, jntrest ende scade, die op hem luyden ende op dat Neder Sticht ende oic op heel Noort-Hollant jnden winter voirleden geschiet is bijden jnlaten vanden wateren, gedaen bij die stede vander Goude mits op setten van zekere sluyse jnden Ysseldijck, ende jn meninge zijn dese toecomende winter noch ongelijke meer te doen, seggende: wij hebben nu een veynster op geset, mer wij sullen voirt die doeren op setten; twelck wesen soude tot grote verderflijke scade vanden lande, soe wel dat Neder Sticht van Vtrecht, als Scielant, Delflant, als Rijnlant, jst dat hier jnne gheen prouysie gedaen en wort. Wair om wij opten IJ^{en} dach van Augusto lest leden dachuairt gehouden hebben jnden Hage, om dit voirss. te weder staen, dair dat gesloten js v luyden gemeenlic te scrijuen, ende uwe aduys dair of te hebben, so ghij luyden dair mede jn gelant sijt. Wair om wij begeren zeer vriendelijken an v, dat ghij bij ons wilt comen, ofte uwe gemachtichde senden jnden Hage, opten X^{en} dach van Augusto naistcomende, om des anderen dages smorgens te achte vren te wesen bij alle die ghemene hoge hyemraden ende steden van Noorthollant, om hier op dachuairt mit malcander te houden ende dit voirss. te weder staen, so dat behoirt. Eersame, geminde vrienden, hier jnne doende, so mij v volcomelijc toe getrouwen, want ghij ons tuwairt altijt bereyt vinden sult, dat kenne God, die v allen wil sparen gesont. Tot Leyden opten V^{en} dach jn Augusto, anno XVe.

Uwe guetwillige, dycgraue ende hoge hymraden van Scielant, Delflant ende Rijnlant.

Opschrift: Onse lieue geminde vrienden, die deken ende gemene capittel van Oude Monster ende voirt alle die gemene collegien ofte goidshuysen van Vtrecht etc.]

Deel. D. 206.

CLV.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan het kapittel van den Dom te Utrecht, om aan zijn raad, Lodewijk van Montfoort, in diens afwezen, zijne prebende te doen behouden.

Van Gades gnaden Friderich, bisschop tUtricht, gebaren marggreue van Baden.

Erbare, lieue vrunde. Dat ghij den edelen onsen lieuen neuen ende getruwen raidt Lodewich, broeder tot Montfort, een deell jaren herwarts, tot vnser begherten, absencie sijre prebenden aldair belieft ende guetwillichlichen gegeuen hebben, dancken wij v seer hoichlicken, myt erbedinghe sulx altijt tegens v jn sunderheyt te verschulden ende genedichlicken te erkennen. Ende want wij des voirss. onser neuen jn onsen ende onses Gestichts saken noch dagelix ofté doch dat meeste-deel vanden jare tdoene hebben, soe dat hie sijne tijt aldair nicht compleren kan, js dem nae onse guetlicke ende vlijtighe begeerte, ghij willen ons te leue ende geuallen den vorgemelten onsen raede absencie sijre prebenden van desen to komenden jare belieuen, als wij ons des genslichen tot v versien. Godt sij myt v. Gegeuen jn onsen slotte Vollenhoe, den XXI^{ten} dach in Septembrj, anno Domini XV°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den erbaren onsen lieuen vrienden, deken ende capittel onser kercken then Doem tUtricht.

Deel, A. 297.

CLVI.

De bisschop von Utrecht verzoekt aan het kapittel van den Dom te Utrecht antwoord op den voorgaanden brief.

Van Goits genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Alsoe gij den edelen vnsen lieuen neuen ende getruwen raidt Lodewich van Montfoerde, tot onns begeerten, twee jaer herwarts ene beliefnisse toegelaten ende gedaen hebben, ende als wij dan hem wt onsen dienste nyet waill ontberen moegen, deden wij aen v, ons op onsen sote tot Vollenhoe wesende, schrijuen, guetlijke begerende, gij, ons toe eren ende waillgeuallen, den voirss. onsen neuen noch een jair sulcke beliefnisse deden ende toelieten, als gij dat waill vorder wt onsen voirschriften verstaen hebben, dair van wij noch zonder antwoert sijn; begeren wij zeer guetlijke, gij hem noch nae onsen begeren ene beliefnisse gunnen ende toelaten, willen wij dat tegens v jn allen gueden erkennen, dair van wij noch uwe guetlijke antwoert begeren. God zij mit v. Gegeuen op onsen sote tot Duersteden opten XXV^{en} dach in Novembrj, anno XVe.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den erbaeren vnsen lieuen vrienden, deken ende capittel vnss kercken then Doem tUtrecht.

Deel, A. 306.

CLVII.

Raymundus, pausselijk legaat, zendt Pieter Jacobsz. van Vollenhoven, kanunnik van 't kapittel van St. Pieter, aan het kapittel van den Dom te Utrecht, ter zake der afluatsgelden.

Venerabiles ac prestantissimi viri, amici nostri tanquam fratres nostri charissimi, salutem. Non dubitamus dilectiones vestras memores priuilegiorum et beneficiorum a sancta sede et pontifice moderno susceptorum, memores decime vobis opera nostra relaxate, quam omnes alie nationes

et ipsi quoque cardinales dederunt, memores insuper christiane necessitatis et communis periculi, cuius propulsandi gratia collecte sunt sanctissimi jobilei pecunie, quas credimus secundum intencionem pontificis et ordinacionem imperij apud vos decenter numeratas et ad bonam custodiam repositas, vt, cum ad defendendam catholicam fidem aliquando arma sumentur, auxilium atque subsidium inde habeant christiani milites. Nihilominus quod tam pontifex quam imperium instrumenta a nobis exigunt super numero pecuniarum, vnde quoque repositarum, mittimus presencium exhibitozem, dominum Petrum Jacobi de Vollenhoe, canonicum sancti Petri Traiectensi, ad collegenda huiusmodi instrumenta, atque ad vos perferenda ad assistendum insuper numeracioni pecuniarum non dum numeratarum, cui vt plenam credencie fidem, tanquam notario nostro, et benignam fauorem dilectiones vestre prebeant, plurimum rogamus.

Get. VESTER AMICUS ET FRATER R (aymundus) CARDINALIS
GURGEN. LEGATUS.

Opschrift: Venerabilibus ac prestantissimis viris, dominis, decano et capitulo
iuncte ecclesie Traiectensis, amicis nostris charissimis.

Deel D. 209.

CLVIII.

Johan, hertog van Kleef, verleent tolvrijheid aan de burgers der stad IJsselstein, gedurende het leven van Frederik en zijn zoon Floris van Egmont.

Wy Johan, van Gaitz gnaden hertough van Cleue, greue vander Marcke jnd van Katzenellboegen etc., doin kondt vnd bekennen offentlich myt desen brieue vur vns, vnse erven vund nakomelingen, dat wir vmb heden will des waelgebaeren vns besonderen lieuen neuen, heren Ffredericks van Egmont, greuen zo Bueren vund Leerdamme, heren zo Yselsteyn etc. van vnsern sunderlingen gnaden vund gonsten eirlaefft vnd gegont hauen, erlouuen vnd gonnen vestlich jn crafft diss brieffs, dat alle die borgeren vund jngesessen des genanten vnss neuen stat van Yselsteyn, die nu jn der seluer stat Yselsteyn woenen, oeder jn zo komen zyden daerjn zu woenen koemen werden, myt allen oeren kouffmanschaften jn vnssen furstendommen, landen vund gebieden, zo wasser vnd zoe lande, tollfry jn maiten hierna geschreuen, vnd vur vns, vnssen landen, luyden, vnderdaenen vund den vnsern vnd vur alle den ghoenen, der wir ongeuerlich mechtich syn, vnse vurwairde vnd geleide hauen beschuydt vnd beschyrmpt syn sullen, myt naemen sullen die vurg. burgeren tot Yselsteyn van nu voirtan vrie syn jnd geheill ind all vnuertolt blyven an vnssen toellen tot Orssoy jnd Huessen, jnd an vnssen toellen tot Lobith vnd Buederick sullen sy haluen toll geuen, jnd dyt sall dueren vnss neven leuenlanck, jnd nyet langer, vund na synen doede so sullen die vurg. burgeren vnd jnwouneren tot Yselsteyn syns soens Fflorys leuenlanck, vund ouk nyet langer, geuen vnd vertollen an vnssen toellen tot Orssoy vnd Huessen haluen toll vnd an vnssen toellen tot Lobith vnd Buederick tweedeill, vnd des derdendeels sullen sy verlaiten syn sonder argelist, jnd na oer beyder doede sall dese vnse gnade vnd gyffte allet doet vnd toe nyet syn, vnd der vurg. vnser vryonge sall ouck van nymantz anders dan van den boirgeren vnd jngesessen der stat Yselsteyn, de nu dajne woenen oeder bynnen vurg. zyde da jnne zo woenen komen, jnd daer jnne jrst jaer vnd dach sullen gewoent vund huys vnd roeck opgehalden hebben, gebruyckt werden, vnd vp dat dajne nyet anders van vprecht gehandelt weirde, so sullen die burgeren vnd jngesessen van Yselsteyn, de sich deser vnser gnaden vnd vryonge vurg. gebruycken willen, sulchen certificatien vnd schyn van vnssen lieuen neuen vnd synen soen vurg. an vnse tolle vnd beuelre brengen, daer vyss de vnser wairafftich vernemen moegen, dat sy burgeren jnd jngesessen zoe Yselsteyn vnd nyrgent anders jn maiten

vurg. syn, ouch de war so de burgeren vund jngesessen van Ysselsteyn lanx vnse toelle fueren, nymantz anders dan jn zobehoerende noch anderen deill, oeder gemeyn dairane hauen, sonder en nich argelist. Beuelen hieromb allen vnseren vnd toldeneren, zoe wasser vnd zo lande, de burgeren vnd jngesessen der stat van Yselsteyn de vurg. zitlanck tolvry, vngeletz vnd vnbesweirt, gelick als dat bauen gescreuen vnd vtgedruckt steit, vur vnseren toellen myt yren kouffmanschafften zehen, koemen vnd faeren zo laessen. Voirt beuelen wir allen vnseren amptlueden, beuelren, vnderdanen vnd den vnseren, den gemelten burgeren vund jngesessen van Ysselsteyn myt yren lyuen, haeuven vund guederen de vurgenanten zytlanck vnse vurwairde vund geleide vurg. vast, reyne vund vnuerbraicken zoe halden, vund zy zo beschudden vund beschyrmten. Dat alles vurger. willen wir alsoe gentzlich gehadt vund gedain hain bij deser vnser gnaden der tollvryonge, geleyds, beschuydtz vnd beschyrmpt, we vurgeroirt. Gelouen wir Johan, hertzoich van Cleue vnd greue vander Marcke etc. obgenanten vur vnse, vnse eruen vund nakomelingen, by vnser frstlichen truwen vund eren, die burgeren vund jngesessen zoe Ysselsteyn de zytlanck obgeroert vestelich zoe laissen, zoe hanthaeuen vund zoe behalden, dair weder nyet zoe doin noch laissen geschien, off ouch wir off vnse onderdaenen myt ennygen den burgeren vund jngesessen zoe Ysselsteyn zo doin hedden, oeder bynnen vurgenanten zyde zo doin gewonnen, des sullen de burgeren vund jngesessen vurger. zoe rechte vund reden nae gelegenheit der saichen stain vund komen, vund dairan en sall dese vnse verschryuonge nyet hinderlick syn, sonder alle argelist vund geuerde. Dis in oirkonde der wairheit hain wir vnse ziegell myt vnser rechter wyse vund willen an desen brieff doin hangen. Gegeuen zo Buederick, jnden jaeren vnser Heren duysent vunffhondert vund eyn, vff den neisten satersdaege na Sent Pouwels daege conuersionis.

Het zegel van dit charter, afkomstig uit het voormalig archief van het graafschap Buren, en thans onder mijne berusting, is verloren gegaan.

CLIX.

Willem, hertog van Gulik, verleent aan deze burgers dezelfde vrijheid, gedurende het leven der vermelde heeren.

Wir Wilhem, van Gotz genaidenn herzouch zo Guylge, zo dem Berge jnd greue zo Rauensberge etc., doin kont ind bekennen offentlich mit desern brieue vns vnser eruen jnd nakomelingen, dat wir vmb beden wille des wailgebornen vnseren besonderen lieuen neuen heren Frederichs van Egmond, greue zo Bueren jnd Leerdam, heren zo Yselsteyn etc., van vnsern sunderlingen genaden ind gunsten erloufft ind gegondt hauen, erlouuen ind gonnen vestelich jn craft dis brieffs, dat alle de burgeren jnd jngesessen des genanten vnseren neuen stat van Yselsteyn, de nu jnder seluer stat Yselsteyn woenen, oeder jn zokoemen zyden dar jnn zo woenen koemen werden, mit allen yren kouffmanschafften jn vnseren furstendommen, landen ind gebieden, zo wasser ind zo lande, tollvry jnd vur vnseren landen, luyden, vnderdanen vnd den vnseren, jnd vur alle den ghenen, der wir vngeuerlich mechtich syn, vnse vurwairde ind geleyde hauen beschudt ind beschirmt sijn sullen, wilche vnse genaide der tollvryonge geleyde beschudt ind beschirmt vurschreuen vff hyde datum dis brieffs angain vort duyren jnd waeren sall des vurg. vnser lieuen neuern van Yselsteyn jnd synre eliger kynderen yre alre jnd jgelichs leuenlanck, ind nyt langer, der vurg. vnseren vryonge sall ouch van nymantz anders dan van den burgeren jnd jngesessen der stat Yselsteyn, de nu dajne woenen, oeder bynnen vnseren zyde dajnn zo woenen koemen werden, gebryucht. Jnd vp dat dajne nyt anders dan vprecht gehandelt werde, so sullen de burgeren ind

ingesessen van Yselsteynn, de sich deser vnser genaiden jnd vryongen vurss. gebruychen willen, sulchen certificaten jnd schyn van vnsem lieuenn neuen van Yselsteynn jnd synen kynderen vurss. an vnse tolle ind beuelre brengen, dar vyss de vnser wairhafflich vernemen mogen, dat sy burgere jnd jngessesenn zo Yselsteynn jnd nyrgent anders syn, ouch de war so de burgeren ind jngessesen van Yselsteyn lanxs vnse tolle faeren, nymantz anders dan yn zobetzoerende noch anderen deyll oeder gemeyn darane hauen, sonder eynich argelist. Beuelen hiromb allen vnsern tolneren jnd toldeneren, zo wasser ind zo lande, de burgeren ind jngessesen der stat Yselsteynn de vurg. zytlanck tollfry, vngeletzt ind vnbesweirt vur vnsern tollen mit yren kouffmanschafften zehen, koemen ind faren so lassen. Vort beuelen wir allen vnsern amptluyden, beuelren, vnderdanen jnd den vnseren, den gemelten burgeren ind jngessesen van Yselsteynn myt yren lyuen, hauen jnd guederen de vurg. zytlanck vnse vurwarde ind geleyde vurss. vast, reyne ind vnuerbrochen zo haldenn jnd sy zo beschudden jnd beschirmen. Dat alles vurss. willen wir also gantzlich gehadt ind gedain hain bij deser vnser genaiden der toll vryonge, geleydtz, beschudtz ind beschirmps, we vurger. Gelouen wir Wilhem, hertzouch zo Gylge, zo dem Berge etc., obgnt. vur vnss, vnse eruen jnd nakomlingen, by vnsern furstligen truwen ind eren, de burgeren ind jngessesen zo Yselsteyn, de zytlanck obgeroirt, vestlich zo lassen, zo hanthauen jnd zo behalden, dar weder nyt zo doin noch lassen geschien, off ouch wir off vnse vnderdanen mit eynichen den burgeren jnd ingessesen zo Yselsteynn zo doin hedden oeder bynnen vurss. zyde zo doin gewonnen, des sullen de burgere jnd ingessesen vurss. zo rechte ind reden na gelegenheit der sachen stain ind koemen, ind darane en sall dese vnse verschryuonge nyt hynderlich syn, sonder alle argelist ind geuerde. Dis in vrkonde der wairheit hain wir vnse siegell mit vnser rechter wyse ind willen an desen brieff doin hangen. Gegeuen zo Haimborch, jnden jarenn vnss Heren duysent vunffhondert jnd eyn, vff den neisten saterstach na sent Pauwels dage conuersionis.

Van beuell mijns genedigen alrelieffsten heren, hertzouch etc., vurg. ind ouermitz h. Johan Nagell, pst etc.

Get. WILH. LUNJCK.

Het zegel van dit charter, van hetzelfde archief afkomstig, is insgelijks verloren gegaan.

CLX.

Maximiliaan van Oostenrijk geeft aan den bisschop van Utrecht zijne ontevredenheid te kennen, wegens de niet zending zijner raden op den rijksdag te Nuremburg. Hij vermaant, bij bedreiging van het verlies zoowel zijner regalien als zijner en des Stichts privilegien, om aan zijne bevelen te gehoorzamen, betreffende de opbrenging van de gevorderde penningen en de volkstelling in zijne parochien.

Wij Maximilian van Gots genaden Römischer konig, toe allen tijden merer des rijcx, toe Hungeren, Dalmacien, Croacien etc., konig, ertshertoge toe Osterrick, hertoge tot Bourgundj, toe Brabandt ende paltzgraue etc., onbieden den erwerdigen Friderichen, bishopen toe Vtricht, vnsem fursten ende lieuenn, andachtigen vnser gnad ende allet guet. Erwerdige furst, lieue, andachtige. Wij hebben v hier beuoren ernstelicke beschriuen ende ervorderen laten, etlicke vwe raiden te ordenieren, op manendach na den sonnendach Inuocaut jn der vasten nest uerleden vor vnsern geordenierten stadtholder, regenten ende raiden des heiligen rijcx regiment, nw toe Nuremburg, toe erschenen ende vnderrichtinge der ordinancien, die wij ende vnser ende des heiligen

rijcx, kurfursten, fursten ende staten opten latst geholtene rijcx dach toe Augspurgk voirgenomen ende besloten hebben, toe ontfangen, welchs ghij bitzher veracht ende nyet gedaen hebben; dair aff wij nyet vnbillick ein misbebagen heben ende den voirsz. ordinancien, dairan der kerstenheit ende den heiligen rijche hoer behaldung, ere ende wailfaert ligt, mircklick verhinderinge brengt. Dairomme dan wt den seluen ende anderen treffeliken oirsaken, die voirss. vnse geordenierte stadtholder, regenten ende raiden geversaket worden sin, na wtwijsinge der voirsz. ordinancien, vns ende die churfursten ende twoelff geordenerten geistelicke ende werentlicke fursten toe hem te beschriuen, als sie gedaen. Ende dairop mitten ghenen, die also erschenen zijn, eintrechtiglich besloten heben, dat den voirsz. ordinancien na hoeren jnhaltungen na geulocht ende vollentreckt werden sollen, welcx vns oick soe te beschien gantzlichen geliefft. Ende vermanen dairop vwe andacht dij den plichten dair mede ghij vns ende dem heiligen rijche verwandt sin, oick bij priuierung ende verliessung vwer regalien ende vwer ende yegelicken gnaden frijheiden priuilegien ende wes ghij ende vwe Sticht, van vns ende den heiligen rijcke hebben, ende dair toe bij vermiydunge vnser ende des rijcx ongenad ende straffe van Romischen koniglicker macht, ernstlick gebiedende, dat ghij noch der kerstenheit ende den heiligen rijche te vnderholdung ende te verhueden kerstenlichs bloetstortinge die voirsz. ordinancien, der welcker copien v doir dat voirsz. regiment toe gesandt werden, tusschen datum sbriefs ende sant Jacobs dach des apostelen nestkomende, annement ende vollentrecken, ende doir vwen bij brieff consentieren, oick na vermoegen derseluen ordinancie, dat gelde dat tot eenre hulpen wtgestalt is, van den geistelicken ende in den steden, ynburen ende tot Nurembergk sonden, ende dairbij den voirsz. regiment die getale vanden volcke jn den prochekercken vnder v gelegen in schriften verkundigen ende dit voerder nyet verachten, weygeren vertrecken noch v, hier jnne sueckende maken; darbij wij mercken moegen, dat ghij der kerstenheit ende heiligen rijcx verdruckung ende ewigen schaden nyet gern sien, noch ons oirsake geuen, deshaluen tegens v als vngheorsamen vter ouerhandt voir te nemen ende te handeln. Dar an doet vwe andacht vnser ernstelicke meyninge ende ein besonder guet gefallen tot sampt der billicheit mit allen genaden tegens v ende vwen Sticht toe erkennen ende toe guet nyet vergeten. Geuen toe Nurembergk an den anderen dach des manets Apprilen, ua Christi geburt, vijffthien hondert ende jm yersten vnser rijche, des Romischen jm sessthienden, ende des Hungerischen jm eylfften jaren.

Ad mandatum domini regis proprium.

Jn simili forma mutatis mutandis doen der Romischen koniglichen maiestat geordenierte statholder, regenten ende raide des heiligen rijcx regiment to Augspurgk, minen gnedigen heeren van Vtrecht, oick schriuen.

Deel, A. 314 en 315.

CLXI.

Copie van den bijbrieff, die Ro. Ko. M^t. oick die geordenierten statholder, regenten ende raiden des heiligen rijchs regiment toe Nuremberg, begeren mijn gnedige heren van Vtrecht den heiligen rijche geuen ende verseggelen salle.

Wij Friderick etc., bekennen voir vns, vnse nakomen oppenbair mit desen brieff, ende maken kondt allermengkich. Also die alre doirluchtigste, groetmachtichste furst ende here, her Maximilian, Romischer konig etc., vnser aller gnedigster heren, mit consente der kurfursten, fursten ende gemeenre staten des heiligen Romischen rijcx, opten yerst gehalten rijchs dach tot Worms vergad-

dert waren, einen gemeenen lantfreden, oick ordinancien des camergerichts ende vnderholdinge fredens ende rechtes voorgenomen ende gemacht hefft, jneholt der brieue deshaluen wtgegaen. Ende want dan sijt derseluer tijt die viant Cristi, die Turck, sin macht ende grammykeit in dat kerstelick volck merklich ersterkt hefft, ende des voirt ende voirt jn ernstlicker arbeit ende voirenemen staet, oick sich ander gewalde tegen dat heilige rijche ende sine staten erhefft, die welcke der seluen ettzelicke gewaliglich vnder sich genoodet hebben, dair doir te besorgen staet, dat sij na erlangter gelegenheit ende merung hoerer macht nyet rusten, dan hoeren voete voirden jn dat heilige rijcke te setten, bestaen mochten. Dairomme ende sulcken sweren saken te wedderstaen, oick denseluen ende anderen turbulieren der kerstenheit ende rijchs ernstlijcke wederstandt te doen, oick freden ende recht jn dem heiligen rijche te onderhouden, ende anderen mercklichen oirsaken haluer, der vurg. vnse allregnedigste heren der Romische konig, mit willen, consent toesegegen ende annemen der churfursten, fursten ende ander staten des heiligen rijchs opten rijchsdach, nw tot Augspurgk gehalten, vergaddert, ordinantie eyns regiments ende raits, oick ein gemeene hulpe jn den heiligen rijche ende anders voorgenomen ende gesloten hefft, jneholt der brieue, onder sinre koniglicher maiestaet, oick ettzlicker churfursten, fursten ende andere staten segelen deshaluen wtgegaen, derwelcker innholt wij doir vnse ambassatoren, die wij mit vnser volremacht ende beuele op sulcken voirss. rijchdach gehadt, clairlicke verstandt hebben ontfangen. Dem na ende tot voirderinge gemeenes nutte hebben wij sulcke voirss. ordinancie des regiments ende raits, oick der hulpe ende anders, woe dat opten voirsz. rijchdach besloten is, voir vns, vnse nacomelinge ende die unsen, der wij vngeueirlich machtich sijn, oick beliefft, toegesegt ende angenomen; oick vns tegens der koniglichen maiestaet ende den churfursten ende anderen staten der heiligen rijchs verplicht ende verbonden hebben, ende doen dat hiermede in cracht deses briefs, bij vnser furstelicken eren ende werden; gelouen ende versprecken alle ende yegelicke puncte ende articule, jn den voirss. ordinancien ende verscriuingen begrepen, vnser deells mit sampt den vnser, derwelcke wij vngeuerlich machtich sijn, getruwelicken ende oprichtiglick te holden ende te vollentrecken, ende bij anderen helpen te voerden jn all wege, sonder argeliste. Des tot oirkunde etc.

Deel, A. 316 en 317.

CLXII.

Maximiliaan van Oostenrijk verzoekt aan den bisschop van Utrecht, om op den rijksdag te Nuremberg, bepaald op den dag na St. Jacob, te verschijnen, ter zake van den oorlog tegen de Turken.

Maximilian, van Goits genaden Romischer konig toe allen tijden merer des rijchs etc.

Erwerdige furst, lieue andachtige. Doir vnse ende vnser geordenierten stadholder, regenten ende rede des heiligen rijcx regiment, alhier toe Nurembergk, brieue, die v hierbij toecomen werden, ghij bericht der besluten, — soe die selue statholder, regenten ende rede mitten churfursten ende fursten, die op hoer verschriuen, dat sij wt treffelichen noetsaken in kracht des rijchs ordinancien wt gaen laten heben, tot hemluden gecomen sijn, — gedaen hebben, dat den seluen ordinancien noch voeltreckung beschien sall. Ende dair op dat hochste ermant ende erfordert, denseluen voorgenomen ordinancien na te comen, ende tusschen dit ende sante Jacobs des heiligen appostelen dach nestcomende, dat gelde tot eenre hulpe wtgestalt is; van den geistelicken ende jn den steden yn te hoeren ende tot Nuremberg toe senden, ende dairbij den gemelten regiment, die getale volcks jn den proche kercken, vnder v, gelegen, in schriftten ouer te schicken; dair wt

genomen moege werde die hulpe, so dat heilige rijche sich versien ende hebben moege etc., wellicx allet soe toe geschien vns genselicke gelieft. Ende want sythaer mercklicke ende treffenlicke saken toegeuallen zijn, die wt gueden wil bedachten oirsaken hier jnne ongemeldet bliuen, dair wt gemeene kerstenheit den heyligen rijcke ende Duijtscher nacion, ewige verdruckung zerstoeeringe, oick berouuinge des keyserlichen kronen ende werden des Romischen rijcx, die vnse der Duijtschen vor alderen mit hoerer mandlicheit, swerem costen ende hurten bloet uergieten op vns gebracht hebben, wair nyet zeer dapfferlich ende wtdragelicke dair tegens voirgenomen, vngetwijuelet comen woerde, van welcken sacken wij mitten voirss. regiment des heiligen rijcx geraetslaght ende bij vns selfs ende hem ervonden hebben, dat groete ende swere halff derseluen saken vns buyten die churfursten, v ende der andern fursten ende staten des heiligen rijchs, nadenmael vns ende eenen yegelicken van den seluen sulcx op dat allre hochste beroert, nae vermoegen der voirsz. ordinancien, nyet wil geboerlicke sin will, dair jnne te beslieten. Wairomme wij vwe andacht vermanen der plicht, dairmede ghij der kerstenheit ende heiligen rijche toe behoeren ende verwandt sin, op dat hochste ende ernstelichste wij vmmer kunnen, biddende ende gebiedende, dat ghij beueben der voirsz. wtstellinge des hulpe geldes ende beteykinge des volcks der proche kercken opten voirsz. sante Jacobs dach nestkomende jn eigener persone te nacht alhier tot Nurembergk an der herberge erscheynen ende morgens dair na mit sampt vns ende den churfursten, fursten ende staten des heyligen rijchs, diewelcke wij gelijcker wijse beschreuen hebben, jn den voirss. sacken, dat getruweste ende beste helpen ratslagen, handelen ende beslieten, ende dair jnne op nyemandts weygeren, vertrecken noch doir icht (?) v sueckende maken, die mercklicke ende grote noetturfft angesien, dair doir v ende vwen nakomen nyet zoe gemessen en werde, dat ghij den voirss. swere saken te verhoeden, verachtlich ende sinnich gewest hebben, ende die kerstenheit heilig rijche ende Duijtsche nacion verlaten hebben; willen wij vervoegen, dat die saken, die als voirss. ijelende ende haestich sijn ende ganse gheynen vertreck erlijden mach, voiderlicke beraden, ende ghij ende die andern nyet lang op gehouden werden, ende dat tot sampt der billicheit tegens v ende vwen Sticht jn allen genaden bedencken ende erkennen, ende te guet nyet vergeten. Geuen toe Nuremburg an manendach na den sonnendach Quasi Modo Geniti, anno Domini etc., der mynderen getale, jm yersten vnser rijche des Romischen jm sesstienden ende des Hungerischen jm eylfften jaren.

Ad mandatum domini regis proprium.

Jn simili forma mutatis mutandis doen der Romischen koniglichen maiestaat, geordenierten stadtholder, regenten ende stede des heiligen rijcx regiment to Augspurgk, mijnen gnadigen heren van Vtricht, oick schriuen.

Deel, A. 318 en 319.

CLXIII.

De bisschop van Utrecht aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter zake van het onregmatig belasten der Stichtsche onderzaten, in strijd hunner voorregten, door Everwijn, graaf van Benthem.

Van Goits gnaden Friderich, bisschop tUtrycht, geboeren marekgreue van Baden.

Eirbaere, lieue vrunde. Als ghij vns nu hebben doen scrijuen, wie dat die vrijen eigen sant Mertijnslude, wonende jn den kerspelen Vlsen ende Emmenichen, van den edelen vnser lieuen neuen ende getruwen raidt Euerwijn, greuen tho Benthem etc., bouen alden herkomen mit eenre schat-

tinge van vier enckel gouden gulden vp elke bouwinge beswaert, geschattet ende aen hoer guet gepandt werden, begerende de voirss. sant Mertijnslude in hoeren alden rechten, herkomen ende priuilegien the vnderhouden ende the beschermen; oick mede den voirss. greuen the vnderrichten, hij de seluen lude in hoeren alden priuilegien ende herkomen, sunder enige schattinge offte pande hem aff the nemen, vredelicke sitten late etc., wie dan uwe schrijfften, de wij guetlicke ontfangen ende wail verstaen hebben, sulx verder ende breider vermeldende sijndt. Soe lieue vrunde, sull ghij weten, dat — do wij mit verwilgung ende to doen vnser ghemeyner ritterschap ende steden aen dese zijde der IJssulen in desen vergangen groiten, swaeren lasten ende vnleden yerst mit dem van Wijsch, nae mitten Cleuesschen, ende anders tot wederstant van dien vp alle vnser Gestichts jngesetenen aen dess zijden, schattinge wtsatten, — waert bij vns ende den seluen eendrechtlicken ouerkomen ende gesloten, een yegelick in vnser landen aen dese zijde geseten, wem de oick toebehoerden, wthheim-schen offte landsaten, nyemants wthgesundert, de scattinge geuen ende betalen solde, als oick geschiet is. Des sijck do de furmelte vnse neue van Benthem ser hoich beclagede, ende sijck hart dair widder stalde, jn gelicker mate menende ende voirnemende, sijne vrij eigen lude ende guedere, in vnser landen geseten ende gelegen, nae hoeren alden rechten, herkomen ende priuilegien, oick van sulcker schattinge behoerden vrij the wesen, ende, op dat sijne lieffden do the vreden gestalt ende andere hem ingelicker manieren anhangen moichten, die oick in merkelicken getalen lude ende guedere vnder vns sittende ende liggende hebben, gesweget ende nycht gereppet worden, — want vns dat groit achterdeel, oick wederstant jnder schattinge jngebracht solden hebben, — waerdt bij vns mit ripen raide ende wailbedachten moede der voirss. vnser ritterschap ende steden ouerdragen ende den greuen togesacht, dat hij de schattingen ouer sijne lude ende guedere in vnser landen geseten ende liggende belieuen solde, soldmen hem tot sijner nottrufft ouer de vnse vnder hem gesetem, desgelix oick gestaden. So ist dat de ghene, aen v geclaget hebben, vnder den greuen, gelick een groit deel der sijner vnder vns, geseten sijndt, ende der voirss. oirsaken haluen mede schattinge geuen moeten. Hebben nyet the myn nv vnlangt mitten voirg. greuen muntlicke gesproken, oick doir vnse schrijffte aen hem begert, de voirss. vnse vrij eigen sant Mertynslude gnedichlicken te tractiren ende mitten swaerlixsten nycht te ouervallen, twelck ons alsoe to geschiene belauet ende togesacht is, dat wij v voir ene antwoordt jnden besten tkennen geuen. Gaidt Almechtich beuolen. Gegeuen jn vnser sloite Vollenhoe, den IJ^{den} dach in Augusto, anno Domini XVe ende een.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den erbaren vnser lieuen vrunden, prelaten ende capittulen vnser vijff goldshusen tUtrecht.

Deel, D. 216.

CLXIV.

Everwijn, graaf van Benthem, aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter dezer zake.

Weirdighenn ende eirbernn, bizunders guden frundes. Als gij vns doen scriuen, wo gij claghelick verstaen hebben van vrig eyghenn luden, den guden hillighen sunte Peter vnd sunte Merten thobehorich in vnser lande vnd kerspellen Empzickem vnd Ulzen wonnende, dat doe, bouen oelde ghewonte, priuilegien vnd rechticheiden, vermiddest vnser schattinge ouervallen sollen weerden forder vnes breues inholt, hebben wij verstaen. So, guden frundes, hebben de suluen gheburen vorg. derhaluen der waerheit ghespoert vnd loghenne ghebruckt. Wij hebben dorch mannigher dan eyner saken bij, toe lathen vnd medde settinge vnser voichmans, vndersathen vnd andere, eyne houeslicke schattinge ouer vnse vndersathen vnd vnser landes inwonneren gheordineert

de nicht vmbillich edder vndrechlijck is, vnde andere vnse nabueheren, ouck de houchborn ffurste, vunsze ghenedighe lieue heer bisschopp tUtrecht etc., tho lathen vnd nicht wedder seggen, so wij de vrommeden anders nicht, dan vnse eighenen bouen vnd benedden enne sittenen midt vngheborlijck setten der schattinge oueruallenn, vnd doch des armen ghenedich vnd barmhertich wesen willen. Also duncket vns vwe schriften vngheborlijck, anghesein wij vwe gheburen ghelijck de vnse vor ghewalt beschermen vnd voer Vtrecht ... verdennyngen; ouck is vns de sulue mathe vndt vnszen buren buthen vnse lande wonnende, vaker dan eyns gheschein, des wij doch gheduldet hebben, vnde weren wall vnse gude begherthe, gij der gheburen anbrengen nicht twillen horen noch ghelouen vnd vw sulcker schrifft nieie intholden, so id sick inder waerheit anders nicht beuinden sall, des wij vns ouck also ghenslijck an vw allen, Godde Almechtich vrolijck vnd ghesundt beuollen, versein vnd gherne verschulden. Vnder vunszern seer., to Benthem gheuen vppten dach Laurencij, anno XV° primo.

Euerwijn, greue tho Benthem vunde vann Steinförden.

Opschrift: Denn weirdighenn vund eirbernn prelathen vnde capittelenn
der vijf goddeshues bynnen Vtrecht, vnnszenn biszunders
gudenn frundes semplicken.

Deel, A. 321.

CLXV.

De bisschop van Utrecht geeft aan de 3 staten van Utrecht een omstandig berigt van den stand der zaken tusschen den stadhouder van Friesland en de stad Groningen — van zijne en der steden van Overijssel pogingen ter verzoening der partijen. Hij deelt hun de ontvangens tijding mede van den aantogt van den burggraaf van Leysing voor Groningen, Essen, enz., alsmede van de aankomst van den bisschop van Munster te Meppel, en verzoekt derhalve zoo spoedig mogelijk hunne gedeputeerden tot hem te zenden.

Van Godes gnaden Frederick, bischop tUtricht, gebaeren marckgreue van Baden.

Eirbaire, lieue vriende. Wij sijndt vngetwijuelte, v sij wal bewust der handell ende vnleden, soe tusschen den stadtholder in Vrieslandt ende vnse stadt Groningen thent heer toe gewest ende noch dagelix syck vermeerende sijndt, dairomme wij dan voele veruolchs, soe schriftlicken, soe doir vnse rede an beyden deylen gedaen ende gesoicht hebben, die geschelen toe guetlicken daghen ende to gehoir te brenghen; soe dat vnse stadt Groningen altijt auerboedich gewest is, hoers deels die gebreken an vns als hoeren lantzfursten ende den ghenen, deer die zoene, dair vth dese vnleden verresen syndt, gededingt ende helpen maken heft, then rechten to verbljuen, oick genoichsame seckerheyt dair voir tdoene, tachteruolgen tgene wij wthsprekende woerden, dat welck wij vnder ander sijde thent noch toe nicht hebben moegen erlangen, ten weer wij hoen yrsten tkennen geuen die saken, wairop wij die wthsprake doen wolden; dat vns dan als eynen vnparthijelicken ende gelijkmetige richter nicht geboeren wil ofte getemet, mer heft vns desgelix, mutatis mutandis, an vnse drie stede Deunter, Campen ende Swolle doen schriuen die stadtholder vurs., als gij syen mogen in copie, hyr janne besloeten. Sus heft vnse stadt Groningen vnse ritterschap an dese sijde der IJsulen ende steden vurs. angeroepen, myt vlijtiger begeerte byddende, sie bauen sulcke hoer rechtserbedinghe nicht toe verlaeten, mer hoen als vnse Stichtz vndersaten ende een medeglidt trost, hulpe ende bijstant tdoene. Meenen oick in verhoeringe der saken bij vns nicht geuonden solde werden, sie den tractaet ofte zoene vurs. in enyge sijnen articulen gebroecken hebben, meer vander wedderparthijen hoen die all tijt in voele puncten gebroecken sijn; soe dat

sie tot tegenweer noetlicken gedrongen worden zijn. Hyr vp sijnt ritterschap en de stede vnsr lande an dese zijde der IJssulen alhyr bij vns geweest, ende hijnder syck an hoer vrunden getoegen, vmmē sich te beraeden. Want dan dese saken tot achterdeell vnser Gestichtz wall wijder verloopen mochte, ende oick dagelix voele vngeboerlicheyden ende auergrepen der haluen jn vnser lande van Drenthe geschien, myt vangenschap vnser armer vndersaten, ransoeninge ende afneminge hoere beesten, hebben wij v als den auersten staten vnser Gestichtz sulx nicht willen ver-swigen, meer gheuen v dat jnden besten tkennen, myt guetlicker begeerten, gij die saken ende tgenne dair wth verrijsen mach, myt malckanderen ripelicken auerleggen, bewegen ende ten herten nemen willen, v dair vp beradende, wes nusz dair jnne gedaen ende voirgenomen sall werden, ende mytten seluen uwen berade ende guetbeduncken enyge van v alhyr bij vns schicken, omme vorder ende breder gelegentheit des handels, dan omme sijre lanckheyt ende anders auer te schriuen steyt, van vns te verstaene, ende vns myt sampt vnse ritterschap ende stede an dese sijde jndien ende anderen toevellen, wie dan voir vnse lande ende vndersaten vruchtbairlicst dienen sall, ten besten te helpen raden. Dit vurss. hebben ritterschap ende stede vnser lande an dese sijde begeert, desgelix van hoer weggen an v te doen scriuen. Ende wie wall vns genslicken versien, gij tot waluairt vnser lande ende stadt Groningen alsoe doende weerden, begeren des nyet-temyn uwe guetlicke bescreuen antwoord. Godt zij myt v. Gegeuen vp vnser slotte Vollenhoe, den vyerden dach jn Septembrj, anno VX.

Get. nosz.

Vorder hebben wij tijdinge gecregen, woe sich die borchgreue van Leysingk aen dese zyde mitten hope vanden knechten voir onss stat Groningen toe Essen, toe Hoern ende toe Helpen nedergeslagen ende gelegert heeft, ende sijn aldair gecomen en woensdage lestleden des nachts; oick dat vnse broeder ende neue, die bisschop van Munster, toe Meppen mit IIIe peerden, dair Aernt van Heiden mit sijnen vrienden onder is, gecomen solde sijn, dat wij v mede jnden besten te kennen geuen, omme, soe die sake haist heeft ende ijlende js, uwe gedeputierde des toe eer bij ons te schicken. Datum.

Opschrift: Dem eirbairen vnser vrunden, prelaten, deken ende capitulen vnser vijf gotzhuser, ridderen ende knapen vnser lantz, burgermeister, schepenen ende raidt vnser stadt Vtricht.

Deel, D. 220, 221.

CLXVI.

Hugo, burggraaf van Leysing, stadhouder van Friesland, berigt aan den bisschop van Utrecht, dat de hertog van Saxon, wegens de vijandelijke gedragingen van Groningen, verplicht is geworden, tegen haar op te trekken en haar tot gehoorzaamheid te brengen. Verzoekt hem, diens krijgsvolk op zijn grondgebied toe te laten en van leeftogt te voorzien, tegen betaling, — alle hulpverlening en toevoer aan Groningen te verbieden, belovende van zijn kant den Stichtschen bodem te eerbiedigen.

Dem hoichweerdigen, hogeboeren fursten vnd heren, heren Friderichen, bisschop zu Vtricht, geboeren marchgreue zu Baden, vnssen gen. heren.

Hoichweerdige, hogeboirne furste, vnser vrientlijken dienste sij v g. toe voeren bereit. Gnedige here, nae dem v g. guet weten dragen, wie sich die stat Groningen in moitwilliger onge-

hoirsæem tegen des heiligen Ro. rijcx ende vnss g. h. van Sachsen ene tijtlang vnd ytzont ouer hoere tractait, segell ende briue, so doir v g. ende des Stichts verwanten beredet vnd verhandelt, voir den Dam geholden heeft. Derhaluen vnss g. h. van Sachsen vnd uns toe krige ende kriechschen voirnemen veroirsaket, vnd hebben alsoe, dairmede wij die van Groningen notigen ende toe gehoirsæem brengen moegen, een blochuys aen der Groninger Diep ende Adewerdsche Sijle gebouwet, vnd als wij vorder, die van Groningen toe benoetigen, v g. lande te beroeren noittrufftich werden, js vnse vrientlijke bede, willet mit den uwen veruoegen, vns ende den vnse vnerhijndert toelaten, ende ons toeuoeringe der profiande omme vnse gelt wt uwer gnaden Sticht als v g. endes Stichts vrienden gnedelijken vergunnen, ende vnse vianden toeuoeringe ende bijstant ende hnlp, dairmede v g. vnderdane jn sulcken doene vanden vnse onbeschedicht bliuen, verbieden. Jn vertruwen, v g. werde sich hyer jnne tegen den voiredachten vnse g. h. van Sachsen vrientlijken holden, willen wij wederomme bij den vnse verschaffen, dat v g. noch v g. Sticht ende vnderdanen in genen beschedicht werden sullen, ende sich tegen v g. ende v g. Sticht nyet anders dan als friende vrientlijken bewijsen; vnd wat dat v g. te doen willens zij, bidden v g. guetlijke antwoert, dair v g. behegelijken dienst toe bewijsen, zijn wij altijt vngespaerten vlijt^s gans willich. Datum Adewirdt op tsant Lauerens dage, anno etc. primo.

Hugo, burchgraue van Leysing, heer toe Penigk
vnd stadholder zu Vrieslant.

Deel, D. 222.

CLXVII.

De bisschop van Utrecht verzoekt Ludolf van Veen, domdeken, tegenwoordig te zijn op de dagvaard te Wijk bij Duurstede, tusschen den aartshertog van Oostenrijk en den hertog van Gelder.

Van Goits gnaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marchgreue van Baden.

Eerbare, lieue, getruwe. Alsoe opten IJ^{en} dach Octobris bynnen vnss stadt Wijck ene dachvaert voir vns verraempt js, tusschen den duerluchtigen, hogeboeren fursten, vnse lieuen heren en vetteren, eertshertogen etc., aen ene, onsen oehem van Gelre aen andere sijden, willen wij; oft Gotwill, ter dachvaert te guede alsdan aldair sijn. Begeren wij guetlijke, gij v opten voirss. dage bij vns voegen willen. Got zij mit v. Gegeuen in onsen cloister Assen, opten XXVIJ^{en} dach jn Septembrj, anno XV° en I.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Dem eerbaeren vnse lieuen getruwen rait, meister Ludolph vanden Veen,
doemdeken vnss kercken ten Doem tUtrecht.

Deel, D. 225.

CLXVIII.

De bisschop van Utrecht verzoekt den domdeken Ludolf van Veen, de 3 staten van Utrecht ten kapittel-generaal te beschrijven, ten einde hun gevoelen te vernemen over den door hem ontvangen brief van Maximiliaan van Oostenrijk.

Van Goides genaden Friderich, bischoff tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Eerbare, lieue, getruwe. Vns is kortelick gecomen een vnse allregnedigsten heren des Romischen konigs brieff, dair van wij v copije hier jnne versloten senden, begerende ghij sulcke schrift

vnsen dryen staten te kennen geuen, omme vns hoer raide ende guetduncken hierop laten weten, omme vns jn antwoirt tegens die koniglichen maiestet, dair nae moegen weten geboerlicke te holden. Goit zij mit v. Gegeuen jn vnsen slote Duersteden, opten XXJ^m dach jn Nouembrj, anno etc. XVe primo.

Get. nosz.

Opschrift: Den erbairen vnsen lieuen, getruwen raidt, meester Ludolph van den Vene, decken vnser kercken ten Doem tUtrecht.

Deel, D. 227.

Het afschrift van den brief van Maximiliaan van Oostenrijk aan den bisschop van Utrecht, handelende over hetzelfde onderwerp (zie: brief CLX—CLXII blz. 108 en volg.), is van dezen inhoud.

CLXIX.

Maximilian, van Goits gnaden Romisch konig, zu allen zijten merer des rijcx etc.

Eerwerdige furst, lieue andechtige. Ghij zijn doir vnser oick vnser geordenyert stadtholder, regenten ende rede des heiligen rijcx regiment briefen, hier beuoerens aen der kurfursten, v ende ander fursten ende staten des heiligen rijcx, wtgegangen, bericht, woe dieselue vnse stadtholder, regenten ende rede mitten churfursten ende fursten, die op hoir beschriuen, dat zij wt craicht der ordonnancie opten nestgehoudenen rijcxdach tot Augspurgk voirgenomen, wt merklichen, treffelicken oirsaken gedaen, aldair gecomen zijn, eytrachtiglichen besloten hebben, dat denseluen ordinancien nae hoeren wtwijsinge nae volch ende volstreckinge beschien sall; ende dem nae op dat hoichste vermaent, denseluen ordinantien te leuen, oick jn tijt, nae vermoegen derseluer, dat gelde toe hulpe wtgesat, van den geestelicken ende jn den steden yn te boeren, ende alhier tot Nuremberg to senden; ende denseluen regiment, dair bij die getale volcks jn den parochien kercken vnder v gelegen schriftelicken to kennen te geuen, dair wt die hulpe, die dat heilige rijcke sich versien ende hebben, moege genomen wirde v oick dairbij aengetoent, woe mercklicke, treffelike saken dairaen gemeener kerstenheit, den heiligen rijcke ende Duijtschen nacion hoer beholtung ende eer ofte ewige verdruckinge ende aichter deel gelegen is, voir ougen zijn, mit hochster ermanynge, op sanct Jacobs, des heiligen apostelen dach nest verschienen, personliche alhier toe Nuremberg toe erschienen, ende dat yngeboirt hulpe gelde ende beteykeninge des volcks, nae wtwijsinge des voirsz. ordnancie te doende ende mede te brengen. Ende woe wail op sulcke vnse beschriuen ende eruorderinge etliche churfursten, fursten, prelaten, greuen ende gesanten van den steden, oick churfursten, fursten, prelaten, grauen, heren ende stede ambasiatoren erschienen zijn, hebben die dach mit sampt dem geordinierten rijcx regiment ouerlaicht, dat van swaere ende groite der saken, die te handelen zijn sonder vnser personlick tegenwoirdicheit, als wij wt merckliche swaren des heiligen rijcx ende vnser selfs erfflanden anligenden saken, vns tot den voirsz. rijcx dach nyet voegen moichden; oick des churfursten, v ende ander fursten aiff wesen, doir zij nw nyet wail nuttelicks ofte fruchtparlichs gehandelt hefft moegen werden. Ende dairomme oick, nae denmaele sich etzlicke hurfursten ende fursten oppenbair hebben laten mercken, dat zij persoenlike bynnen die stadt Nurembergk nyet comen en willen, hebben wij mit raide des legaten, die nw van der baefftelicke heilicheit, der kerstenheit ende dem heiligen rijcke te guede ende frede, ende ordinantien jn Duijtscher nacion te voerderen, mit beuele gesant ende voirder van vns totten voirsz. regiment ende vergadderung bescheiden is, besloten, desen tegenwoirdichen rijcx dach tot Franckfurt te leggen, ende den churfursten, ende anderen fursten ende

staten, die nw nyet alhier zijn, sulcx tē verkundigen, den op sanct Katherinen dach nest komende in eigener persone te besoicken. Demnae vermanen wij noch v andacht, die voerss. ordinancien, ende der plicht, dairmede ghij der kerstenheit ende den heyligen rijkce verbunden zijn, op dat hoechste ende ernstlichste wij vmmer kunnen, biddende ende gebiedende, dat ghij noch beneuen der sendinge des hulpe geldes ende beteykenynge des volcks opten voirsz. sante Katherinen dach nestkomende, jn eigener persoene te auondt toe Franckfurt aen der herberge erschienen, ende aen den moirgen dair nae mit sampt vns ende anderen kurfursten, fursten ende staten des heiligen rijcx, die wij desgelicx beschreuen hebben, jn den voirss. swaeren anligenden saken dat beste ende getruwelichste helpen raidtslagen, handelen ende beslieten, ofte wair ghij lijues noede aen persoeliker toe coemste verhindert woerden, doch vve treffenlicke ambasiatoren mit vollre macht dairbij schicken, ende vmers hier jnne weder vp vns noch suse yemandt anders vertrecken weygeren, noch anders dair jnne verhinderen laten, noch v soeckende maken, die groete ende noit doirffte der saken angesien, als gij der kerstenheit heiligen rijkce, v selfs, vven naecomelingen ende Duijtscher nacion, oick nae vermoegen der voirsz. des rijcx ordinancien, die v binden ende verplichten, schuldich zijnt, ende wij vns genselicke ende vngetwijuelet tot v verlaten. Willen wij, dair aen zijn, dat die saken, die ye meer swaerer ende erschreckenlicher werden, ende gheynen langeren vertreck erlijden moegen, voerderlicke te handelen voirgenomen, ende ghij ende die anderen nyet langk aldair opgehouden werden. Ende sulcx tot sampt der billicheit tegen v ende vven Gestichte gnediglichen erkennen ende te guede nyet vergeten. Gegeuen tot Nuremberch, den vrijdach des heyligen Cruytsdach exaltationis, anno Domini etc., der mijnderen getale jm yersten, vnser rijcks, des Romischen jm sessthienden, ende des Hungerischen jm twaelften jairen.

regem.

In consilio jmperij

Sixtus Olhafs (?), secretario

virī r^{mi} domini B. archiepiscopi Magnuntis, archican^o, ac
Johannes kerchenmeister, legum doctor etc. ss^t.

Den cerwerdichen Friderichen, bishopen toe Vtricht, vnsern
fursten ende lieuen andachtigen.

Deel, D. 228, 229.

CLXX.

Cedula jn der ko. m. brieft gelegen is.

Voirt, als tot sendung ende teringe des ambasiatoren, soe vanden voirsz. nestgehoudenen rijcxdach tot Augspurgk jn Franckreick geschickt, oick van derseluer tijt haer van vnderholdinge wegen friedens, rechtens, ende ander noetdoirffte des heyligen rijcx, bij vijf duysent gulden vngeuerlicke van des heiligen rijcx wegen dair geleent ende wt gegeuen, die enigen van den staten, die sulcke pennynge witten hoeren verschoten hebben, nae dem die tijt dair jnne hem die te betalen toegesegt was, verschenen is, geloiffit zijn wedder te betalen, ende die ghene, die sich die sacken te guede van des heiligen rijcx wegen dair voir obliert hebben, te quyten ende schadeloes te holden geboirt. Js deshaluen doir die choirfursten, fursten ende staten, die opten voirsz. rijcxdach gewesen zijn, besloten ende aen den aiffscheit desseluen daichs geordenyert, diewijl dat voirsz. gelde hierbeuorens opten gemelten dach tot Augspurgk doir die gemeyne staten des heiligen rijcx te verschietten toegelaten ende consentiert is, soe dat eyn yegelicke sin deele, aen sulcke voirsz. somme geldes, woe hem dan verkundicht wert, opten voirsz. rijcxdach tot Franckfurt mit hem brengen ofte schicken sall, sonder yne fallen. Dairop is v, tot vven deele XXXIIIJ golt

gulden wtgesat; begeren wij aen v, ernstelicke beuelende, ghij wilt dieselue voirsz. somme geldes, opten voirgemelten sante Katherinen dach, mit v, tot Franckfurt brengen, ofte schicken ende dair jnne nyet vngheorsam wesen, dair doir deshaluen tegens v te handelen ende voir te nemen, nyet van noeden werde. Dair aen doet vwe aendacht vnser ernstelicke meyninge ende gefallen. Datum vt jn littera.

Deel, D. 230.

CLXXI.

Burgemeesteren en raad der stad Groningen, vernomen hebbende, dat de hertog van Saxon van voornemen is, hunne stad aan te vallen, verzoeken, in dat geval, aan de 5 kapittelen van Utrecht, den noodigen bijstand.

Werdighe, hoechgeleerde ende erbare, besunder lieue heren ende vrende. So wij neet alle wegen wt starken ende stantachtighen gheruchte ons dagelix voerkomende, men oeck wt onser loffwerdighen ende getruwen vrenden seker warninge sekerlike vernomen hebben ende berichtet sint, wo de doerluchtighe ende hoechgeboerne ffursten, de hertoge van Saxon etc., in vaster meyninge, wille ende vpsate sint, in desen tokomenden somer alle hoer g. macht vlijt, ende arbeit toe besegen ende to besteden, om onse stad geweltlike, dat God Almachtich verhoeden will, to verdrucken, to ouervallen ende tot hoer g. onderdanicheiden to brengen, tweleke, so dat neet allewegen jn groten onuersetliken ende onuerwinliken scaden ende hinder vnser stad, mer oeck meden in scantlike ende scadelike mutulatie, leemte ende affbreken des gansen Gestichts van Wtrecht wesen wolde. Heuet ons daer om nut ende noetdrufftich geducht, juwe werdicheiden ende erbarheiden, de welken, als enen marckliken mede ghelit des vorss. Stichts van Wtrecht, sulks bilick neet weynich mede to kompt, tvorss. der ffursten van Saxon onbilick voernemen guetliken to erkennen to gheuen, ende oeck mede jnden besten te waruen; ende sende daer omme an deselue juwe werdicheiden ende erbarheiden dese onse yegenwoerdige scriffen; bidden oeck ende begeren vrentliken ende anstandeliken juwe werdicheiden ende erbarheiden, de vorg. des Stichts van Wtrecht ende onss stad sake ernstlike ter harten nemen, ende om ons ende onse stad vorss. mit troest, raed ende hulpe tegens der ffursten van Saxon onbilick voernemen, truwelike bij to staen, vlijtlike verdacht willen wesen, so deselue juwe werdicheiden ende erbarheiden, alse gude litmate svorss. Stichts der conseruacie ende beholt des seluen Stichts jn eren to gude, oeck na juwe werdicheiden ende erbarheiden geloffnisse, verscrjuinghe ende versegelinghe, daer aff wij copien hyrbij senden, sulks teempt ende behoert to doen, juwe werdicheiden ende erbarheiden oeck voele enen komender ende mitter wesen will, der vorg. ffursten onbilick voernemen ende wrede ende onteemlike ghijricheit na heerscapie, dwelke mit onse stad neet en gesadiges wil wesen voer ende bij de selue onse stad, dan vorder jnden vorg. Stichte ende naer bij juwe werdicheiden ende erbarheiden to keren ende to verweren. Ende, wo wall wij tot sodanen juwen werdicheiden ende erbarheiden truwe bijstant bilick gued touorsich hebben moten, nochtans de myn neet, om ons onse borgeren ende onss stad alhyr des te beth gesatiget ende getroestet te mogen sijn, bidden wij vrentlike ende anstandelike juwe werdicheiden ende erbarheiden, mitten eersten ende sunder vertoech vp deser saken raed nemen ende ons so sunder langer vertoeuen mit enen guden toeuertatigen antwoord, tweleke wij hen to noch toe, na mennich versoeck daer omme ghedaen, neet hebben konnen bekomen, ende ons nv van noden is, guetlike, besceiden versekeren ende vertroesten willen. Dat willen wij altijd mit lijff ende gude na onss vermoge geerne weder verschulden

ende vorderen tegens deselve juwe werdicheiden ende erbarheiden, de God de Here salichliken ghesund bewaeren will. Ghescreuen onder onss stad secreet, des dinxedaghes voer Judica, anno etc. II°.

Borgemeister ende raedt der stad Groninghenn.

Opschrift: Den werdighen, hoechgeleerden ende erbaeren heren, prelaten ende capittelen der vijf godes hoesen der stad Wtrecht, vnsen bisunderen lieuen heren ende gueden vrenden.

Deel, B. 167.

CLXXII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van het bezetten der stad Reenen.

Van Goits gnaden Friderich, bisschop tUtrycht, geboren marckgreue van Baden.

Eirbaire, lieue vrunde. Als ghij nu an vns doen schrijuen, hebben de vede ofte vnede, als tusschen den hoichgeboren fursten, vnsen oehemen Geldren ende Cleue verresen is, berorende dair doir ghij gevreesst sijndt, vrije stede Reenen waill jngenomen werden moichte etc., mit begerten wij alsulcke behoirlicke remedie ende prouisie ordineren wolden, tot bewaernisse der voirs. ende anderer vnsere stede ende sloite, dat wij noich alle vnse ondersaten des geen achterdencken, meer vnbelastet blijuen moichten. Doen wij v dair op the weten, dat wij gans waill geneigt weren ghewest, vns van hier alsdair in vnse lande the voegen, omme vp de voirs. ende andere nottrufftige saeken mit v rait the nemen, ende dair jnne voirsicht tho gescien; dan vermits wij noich ene tijtlanck jn merkelicken ende lestigen saeken vnsere lande alhier tdoen hebben; oick want tusschen den Munsterschen ende vns corten een dach gehalden sall werden vp geschelen principalicken van vnsere stadt Vtrycht, the weten: van den schulden, Aerts van Heyden herkomende, nyet wetende, woe die dachfart tot fruntschap ofte anders geendet sall werden, so en wyl vns nycht gelegen noich doenlicken wesen, noich ter tijt vns van alhier tho erheuen. Dem nae, lieue vrunde, oft v beduchte, desen lopen nae, van noeden wesen, vnse stadt Reenen tho besetten, wer waill vnse meyninge ende mit guetbeduncken, ghij dan dair op geboirlicke maniere ouerlechten ende tsamen ouerquemen, de voirs. vnse stadt tot beschermnisse ende op costen vnsere lande aldair, alse sulx behoert ende tgeschien plecht, behoirlicke the besetten, dairtoe wij v all behulp doen ende vnse handt in helpen halden willen. Godt zij mit v. Gegeuen in vnsen sloite Vollenhoe, den yersten dach jn Julio, anno Domini XV° ende twee.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaeren vnsen lieuen vrunden, prelaten ende capittulen vnsere vijf goidshusen, ridderschap, stadt ende steden vnsere Nederstychts van Vtrycht, de drie staten desseluen Stychts.

Deel, A. 330.

CLXXIII.

De bisschop van Utrecht verzoekt den 3 staten van Utrecht, het afnemen van den eed aan den kastelein van Duurstede, Adriaan van Pallaes, uit te stellen tot aan zijne terugkomst in het Sticht.

Van Goits genaden Friderich, bisschop tUtrycht, geboren marckgreue van Baden.

Eirbaere, lieue vrunde. Vns hefft tkennen gegeuen vnse lieue, getruwe diener ende castelleyn vnsere sloites Duersteden, Adriaen van Pallaes, wie dat hij van v versoicht ende schrijftlicken ghe-

maent woerden, sij vp en dinxsdage naestkomende bij v jnden groiten capittelhuysse vnss kercken then Doem tUtrycht tkomen, omme v van wegen des voirss. vnss castelleynschap naeden lantbrieue loeffte, sekerheyt ende eede tdoene. Sus, lieue vrunde, als ghij wth onsen laisten an v gesanten schrijfften sunder twijuel wail verstaen hebben, vns omme merckelicker oirsaken willen nycht gelegen is, noich ter tijt van hen aldair in vnse lande tkomen, so begeren wij ser guetlicke an v, ghij willen vnser vorss. castelleyn sulcker loeffte ende vorderinghe thent vnser ouerkompste in vnse lande aldair verdragen, ende des vngemoit laten, als bij vnss tijden thent noich to geschiet is, dair so balde wij wederomme aldair in vnse lande gekomen, ende des dan van v voirder vermanninge geschuyt, willen wij geboirlicke dair jnne geschien laten, ghij des bilicken een guet benogen dragen sullen. Ende, want wij een gans betrouwen hebben, ghij deser vnser begerte the vreden sijndt, so hebben wij den voirss. vnss castelleyn doen weten, op de voirss. tijt nycht bij v the doruen komen. Godt zij mit v. Gegeuen in vnss sloite Vollenhoe, den IJ^{en} dach in Julio, anno etc. secundo.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaeren vnss lieuen vrunden, prelaten en capittulen vnser vijff goidshuysen, ridderschap, stadt ende steden des Nederstychts van Vtrycht, die drie staten desseluen vnss Nederstychts.

Deel, A. 332.

CLXXIV.

De 3 staten van Utrecht antwoorden aan den bisschop van Utrecht, dat zij het afleggen van den eed door voornoemden kastelein, 14 dagen hebben uitgesteld. Verzoeken voorts zijne overkomst te bespoedigen, ter zake van bezetten der stad Reenen.

Mijnen gen. heeren van Vtrecht.

Eerwerdige, hoechgeboeren, vermoegende furst, geneden lieue heer. Alsoe uwe furst. gen. aen ons doen scriuen, berueuende hoe uwer gen. dienre ende castelleyn op Duersteden, Adriaen van Pallaes, uwen gen. te kennen hadde doen geuen, dat hij van ons versocht ende gemaent worde in den capittel te comen, omme van wegen der casteleynschap, naden lantbrieue, loeffte, zekerheyt ende eede te doen, des uwe gen. begherende zijn, wij sulke lofte ende vorderingen thent uwer gen. ouerkompste alhier verdragen ende hem des omgemoit laten wolden, ende anders in uwer gen. brief, den wij daerop guetelijck ontfangen ende wael verstaen hebben, breder vertogen. Soe, gen. lieue heer, zijn wij genegen uwen furs. gen. in allen geboirliken zaken dienstlike te gemoeten; dan na loep, twesen ende gelegentheyte des tijts dunckt ons van groten noede te wesen, als uwe gen. vngewtueelt oick wail mercken konnen, dat uwe gen. ten vorsten ende wij ons sorchuoldich maken tot waelfaeren ende bescermenisse des gemenen lants, steden ende sloten, afteruolgende sulke olden pollicien ende ouerdrachten, als bij onsen voervaderen daerop rijpelike ende wijselike voertijts gemaect ende ouerdragen zijn geweest, wanttet dan, na vermoegen van dien, sonderlinge bij den lantbrief, den uwe gen. oick belooft ende bezwoeren hebben te holden, geboirlijck zijn, den castelleynen ende ampluden van uwer gen. ende des Stichts sloten hoiren geboirlijken eedt ende zekerheyt te doen in den gemenen capittel huysse, na inholt des seluen lants briefs, ende wij ons versien, dat, in gebreke van dien, uwer gen. kercken ende den gemenen Stichte wel groot ende onuerwinlijck perikel geboeren mochte, als oick van geliken vanden sote van Duerstede die selue uwe gen. wael indachtich moegen wesen, soe, gen. lieue heer, hebben wij tot uwer g. scrijften die sekerheyt ende eedt van Adriaen van Pallaes voirss. noch tot viertien daich toecomenden

wtgesteld (1) ende bij desen voirss., want oick uwe gen., die God Almachtich tot lange vrolijke tijden behueden wil, sterflijck zijn, begheren wij ten dienstelike, uwe gen. Adryaen van Pallaes, castelleyn voirss., belieuen te doen scriuen ende beuelen, dat hij sulke geloefte, zekerheyte ende eedt alsdan, na vermoegen des lantsbriefs voirss., geboirlike doende worde sonder vertreck. Voert gen. lieue heer, soe uwe gen. op ons voer briuen van die stat Renen te doen bewaeren ons ter antwoerde doen scriuen, dat uwer gen. meyninge wael wesen solde, mit guet beduncken wij daerop geboirlike manier ouerlechten ende tsamen ouerquamen, die voirss. stat op costen uwer gen. landen alhier, als sulx behoirt ende pleecht te gescien, behoirlike te besetten, daer uwe gen. hoer hant aen holden wolden, dunct ons, opt waelnemen van uwen gen., den seluen uwe furs. mogentheyden, als onsen lantsheer, geboirlike te betamen hoer steden, sloten ende landen te beschermen ende te doen bewaeren, ende begheren daer omme oetmoedelike uwe gen. herwerts ouer mitten yerste zich belieuen te vuegen, om sulx te voernemen ende te vorderen; anders beduchten wij weynich daertoe gedaen zel worden. Ende wes ons daertoe zel staen te doen, daer willen wij ons geboirlike toe vuegen, alijt te wille ende dienste der seluer uwer furs. gen., die God behueden wil waelsaerende, zelich ende gesont. Gegeuen onder des domdekens vanden ecclesien ende heeren Jans van Renesse, ridders, van den ridderscap wegen segelen, ende onder tsignet uwer gen. stat van Vtrecht, vander seluer stat ende andere steden wegen. anno XVe. twee, op den 17^{en} dach in Julio.

Vwer forstliker genaden goetwillige
prelaten, dekenen ende capittelen vanden vijf
goitshuysen, ridderscap ende stat van Vtrecht.

Getrokken uit een kopijboek zonder paginering, berustende op het archief der stad Utrecht.

CLXXV.

De bisschop van Utrecht antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij wegens verschillende redenen zijne terugkomst moet uitstellen. Herhaald verzoek, om met de afneming van den eed aan zijn' kastelein te Duurstede tot dien tijd te wachten.

Van Goits gnaden Friderich, bisschop tUtrycht, geboren marckgreue van Baden.

Eirbaere, lieue vrunde. Soe ghij vns nv vp vnse voirschrijffte, jnden yersten vnsen castelleyn tho Duersteden, ende then anderen vnse stadt Renen berorende, ther antwoordt doen schrijuen, als dat ghij de sekerheyte ende eedt, vanden voirss. vnsen castelleyn noich vierthiendage lanck wtgestaelt hebben, begerende, wij hem doen schrijuen ende beuelen wolden, v alsdan sunder langer vertreck sulcke gelooffte sekerheyte ende eede tdoene; ende vp de saeke vnser stadt Renen, vns midden yersten aldair jn vnse lande voegen wolden, omme seluest sulx voir the nemen ende the vorderen, want ghij anders beduchtende sijndt, dair weynich to gedaen solde werden; oick vns als uwen lansheren gebore, vnse stedé, sloite ende lande tho beschermen ende tdoen bewaeren, dair ghij v geboirlike tho vuegen wolden, wie dan uwe schrijffte sulx wijder en breider vermelden etc. Wij sint vngetwijuel, ghij sijnnen wth vnsen voirschrijfften gruntlicken ende genoichsamlick bericht woerden, woe dat wij, vermits groiten vnleden ende merckeliken saeken vnse lande alhier angaende, noich ene tijtlanck alhier verthouen moeten. Daer en bouen sijndt oick vp eerghisteren vijft schepe mit knechten alhier jn vnse lande gekomen, de doich mitter hulpe Gaides gestoytet,

(1) Dit was op den kant met eene andere hand geschreven en in het concept ingelascht.

veruolect ende weder wth gedreuen sijndt; ende, alst geruchte gaet, sick noich meer bij hoen versamelen ende tsamen doir vnse lande jn Frieslandt tho trecken jn meyningen sijn solden; desgelix so de dach mitten Munsterschen gehalden, nycht, als wij gehapet hadden, vergaen is, dairaff ghij corts waill vernemende werden. Der aller voirss. oirsaken haluen vns merckelicker van noden is, noich ene tijtlanck alhier tblijuen, dan ouer the komen; begeren dairomme noich nae als voir guetlicke an v, ghij willen dem voirss. vnser castelleyn sulcker loiffte, sekerheyte ende eede thent vnser ouerkompste verdragen ende, so dan v voirder vermaninge dairaff gedaen werdt; sall alsdan dien geboirlick dair jnne geschien. Oick willen wij in middelen tijden mitter hulpe Gaides, dat voirss. vnse sloit Duersteden alsoe doen bewaeren, dat deshaluen gheyn sorge sijn sall; ende, oft v beduchte noich van noden wesen, vnse stadt Renen tho besetten, so beger wij jngelicken ghij, jn anmerckinge vnser voirss. gelegentheyte, willen noich nae vnser voirschrijfften behoirlicke maniere ouerkomen, omme de voirss. vnse stadt the besetten; ende oft ghij yemants van vnser reden dairbij begherden, ende vns dat gewittiget, willen wij ter stont yemant vanden vnser dair tho ordinieren ende bij v schicken, omme mit v de manieren the ouerkomen, dwelcke vns dan angebracht, wille wij, tgene wij beviynden tot beschermnisse vnser lande dienende, de handt daer an holden sulx vollentogen werde. Oick, so yerst wij de principalixste vnse saeken alhier geendet ende anders de doirtuchte der knechte vnbesorgt sijndt, vns sunder enich vertoech aldaer in vnse lande voegen. Godt zij met v. Gegeuen in vnser slote Vollenhoe, den VIII^{en} dach jn Julio, anno etc. secundo.

Get. H. HUNDEBEEKE.

Opschrijf: Den eirbaeren vnser lieuen prelaten ende capittelen vns vijf goitshusen, ritterschap, stadt ende steden vnser Nederstichts van Vtrycht, de drie staten bijeinander vergadert.

Deel, A. 334.

CLXXVI.

De bisschop aan het kapittel van den dom te Utrecht, ter zake van de bezwaren door het kapittel gemaakt in de afkondiging der pauselijke afaatsbullen, in strijd met de door de Utrechtsche kerk van Rome verkregene voorregten.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, marckgreue aan Baden.

Eerbare lieue, vriende. **V** schrijuen ons nu gedaen, beroerende, soe wij weynich tijts verleden vnser getruwen procuratoir fiscaill, meister Willem Buser, mits sekere credentie, aen onsen vijf goitshusen aldair gesant, tkennen doen geuen hadden, ons bijden eerweerdigen vader jnne Gode, heren Raymundus, cardinaell en legait de latere etc. sekere jndulgentie ende afflaten anni jubilei ouergesant weren, die wij doe op enen corten dach geordiniert hadden, jn onser kercken bynnen vnser stat aldair te publiceren, mit begeerten gij mitten anderen onsen goitshusen aldair souden helpen raeden, dattet mit solempniteiten ontfangen ende jnnegeleit mocht werden, dair op gij sekere preuilegien, v vanden stoill van Roemen gegunt, alligierden, alsoe datmen gene afflaeten bynnen vnser stat ofte Gestichte van Vtrecht publicieren soude moegen, gij en hadden yerste die principaill bulle geuisitert ende dair van uwe brieue van admissien gegeuen, twelck gij onsen fiscaill voirss. te kennen geuen, begerende ons sulx aen te brengen, ende dat gij bliuen mochten in rustelijken besitte ende gebrueck uwer priuilegien, nyet nochtants jn achterdele vanden voirss. afflaten, mer omme onderhoudenisse

uwer priuilegien; ende begeerden dairomme die brieue der afflaten te besiene, dairvp v twee brieue gelangt worden, die gij jnt doirsien discordierende vonden, ende dochte v dairomme geraden, men die principale bulle jnt publicieren exhibieren soude, protestierende nochtants openbairlijken voir notarius ende tugen, dat gij die publicatie der afflaeten nyet en dachten te behynderen. Ende soe dair nae die voirss. onse procuratoir fiscaill mit andere credentie brieue van ons bij v ende anderen onsen goitshusen gecomen js, te kennen geuende, dat wij die voirss. uwe antwoert nye zeer guetlijke van v ontfangen hadden, dan doe enen vnsen dienre aenden legaten gesant hadden, omme die voirss. uwe antwoert hem te kennen te geuen etc., alse dat uwe scrijfte verder vermoegen, hebben wij guetlijke ontfangen, waill verstaen ende voegen wij v dair op te weten: Altse dat wij uwe antwoert nye onguetlijke ofte quaelick genomen, noch oick dair van laeten luden noch te seggen beuoelen hebben, gemerckt van onse profijt dair nye inne gesocht en hebben, want wij, als gij waill mercken moegen, doir publicatie des afflaits merckelijck achterdeell in onss jurisdictien lijden solden, dan tselue bij ons dair jnne gevordert geweest js, hebben wij doir gehoorsaemheit des stoels van Romen ende ongunst te vermijden geschien laeten; want v waill jnnedechtich js, woe die legaet jnden verleden wynter sekere afflaten op ons ende enigen anderen commissarien affgesant hadde, die nyet gepubliciert worden, omme sekere gebreken doe dair jnne bevonden, dwelcke comende tot kennis des legaits, ons van hem tot groter ongunste verkiert ende affgenomen woert, ende schickten dairomme op naer den legaten enen vnsen dienre, omme ons te excusieren, die welcke dese afflaten weder gebracht heeft; ende soe wij dan vpt nye weder besoicht weren, alst tot kennisse des legaits queme, dat die publicatie dair van vertoegen worde ende genen voertganck neme, sonder enige redene ofte oirsake dair bij te verstane, soude ons ende onss kercke tot meerre ongunste comen ende affgenomen werden, ende hebben dair omme, soe wij v dat hebben laeten weten, enen onsen dienre aenden legaten geschickt, hem tgene bij v daer jnne beswaert ouergelacht, ende ons dairvan v dairop ter antwoert gecomen was, jn allen besten tot onschult van ons ende onss kercken te kennen doen geuen, want wij ongeerne onss kercken profijte verachttert sien souden, ende oirsake te geuen enige opsprake nae lude uwer brieue te geschiene; ende hadden dair omme geerne gesien, totter seluer meninge gij enige bijden legaiten oick gesant hadden. Ende — soe gij dan vorder in uwen scrijften roeren, gij die sake der publicatien ende admissie des afflaits nochtants heell en all stellen in guetduncken ende wille van ons, jn sulcken manieren dat, jndien ons guetdachte, voor ons ende onse vndersaten, die publicatie vanden voirss. afflaten vp die brieue, jn uwen scrijften begrepen, sonder die originaele bulle te toenen, behoerlijken weren te geschien, — sijn wij des te vreden geweest ende oick noch sijn, ende hebben die toegelaten ende noch toelaten op maten jnden seluen uwen scrijften begrepen etc.; soe duchte ons waill geraden, men die publicatie vertoegen hadde, thent wederomme compste onses dienres, wij dairomme als voirss. wtgesant hebben, want velicht bijden legaten der gebreke bij v als voirss. beswaert prouisie geschien mochte, ofte dair anders yet jnne verandert te worden. Weert nochtants v hyer jnne anders geraden duchte ende ons dat verwitteget, willen wij ons jn desen ende allen anderen saken, dair jnne van onss kercken rechten, ere ende profijt moegen vorderen, mit ganser herten ende ernstlijken vlijte bewijsen, als ons van doene moegelijken sijn sall. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Vollenhoe, ypten lesten dach jn Julio, anno XVe en IJ.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den erbaeren vnsen lieuen vrienden, domdeken ende capittell
vuser kercken ten Doem Utrecht.

Decl, A. 336.

16*

CLXXVII.

Raymundus, pauselijk gezant aan het kapittel van den Dom te Utrecht, ter zake van de afkondiging der pauselijke afslaatsbullen.

Venerabiles viri amici, nostri charissimi, salutem plurimam. Recepimus litteras vestras scriptas Traiecti XXIIIJ mensis Julij, allegantes excusationes propter quas destulistis, non dicimus quod noluistis, admittere publicationem jubilei sacratissimi, cum ad nullum principem aut prelatum vel capitulum spectet admittere dictam publicationem jubilei, sed dumtaxat dare fauores oportunos, cum fuerint requisiti per nos aut commissarios nostros, et hoc quibuscunque sub pena excommunicationis ipso facto et interdicti et alijs penis, in bullis apostolicis contentis, et de nouo per nos infligendis, si opus sit, contra renitentes rebelles et facientes, prout, proth dolor! fecistis, et iam ostendissemus vobis, vos incurrisse dictas penas, si non fuisset amor non vulgaris, quem jam dudum ad vos gessimus a tempore fe. re. d. Sicti. Et jmo neque possumus admirari de causis, quas allegatis contra admissionem istius cruciate vniuersalis, que etiam prece et precio obtenta est a multis principibus in suis dominijs, prout bene scit illustrissimus dominus archidux et, vt credimus, nos pro sola natione Germanie gratis obtinuimus, memoresque illius facturi sumus. Tacemus quod data est nobis commissio ponendi decimas vobis et toti nationi Germanie, tantum tamen effecimus litteris et nuncijs apud summum pontificem, quod sua sanctitas est contenta pro nunc de supersedendo in dicta decima ponenda in Germania et in locis nostre legationi subditis, jnformata per scripta nostra et per nuncios, postquam fuimus admissi in legatum, sic quod sperabamus agere cum auxilio et fauore diocesanorum ceterorumque prelatorum et canonicorum ecclesiarum cathedralium et collegiatarum et totius cleri Germanie, quod ex publicatione istius sacratissime cruciate et jubilei satis nunc sufficeret pro bono auxilio, jmpendendo contra perfidissimos Turchos, absque grauando clerum cum dictis decimis vobis significando. Quod si s. d. n. jntelle-xerit rationes vestras, quas nolumus dicere friuolas ob honorem vestrum, fortassis mandabit nobis ex jmperio, quod vobis solis jmponatur decima loco penitence pecuniarie in recompensa damnorum jrreparabilium, qua fecistis contra auctoritatem pontificis nostram et totius jmperii, vtinam non fecissetis! De publicatione vero Jubilei et cruciate in futurum, quia nichil ad vos spectat neque ad quemcunque alium principem aut prelatum, nisi dare fauores, cum fueritis requisiti, prout fuistis, cogitabimus, quid agendum erit in tempore oportuno in ciuitate et diocesi Traiectensi; ideo caueant illi, qui se jnmiscuerunt et qui adhuc se inmiscet in diuinis, qui jmpediuerunt dictam publicationem et videant clausulam his introclusam extractam a bullis jubilei. Quis enim sane mentis potest allegare, quod summus pontifex dederit priuilegium publicationis alicui ecclesie in preiudicium generalis cruciate; secus est de jndulgencijs, datis et concessis in ecclesijs et locis particularibus vel hospitalibus, sicut fuit in ecclesia Xanctonensi, de qua scribitis. Potest autem vobis allegari, si enim debetis effundere sanguinem, si opus sit, pro tuitione fidei vt quicunque bonus Christianus, ac omnia bona exponere, dempta necessitate vite, quid opus est allegare damna ecclesie vestre, de qua summus d. n. potest capere omnia jocalia vestra et ecclesie vniuersalis bene congregata pro tanta necessitate fidei, sicut nunc proth dolor! est, si aliunde non sufficerent pecunie; neque querendum esset a sua sanctitate in hoc casu, quare hoc facis? tum jam perfidissimi Turci sunt in maximo numero in faucibus Germanie et Hungarie, et attendat quod agitur etiam de tuitione ecclesie et ciuitatis Traiectensis, sicut de alijs partibus Germanie, De transumptis vero nostris et dominum Coloniensem et etiam dominum Maguntin. speramus

sic agere, quod in ciuitate et diocesi vestra Traiectensi cognoscetis, quod dicta transumpta sufficient, prout sufficeerunt in omnibus locis Germanie, vbi non fuimus in propria, cum non honestum videatur quod bulle jubilei sint absentes a nobis. Vtinam! hoc saperetis ad sobrietatem et non tangeretis auctoritatem pontificis, (qui mandauit quod transumptis adhibeatur fides) neque Caesaris legati de latere et illusterrimus senatus imperialis et attenderetis, quod debet dari fides cardinalibus legatis, presertim prout videre poteritis per clausulam huius inclusam. Miramur, quod vultis plus sapere quam totum imperium, et, si fateamur vos omnes doctos esse et aliquos doctissimos, non credimus tamen, vos doctiores esse summo pontifice et sacro collegio, qui mandarunt sub penis contentis in bulla, quod publicaretur iudicium et cruciata libere in omnibus locis nostre legationis, vbi videretur expediens. Vobis ergo satis debebat, quod totum imperium Nuremberge nos admisit cum omnibus facultatibus et voluit interesse in publicatione jubilei et etiam ecclesia vestra metropolitana ciuitatis Coloniensis, in qua sunt et maiori numero doctores, vt credimus, quam in aliqua ciuitate totius nostre legationis, quod debuit satis fuisse vobis et non plus velle sapere, quam quod deceat in ista materia, vt proth dolor! videmus. Quod voluistis sapere, prout speramus, intelligetis vel auctoritas summi pontificis sancte sedis et nostra deerit, nisi cum humilitate, qua decet, dedecori et damno irrepabile per vos facto in hac parte sue sancti Cesari et toti imperio non satisfeceritis, vt ceteris rebellibus (parcatis nobis) sitis in exemplum cetera latius intelligetis, cum ad vos veniemus, infra primi temporis spatium vel mittemus pro publicatione jubilei vobis non requisitis et parcatis nobis, si, vt indignus legatus, qui a solis vobis recepimus iniuria in nostra legatione et pontifex in persona nostra non ideo mirerimur, si preter bonam voluntatem nostram lacessiti talibus iniurijs hec vobis scribimus, fortassis non grata, imitando Christum in hoc, qui aliquotiens verbis iniurijs et contumeliosis reprehendit Iudeos rebelles et obstinatos. In his vero, que non concernunt auctoritatem summi pontificis et sancti sedis, in hac materia habebitis nos semper beneuolos, memores honorum a vobis receptorum tempore alterius legationis, in qua etiam non defuimus benefacere omnibus, vbi potuimus, neque deerimus salua auctoritate summi d. n. et nostra in hac materia.

Venerabiles viri. Omisimus scribere illud, de quo plus dolemus in ista materia preter contemptum et spreium auctoritatis summi pontificis et sancte sedis, scilicet: quod propter culpas vestras et aliorum, qui fuerunt causa retardationis publicationis jubilei, timemus quod multe anime illarum vestrarum prouinciarum, que promerissent iudicium, si fuisset admissum, quando fuistis requisiti, que postea diem clauserunt extremum vel sunt in penis eternis, quia non potuerunt promereri dictum iudicium, ob non publicationem jubilei, vel saltem sunt in penis purgatoris, in quibus non essent, si constricte et confesse in articulo mortis virtute jubilei aut confessionalis anime talium fuissent separate a corporibus. Beatus enim est, qui non eget tantis gratijs, ad quod principaliter deberetis attendere et non ad excusationes, quas nobis fecistis per litteras vestras. Valet felices. Ex Argentina, die XVJ Augusti MDIJ^o.

Get. VESTER R. CAR^{us} GURGEN. LEGATUS.

Opschrift: Venerabilibus viris, dominis decano et capitulo insignis ecclesie Traiectensis, amicis nostris carissimis.

Deel, B. 179, 180.

CLXXVIII.

Raymundus, pauselijk gezant aan het kapittel van den Dom, ter dier zake.

Venerabiles viri. Omisimus vobis scribere super vno, quod allegastis contra publicationem

jubelei, de quo non possemus non ridere. Non credimus tamen, quod processerit a saniorj parte vestri capituli, scilicet: quod, cum in bullis jubilei non fiat mentio nisi de tribus clauibus, nos cum senatu jmperialj addidimus quartam pro maiori securitate pecuniarum. Si enim ad nos tanquam cardinalem jndignum tam legatum de latere spectat declarare omnia dubia, que possent contingere circa publicationem jubilei, etiam animarum salutem concernentia, quanto magis ea, que sunt minoris momentj, ea fortiorj ratione possumus declarare de quarta clauē, que est minus quam omnia, prout declaramus. Etiam possemus addere decem, si placeret nobis, pro maiorj securitate pecuniarum, ut prediximus, neque a quocunq̄ue spectat scire aut querere, quare hoc fecimus. Scimus enim vos non jgnorare, quod si daretur nobis facultas per bullam declarandj dubia, possemus tamen hoc facere in quantum legatus de latere, quj omnia potest vt pontifex, vt habetur in clausula extracta a corpore juris his interclusa, nisi expresse summus pontifex sibi resignauerit. Etiam possumus jnterdicere et excommunicare quoscunq̄ue rebelles in nostra legacione et absoluere excommunicatos vndeunque venientes, tum in prouincia quam extra eam, donec nostra legacione functi fuerimus et in vrbem redierimus. Jmmo scribimus vobis, quod pro causis tumentibus potest legatus de latere apponere manum in multis, reseruatis summo pontefici, cum spe ratificationis, ob eminentia pericula euitanda, prout apposimus manum in quodam jnterdicto, quod abbas et religiosi Wissemburgenses obtinuerunt in rota contra comitem Palatinum et quosdam de suis, quod fuit oppositum Spire tempore jubilei, quod suspendimus, de quo multi curtisani, plus sapientes quam decent, multum murmurarunt, dicentes quod non poteramus facere, prout tamen possemus, si vellemus, omnia priuilegia, que habetis a sede apostolica, prout ipso facto suspensa et quassata sunt virtute jubilei, et estis sub interdicto, vt patet per clausulam hijs introclusam, extractam a bullis jubilei, et hoc propter rebellionem vestram, et jam vos tales declarassemus, nisi esset amor, quem ad vos gerimus a multis annis, et vt videatis, quod papa approbavit suspensionem dicti jnterdicti Spiren., mittimus vobis copiam breuis, quod super hoc sua sanctitas misit. Jdem fecit de absolucione comitis Palatini, quem etiam absoluimus. Ceterum cupimus, vt videatis tenorem bullarum, ex quibus videbitis, quod papa non jntellexit neque jntelligimus, quod debeat querj admissio ab aliquo prelato aut quocunq̄ue alio, sed dumtaxat quod queratur assistencia et fauores pro publicatione jubilei, ac ad ponendam cistam in ecclesijs cathedralibus, et si a vobis aut ab alijs ecclesijs, secundum quod videbatur expediens, quesita est admissio, hoc semper fuit preter mentem pontificis et nostram. Ex quo enim est cruciata vniuersalis conclusa et publicata per summum pontificem et sacrum collegium (fluxere duo anni) quam nullus potest ignorare, ipso facto tenentur omnes principes et prelati admittere publicationem jubilei et cruciate, et dare fauores oportunos. Jgnoscat Deus illis; qui, cum debuissent ista reduxisse ad mentes vestras, non fecerunt! quod si fecissent, credimus, quod non fecissetis (parcatis nobis) illas friuolas obiectiones, quas fecistis, jncurrendo penas predictas. Et si fiat oblocutio, quod jllustrissimus senatus assignauit nobis terciam partem pro expensis factis et faciendis in publicationem jubilei in nostra legacione, tum pro statu, tum pro dispositione cruciate ac alijs diuersis jmpensis, respondemus, quod inuitis nobis est assignata tercia pars, cum non queramus aliquam partem, sed illud, quod querebant apostoli in publicatione legis, scilicet: quotidianas impensas et si aliunde haberemus statum, non quereremus, prout scit Dominus Deus. Fuit enim dictum inter nos et senatum, quod de illo, quod remanebit de dicta tercia parte, deductis expensis, fiet ratio, sicut de alijs duabus partibus toti jmperio. Ideo jn postremum decreuimus facere leuari terciam partem per jmperium, prout optauimus, quod leuaretur dicta tercia pars pecuniarum, quam hactenus prouenerunt, quod tamen jmperium adhuc facere distulit. Jtem mittimus vobis copiam vnus breuis, quod superioribus diebus recepimus,

ex quo intelligitis, si sit mens summi pontificis, quod pecunie applicentur fabricis ecclesiarum et quod conuertantur in alios vsus quam protuitione fidej. Ideo erant multi, qui querunt hanc partem aut tunicam in istis pecunijs sine expresso mandato sue sanctitatis, quibus debet dici, quod dicitur de Juda, si aliter haberent dictas pecunias quam summus pontifex ordinauerit, »pecunie tecum in perditione.»

Get. R. LEGATUS.

Deel, B. 181.

CLXXIX.

De bisschop van Utrecht aan het kapittel van den Dom te Utrecht, ter dier zake.

Van Goits gnaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marchgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Als gij ons nu doen scrijuen hebben, die iudulgentien anni iubelei beroerende, sunderlinge als dat gij wt der antwoert des hoichweerdigen legaten aen v gesant nyet mercken kunnen sijne hoichweerdicheit uwe meninge van tgene gij jn dess saken gedaen, bewegen ende oick protestiert hebben, te dege verstaen hebben, woe waill gij nochtants v dair jnne waill hopen toe verantwoordten voir den legait ende alle andere, daert van noeden wesen mach, alst pas geuen sall; oick mede dat v guetduchte ende begeren, jndien wij noch yet guets tot vnss kercken ende ondersaten profijt ende salicheit gevijnden mochten jnder publicatie deser afflaten, wij sulx vorderen ende toe wercke stellen wolden; ende jndien wij van v dair jnne yet begeerden te doene, souden wij v alijt bereit ende guetwillich vijnden etc., hebben wij mit wijderen uwes brieffs jnhalt, den wij guetelijke ontfengen, gueder maten waill verstaen. Soe, eerbare, lieue vriende, woe ende wat des legaten verstant van uwe onschult js ons onkundich, ende moegen tzeer waill lijden, gij v dair jnne verantwoerden kunnen; mer als v guetduchte ende mede begeren, jndien wij noch yet guets tot vnss kercken ende ondersaten profijt ende salicheit gevijnden mochten, wij sulx vorderen ende tot wercke stellen wolden. Wij hebben voir hen dese iudulgentie voir ons ende onss ondersaten salicheit mit groeter begeerte doen bearbeiten ende erlangen; oick sij erlanget wesende, mit soe groeter reuerentien, als wij mochten ende waill getemet, willen doen intronisieren; daer toe geleerten confessoren, predicatoren, ende alle andere noittruffige reetschap doen bestellen, ende uwen gedeputierden, bij ons wesende, op hoir aenbrengen een sulcke antwoert doen geuen, als wij nae vermoegen der afflait bullen ende onss commissien behoerlichste doen mochten, ende gij billijken mede te vreden behoirden te wesen, soe dat aen onss tsijden onses bedunckens eegeen gebreck ofte versuem daer jnne geschiet js. Sus hebben wij onse onschult bijden legaten doir onsen secretarien doen laten, die ons ter antwoert ontboeden heeft, all wolden vnse goitshuse thants den afflait toe laeten, dat wij nochtants den nyet publicieren doen solden, ende heeft dair omme de commissie gesuspendiert, thent wij anders van onsen alre heilichsten vader, den paus, offte van sijnre hoichwerdicheyt in beueell krigen; sus sijn onse hande dair jnne gesloten, als gij dit ongetwijuelst doir onsen lieuen getruwen rait meyster Ludolph vanden Vene, doemdeken vnss kercken aldair, den wy sulx doir den voirss. onsen secretaryen deden seggen omme v voert tkennen tgeuen, waill verstaen hebben; nyet te myn, soe wij seer balde wederomme in onsen lande aldair komende werden, ende ons dan enige gebuerlijke wege van v voirgehouden worden, die ons eerlijken ende doenlijken sijn, willen wij ons oick vorder dair jnne gebuerlijke

bewijzen. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen op vnsen slote tot Vollenhoe, vpten IX^{en} dach jn Septembrj, anno XV. en II.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eerbaren vnsen lieuen vrienden, doemdecken ende capittell vnser kercken ten Doem Utrecht.

Deel, A. 383.

CLXXX.

Johan, hertog van Kleef, aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter zake van het leggen van schatting op eenige geestelijke goederen.

Johan, hertough van Cleue, greue vander Marcke vnd van Katzenellenboegen etc.

Werdigen ind eirbern, lieuen, andechtigen. Vwe schrift nu an vns gedain, darjune gij v beclaigen, woe vnse amptman in Lymersch, Wessels vanden Loe, vwer kircken, vnd in sunderheit des praistien guedere, in der Lymersch gelegen, mit vngewontlicher schattingen sulle besweren etc. So en sijn in vnsen lande van Lymersch geyne guedere gelegen, sij sijn geestlich ader werltlich, die en stain vns alle ter schattingen vnd, woe waill dan ertijtz vanden vurg. vwer praistien guedene geyne schattinge en mach sijn geboirt, js v ind vwer kirchen to guede geschiet, des men vns mit danckberheit billichen solde hebben toe to meten; doch durch vwer beden jnd sent Merten ter eren hebben wij vnsen amptman vurs. nv beualen, dat hie die seluen guedere to deser tijt oick sall laiten vngeschattz, dat wij v alsoe inden besten veder te kennen geuen, vmb v dar na moigen weten to richten. Gegeuen to Cleue, vp sent Mathijs auent, anno etc. secundo.

Opschrift: Den werdigen vnd eirberen vnsen lieuen, andechtigen domdecken vnuud cappittell der kirchen ten Doem Utrecht.

Deel, D. 233.

CLXXXI.

Karel, hertog van Gelder, zendt aan de 5 kapittelen van Utrecht zijn raad Hendrik van Gent, ten einde hen te overreden zich met den hertog van Kleef niet te verzoenen.

Werdige, wailgebaeren, edelle, hoichgelierde, eirbere ind aindechtige, lieuen neuen ind guede vrunde. Wij verstain, woe summigen zeer hardt ind heymelick veruolgen die gebreken, tusschen v ind vnsen neuen van Cleue wesende, to vereyningen, twelck auermitz deels duysent gulden uwe lieffden onsen vurger. geuen ind vernuegen geschien solde etc., Jnd as ghij dan mercken moeght sulx onsen vijanden merchlicken behulp ende stuer tot onsen ind onss lantschapp. groten hynder ind achterdeell wesen solde, js onse gutliche bede ind begerte, vwe lieffden willen den handell vurs., die wijle wij mit onsen neuen van Cleue in vijantschap stain, ons to lieue ainstain ind berusten laiten, op dat die guede alde vruntschap ind naberschap, tuschen ons lange tijt geweest, onderhouden ind onse vijanden durch v nyet gestijfft noch gesterckt en werden; as wij sulx onsen lieuen rait ind getruwen Henrick van Ghent allet voerder beualen hebben, van onss wegen mit v to bekallen, denseluen wij begeren gelijk onsseluen to geloeuen, ind v alsoe hyr june to halten ind to bewijzen, as wij des ind alles guetz gentslick tot v betrouwen; dair sall ons zeer dencklich ind lieue ain geschien, ind willen sulx altijt jn sunderheit gnedencklick erkennen, ind mit v allen

sementlich ind besunder gunstlick vur ogen hebben. Gegeuen in onss stat Tyell, op manendach post. Remigij apostoli; nostro sub secreto, anno Domini etc. secundo.

Kairle, hertouch van Gelre etc. jnd greue van Sutphen.

Get. CHARLES.

lager VIRSSEN.

Opschrift: Den werdigen, wailgebaeren, edelen, hoichgelierten, eirberen ind andechtigen, onsen lieuen neuen ind gueden vrunden, dekenen ind capittulen der vijf godshuysen bynnen Vtrecht, sementlich ind elcken besunder.

Deel, B. 187.

CLXXXII.

Frederik, heer van IJsselstein, aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter zake van het belasten hunner geestelijke goederen in den lande van Buren.

Werdighe heren ind goide vrunden. Wij hebben uwer lijffden bryff ontfangen, doirlesen ind ter goider maten waill verstanden, jnhaldende: woe dattz v utermaten zeer veruremdt, dat wij een pont schettinghe jn onss lande van Buren wt hebben doyn setten, daer jnne uwer kerken guden mede te contribuieren geset sijn, jnd sullix nyet en behoirden, aengezijn ten war geschiet biden banreheren, ritterscapp ind steden slans van Gelren, jnd oick om des tractaetz will, gemaickt tusschen uwen staten van Vtricht ende onss. etc., myt meer anderen woerden jnden seluen uwer lijffden scrijfften begrepen. Soe, werdighe heren ind goide vrunden, onss veruremdt oick noch meer, onss sullix voir te halden, then weer saick ghij doch myt onss te doyn wolden hebben; went wij nyet en twijuelen, uwer lijffden waill kentlich ind kundich is vander seluen geliken off onsse beider nabueren, nementlich inden landen van Gelre, nyet geschat en werden ind rutergelt oeren heren geuen moeten; jnd als uwe lijffden rueren vanden consent ende wille der banreheren ind steden slans van Gelre, sullix te doyn helt onss bezegelden leenbrieff slans van Buren daer nyet aff, dat wij als greue van Buren den banreheren, ritterscapp off steden voirss. sullix vraegen. Oick als die selue uwe scrijfften vorder bemeldende sijn vanden tractaet, dair omme wij sullix oick nyet doyn en solden, goide vrunde, wolden uwe lijffden daer van spreken, hedden wij meer oirsaick onsser des toe beclaigen myt redenen, dat sullix van uwer ziden meer gebreckx is dan van onssz. ziden; want wij des gensselick dijncken tonderhalden, jndent onss geboeren mach; edoch en hebben wij vten seluen tractaet nyet verstaen, dat wij verbonden solden wesen, so wanneer wij onssz. ondersaten voirss. op behoirlike schettinge setten, dat alsdan alle goiden vrij solden wesen, jnd hebben dair omme onssz. ondersaten voirss. uwer kerken goiden aldair liggende mede myt oeren goiden oer aendeell op gelacht ind getaxeert jnden seluen schettinge, kunnen wij uwe goiden dat nyet quytte scelden ende hemluden dat laten betalen. Begeren hier omme, goide vrunden, onss hier van nyet willen moijen, went uwer lijffden neeste nabueren sullix meer doyn op uwer kerken goiden dan wij, want wij die meer vordels gedaen hebben ende noch gerne doyn solden dan anderen, jnd willen uwe lijffden, als die scrijfften jnhalden, des vorder verzuken, moeten wij onss liden, ind willen des verdechticht wesen ind onss daertoe verzijn. Werdighe heren ind goide vrunden, dit is tselue wij uwe lijffden op dese tijt hier van ter antwort vuegen the weten, beuelende die selue uwe lijffden Got Almechtich. Gescreuen altera Willebrordj, anno XC^c ende twee.

Frederick van Egmont, greue van Buren, van Lederdam, heer tot IJsselsteyn, tot Craendonck etc.

Get. FFREDERICK.

Opschrift: Werdighe in Gade, ind eirsame, wise heren, prelaten, dekenen ende capitulen der vijf goetshuysen tUtricht, onssz lieue heren ind goide vrunden.

Deel, B. 193.

CLXXXIII.

Raymundus, pauselijk gezant, aan het kapittel van den Dom te Utrecht, ter zake van het onder het volk verspreid gerucht, dat het geld der aflaten tot ander gebruik zoude zijn aangewend.

Reuerendi patres, eximii viri, amici nostri charissimi salutem. Ex omnibus istis copijs, quas in presentiarum mittimus dignationibus vestris, intelligetis pontificis, imperij & nostram mentem curam atque sollicitudinem circa pecunias sacratissimi jobilei non leuandas neque inter nos diuidendas, (ut quidam detrectatores, filij diaboli, apud deuotum populum disseminarunt), sed bene iutegre et fideliter conseruandas, donec realiter in Christi acerrimam hostem assumatur expeditio, vbi (ut speramus) proprijs vestris manibus Christi militibus contra perfidissimum Thurcum pugnaturis distribuetis eas. Itaque rogamus, quatenus cum diligencia faciatis vna cum commissarijs nostris dictas pecunias numerari &, deductis honestis commissariorum expensis, reliquam omnem summam, tam duas jmperij quam nostram terciam partem, tute et fideliter conseruari in locis, in quibus prouenerunt? Nos enim paruam aut nullam habemus curam de tercia parte nostra, dummodo soluantur expense per nos et commissarios moderate facte. Vtinam commissarij nostri haberent eandem! In omnem autem euentum non mutabimus sententiam, malleus enim perdere vitam quam consentire, quod dicte pecunie conuerterentur in alios usus quam a deuoto vestro populo pia intencione Deo dicte sunt et sacre fidei. Etsi totum imperium (quod non credimus) aliter intenderet cum istis pecunijs agere, decreuimus eos excommunicationis sententia aggrauare & nos quibuscunque periculis potius exponere quam declinare ab incepto, quod voluimus dignationibus vestris, tanquam amicis nostris carissimis, pro consolatione significare, que bene valeant. Ex Erfordia XXIJ Decembris MDIJ.

Get. VESTER AMICUS R. CAR^{lis} GURGEN. LEGATUS.

Opschrift: Reuerendis patribus ac eximijs viris dominis, decano et capitulo insignis ecclesie Traiectensis, amicis nostris charissimis.

Deel, D. 235.

CLXXXIV.

Maximiliaan van Oostenrijk aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter zake van de door Johan, hertog van Kleef, aan de steden Utrecht en Amersfoort voorgeschotene gelden.

Maximilian, von Gots gnaden Romischer kunig zu allenn tzeytten merer des reichs.

Ersamen, lieben, andechtigen, vuns der hogeboren Johanns, hertzog zu Cleue, vunsder lieber oheim vnd furst furbracht, wie jm die stat Vtricht vnd Amersfurdt ein mergkliche summa gelichens gelts lawt brief vnd sigel zutun vnd schuldig, auch ettlichen kawfflewten so jm verwandt jr gelt vnd gute, so sy in der stat Vtricht vnd damit sij von alter gewonheit mit andern kawfflewten daselbs gehandelt haben, vnd in der lesten veld zwischen jme vnd derselber stat geweltigklich genomenn sey, vergehalten werde, des ir vnd sij vor jr manigfellig guetlich erfordern von jnen nit bekommen mugen, das ja zu grossem scaden vnd nachteil raiche, vnd vuns darauf diemuetigklich angeruffen vnd gebetten, jme hier jnne mit vunsder kunigklichen hilff gnedigklich zuerscheinen, wann nyemandts das sein vergehalten werden sel. Demnach begern wir an euch mit allen ernst, jr wellet bey den genannten stetten Vtricht vnd Amersfurt bestellen vnd dar . . . sein, das sij den genannten vunsden lieben oheim, hertzog Johanssen von Cleue seiner schuld, souil sij jme der billichen zuthun sein, enleunget, verziehen, entrichten vnd benuegig machen, auch

seinen verwandten jr gelt vnd kawffmansgut verfolge vnd jnen solchs alles wider billicheit lenngett nit verhalten, da durch nit not werde vuns ferrer darumb an zu lanngen, darain tut jr vunser meining vnd gutgeuallen. Geben in vuns stat Antwerpen, ain achtenden tag des monats Februarij, anno Domini Christi XVe, vnd im dritten, vunser reiche des Romischen sibenzehenden, vnd des Hungrischen am dreyzehenden jaren.

Per regem.

ad mandatum domini regis proprium.

Get. SIEGLER.

Opschrift: Den ersamen, vunsern lieben andechtigen, den funff stiften
zu Vtricht.

Deel, A. 341.

CLXXXV.

De stad Amsterdam verzoekt aan het kapittel van den Dom te Utrecht, om voortaan geestelijke personen tot het doen van questien te zenden.

Eerwaerdighe, eerbaere, wijse ende voirsienige, gheminde heeren. Wij ghebieden ons tot uwe eerbaerheyt, soe wij vruntlixt moghen. Ende der seluer belieft te weten, hoe onder den ghemeen volcke deser stede grote murmuratie is ende sekeren tijden gheweest heeft, vuyt saecke dat tot veel tijden die ghenen, de jn beueel hebben die reliquien ende heylichdomme van uwer kercken, om daer mede te questeren, waerlijcke luyden zijn, dickwil van vuytwendighen hambochte, ende dat bij den seluen murmuratie gheschepen ware te commen-bespottinghe vander heylicher kercken, ten ware dat daer jnne voirsien worde, soe dat dair omme jnden kercken deser stede gheordineert is, dat die questores, alhier commende ende niet wesende jn priesterlijcken state, niet toegelaten sullen worden, hoire boetschepe te doen vpter stoel vander kercken, mar sullen hem moghen vijnden op die voete ofte scabell van sekeren outaren, als van ouden tijden gewoenlic is jn den kercken dess stede te gheschien, twelck niet wesen sal tot schaede off jn achterdeel van uwer kercken. Dair off wij gaerne uwe eerbaerheyt aduerteren tot dien eynde off enich quaet rappoirt dair aff ghedaen worde, die voirss. saecke jnt beste te willen verstaen, als wij des ende alles guets tot v betruwen, dat kenne die Almachtighe God onss Here, die uwe eersaemheden bewaren wil, salich ende gesont. Gescreuen den darden dach Aprilis, anno Domini duysent vijff hondert ende drie.

Die stede van Aemstelredamme.

Opschrift: Eerwaerdighen, eerbaren voirsienighen ende wijsen, prelaet,
deken ende capittel vanden Domkercke tot Vtrecht, onss gheminden heren.

Deel, A. 345.

CLXXXVI.

Karel, hertog van Gelder, verzekert aan het kapittel van den Dom te Utrecht, dat op hunne goederen in Gelderland geene schatting zal worden gelegd.

Kairle, hertouge van Gelre etc. jnd greue van Zutphen.

Weerdige, hoigeleerde jnd erbaire, lieue, aindechtigen. Vwe brieff betreffende eniger be-
zweernisse van schattingen ofte staetpennyngen, dair op vwe gueden in vnser landen gelegen gesat
weerden sulden, begerende sulx verdrach te hebben, achterfolgende die siegele ende brieue, v ende
anderen gaitshuysen van vnser voirvaideren verleent ende bij ons geconformiert, mit vorderen

begrijp, js bij ons guetlicken ontfangen ende verlesen. So ist dat wij ongerne gestaden sulden, vwe gueden meer dan ander geistlicke gueden, die mit dergelijcke preuilegien prilegiert ende jn vnser landen gelegen sijn, besweert sulden weerden; dan, so ons dese schattonge, genoempt staetpennongen oft ruytergelde, pontzgewijze van vnser banerheren, ritteren, knechten, steden jnd der gemeynre lantschappen auergegeuen jnd accordiert sijn, die alle vnse lantschap durch bauen en beneden opgeboirt ende ontfangen weerden, van geistlicken vnd wertlicken, weert dan vwe gueden dair en bauen besweert wurden, des wij nyet gelouen konnen, ende gij voirder brieue ende preuilegien vur te brengen hebben, dairaff gevrijet to wesen, sulx gehoirt ind gesyen, wolden wij ons asdan dairjn anders nyet bewijsen oft halden, dair so ons nae redenen geboeren solde, des oick nyetmyn eyn guet befallen dragen sulden vwe weerdicheiden, dieselue vnse Her Got bewaeren moit. Gegeuen to Arnhem op goensdaige, post visitationis Marie, nostro sub secreto, anno etc. XV. tertio.

Get. SUCHTELEN.

Opschrift: Den weerdigen, hoigeleerden jnd erbairen, vnser lieuen aindechtigen, doemdeken en capittell der kercken then Doem tUtrecht.

Deel, A. 348.

CLXXXVII.

Karel, hertog van Gelder, aan den bisschop van Utrecht, ter zake van de door den hertog gevangen genomene heemraden op den Lekdijk.

Dem eerweerdigen, jn Gode hoegeboeren fursten, heren Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden, vnser lieuen oehemen.

Vnser vrientlijken dienst jnd wes wij liefs jnd guets vermoegen te voerens. Eerweerdige, jn Gode hoechgeboeren furste, lieue oehem. As uwe liefden, ons nu hebben doen scrijuen der gevangenhaluen van Vtrecht, onder anderen begerende, wij die selue ontslaen ind ledich laeten wolden, doch ofte sulx ommers nyet wesen mochte, uwer liefden alsdan, bij bringer sbriefs, ouermits onse scrijften, toe laeten weten, vyt was oirsaken wij vermeynden die voirss. gevangene gebuerlick te hebben laiten vangen etc., hebben wij allet verstaen. Soe, lieue oehem, js wair, dat wij onlanxleden aen die stat Vtrecht hebben doen scrijuen, woe wij enen dienre hedden, geheiten Kustergen, den seluen wij onsen vianden afbruecke te doene wtschickende wurden, begerende hij oer onbesorcht verkieren mochte etc., sonder ons sulx aff toe scrijuen, hebben zij den seluen gevangen; oick sunder enige billicke oirsacke ind manieren van rechten jnd op enen ongebuerlijken dach nementlijke: sdonredages tegen den auont gevangen, ind svridages toe drie vren nae middage ter doit bracht, twelck allet, as wij des genoich mit wairheit onderricht sijn, wt rechten moitwille jnd parthien meer dan wt eniger billicker oft redelijker oirsaken, van den van Vtrecht tot vnser onwille jnd verachtige jnd tot wailbeuallen vnser vianden gedaen jnd geschiet is. Woe lijdlick ons sulx geweest is, kunnen uwe liefden wail mercken. Der oirsaken haluen hebben wij die van Vtrecht doen vangen, der meningen die gene, onsen dienre voirss. soe oneerlick ind ongottlick ter doit helpen brengen hebben, der gelijcken tdoen jnd straffen laeten, twelck wij voir ene guetlijke antwoirt jnd oirsake nyet en hebben willen verswigen uwer liefden, die selue Got Almachtich lange tijt wailuaerende in vrolijken gesonden leuen bewaeren moit. Gegeuen in onss stat Tyell; vp sunt Lauwerens auont martiris, nostro sub secreto, anno etc. tertio.

Kairle, hertouch van Gelre etc., jnd grene van Zutphen etc.

Afschrift.

Deel, B. 193.

CLXXXVIII.

Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.

Weirdige, wailgebaeren ind edele, hoegelierte, eirbare, aindechtige, froeme ind veste, eirsame, wijse ind vursichtige, lieue neuen, frunden ind besunderen. Wij hebben van broeder Joest vanden Berge uw lieffden credentic brieue ontfangen, oick dair beneuen uwe meyningen genoechsam ver-stain etc. En twijuelen wij nyet der geuangen haluen onse oirsaicke ind meyninge vytter antwort wij alrelaitst der stat Vtrecht hebben doin schrijuen, waill vernamen ind verstain sullen hebben uwe sementlicke lieffden, dieselue Got onse Heer bewaeren moet. Gegeuen in onser stat Tyell op satersdach, post Laurentij martir, nostro sub secreto, anno Domini etc. tertio.

Kairl, hertoge van Gelre etc., jnd greue van Zutphen.

Get. VIJSSSEN.

Opschrift: Den weirdigen, wailgeboeren ind edelen, hoegelierten, eerbairen; aindechtige, vroemen ind vesten eirsamen, wijzen ind voir-sichtigen, onsen lieuen neuen, vrunden ind besunderen, den dryen staten sGestichtz van Vtrecht, sementlick ind elcke be-sunder.

Deel, A. 354.

CLXXXIX.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.

Van Goits gnaden Friderich, bisschop tUtrycht, geboren marckgreue van Baden.

Eirbare, lieue vrunde. Vns hefft vp vnse laiste schrijffte, de geuangen borger berorende, ter antwort doen schrijuen vnse oehem van Gelre, als ghij in injelachte copijen sien moegen. Sus, indien wij yet guets voir der dairjane doin moichten tot verlossinge van hoen ende vns dat verwittiget, salmen vns dairtoe van gueden herten geneigt ende bereyt vinden. Godt zij mit v. Gegeuen in vnser sloite Vollenhoe, den XVIIJ^o dach in Augusto, anno etc. tertio.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaeren, vnser lieuen vrunden, prelaten en capitulen vnss vijff goitshusen, riddersen ende knapen vnser Nederstychts, bor-germeistern, schepenen ende raed vnss stadt Vtrycht.

Deel, A. 357.

Het ingesloten afschrift van den brief van den hertog van Gelder luidt als volgt:

CXC.

Dem eerwerdegen, in Gode hogeboeren fursten, heren Frederick bisschop tUtrecht, ge-boeren marckgreuen van Baden, onsen lieuen oehemen,

Vnser vruntlichen dienst ind wes wij liefs ind guets vermoigen altijd to vorens, eerwerdige, in Gode hogeboeren furst, lieue oeheme. As uwe lieffden ons nu op onse vurschriften antreffende die gevangen van Vtrecht weder hebben doin schrijuen, onder anderen: dat sulcke ind dergelichen geschele ind gebreken behoren te komen to gehoir op gewoentlicker mailstat, als Spijkerskamp, nae vermoigen des tractaits, wilner gemaict tusschen onsen yrvaderen, bisschop Rodoloph ende

hertoich Arnoldt, Iofflicher gedachteniss, allet myt wijder jnhalt jnd begert uwer leefden schrifften, hebben wij genoichsam verstein. Soe, lieue oeheme, will vns vyt uwer liefden schrifften, oick na vermoigen des tractaits vurs. beduncken, die stat Vtrecht gehalten wees geweest, al sulcke geschele jnd gebreken, sij tot onsen diener Kustergen vermeynden gehaidt te hebben, billicke to gehoir solden hebben laten komen op gewoentlicke mailstede, eer sij hon so vereelten ind onerlich bouen onse guetliche schrifften ther doit gebracht solden hebben, konnen dairomme noch nyet anders mercken, dan men onsen diener so heefft willen verijfen jnd ther doit brengen tot onsen onwille ind wail beuallen vnss vijanden, mer om enige gewoenliche gebreecken tusschen uwer liefden, ons ind ons beiden ondersaten sijn muchten, wolden wij nae vermoigen des tractaits vurg. vnse rede gerne op gewoenliche mailsteden schicken ind na redenen ind billicheyt dairjn tracteeren ende handelen laten. Oick as uwe liefden mede schriuen, mitten geuangen gheen haesticheit to gebruycken etc. Js deshaluen noch na as vur onse meyninge, den seluen geuangen nyet anders doin noch geschien laten, dan men den onsen onbillich gedain hefft. Vnse Her Got moit uwe liefden vrolich ind gesont bewaren. Gegeuen op onss borch to Nyemegen, op dinxdach onss lieuer Vrouwen dach assumptionis, nostro sub secreto, anno etc. III°.

Kairle, hertoich van Gelre etc. jnd greue van Zutphen.

Deel, A. 358.

CXCI.

De bisschop van Utrecht berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij Jacob de Edel tot kameraar van den Lekdijk heeft aangesteld.

Van Goits gnaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbaere, lieue vriende. Alsoe, vernits doede Willems van Amerongen, dat camerairscap van onsen Leckedijck ledich geworden js, hebben wij dair mede, soe ons dat op dese tijt te vergeuen gebuert, vnse getruwen tolner tUtrecht, Jacob die Edele, versien, soe dat hij dat bedienen ende verwaeren sall, dat wij v jnden besten tkennen geuen, zeer vrientlijke begerende, den voirss. onsen dienre dat te willen laeten volgen, ende hem vorder daer jnne hij uwer bederff behulpelijken ende vordelijken sijn, alsoe hem te gunnen ende te belieken tgene v beroeren mach, willen wij omme v in allen gueden erkennen ende jn toecomende tijden onuergeten voir oegen holden. Got zij mit v. Gegeuen op onsen slote tot Duerstede, vpten III^{en} dach in Septembrj, anno etc. III.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eerbaeren, vnse lieuen vrienden, prelaten ende capittulen vnss vijff goitshusen, ritterschap vnse lants, borgermeister, scepenen ende raidt vnss stadt van Vtrecht.

Deel, A. 359.

CXCII.

Karel, hertog van Gelder, aan bisschop Frederik van Baden, ter zake der gevangene Utrechtschen.

Den eerwerdegen, jne Goede hoechgeboeren furste, heren Frederick, bisscop tUtrecht jnd geboeren merckgraue van Baden, onsen lieuen oehemen.

Vnse vruntlijken dienst ind wes wij liefs ende guets vermoegen altijt too voerens, eerweerdige, jne Goede hoichgeboeren furst, lieue oehemen. Uwer liefden scrijften, beruerende die ge-

vangen van Vtrecht, onder anderen innehaldende, woe dat uwe liefden sich op onse voirschriften vorder ende jnt lange besproken, oick id tractait tusschen onsen beiden voirvaderen, lofflijker gedachten, gemaiet, doirsien hedden, dair nae uwer liefden beduchte, dat sich gebuert hadde, wij yerste een bekomen verraempt solden hebben van tgene, wij verkort vermeynden toe zijn vanden van Vtrecht, eer wij die seluen solden hebben laeten vangen, begerende dair omme noch, wij onse rede, omme der gebreken will, den XX^{en} dach deser tegenwoirdiger maent op Spijkerscamp schicken jnd hebben wolden etc., allet mit wijder jnhalt uwer liefden-schriften, hebben wij guetlijke ontfangen jnd verstaen. Soe, lieue oehem, eer wij uwer liefden onse voir antwoord ouer schickten, hadden wij ons oick vp dese gebreken mit onsen reden ende vrienden besproken, jnd den tractait voirss. waill doirsien, soe bedunckt ons noch nae als voir, dat sich billix gebuert ende beteemt hadde, die van Vtrecht eén bijeencomen verraempt hadden, eer sij onsen dienre soe oneerlick, sonder manieren van rechten vereellen ende ter doit gebracht solden hebben, js ons dairomme jnd oick, soe wij onse rede ytzont, omme onser menichuoldiger lasten will, toe voele plaetsen schicken jnd hebben moeten, nyet gelegen, die seluen omme der gebreken will ter plait-sen ind dage voirss. te moegen schicken, mer wanneer enige gewoentlijke gebreken tusschen uwen liefden, ons ind onser beider vndersaten weren, willen wij dairomme die onse geerne op gelegen plaitse ter dage schicken, jnd dair jnne geschien jnd handelen laeten des billick jnd redelick syn sol. Vnse heer Got moit uwe liefden in gesonden waluaerenden lieuen langen tijt gespaeren. Gegeuen jn onss stat Aernhem op saterdach post natiuitatis Marie, nostro sub sigillo, anno etc.

Oick lieue oehem, as uwe liefden begeren, wij die gefangen in temelijker bewairnisse wolden doen halden etc., sall sich nyet anders befynden zij altyt temelick jnd gebuerlick gehalden sijn, jnd dergelijcken voertaen gehalden sallen werden, des wij ons aen Johan van Roedenborch draegen. Datum uts.

Kaerle, hertouch van Gelre etc. jnd greue van Zutphen.

Afschrift.

Deel, A. 361.

CXCIII.

De bisshop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.

Van Goits genaeden Frederich, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbaere, lieue vriende. Uwen brief ons ny gesant, alse vander antwoert, die v tsamentlijke guet bedunckt op onsen voirraeme, laitste jnden capittell aldair bij onsen raeden voirgegeuen als opt capittell generail te verscrijuen jn saken der gevangen borgeren vnss stat Vtrecht aengaende, mit ouersendinge eenre notelen, soe vnse stat Vtrecht aen sekeren steden slants van Gelre doen scrijuen solde, begerende, wij die doirsien ende dair nae oick jnden besten mit vnss stat voirss. aenden voirss. Gelreschen steden doén scrijuen wolden, woe dat uwe scrijften breder vermoegen, hebben wij guetlijke ontfangen ende waill verstaen. Soe, eerbaere, lieue vriende, alsoe wij laitste tot uwen versoucke onse raeden aldair bij v schickten, omme op die laitste antwort, ons van onsen oehem van Gelre gecomen, vnss voirraeme te doene, alse dat ons guet beduchte men inden voirss. saken mitten yersten capittell generail verscreue etc., js noch nae wie voir, omme sunderlinge saken ons dair toe merckelijke bewegende, onse bevoelen ende guet beduncken, datmen noch jnden voirss. saken mitten alre yersten ende opt vorderlichste capittell generail verscrijuen dede, omme dair jnne voir te geuen tueruolch der voirss. saken ende die scrijften dair jnne

tusschen onsen oehem van Gelre ende ons ouergegaen sijn, ende soe gehoert, dan dair nae dair jnne tsamentlijke bij onsen gemeenen staten tgeschien laeten nae vermoegen der notulen ons ny ouergesant, ofte anders soe dan beuonden ende gesloten sall werden nutste ende beste dienen sall. Got sij mit v. Gegeuen op onsen slote tot Duerstede, vpten XVIIII^{en} dach in Septembrj, anno etc. III.

Get. STROIJJAES.

Opschrift: Den erbaeren, vnser lieuen vrienden den deputaten der drier staten, thants bynnen vnser stat van Vtrecht bij een wesende.

Deel, A. 362.

CXCIV.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van de benoeming van Jacob de Edel, tot kameraar van den Lekdijk.

Van Goides gnaden Friderich, bischop tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. Soe als wij anders dages gescreuen hebben aen vnse staten, aengaende camerairschap van vnser Leckedijcke, begerende, dat selue ampt willen laten volgen vnser dienre Jacob de Edel etc., so ist, dat wij noch begeren, dat ghij den seluen vnser dienre dat willen laten volgen, so wes aen v come te geuen, ende hem vorderlicke dair jnne willen wesen. Ende waert bij also, dat men dat voirsz. ampt, soe sommigen seggen, bij gebuerten geuen solde, soe behoerde vns dat die yerste reyse te geuen, twelck nyet geschiet en is jn viertich ofte vijfflich jaeren, als wij verstaen, meer alltijt een van vns ofte vnser voirvader presentiert ende die bij vnser staten toe gelaten, als gebuert is van Willem Foyt, Lambert Foet, Florijs van Pallaes, Bartholomeus van Waill ende ny leyt Willem van Amerongen; soe is waer, waert sacke, dat men dat bij buerten geuen solde, dat ons dat mitten yersten te vergeuen behoert. Hier omme so is, dat wij begern ende noemen den voirss. Jacob de Edel vnser dienre, dat selue ampt willen laten volgen, soe wes ghij dairinne te geuen hebben, want wij verhopende sijn, dat hij dat truwelicke ende waill bedienen sall, ende hij dair toe nutte ende bequem wesen sall. Hierinne willent v guetwillig bewijsen, vns deser vnser begerde op dit pas nyet weygeren, alsoe wij v genselicke wail betruwen. Goit zij mit v. Gegeuen in vnser slote Duersteden, opten V^{en} dach in Octobrj, anno XV° III.

Get. HOSZ.

Opschrift: Den erbaeren, vnser lieuen vrienden, prelaten, decken ende capittule onser vijff goitshusen, ridderen ende knapen vnser lants, ende burgermeesteren ende scepenen ende raidt vnser stadt van Vtrecht.

Deel, A. 365.

CXCV.

Herman, aartsbisschop van Keulen, aan het kapittel van den Dom, ter zake der pauselijke afluatsbullen.

Hermanus, Dei gratia archiepiscopus Coloniensis, princeps elector Westualie Angarieque, dux et ecclesie Paderbornensis administrator.

Venerabiles, nobis sincere dilecti. Etsi vos non ignorare existimemus, quomodo duobus nunc annis effluxis Caesarea m^{tas} atque clarissimus sacry Romani imperij Nurenberge congregatus vnanimj omnium consensu reuerendissimum in Christo patrem, dominum Raymundum, sacrosancte Romane

ecclesie... sancte Marie nonne presbyterem, cardinalem, apostolice sedis de latere legatum, dominum et amicum nostrum charissimum, ad hanc inclitam Germaniam aliasque prouincias jdeo admisit et jnduxit, ut populo, sedenti in regione longinqua et in vmbra mortis peccantj, jndulgenciarum sacratissimum lumen subministraret, quantis autem diligencia, cura et laboribus hec omnia curauerit, ipsi nos vidimus et experti sumus; jn sui autem status manutencionem et innumerabilium onerum recompensam assignauit eidem reuerendissimo legato totum tunc jmperium terciam omnium pecuniarum partem ex dicto jubileo prouenientium, etiam potissimum ab eam causam, quod dictus reuerendissimus dominus legatus nobis sacratissimum jubileum gratis adduxit, per quem multa animarum milia, vt speramus, saluata sunt; verum vbi jam audiuit reuerendissimum quondam senem in apostolatus culmen esse euectum (qui, cum jn minoribus esset, quam beneuolentissime eidem semper fauisse dicitur) et conuentu principum sacri Romani jmperij ad diem festum Vndecim Milium Virginum Franckfordie jndicto et celebrando ad sanctitatem suam atque sedem apostolicam immorato pater sanctus, ut rediret, festinare nobis significauit. Nos vero eidem reuerendissimo patri sancto de pecunijs partis sue tercie in ecclesijs vestris nondum satisfactum esse intelligentes, ac semper dedecus esse et contumeliosum nostre nationi Germanice considerantes, eundem reuerendissimum dominum legatum sine debita et honesta viaticorum sumptorum prouisione hanc nostram Germanicam egredj, cupimus et hortamur, vt, postquam pater siue reuerendissimi commissarij atque nostrj deputatj ad vos declinare contigerit libere, tranquille et sine quibuscunque difficultatibus dictam jubilei pecuniam segregari et numerari permittatis, terciam partem in usus reuerendissimi dominj legati deputatam abducj faueatis, et reliquas duas partes sub bona custodia juxta pefatj senatus jmperialis ordinatione aliorumque administratione siue articulorum tenorem reponi curetis. Jn hoc enim domino et amico nostro, reuerendissimo legato, atque nobis rem facietis gratissimam. Bene valet. Ex arce nostra Popelstorff, sexto decimo mensis Nouembris, anno etc. tercio.

Opschrift: Venerabilibus nobis sincere dilectis, decano et capitulo ecclesie majoris Traiectensis.

D. 242.

CXCVI.

Burgemeester, schepenen en raad der stad Kampen, beklagen zich aan de 5 kapittelen van Utrecht over onrecht hun door den bisschop aangedaan.

Erwerdigen, wisen ende voirsichtigen bijsonders lieue heren. Want ons ende onsen borgeren van onsen genadigen heren wart buten manieren van rechte ende redene ouerlast gedaen, ende wij mannichmael an sijne gnade hebben doen veruolgen, sulx muchte achterbliuen, na lude der consultacie hyr bij gesonden ende onse rechticheiden, gelijk mennich jaer bouen gedachten der menschen gebрукet hebben, vorder rustelick onuerbroeken gebruken, dat welcke van sijnen gnaden, soe id behoort, niet wart ouergelecht, ende niet wal drachlick were, wij sonder onse toe doene onse priuilegien ende guede gewoenten solden vorliesen. Js dair omme onse begeren, juwe eerwerdicheiden sijnen ffurstelicken genaden nae inholt der voirsz. consultacie willen onderwisen ende vorderen, op onse costen die drie staten myt enen stemmelicken dach willen verscriuen, jn dien dat uwen eerwerdigen wijsheiden guet duchte, dair wij onse vrende alsdan willen bij uoegen ende ordinieren; anders warden wij gedrunge, gewalt myt gewalt te weder staen, dat wij, kenne Godt, ongeerne sien solden. Ende off uth der seluester consultacien uwe eerwerdicheiden mochten enige dubitacie krijgen (soe wij ons niet en verhopen) senden dair omme onsen pensionarium jegenwordich, die uwen eerbaeren liefften wijder vruntlicken mach toe verstaen geuen, begerende bij den seluen van uwen

eerwerdicheiden, die Godt bewaere gesont, een scriftelick antwort. Gescreuen anno etc. XV. 3°, ipsa die presentasionis gloriose Virginis.

Borgemeister, scepenen ende raidt der stadt Campen.

Opschrift: Den eerwerdigen, eerbaeren, wisen heren, prelaten, doemdeken, dekenen ende capittelen vanden Doem, van Oud Munster, van Sanct Peter, van Sanct Johan ende van Sancte Marien kercken tot Vtrecht, onse bijsunderen lieuen heren.

Deel, A. 366.

Lecta in capitulo coram V ecclesijs XXV No^{bris} A^o. 3°.

CXCVII.

De bisschop van Utrecht antwoordt aan de 5 kapittelen van Utrecht, op deze tegen hem door de stad Kampen ingebragte klagte.

Van Goits genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Uwen brieff ons nu gesant mit copien eens brieffs eude eenre consultation v van onss stat van Campen gecomen, dair jnne vnse voirss. stat Campen onss beclagen van sekere ouerlast, hem van ons geschien soude, begerende dairomme, gij ons nae jnholt der consultationen onderwijsen ende capittel generail der drier staten verscrijuen wolden, dair op gij v mit malckanderen besproken, die sake en weynich ouergelacht ende op onse beuallen ende guetduncken een capittel generail te verscrijuen geordiniert hebben, woe dat uwen brieff breder vermacht hebben wij guetlijke ontfangen ende waill verstaen. Dair op, eerbare, lieue vriende, voegen wij v mitten besten te weten: Alse dat wij ons jnt gene, dair jnne onse stat Campen onss beclaicht, anders nyet gehadt noch bewesen hebben, dan ouer tgene bij onss ritterschap ende steden jn die saken der clachten gewesen ende geclaert js geweest, schijne gegeuen hebben, gelijk als dat altijt van olts bij onsen voirvaderen gewoentlijken geweest ende thent noch achteruolcht worden js, dair wij oick als een lantfurst gene weigeringe, soe waill aen die zijde als aen dese zijde der IJselen op behoeren te doene, woe gij dat selues waill ouerleggen kunnen. Oick hebben wij tgene bij ritteren, knechten ende gedeputerden vrienden onss steden aen die sijde der IJsulen in dese voirss. saken gewesen ende geclaert js geweest, mit ondersoeckinge alles gevoichs, soe voele ons moegelijken geweest js, een deell jaeren opgehouden, in hoepeninge die ter guetlicheit gevonden ende nedergelacht solde werden, wie waill nochtans wij van onss ganser ritterschap ende onsen steden, cleyne ende grote, meer dan eens veruolcht worden zijn, nae der wijsingen voirss. rechtvtige te laeten geschiene. Ende soe dan die gebreken der saken voirss. sich ter guetlicheit nyet hebben willen laeten vijnden, hebben wij bij ons verscreuen, als wij nu laitste tot Vollenhoe waeren, die voirss. onse ritterschap ende steden, cleyne ende groit, bearbeydende noch wat guets daer jnne te vijnden, dat nyet heeft willen wesen; dan hebben onse gemene ritterschap ende steden groit ende cleyne voirss. eendrachtelick, wtgesundert die gedeputerden vnss stadt Campen, ons vpt nye versocht ende dair toe aengeropen, tgene gewesen ende geclaert ware nae gewoenten vnss lande aldair ter excusien wolden doen stellen, te wetene: den dijckgreue op die bijstere dijcken nae den dijckboicke te laten berijden, ende Henrick Brouwer pantbriue nae der wijsingen te geuen, dwelcke wij nyet hebben moegen weigeren, gelijk gij dat selues waill mercken moegen. Ons solde hyer wes van geschien ofte te guetlicheit jnne gehandelt werden, kunnen gij waill voelen, sulx bij onsen gemenen lande, die sulcke vonnisse ende claringe gedaen hebben ende verantwoerden sullen

willen, geschien moste, dat wij v jnden besten tkennen geuen. Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duersteden, vpten XXVIIJ^{en} dach in Novembri, anno etc. IIJ.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eerbaeren, vnser vrienden, dekenen ende capittelen vnser vijf goitshusen tUtrecht.

Deel, B. 200.

CXCVIII.

Frederik, heer van IJsselstein aan de kapittelen van den Dom en Oude Munster te Utrecht, ter zake van rechtsvervolging tegen zijne onderzaten.

Eerwerdighe, voirsienighe ende wijse, bezunder goede vrunden. Alsoe als jc v tot anderen tijden gescreuen hebbe, beruerende dat proces hangende tusschen v ende onse ondersaten vanden Achtersloet, dair ghij ons jnt lange een antworde vp gescreuen hebt, te lanck to verhalenne, begherende noch na als voren al sulcks afte willen stellen, ende tot mijnen verhoeren laten staen ende comen. Jn dien ghij in enighen saken vercort zijt, dair sal jc v jnne laten verrichten ende jndien ghij oick qualicken gejnformeert zijt, dat dair bij oeck te willen laten, want mij onbillicken dunct, alsulken verdachvarden jn mijnen lande te geschiedenne, sonder aldair eerst gerichtelick te procederen, want dergelicken in hondert jaren nyet gesien en is. Oeck soe moeten alle vuytsettinghen om die sloeten, sluysen ende anders dairmede te onderhoudenne bliuen staen, alsoe als dair nyemant en js, die sich des onderwinden wil, dair dor ghij ende mijn arme ondersaten jn groiten verderffelicken scaden comen zult. Begheren dair om noch na als vore, alle alsulken rechtvorderinghen te willen laten rusten, hijs dat wij bijden anderen geweest zullen zijn, om dair na gelegentheyte vuyt te richtenne, dair jc zeer gheerne alle mijn vermoghen jnne doen willen, kenne God, die v gesparen wille in langen saligen leuen. Gescreuen tot Brussel den IJ jn Decembrj, anno IIJ.

Ffriderick van Egmont, graue van Buren, tot Lederdam; heer tot IJsselstein.

Get. FFREDERICK.

Erwerdighe heren, ghij condt ny wel duncken, dat onse ondersaten in groeten lagen zijn; ouermits roef ende brant, ende solden zij ny oeck voirder belast werden, dat dunct mij onbillich. Hier vp beghere jc uwe bescreuen antworde mit brenger van desen, om mij dair na moghen weten te richten.

Opschrift: Den eirwerdigen, voirsienigen ende wisen, domdecken ende capittelen ende kercken vanden Dom ende Olde Munster tUtrecht, mijnen goiden vrunden. Lecta IIJ Dec. anno 3^e.

Deel, D. 245.

CXCIX.

Raymundus, pauselijk gezant, aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter zake der pauselijke afluatsbullen.

Nobiles, venerabiles ac egregij domini, cathedralis et collegiatarum ecclesiarum ciuitatis Traiectensis prepositi, decani ceterique canonici, amici nostri charissimi, salutem plurimam. Ex copijs litterarum hijs presentibus inclusis et alligatis, (quas scripsimus ad capitula ciuitatum metropolitaram Coloniensis & Maguntinensis ad illustrissimum principem Fredericum, Saxonie ducem, principem electorem ac magnificum consulum ciuitatis Coloniensis), intelligetis, quod non silencio, torpore ac infructuose hactenus nostre legationis tempus pereginus, sed cum multarum animarum

(ut speramus) salute ac communi totius nostre legationis populi vtilitate. Quod si non fecissemus plura ministerio Dei bona opera in nostra legatione quam desperatam illam humano iudicio pacem inter serenissimum Dacie regem ac potentissimam ciuitatem Lubicensem, quorum manus hinc inde ad belligerandum tunc erant paratissime. Accedit etiam ad illam, (quod non minoris est glorie) scilicet serenissime regine Dacie ab illo indignissimo captiuitatis iugo liberatio, quam tum censuris ecclesiasticis, tum paternis exhortationibus, tum districtis monitis, collaborantibus nobiscum magnificis viris dominis de consulatu Lubicensi (ut in tractatu pacis promiserant), tandem ex faucibus illorum rebellium et perfidorum Suecorum vindicauimus pleraque alia nostra scripta his nostris alligata videbitis lectu dignissima. Et cum his valete felices. Ex Spiro XV Decembris, anno M^oD^oIIJ^o.

Get. VESTER AMICUS R. CAR^lis GURCEN. LEGATUS.

Opschrift: Nobilibus, venerabilibus ac egregijs viris dominis, cathedralis et collegiatarum ecclesiarum ciuitatis Traiectensis prepositis, decanis ceterisque canonicis, amicis nostris charissimis.

Deel, D. 246.

CC.

Raymundus, pauselijk gezant, aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter zelfde zake.

Nobiles, venerabiles ac egregij viri, amici nostri charissimi. Etsi jam diu nobis fuit animus ad vos mittere ex nostris propter factum terciae partis pecuniae & sacratissimi jobilei ex parte imperij, tamen hucusque destitimus rati, quod tam pontifex vnus de suis vel episcopum vel prothonotarium quam caesarea m^{tas} vna cum principibus electoribus aliquos (qui nos exonerarent) deputarent propter dictas pecunias colligendas, ne nos de cetero intromittere cogemur. De Alexandro autem et Pio foelic. recor. pontificibus morte praenentis nihil in ea re obtinuimus; de moderno autem nostro pontifice, ad cuius etiam sanctitatem de ista re scripsimus, omni die responsum magnis expectamus desiderijs. Incerti quid hac in re nobis sua sanctitas erit praeceptura, principes autem imperij tam Magunciae quam Franckfordiae nouissime congregati, nullomodo nos exoneratum iri permittunt, existimantes apud nullum fidelius hanc pecuniam conseruari, apud nullum attentius recolligi quam per nos, qui & substanciam quod aetatis nostre reliquum fuerit libenter expendemus pro necessitatibus illis, in quarum fines dictae pecuniae sunt collocatae, quamquam tamen inuitissime (testis est nobis Deus) de tanto nos onere intromittere velimus. Nihilominus infra octo dies, fauentibus superis, expectamus responsum summi domini nostri moderni, post quae habita illico ad vos mittemus pro pecunijs apud vos collocatis, quas ut tunc immediate ad nos transmittere velitis cupimus, offerentes vobis nostram operam (postquam Deo duce nostram ad urbem redierimus) in quibuscunque causis nostrum imploraueritis auxilium. Cum hoc felices valeant dd. vestrae Ex Spiro XVII^a Decembris M^oD^oIIJ^o.

Get. VESTER AMICUS R. CAR^lis GURCEN. LEGATUS.

Opschrift: Nobilibus, venerabilibus et egregijs viris, dominis preposito, decano et capitulo insignis ecclesie Traiectensis, amicis nostris charissimis.

Deel, D. 247.

CCI.

Raymundus, pauselijk gezant, aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter zelfde zake.

Venerabiles et egregij viri, insignis ecclesie Traiectensis decani et canonici, tanquam fratres nostri charissimi, salutem plurimam. Etsi multis simus vicibus a diuersis sacri imperij Romani

principibus illustrissimis cohortati atque admoniti, tum in Maguntium, tum in Herbipolensem, tum etiam in Franckfordicum dietis, vt ad omnia Germanie loca, (jn quibus sacratissimus jubileus extitit publicatus, pro receptione tercię partis dicti jubilei et confessionalium nobis per illustrissimum senatum Nuremberge congregatum, totum jmperium in capite et jn membris representantem), nostros deputaremus commissarios, eo quod nullus dictorum principum se de eiusdem collectione jntromittere presumpsit, existimantes fortassis apud nullum easdem pecunias securius reponi, diligentius conseruari quam per nos, qui nedum illas, sed totum quod vite quodque substantię nostre residuum fuerit, quam libentissime ac promptissime illos jn fines conferemus, pro quibus a pijs Christi fidelium mentibus sunt elargite. Nos tamen a tanto labore et onere malentes esse releuatos (attento quod abutentibus admodum sint flebiles et amare pecunie timemusque plus necessario de eisdem per nos aut nostros quandoque fuisse expensum) semper expectamus, quod pontifex Alexander (ad quem de ista re scripsimus, fluxit quasi annus, prout ex copijs illarum litterarum presentibus jntroclusarum videre poteritis); deinde quod Pius Tercius fe. re. qui, vt dicitur, prothonotarium quendam ad preces nostras ad Germaniam descensurum ordinauerat; postremo etiam expectauimus, vt pontifex modernus episcopum aut prothonotarium aut alium qualemcumque prelatum dignum ad nos misisset, qui vna cum nostris et ordinariorum locorum commissarijs numerationi dictarum pecuniarum seu receptui jnterfuisset, atque de illis imperio ac camere apostolice (que non moritur) nobiscum rationem fecisset, eo quod per mediam ferme Germanie partem dicte pecunie nedum sint subleuate culpa nostra. Enim vero tamen cum jam eo usque nostre legationis tempus decursum est atque peractum, vt diutius jn nostra legatione remanere non speremus neque possemus, multum et varijs nostrum ad hoc jmpellentibus animum causis, neque tantum jn eadem stetissemus, nisi promissio liberationis regine Dacie, quam fecimus illustrissimo principi Friderico, pro nostra virili elaborandum nos detinuisset, et assecuratio pecuniarum sacratissimi jubilei moram figere nos coegisset jn Germania, que mora post expirationem jubilei fuit nobis dampno, quolibet mense, de quadringentis ducatis et etiam, vt oblocutioni et detractiōni multorum ignorantium nostre reuocationis (vel potius absolutionis) causas resisteremus, pro honore nostro et sancte sedis cum damno fortassis jrreparabili propter electionem pontificum Pii et moderni, de quo tamen minor nobis est cura quam ab aliquo cogitari posset.

Venerabiles viri, quia ergo speramus de hora in horam habere responsum nobis gratissimum de summo pontifice, ad quem misimus cursorem (fluxere quadraginta dies) pro obtinenda redeundi licentia, sine qua cum honore nostram minime possumus deserere legationem, quo habito decreuimus ceptum nostrum continuare jter, redeundo ad sanctam sedem apostolicam (que nos emisit) summumque dominum nostrum papam modernum, qui nobis a tempore cardinalatus nostri semper plus quam dominus et benefactor fuit singularissimus, dum jn minoribus ageret offerendo nobis, cum erat jn Aninione et nos etiam eramus extra vrbem jn ducatu Ferrariensi propter similem causam anno primo Alexandri, dimidiam partem status sui, si apud eiusdem dominum intra Romam stare potuissemus; secundo etiam mittere ad vos hucusque distulimus, cupientes quod pontifex et jmperium absoluisent nos ab hoc onere potius quam honore, eo quod inuitissime nos preter vitam et necessitatem (que nec Christo Saluatori nostro nec apostolis legem graue predicantibus negata fuit) de pecunijs sacratissimi jubilei hactenus nos intromisimus, attento quod vel paucos vel nullos nouimus quam horribiliter vite sue clauerint periodum, qui plus justo aut debito ausu quodam temerario vel receperint vel dare poposcerint de dictis pecunijs, quorum exempla jn presentiarum retexere superuacuum nunc iudicamus ministris, prolixum vobis esse ducimus eo, quod non in dispositione sint hominis sed solius Dei, cuius vie longe a nostris discrepant, cum Deus equissimus, omnium rerum dimensurator et iudex, preter

horribilem illam, acerbam atque damnatam (humana presumptione) mortem temporalem pertimescimus destructissimam tandem post mortem corporis dehijs quam seivissime disquesiturus est rationem, quibus vtinam! non dicatur, quod reprobis dicatur, »jte maledicti etc. Verumtamen cum omnino nos jamjam ad urbem redituri aspirauimus jtinari, quod vix sine magnis possemus perficere expensis, neque preter illas (quas apud vos conseruatas habemus) aliquas ulla reliquas quaspian scimus, quapropter coacti sumus mittere presentium latores cum plenaria commissione, quos videbitis in dicta commissione nominatos, hortantes et requirentes vos, nomine pontificis sancte sedis et nostro, quatenus beneuolos et opportunos eisdem fauores jmpartiri studeatis, propter amorem non vulgarem, quem habuimus et habemus ad vos et ad vestram ecclesiam a multis annis, secundum quod a Cesare, jllustrissimo senatu et nobis ordinatum exstat, que ordinationes jmmutari non possunt, nobis non consencientibus, quas si aliqui male consulti, ut credimus, via facti jnfringere permoliti sint, hec fecerunt, quia nolimus plus complacere hominibus quam Deo, memores eorum, que dixit Christus suis apostulis, dico autem vobis amicis meis, ne vereamini ab hijs, qui occidunt corpus, et post hoc non habent amplius quid faciant; ostendam autem vobis, quem timeatis, timete eum qui, postquam occiderit, habet potestatem mittere in jehenna; jta dico vobis, timete." Ceterum cum non satis dolere possumus et admirari, quod multis in locis, proth dolor! a quibusdam attemptari visum est, qui insaciabilis auaricie cupidine alios sunt exetati, quod decimare ac partiri dictas conantur pecunias ipsasque student diripere, quasi prede aut aucupio derelictae forent, nunc petendo mercedem pro commissarijs, nunc pro campanarijs, nunc pro dampnis fabricae, nunc pro subsidijs eiusdem; que omnia nichil ad rem faciunt, male ad memoriam reducentes eorum, que continentur jn bullis apostolicis et in breui nobis a pontifice Alexandro destinato, cuius copias hijs jntrocludi iussimus. Jdem etiam valde jmmemores, qui jam jllicita voragine pecunias obligurire cupiunt dicti jubilei, quanta jnprimis Domino nostro Saluatori, de cuius fidei periculo agitur, atque sponse sue ecclesie Catholice debeant, in quibus jnsuper et quantis obligati sint sacro jmperio Romano ac proximis suis, dirissimis Turcarum mactationibus expositis, qui verisimiliter (illud quod psalmista aijt) ad nos jn dies acclamitant, facti sumus opprobium vicinis nostris et jllusio hijs, qui in circuitu nostro sunt, neque de talibus aliquis existit, qui eosdem exaudire velit. O male concordēs, nimiaque cupidine ceci, nulla fides regni sociis etc.! qui dicti auarissimi pecuniarum commestores, adeo eorum ducuntur cecitate, vt cum nichil, quod ad tam pijssimum opus necessarium contribuant, inuenire velint, tandem vereri et perhorrestere deberent huiusmodi friuolas, sacrilegas et perditas molestias, nobis nostrique similibus sancte sedis legatis jn numeratione pecuniarum opponere, cum magis secundum juris diuini et humani dispositionem omnes spirituales pro sue vocationis statu tenentur jmpendere et exhibere honores, obedientiam, et vbi opus erit, subsidia quoque, quam excoriari aut illicito modo aggrauari, ac si essent questores sancti spiritus sancti Anthonii aut alterius cuiusuis sancti, quos bene (neque sine eorum dimerito) circumcidere et deglubere nouistis, cum dicti questores in eorum questura populum jnterdum magis ad praua peruertant, quam ad meliora erigant. Praeterea etiam dictos auaricie veneno inebriatos, quos amor et obediencia debita erga sanctam sedem et nos ab eorum malo proposito non reuocat, saltem jngratitudinis ac contumelie vitium compescere deberet, ne in gratiarum a nobis receptarum recompensam pecunias expeterent, quibus nos (nemine sollicitante, aut collaborante nobiscum) sacratissimum adduximus jubileum, quem alie nationes pretio et precibus impetrare oportuit magnis, qui etiam totum statum nostrum, quem habebamus in vrbe, quam paratissime dereliquimus, vt populo Germanie jn regione longinqua et in vmbra mortis peccanti sacratissimarum indulgentiarum splendore illustraremus, pacemque vniuersalem in ecclesia Dei, et realem expeditionem

contra perfidissimos Thurcos (quantum nobis esset possibile) excitaremus, prout bene de nobis fidem fecit fe. re. pientissimus Pius Tertius in litteris quibusdam (quas ex Viterbio euidem sollicitatori regio tunc in urbe existenti scripsit) postquam sine culpa et peccatis nostris conspexisset nos aduersis emulis prosectum jri, de bono opere nos lapidare satagentes. Tamen ille Optimus Maximus Deus, solita sua pietate, hucusque in manus calumpniantium et prosequentium nos minime incidere permisit, prout etiam illustrissimi principes in Franckfordicum dieta nouissime congregati, atque etiam alij, qui erant in desperata nostra pace Lubicensi bene de nobis testati sunt. Item deberent etiam tales attendere, quod omnibus principibus, prelati et capitulis aut eorum familie de talento nobis credito, id est de facultatibus nostris, libenter gratis inseruiimus, quantum cum Deo poteramus.

Item preterea multa destinauimus documenta salubria magnis expensis ad loca (in quibus propria non potuimus comparere persona) presertim ut libertatem ecclesiasticam (quam ex officio nostre legationis exactum jri cupimus) pro virili nostra defenderemus, illorum tamen omnia multi, (ut Johannem Herodes predicantem surda aure spreuit) exaudire noluerunt, et precipue inter hos magis sunt illi culpandi, qui, postquam a nobis multis fuere condonati gratijs, facultatumstrarum etiam pecunias a nobis expetere non erubuerunt. Et quod beneficiorum omnium, que contulimus in Germanos, maximum est, quia a decimarum solutione omnem Germanie clerum industria et suppuratione nostris liberum et indempnem conseruauimus, quas tamen vniuersalis ecclesie clerus, etiam ipsi domini reuerendissimi cardinales exonerunt (?), de quarum auctoritate, quam nobis dictus pontifex Alexander per bullas suas plumbatas denunciaret, commisit, mittimus vobis earundem copias impressas, quamquam credamus nos antea vobis misisse, ut eo crebrius ad memoriam reducat, quam maximo beneficencie munere vos omnes sub nostra legatione prosecti simus. Requiritur ergo et paterne hortamur vos omnes, ut sine quauis molestia et difficultate hanc pecuniam ad nos cum presentium latore transmissam curetis, deductis tamen moderatis expensis, in publicatione jubilei factis, quoniam nostre non sunt dicte pecunie neque cuiusuis viuentis, nisi eo modo, quo per pontificem, imperium et nos declaratum atque statutum extat. Ergo ad nullum locum (etiam sacrum) de hijs quicquam contulimus aut impresentiarum collatum jri paciemur, auro enim non placent (?) sacra.

Demum mittimus etiam vobis litteras domini reuerendissimi et illustrissimi principis domini Coloniensis (fluxere bene quatuor menses) conscriptas, ex quibus considerabitis, quo modo sua Excia ceterique Romani imperii principes electores per nos hec ita fieri voluerunt, ex quibus etiam potissimum considerabitis argumentum, quod non curamus ea, que nostra sunt, sed potius que domini nostri Ihesu Christi, eo quod tam diu eas apud nos conseruauerimus, ne antea ad vos missimus pro dictis recipiendis pecuniis, sed semper alicuius ex vrbe aduentum, ut supra diximus, expectauimus. Preter hec omnia timor etiam nos occupat, ne aliqui post recessum ex Germania nostrum sortem super dictam pecuniam mittendam, quisque partem et tunicam de eadem accipiat, cui facto atrocissimo ad mortem inclusiue resistere voluimus, ne populus simplex de nobis scandalizetur atque contra sanctum murmuret, seruus enim sciens voluntatem domini sui et non faciens eam, vapulabit plagis multis.

In summa omnium, ut breuiter concludamus, quicquid in causis vestris aut ecclesiarum vestrarum vnquam (postquam ad urbem redieremus) possemus, posse autem multa apud modernum pontificem, confidimus, pollicemur vobis omnibus operam beneuolentiam et, vbi opus erit, protectionem nostram, plus quod gratis vobis expedituri quam precibus et pretio magni (equidem vix etiam obtinebitis) apud alios efficere possetis. Et cum hijs bene felicesque valete, quibus omnibus

nostrum ad urbem regressum optamus esse commendatissimum. Ex ciuitate Spirensi, prima Januarij anno M^o. D^o. IIIJ^o.

Get. VESTER BONUS AMIGUS.
CARD^{LIS} GURCEN. LEGATUS.

Opschrift: Venerabilibus et egregijs viris dominis, preposito decano ceterisque canonicis ecclesie Traiectensis, amicis nostris tanquam fratribus charissimis.

Lecta in capitulo VIII Febr. anno quarto.

Deel, B. 202.

CCII.

Philips van Oostenrijk verzoekt het kapittel van den Dom te Utrecht om Adriaan Florensz. met eene kanunniks prebende te begiftigen.

Philippus, archidux Austrie, princeps Hispaniarum, etc.

Venerabiles, amici nostri dilecti, salutem, cum prompto animo complacendi. Cum honorabilis deuotus magister Adrianus Florentij, sacre theologie professor, decanus sancti Petri opidi nostri Louaniensis, ob doctrine virtutumque merita et ceteras animi sui dotes nobis et vniuersis aulicis nostris admodum gratus acceptusque existat, vt non immerito dignam eius promotionem etiam sponte nostra propria desideremus, presertim jn ea ciuitate vnde originem trahit, cum id nedum nobis gratum et sibi vtile, sed ad promoventium eum honorem atque decorem procul dubio futurum speremus. Vestras dilectiones jdcirco hortamur atque ex animo requirimus, vt si umquam rem nobis gratam exhibere voluerint, dictum magistrum Adrianum, conterraneum suum, vnanimiter et concorditer (etiam cum concensu jllius, qui in ordine vicis sue conferendi erit) sub expectatione prime prebende jn ecclesia vestra vacature nostro jntuitu in confratrem et canonicum creare, atque de illa prouidere velint cum vicariis ad hoc requisitis, quod nobis post litania orationesque et processiones, quas per vestras dilectiones pro salute ac reditu nostro effusas fuisse percepimus (vnde etiam ingentes gratias habemus) data occasione id libenter recognituris pergratum erit jntelligere, responsum vestrum desuper cupide expectaturis et prompto animo, si quando opus erit, vicissim promeritis erga easdem vestras dilectiones, quas Deus ad vota conseruet. Ex opido nostro Bruxellensi, die XV Januarij XV° IIIJ^o.

Get. PHE.

lager DUBLIOUL.

Opschrift: Venerabilibus, decano et capitulo cathedralis ecclesie ciuitatis Traiectensis, amicis nostris sincere dilectis.

Deel, D. 249.

CCIII.

Philips van Oostenrijk verzoekt van den bisschop van Utrecht deze begiftiging bij het voornoemd kapittel te bewerken.

Venerande in Christo pater, jllustris princeps, consanguinee noster carissime. Scribimus jmpresentiarum venerabilibus, decano et capitulo ecclesie vestre Traiectensi jn fauorem honorabilis et predocti viri, magistri Adriani Florentij, theologie professoris, decani sancti Petri opidi nostri Louaniensis nobis sincere dilecti, cuius promotionem ob singulares eius virtutes animique dotes sponte propria plurimum desideramus, presertim in loco suo natiuo, requirentes idcirco dictos decanum et capitulum, vt nostro jntuitu sub expectatione prime prebende vacature eundem jn canonicum creent, et de jlla sibi provideant. Hortamur etiam paternitatem vestram reuerendam, et cum affectione

rogamus, ut nostra contemplatione apud prefatos decanum et capitulum auctoritatem suam interponere et tantum apud eosdem efficere velit, quod nostro in hac parte desiderio effectualiter satisfiat, quemadmodum per nos in rebus sibi gratis vicissim fieri velit, quod cum ad ecclesie ornatum et decorem tum digni viri promotionem cedet, et in hoc rem nobis gratissimam exhibebit eadem v. paternitas reuerenda, mutua beneuolentia occasione recognoscendam erga eandem, quam Deus felicem conseruet. Ex opido nostro Bruxellensi, die XV° Januarij, anno XV° IIIJ.

Consanguineus vester Philippus, archidux Austrie, princeps Hispaniarum,

Get. PHE.

lager DUBLIOUL.

Opschrift: Reuerendo in Christo patri, illustri principi F., episcopo Traiectensi, consanguineo nostro charissimo.

Deel, A. 369.

CCIV.

De bisschop van Utrecht ondersteunt het verzoek des aartshertogs bij de 5 kapittelen van Utrecht.

Fridericus, Dei gratia episcopus Traiectensis, ex marchionibus Baden.

Venerabiles, nobis in Christo dilecti. Binas recepimus litteras serenissimi et illustrissimi principis, domini Philippi archiducis etc., principis Hispaniarum, domini et consanguinei nostri charissimi, vnas ad nos, alias ad vos datas, quas vobis transmittimus nostras vnacum hijs inclusas, volentes vt in eis videre poteritis. Et cum persona ipsa, que nobis etiam antea ab alijs plurimum commendata ac admodum digna existit, cuiusque fama tum litterarum scientia tum animi virtutes, in tota Alamania multum pollent, mereatur, vt eam fauore prosequamur generoso, perpendentes etiam quod nobis et ecclesie nostre ipse magister Adrianus apud principem et alibi seruire et vtilis esse possit; hinc est quod vos ex corde et quantum possumus serius rogamus, quatenus dicti principis et nostro etiam suarum virtutum intuitu velit prefatum magistrum Adrianum iuxta principis preces sub expectatione prime prebende vacature in canonicum creare et de illa sibi prouidere. In hoc enim principi et nobis rem exhibebitis gratissimam, data occasione recognoscendam et, licet plene confidamus vos hoc non denegaturos principi et nobis, petimus nihilominus responsum presenti nuntio ad significandum principi. Valet domini felices. Ex castro nostro Duerstede XXVIIJ^o Januarij, anno XV° quarto.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Venerabilibus, nobis in Christo dilectis, decano et capitulo ecclesie nostre maioris Traiectensis.

Deel, A. 363.

CCV.

Burgemeesteren, schepenen en raden der stad Kampen verzoeken aan de 3 staten van Utrecht, om, alvorens den hertog van Saxon en de stad Groningen op hunne nevensgaande schriften te antwoorden, het eerst hun gevoelen deswege te vernemen.

Weerdige, wise, vrome ende voirsichtige, bisonder lieue heren end guede vrunde. Die hoichgeboeren forste, hertoich Georien toe Zassen etc. heft ny an vnsen genedigen heren ende anderen onsen vrunden ende ons in geliken doen scriuen, als juwe weerdecheiden sien mogen in copien van sijre geschriften dair van in schrifte vns g. heeren van Vtrecht jngelacht, soe wij vermoden uwe eirberheyden wel in geliken verstaen ende ontfangen hebben, dair op die forst toe Zassen sijner

g. trefflike rede toe Vollenhoe voir onsen g. heren, ritterscapp ende deputierden raitsvrunden der stede an dese zijde der IJselen gegat ende geuoget hebben, vervorderende ende begerende die eyntlike antwoirde op sulke scriften, als sijne genaden an onsen g. heren ende den steden ghedaen heft. Ende soe dan onsen g. heren mit ridderscap ende den steden an desse sijden niet en geboirt, op sulke ende der geliken saken allene antwoirt toe geuen ende toe handelen, dan mede bij weten ende toedoen van uwen weerdegen eerbarheiden, wanttet ene gemene lantsake is, ende den gemenen lande des Gestichtz van Vtricht beroirt ende angaet, soe is die eyntlike antwoirt vertogen, hent ten tijden uwen weerdecheiden sulxs voir gehouden weer, ende juwe menijnge dair op weder vernoemen hadden. Begeren dair omme guetlike, soe uwe wijsheiden dair jnne behoeren voer toe raemen, alst ouergelacht is, dat uwe liefden des voirss. forsten van Saszen scriften doirsien ende mitten besten wijslicken ende wal ouerleggen willen, ende ons dan mitten alre jersten juwer liefden menijnge ende guetdoncken clairliken doen scriuen, om wij sijne g. ene behoirlike antwoirde mogen helpen ordineren. Verlaten wij ons gansliken om deselue uwen weerdigen ende eirbaeren liefden tot langen tijden, Gode Almechtich salich ende gesont beuoelen, vpten XXIIJ^{ten} dach in Maio, datum anno VCIIIJ.

Burgermeesteren, scepenen ende raide der stat Campen.

Oic, eerbaere, lieue vriende, heft die stat van Groenijngen vnsen genadigen here nv oic doen scriuen, als ghij sien mogen jn copien van oeren brieue, jn sijnen g. brief gelacht, ende oic oir vriende dair op bij vnsen gen. heer ridderscap ende steden voirss. gehat, vorderende de eyntlike antwoirt. Dus begeren wij die copien wel doirsien willen, ende ons dair van uwe guede menijnge ende guetdoncken ouerscriuen, omme de stat van Groningen dair nae oic ene geboirlicke antwort toe mogen geuen. Datum ut supra.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, eirbern, gestrenghe ende wijsen, prelaten, deken ende capittel des vijff godeshuisen, gemene ritterscap ende steden der Nederstichtz van Vtricht, vnsen lieuen heren ende bissonderen guede vrunden.

Deel, A. 374, 375.

De brieuen aan de 3 staten van Utrecht geschreven door de ridderschap van Salland, Twenthe, Vollenhoven en Drenthe Deel A, 376; door burg., schep. en raad der stad Deventer, Deel A, 378, 379 en door burg., schep. en raad der stad Zwolle, Deel A, 380, 381 zijn nagegenoege van denzelfden inhoud.

CCVI.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, zich over de toegezonden scriften van den hertog van Sazen en van de stad Groningen rijpelijk te beraden, en hem deswege hun gevoelen mede te deelen.

Van Goits gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare lieue vriende. Die hogeboeren furste, vnse lieue neue, heer Joeryen, hertouch toe Sachsen etc. heeft nv aen ons ende oick, soe wij verstaen, aen vnse stat van Vtrecht ende anderen vnsen steden aen dese zijde der IJsulen doen scrijuen, als gij sien moegen jn copien van sijne liefden brieue dair van hyer jnne gelacht, dair op sijne liefden vorder hoere trefflike rede alhyer voir ons ritterschap ende den gedeputierden raitsurienden vnss steden onss lande aen deze zijde der IJsulen gehadt ende gevoicht hebben, veruorderende ende begerende die entlijke antwort

vp sulcke scrijfte, als die voirss. onse neue hertoch toe Sachsen etc. als voirss. aen ons ende vnsen steden gedaen heeft. Ende soe dan ons mit vns ritterschap ende steden aen dese zijde der IJsulen nyet en gebuert, op sulcke ende der gelijcken saken allene antwoert te geuen ende te handelen, dan mede bij weten ende toedoen van v, als die steden van onsen lande aen die zijde der IJsulen, want ene gemene lantsake js ende onsen gemenen landen merckelijken beruert ende aengait, soe hebben wij die entlijke antwoert vertoegen ende opgehouden thent wij v sulx voirgehalden ende uwe meninge dair op weder vernoemen hadden. Sus begeren wij zeer guetlijke, soe alhyer bij onsen gemenen landen ouerlacht worden js, dat gij daer jnne behoeren voir te ramen, dat gij onsen neuen hertogen toe Sachsen etc. scrijften waill doirsien, v dair op wijselijken ende waill beraden, ende ons dan mitten alre yersten uwe meninge ende guetbeduncken clairlijken scrijuen, soe dat wij dair nae mit onss ritterschap ende steden onss lande aen dese zijde der IJsulen onsen neuen hertogen toe Saxen etc. ene behoerlijke antwoert ordinieren ende geuen moegen. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Vollenhoe vpten XXIIIJ^{en} dach in Meije, anno etc. IIIJ.

Get. STROYAES.

Opschrift: Den eerbaeren vnsen lieuen vrienden, prelaten, dekenen ende capitularen vns vijf goitshusen, riddere ende knapen vnses lants, borgermeesteren, scepenen ende rade vns stat ende steden vnses lants van Vtrecht aen die zijde der IJsulen, dair Vtrecht stait.

Deel, A. 382.

Oick, erbare lieue vriende, heeft onse stat van Groeningen ons nv oick doen schrijuen, als gij sien moegen jn copien van hoeren brieue hyer jnne gelacht, ende oick hoer vriende dair op bij ons, onss ritterschap ende steden voirss. gehadt, vorderende die entlijke antwoert; dus begeren wij dat gij die copien waill doirsien, ende ons dan dair van mede uwe meninge ende guetbeduncken ouerschrijven ende onss stat van Groeningen dair nae oick ene gebuerlijke antwoert te moegen geuen. Datum

Deel, A. 382.

Het in dezen brief besloten afschrift van het schrijven des hertogen van Saxen aan den bisschop luidt als volgt:

CCVII.

Dem erwirdigen in Gott vatter vnd hochgebornen fursten, vnserm lieben heeren vnd oeheymen, heren Friderichen, bischoffen zu Vtricht, vund marggrauen zu Baden.

Vnser fruntlich dienste vund was wir liebs vund guts vermogen allsijt zuvor. Erwirdiger jn Gott vatter vnd hochgebornen furst, lieber here vnd oeheym. Vwez liebe ist vnuerborgen, wie die stadt Gronijngen sich dem hochgebornen fursten vnserm lieben heren vnd vattern seligen, heren Albrechten ettwan hertzogen zu Sachsen etc. vund vns als gubernatorn vnd potestat des heyligen rijchs, geburliche pflichte vnd anders, was sie dem heyligen rijche zutun schuldig sin, biszheer nit alleyn geweygert, sunder auch mercklichen jnhalt vnd hinderunge getan, die Vmblande vnd ander vnser lande, die vns von wegen des heyligen rijchs zusteen jn nutzleche vnd gute regierung zu stellen, auch noch taglich ijntragk thun, vnd sich des alles widder Gott, ere vnd recht, vnderstanden, do durch gemelten vnsern heren vnd vattern seligen, vnsern bruder vnd vns, jn merckliche beswerung, vnkost vnd scheden gedrunge, darumb vns gegenthal wal gezimpt hette. So aber die van Gronijngen, zur zyt als wir vnser notturff widder sie zu begijnen jn

vbung gestanden, jre sache anden hochgebornen fursten, vnsern lieben oehem, heren Philipssen, ertzherzogen zu Osterrich etc., erbotten, vund wir allzijt meer geneigt gewest, friedlicher wijze vnser gerechtigkeit zu bekommen, haben wir usz verwantnis vnd angeborner fruntschaft vnser gebreche widder die van Gronijngen zu verhoere vnd zimlecher handlung auch an gemelten vnsern oehem gestellt, vnd als sinre lieb, am sonabendt nach Quasi Modo Geniti nestuerschienen zu Brussel, vnser vnd die van Gronijngen notturfftiges vortragen hat jnnemen, vnd nach verhoerter sache beyden parthijen vns ind den von Gronijngen nach vil handelunge, so jn der sachen verlauffen, siner lieb entlich meynung guetlichs entscheits vorhalden lassen, wie uwer leeb usz jnligender zedell verzeychent befinden vund yeglichem theyll, vns vnd den van Gronijngen sollichen vorschlagk von nestuergangen sanct Marties tag vier wochen langk jn bedacht gegeben, den sinre lieb zu ader abzu schriben, vnd bijnnen den selben vier wochen vff beyden theylen gutlichen anstandt zu halten, das wir, desglichen die van Gronijngen, also bewilliget; vund ob wir woll jn sollichen vnser oehemen vorschlagken merglich nachteyll vnd beswerung befunden, die wil wir aber zuuor vns gegen siner lieb bewilliget jn diser sache der billichkeit siner lieb zu verfolgen, vnd entlicher furslagk von siner lieb zimlich gelijch vnd treglich angesehen vnd bedacht ist, haben wir vnser verwillung zu volgen, eer dan wij usz siner lieb landen geschieden, desselbigen siner lieb furslagks zu geleben zu geschriben, vnd sin ane zwijuel, die will sollicher furslagk der stadt Gronijngen usz vil vrsachen nutzlecher dan vns anzunemen ist, sie werden dairjn zu bewilligen nich weygern; so sie aber den abslagen, alsdan jst jr mutwill, den sie gegen Romischer ko^r m^t vund das heylige rijche, truth widder gemelten vnsern oehemen, vns vnd andere vnser heren vnd frunde gedenccken zuverfuren, zu ermesen, vnd will vns alsdan mit hilff des Allmechtigen Gots, Romischer koniglecher maiestat, vnsern lieben oehemen, ertzherzog Philipssen, der wir vns jnder von Gronijngen weygerung hoichlich getrosten, auch ander vnser heren vnd frunde bijstandt geburen, der wegen zu gebruchen, da mit wir jrem mutwillen widdersteen, vnd sie zur billichkeit bringen moegen. Nachdem wir aber wissen, das die von Gronijngen sich vwer lieb vnd vwer lieb Stifts verwanten jn desem jrem mutwillen vil getrost, sie auch bij vwer lieb handthabung befunden, villicht vwer lieb Stifts gerechtigkeit, so die an der stadt Gronijngen zu haben vermeynen, su erhalten; wollen wir vns vnzwuelich versehen, dei wil jn vil berurten vnser oehemen, ertzherzog Philipssen vorschlage vwer liebden Stifts gerechtigkeit, ob der ettwas daran haben soll, an keynen ordt abbruch geschicht; wir auch nyemals begert auch noch nit begeren, vwer liebden, oder derselben Stift, jn dem oder anderen sin recht zu swethen; vwer lieben werden vnsern furnemens widder die von Gronijngen, ob wir, wie oben berurt, dar zu verursacht werden, nicht beswerung tragen, sich auch der von Gronijngen mit schutz oder handthabung widder vns, als gubernator Romischer koniglicher maiestat vnd des heiligen rijchs, dem vwer lieb nicht weniger dan wir verwandt vnd des selben gerechtigkeit zu erhalten schuldig sin, nicht annemen, vns auch jn vnserm begijnnen keyn hinderunge thun, sonder fruntlick hilff vnd bijstandt geleysten, als wir in glichen vnd andern fellen bij vwer lieb zutun geneigt sin. Vund ob wir wol jn dem allen keynen zwijuel tragen, doch so bitten wir fruntlichs vlijs, vns hier jnnen vwer lieb willen zu vermelden, dar nach zu richten vund sich fruntlich gegen vns zu bewijsen, als wir gantz vertrauen tragen, sin wir geneigt gutwillig gegen vwer lieb zu verdienen. Geben jn Memblick, sonabendts nach jnventionis Crucis, anno Domini XVe quarto.

Georg, van Gots guaden hertzog zu Sachsen, landtgraue in Thuringen vnd marggraue zu Mijssen etc.

Het navolgend afschrift was bij dezen brief gevoegd.

CCVIII.

Vorschlagk ertzherzog Philipssen etc.

Item. Das die van Gronijngen sollen bewilligen vnd sich verpflichten, hertzog Georgen vnd hertzog Heinrichen van Sachssen etc. vnd jren erben, als gubematoren vnd potestaten Romischer koniglicher maiestaat vnd des heyligen rijchs, alles zu pflagen das sie Romischer koniglicher maiestaat vnd dem heyligen rijche schuldig sin vund vormals getan haben, doch vnschedlich des Stiffts zu Vtricht gerechtigkeit.

Item. Die van Gronijngen sollen auch der Vmblande forder gantz mussig gaen, sich daer jnnen eylichen gezwangk zu haben nicht vndersteen, vund den vorgeschriben fursten gar keynen jntragk tun, die nutzlich gelijk ander Vrieslandt jn gute regering zu stellen, doch das eynem yeglichen sin recht, was er vff die zijt mit recht erblich dar jnnen gehapt, blijven soll.

Vnd vmb die scheden, die hertzog George van Sachssen etc. vff hohe summa jm vortragen hat taxieren lassen, sall vff hertzog Philippen steen, beyde parth mit wissen gutlich oder durch rechtlich erkentnisse zu ertscheyden.

Deel, A. 333.

Het in den brief des bisschops vermeld afschrift van het schrijven van de stad Groningen is van dezen inhoud:

CCIX.

Den hoichweerdigen, doerluchtigen ende hoichgebornen fursten ende heren, heren Frederich, biscop tUtrecht ende geboeren marchgreue van Baden, onsen gnedigen lieuen heren.

Hoichweerdige, doerluchtige, hoichgeborne furste, gnedige lieue heer. Soe onse gedeputierde rade ende vriende, dewelcke wij tot versoeck des doerluchtigen ende hoichgebornen fursten ende heren, heren Philips; ertshertoge van Oesterick, hertoich van Burgundien etc., nv bij sine furstlike genaden, om aldair to trateren ende to handelen myt den doerluchtigen ende hoichgebornen fursten ende heren, heren Georgen, hertogen van Saxen etc., ofte siner genaden rade in sodane scelingen ende gebreken, als tuschen sine genaden op de ene ende ons op de andere zide wesen moegen, geschicket ende gehadt hebben, nv weder bij ons gecomen, ons onder anderen jngebracht hebben, wo de voirg. furste van Saxen noch van ons en juwer gen. stat hier eenstlike ende stantlike eyschende ende versoeckende is, dat deselue juwer g. stat sine g. hulde, eede ende plicht doen solen, de selue sine gnaden to willen, ende solen doen allent dat gene, dat de selue juwer g. stat den Roemischen rijke sculdich is toe doende; welke siner gnaden eysch, so ons de jn gener manieren redelick, teemlick noch lijdelyck beducht heift, js dair omme van ons ganslike geweygert ende affgeslagen; ende — soe wij dair omme wt siner g. rade druwende woerden, den onsen jnden voirg. handel toegesecht, ende anders siner g. oorloge ende gewelt bevruchtet ende dair op verdacht moten wesen, — geuen wij dair omme dit juwe f. g., den welcken als onsen rechten lantfursten ende heren dat merkelike mede to kompt ende antreffet, oitmoedelike to erkennen, mede de selue juwe f. g. om troest, raet, hulpe ende bijstandt anandeliken anropende; ende begeren oitmoedelike, juwe f. g. ons nv sonder langer vertoch een touerlathich antwoord, dat welcke wij went to noch, na mennich veruolch dairom gedaen, nyet hebben erlangen mogen, verwittigen

willen bij dess bode, wat wij ons des troestes, rades, hulpe ende bijstandt tot juwer f. g. verhopē ende vastlike vorseen solen mogen, want ons dat van noden is to weten, op dat wij onse dingen dair na schicken ende ons dair na hebben ende holden solen mogen. Dat willen wij altijd myt liff ende gude na allen onss vermogen geerne danckbarliken weder vorschulden ende vorderen tegens de selue juwe f. g., de Got de Heer salichliken gesont bewaren will. Gescreuen vnder vnss secreet, op sunte Johannis dach ante portam Latinam, anno etc. quarto.

Borgermeesteren ende raed der stat Groningen.

Deel, A. 387.

CCX.

De bisschop van Utrecht verzoekt den domdeken Ludolf van Veen, hem toetezenden een vidimus van het verbond tusschen Arnold, hertog van Gelder en bisschop Rudolf van Diepholt gesloten.

Van Goits guaden Friderich, bisschop tUtrecht, geboren burggraue van Baden.

Erbare, lieue getruwe. Wij verstaen, woe bij tijden bisschops Rolofs, vnzes voirvaders saliger gedachten, tusschen sinre liefde ende hertoch Arnt van Gelre ein tractait gemaikt is, dair van wij nw een geloflich vidimus tot eenre dachfaert, die nv in vnser lande van Ouerijssel gehouden werden sall, te gebruycken van groter noeden hebben. Begeren dair omme van v, ghij ter stundt aen darnach willen vernemen jn den capittelhuys tUtrecht ofte bij burgermeister ende raidt alldair, wair die originale brief vanden voirss. te vijnden zij, ende vns dan sonder vertreck een vidimus onder vven ofte vnser officials zeggel laten maiken, ende bij desen tegenwoirdigen boden alhier senden; verlaten wij ons guetzelicke. Goit zij mit v. Gegeuen in vnser slote Duerstede opten XXVIJ^{en} dach in Julio, anno XVe IIIJ^{to}.

Get. nosz.

Opschrift: Den erbaren vnser lieuen getruwen raidt, meyster Ludolph van den Vene, doemdecken vnser kerchen ten Doem tUtrecht.

Deel, A. 392.

CCXI.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan den domdeken Ludolf van Veen, om kapittel generaal te beleggen, ter zake van ontvangen schriften des aartshertogs van Oostenrijk, betreffende den oorlog tegen den hertog van Gelder.

Van Goits genaden Friderich, biscop tUtrecht, geboren marcgraue van Baden.

Erbair, lieue getruwen. Op gisteren auondt sindt vns van vnser lieuen heeren ende neuen, erthertoch Philipssen etc., gekomen seckere schriften, aengaende die vehde ende oirlage, die sijn liefde tegens dat landt van Gelderen voirnemen will. Ende want dan sulcke sijre liefde begerde nyet alleen vns, meer oick vnse gemeyne lande mede aengaende is, soe willen wij hierop, ghij mitten yersten dat wesen mach capittel generail doen verscriuen, ende vns sulcks oick doen verwilligen; willen wij alsdan die vnse jn dat voirss. capittel doen senden, sulcke voirss. saken vnser dryen staten doen openen, omme hoeren gueden raide hier van te vernemen, dar mede wij vns jn voirder antwort moegen weten geboerlicken te halden. Goit zy mit v. Gegeuen jn vnser slote Duersteden, opten XXVJ^{en} dach in Septembrj, anno XVe IIIJ.

Get. nosz.

Opschrift: Den erbaren, vnser lieuen getruwen raidt, meyster Ludolp van den Vene, doemdecken vnser kercken ten Doem tUtrecht. In sinen affwesen, vicedecano.

Deel, D. 263.

CCXII.

Karel, hertog van Gelder, beklagt zich aan de 3 staten van Utrecht, dat de bisschop van Utrecht zijn huis en burg Oijen in handen van den aartshertog van Oostenrijk heeft overgeleverd.

Kaerle, hertoich van Gelre etc. ind greue van Sutphen.

Weerdige, wailgebaeren, edele, wailgeleerde, erbaire, aendechtige, vrome, veste, eersame, wijse ende voirsichtige lieue neuen, vrunden ende besonderen. Wij en twijuelen nyet v en zij genoich kondich, woe jn voerleden jairen vnsen heren ind neuen, den ertzherouch van Oistenrijck, ind ons zekere tractaeten ende bestanden gemaickt ende verdraegen zijn, nae lude siegele ende brieue, jn welcken onder anderen jn eenen artikell geruert ende geslaeten is, wij onse huys ende borch Oeijen mitter-heerlicheit ende sijnen toebehoeren jn handen onss ohemen busschops tUtrecht als sequester stellen ende lieueren sulden, allet nair voirwoirden eens artikels, wij vwen lieffden hier jn beslaeten mijt auersenden, jnd as wij ons dan anders aen den ertzherouch vurs. nyet en hebben konnen off moigen versien, nae sijnen voirnemen sich die dijngen ther veden ende verloop begeuen wulden, hebben wij hier beuoir ende to gueder tijt onse burch vurs. jnder gestalt ende nae siegell ende brieuen weder jn onsen handen gestalt to werden van onsen ohemen van Vtrecht vurs. begeren ende gesjnnen doen. So dan die ertzherouch vurs. bouen ende nyet tegenstaende goede besiegelde bestantzbrieuwen, mit onss beider hant beteikent ende belaifft, ons ende die onse vijantlich ontsacht hefft, hebben wij noch andermaill onse borch vurs. van onsen ohemen in vurs. maethen jn doen gesjnnen, dat ons allet voir ende nae van hem bouen ende contrarij oick in verachtonge sijne hoichgelaiifte siegell ende brieuen jnhalt, jngelachter copien, geweigert is, vnuerschult van ons off den onsen, des wij ons nummer vertrouwt off versien hedden; jnd dat meir is, heft die vurs onse oheme, nyet aendenckende sijne hoichlaiifteneer, segell noch brieuen, ons nv dieselue onse burch affhendich gemaickt, jnd jn handen onsen vijanden gestalt. Woe furstlich, eerlich, billich ende behoirlich onse oheme, den wij nyet alleen onse borch dan waill hoiger ende merder toebetrouwt hebben, dair jnne mit ons gewandert heft, willen vwe lieffden waill ende duechtlick bedencken. Datselve wij nyet en hebben willen vnuerkondicht laiten sijn vwen lieffden, die onse Here Got waelfairende bewaeren will. Gegeuen tot Arnhem, op saetersdach nae Omnium Sanctorum, nostro sub secreto, anno XVe quarto.

Opschrift: Den weerdigen, wailgebaeren, edelen, wailgeleerden, erbairen, andeichtigen, vromen ende vesten, eersamen, wijsen ende voirsichtigen, onsen lieuen neuen, frunden ende besonderen, den dryen staeten dess Gestichtz van Vtrecht, sementlich ind besonder.

Deel, B. 207.

Bij dezen brief waren door den hertog overgelegd de vier navolgende afschriften, met dezelfde hand op één blad papier geschreven.

CCXIII.

Deze twee nabeschreueenen articulen sijn jnden bestande begrepen besegelt, behanteykent ind beswaeren.

Ende, om meer versekerheit van tvurs. bestant, so sall van stonden aen die plaitze van Oijen gestelt werden jnde handen van eynen derden, to weten: van mijn heer van Vtrecht, die belouen ind eedt doin sall, die vurs. plaitse gedurende dat vurs. bestant, nementlick: tot dattet

opgeschreuen werde vander eenre off vander ander anderen zijden, jnd vier maenden lanck dairnae, getrouwelicken to bewaeren, sonder vyt noch vander vurs. plaitze to doyn off te laiten geschien enige schaide den landen, vndersaeten noch parthie, houdende voir enige van beyden fursten.

Ende sall die vurs. heer van Vtrecht geuen sijn besegeltheyden, dat so wanneer dat vurs. bestant to eniger zijden opgeschreuen werdt, dat he alsdan die vurs. plaitze van Oijen in sulcken staet ende sterckte, as ze tegenwoirdich is, wederstellen ind restitueren sall in handen mijns heren Kairle van Gelre, bijnnen den eynden vander vyerder der maent] naer topschrijuen, also dat dijt bestant twee maenden dueren sall, naer die wederstellinge ende restitutie vurs.

Deel, B. 203.

CCXIV.

Antwoort des busschops van Vtrecht op schriften onss gen. heren van Gelre.

Den hoegeboeren fursten, heren Kairlen, hertoigen van Gelre ende van Gulick, ende greuen van Sutphen, vnsen lieuen oehemen.

Onsen vruntlicken dienste ende wes wij lieffs jnd guetz vermoigen altijd to voerens. Hoegebaeren furst, lieue oehemen, soe als uwe lieffde ons onlanx geleden heeft doin scrijuen, onder anderen beruerende, dat huys Oijen etc., hebben wij gelesen, jn gueden mathen verstanden. Ende want wij de conseruatorie des bestandts, ter begerde uwer lieffde ende oick onser lieuen heren ind neuen, des ertzhertoigen etc., guetlicke hebben beladen ind angenamen, ende ons jn allen articulen des bestandtz gern behoirlicken ende wair dat wesen muchte, nae willen jnd belieuen beyder uwer lieffden halden, jnd bewisen solden, so hebben wij jnden besten sulcx uwer lieffden schrijuen ende begerde den vurs. onss heren ende neuen te kennen doin geuen, war op ons sijn lieffde weder heeft doen antwoirden, nae lude des copije sijner liefde briefz hijrjune versloten, wij jnden besten nyet hebben willen verhalten desseluer uwer lieffden, die onse heer Goide in gesonder wailfairs langh tijde]moete bewaren. Gegeuen jn onsen sloite Duersteden, opten V^{en} dach Februario, anno XVe IIIJ^{to}.

Frederick etc.

Deel, B. 209.

CCXV.

Antwoort des ertzhertouge, aengaende Oijen, op schriften des busschops van Vtrecht.

Den eirwerdigen vaider jn Gaide, hoegebaeren voirst, vnsen besunder lieuen neuen, heer Frederick, bisschop van Vtrecht, geboeren marckgraue van Baiden.

Ende als vanden huys Oijen, die onse vursz. neue begert bij v lieffden jn handen weder gestelt ende auergegeuen te worden, naer volgende den vursz. bestandt ende oick v zeggell ende brieuen, bij den welcken v lieffden gehalden zouden zijn, hem denseluen borch, jn geuall vede ofte oirloge tusschen ons beyden, eyn half jair vur wtganck den bestandtz, jn handen stellen, als zijn vursz. brieuen dat vorder jnnehalden, dieselue onse neue mach uwen lieffden hijr van schrijuen, dat hem guetdunckt, meer dieselue uwe lieffden bij hoeren zegel ind brieuen noch bij den jn houden des bestandtz en is nyet gehouden noch en mach ofte behoirt tvursz. huys ende borch Oijen in sijn handen to stellen, dan vier maenden naer datselue bestant wedder seyt woirt, te weten: twee maenden vur die experacie desseluen bestandtz, zoe v lieffden besegelde brieuen jnd oick die brieuen van den vursz. bestant dat clairlicken jn halden ende begripen; wairom v lieffden dat selue huys ende borch van Oijen nyet en behoirt noch en vermach wt hoeren handen to stel-

len, ende mach hoer dieselue lieffden bij den redenen vurss, dair van guetlick ende redelick excuseren ende ontschuldigen, begerende so te willen doin ende voirts tvruss. huys ende borch Oijen in goide zekerheide doin ind laitien bewaeren jnd besorgen, als zij tot nv toe gedain heeft. Ende off v lieffden bij den vurss. heren Karlen hijromme vorder vervolght woerde, ons terstont dair aff te onderrichten, ende onse meininge dair op te verwachten. Hijr jnne doende, als wij gantzlich toe betrouwen dieselue v lieffden, die onse Heer Got vrolick ende gesondt bewaeren will. Geschreuen in onss stat van Brussel, den XXIIJ^{en} dach in Januario, anno XC^v ind drye.

Philips, ertzherouge van Oisterrick, prince van Castillen, van Leon, van Arragon etc., hertough van Bourgondien, van Brabant, etc.

Deel, B. 208.

CCXVI.

Episcopo Traiectensi.

Vnse vruntlicke dienste jnd wij lieffs jnd mij lieffs ind guetz vermogen altijd to voerens. Eirwerdige in Gaede hoegebaeren furst, lieue oehem, uwer lieffden antwoirt mijt in gelachter copyen van dese ertzhertoigen brieff, beruerende onse borch Oijen etc., hebben wij ter goeden maten waill verstain, jnd halden uwen lieffde genoich jndechtich der besegelder brieue deshaluen gegeuen sijn cleerlick begripen, woe die weder auerleueringe onss borch Oijen geschien jnd der twee maenden lanck to voerens weder jn handen wesen solde, eer tbestant vyt ginge. Aldus en hebben wij derseluer onss borch aen nyemantz heysschen noch to besijnnen dan ain uwer lieffden, die sulx oick selue waill begripen konnen; voirtmeer die gelegentheit vanden auerfaringen des bestantz to beyden zijden hebben uwen lieffden duck jnd voell gehoirt, jnd aff onse wederparthie noch meynen wolde, die auerfaringen ijrst vanden onsen vyt Puderoyen off anders geschiet weeren, wij konnen waill anders bewijzen jnd hebben, as uwe lieffden weten, hijr beuorens meer dan tot eynre tijt auermits onsen vrunden jn uwer lieffden tegenwoirdicheit dair op genoichsamentlich doen antwoorden; willen noch gerne onse vrunde bij uwen lieffden schicken, wanner die tijt jnd stede beteyckent wurdt vanden seluen uwen lieffden, die onse Heer Got bewaeren moet in vrolickem leuen ommermeer waillaerende. Gegeuen in ons stat Tyell, op sente Michails dach, anno etc. quarto.

Dit laatste afschrift schijnt voorzien te zijn met de handteekening van

KAIRLE, HERTOUCHE VAN GELRE ETC.

Deel, B. 208 en 209.

CCXVII.

Brief, waarbij de bisschop van Utrecht zich verbindt den burg Oijen, krachtens de voorgaande bepalingen van het bestand, te bewaren.

Ffiederick, van Gaits genaden bisschop tUtrecht, gebaeren marckgreue van Baden etc. doin kont. Soe vmb meerder versekerheyt will dess laitsten guetlicken bestantz tusschen den hoegebaeren heren, vermoigenden fursten ind heren Philipz, ertzherouch van Oesterrick etc., onsen lieuen heren ind neuen, ende hoegebaeren fursten, her Kairl, hertouge van Gelre, van Guylick ind greue van Zutphen, onsen lieuen oehem, ind hoire beyder lieffden landen, luyden, dienres ende ondersaten, bewanten ind parthie holdende bededinght is jn sekeren articulen desseluen bestantz, dat men de borch ind plaitze Oijen in eyn derde hant, nementlich in onse handen stellen solde, mit erzlickem vurwarden ind conditien, int selue bestant vorder jnt langhe vermeldende; ende so wij dan onsen lieuen rait ende getrouwen Henrick van Loenenborch, hoiffmeister etc. van

onsen weegen op die vurs. borch ind plaitz gestalt hebben, die getrouwelicken ind onparthielicken te bewaeren, bekennen wij mit deesen onsen openen brieuen vur ons ind onse nakomelingen, dat wij gelaiift hebben ind jn kraft des brieffs gelauen bij onss furstlicker eeren, trouwen, ind gelouen, dat wij die selue borch ind plaitze bij den vurg. onsen hoiffmeister, off nae zijne doit bij eynen anderen getrouwen ind onparthielicken, schiltboirtigen, bequemen man sullen doin ind laten bewaeren, sonder ons die te laten ontfremden off affhendich maicken, mer die waill bewaeren ind besorgen laten, allet nae luyde ind jnhalt der articulen dairop sprekende jnden seluen bestande vurg. verder begrepen, ende dair tegens nyet te doin, noch laten geschien jn ennigen manieren. Oick en sullen wij vyter borch ind plaitze Oijen, só lange wij die jn onsen handen hebben, egeynen schaide laten geschien der eynen noch der anderen parthien van beyden zijden. Ende gelauen voirt, dat onse drossz nw jnder tijt off namaelz geseth sall werden, alle jair ind toe gesijnnen beyder fursten, guede bewijslicke rekenschap doin sall, ende nyemant ennijsse renthen to hantreyken dan bij wille, weeten ind consent beyder fursten vurg.. Voirt off sich geboirden, dat wij tot ennijsse tijt ennijsse anderen amptman dairop stelden, die sall gehalden sijn, sulcke verzegeelonge terstont te geuen, als die vurg. onse hoiffmeister gedain heeft. Ende oft sich begeue, dat sich die saicken weder verlieden ind ther veden quemen, dat Gott verhueden will, so sullen wij alsdan die selue borch ind plaitze vurg. twee maendt vur vytganck dess bestandtz vrij jn handen dess hoigebaeren fursten, hertougen van Gelre, onss oehem vurs., wederstellen, sonder ennijsse weijgeronge off vertreck, jn sulcken state ind sterckten, als dat tegenwoirdich is, then weer saicke dat durch ongeluck van brant oft dergelicken, buyten onsen schulden, enige argeringe ain die tijmmeronge ind vestenissen geschieden off bij sich seluen verniele ind vergancklich wurde, dat solde weesen tot last van beyden fursten, ind wij solden sulx op kost beyder fursten vurg. weder omb doin reparieren ind maicken alst nu is, ind die auerleueronge doin gelick vurg. steyt, also dat dieselue borch ind plaitze twee maende lanck to voerens weder in handen onss lieuen oehem, hertougen van Gelre etc. weesen, eer idt bestandtz vytgaen sall. Oick is bevoorwert, dat wij ghene mercklicke tijmmeringe noch vestenisse ain der borch Oijen sullen doin maicken, vorder dan thant dair is; beheltlick de reparatie van tghone dat bij ongeluck off doch bij sich seluen veruallen wurde te geschien, gelick vurs. steyt, ind jn allen doin nae luyde ind jndhalt desseluen bestandtz vurg. sonder arch ind list. Oirkonde der wairheyte hebben wij onsen segell bij onss rechter wetenheyte aen desen openen brieue doin ind heyten hangen. Gegeuen op onsen sloite to Vollenhoe, jnden jaer ons Heren duysent vierhondert XCVIII^o, op ten XXVII^{sten} dach jn Aprill.

Dit afschrift was vermoedelijk door den hertog gelijkelijk overgelegd.

Deel, B. 210.

CCXVIII.

Raymundus, pauselijk gezant, berigt aan het kapittel van den Dom te Utrecht zijne behouden terugkomst van zijne zending te Rome.

Nobiles, egregij et venerabiles viri, amici nostri charissimi, salutem plurimam. Quoniam latere d. v. non credamus, quo fausto et felici sidere nos superum adiuti auxilio post multa viarum incommoda in urbem redierimus, vbi loci non in minori auctoritate et honore, tam apud summum dominum nostrum quam sacrum collegium citra detractionem loquendo habemur, quam aliquis reuerendissimorum dominorum cardinalium, nichil etiam minus meriti de eisdem quam aliquis eorum, [verum equidem ex quo aliqui nobiscum fuerunt d. v. aduersitatis nostre propter bonum commune superiori anno participes volumus, vt de bona nostra valetudine etiam congaudere debeant, quare

cupimus vehementer, ut eisdem in aliquo recompensationis genere gratificari poterimus, cuius expediciō tanta animi dexteritate mentisque industria complectetur, ut ipsa facti experientia facile comprobauerint, se a nobis plurimum obseruari periculum antē, vbi voluerint, aput nos cum effectu faciant] (1). Ceterum mittimus presencium exhibitorem capellanum nostrum ad quedam Germanie loca pro nonnullarum causarum nostrarum expeditione, cui inter cetera certos commisimus articulos v. d. nomine nostro referendos, cui in hijs plenam credulitatis fidem nomine nostro attribuant in hoc et rebus suis mature consuluerint, et nobis rem gratissimam fecerint eedem v. d., que bene valeant. Rome, XII Januarij MD^o V^{to}.

Get. VESTER BONUS AMICUS R. CAR^{lis} GURGEN.

Opschrift: Nobilibus, egregijs et venerabilibus dominis, decano et capitulo
insignis ecclesie Traiectensis, amicis nostris charissimis.

Deel, A. 394.

CCXIX.

De bisschop van Utrecht aan het kapittel van den Dom te Utrecht, ter zake der benoeming van een' fabriekmeester.

Van Goits gnaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Wij hebben verstaen, woe dat meister Cornelis, werckmeister vnss Doemkercken aldair geweest, js gestoruen, zij der zielen Got gnade. Ende want wij dan vnse voirss. Domkerke mit enen anderen gueden meister gerne beholpen sagen, ende ter wairheit bericht sijn, dat meister Gerijt Splijnter, vnss kokenscrijvers dochter man, een konstenair js ende jn die loidtze gearbeidet, oick voell guets wercks jn ende aen vnse Domkercken ende anders wair gemaict ende tgelech van vnss voirss. kercken waill geincorporiert heeft, wolde wij den seluen, omme des voirss. kokenscrijvers oick sijns swagers konsten ende eerbairheit willen, ende vnss kercken te guede, sunderlinge geerne gevordert sagen; ende begeren dairomme aen v mit sunderen ernste ende vlijte, gij willen den voirss. meister Gerijt, vns to eren ende gevallen, tot einen werckmeister vnss voirss. kercken aennemen ende hem dat ampt gunnen. Sall vns dair aen van v sunderlinge te dancke geschien, ende willent jn toecomende tijden omme v jn allē gueden erkennen ende onuergeten voir ogen holden. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen op onsen slote tot Duerstede, vpten XXJ^{en} dach in Februario, anno etc. quinto.

Get. STROJJAES.

Opschrift: Den eerbaren vnss lieuen vrienden, domdeken ende capittel
vnser kercken ten Doem tUtrecht.

Deel, D. 267.

CCXX.

Gerrit van Wou, klokkengieter, aan het kapittel van den Dom te Utrecht, ter zake van geleverde klokken.

Mijnen dyenst toe voeren, ersame voersijchtijge wijze lyeve heren. Alsoe v ersaeme lyefden mij lest voer Kersmijs geschreven ende nu noch nae mijt mijnre huysvrouwen ontbaden hebt, dat ick self of daer schijcken soude mijt twe guede mannen, dye hēm des verstunden dye klokken laten toe werderen, of sij te verber waren nae den sarters of cedullen, dye daer of gemaikt sijn, soe dat dan nyet anders sijn en mach, soe sal ick also doen mijt der holpen Gades ende kommen korts nae Paessen, of schijcken volmechtijgen; dan of v lyefden daer enijge klokkgyeters mede over hebben wouden, dye dye klokken besyen ende hoeren souden, en sijn hyer geen toe

(1) Deze geheele zinsnede, woordelijk aldus in 't oorspronkelijke, is moeijelijk te verstaan.

krijgen, ten sijn al mijn knechten gewest ende hebben hoer ambocht van mij geleert, ende sijn oeck dels van mijnen bloede, dat ick vruchte al quemen dye daer, v ersame lyefden en souden dye saeck nyet aen hem stellen wijllen; sus bijn ick des wael gewegen ende toe vreden, in dyen v ersamheyden daer kloekgyeters bij hebben wijlt, dat v ersamheyden dye dan laet verscrijuen woe v dat best gelyeuen sal, dat sij in Hollant of in Brabant, of waer dat sij op dye kost van den ongelijken, ende mij als dan enen stemmelijken dach wijlt doen beteykenen, ick sal mijt der helpen Gades dan bij v kommen of schijcken; wat dan dye vyer goede mannen doer onderwij-sijnghe der kloekgyeters dan wt sprekende warden, nae onse verwarden, soe dat tussen v ende ons bekald ende overkommen is, dat sal mij wael, ende we doen hyerop v guetelijke beschreuen antwort, daer wijl ick mij dan mijt der hollepen Gades inden besten gern nae rijchten, dat ken God, dye v ersamheyden in selijcheyt wijl bewaeren. Gescreven in Kampen, des saterdages nae half Vasten, anno XVe ende V.

Gerijt van Wou, kloekgyeter, v guede vryent ende wijllijge dyenre.

Opschrift: Den ersame, voerslichtijge wijze heren, doemdeken ende kapittelt der kerken ten Doem tUtrecht, myn bisunder guede vryend.

Deel, D. 268.

CCXXI.

Burgemeesteren, schepenen en raad der stad Kampen aan het kapittel van den Dom te Utrecht, ter zake van hunnen schoolmeester Johan Martensz.

Werdige, wijze, erbaere ende guede vrunde. Wij hebben verstaen, woe meister Johan Martenss., onse schoelmeister pleecht te wesen, sick bij juwen werdicheiden verloefft solde hebben die schole ende tchoer to inspirieren. Soe wij dan inder meininge weren alhijr een sonderlinge guede maniere to ordinieren mijtten schoelen, wt orber vnser gemeente, soe en wil ijmmers sulx noch ter tijt niet wesen. Wair omme, werdigen, lieuen heren, js onse vruntlicke ende denstlicke begeerte, jndient uwen liefften to doen staet, ons to lieue wolden weder quyt schelden den seluen meister Johan vander loffenissen, om hijr bij ons to bliuen, want hie die wijze ende maniere vander scholen best gewontlicken is; ende twiuelen niet, soe veer hem des van uwen werdicheiden verlaten wert, hij en sal onser begeert niet onthoeren. Bijsonder werdigen, lieuen heren, hijr inne wilt ons doch op dijtmal niet weygeren, wair wij tallen tijden uwen werdigen liefften weder inne to willen kunnen wesen, wij sullen, kenne Godt, guetwillich beuonden werden. Ende, woe wal wij ons des ganselicken betruwen, begeren nochtans bij dessen onsen boeden een toeuertalich bescreuen antwort van juwen werdigen, wijsen ende duchtigen lieffden, Gode Almachtich beuolen. Gescreuen onder tsecret segel, anno Domini XVe ende V, die Martis, post Palmarum.

Borgermeesteren, scepenen ende raidt der stad Campen.

Opschrift: Den werdigen, wijzen, erbaeren ende vorsichtigen, prelaten ende heren, doemdeken ende capittel van den Doem tUtrecht, onsen bijsonderen gunstighen, lieuen heren.

Deel, D. 269.

CCXXII.

Burgemeesteren, schepenen en raad der stad Kampen, aan Ludolf van Veen, domdeken te Utrecht, ter zelfde zake.

Weerdige, wise ende voirsichtige, bisonder lieue heeren. Wij hebben meister Johan Martenss.

nv omme saken, ons dair toe bewegende, ernstliken angelacht ende van hem begeert, hie onse schoele toe riegieren weder annemen wolde, dair op hie ons weder geantwoert heft, dat hie juwen weerdigen liefden ende den capittel jnden Doem aldaer sich verloeft heft, die schoele toe riegieren, anders wolde hie dat beste geerne gedaen hebben; ende nae voelen woerden ende handelingen tuscen hem ende ons dair van gewest, heft hie ons eyntlic geantwoert, dat hie niet en... ende toe doene, then weer wij an juwen eirsa..., voirsichtich. jnt g.. tlick kosten verschriuen ende verweruen, dat uwe eirsame liefden mitten capittel tot vnser vruntliker bede des hem oerlouen wolden, op dat hie dair jnne sijn eer ende lofnisse voldede. Wairomme wij nw enen brieff senden, haldende an uwen eirsamheiden ende den capittel voirss. samentliken, begerende, men ons den seluen meister Johan wil gonnen the holden, wij willen dat weder versculden, dair wij des mogen, ende schriuen daerjunc nv int priuaet desen breek an uwen liefden, betrouwende gansliken uwe liefden nv, als sie altoes plegen, desse sake alsoe jnden besten den capittel ende heren voer geuen; dat meister Johan voirss. bij ons tblijuen geerlouet werde, ende dat tot onsen vruntliker ende naestiger begeerte hier jnne wilt doen, soe wij ons des ende alles guedes gansliken uwen liefden toe betrouwen, die God Almechtich jn saliger hoede lange salich ende gesont bewaren. Gescreuen opten dinxerdach nae Palmarum, anno XVe ende V.

Burgermeesteren, scepenen ende raet der stat Campen.

Opschrift: Den weerdigen, wisen ende voirsichtigen heren, meyster Ludolph vanden Vene, doemdecken tUtrecht, doctoer jnden rechten etc., onsen lieuen heren ende guden vrunt.

Deel, D. 270.

CCXXIII.

Frederik van Geldennek aan Daniel van Bouchout, ter zake van het verdingen van Beverweert, Werkhoven en Odijk.

Edel, lieue joncker. Uwer liefden sijndt alijt voir an van mij bereyt mijne guetwillige dienste. Ende des ghij vnder anderen begerende sijndt the weten, wat antwordt mijn g. h. van Vtrijcht, vp sijnre gnaden laetste schrijffte gegegen hefft vanden dingmeesteren Jan Faulquier ende Valkenborch, sullen v liefden weten, dat mijns g. h. bode de voirss. dingmeesters wail vijf daghe gevolcht hefft, ende doich sunder schrijfflicke antwort gekomen is, want Jan Faulquier vermits onlede sijns heren, als hij gesacht hadde, hem gheyn schrijfflicke antwordt gheuen en konde, mer hadde den boden muntlicke togesacht, hij wolde gherne enen golt gulden dairomme gheuen, dat bij mijnen g. h. van Vtrijcht enen vruntlicke antworde wederomme schrijuen moichte, dan en kondes des op de tijt nijcht doen, ende dair mede was hy vpgeseten ende wechgereden; oick had hij den boden gesacht, wes hij dede dat gescheege vth beuele sijns heren des hertoigh van Gelre, de also vnderriicht were dat Beuerwerde, Werchouen ende Owijck v. tostunden, ende hoge herlicheyt oick to halse ende to buycke aldair tho richten hedden, dairop de bode geantwordt hadde, hij wolde sijn lijff dair voir setten, dat sulx also nijcht en weren ende sich also nijcht bevijuden en solde, want nyemanthe jnden Gestichte van Vtrijcht hoge herlicheyt hedde dan allene mijn g. h. Wust ick uwen liefden oick enige andere diensten tho bewijzen, wold ick des gans gevleten sijn. Gaide Almechtich in gesunder wailfairt beuolen. Gescreuen den den XX^{en} dach in Martio, anno etc. quinto.

Friderich van Geldenneck, erfscokemeister, hoiffmeister etc.

Opschrift: Den edelen Danijel van Bouchout, her tot Boelrer etc., mijnen lieuen joncheren.

Deel, A. 395.

CCXXXIV.

Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, ter dier sake.

Kairle, hertough van Gelre etc. ind greue van Zutphen.

Weirdige, edelle, hoichgeleerde, eirbare, aindechtige, veste ind vrome, eirsame, wijze ind vursichtige, lieuen neuen, vrinde ind besondere. As uwe lieffden ons hebben doin schrijuen, woe dat denseluen mit capittell generaell tkennen gegeuen sij, als dat onse dingmeister Jan Faulquier ind Valckenborch van onss wegen die huysluyde to Beuerwerde, to Werchouen ende to Oijck gemaent ind gedreyght hedden, dat sij solden komen dingen, off zij wolden dair voirt op vaeren ind vervolgen, wye uwe schrijfften ind begert sulx wijder vermoigen, hebben wij verstein. Ind hoewaill wij genoichsam onderricht sijn, die vurs. ondersaeten Daniell van Boechoutz alleen to verdedingen stain, oick dat hij dairan ein hoigen ind legen heer wesen solde, willen wij nochtans, uwe lieffden to gefallen, die vurs. ondersaeten ongemoyt ind onbeschedicht laiten, hij alsoe off sich to eniger tijt mijt wairheit beuonde, zij Daniell vurger. to verdedingen ende toe stunden, wij onsen hynder ind scade deshaluen geleden alsdan ain uwen lieffden guederen verhaelen moigen, dieselue uwe lieffden Got Almechtich moit bewaeren. Gegeuen in onss stat Arnhem, op dinxsdach post Pasche, nostro sub secreto, anno etc. quinto.

Get. VIRSSEN.

Opschrift: Den werdigen, edelen, hoichgeleerden; eirbaeren, aindechtigen, vesten ind fromen, eirsamen ind besonderen prelaten, capittelen der vjff Goltzhuysen, ritterschap ind stat van Vtrecht, der dryer staten des Nederstichts etc.

Deel, A. 396.

CCXXXV.

Edsard, graaf van Oost-Friesland, verzoekt, namens den hertog van Sazen, aan de 5 kapittelen van Utrecht, dat aan de stad Groningen geen bijstand worde verleend.

Vunse frindelicke ende willige dienste touorn, erwerdigen ende andachtigen, achtbaren ende werdigen, besundern gunstigen herren ende goeden vriende. Ons is ghein twiffel v zij wel wetende, woe dij dorluchtige, hochgeborne forste ende herre, herre Albert, vor wilenn hertogen to Sassenn etc., onss gnedige herre, zaliger hochlofflicker gedachtnisse, van Romischer koniglicher maiestat, allen chorforsten, forstenn ende anderen standen des-hilgen Romischen ricks ouer dij Friesslande comissie enpfangen, ende tot eynem ewiger gubernator gesett, welcke gerechtickeit nw vp onsen gne^{ten} herren, hertogen Georgenn to Sassen etc. geeruet is; doch was grote mergklichen vnkostenn ende daerleggen zijn forstlicke gnade vp desse lande, die ssulfftigenn jn subjectie ende gehorsam to brengen, gedaen. Szo nw openbar, dat dij van Groningen ont nwto ende noch met den Vmblanden zijnen forstlickenn gnaden vngehorsam zijn, ende die sulfftigenn an sich gehalten, darann sie doch gaer gheyne gerechtickeit hebbenn. Ende onsen gne^{ten} herre ouermits dat sulfftigen tot grotenn vnkosten ende daerleggenn gedrungenn, ende zijnen forstlickenn gnaden alle rechtlicke vitdracht ende entschap vor behorlickenn rechter geweigert, wil ons sulckens an stadt ende van wegenn vorss. vnss gne^{ten} herren niet langer to gedulden betamen, ende dij Vmblande jn gehorsam to brengen gedenckenn, vorzien ons sulckens van allen standen, nae Romischer koniglicher comissie vor billix angemerckt worde. Begeren derhaluen an v, ghij willen den vorss. van Groningen hir jnne in gheyner maniren hulpe noch bijstant leysterenn, als wij ons to geschreue, om goede naeberschap to vnderhaldenn, tot v ganslickenn vorzien, dat wort ons gne^{ten} herre tegens v jn

besundern gnaden erckennen vnd beschulden, szo willen wij et altoes gerne vordienen. Begeren des bij desem boden v beschriuene antwort. Datum Lewarden, den IIIJ^{en} dach April, anno XVe quinto.

Die regenten ons gne^{ten} herre, hertogen Georgenn to Sassenn etc.,
jnn Friesslannde.

Opschrift: Den erweerdigen ende andachtigen, achtbaren ende werdigen abbeten,
prelaten ende gemeyne geestlickeyt des Stiffes to Vtrecht, vnsen besundern gunstigen herren ende goeden vrienden.

Deel, B. 213.

CCXXVI.

Gerrit van Wou, klokkengieter te Kampen, van het kapittel van den Dom te Utrecht, ter zake van geleverde klokken.

Mijnen dyenst toe voeren, erwerdijge voirsijctijge, Iyeve heren. Jek doe vwer erwerdijcheyt toe weten, dat ick mij daer nae schijck, dat ik mijt der holpen Gades omtrent dat mijddel van deser toekomende weken nae Wtrecht mijt een del mijnre knechten ende gereysschappen komen sal, om dat werck in den naem Gades toe begijnnen. Soe eerwerdijge Iyeve heren sullen v Iyesten weten, doe ick int laetste van Wtrecht reysden, ende quam op den Stenwech omtrent Vreendael, daer quaemen een deel knechten, wt dat kloester loepen ende eysten mij van den wagen, om dat ick den hartoch van Gelre bussen gegaten hadde, daer ick hem op dat guetelijxte op antwoorden, »het weer waer, ick hadde voel heren ende steden bussen gegaten, dat weer mijn ambocht daer ick mijn kost mede wan, mijt klokken ende mijt bussen toe gyeten, dan mij en solde nyet bevijnden, dat ick der hartoch van Gelre bussen gegaten of geleverd hadde, dye enen vijnger lanck weren geweest, sijnder der tijt dat dye ertshartoch sijn vijant were geweest, daerom en hadden sij geen reden tot mij, dan wolden sij enen dijnckpenck hebben, dye wolde ick hem gern schencken;” doe seden sij, »neen, ten wer om geen drijnckgelt toe doen, ick solde varen, dar mij Got geleyde.” Sus quam ick daer hen, dan enyge, dye op den wagen mede waren, seden, dat daer een was van den knechten, dye sede, hij sal hyer wael hen komen, dan weer hij bij den knechten van IJselsteyn, hij soude daer quelik aen wesen. Sus, bijsunder Iyeve heren, weer mijn vrydelijke begere, dat v erwerdijcheyden wilde laten beverken den toe Jselsteyn ende oeck toe Neerden op mijnen kost, dat ik veylicheyd muchte krijgen, toe water ende toe lande, voer mij ende mijn knechten, ende goet over en weder over toe reyssen, also duck als mij dat noet wesen sal, ende v eirwerdijcheyden des geleyds bryeue wijllen weruen ende mij dye koppijen daer aff wijllen seynden, soe sal ick ter stunt bereyt sijn toe reysen, Got geve, mijt Iyeve. Hyer in wijlt ommers dat beste doen, als v erwerdijcheyt bet weten dan ick v sus geschrijuen kan; ende sijt den Almechtigen Got bevolen. Geschreuen in Kampen den XV^{ten} dach in April anno XVe en vijf.

Gerijt van Wou, klockyeter van Kampen.

Opschrift: Den erwerdijge, voirsijctijge heren, domdeken ende kapitttel des erwerdigen Doems tot Wtrecht, mijn bijsunder guden vryenden.

Deel, D. 272.

CCXXVII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van den aan Groningen te verleenen bijstand.

Van Goits gnaden Friderich, bisschop tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. Soe als latst jnden generail capittel tUtrecht bij v jn die saike,

aengaende onse stat Groenijngen, een voirraem ende begrepen is, ende dairbij ouercomen warde, dat men die selue meenijnge vnser ridderschap ende steden van Ouerijssel oick voirhouden doen solde, omme hoer willen ende guetduncken dair op te vernemen etc., soe hebben wij bijnnen mid-deler tijt die selue vnse ridderschap ende stede ter Nyerbrugge bij een verschreuen gehadt, aldair wij hem sulcke vorss. voerraem doir vnse rede hebben doen openen, wairop vns vnse rede wedder geschreuen hebben, dat denselven vnser ridderschap ende steden sulcke voirraem, oick sere wail behaget. Ende sijn willig ende bereyt mit vns ende v, yerst aen vnse stadt van Groenijngen ende dairnae, off van noeden weesen will, aen vnser oehem, den hertogen van Saxen etc. te schriuen, begerende aen vns, wij alhier die mijnute, op wat mate off forme vns guetduncken soll, aen die voirsz. vnse stadt van Gronijngen te schriuen, sullen doen begripen ende hem yerstdagen copie dair van alldair senden sullen, omme hoer briefe dairnae mitten yersten moegen expedieren etc. Hierop so hebben wij een mijnute aen vnse voirsz. stadt van Groenijngen op vwer voerder beha-gen doen ontwerpen, die wij v hier jnne versloten senden, die wij begeren, ghij doirsien ende nae vwen guetduncken verbeteren; ende so uerre v behagen will, sulcke meyninge mit vns ende den voirsz. vnser ridderschappen ende steden van Ouerijssel aen die voirsz. vnse stadt Gronijngen te doen schriuen, moegen ghij vwe briefe mitten yersten doen expedieren; deszgelicx sullen wij ende die voirsz. vnse ridderschappen ende stede van Ouerijssel oick doen, omme dat die boden ten voerderlicksten dairmede nae Groenijngen reyssen moegen. Goit zij mit v. Gegeuen jn vnser slote Duerstede, opten yersten dach in den Meije, anno XVe. quinto.

Get. hosz.

Oick erbaren, lieue vriende, senden wij v oick hierbij een copie van tgene vns van onsen raiden, die opter dachfaert ter Nijerbrugge gewest, gescreuen is, omme dat ghij dair wt alle gele-genheit des te beter vernemen moegen. Datum vt in litteris.

Opschrift: Den erbaren vnser lieuen prelaten ende capittelen vnser vijf goitshuysen, ridderschap, boirgermeesteren, scepenen ende raidt onser stadt ende steden vnser Nederstichts van Vtrecht, aen dese zijde der IJsselen.

Deel, D. 274, 275.

De drie in dezen brief vermelde afschriften zijn van den navolgenden inhoud:

CCXXVIII.

Evert van Ensse aan den bisschop van Utrecht.

Hoechweerdigen, jn Goide hoichgeboren, vermoegende furst, heren Friderich, bisschop tUtrecht, geboeren marggraue van Baden, mijnen gnedigen heren. Hoechweerdigen jn Goide hoichgeboren, vermoegende furst, gnedige heer. Ick gebiede mij oetmoedelicke tot vwen f. gnaden, ende geue die selue te kennen, woe ick op hueden, mit v f. gnaden amptluden, ridderschap ende steden, die meyninge vwer gnaden staten aen deze zijde, nae vwer gnaden beueell, te kennen gegeuen hebbe, betreffende den handel ende begeerte, der aen Gronijngen; ende ridderschap ende stede alhier hebben ons ter antwort gegeuen, dat hem den voerraem woe behaget, ende sijnen mede bereyt yerst aen den van Groenijngen ende dair nae oick mit v f. gnaden ende den staten alldair aen den fursten van Sachssen nae der meyninge te schriuen. Sus wilt van noede wesen, dat v f. gnade yerst dages doen ontwarpen bij raide mijns heren des doemdeckens, die die antwort der staten gegeuen hefft, mijnute, dairnae v f. gnade mit hoeren staten aen den van Groenijngen schriuen willen, ende die yerst dages der stadt van Deunter ouer senden, dairnae ridder-

schap ende steden aen dese zijde der IJsselen mede schriuen sullen, *mutatis mutandis*; ende dat v. f. gnade willen bij den selven boden den van Deunter, uwer f. gnaden stadt, laten weten, tot wat tijden ende dach v gnaden bode mitten boden der staten aen de zijde te Rolde jn Drenthe willen weesen, dair nae sich die ritterschap ende steden moegen schicken hoere boden oick te hebben, omme voirt samentlick tot Groenijngen te gaen; ende dat die van Deunter tijts genoich te wesen, sulcx weten moegen, omme hoer brieue rede te laten maken, ende ridderschap ende andere steden, twelek sije aengenomen hebben, te verwittigen, dat selue bij hem oick te geschiene, ende sende dair omme oick ouer het gene mij voerstaet jn den capittel latst tUtrecht geraempt woert, dair nae men schriuen solde aen die stadt Groenyngen; doch duechte mij guet, als voer, dat v. f. gnade eenen van v f. gnaden secretarijs aen den doemdecken gesandt hadden, omme die mijnute nae sinen raide toe antwaerpen. Oick, gnedige heer, hebben v f. gnaden raide, hier ter dachfart wesende, van den van Groenijngen op hueden dese brieue ontfangen, die ick vwen f. gnaden ouersende; ende ridderschap en steden alhier begeren, dat v f. gnade van stunden aen willen doen schriuen aen den greuen van Oest Vrieslandt ende oick aen den regenten van Saxen, dat sie v. f. g. vndersaten jn Drenthe ende die guedere, soe sye jn Drenthe gelegen sijnen, ende v. f. gnaden hoeren te vrijen, woe wail die te Groenijngen hoeren verschonen etc., jn der besten forme, gelijcke v f. gnade op die guedere, den joncker van Bolair toe behoerende, aen die Gelderschen gedaen hebben, ende dat die bode yerst dages wt gienge, ende dat men ommers jn v f. gnaden lande gheen gewalt en bedrijue. Oick, gnedige heer, sall ick, nyet langer hier vertoeuen, dan mij moegelicke wesen sall vwer gnaden saken halue. Vnse Heer Gode will v f. g. bewaeren salich ende gesont. Toe Nijerbrugge, op ten donredage op sente Marcus auont, anno V^{to}.

V f. gnaden guetwillige diener,

Euert van Ensse.

Deel, D. 276.

CCXXIX.

Een vorteyckenisse ende memorie van den voirraem, latst bij den dryen staten jn der sacken Groenijngen aengaende beschreuen.

Item. Jn den yersten op die dachfaert te kennen te geuen, woe mijn gnedige heer, die schriften ende begeerte sinre gnaden stadt Groenijngen den in den staten aen dese zijde der IJsselen voirgehouden hebbe, ende sijnen gesloten opt behaegen der lande van Ouerijssel, dat mijn gnedige heren mit sijner genaden beyde lande van die van Groenijngen schriftlick versoecken sullen, off sie gewegen sijnt hoer recht ende onrecht te stellen aen mijnen gen. heren ende sinre gnaden staten aen beyden sijden, ende sich dairbije willen laten onderwijsen, den fursten van Saxen te doen ende te laten tgene mijn gen. here ende sijne staten voirss. kennende werden, dat sie hoeren te doen; ende so verre die van Groenijngen der meyninge weren, ende dairvan seggele ende briefe mijnen gnedigen heren mit sijre genaden staten mit hoeren aenhangenden seggel geuen wolden, soe were deser staten guetduncken, dat mijn gnedige heren ende sijne staten den van Groenijngen hulpe ende bijstandt doen solden ende voerstaen jn hoeren rechten ende voir gewalt, gelijcke een andere Stichtsche stadt; ende datmen op sulcke meyninge dan dair nae bij mijnen gnedigen heren ende sinre genaden staten jn der besten forme schriuen solden aen die fursten van Saxen, omme die sake te gehoer te laten comen, want hoer gnaden op die stadt te seggen hadde, omme dair nae, die van Groenijngen gehoert, te moegen onderwijsen tot redene; anders en koenden sije die van Groenijngen in hoeren rechten nyet verlaten etc.

Deel, D. 277.

21

CCXXX.

De bisschop van Utrecht aan de stad Groningen.

Lieue vriende. Soe als gij ons bijnnen corten verscenen dagen hebben doen schrijven ende onder anderen ons te kennen gegeuen, dat gij seker wairninge ende wairschuwinge gecregen hadden, woe die hogeboeren ffurst, vnse lieue oehem, die hertoge van Sachssen etc., jn vaster meninge ende opsate zijn solde, jn desen toecomenden somer vnse stat Groningen gewaltijke te verdrucken, te oueruallen ende tot sijre liefden onderdanicheit te brengen etc.; wair op gij dan aen ons hulpe, troist ende bijstant begeert hebben, mit vorderen jneholt ende begrepe des seluen uwes brieffs etc. Ende want dan dese sake onsen gemenen landen mede aengaende was, hebben wij thent heer toe buten vnser staten op sulck voirss. uwe begeren v gene eyntlijke antwoert kennen geuen, mer hebben jn middeler tijt den staten beider vurss. lande dat selue uwe schrijven ende begeren, als gij aen sije oick gedaen moegen hebben, doen voirhouden ende te erkennen geuen laeten, die welcke beide onse staten dair op mit ons eendrechtelick ouercomen ende gesloten hebben, dat soe verre gij die saken, dairomme die schelingen tusschen den voirss. vnser oehem van Saxen ende v sijn, heell ende all stellen ende verblijuen willen aen ons ende vnser voirss. staten aen beiden tsiiden der IJsulen, ende doen ende achtervolgen tgene wij ende die voirss. vnser staten erkennende werden, gij nae rechte ende redene behoeren te doene, ende ons ende den voirss. vnser staten dair uwe opene brieue van geuen ende uwen aenhangenden segell, soe sal men v hulpe ende bijstant doen ende voirstaen jn uwen rechten ende voir geweld, gelijk eenre andere vnss Stichtsche stat. Sulx geuen wij v hyer mede jnden alrebesten tkennen, omme v dair nae moegen weten te holden, ende begeren mitten yersten ons uwe meninge hyer van laeten toe weten, omme ons mit vnser staten jn desen saken mitten besten dair nae moegen toe stellen. Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede.

Aen die stat van Groenijngen.

Deel, D. 278.

CCXXXI.

Burgemeesteren en raad der stad Groningen verzoeken aan de 5 kapittelen van Utrecht spoedigen bijstand.

Weerdige, hoechgeleerde ende erbaere, besunder lieue heren ende vrende. Juwe werdicheiden scrifften vermeldende der selue juwe werdicheiden antword van den bescherm, hulpe ende bijstand juwe werdicheiden tegens der doerfluchtigen ende hoechgeboernen ffursten, der hertogen van Xaxen etc. geweldich voernemen tegen ons, de onse ende onse stad hijr, dair omme wij onlanges leden an juwe werdicheiden gescreuen ende versoeck gedaen hebben, hebben wij guetliken ontfangen ende vorstaen; weten oick ende seggen juwe werdicheiden voer dat selue antword hogen, groten ende onstarffliken danck, ende juwe werdicheiden gelieue dair vp te weten, dat wij den seluen antworde nae juwe werdicheiden hijr bij enen ons bezegelden brieff ouersenden, vermeldende onse verbliuinge ende stellinge onss saken mit den vorss. ffursten van Xaxen bij onss gnadigen lieuen heren van Vtrecht ende de staten siner gnaden lande ende Stichte, daer to wij altijd oeck guetwillich ende dijkwijs doer onss scrifften ende bij onsen geschickten muntlike ouerbodich geweest sint, ende begeren hijr omme vrentlike juwe werdicheiden ons noch na hoer gelofften mit den eersten hulpe ende bijstant doen ende bewisen willen, want ons dat tegen der vorg. ffursten van Xaxen bewan-

te n ende besunder des greuen van Oest Ureesland ende der regenten jn West Ureesland gewellich voernemen, deshaluen se ons dagelix mit brande, roue ende anders feyten van oerloge, oeck jnden Stichte van Wtrecht wreetlike veruolgen, van node js; ons oeck de manieren ende gestaltenisse des seluen bijstandes ende hulpe mit de alder eersten weder verwittigen willen, vp das wij ons daer na oeck mogen weten to stellen. Dat willen wij altijt mijt lijff en gude na alle onss macht geerne weder vorschulden ende vordenen tegens de selue juwe werdicheiden, de God de Here salichliken, gesunt bewaeren will. Gescreuen onder onss stad secreet, des wondesdages na Pinxteren, anno etc. quinto.

Borgermeistere ende raed der stad Groningenn.

Opschrift: Den werdigen, hoehgeleerden ende erbaeren heren, den prelaten ende capittelen der vijff godeshusen tUtrecht, onss bisunderen lieuen heren ende vrendenn.

Deel, B. 215.

CCXXXII.

De stad Vianen aan het kapittel van den Dom te Utrecht, ter zake van de ingestelde vervolging tegen den kanunnik Willem van Weerdenborch.

Eerwaardijge, bemijnde heeren, wij ghebieden onss dienstelijcken tot uwer eerwaardijger liefden. Die selue belieuen te weten, dat wij uwen brieff an onss gescreuen ontfangen ende ouerlesen hebben, ruerende van uwen mede canonick heren Willam van Weerdenborch, als dat onse gheboirtigen heer van Brederode hem met den scepen rechte heeft doen leggen van sekeren excessen, dien hij gedaen solde hebben jn voirleden tijden met heren Reyner van Broechusen, ritter, jnder stede van Vyanen etc.; begeren vruntlijck an onss, dat wij hem sulcx rechts ende anspraken verdragen, gemerct dat hij een geestelijck persoens js, diemen nae geestelijcken ende weerlijcken ende oeck statuten prouinciaell ende sijnodaell met gene weerlijcken rechte besprecken mach, met meer woerden etc. Soe dan, eerwaardijge bemijnde heren, voir ons jnden rechter waerheit gecomen js, dat heer Willam voorscr. op die tijt to Vyanen geweest js jnt harnijs als een ruterman ende nyet als een geestelijck canonick, ende sulcke hanteringe anden houe van Vyanen ende burgeren gehandelt heeft, dat wij well wouden, dat ghij hem alsoe jn uwen geestelijcken bedwange gerestringeert hadt, dat sulcke onbehoerlijcke weerlijcke wercken van hem nyet gesciet en waeren; dan te wijsen ouer sijn persoens ofte goet van tvoirschr. excesse hoepen wij onss alsoe dair june te beraden, dat wij nyet dair jn doen ende wijsen en sullen dan recht js, kent God Aelmachtich, die uwe eerwaardige liefden bewaeren moet salich ende gesont. Gescreuen tot Vyanen, op ten XXX^{en} dach van Meij, anno etc. XV° en vijff, onder onse stede segnet etc.

Die stede Vyanen.

Opschrift: Den eerwaardijgen, voirsichtigen doemdecken, prelaten, capittell der kercken ten Doem tUtrecht, onsen bijsonder gemijnden heeren.

Deel, B. 216.

CCXXXIII.

Maximiliaan van Oostenrijk zendt aan de 3 staten van Utrecht zijne raden, ter zake van de verleening van bijstand tegen de Gelderschen.

Maximilian, van Gots gnaden Romischer kunig etc.

Ersamen, andechtigen vnd lieben getrewen. Wir haben den edeln ind vnsern lieben getrewen Zienharten van Frawnberg, vnserm rat, obristen hofschencken vnd phleger zu Haimburg vnd

CCXXXVII.

Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht. Omstandig verhaal zijner grieven tegen den huize van Oostenrijk.

Weerdige, wailgebaeren, edele, hoigeleerde ind eirbaere, besonder lieue neue ind guede vrunde. Wij halden uwen lieffden waill indechtich to wesen; onse mennichuoldige erbedinge, hijrbeuoerenz bij tijde onss alreghnedichsten heren dess Roemschen keysers, laefflicker gedechten, sijne keyserlicke ma, ind dair na opten conijncklicken dage to Worms ain onsen gen^{sten} heren den Ro. ko., allet mit temelicker demuedicheit, ind ainden kurfursten ind fursten des rijckx duck ind voile mit vruntlicker begeerten geschiet, dair durch wij verhaepten affgestalt solde weerden die ongenade auer ons ind onse lantschapp, van ainbegjinne onser jnkoempste to desen onsen vaderlicken erue vurgenamem wurden, onuerschult alre dingen, dair wij billick groite gnade ind gonste vanden Ro. ko. ma. geeeygt hedden, soe wij jn sijne gnaden dienst nedergelegen, ind bis jnt soeuende jair geuencklick waeren, dair auermitz hulp ind bijstant van anderen onsen heren, maghen ind vrunden vyt gevryet sijn tot onsen groiten kost ind schade, dat billicken sijne ko. ma. gedragen solde hebben, ind nochtant wij niet anders en begeerden dan jn rusten ind vreden bij onser lantschappen to bliuen, ind der Ro. ko. ma. onsen gnedichsten heren allet to doin, wess eyne guet getrouwe furst dess rijckx schuldich weer to doin; wij deden oick met temelicker manieren dienstlick ind guetlick vermanen jn onsen baitschappen ind schrijfften, woe onse gemijnde lieue heer ind vader, zeliger gedachten, hertouge Adolph, den hoigen huise van Bourgon., dair hij eyne arme neue to was, soe mennigen trouwen dienst gedain, sijne lijff ind leuen duck gewaicht, ind then lesten jn dienst der durluchtiger hoigebaerene furstijnnen, vrouwe Marien, hertoigijnnen van Bourgon. etc., ind nader hant ertshertoigijnnen to Oisterrich etc., soe getrouwelick sijn bloet gestort ind sijn lijff gelaiten heeft, dess Gaide erbermen ind sijne lieuer zielen genedich wesen moet; wat toesage onsen lieuen heren ind vader jnder seluer reysen van oeren furstelicken lieffden geschath mit auerleueringen dess standaertz bijnnen der stat van Ghent, wat hoiger vermaningen oer lieffde jnt vyterste van oeren leuen dede ain die Ro. ko. ma. tenseluen maill ertzherctoigen to Oisterrich etc., ind woe troestlick ind vestlick sijne ko. ma., dair op antwoirden, dess wij ind onse lantschap groet vertrouwen hadden, ind noch jn verhapingen sijn, die Ro. ko. ma. genedelick sall gedencken; mer, leijder! durch slijncker jnformacien van onsen ind onss lantz quaetwillenden, die saicken, de soe langer soe meer then archsten weder ons opgeruert, ind nu jnt leste dairtoe gebracht sijn, dat die durluchtichste hoigebaeren vermogenste furst, onse heer ind neue, ertzherctoige to Oisterrich, to Bourgon. etc. ijtzont, die ko. weerde van Castilien, dair wij ende onse lantschap in guetlickem tractait ind vrede mede stonden, malckanderen sess maende to voerenz op doin schrijuen, onse ontsachte vijandt geworden ind terstont vijantlick tegen ons ind onse lantschap gedain heeft; wij geswijgen dess ongeboirlickem voirnemens van anderen onsen wederparthien, Cleue ind IJsselsteyn, die durch eygenem moitwill, die eyne bauen den guetlickem tractait, bij die ko. weerde van Vranckrijck gemaickt, dair hij genoichsamich in begrepen wass, off hoen die vrede beliefft hedde, ind IJsselsteyn jnden tractait bij die ko. weerde van Castilien eenwerff ind ander werff waill benoempt stonde, sulx allet affgeslaigen ind niet in vreden hebben willen wesen, wij dem allet, muchten wij ind onse lantschap gnade ind gonst ain die Ro. ko. ma. onsen gnedichsten heren ind ain die durluchtichste co. weerde van Castilien, onse heren ind neuen erlangen. Des solde men ons van herten geneyght ind willich vijnden, allet to doin, wess temelich ind geboirlick sij jn rechten ind redenen, ind nyet anders en begeren,

dan onse lant in ruste ind vreden to gebruycken ind den Roemschen rijck to doin, wess eyn guet getrouwe vroem furst dess rijckx schuldich is to doin. Begeren hijromme vruntlick, uwe lieffden dese onse oitmoedige temelicke verbiedingen, die vurgeschiet sijn ind noch tegenwoirdelick alsoe onse gantze meyninge ind begeerte is, ther herten to willen nemen, soe wij uwen lieffden alles guetz toebetrouwen, ind sult onss to eren then rechten ind then redenen mechtich wesen ind mede betrachten, indien wij tot geynen bescheyde mit recht noch mit redenen gekomen kunden, ind men ons ind onse lantschap ommer alsoe beheerden ind auervallen wulde, dat dan sulcke gewalt ind onrecht den Almechtigen Gade verdrieten michte, dair wij ind onse guede getrouwe ondersaten alle sementlick op getroist willen wesen, ind oick ongetwijuelte betrouwen hulp ind bijstant, van heren, maghen ind vrunden to krijgen, ind sijn dess mit malckanderen auerdraigen, alst nyet anders wesen en mach, lijff ind guet totten vytersten toe bij to setten, ind wederstant to doin, dair wij meynen vur Got ind vur die werlt ons genoichsamelick in gequyt to hebben; want theynden onsen erbiedingen vur ind na bedunckt ons geen ander wech en sij dan noitwere ind wederstant, die in natuerlicken ind beschreuen rechten behoirlicke ind nyemanden vur geslaiten is, betrouwen die rechtveerdigen rechter Got Almechtich sall onse rechtueerdige saicke ind onss wederparthien onbehoirlicke vurnemen, indien sij dairin beheerden ind geen redenen noch bescheydenheit gebruycken willen, alsoe berichten, dat wij ind onse lantschap bij eren bliuen sullen, hoewaill die lantschappen to allen zijden verheert, verbrant ind verdoruen weerden, ind bether in tijde sulx verhuedt weer, dair onsenthaluen geen gebreeck ain sijn solde, want onse vyterste meyninge is rust ind vrede to erlangen in behoerlicker manieren. Dit geuen wij inden besten te kennen uwen lieffden, die Got bewaeren will. Gegeuen op onss borch to Nijmegen, op satersdach post Odulphi, nostro sub secreto, anno etc. quinto.

Kairle, hertouge van Gelre etc., ind greue van Zutphen,

Get. CHARLES.

lager D. STOR.

Opschrift: Den weerdigen, waelgebaeren, edelen, hoigeleerden ind cirbaeren, onsen besonderen lieuen neuen ind vrunden, der vijff gaitzhuyseren, ritterschappen ind steden vanden dryen staiten dess Gestichtz van Vtrecht. sementlick ind eicken besonder.

Deel, A. 399, 400.

CCXXXVIII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht ter zake eener klagte, die Steven van Zuylen van der Haar aan hem zoude hebben gedaan over Willem Torck.

Van Goits gnaden Frederick, bisscop tUtrijcht, geboren marckgreue van Baden.

Eirbare lieue vrunde. Vp sulcke clachte als Steuen van Zuylen vander Hair an v gedaen hefft van gewaelde ende dreyginge hem geschiet sijn solden, dairaff vns sijne supplicacie mit sampt etzlicken copien de materie antreffende ouersanten, gheuen wij v tho verstaen dat de voirss. Steuen in sijnre supplicacie die waerheyt ser gespaert hefft, schrijuende ouer vns, dat hij vns tot diuersen stonden tghewelt geclaget ende, dat the corrigeren gebeden hebbe, twelck also nyet en is; mer tis geboert, dat hij mijt etzlicken anderen vp ene tijt bij vns gekomen is, ende hefft vns tgelech der saeken tkennen gegeuen; soe hebbe wij hem dairop doen antwoirden, indien hij naeder lantrechte ouer yemants clagen wolde, wij solden naeden lantrechte dairop doen veruolgen; so hefft hij vns geantwoirdt ende oick expreslicken dair van geprotestiert, dat hij nijcht en clage, mer gheue vns sulx slechts tkennen. Sus want de voirss. Steuen an vns ouer nyemants ge-

CCXXXVII.

Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht. Omstandig verhaal zijner grieven tegen den huize van Oostenrijk.

Weerdige, wailgebaeren, edele, hoigeleerde ind eirbaere, besonder lieue neue jnd guede vrunde. Wij halden uwen lieffden waill jndechtich to wesen, onse mennichuoldige erbiedinge, hijrbeuoerenz bij tijde onss alregnedichsten heren dess Roemschen keysers, laefflicker gedechten, sijne keyserlicke ma, ind dair na opten conijncklicken dage to Worms ain onsen gen^{sten} heren den Ro. ko., allet mit temelicker demuedicheit, jnd ainden kurfursten ind fursten des rijckx duck ind voile mit vruntlicker begeerten geschiet, dair durch wij verhaepten affgestalt solde weerden die ongenade auer ons ind onse lantschapp, van ainbegjinne onser jnkoempste to desen onsen vaderlicken erue vurgenamem wurden, onuerschult alre dingen, dair wij billick groite gnade ind gonste vanden Ro. ko. ma. geevygt hedden, soe wij jn sijne gnaden dienst nedergelegen, ind bis jnt soeuende jair geuencklick waeren, dair auermitz hulp ind bijstant van anderen onsen heren, maghen ind vrunden vyt gevryet sijn tot onsen groiten kost ind schade, dat billicken sijne ko. ma. gedragen solde hebben, ind nochtant wij niet anders en begeerden dan jn rusten ind vreden bij onser lantschappen to blijuen, ind der Ro. ko. ma. onsen gnedichsten heren allet to doin, wess eyne guet getrouwe furst dess rijckx schuldich weer to doin; wij deden oick met temelicker manieren dienstlick ind guetlick vermanen jn onsen baitschappen ind schrijfften, woe onse gemijnde lieue heer ind vader, zeliger gedachten, hertouge Adolph, den hoigen huise van Bourgon., dair hij eyne arme neue to was, soe mennigen trouwen dienst gedain, sijne lijff ind leuen duck gewaight, ind then lesten jn dienst der duerluchtiger hoigebaerene furstijnnen, vrouwe Marien, hertoigijnnen van Bourgon. etc., ind nader hant ertshertoigijnnen to Oisterrich etc., soe getrouwelick sijn bloet gestort ind sijn lijff gelaiten heeft, dess Gaide erbermen ind sijne lieuer zielen genedich wesen moet; wat toesage onsen lieuen heren ind vader jnder seluer reysen van oeren furstelicken lieffden geschath mit auerleueringen dess standaertz bijnnen der stat van Ghent, wat hoiger vermaningen oer lieffde jnt vyterste van oeren leuen dede ain die Ro. ko. ma. tenseluen maill ertzheretouge to Oisterrich etc., ind woe troestlick ind vestlick sijne ko. ma., dairop antwoirden, dess wij ind onse lantschap groet vertrouwen hadden, ind noch jn verhapingen sijn, die Ro. ko. ma. genedelick sall gedencken; mer, leijder! durch slijncker jnformacien van onsen ind onss lantz quaetwillenden, die saicken, de soe langer soe meer then archsten weder ons opgeruert, ind ny jnt leste dairtoe gebracht sijn, dat die durlichtichste hoigebaeren vermogenste furst, onse heer ind neue, ertzhertoige to Oisterrich, to Bourgon. etc. ijtzont, die ko. weerde van Castilien, dair wij ende onse lantschap in guetlickem tractait ind vrede mede stonden, malckanderen sess maende to voerenz op doin schrijuen, onse ontsachte vijandt geworden ind terstont vijantlick tegen ons jnd onse lantschap gedain heeft; wij geswijgen dess ongeboirlickem voirnemens van anderen onsen wederpartien, Cleue ind IJsselsteyn, die durch eygenen moitwill, die eyne bauen den guetlickem tractait, bij die ko. weerde van Vranckrijck gemaickt, dair hij genoichsamich in begrepen wass, off hoen die vrede beliefft hedde, jnd IJsselsteyn jnden tractait bij die ko. weerde van Castilien eenwerff ind ander werff waill benoempt stonde, sulx allet affgeslaigen ind niet in vreden hebben willen wesen, wij dem allet, muchten wij ind onse lantschap gnade ind gonst ain die Ro. ko. ma. onsen gnedichsten heren ind ain die durlichtichste co. weerde van Castilien, onse heren ind neuen erlangen. Des solde men ons van herten geneyght ind willich vijnden, allet to doin, wess temelich jnd geboirlick sij jn rechten ind redenen, ind nyet anders en begeren,

dan onse lant jn ruste ind vreden to gebruycken ind den Roemsehen rijck to doin, wess eyn guet getrouwe vroem furst dess rijckx schuldich is to doin. Begeren hijromme vruntlick, uwe lieffden dese onse oitmoedige temelicke verbiedingen, die vurgeschiedt sijn jnd noch tegenwoirdelick alsoe onse gantze meyninge ind begeerte is, ther herten to willen nemen, soe wij uwen lieffden alles guetz toebetrouwen, ind sult onss to eren then rechten ind then redenen mechtich wesen ind mede betrachten, jndien wij tot geynen bescheyde mit recht noch mit redenen gekomen kunden, ind men ons ind onse lantschap ommer alsoe beheerden ind auervallen wulde, dat dan sulcke gewalt ind onrecht den Almechtigen Gade verdrieten muchte, dair wij ind onse guede getrouwe ondersaten alle sementlick op getroist willen wesen, jnd oick ongetwijuel betrouwen hulp ind bijstant, van heren, maghen ind vrunden to krijgen, ind sijn dess mit malckanderen auerdraigen, alst nyet anders wesen en mach, lijff ind guet totten vytersten toe bij to setten, ind wederstant to doin, dair wij meynen vur Got ind vur die werlt ons genoichsamelick jn gequyt to hebben; want theynden onsen erbedingen vur ind na bedunckt ons geen ander wech en sij dan noitwere ind wederstant, die jn natuerlicken ind beschreuen rechten behoirlicke ind nyemanden vur geslaiten is, betrouwen die rechtveerdigen rechter Got Almechtich sall onse rechtueerdige saicke ind onss wederparthien onbehoirlicke vernemen, jndien sij dairjn beheerden ind geen redenen noch bescheydenheit gebruycken willen, alsoe berichten, dat wij ind onse lantschap bij eren blijuen sullen, hoewail die lantschappen to allen zijden verheert, verbrant ind verdoruen weerden, ind bether jn tijde sulx verhuedt weer, dair onsenthaluen geen gebreeck ain sijn solde, want onse vyterste meyninge is rust ind vrede to erlangen jn behoerlicker manieren. Dit geuen wij jnden besten te kennen uwen lieffden, die Got bewaeren will. Gegeuen op onss borch to Nijmegen, op satersdach post Odulphi, nostro sub secreto, anno etc. quinto.

Kairle, hertouge van Gelre etc., jnd greue van Zutphen,

Get. CHARLES.

lager D. STOIR.

Opschrift: Den weerdigen, waelgebaeren, edelen, hoigeleerden ind eirbaeren, onsen besonderen lieuen neuen jnd vrunden, der vijf gaitzhuyseren, ritterschappen ind steden vanden dryen staiten dess Gestichtz van Vtrecht, sementlick ind elcken besonder.

Deel, A. 399, 400.

CCXXXVIII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht ter zake eener klagte, die Steven van Zuylen van der Haar aan hem zoude hebben gedaan over Willem Torek.

Van Goits gnaden Frederick, bisscop tUtrijcht, geboren marckgreue van Baden.

Eirbare lieue vrunde. Vp sulcke clachte als Steuen van Zuylen vander Hair an v gedaen hefft van gewaelde ende dreyginge hem geschiet sijn solden, dairaff vns sijne supplicacie mit sampt etzlicken copien de materie antreffende ouersanten, gheuen wij v tho verstaen dat de voirss. Steuen in sijnre supplicacie die waerheyt ser gespaert hefft, schrijuende ouer vns, dat hij vns tot diuersen stonden tghewelt geclaget ende, dat the corrigeren gebeden hebbe, twelck also nyet en is; mer tis geboert, dat hij mijt etzlicken anderen vp ene tijt bij vns gekomen is, ende hefft vns tgelech der saeken tkennen gegeuen; soe hebbe wij hem dairop doen antwoirden, jndien bij naeder lantrechte ouer yemants clagen wolde, wij solden naeden lantrechte dairop doen veruolgen; so hefft hij vns geantwoirdt ende oick expreslicken dair van geprotestiert, dat hij nijcht en clage, mer gheue vns sulx slechts tkennen. Sus want de voirss. Steuen an vns ouer nyemants ge-

claget en hefft, oick Willem Torck in vnsen landen nijcht geseten, noch vns bedwenlicken en is, so is de saeke wes herto anstaen blijuen, mer indien Steuen voirss. noich naeden lantrechte ouer yemants clagen wil, de vns bedwenlicken offte vnse vndersate is, offte den wij bekomen kunnen, willen wij dair jnne geschien ende doen laten alst naeden lantrechte geboeren sall; offte duchte v hier jnne yet anders van vns the geschiene ende vns de wege van v voirgegeuen, wille wij vns dair jnne nae behoirlicheyt so bewijsen, hij sich vnser billicken nijcht the beclagen sall hebben. Godt zij mit v. Gegeuen in vnsen sloite Duerstede den XVIIJ^{en} dach in Junio, anno etc. quinto.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaeren vnsen lieuen vrunden, prelaten ende capittelen vnser vijf goitshuysen, ridderen ende knapen vnser lants, burgermeesteren, schepenen ende raide vnser stad van Vtrijcht, den drien staten.

Deel, D. 283.

CCXXXIX.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van de schouw op de nieuwe grift uit den Rijn.

Van Goits gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. V schrijuen ons nv gedaen op sulcke scrijfte, wij gesant hadden aenden deputaten vanden Olden Rijn mit eenre supplicatiën, ons ouergegeuen bijder ritterschap onses Ouerstichts, vnse stat van Wijck ende andere, die slagen hebben jnden Olden Rijn tusschen Wijck ende Vtrecht, hebben wij guetlijke ontfangen wail verstaen, ende sulcke uwe scrijfte den voirss. supplianten voir doen holden, die welcke ons dair op ter antwoert doen, dat sulx nye jnden capittel generail eendrechtelick ouergegeuen zij geweest; dan soe wij noch geerne sagen, dat jn deser saken nyemants bouen alden hercomen ende behoeren beswaert ofte belastet worde, begeren wij noch aen v guetlijke, dat gij die schouwe geverst ende verlengt willen laten, ter tijt gij die deputaten des Olden Rijns bij ons schickende werden, ende ons dat dan te voerens laeten weten, soe willen wij dan die voirss. supplianten dair tegens doen verscrijuen, omme dan jnden saken nae behoeren te laten geschien. Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote Duerstede, vpten XXIX^{en} dach jn Junio, anno etc. quinto.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eirbaren vnsen lieuen vrienden, prelaten ende capittelen vnser vijf goitshusen, ritterschap onses Nederstichts, aldair wesende, burgermeistere, scepenen ende rait vnser stat van Vtrecht, de drie staten.

Deel, D. 284.

CCXL.

De bisschop van Utrecht meldt aan de 3 staten van Utrecht den uitslag zijner^{er} pogingen bij Maximiliaan van Oostenrijk ter zake der stad Groningen. Verklaart zich voorts bereid, aan Steven van Zuylen van der Haer regt te laten wedervaren.

Van Goits gnaden Frederick, bisschop tUtrijcht, geboren marckgreue van Baden.

Eirbare lieue vrunde. Wij hebben guetlicke vntfangen ende gueden mathe wail verstanden

uwe schrijffte. Jnden yersten, berorende der Ro^r ko^r m^{at}. mandamenten ende die brieue vnser vetteren van Sachssen in saeken angaende vnse stadt Gronijngen, wairop ghij weten sullen, dat wij mijt Ko^r. m^{at}. als van dien voele sprake gehadt, ende de saeken mijt allen ernste veruolcht hebben, dan en hebben noich nijcht anders moegen erlangen, dan dat sijn ko. m^{at}. vnse lande yerst bij een ander ende hoer raiden dairbij hebben will, omme mede van deser saeke tho spreken; ende doen dairomme tegenwoirdich hyerbij schrijuen an vnser lieuen getruwen raidt ende doem- deken vnser kercken then Doem tUtrijcht omme capittel generail the doen verschrijuen, als gij wail vernemende sult werden. Ende als ghij vns voirder doen schrijuen, berorende Steuen van Zuylen mijt ouersendinge copien twyer supplicacien, die ene jnden laitsten generail capittel v, ende dander tanderen tijden vns ouergegeuen etc., blijue wij des bij vnser voirschrijfften, te weten, dat vns de voirss. Steuen, persoanlich bij vns wesende, ouer gewaelt nijcht geclaget, mer doir Ernst van IJsendorn tgelech der saeken tkennen gegeuen hefft, expreslicke protestirende, dat hij nijcht ouer ghewelt en clagede; oick so en vermeldet sijn supplicatie vns ouergegeuen nijcht, dat hij vns geclaget hebbe, als behoert naeden lantrechte, desgelix so en is vns dairjnne bij vnser raiden nijcht tonrechte angebracht, als sijn supplicatie vermeldet, geschiet the moegen wesen; want wes dairjnne geschiet, js in vnser tegenwoirdicheyt ende bij vnser weten geschiet. Sus jndien die voirss. Steuen offte yemant anders dit selue mitten lantrechte veruolgen wil, willen wij hem dat apenen, ende vns dair jnne so bewijzen, alst behoeren sall. Wuste ghij oick ennige ander wege, ende vns de voirgegeuen, willen wij vns echter gerne geboirlicke dairjnne hebben nae vnser voirschrijfften. Godt zij mit v. Gegeuen in vnser sloite Duerstede, den XJ^{en} dach in Julio, anno etc. quinto.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaren vnser lieuen vrunden, prelaten en capittelen vnser vijf gotshuysen, ridderschap vnser Neder Stijchts, borghermeistren, schepenen ende raidt vnser stadt Vtrijcht, drie staten etc.

Deel, D. 285.

CCXLI.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht de belegging van het kapittel-generaal, om over het aan den hertog van Sazen te geven antwoord te raadplegen.

Van Goits genaden Friderich, bisschop tUtrijcht, geboren marckgreue van Baden.

Eirbaere, lieue vrunde. Wij hebben vp ghesteren vntfangen de antwoordt vnser vetteren van Sachssen angaende vnse stadt Gronijngen; als wij verstaen, ghij dergelicken vntfangen hebben, sus dunckt vns guet ende van noeden wesen, datmen van stunden an dairop capittel generail doe verschrijuen, alse gewoentlicken is, omme jnden voirss. capittel sulcke antwoordt doen hoeren ende voirt rait dairop the nemen, wes voirder dair jnne nuts gedaen sall wesen. Godt zij mijt v. Gegeuen in vnser sloite Duerstede, den V^{en} dach in Augusto, anno etc. quinto.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaren vnser lieuen vrienden, prelaten ende capittelen vnser vijf goitshuysen, den ritterschap vnser Neder Stijchts, thants bijnnen vnser stad Vtrijcht wesende, borghermeistren, schepenen ende raidt vnser stad Vtrijcht.

Deel, D. 286.

CCXLII.

De bisschop van Utrecht aan de 5 kapittelen en aan de stad Utrecht, ter zake van de Groningsche aangelegenheden.

Van Goits gnaden Friderich, bisschop tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. Vwer schriuen vns nw gedaen, berorende onse stadt Groenijngen, hebben wij met sampt der muntlicker onderrichtinge der geestelicken persone, alhier aen vns gesandt, te gueder maten verstanden; wair op wij v te kennen geuen, dat wij op sulcken voirraem, latst bij den geschickten van vnsen dryen staten ende vnsen reden jn deser saecke gedaen, vnse ridderschap ende stede van Ouerijssel, die aen dinxdage toekomende deser saecke halue ter dachfaert ter Nijerbrugge sullen weesen, verschreuen hebben, omme hoerrer gedeputierde vriende mit volre macht en vrijdage nae Natiuitatis Marie eerstkomende bijnnen vnser stadt Wijck te hebben ende te schicken, dair hijj wij desgelix vnse drye staten van Vtrecht vollmachtich te komen off te schicken oick verschriuen doen willen, als ghij bijnnen corten dagen vernemen sullen werden, omme aldair samentlicke jn der voirs. saecke eyntlicke te sluyten; hebben vns doch nyet te mijn jm besten alhier bij beyde vnse alreghedichste herren die konige etc. gevoecht, dair bij wij vns noch dagelix bearbeyden, off wij noch yet guets jn der voers. saeke bij hoeren ko. gnaden moechten erweruen, meer wij vijnden des noch kleynen troist; dit allet wij v soe jnden besten verkundigen. Ende soe yerst als wij ymmers kunnen, gedencken wij vns mitter hulpe Goides, weder te huys te voegen. Godt zij mit v. Gegeuen tot Bruessel opten XXVIJ dach jn Augusto, anno etc. V^{to}.

Get. hosz.

Opschrift: Den eerbaren vnsen lieuen vrienden, prelaten ende capittelen der vijf Goetshuysen ende borgermeister, scepenen ende raidt vnser stadt van Vtrecht.

Deel, C. 36.

CCXLIII.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 5 kapittelen van Utrecht de toezending hunner gevolmagtigden.

Van Goits genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Soe als laitse jnt generail capittel tUtrecht bijden geschickten van vnsen drien staten ende vnsen raden ouercomen ende gesloten wart, dat wij aen onse ritterschap ende stede van Ouerijssell solden doen schriuen ende begeren, dat sij hoere gedeputierde vriende mit volre macht bijnnen onser stadt Wijck op enen sekeren dach, den wij hemlyuden beteykenen doen, schicken solden, omme aldair mit vnsen drien staten van Vtrecht, die dessgelix oick guetwillich waeren aldair te comen ende te schicken, jnder saicke onser stat Gronijngen aengaende helpen ten besten raden ende entlijke sluten etc., soe hebben wij byer op die voirs. vnse ritterschap ende stede van Ouerijssell doen verschriuen ter dachuaert bijnnen die voirs. onse stat Wijck, op vrydage nae Natiuitatis Marie naistcomende, guets tijts voir den middage. Wairomme wij aen v guetlijke begeren, gij nyet en laten uwe gedeputierde vriende mit volre macht opten voirs. vrydach oick tot Wijck te schicken ende te hebben, omme jnder voirs. sake, die sich van dage tot dage toe meer tot groter swairheit aenstelt, helpen entlijke sluten; want dese dinghe

geen langer vertreck erlijden moegen. Verlaten wij ons ganselijke. Got zij mit v. Gegeuen vpten V^{en} dach jn Septembris, anno etc. quinto.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eirbaeren vnsen lieue vrienden, prelaten, dekenen ende capittelen vnss vijf goitshusen tUtrecht.

Deel, D. 237.

CCXLIV.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, hunne gedeputeerden te zenden op de dagvaard te Doesburg, alwaar hij door Maximiliaan van Oostenrijk is gelast te verschijnen.

Van Goits gnaden Friderich, bisschop tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. Van vnsen allregnedigsten heren, den Romischen konig, js vns nw gekomen een sinre gnaden brieff, dair jnne sijn ko. m^t. vns jn der saeke, vnse stadt Gronijngen berorende, eenen dage doet beteyckenen bijnnen die stadt Doesborch, op maenendach nestkomende, als ghij aen copie van denseluen brieff voirder vernemen sollen werden. Ende wan vns dan nyet geboerlicke sijn will, der ko. m^t. sollick hoer begeerde te weygeren, omme te verhoeden voirder ongnade ende vnwillen, soe sijn wij der meenijnge mitter hulpe Goides vns tot sulcken voirsz. dage tot Doesborch te voegen. Ende soe die sacker groot ende swaer is, ende wij hier bevoerens buyten die staten onser lande nyet jnne gedaen hebben off noch nyet gern doen solden, soe begeren wij van v guetlick, ghij den gedeputierden vrienden van vnsen dryen staten, die ghij en vrijdach nestkomende alhier tot Wijck ter dachfaert werden schicken, mede vollmacht ende beueel doen willen, omme mit vns ende den gedeputierden vrienden van vnser ridderschap ende steden van Ouerijssel, den wij desgelicx oick hebben doen schriuen, van alhier voirt totten voirsz. dage tot Doesborch te reysen, alldair tot waifart vnser lande ten besten helpen mede handelen ende tractieren. Doch js vnse meyninge ende guetduncken, dat men nyet te mijn en vrijdach opter dachfaert alhier mit rate ende handelinghe voert vaere ende in der saike eyntlicken sluyte. Goit sij mit v. Gegeuen jn vnsen slote Duerstede, opten IX^{en} dage jn Septembrj, anno XV° quinto.

Get. ROSZ.

Opschrift: Den erbaren vnsern lieuen vrienden, prelaten ende capittelen vnser vijf gotshuysen, ridderschap, stadt ende steden vnser landts van Vtrecht aen dese zijde der IJssulen.

Deel, D. 238.

Het in dezen brief besloten afschrift van den brief van Maximiliaan van Oostenrijk, luidt als volgt:

CCXLV.

Maximilian, van Goits gnaden Romischer konig etc.

Eerwaardige furst, lieue andachtige. Wij hebben der schelingen halue, die sich holden tuschen den hochgebornen vnsen lieuen oehem ende fursten, hertoich Georgen van Saxen, oick v ende der stadt Gronijngen eenen dach op maendach nae Crucis Exaltationis nestkomende, tot Doesborch, jn den quartier van Zuytphen gelegen, angesetzt, ende dair op vnse treffenlicke rede geordeniert, jn meyninge aldair endtlicken jn solichen schelingen te handelen. Dem nae beuelen wij v andacht ernstlick, dat ghij op sulcken dage jn eigener persone erschijnen, oick den van

Gronijngen verkunden, dat wij denseluen dach aengesat heben, dair mede sije hoer bottschap mit vollmachtigen gewalt oick dair op schicken, soe willen wij einen eerhalt tot Gronijngen schicken, die sije op sulcken dach ende weder te huys geleYTE, ende willend nyet wt bliuen; dair aen doende vve andacht vnse ernstelicke meyninge. Gegeuen tot Bruessell anden anderen dage Septembris, anno etc. quinto, vnser rijcx jn den twijntichsten jaeren.

per regem.

Ad mandatum domini regis proprium.

Opschrift: An eerwaerdigen Friderichen, bishopen tot Vtrecht, vnser fursten ende lieuen andechtigen.

Deel, D. 289.

CCXLVI.

Burgemeesteren en raad der stad Groningen verzoeken van den bisschop van Utrecht beslissend antwoord omtrent hun verzoek om bijstand.

Den hoichweerdigen, duerluchtigen ende hoichgeboeren fursten ende heren, heren Ffrederick, bijscop tUtrecht ende geboeren marckgreue van Baden. vnser gnedegen lieuen heren.

Hoichweerdige, duerluchtige, hoichgeboeren furste, gnedige lieue her. Soe vnse gedeputierde, dwelke ny laisten toe Hattem ter dachuaert geweest sijnt, ons weder jne gebracht hebben, woe juwe furstlijke gnaden ende die gedeputierde der staten der seluer v g. lande, nae voele handele jnden geschelen ende gebreken, tusschen den doirluchtegen ende hoichgeboeren fursten, den hertogen van Saxen etc. vp die, ene ende ons op die andere sijden ter voirg. dachuaert gehat, den seluen onsen gedeputierden jn entlijken ende affsceydenden antwoert hebben doen seggen, dat — nae den juwe gnaden ende den gedeputierden der staten voirss. nae voele verarbeidens gene wege vijnden en konden, dair doir die voirss. schelingen hen gelacht ende juwer gnaden stat Groningen jn oeren noden gereddert ende geholpen mochten werden, — ten weer dan sake die voirss. juwer gnaden stat hoir Ommelanden verlaten ende sick der neet meer onderwinden en wolde; ende begeerden dairomme juwe gnaden mit den gedeputierden der staten voirss., wij die voirss. Ommelanden verlaten ende ons der ontslaen, ende wat dair op onse meninge weer, jn thien dagen nae datum des voirg. afscheits juwe g. scrijftlijke weder verwittigen wolden, mit brederen redenen ons die voirg. onse gedeputierde te kennen gegeuen hebben; soe hebben wij ons dair op mit der wijsheit en der ganser gemeente onss stat beraden, ende mit den allen eendrachtlijke verdragen, ende den nae soe doen wij juwe f. g. oitmoedelijken dair op ter antwoert weten: dat — nae den ons nyet mogelijken en js, die voirg. lande toe verlaten, sunder merckelijke affbreken ende verkorten onss rechts, twelcke wij ons totten den seluen landen vastelijke vermenen toe hebben, mede oick sunder onentlijke ende onuerwijnlijke schaden, ende seker ende onuerwijnlick verderff juwes g. stat voirss. soe vnse gedeputierde voirss., alse ons bericht hebben juwe f. g. oick wail breder ende clarer te kennen gegeuen hebben, — dair omme soe js ons van noeden, die verlatinge der voirg. lande toe weigeren ende nyet toe te laten, went ter tijt toe, die selue landen ons mit rechte, dair wij ons noch toe verbeden, affghant worden. Ende aenroepen dair op noch oitmoedelijke ende aenstandelijke juwe f. g. als onsen rechten lantfursten, ende bidden ende begeren juwe f. g. mitten staten voirss. soe raden ende schicken willen, juwer g. stat voirss. jn oeren noede van stonden aen gereddert ende geholpen ende tot oeren rechten ende oirber, gelijk een andere Stichtsche stat, verdedingt ende beschermt werden ende neet oneerlijke verlaten blijue, soe sick dat nae v f. g. hoge gelofnisse, verscrijuinge ende vorselinge, voeren jn v f. g. huldinge ende nae jn juwer g.

segele ende brieue, ons onlanck gesant, sampt oick die staten voirss. segele ende brieue ende maninge vertroistinge, voirtijdes toegesecht, nae ere ende gelimp nyet anders en behoert noch temelick js. Ende jn gevalle juwe f. g., dat God verhueden moit, ende wij ons oick tot die selue juwe f. g. nyet versien willen, ons hijr en bouen noch verlatende worden, ende wij dan genodiget worden, wat te doende, dat juwe genade ongeerne sien, ende wij noch ongeerner doen solden, soe bidden ende begeren wij oick oitmoedelijken, v f. g. ons dat nyet wijten noch jut quade affnemen en willen, want dat dan van ons, nae maninge ende behoerlijke wairninge ende vermaninge, nyet anders dan om reddinge onss lijue, leuende ende gueden gedaen sall worden; ende bidden ende begeren hyer omme oick, v f. g. ons hyer op mit entlijke antwoirde sunder enich lang vertoch gnadelicken bescheiden willen, dair nae wij ons moegen weten te hebben ende toe holden. Dat willen wij altijd mit lijff ende mit guede nae allen onser vermoegen geeerne weder verschulden ende verdienen tegens die selue v f. g., die God die Heer salichlijken, gesont bewaeren will. Gescreuen onder vnss stat secreet, op donredach nae Eluendusent Maichden dach, anno etc. quinto.

Borgermeistere ende raidt der stat Groningen.

Deel, A. 483, 484.

CCXLVII.

De bisschop van Utrecht aan Ludolf van Veen, domdeken, ter zake van de afflaatsgelden.

Van Goits gnaden Friderick, bisschop tUtrycht, geboren marckgreue van Baden.

Eirbaere, lieue getruwe. Als v bewist is tveruolch, dat Willem van Oij van wegen Ro. ko. ma. gedaen hefft, omme thebben dat afflaatsgelt, dat in vnser Gestichte veruallen is, soe ist dat vnse drie stede Deunter, Campen ende Swolle hem sulck gelt hebben volgen laten, wair omme hij an vns begert hefft, wij an v versueken wolden, oft men dat oik bijnnen vnser stadt Vtrijcht volgen laten wolde, want hij tho Hattem nae der antwoordt verwachtet, ende en solde nyet gherne vorgeuens tUtrijcht dairomme komen, twelck wij v jnden besten tkennen gheuen, omme vns bi desen vnser boden ons entlicke antwoordt dair aff the schrijuen, de wij hem voirt verwittigen doen moegen. Godt zij mijt v. Gegeuen in vnser sloite Duerstede, den XXIIJ^{en} dach in Decembrj, anno etc. quinto.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaeren vnser lieuen, getruwen raidt, meister Ludolph vanden Vene, doemdeken vnss kercken ten Doem tUtrijcht.

Deel, D. 290.

CCXLVIII.

De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht afschrift van het door hem ontvangen antwoord der stad Groningen.

Van Goits gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Alsoe wij corts geleden onder anderen aen v doen schrijuen ende copie ouergesant hebben, woe wij bij rade onss lantschap aen gene zijde der IJsulen aen onse stat Groningen doen schrijuen hebben etc., heeft onse stat Groningen dair op ons nv ter antwoert gedaen, als gij sien moegen jn copie van hoeren brieue hijr jne gelacht, twelck wij v mede jnden besten

tkennen geuen. Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, vpten IJ^{en} dach jn Januario, anno etc. sexto.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den erbairen vnsen lieuen vrienden, prelaten, dekenen ende capittulen
vns vijf goitshusen, ritterschap onses Stichts binnen Vtrecht wesende,
ende borgermeistere, scepenen ende rait onss stat van Vtrecht.

Deel, B. 213.

Dit antwoord is van den navolgenden inhoud:

CCXLIX.

Den hoichweerdigen, doirluchtegen ende hogeboeren fursten ende heren, heren Frederick, bisscop tUtrecht ende geboeren marckgreue van Baden, vnsen gneden lieue heren.

Hoichweerdige, doirluchtige, hogeboeren fursten, gened. lieue heer. V f. g. scrijftelick antwoert, beroerende vnse antwoert op den afscheit der dachuaert toe Hattem laist gehalten, ons nu weder toegesant, onder anderen jnneholdende: dat nae den mail wij nae vwer gnad. ende den staten uwer gnad. lande guetlijke onderwijnsinge ende guetduncken ommers die Ommelande, daer toe sich die Ro. ko. mt. ende dat heilige Ro. rijcke gerechticheit toe te hebben vermeten, als onse geschickede vriende vp der dachuaert, toe Hattem gehalten, genoichsaem gehoert hebben, nyet affstaen ofte verlaten en willen, dat v gnad. ende hoere lantschap aen beiden tsijden swair ende lastich wesen solde, ons tot beschermnisse der lande voirs. tegens die Ro. ko. mt. ende dat ganse Ro. rijcke enige hulpe ofte bijstant te bewijzen; js dair omme noch v g. ende hoerre lantschap rait ende guetduncken, dat wij ons noch wijselicker hyer op willen beraden ende ons der voirg. Ommelanden noch ontslaen ende die laten volgen, dair die Ro. ko. mt. ende dat heilige rijck die geordiniert ende gestalt hebben, soe willen v gnad. ende hoere lantschap noch onderstain enige middelen, wege ende maniere te vijnden tot vns vordell, soe voele v gnad. mogelick wesen sall, gelijk onsen gedeputierden vrienden dat oick tot Hattem van v g. ende den gedeputierden v. g. staten overgegeuen was. Oick begeren v. g. ende hoere staten die meerredeell van dese sijden van ons te weten, oftet soe queme, dat v. g. mitten voirg. staten ouercomen ende sluten worden, ons hulpe ende bijstant te doene, ende gesijnnen worden jn v g. stat Groningen te komen tot beschermenisse van ons aldair, als v g. alsdan van noeden wesen solde aldair jn en wt toe reysen, ofte wij v g. ende der seluer lantschap alsdan oick aldair willen jnlaten nae v g. ende der lantschap wille, ende soe starck als v g. ende den landen van noeden wesen sall, ende v g. mitten landen bewaert sijn moegen, nae de mail nu alrehande volck binnen der seluer v g. stat js, met begeerte vns antwordes hyer op, ende brederen jnholde der selue voirg. v g. scrijften, hebben wij alle guetlijke ontfangen ende verstaen. Dair op v f. g. gelieue toe weten, dat — wie waill wij noch nyet anders sien ofte verstaen en kunnen, dan dat verlaten ende afscheiden der Ommelanden van v f. g. stat voirs. nyet sunder seker ende onuermidelick perikell der verderffnisse der voirs. v g. stat wesen will, — nochtans de mijn nyet soelen wij v g. ende der seluer staten gueden rait dair jnne nyet onthoeren willen, wanneer wij vanden seluen enige middele ende manieren, doer den welken die voirs. v g. stat wt der voirs. verderffnisse waill bewaert ende beholden moege bliuen, gehoert ende verstaen sullen hebben. Vorder gelieue v f. g. oick te weten, dat soe wanneer juwe gnad. ende der seluer lantschappen binnen die voirg. v g. stat tot bescherm der seluer stat komen soelen willen, soe willen wij v g. ende der seluer lantschappen jn die voirs. stat

laten jnkomen, soe starck als v g. ende die selue lantschappen nutte ende noit tot hoere bewaringe duncken sall; doch begeren oitmoedelijcke v f. g. ons hoeren brieff mit aenhangenden segell dairop geuen willen, dat v f. g., v g. stat voirg. bij hoeren olden rechten, priuelegien, vrijheiden ende heercomen genadelijcken soelen willen laten, nae vermoege der hoge geloften, verschrijunge ende versegelinge v f. g. ende der seluer voirvaderen, ende die jn geenre manieren vercorten ofte affbreken soelen willen. Bidden oick ende begeren oitmoedelijcken v f. g. ons dese voirs. onse begeerte nyet jut quade noch ongenadelijcke afnemen willen, aengesien die oirsake, dwelcke ons nae onsen beduncken nyet onbillick, omme dit voirs. te begeren, bewegen heeft. Ende js dat die hogeboeren fursten van Saxon raden, des gelijcken oick die greue van Oist Frieslandt, soe wij mit den sprake gehadt hebben, ons nyet bedectlick mer openbair voirgeuen ende seggen, dat v g. ende der selue staten mit een ouercomen sijn ende verdragen, dat die selue v g. hoer stat voirs. dair toe noedigen ende dringen sall, dat se die Ommelanden nae wille des voirs. vorsten van Saxon verlaten ende anders dinge, der seluer stat seer lastich wesen solden, consentieren ende toelaten solden, woe waill wij ons des tot v f. g. nyet versien en willen. Ende soe v g. stat voirs. sich tegen v f. g. ende den gansen Stichte wen tot noch nyet anders, dan alsoe getruwe ondersaten ende guede litmaten des Stichts gehalten ende bewesen hebben ende voirt meer sich alsoe oick gerne bewijzen soelen willen, hyeromme bidden ende begeren wij oitmoedelijcke, v f. g. alsoe mitten seluen Stichte raden ende schaffen willen, v g. stat voirs. sonder langer vertoch in hoeren noeden gereddet ende tot hoeren rechte ende voir hoir verderffnisse, gelijck een andere Stichtsche stat, verdedingt ende beschermpt worde; ende wat des geschien sall, ons een scrijftelick antwoert mitten yersten weder te senden, dair nae wij ons moegen weten te richten. Dat willen wij mit alre onse macht, lijues ende guets altijt geerne weder verschulden ende verdenen tegens die selue v f. g., die Got die Heer salichlijken, gesont bewaeren will. Geschreuen onder onss. staten secreet, vp tSant Jansdach euangelista, anno &t. quinto.

Borgemeistere, rait, gesworen ende anders gemeente mitten gemeenen gilden der stad Groeningen.

Deel, B. 219, 220.

CCL.

Frederik, heer van IJsselstein, zendt aan de 5 kapittelen van Utrecht, de door hem ontvangen bevelschriften des konings.

Werdighe jn Gade jnd eirsame, wise, goide vrunden. Wij schicken uwer werdicheiden alsulken mandaet ind mandament van wegen onssz alreghedichsten lieuen heren, der R. k. ma., als ghij zijn moight, omme v daer mede moegen weten te richten, dwillich wij v jn allen gueden ind inden besten to kennen geuen, jnd solden dat selue mandaet eer geschickt hebben, mer so wij die laet gekreghen ind langh onder wegen geweest sijn, eer die seluer tot onssz handen gekomen sijn, oick wedershaluen en hebben wij v die nyet moegen schicken; daer omme willen uwe werdicheiden dat voir egeynen onverstant aennemen. Hier mede sijn uwe werdicheiden Gode beuolen. Gegeuen opten XVIIJ^{en} dach in Januario, anno VJ.

Frederick van Egmont, greue van Bueren, van Liederdam, heer tot IJsselsteyn, tot Cranendonck etc.

Get. FREDERICK.

Opschrift: Werdighe jn Gade jnd eirsamen, wisen onssz goide vrunden, prelaten, dekenen ind capittulen der vijf gaetshuyssen tUtrecht.

Deel, D. 291.

CCLI.

De bisschop van Utrecht aan het kapittel van den Dom te Utrecht, ter zake van de aflaitsgelden.

Van Goits gnaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Uwen brieff ons nu gesant als vanden afflaits gelden, in onss kercken van Vtrecht vergadert sijn, beroerende, soe wij neling vnsen doemdecken schriftelick tkennen geueuen hadden, woe dat wij van Willem van Oij van wegen der Ro. ko. m^t. versocht weren geweest, omme alsulcke gelde, als inden voirss. aflait ofte jubileo in onse kercke van Vtrecht vergadert weren, hem ouer te leueren, begerende vnse doemdecken, dat aen onse vijff goitshusen ende ouersten onss stadt Vtrecht versuecken wolde, ofte sij des te vreden solden wesen, mit tgene dair vorder jne geschiet is; ende oick dat Willem van Oij naederbant vander Ro. ko. m^t. machtbrieuue getoent heeft, inden welcken die edele vnse lieue neuen, die greue van tHoern etc., die heer van Poilhem etc. en die voing. Willem van Oij tsamentlijke ende nyet elck bjsunder gemachticht staen, doir welcker macht Willem voirss. begeert heeft, hem die gelden to leueren, ende soe gij dan nyet gemercken en kunnen, dat Willem voirss. die gelden allene sonder die ander twee mit hem gemachticht, mits dier machten genoicht gemachticht sij, die gelden te boeren wt oirsake die Ro. ko. m^t. dair wt nemen mochte, alse hem sulx nyet allene beuolen te hebben etc.; ende oick, soe gij verstaen, wij vanden cardinaill ende legait etc. beueell hebben dat derdendell te ontfangen mit verderen redene in uwen scrijften begrepen, en kunnen gij die gelden nyemant ouerleueren, begerende dair omme van ons vnse meninge dairop te weten, woe dat wair is, dat die edele vnse lieue neuen, die graue van tHoern etc., die heer van Polhem etc. ende Willem van Oij, als wij tot Hattem ter dachuaert waren, voirhielden ende tkennen gaen, dat zij van Ro. ko. m^t. beueell hadden, die afflaitsgelden in vnsen Gestichte te vorderen ende te ontfangen, dair op sij vns hoere beueell toenden, ende soe sij in anderen noitlijke saken nae der Ro. ko. ma. reisen mosten, deden zij Willem van Oij beueell, nyet allene in dier, mer oick in anderen saken, dair jne sij tsamentlijke van Ro. ko. m^t. geordiniert weren, dat hij die afflaits gelden allene nae vermoegen hoerre commissie vorderen ende ontfangen solde; ende lieten hem dair op de Ro. ko. m^t. quytancien, dair mede hij die afflaits gelden in vnsen lande van Ouerijsell ontfangen heeft, twelcke wij alle holden onsen domdecken en vicarijs, die dair mede bij waeren, alsoe geschiet te wesen noch waill voirstait ende inne dachtich is. Vorder als gij schrijuen, dat wij beueell ende commissie vanden cardinaill ende legait etc. hadden, dat derdendeell vanden afflaits gelden te ontfangen etc., is wair, dat wij mitten anderen commissarien, voir ende nae, insunderheit commissie ende beueell gehadt hebben, dat derdendeell jne te vorderen ende te ontfangen, dat wij oick soe aldair doir onsen raden doen vorderen hebben, twelck oick van v vp die tijt affgeslagen werdt; ende want dan nu die Ro. ko. m^t. omme alle tgelt, dat dair is, doit vorderen ende oick die cardinaill, solde vns swaer ende lastich wesen, mit onwille ende ongenade der Ro. ko. m^t. dat derden deell dair aff te vorderen, gelijk gij dat selues waill ouerleggen kunnen; twelck wij v soe inden besten tkennen geuen. Got zij mit v. Geueuen op vnsen slote tot Duerstede, vpten XXJ^{en} dach in Januario, anno etc. VJ^{to}.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eirbaeren vnsen lieuen vrienden, domdecken ende capittel vnser kercken van Vtrecht.

Deel, A. 406.

CCLII.

De bisschop van Utrecht stelt aan de 3 staten van Utrecht voor, ook hunne gedeputeerden te zenden op de dagvaard te Hattem, ter zake der Groningsche aangelegenheden.

Van Goits gnaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eirbare, lieue vriende. Onse rede, van onss wegen tot Hattem ter dachuaert wesende, hebben ons nv doen scrijuen, als gij sien moegen in copien van hoeren briue hyer jnnegelacht. Ende soe wij dan der meningen sijn, ons in persone mitten yersten tot Hattem ter dachuaert te voegen, begeren wij zeer guetlijke, dat gij oick mitten yersten uwe gedeputierde mede tot Hattem ter dachuaert scicken willen, omme noch te onderstaene ende te besiene, ofte men wat guets jnder saken vijnden mochte; want wij ons oick sonder twijuell ganselijke versien, dat onse ritterschap ende stede vnsses lants van Ouerijsell die hoere oick vpter voirs. dachuaert hebben ende schicken sullen. Dairomme v hyerinne bewijsen, als wij betruwen. Got zij mit v. Gegeuen op onse slote tot Duerstede, vpten XIII^{en} dach in Ffebruario, anno etc. VJ^o.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eirbaeren vnss lieuen vrienden, prelaten, deken ende capittelen vnss vijf goitshusen, ritterschap onsses Neder Gestichts, borgermeistere, scepenen ende raden vnss stat ende steden van Utrecht.

Deel, A. 407.

Het in dezen brief besloten afschrift van den brief der raden des bisschops luidt als volgt:

CCLIII.

Dem hoichweerdigen, hoichgeboeren fursten ende heren, heren Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden, vnssen gnade lieuen heren.

Hoichweerdige, hogeboeren furst, geneden lieue heer. Die greue van Bueren is en maendage verleden alhyer tot Hattem gecomen, ende heeft ons, op huden voir hem bescheiden, ons doen openen sijn beuele, hij van Ro. ko. m^t. tot dess dachuaert heeft nae vermoegen eenre instructie etc. Ende want dan sulcke instructie soe jnnehoudende is, dat wij buten uwer gnaden op deser dachuaert nyet vorder handelen en kunnen, dunckt ons van noeden, js oick des greuen van Bueren vrientlijke begeerte, dat sich v f. gnade tem furderlicksten in eigener persone alhyer voege, want sijn liefde verbiet hem, wes hij guets in deser sake gedoen kan, des genen vlijt te sparen ende blijft dair op alhijr v g. toecompste verwachtede. Oick beducht ons guet sijn konde v g. veruoegen, dat enige vanden staten des Neder Stichts in soe corter tijt mede alhyer quemen, want sulcx tot vorderinge der saken dienen solde. Ende wij hebben oick des gelijcx den gedeputeerden van v g. ritterschap ende steden van Ouerijsell oick gescreuen, sich ten alre vorderlixten alhyer te voegen, dair aen wij nyet en twijuelen, sie sich guetwillich bewijsen werden. Desgelijcx js den van Groningen geleide van den Sachissen toe gesant, ende hopen ganselijke dat die oick nyet wtbljuen sullen. Dat allet wij v f. g. inden alre besten te kennen geuen, die welcke onse Heer Got lange vrolick ende gesont bewaeren moit. Gegeuen tot Hattem, vpten XV^{en} dach in Frebruario, anno etc. VJ^o.

V f. g. gehoersaem rede en amptlude, nv alhyer tot Hattem ter dachuaert wesende.

Deel, A. 408.

CCLIV.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.

Van Goits gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marcgreue van Baden.

Erbare, lieue vriende. Ons sijn nv van onss stat van Deunter scrjfte mit jnnegelachter copien ten handen gecomen, als gij hijr jnne besloten siende werden. Ende soe gij dan dair wt vermercken kunnen, die sake lastich js ende dair jnne ten eynde, buten die uwe dair bij te hebben, nyet gesloten en will werden, begeren wij zeer guetlijke, dat gij die saken waill betrachten, ouerleggen end ten herten nemen ende uwe gedeputierde mit ons tot Hattem ter dachuaert schicken ende hebben willen, die wij op nv en donredage naistcomende tauonds tijde binnen onss stat Amersfoort verwachten sullen. Wij waren der meninge ons eer ter voirs. dachuaert gevoicht te hebben, dair omme uwe gedeputierde mit ons veilich ouer te mogen comen, hebben wij onse reyse soe lange vertoegen. Dus wilt v der saken te guede hyer inne bewijzen, als wij ons des ganselijke tot v betruwen. Got tzij mit v. Gegeuen vp vnsen slote tot Duerstede, vpten XVJ^{en} dach in Ffebruario, anno etc. VJ^{to}.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eerbaeren vnsen lieuen vrienden, prelaten, dekenen ende capittelen vnss vijf goitshusen, ritterschap vnsen Neder Gestichts burgermeesteren, schepenen ende raden vnss stat vnde steden van Vtrecht.

Deel, B. 295.

Het in dezen brief besloten afschrift van burgemeesteren, schepenen en raad der stad Deventer aan den bisschop luidt aldus:

CCLV.

Den hoichweerdigen jn Got, hoichgeboeren, vermoegenden fursten ende heren, heren Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marchgreue van Baden, vnsen gned. leeuven heren.

Hoichweerdige jnne Got, hogeboeren, vermoegenden furst, genedige, lieue heer. Dorch begeerten vwer gnad. stat Campen heeft uwer gnaden stat Swolle ons ouergesant dese copie hyer jnne versloten, ende ons onder anderen mede doen scrijuen, van noeden tsijn vp die sake vwer gnade stat Groningen vorder voirsich tdoen etc., bij ons dan genedige furst ouergelacht, dat op die sake voele dachuaerden geholden sijn geweest, tot groten costen, die alle onvruchtbaar sijn, ende wij noch nyet vermercken konnen wt den handell ende verdrach, latest tot Hattem geschiet, die ons doch zwair ende lastich weer geweest, ende anders, dat die hoichgeboeren furst, hertogen van Saxen, bij enigen geboirdlijken middell ofte wege, die sake handelen will laten, ende die van Groningen nae hoeren hoichlijken verbieden uwer gnad., onsen ende anderen scrijften, mit eren noch reden, sonder ewige affbroick der rechticheit uwer gnad. kercken, sus jn oeren vtersten lasten nyet toe verlaten staen, ende v f. g. ende der selsten lantschappen mitter eenre dachuaert voir ende der ander nae tot vorder benauwinge uwer gnad. stat Groningen, sonder den seluen enigen troist tdoene, vpgeholden werden; beducht ons als anderen uwer gnaden steden voirg. merckelick van noeden, diepelijker ende grontlijker dair vp raidt tslaen, dan bes noch toe is ge-

schiet. Geuen dair omme dit selue v f. g. jn den besten tkennen, biddende ende begerende, dat die selue v f. g. bij gevalle, dat op deser verraemden dachuaert tot Hattem nyet gevonden will werden, ten vrede ofte gebuerlijker entschap gedeynde, des wij Sorge hebben, so willen nemen ten herten, ende mitt v g. gemene lantschappe mitten yersten jn dess saken soe versien, dat uwer gnaden stat bouen oir verbieden recht ende redelicheit nyet verlaten ende van v g. kercken nyet vervreempt en werden, als wij ons des versien; willen wij gerne mit allen vlijt ende vermoegen voertsetten ende voir wesen helpen, kent Got, die v f. g. jn langen gesonden leuen bewaeren will. Gescreuen den X^m dach jn Februario, anno etc. VJ^o.

Oick, genaden furst, heeft uwer gnade stat Campen, nae dat dese vnse scrijfte bereit weren, ons toegesant der mede jnne gelachte cedule dair wt to vernemen, wes dat v g. stat Groningen wort voir gebracht, ende beduchten wt den ende anderen redenen, soe verre sij nyet anders getroist en werden, dat sij mit sulcken ende der gelijken wegen tot andere meninge gebracht moegen werden, Vwe gnaden willen dair omme die sake soe ten herten nemen, dat den bij tijde voirvanck geschie. Ende begeren des alletz uwer gnaden guede meninge ons scrijftelick te gronde tdoen verkundigen, om hyer oick verder dair jnne te moegen helpen raden, alst tot waeluaert dienen sall, dair wij ons ganselick toe verlaten. Datum.

Borgermeistere, scepenen ende rait der stat Deunter.

Deel, D. 296.

De in dezen brief vermelde afschriften zijn van den navolgenden inhoud:

CCLVI.

An den eersamen meister Gheert van Wow, clocheghieter toe Campen.

Eersame etc. Wilt weten dat ic vruntlicke van v begere, dat ghij wal willen doen ende verhoren van juwen lieuen heren burgermeister ofte scepen juwer stat, ofte sie enige composicie ofte tractaet tusschen der stadt Gronijngen ende den fursten van Sassen sij gemaict ofte geraemt, dat tot eniger vrede mochte dragen ofte begrepen mochte wesen mijt mijnen gnedichsten heren van Vtrecht, capittel, ridderschap ende gemeene steden, dat totten eynde des vreden mochte dragen; want wij nv ten tijt in groten noeden sijn, des Got Almechtich sij bekant, want wij gene vertroestinge crigen van heren noch steden; want wij doer schrijuinge mijns gnedichsten heren van Vtrecht, capittel, ridderschap ende steden des gemenen Stichts van Vtrecht, durch v versegelinge ende brieue in groter benauwinge ende dwanck sijnt gecomen, als vanden fursten van Sachsen; want hadde mijns g. h. ende uwe steden segel ende brieue gedaen, wij en hadden dat blochuyse in Drenthe voir ons stat Gronijngen nyet laten slaen, al solden wij dair omme all hebben gestoruen; want hadden wij dair en deel borgers ofte jnwonre omme willen troesten, wij hadden dat wel moegen keren, mer doer schrijuen van bijstandt te doen, als voirs. is, soe jst verbleuen; ende ist sake, dair Got voir sij, die bitterlicke noet toe dringet, dat wij onder den fursten van Sachsen sullen moeten gaen, dan soe sullen menich steden ende coipluden ouer menich jair bitterlic beclaegen; want de furst van Sachsen ende sijne bewanten hebben sich al rede laten ontfallen, ist sake dat hij een weldich heer van Gronyngen wort, soe wil hij een veste sette op Schiermonckoge geheten, ende is een eylandt an Gronijngen gebide, ende licht jnder zee, ende dair geet ene diepe hauene an, dair men mijt hulcke ende coggen mach omseylen, als iw inwoenren wel kundich is; dair mach men oick af sien, alle schepen seylen oest ende west,

soe dat men dair af mach dwingen Hollant, Zeelant, Bijge en Reuel, Dansick, Lubeke ende Hamborch ende alle de gene, die de zee willen bruycken. Dit ouerdencken jw, lieue heren ende vrunden; wal, want dit juder waerheit alsoe is, ende oick soe sal vjnden, ende oick wij stat Gronijngen nv noch immermeer vanden Stichte sullen willen scheyden; mer soe als wij verstaen, dat ons onse g. h. mitten gemenen vijff goitshuysen van Vtrecht ons van den Ommelanden onser stat Gronijngen wil dringen ofte afseggen, soe wij verstaen, ende dair dan nyet voir sullen hebben, het sij mijt stapel recht of anders, ende sus dan soe dringet ons die bitterliche noet dair toe, dat wij van Gronijngen oic moeten bliuen, dair onse Ommelanden bliuen, want wij alle onse neringe ende noetdrufte dair wt hebben, ende alle onse marckten daer wt gestichtet sijnnen. Dit ouergermerckt ende tractiert wel, wes w ende ons van noeden sij te doen ende te laten, want weert dat wij noch enijge vertroestinge of bijstandt van mijn g. h., capittel, ridderschap en steden mochten erigen, het were jnt heymelicke ofte openbair, wij solden ons noch bitterlicke lijden een tijt lanck; ende ten is noch alsoe vterlicke mijt ons nyet gecomen, wij soldent noch een tijt lanck wel holden, als wij vertroestinge dan wisten van heren ofte van steden, ende den fursten van Sachsen wal wederstaen, als voers. is, mer wij worden meeste mede gedwongen ende gedrongen van w vijff goitshuysen; als wes onse burgers of inwoenren in uwen steden coipen ofte hebben gecoift, als dat men meent doer Coeuoerden te brengen, soe wort dat de voerluden jnt heymelicke verwittiget, dat siet dan laten staen, dattet dan den droste werde verwittiget toe Coeuoerden, int heymelicke ofte openbaer, op (?) dattet alijt dair doir mochte; als dan soe kunnen wij alijt, als Got wil, wal in krigen mijtten macht. Ende ons is oic verwittiget, als van wegen den van Sachsen, dat sij willen ene veste setten in onse stat Gronijngen, ende dan soe willen sie ons bij alle onse priuilegien ende olde recht laten, ende den stapel wt alle onse Ommelanden in Gronijngen te wesen, als van alder gewoente is geweest; ende ons is verwittiget, ist dat wij ant Sticht bliuen, als wij van rechtz sullen vnde oic willen, soe wil onse g. h. dair ene veste in hebben, want dat is to vermarcken, dattet alsoe sij, want hij heeft der stat Gronijngen gescreuen ofte wij hem willen jnnelaten, also sterck als hem belieft, mijtter macht; ende oic soe ist al eer tijts van w vijf goitshuysen ende steden wel begeert geweest, dat ghij samentlicken in Gronijngen vede mochten coipen ende vercoipen, als van alrehande beesten, en doir Gronijngen toe neysten in des greuen landt van Eemden oic te coipen ende vercoipen, des soe willen w onse heren toelaten ende gonne, jndien ghij ons vruntscap bewijsen ende wij mijt w in eren mochten bliuen, an Got wil, ende samentlicke eendraftich. Eersame, lieue vrunden, soe is vruntlic mijn begerete, dat ghij dit allen willen ouermercken ende bedencken, w wijslicken, wes w all van noeden sij, ende wes noch van noeden mochte werden ouer menich jair, al sijn wit nw, het mocht noch w of een ander beschien; hier op een vruntlicke antwoordt, dair jc onse vrunden mede mochte troesten, want sie een part in groter armoede leuen, ende liden groten hunger ende hebben elende, want de cost ongelicke gedeelt is. Vrantlic gescreuen des woensdach voir Lichtmissen onser lieuer Vrouwen, anno XVe VJ^{to}.

Bij mij, Sijmon Claess. Kangeter, bowmeyster geheten der stat Gronijngen, vruntlic gescreuen.

Vitulus.

Eersame etc. Dese brief presenteert doch uwe heren, dat sie sich wijslic hier jn beraden, want het v en ons van noeden is, want het spil is ten eynde gecomen, en is vermoeden dat mijn

g. h. in onse stat nyet mach comen mijt al sijn macht, als bij schrijft, oft dair moist meer bescheits bij wesen dan hij noch scrijft, oft wij weren all verdoruen. Lieue vrunt, laet mij doch een schriftlic antwort comen bij desen boden, of jc sie de borgers nyet toe vertroesten etc. dat. ut supra.

Copia.

Dit sijnnen die rechten, die de stadt Groenijngen beholden sullen bijnnen hoier stadt, soe veer als sie den fursten van Sachsen in wijllen laten, en hulden voir enen heren ende laten hem dair jne bouwen, alsoe veer als men dat ouercomen mach. Al de renthen ende zijsen sullen sij beholden, omme to behoef der stat ende hoir schulde mede te betalen, mer wes guede uth der stadt gaen oft gebrocht worden van die vreemde coipman, dair mach die furst den tolln opsetten, soe als hem des beliest. Ende die marckten sullen bijnnen der stadt blijuen, als olst is geweest. Oick en salmen gheen koernen wth den landen voeren ofte ander guet, mer dat sal to Groenijngen comen ter marckt, als dat jn oldes plech to wesen; ende dat bier sal men to Groenijngen brouwen, dat men jn den lande drinckt. Oick sullen die burger en die ghilden bij oeren olden rechten blijuen, ende oic en wil hie die stat nyet beswaren mijt onbehoirlicke dingen ofte oir meyers, mer hij wil die stadt tot allen tijden verbeteren ende die rechte, die inden landen plegen te wesen, die wil hie holden inder stadt, op dat die stadt neringe sal hebben. Oick meer off dair enijge vede op mochte staen mijt anderen heren, dair die furst van Sachsen hulpe toe doen wolde, dair en sall die stadt gheen doen mede hebben; mer Vrieslandt sullen sie hem helpen becraftigen, oftet hem van noeden were, ende mach dit nyet geschien, dat die stadt blijft bij den Stichte van Vtrecht, soe wil hie die marckten leggen in die lande, woe hem des beliest, ende der stadt guede antasten, wair sie sijnnen; mer wil gij hier een dach op holden bijnnen Groenijngen ofte buyten Groenijngen, dat schrijuet ons bijden boden wederomme, dair wij dit bij schrijuen, ende alle verleden dingen die sullen vergeten wesen.

Deel, D. 297, 298, 299.

CCLVII.

De bisschop van Utrecht verzoekt de 3 staten van Utrecht, hunne gedeputeerden te Vollenhoven te zenden; om met die van Overijssel over de Groningsche zaak te beraadslagen.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Opt stuck vnss staten van Groningen beroerende, doen wij ons ritterscap ende steden vnss lants van Ouerijssell bij ons tot Vollenhoe te comen ende te schicken verschrijuen vpten VIII^{en} dach jn Meerte toecomende tegens den auont jnder herberge, omme des anderen dages jnder saken te helpen raden ende entlijke te sluten. Ende soe dan van noeden wesen sall, die uwe dair bij te hebben ende te ordinieren, twair oick die saken gevonden ofte nyet gevonden en werden, begeren wij zeer guetlijke, gij uwe gedeputerde vriende mit volre macht vpten voirs. VIII^{en} dach jn Meerte bij ons tot Vollenhoe hebben ende schicken willen, omme aldair dan jnden saken mit malckanderen te ouercomen ende te sluten, alsoe tot wailuaert der saken dienen sall; verlaten wij ons des tot v ganselijke. Alhyer en js noch nyet dragelik jnder saken gevonden, dan ofte voir den voirs. beraempten dage wes guets gevonden worde,

willen wij v doen verwittigen, eer uwe gedeputierde dair comende werden. Got zij mit v. Geueuen tot Hattem, vpten XXIIII^{en} dach in Ffebruario, anno etc. VJ^{to}.

Get. STROJJAES.

Opschrift: Den eerbaeren vnser lieuen vrienden, prelaten, deken ende capittelen vnser vijff goitshusen, ritterscap vnser Neder Stichts, borgmeesteren, scepenen ende raden vnser stat ende steden vnser lants van Vtrecht, dair Vtrecht stait.

Deel, A. 409.

CCLVIII.

Philips van Bourgondië magtigt m^r. J. van Dorp en m^r. L. Cottereau, om op de dagvaard te Utrecht te handelen, ter zake zijner geschillen met den hertog van Gelder.

Philips, bijder gratien Gods coninck van Castillien, van Leon, van Grenaden etc., eertshertoge van Oisterijcke, prince van Arragon, hertoge van Boergoengen, van Lothr., van Brabant, van Styer, van Corinte, van Carmole, van Lemborg, van Lutsemborch ende van Gheldre, graue van Vlaenderen, van Habsburg, van Tijrol, van Artoys, van Bourgoengen, paelsgraue ende van Henegouwe, lantgraue van Elsat, merggraue van Burgauw ende des heijlichs rijcx, van Hollant, van Zeelant, van Ferretten, van Kiburg, van Namen ende van Zuytphen graue, heer van Vrieslandt, op de Maertst, van Esclauenyen, van Portenauw, van Salms ende van Mechelen, allen ghenen, die dese onse letteren sullen sien of horen lesen, saluyt. Alsoe onlanx een seker dachuaert geaccepteert is geweest ten XX^{en} dage deser tegewoerdiger maent van Merte, diennende jn der Sticht van Vtrecht oft elders voer die conseruatoeren, geordineert ende gesamentlicken aengenomen ende gecoren ten onderhoude ende volcomen der tractaten ende appointementen, lestweruen veraccordeert tusschen onss ende onsen neue, heren Kaerle van Gheldre, om aldaer verstaen, bekennt ende berecht te wesen, aengaende den attemptaten ende jnbroken der seluer tractaten ende den geloften van elckér zijde gedaen, waerom van noide sij te ordineren ende mechtigen enige gedeputeerde om terseluer dachuaert te occuperen van onser wege; doen te weten, dat wij, ons te vollen betrouwende jnder wijsheyt verstantnisse ende goeder discretie onss beminden ende getrouwen raiden, meister Jheronimus van Dorp, president jn Gheldre ende meester Lenaardt Cottereau, hebben deselue geordineert, gedeputiert ende gemechticht, ordineren, deputeren ende mechtigen, hen geuende volcomen ende sonderlingen last ende beuell bij desen onsen letteren, om jn naem van onss ende onser wegen ter voerscr. dachuaert voir de voirs. conseruatoeren te compareren ende aldair bescheydelic ende mit warachtigen redenen den voirs. conseruatoeren bethoenen ende verclaren van stucke te stucke die jnfractie, vyolatie ende gebrekeliche, die van der sijde des voirs. heeren Kaerle onsen neue geschiet ende gebuert sijn geweest tegens sijne geloften ende den jnhouden der seluer tractaten, nyet wederstaende wies wij van onser sijde altyts vuluaerdich sijn geweest themwaerts te volcomen, daer wij toe gehouden waeren, jn dien hij hadde willen verstaen sijnen voirs. geloften. Ende die voirs. jnfractie ende gebreken alsoe verthoent ende verclaert sijnde te versoecken ende begeren, voerts oick bij allen redelicken wegen de reparatie des seluen jnbreken, bij den seluen heeren Kairle eerstweruen ende al voeren gedaen te wesen, gemerct dat die vijolatie ende jnbreke der tractaten van sijnder sijde begonst is; den redenen van wederpartije dair op te aenhoeren ende verstaen ende op hoeren redenen wt der te andworden verandworden ende replickieren, ende eyntlinge jn dese saken mit datter voerder aenclenen mochte concluderen ende sluyten, off, jndient noidt sij, die te verleggen tot enighen anderen dage off dagen ende anderssins all te doen, dier sij sullen bevinden ende verstaen behoeric sijnde; gelouende jn

goeder trouwe ende coninlicker sprake te houden, goet vast ende van weerden, wies bij den voirs. onse gedeputeerden heer jn gedaen sal wesen, sonder nemmer daer en tegen te gaen, alwaert oic sake datter sonderlinger macht toe behoefde. Des terconden hebben onsen segel hier aen doen hangen. Gegeuen jn onss stadt van Mechelen, den XV^{en} dach jn Merte, jnt jaer onss Heren dusent vijfthondert en vijue, ende van onser rijke tweeste.

Bij den coninck jn sijnen raidt, dair mijn heer van Chierue, stadthouder generael, de heer van Fresnon, de president vanden groiten raide ende meer anderen tegenwoerdich waren.

Afschrift.

Besele.
Deel, B. 223.

CCLIX.

De gedeputeerden der stad Groningen verzoeken aan de 3 staten van Utrecht, dat de stad Groningen en de Ommelanden van het Sticht niet worden onttrokken.

Weerdige ende hoechgelierde, edele ende vrome, eersame en wijse, bijsundere lieue heren ende gude vrienden. Wij en twijuelen neet, juwe weerdicheyden, vroemheyden ende ersamheyden hebben wt relacie der ersamen ende wijsen deputaten der stad Vtricht wal vornamen ende vorstaen dat handel ende den affscheyt, de vnser stad saken haluen vp den dach to Hattem, nv laetsten ghehouden, ghemaket is; ende so vnse stad doer den seluen affscheyt vntemelicker wijse ghenodeget wort, hoer mit ede, vorsciuinge ende vndersettinge horer anderen to obligeren ende vorbinden ghehoersam to syen, der rechtkenninge der f. k. m. van vnser stad, waer de den florsten van Saxen dair der kercken van Vtricht to behoren sal (?), oick van den kosten ende scaden, de de florste van Saxen deshaluer geleden hefft, dat vnse stad sich tegen sijne genaden gheweldich voernemen gheweert, hore lijue ende guede beschermt ende sich truwelick bij den Stichte beholden hefft, ende in summa — na den vnse stad doer den seluen affscheyt neet alleingen jammerlicken ende onbehoerlicken vorlaten, mer nu oick van den ghenen, de de selue stad tot horen rechte ende waluaert helpen ende voer scaden ende vordarff bescudden ende bescarmen solden, jn vnuormidelick vorlies ende verdarff lijues ende gudes voruoert ende gebracht wort, — konen wij gheen ander touersich hebben, dan dat vnse stad een markelich ende seker affkeren van den Stichte hijr wt krijgen wil; ende so dat dair van des forsten van Saxen luden listige lusteringe ende anders vorarbeydinge oick neet vnuormerct bliuen wil, so wij des dagelix van vnser vrenden gewarnet worden, konen wij neet anders vormarken, dan dessen affscheyt ene veste sekere oersake des affbrekens onser stad van den Stichte van Vtricht, dat Got vorhoden moet, wesen wil, so wij dat wal breder voer vnse g. h. van Vtricht ende sijne g. staten vp de voergeroerden dagen to kennen gegeuen hebben, wo wal dat neet gebatet hefft, ende wij vaste vormoden, de vors. deputaten van Vtricht, de dat gehoert hebben, juwe weerdicheyden, vroemheyden ende ersamheyden wal nagesacht hebben, vp dat dan jn desser saken noch wat beters geraden ende geuonden moge worden; ende al so dat vordarff vnser stad ende dat affbreken ende leemte des Stichtes vorhodet worde, daer vur senden wij an juwe weerdicheyden, vroemheyden ende ersamheyden desse vnse scrijfften, ende bidden ende begeren oetmoedichlijken ende vrientlicken, dat juwe weerdicheyden vroemheyden ende ersamheyden, de oeck, soet bijlick is, jn dessen handel neet hebben willen consenteren, noch desse vnser stad ende oeck des gemenes Stichts sake ten herten nemen willen, ende vorarbeyden ende scaffen, daer dat nutte en noet wesen sal, dat desse handel ghewandelt

ende vnse stad jn anderen maneren nu jn horen noden mit den eersten ghereddet en gheholpen moge worden, ende an ende bij den Stichte behouden moge bliuen; jn welken juwer weerdichheyden, vroemheyden ende eersamheyden handel, gij de stad van Campen wal to hulpe krijgen ende hebben sullen, so vns dat van der seluer stad wal to kennen gegeuen is, en oeck die voirs. handel van Hattem neet en behaget, wair vm se oeck daer jn gheen consent gegeuen hebben. Sus willen doch juwe weerdichheyden, vroemheyden ende eersamheyden erenstlicken to der vorgeoerder saken denken, vorsekert wesende, dat jnden daer neet anders to gedaen wort, dat Stichte van Vtricht scantlick en vneerlicken gheleemt, affgebroken ende ghekrenket wil worden, dat Got Almachtich vorhoden wil. Ende wat nu juwe weerdichheyden, vroemheyden ende eersamheyden hijr jn beleuen sal to doen, daer off begeren een bescreuen antwoert weder vm bij dessen boden, vp dat wij vnse dingen daerna mogen weten to holden ende to richten, ende wij ende vnse ganse stad sullen alle tijt gheerne mit aller macht, lijue ende guden, dat weder verschulden ende vordenen tegen de selue juwe weerdichheyden, vroemheyden ende eersamheyden, die Got Alle-machtich salichlijken, waluarende bewaren wil. Gescreuen to Campen, den negentjnden dach Marcii, jnden jaer van sessen.

De deputaten der stad Groningen.

Opschrift: Den weerdigen ende hochgeleerden, edelen ende vromen, eersamen en wijsen heren, prelaten en capitulen der godeshusen, ridderscap en burgermestere, scepenen en raid der stad Vtrecht en des Neder Stichts, vnser bijsunder leuen heren ende guden vrienden.

Deel, A. 410.

CCLX.

Karel, hertog van Gelder, magtigt Reinier van Gelder, bast: mr. Willem Lanck, mr. Hendrik Zalsberch en Herman van Cranenvelt, om op de dagvaard te Utrecht te handelen, ter zake zijner geschillen met de huize van Oostenrijk.

Wij Kairle vander gen. Goits, hertoge van Gelre etc., jnd greue van Zutphen, allen den ghenen, die desen onsen brieff sullen sien ofte hoeren lesen saluyt. Alsoe onlanx eyne seker dachfairs geraemt wurden is, den twintichsten dach van deser tegenwoirdige maendt van den Meert gehalten te weerden bijnnen der stadt van Vtrecht voir den conseruatoeren dair to constituteert, gemechticht jnd gekaren tot onderhaldinge jnd volcomenheit der tractaten jnd appointementen, lestwerff accordeert tusschen onsen heren jnd neuen, de co. weerde van Castilien, jnd onss, omb aldair verstaen, bekint jnd bericht to wesen, aengaende die attemptaten jnd jnbreken der seluer tractaten jnd geloften ain elcker zijden gedain; wairomb wij ordinceert jnd gemechticht hebben, ordineren ende mechtigen onse deputeerde, omb therseluer dachfaert te occuperen van onser wegen, to weten, onse lieue rede ende getrouwen Reyner van Gelre, bast. heren tot Arssen meister Willem Lanck, doctoir, meister Henrick Zalsberch, licentiaet jnden rechten, jnd Herman van Cranenuelt secretaris, oen beuelende onse stadt Tyell voirain, sonder vorder sich jn die matcrien to geuen, van onsen neue van Montfoirde to eysschen na vermogen dess verdrachts, tusschen onsen heren jnd neuen den co. gemaict, jnd sijne hogeloften dair beneuen, als sulx geschiet is, hoen volcomen jnd sunderlingen last ind beuell geuende ouermits desen onsen brieue, omb jn onsen naem jnd van onser wegen ther vurs. daichfairs vur die voirs. conseruatoeren to compareren, jnd aldair bescheidelic jnd mit waraftigen redenen den voirs. conseruatoeren bethoenen jnd verclaren van stuck to stuck die jnbroke, vyolatie jnd gebreken, die vander zijden der voirs. onss heren jnd neuen skoninck geschiet jnd gebuert sijn geweest tegen sijne geloften jnd inhalt

der seluer tractaten, nyet wederstaende dat wij van onser zijden altijd oerbodich sijn geweest, them waerts to volcomen dair wij to gehouden waeren, indien sijne ko. weerde hedde willen verstaen tót sijnen geloiften ind toesagen, ind die voirsr. gebreken ind infractien, alsoe verthoent ind verclairt wesende, to versuëcken; ind begeren voirts oec mit allen redelicken wegen die reparatien der seluer jnbraken bijder vurs. ko. weerde yerstwerff ind all to voeren gedain to wesen, aengemerct dat die vyolatie ind jnbreken der tractaten van dier zijden begonnen; die redenen der wederpartijen dair op to horen verstaen, ind op hoeren redenen weder to antwoirden, verantwoirden ind repliceren, eyntlick sluyten jn deser saken, mit datter vorder aenclouen mach to concluderen ind sluyten, gelouende sulcx jn forstelicker trouwen ind geloouen to halten, guet, vast ind van weerde, wess bij den voirsz. onsen gedeputeirden hier jn gedain sall weerden, sonder nimmermeer dair en tegen to gaen, all waert saicke, datter sonderlinger macht to behoeffiden. Des to oirkonde hebben wij, hertoge vurs., onsen segell aen desen onsen brieue doin ind heiten hangen. Gegeuen ind jair onss Heren dusent vijfthondert ind sess, op sondach Letare Jherusalem.

Charles.

Concordat cum originali,

Get. KEIJEN, notarius.

Deel, B. 224.

Het afschrift des volmagtsbriefs der afgevaardigden van den aartshertog van Oostenrijk (blz. 182) schijnt met dezelfde hand geschreven te zijn.

CCLXI.

Claechten van den gecommiteerden van Philips, co. van Castilien, ende de gecommiteerden van Carel, hertogh van Gelder, aen den heere van Montfoert ende domdeeecken Veen, bij de voirs. fursten gestelt tot conservateurs vanden tractate ende appointemente, tusschen haer beijden gemaect over tqualick onderhouden vanden voirs. tractate.

Opten dach van huyden den XXVIJ jn Martio, anno Domini XV^c ind sess, soe compareerden voir den edelen ende wailgeboren, weerdigen ende eirsamen heren Johan, heren tot Montfoirde etc., ende meister Ludolph vanden Veen, doemdeeecken tUtrecht etc., als conseruatoren der tractaiten vnd appointementen, certijts tusschen den alre hoichmechtichsten ende doirluchtichsten fursten ende heren, heren Philips, conijnck van Castilien etc., ter eenre, ende den hoigeboeren fursten ende heren Kairle, hertoge van Gelre ter andere sijden, bij beiden partijen voirs. dair to gekoeren ende geordineert, sij luyde sittende jnt groot capittelhuys der kercke ten Doem tUtrecht, die gedeputierde van wegen der ko. ma. van Castilien vurs. ten eyne, ende die gedeputierde vrunde heren Kairle van Gelre ter andere sijden. Ende nae dien die vurs. conseruatoiren hadden verhailt dat inhouden vanden brieuen, aen hen als conseruatoren geschreuen van wegen der ko. ma. ende oick bij heeren hertoge van Gelre voirs., presenterende bereit to wesen, om te hoiren die vurs. partijen op die eyne ende andere sijden, soe hebben die gedeputierde der ko. ma. begonnen te proponeren, twelck die gedeputeerde des hertogen van Gelre hebben willen beletten, seggende daer tot begeerten des vurs. hertogen dese tegenwordige dachfait verraemt hadde geweest ende niet tot begeerten der ko. m. voirs., ende die voirs. gedeputierde van wegen der ko. ma. sustinieerde die contrarie; hebben die vurs. conseruatoiren begeert aen den gedeputeerden van Gelre to willen laiten yerst proponeren der ko. ma. gedeputierde, welch die van Gelre ten laesten geconsentiert hebben, mit protestacie dat sij oick solden mogen proponeren, eer sij schuldich solden

wesen to antwoorden op die propositie van de voirs. gedeputeerden ko. ma. gedaen. Ende alsoe hebben die gedeputeerde der ko. ma. van Castilien geproponiert bij monde van meyster Jeronimus van Dorp, president, ende bij vele middelen ind redenen begeert, dat die voirs. heren van Gelre schuldich solde wesen to volgen der voirs. ko. ma. in Hispanien nae vitwijsen des tractaitz, twelck bij hem besworen js geweest to achter uolgen, ende heeft dairaff gegeuen sijne zegele ind brieue, begerende dat bij den vurs. conseruatoren verclaert solde wesen, alsoe to moiten geschien, ende dat die gedeputeerde van Gelre niet ontfanckber en solden wesen te proponeren enige clachten off attemptaten, ten were dat yerst ende voir all dat punt als principail geeyndt were, gemerckt dat dair bij blijcken solde, dat die voirs. here van Gelre die yerste infracteur vanden voirs. tractait geweest were, ende dat hij schuldich sijn solde, hem dair op yerst ind voirall to verclairen ende daerop to antwoorden. Nae dwelcke propositie, soe hebben die gedeputierde van wegen des hertogen van Gelre oick geproponiert bij monde van meister Henrick Saltzbergh, licenciat, ende hebben begeert bij vele middelen ende redenen, dat mijn heren van Montfoirde schuldich solde wesen, nae volgende sijne gelooffte wederomme to leuren jn handen vanden vurs. hertoge van Gelre die stat van Tiell, sustinirende dat sulx geschien solde eer sij schuldich solden wesen to antwoorden op die propositie, gedaen van wegen der ko. ma.; ind nae vele redenen op die ende ind dandere sijde geopent, soe hebben die voirs. conseruatoiren geseyt ende verclaert, dat elck vanden partijen solde gehalten wesen, bijnnen dien dage to leggen jn horen handen die copyen vanden tractaite ende declaracie, dair mede sij hem solden willen behelpen, ende dat sij wederomme solden komen ter voirs. plaitzen des anderen dages te acht vren voirmiddage. Ten welcken dage, to weten den XXVIII dage der vurs. maent, comparerende die voirs. gedeputierde van beiden sijden, ende elcx verhalende sijne propositie, des daegs te vorens als voirs. is geschiet, begeerden die voirs. conseruatoirs vanden voirg. gedeputeirden van beyden sijden, te weten: off beyde die voirg. fursten huer partijen van wille weren, die voirs. tractaten ende appoyntementen jn allen horen punten ende stucken volcomelick te holden ende na te gaen, ende ofte sij gedeputeirden elcx dair van volcomen machte ende procuracie hadden, want anders solden sij hier jnne verloren arbeyt doen, wert dat sulcke machtige fursten nae huere declaracie ende verclaringe weynich doen ofte na vragen solden mogen. Daerop die gedeputeerde der ko. ma. antwoorden, dat sij dair off volcomen macht hadden, ende om dat to toonen, deden sij lesen openbairlick hore procuracie, gesegelt mitten groiten segell der ko. ma., verclairende dat die jutencie vanden konijnck was, tvoirs. tractait to willen achter volgen] ind naegain, behaluen dat van wegen tsheren van Gelre van gelijcken gedain wurde. Daerop die vurs. van Gelre seyden, dat in desen landen gheen gewoente en weren op enigen dachfairden to toonen ofte to brengen enige procuracie, ende gemerckt dattet kenlich was ende openbairlick, dat sij waren geschickt ter dachfairs van wegen des voirs. hertogen van Gelre, dat sij niet schuldich en weren enige andere procuracie off macht to thoonen, begerende dat voir all die voirs. heere van Montfoirde schuldich solde wesen wederomme te leuren jn handen des voirs. hertogen van Gelre die stat van Tiell; ende die voirs. gedeputierde van wegen der ko. ma., sustinirende die contrarie, presentierden jn tijden ind wijlen to verantwoorden den voirs. heere van Montfoirde, ende thoonen dat hij niet schuldich en was to restitueren die vurs. stat van Tiell jn handen vanden vurs. heere van Gelre, ende dat jnpertinent was nu dairaff to spreecken, gemerct die sake den partijen drectelic nyet aengaende was; refereren hem beyde partijen dair op ter verclaringe der voirs. conseruatoren, soe waert bij den voirs. conseruatoren verclaert, dat die gedeputeerde des hertogen van Gelre gehalten solden wesen vorder macht ind procuracie to toonen, gemerckt dat niet en was alleene een dachfairs, dat elcx

vanden partijen begeerden an hem luyden recht as conservatoiren; ende soe verre die voirs. hertoge yet vermeynde to eisschen den here van Montfoirt angainde Tiell off anders, dat hij dat schuldich solde wesen to doin op andere bequamer plaetse ende stonde dan hier, gemerckt dieselue here van Montfoirde dair satt als conseruatoer, ind neet en mochte wesen richter ind partie, ende dat die doemdeken alleene nyet conseruatoir wesen en mochte. Dwelck hoirende die gedeputierde des hertogen van Gelre hebben begeert dach tot manendach naestkomende to VIIJ vren voir-middage, om to seinden bij den vurs. hertoge van Gelre om te erlangen ind to hebben volcomen macht ind procuracie nae die vitspraecke vurs., welck hem luyden geconsenteert js geweest. Op welcken manendach soe en heeft men niet gedain, ende was wtgestalt bij den conseruatoiren tot des dinxdages; op welcken dinxdach, den lesten dach des voirs. maentz van Meerte, soe compareerden die voirs. gedeputierde an beiden sijden voir die voirs. conseruatoiren, ende aldair openden ende seyden die voirs. conseruatoiren, dat sij ontfangen hadden vanden voirs. hertoge van Gelre enen besloten brieff, komende aen hem luden ende den gedeputierden der ko. ma. ende den sijnen, oec der steden aldair ter dachuaert vergadert wesende, dwelcke dair jut openbaer gelesen wardt; ende dair nae soe deden die gedeputierden van wegen des vurs. hertoge van Gelre lesen ene procuracie, hem luyden geseynt vanden vurs. hertoge van Gelre, ende contendeerden dat die gedeputierde van wegen der ko. ma. gehalten solden wesen voir all off to doen alsulcke brieue van gebot ende verbot, as die ko. ma. geschreuen hadde den heere van Montfoirde, hem beuelende op lijff ende goet neet te restitueren die stat van Tiell, twelck alsoe niet en behorde, gemerckt dat een conseruatoir behoirt vrij to wesen ind niet bedwongen. Op dwelcke die deputierde der ko. ma. sustineerden jnden yersten, dat die voirs. procuracie niet sufficient en was, gemerckt dat sij geen volcomen macht en hadde, om nae volgende den voirs. appointementen to procederen, het tractait to achteruolgen dan op seeckere condicien, ende dat sij niet mechtich en waren om to doen t voirs. versueck, nae vitwijsen hoerre procuracien, begerende dat voir all die voirs. procuracie solde verclairt wesen bij die voirs. conseruatoiren niet sufficient, presenterende altijt, soe verre sij brachten sufficiente procuracie, in tijden ende wijlen to antworten op die voirs. begerten vanden voirs. gedeputierden; protesterende, jndien die voirs. here van Gelre niet will voldoine tvoirs. appointemente der voirs. conseruatoiren, dattet aen der ko. ma. nyet en hielde, mer aen den voirs. here van Gelre, het tractate en solde worden onderhouden; ende die gedeputeerde van wegen des hertoge van Gelre, sustinirende die contrarie, ende dat die procuracie sufficient was, soe is bij den voirs. conseruatoiren verclaert geweest, dat die voirs. procuracie, in horen begijn spreekende van Tiell, en was niet claer geset, want men dair wt mocht nemen twee verstanden, ende dat dair omme die voirs. gedeputierde des heren van Gelre voirs., schuldich solden wesen vorder verclaringe dair op to brengen; nietemijn aensyende die voirs. conseruatoiren, dat dit geschiet were tusschen groiten fursten, vrienden ind maigen, soe begeerden sij wail to spreekken elck vanden voirs. gedeputierden alleyne, om to siene off sij enich goet middell dair tusschen solden moigen vijnden, welck die voirs. gedeputierde ten beiden sijden geconsentiert hebben. Actum tot Vtrecht, ter plaitzen ind dage vurs.

Deel, B. 224.

CCLXII.

Uitspraak, waarbij de conservateuren aan de Geldersche afgevaardigden bevelen hunne magtbrieven over te leggen.

Inder saken hangende voirden edelen ende waelgeboren, werdigen ende eersamen heeren Johan,

heer van Montfoirde etc. ende meister Ludolff vanden Veen, doendecken tUtrecht als conseruatoirs des tractaets ende appoyntements tanderen tijden tusschen den alremogensten ende doirluchtichsten forsten ende heeren, heren Philips bijder gracien Goids coninck van Castilien etc. ter eenre, ende den hoichgeboren vermogenden forsten ende heeren, heren Kaerle, hertog van Gelre etc. ter andere zijden bij beyden partijen voirs. dair toe gecoren ende geordineert, jnder welcker saecke onder andere vander voirg. h. m. wegen begeert is geweest; dat die gedeputeirde des voirg. hertoge van Gelre toonen ende ouerleueren solden huer procuratorium ende machtsbrieue, hem vanden seluen hueren heeren, den hertoge van Gelre in deser saken verleent, gelijk als sij dat vander voirs. k. m. wegen voidren voirs. heren den conseruatoirs geioont ende ouergeleuert hadden, op dat men in der seluer sake een goet ende volcomen process houden ende maken mochte, wair op de gedeputeirde des hertogen van Gelre geantwoirt hebben, dat sulcx van ghenen noode en were, aengemerct dat die voirg. heeren die conseruatoirs, des voirs. heeren tshertogen van Gelres brieue, jnden welcken sijne genade begerende waren, sij in deser saecken sijnen gen. raetsvrunde, die hij dair om opten XX^{en} dach deser maent Martio bij hem luden seyndende soude, werden, ontfangen hadden, oec dat jnden tractaet ende appoyntemente voirs. dese submissie genoch blijckende waer, ende oec dattet jn desen landen gheen gewoente en were enige machtsbrieue op bescreuen ende beteyckenden dachuaerden bij consente van beyden partijen geraemt ouer te leueren ofte te toonen, stellende beyde de gedeputeirde ten laesten na vele arguatiën beyder partijen sulcx tot verclaringe ende wtsprekinge der voirg. conseruatoirs, wair op die selue conseruatoris gemerckt, dat dese saecke een groite ende treffelicke saecke is, grooten forsten ende heeren aengaende ende nyet alleene een gemeyne dachuaert van beyden partijen geraemt, dan oec jn hemluden als conseruatoirs opte onderhoudinge des voirs. tractaets ende oec om alle schellingen, die dair wt rijsen mochten, neder te leggen van beyden partijen verbleuen ware, oec dat jnden brieuen vander voirg. heren des hertogen van Gelre wegen, hemluden gepresenteirt, ghene gedeputeirde ofte raetsvrunde, die sijne gen. bij hemluden seyndende solden weerden, namentlic gespecificeert ofte genoemt en staen, verclaert ende wtgesproken hebben, dat die gedeputeirde des voirs. hertogen van Gelre toonen ende ouerleueren solden huere procuratorium ofte machtsbrief tot deser saecken genoch dienende, twele dieselue gedeputeirden des hertogen voirs. aengenomen ende gelooft hebben, tusschen ny ende een maendage naestcomende des voirs. heren den conseruatoers ouer te leueren. Actum tUtrecht, jnden groten capittelhuys der kercken van Vtrecht, des saterdaegs na halffasten, den XXVII^{en} dach jnden Meerte.

Concept.

Deel, B. 231.

CCLXIII.

Karel, hertog van Gelder, verzoekt aan Jan, burggraaf van Montfoort, en Ludolf van Veen, conservateuren. mitsgaders aan de Bourgondische en Geldersche gevolmagtigen, om, zonder aanzien des persoons, naar regt en billijkheid uitspraak te doen in zijne geschillen met den huize van Oostenrijk.

Kairle, hertoge van Gelre etc., jnd greue van Zutphen.

Edell, werdige, hoigeleerde ind eirbaere, besunder lieue neue ind vrunde. Soe dese tegenwoirde dachfairt der guetlicker bijkoempst ijtzont bijnnen Vtrecht wesende, dureh belieffenisse, bewillonge ind sunderlinger begeerte onss heren ind neuen des conijncks van Castilien ind onser verraempst, ijst opten vier en twijntichsten dach van Januario neest vurleden nae verlenght opten

twijntichsten dach van desen tegenwoirdigen maendt vanden Merte, dair as wij verstain geschickte vrunde ind deputierden van beyden deelen sich erschijnicht hebben, om den daige nae te gain, in mathen des verraempt ind jngegaen is, to weten, dat wij beyde onse heer ind neue ind wij die conseruatoeren constituiert jnd van den seluen begeert hebben den last ain to nemen, dair beneuen onse heer ind neue, die k. w. van Castilien, sich submittiert heeft gensselick ind geheell den conseruatoeren, as sijne k. w. ons sulx schriftlick van Mechelen in eyn instructien bij deels onser geschickter vrunde ouer doin schicken heeft. Dair bouen verstain wij, gij geschickten ind deputierden onss heren ind neuen vurs. den conseruatoeren gebott ind verbott bij lijff ind guede van wegen der ko. w. duet, twelck directtelick tegen will ind belieuonge skonijnckx geschuyt, jnd ons geen submissie dan eyn auerheronge bouen die conseruatoeren beduncken will wesen, dat op geynen redenen noch billicheyte en steet. Dair omme wij van v conseruatoeren begeeren, ind in cracht uwer macht, constitucien jnd beueels gesijnnen, dat gij sonder enige parthijen ain to sien, recht ind reden ainmerckt, ind dairnae judiciert ind erkent, ast van rechtz ind redenen wegen billick behoeren sall. Dairmit moigh dij uwer commissien den rechtz ind beyden parthijen genouch doin, v onsen neuen, heren van Montfoird, vermanende vwer hoigenlaiffien gij sonder middell ons gedain van onser stat Tiell, jnd dair op der ko. w. beueell schrijfflick ind muntlick ontfangen hebt, v nyet kierende ain enich gebott off verbott, gelijk vurs., want v sulx nyet ontlasten mach. Dess versien wij ons tot uwer liefden weerdicheit ind eirbaerheit, die Got onse Here bewaeren moit. Gegeuen op onss borch to Nijmegen, dess sonnendages Judica, nostro sub secreto, anno etc. sexto.

Get. CHARLES.

lager D.STOIB.

Opschrift: Den edelen, weerdigen, hoegelierten ind eirbaeren h. Johan, heren to Montfoirdt etc., meister Ludolph vanden Veen, doemdecken tUtrecht, conseruatoeren, meister Jheronimus van Dorp, president, ind meister Lenardt Cottereau, deputierden onss heren ind neuen der co. w. van Castilien, voirt onsen ind onser lantschapp geschickten reden ind vrunden, ijtzont op die dachuaert tUtrecht versament, onsen besunderen lieuen neuen ind vrunden, sementlick ind besunder.

Deel, B. 232.

CCLXIV.

Middelen beraamd door Jan, burggraaf van Montfoort, en Ludolf van Veen, domdeken, ter verzoening der beide partijen.

Alsoe een dach opghenomen is ghewest tusschen den statholder generael des duerlichghen ende hoechgeboren fursten des coninck van Castillgen an die ene, ende den hoechgeboren fursten, den hertoch van Ghelre, an die andere siden, opten XX^{ten} dach van Meerte laetleden, voirden conseruatoeren des tractaets, tusschen den fursten, vurs. vortijts ghemaket op al sulcke ghebreken ende ouergrepen als beyde fursten voirss. meenden ghesiet toe wesen teghens dat tractaet voirs., soe hebben die conseruatoeren voirs. naden dat sij die ghedeputierden der beyden fursten voirs. op sekere ghebreken ghehoirt hadden, sich laten duncken, dat, — anghemerkt dat die voirs. tractaet vruntlike tusschen den forsten voirs. in guder vruntscap ghemaket ende auercamen ware ende dat sie onder malcanderen van bloots wegghen na bewant waren, — beter ende vruntliker wesen sullden, dat men die gebreke ende ouergrepe in guder vruntscap tractierde ende ouerquame, dan mit maniren van rechuorderinghe oft processe; ende hebben dair omme nyet als conseruatoers,

mer als middelers, die gheerne sien solden dat die tractaet in sulker vruntscap onderholdden mochte worden, ghelijke die in guder vruntscap ouercomen ende ghemaket was, gheraemt ende begrepen seker vruntlike middele ende maniren, om die ghebreken voirs. vruntlike moghen nedergelecht worden, opt behaghen ende correctie van beyden fursten voirs. oft horen statholderen, in maniren alse nauolghende: soe beyder forsten ghedeputierde opten voirs. gheraemden dach opelike voir den conseruatoirs ghesecht ende bekent hebben, dat beyder fursten ellick, als voirs., in ganser menijnghe sijn den tractaet voirs. volcomelike toe onderholdden, soe veer die van den andere parthie hem onderhouden wordt, ende ellick van den fursten bij hoire gedeputierde voirs. voirnamen, dat die tractaet voirs. bij den anderen parthien ierst ghebroken was, ende hem dat vermat toe bewijsen, mit vele redenen an beyden sijden, dair bij voir den conseruatoers voirs. gheopent ende gheallegiert. Want dan die tractaet voirs. inholt, dat durende die tijt des bestants die hartoch voirs. der conincklike maiestaet gheselschap doen ende dijnen solde, wair hem dat belieuen solde, is concepiert dat bijnnen een redelick tijt, als bijnnen drien maenden na den datum, die conseruatoers certificiert sullen wesen van wegghen der fursten voirs., dat sij dit teghenwoirdighe concept achteruolghen sullen willen, die hartoch voirs. hem bereyt maken solde ende reysen bij der conincklike maiestaet, na inholt des tractates; bijnnen welker tijden vanden drien maenden voirs. men on beyden seyden bijnnen VIIJ daghen den conseruatoeren die ouer grepen in schrijft ouergheuen solde, dair op die parthien an beyden sijden oick binnen VIIJ daghe den seluen conseruatoeren antworde op gheuen solden, op welke antworde beyden parthien oick bijnnen acht daghe solden moghen repliceren, ende darna bijnnen acht daghen duplicieren, indien hem dat belijfde; na welken ansprake, antworde, replike ende duplike die conseruatoers dat bewijs van beyden parthien horen sullen op allet tghene, dat sij hem vermeten sullen hebben toe bewijsen, ende dairna enen sekeren dach den parthien betekenen, om hoir wtsprake op allen ouergrepen ende ghebreken, bij beyden parthien ouergheuen, toe doen, die welke beyde parthie volcomelick na volghen sullen, na inholt des tractaets ende all bijnnen der tijt, dat die hartoch die reyse naden coninck doen solde. Oick alsoe na inholt des voirs. tractaets die conincklike maiestaet den hartoch voirs. versekeringhe gheuen solde, js concepiert, dat indien die hartoch die versekeringhe noch nyet ontfanghen heeft, dat men hem die noch na inholt des tractaets gheuen sall; ende off op die forme ende manire van die versekeringhe enighe questie verrese tusschen den fursten voirs., die sall ghestelt worden tot dicrecie ende guetduncken der conseruatoeren voirs. Voirt is concepiert, dat als die hartoch bij der conincklike maiestaet ghecomen sall wesen, ende men certificacie darvan vander conincklike maiestaet sall ontfanghen hebben, off dat hij sijnre toe vreden is, salmen den hartoch voirs. die stede Tjyle weder in sijnen oft in sijn statholders handen stellen, na luden ende inholt der brieuen bij der conincklike maiestaet dair van ghegheuen, sonder enich langher vertreck. Op dijt concept ende menijnghe voirs. salmen die conseruatoers voirs. die menijnghe der fursten laten weten bijnnen nv ende XIIIJ dagen na Paesschen naistkomende, ende die tijt durende sullen beyde parthien berusten ende cesseren van enighe nye dijnghe toe attemp-tiren, mer den tractaet voirs. volcomelicke an beyden sijden onderholdden in allen maniren off dair (nye) von enijge parthien tegghens ghedaen hadde gheweest; ende alle gheuangen an beyden sijden naden tractaet voirs. sullen dach hebben op behoirlike burchtocht, ende alle rechtuorderinghe naden seluen tractaet, an beyden sijden begonnen ende angelecht, sullen die selue tijt durende wtgesteld worden. Actum jut cley n capittelhuys der kercken ten Doem tUtrecht; opten tweeden dach in Aprile, anno XVe en sess.

CCLXV.

De bisschop van Utrecht berigt aan de 3 staten van Utrecht, dat hij, na de mislukking der pogingen om de zaak van Groningen tot een gewenscht einde te brengen, met overleg der staten van Overijssel heeft besloten een getal krijgslieden in dienst te nemen en daarmede de grenspalen van het Sticht te bezetten.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. V schrijuen ons nv gedaen, woe dat gij verhoert hebben, dat die hoichgeboeren furste, vnse oehem, hertoge toe Saxen etc., ene grote vergaderinge van volcke toe peerde ende toe voete makende is, voirnemende onse stat Groningen swairlick te belasten ende te becrachten, des gij beducht sijn, die selue vnse stat nae allen gelegentheit ons affgetogen ende verureemt mochte werden, tot enen sorgelijken jnneganck ende begin van meer Stichtsche steden ende landen te verliesen; ende dat sulck bestant, als v nv nyeling tusschen den voirs. onsen oehem, hertogen toe Saxen etc. ind ons gemaict js, op sulcker maten van des hertogen wegen gemaict solde wesen, omme sich hier en tusschen bereit te maken, ende dan sijn opzet te volle voeren; ende want dan wij mit vnser vndersaten tegens vnser oehemen van Saxen voirs., ende oick onse stat Groningen hoir altijt ten rechte verboeden hebben voir enen onpartyegen richter, solde ons dairomme waill toebehoeren, die voirs. vnse stat Groningen voir sulcke lasten voir te staen, dair gij oick die hant aen holden willen, ende doen gelijk guede ondersaten bij hoeren lantsheren behoeren te doene, omme Sticht jn eren te holden etc., hebben guetlijke ontfangen ende waill verstaen. Soe, eerbare, lieue vriende, voegen wij v dair op te weten, woe dat wij van aenbeginne zeder dese onleden verresen worden sijn, nae alle onser machten, soe voele ons moegelijk geweest js, jn desen saken, coste ende moijenisse ongespaert, gearbeit ende gehandelt hebben, soe dat wij drie ofte vier tractaten ende bestanden opgericht ende gemaict hadden, dair doir wij gehoipt hadden ene ewige vrede wtgecomen solde hebben; ende jn middelen tijden des opgerichter tractaten ende bestanden, ende oick dair nae, hebben wij als die gene, die alle dingen geerne ten besten gesien ende ongeluck vermijdet hadden, menichuudelijke doir onse scrijften ende doir onse geschickte op viere ofte vijff dachuaerden tot diueerschen tijden, vnser staten soe waill als die aen dese sijden, te kennen doen geuen, wat laste ende swairheden gesien waeren dair wt te verrijzen, indien die gebreken vorder verliepen ende nyet tot vreden gestalt en worden; begerende altijt dair op uwes raits, woe men sulx enen voir vanck solde moegen doen, dair van wij nye ter entlijker meninge hebben kunnen comen, dan altijt vertoegen worden js, ende dat dair doir, vermits die staten aen die sijde aen dese sijde nyet deputieren ofte die staten van dese sijde aldair nyet deputieren wolden, ende oick sonder malckanderen nyet entlijcke sluten en wolden; dan dair nae wij, ouerleggende dat die gebreken sich tot vreden noch nyet stellen en wolden, hebben wij noch bijnnen vnser stat van Wijck, omrijnt Exaltationis sancte Crucis lestleden, enen dach aengeseth, dair vnse staten aen die sijde verschenen ind dessgelijcken oick die staten van deser sijde gedeputiert hebben, twelck wij van zie alsoe te doene mit groter swairheit erlangt hebben, op welcken dage wij noch die grote laste, vnser stat Groningen ende onsen gemenen lande dair wt verrijzen mochten, te kennen gauen; dan soe doe bij der Ro. ko. m^t. ene dachuaert tot Doisborgh verraemt was, ende nae tot Hattem verlacht, wart doe dair jnne nyet gehandelt, mer bij onsen staten totter voirg. dachuaert tot Hattem affgestalt; deden wij doe weder voirhouden, jngevalle ofte vp der voirs. dachuaert nyet vruchtbaer gevonden en worde, woe men dan die dingen aenstellen solde; ende hebben wij nochtans, woe waill wij ernstelijke dair jnne

arbeiten, gene entlijke antwordt van onsen staten aldair kunnen erlangen; ende ons dair nae mit onsen staten van beiden tsijden der IJselen tot Hattem ter dachuaert comende, js bijder Ro. ko. m^t. commissarien, als den greuen van Hoerne ende andere van sijne ko. m^t. wegen aldair ter dachuaert wesende, ene notele gemaict, gelijk gij weten, die welcke bijder Ro. ko. m^t. affgeslegen werdt; ende hebben sijne ko. m^t. doe weder enen anderen dach tot Hattem, alse opten XV^{en} dach in Decembrij lestleden, doen verramen, die verstreckt wort thent den yersten dach in Februario lestleden, op welcken dage wij doir onsen scrijften anders menichuoldelijken begeert ende ersocht hebben, onse staten aen beiden tsijden der IJsulen dair op mede schicken ende deputieren wolden, dwelcke die staten aen die sijde affslogen ende nyemant dair geschickt en hebben; twelcke aenmerkende onse staten aen dese sijde, hebben sij mit ons wege gesocht, dese vnse lande wt roiff ende brant te vrijen; ende want dan die van Groningen nyet naegaen en wolden, tgene hem van ons mit onse gemene lantschappen op die yerste dachuaert, tot Hattem gehouden, geraden wort, woe dat den gedeputierden van aldair waill kentlijken js, js lang ende breet gehandelt, ende ten lesten mit groter swairheit aenden ko. m^t. commissarien ene notele erlanget tot vordell der van Groningen, soe voele ons ende onss lantschappen alhyer moegelijken geweest js, die welcke wij bij onsen raden en den gedeputierden onser staten aen dese sijde vnser staten aldair voir hebben doen holden, mit begeerten dat die staten aldair, die mede besegelen wolden, soe solde men vaste op die notele gestaen hebben; dan soe sij sulx nyet doen en wolden, hebben die rede onses oehemen van Saxen etc., buten der verselinge der staten aldair, die notele nyet willen aennemen, mer hebben op een aenbrengen aen onsen oehemen voirs., hoer beraet genomen, ofte onse oehem voirs. die notele aenneempt ofte nyet, thent Paeschen toecomende. Ende neemt dan onse voirss. oehem sulcke notele aen, soe moeten wij mit onse lantschappe aen dese sijde die selue notele naegaen; doch woe die antwort dair van comen mochte, dwelcke wij voir Paeschen naistcomende hopen te weten, omme dair nae dan mit vnse lantschapp rait te nemen, hebben wij onsen domdeken bij desen boeden doen schrijuen, hij mitten alre yersten capitteill generail onsen staten aen die sijde, alst hem gelegen sall wesen, doe verschrijuen; oeck weten wij, ons die antwoert gecomen wesende nae den afscheit van desen lesten dage, alhyer genomen, wair wij onse staten aen dese sijde te comen sullen weten. Voert geuen wij v te kennen, dat wij bij rade ende goetduncken onser staten alhyer opten voirs. lesten dach alhyer gehouden, ouercomen ende gesloten sijn, van stonden aen een seker getall van knechten aen te nemen, als wij doende sijn, omme onsen palen van onsen lande alhyer, dair dat noitlichste wesen sall, voir dat yerste mede te besetten, ter tijt dat wij mit v aldair, ende onse staten alhyer, nae gelegentheit voirs., dair anders jne versien ende te rade worden. Onse Her Got zij mit v. Gegeuen vp vnser slote tot Vollenhoe, vpten IIJ^{en} dach in Aprille, anno etc. sexto,

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eirbaeren vnser lieuen vrienden, prelaten, dekene ende capittle vnser vijff goitshuisen, ritterschap vnser Neder Stichts, borgermeister, scepenen ende raden vnser stat ende steden aen die zijde der IJsulen, dair Vtrecht stait.

Deel, B. 413, 414.

CCLXVI.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, naar aanleiding van nevensgaand afschrift van den brief van den graaf van Benthem, kapittel generaal te beleggen.

Van Goits gnaden Friderick, bisschop tUtrecht, geboeren marggraue van Baden.

Erbare, lieue vriende. Alsoe ghij laest aen vns deden schriuen als van tstück vnser stadt

Groenijnghe, berorende als van seckeren wairnijngen ghij vernomen hadden ende anders, voirden ja vwer schriften begrepen etc., dair op wij v doe ter antwort deden, als wij vngetwijuel sij, v die bij vwen boden ter handen gekomen is. Ende soe wij dan in desseluer vnser antwort v onder anderen mede deden schriuen, doch woe die antwort, als van der nottele latst tot Hattem bij Ro. ko. mt. commissarien gemaict, comen moechte, die wij hoipten voir Paeschdach lestleden te weten, dat wij vnser doemdeken deden schriuen mitten yersten dairop capittel generail alldair te doen verscriuen, dat wij verstaen alsoe geschiet is; ende soe vns dan binnen tijt, op sulcke nottele, als bij den commissarien der Ro. ko. mt. gemaickt is, doir den edelen vnser lieuen neuen, den greuen van Bentheim, van den hochgeboeren fursten, vnser lieuen oheim den hertogen van Saxen etc., die antwort gekomen is ende deser jnne gelachter copien, moeten wij mitter ridderschap vnser landen Sallandt, Twente, Vollenhoe ende Drenthe ende vnser steden Deunter, Swoll, ende andern vnser cleynen steden vnser landen voirsz. sulcke voirsz. nottele, der oirsacken als in vnser vorantwoert breeder gerurt is, vollentrecken ende nae gaen; dat wij v soe inden besten te kennen geuen. Vnse Here Goide zij mit v. Gegeuen in vnser slote Vollenhoe, opten XIIJ^{en} dach in Aprili, anno XV° sexto.

Get. ROSZ.

Opschrift: Den erbaren vnser lieuen vrienden, prelaten ende capittelen vnser vijf goitshusen, ridderschap. vnser Neder Gestichts, boirgermeesteren, scepenen ende raiden vnser stadt ende steden van Vtrecht aen die zijde der IJssulen.

Deel, A. 415.

Het ingesloten afschrift van den vermelden brief van den graaf van Benthem luidt als volgt:

CCLXVII.

Den eerweerdigen, in Goidt hochgeboren fursten vnd herren, herren Friderich, bishopen toe Vtrecht, geboren marggraue van Baden, mijnen besunderen gnedigen, lieuen herren.

Eerwerdige, in Goide hochgeboren furst, gnedige lieue herren. Jek geuen vwen gnaden te kennen, dat die jrluchtige hochgeboren furst, mijn gnedige herren, hertoch George van Sachsen is jnne gegaen soedaenen nattel vnd scheidt, als am latsten tot Hattem is gemackt, dair mede jck hier op gereden sij, die aen te nemen, ende te holden, so verre dat claelicken wtgedrukt vnd alle puncten, de in der nottelen begrepen staen, gehalten ende na noetdurfft vollentogen werden, waer van voirden die clae meyninge den comissarien der ko. mt. geschreuen is, die vwer gnaden dair van alle bescheidt te kennen werden geuen. Bidde hieromme vwe gnade dienstelicken daer alsoe aen te sijn, dat soedane nottele ende contract voirsz. gehalten ende vollentogen werden, welck ick alsoe mijnen gnedigen herren van Saxen toe gesacht hebbe, geschien sall, op dat jck des gheyn vermercken kriege; daer sich vwe gnade sunder twijuel nicht anders jnne hebben will dan id sich geboiren sall. Wair mede ick vwen gnaden dienst ende willen bewijzen kan doe ick alltijt gern, kenne Goit, die v g. vroelick vnd gesundt moete sparen ende bewaren. Vnder mijnen handteykene ende secrete geuen tot Dreeszen, opten guedensdach naist den sondage Judica, anno XV° sexto.

Euerwijn, graue tot Benthem ende Steenforden.
Euerwijn.

Deel, A. 416.

CCLXVIII.

Willem van Croij, heer van Chievres, stadhouder enz., betuigt, namens den koning, zijne erkentelijkheid aan Jan, burggraaf van Montfoort, en aan Ludolf van Veen voor hunne bewezene diensten.

Besunderen heeren ende goeden vrienden, ic gebiede mij mit goeder herten t v vaerts. Bijden rapport van meester Leenart Cottereau, soe voir hem als die anderen, ons alreghedichste heer sconinx gedeputeerden jnde dachuaert tot Vtrecht, heb ic, mit sconinx raidt alhier geordonneert, verstaen wat aldair gedaen ende gebesongneert js geweest, ende onder anderen die vpeninghe jnden eynden ende afscheyden vanden seluen dachuaert, om alle perijkelen ende jnconuenienten te schauwen, bij v gedaen, ende beyde den parthien scrijftelijck ouergegeuen, jnt welcke ic ende den voirs. raidt hebben clerlijck gekent ende gemerct uwe duechdelijcke ende wijs toegaen, sonder parcialiteyt oft affectie, wair aff bouen den Godsloen, die ghij dair mit verdient, ic v van sconinx weegen mit goeder herten bedancken. Hebben hem dair aff geaduerteert, ende ben des wel te binnen, dat hij v cortelinghe oic selue bedancken sal ende van sijne tijdinge aduerteren. Ende voirts, aengesien dat mijnen heer Kaerle van Ghelre sconinx soe nae bewant ende maech js, ende om alle quaden ende jnconuenienten te schouwen, sunderlinge destructie vanden lant, soe ben ic wel te vreden, van sconinx weegen uwe voirs. oepeninghe te accepteren ende te aennemmen, ende den seluen jn des voirs. heer naem acceptere ic ende aennemmen bij desen, ende sal altijt willich sijn te aenhoeren ende verstaen tot althene ghij goet ende redelijck bevinden suult, altoes bij aduys aan sconinx raide alhier wesende. Jek bidde v mij te willen aduerteren vanden antwoordt, die mijn voirs. heer Kaerle vp de selue uwe vpeninghe doen sal; want, soe verre hij dien accepteren sal, jn dien geuall soe sich ic voirts tot den geheel jnhoudt van uwen gescrijfte doen furnieren ende voldoen binnen den daige ende tijt dairtoe jn tselue verclaert. Besunderen heeren ende goeden vrienden, ic bidde onss Heer God v te hebben jn sijn behouden. Gescreuen te Mechelen, op den XVIIJ^{ten} dach van April, XVe ende VJ, nae Paesschen.

Willem van Croy, heer van Chierues, sconinx van Castillien,
jn desen sijnen landen stadhouder generael, al uwe.

Get. TOUT VRE COUSIN ET AMY

lager DUBLIOUL,

W. DE CROY.

Opschrift: Den eerwerdigen ende edelen heeren, die domdeken vanden kercke van Vtrecht ende den heer van Montfoort, mijnen neue, mijnen besunderen heeren ende goeden vrienden ende elck van hen.

Deel, B. 237.

CCLXIX.

Philips van Bourgondië verklaart aan Jan, burggraaf van Montfoort, en Ludolf van Veen, domdeken, genoegten te nemen in het door hen onderworpen bestand.

Philips, van Gods gnade conijnck van Castillen, van Leon ende van Grenaden, ertshertogte van Oisterrijk etc.

Lieue besunderen, onse lieue ende getrouwe. Die stadholder generael ende luyden van onsen raide bij ons geordineert jn onsen lande van Brabant ende andere daerwaertsouer hebben ons jnt lange geaduerteert ende onderrecht vanden handel, afscheyts des dachfaerts onlanx voir v gehalten

inder stadt van Utrecht, tusschen onsen raiden ende geschickten ter eender, ende die raiden ende vrunden heeren Karels van Gelre ter ander zijden, mitgaders oick van zekeren concepte, bij v geraemt als vrundelijcke middelaers, opdat die tractaten tusschen, ons ende den voirs. heeren Kaerel te voeren gemaect besegelt ende bezwoeren, onderhouden ende geachtvolcht mochten worden (jn welke haendelingen, concepte ende ramingen wij beuinden, dat ghij duechdelick, rechtuaerdelick ende zonder faueur of partyelicheit geprocedeert hebt). Ende hoewel die voirs. heer Kaerel tegen ende contrarien die tractaten voirsr. gedaen ende gevoirdert heeft, zoe ouermids dat hij jn gebreke es geweest ons te volgen ende te dienen, navolgende die zelue tractaten alst andersins jn diuersschen manieren, zoet eenen yegelijcken merkelick bekant es; nietmin an ons altijts tot redelicheit te voegen, zijn te vreden v voirsr. concept na te gaen ende hebben onsen voirs. stadholder generael ende luyden van onsen raide geordineert ende beuolen, selue concept van onsen wege te accepteren ende te achteruolgen, op dat zij alnoch niet gedaen en hebben, zoe verre het bijden wederpartie oick onderhouden ende geachtvolcht worde; twelke wij v beteyckenen, begerende dat ghij ons recht jn dese sake jn alle redelicheit ende rechtuaerdicheit altijt voir gecommenteert hebben wilt. Lieue besonderen, onse Heer God zij met v. Gescreuen te Falemuwe, den XXIJ^{ca} dach jn Aprill, anno XV^c ende VI.

Get. PHE.

lager DE FLAMENG.

Opschrift: Onsen lieuen besonderen heeren, Johan, heer van Montforde etc., ende Ludolf vanden Veen, domdeken tUtrecht, ende elcken van hen bijsonder.

Deel, B. 234.

CCLXX.

Karel, hertog van Gelder, aan Jan, burggraaf van Montfoort, en Ludolf van Veen, domdeken; omstandige opsomming van de hem door het huis van Oostenrijk aangedane verongelijkingen.

Kairle, hertouge van Gelre etc., jnd greue van Zutphen.

Weerdige, wailgebaeren ind edell, lieue vrundt ind neuc. Soe gij laiste, nyet as conserua-toers mer als miiddelers, die gerne syen solden dat die tractait, tusschen der co. w. van Castilien ind ons gemaickt, jn sulcker vruntschappen onderhouden mochte werden, gelijk die jn gueder vruntschappen auerkomen ind gemaickt was, seker vruntlicke miiddelen ind manieren op behaigen van onss beyden fursten geraemt ind begrepen hebt. Jnden iersten: want onser beyden deputierden gesacht hedden, yegelick van ons jn gantzer meyningen weer, den tractait volcomelick to onderhouden, soe verre die vander anderen parthijen hem onderhouden wurde; jnd men tot elcker zijden vur nam, die tractait bij der anderrer parthijen ierst gebrackken wass, vermetende sich dat to bewijsen; jnd wantan die tractait jnhield, wij der co. ma. geselschap doin ind dyenen solden, wair hem dat belieuen solde etc. weer uwe concept, dat bijnnen dryen maenden nae onser belieffnissen wij ons bereyt maicken solden ind reysen bijder co. ma., bijnnen welcker tijt vanden dryen maenden vurs. men aen beyden zijden die auergrepen schriftlick hoeren, antwoorde dairap geuen, weder replicieren ind duplicieren solde, ind bewijss dairap hoeren, om uwe vytspraicke op eyne zekeren dach to doin bijnnen der tijt dat wij die reyse doin solden, bedunckt ons uwer beyder bewegen guetwesen, die gerne sien solden die tractait jn sulcker vruntschappen onderhouden muchte werden, as zij gemaickt is; mer dattet gebreck nyet ierst aen ons geweest en sij, hebben uwe lieffden vyt voele certificacien laiste tUtrecht opter dachfairt genouch verstain,

dair gij, neue van Montfoirdt, beth dan yemantz ter werlt bescheyt aff weet, als nementlick be-
ruerende onser hoiger heerlicheit jurisdictionen, renthen ind domeynen, nyet alleen vanden alingen
platten landen, mer oick vanden steden end vleckken, die die co. w. jnhedde, wes ons dairaff
toegesacht, jnd op datselue ind vorder schriftten ind baitschappen wij ons persoelick to Bruessell
vueghden, dair wij den eynden dach vur den anderen, den derden ind den vierden dach nae, soe
vander Veluwen, so vanden lande van Kessell, so van Boemelreweerdjt jnd anders zeer bedrongen
worden, recht contrarij den tractait ind toesagen, twelck v soe waill as ons tenseluen maell nyet
en scheen to behagen. Edoch off men sulx dairbij laeten solde, hebben uwe lieffden opter dach-
fairs waill [verstain, watt besparonge ind gewalt ons dagelix geschuyt aen tghene, nae luyde der
declaracien vanden tractait ons apentlick toegededinght is, nementlick aen dat drossz ind scholtz
ampten slantz van Zutphen, aen onsen richterampten van Doetinchem, van Steenre, aen onsen
bosch geheyten die Mofste, gehoernde tot onser stat Wagenijngen, jnd anders meningerleye.
Wij geswijgen der particulaer gebreken sonder getall, jnd dat meer is, nyet tegenstaende uwer
lieffden raminge vurs., mede jnhaldende alle rechuorderingen, nae den tractait begonnen ind aen-
gelacht, solden vytgestalt weerden, jnd men solde berusten van enige nyhe dingen to attemptieren
als off nye van eniger parthyen tegens den tractait gedain hedde geweest, weerden noch huyden
des dages der burger guede onser stat Nijmegen van heren Cornelis van Berghen belast ind toe-
geslagen, dergelijcken oick Wilhem van Aswijn nyet en cessiert, mer noch van nyhes aingehauen
heefft, oick opten heyligen Paeschdach sulx continuert auer onser ondersaten guede jn Veluwen.
Oick heefft die greuijnne van Haerne onser burger pechte, thijnze ind renthen van Ruermunde,
Venloe ind anders, jnden lande van Haerne gelegen, nae jnganck des tractaitz ind noch huyden
deser dagen toegeslagen ind besperret, dat die ondersaten sulx nyet en moigen gebruycken, twelck
nochtant opten dage tUtrecht ind nae uwer lieffden ramingen ander geluydt heefft ind helt. Hij
vyt machmen merken, woe ons ind onse gueden getrouwen ondersaten gelegen solde wesen, wij
verre buyten lantz rijden ind vnse ondersaten verlaeten solden, die jn onser tegenwoirdicheit ind
bauen segele ind brieue ind muntlick toesage sus onbillick besweert ind belast weerden, jnd dit-
selue steet v beyden hoichlick to betrachten; want off uwe lieffden behoerlicke vytspraick deden
vanden auergrepen jnd die nyet gehalden en wurde, dair muchten nochtant uwe lieffden sweerlick
jn bedacht weerden. Om deser ind deser gelijcken redenen will, ind bauen all, want wij nyet
zekerlick en weten, wair ind jn wat gestalt, die co. w. wesen mach, en is ons nyet moigelick
to certificieren, dat wij uwe concept jn den artijckell, als bij die co. w. to reysen ind certificacie
dairaff to schicken, achteruolgen solden, jnd dairomme solde van noide wesen opt ijrst die gebreken
to slichten ind sulcken gront tusschen der co. w. ind ons te maicken, as wij ons vermoedt ind
ongetwijuel verhaept hadden, doe die tractait ijrst gemaickt waert, dair gij, neue van Montfoirde,
gelijck vurger. steet, alle bescheyt aff weet. Voirtmeer dat punt als vander verzekeringen, woe die
geschien solde etc. nae gelegentheit des verloips, wij bauen segelen, brieuen, muntlick toesagen
ind hogelaiffen bevonden hebben, en konnen wij sulx nyet auerleggen, jnd wolden dairom gerne
uwes guetdunkens dairop verstain, wanttet onsen persoen ind onser sementlicker lantschap, die
sulx as billick is swaer betrachten, hoichlick beruert. Jnd soe jnt sluyten van uwer lieffden con-
cept geruert wurdt, wanneer wij bij der co. w. ontfangen gekomen solden wesen, jnd men cer-
tificacie dair van vander co. w. ontfangen hedde, off dat hij onser to vreden wier, datmen ons
alsdan onse stat Tiell weder in onsen off onser stathelders handen stellen solde, nae luyde ind in-
halt der brieue bij sijne co. w. dair van gegeuen etc., en weten wij nyet, watt brieue desshal-
uen gegeuen moigen wesen; anders dan dat uwe lieffden van Montfoirdt geschreuen ind muntlick

beualen wass, ons onse stat Tyell binnen sulcker tijt, as gij weet ende langer omkomen is, weder auer to leueren, twelck uwe lieffden ons oick hoichlick toegesacht ind gelaiff hadden, jnd dair durch hebben wij sulx aen v ind nyemant anders to gesijnnen, jnd en heeft sijne stede nyet ju deser saicke to trecken off ontlech hijrmede to suecken; wieren v oick dairenbauen ander brieue off beueell gegeuen, des hedden sich uwe lieffde mit eren ind mit gueden redenen billick to ontleggen gehadt ind noch hedden. Weerdige, wailgebaeren ind edell, lieue vrundt ind neue, dese dinghen willen uwe lieffden nae den besten redenen ind so grontlich auerleggen ind wail betrachten, wij groete redenen hebben ons te beklagen jnd vorder besorcht to wesen, auermitt die mercklicke besweringen ind afbruecken, die ons bauen den tractait geschiet sijn ind noch dagelix geschien, jnd auermitt andere woirde ind gelait, die nyet en is to verhalen. Jnd wilt ons uwer lieffden meyninge apentlick schrijuen, dair wij ons mit onsen frunden ind steden gerne op besprecken willen, jnd bij v ter dachfart schicken, want onse stede der meynongen sijn, sij mit vns ind wij mit oen, den tractait onuerbrekelick to halden, so verre die auergrepen behoirlick verricht weerden bij raide ind guetduncken uwer beyder lieffden, die Got onse Heer bewaeren will. Gegeuen op onsen borch to Nijmegen, op sent Marcus dach euangeliste, nostro sub secreto, anno etc. sexto.

Get. CHARLES.

lager D. STOIR.

Opschrift: Den weerdigen, wailgebaeren ind edelen onsen lieuen vrundt ind neuen, meyster Ludolph vanden Veen, doemdeken tUtrecht, doctor etc., ind heren Johan, heren tot Montfoirde, to Naeldwijck, to Pormerenden ind Lijndtschaten, ther Capellen, erfmairschalck van Hollant etc., sementlick ind elcken besunder.

Deel, B. 235, 236.

CCLXXI.

Philips van Bourgondië, stadhouder van Gelderland, verzoekt aan Jan, burggraaf van Montfoort, en Ludolf van Veen, domdeken, hem mede te deelen of den hertog van Gelder de overkomst van voornemen is te volgen.

Edell, weerdige ind hoigeleerde, lieue neue ind guede vrunde. Wij verstain, woe datter stathelder generail mitten hoighen rait der ko. m. van Castilien aen v lieffden doin schrijuen hebben beruerende dem affgescheyt dess laitsten gehaldenn daige, vur v lieffden as conseruatoeren binnen Vtrecht geschiet, dat selue ther tijt accordiert ind gesloten is to doen afterfolgen. So dan dat selue affgescheyt clairlick vermach, dat beyde parthyen oir clachten ind bescheyde dair van binnen viertiendaigen van deser tegenwoirdigen maent Mey vur v lieffden inleggen sullen, ende weeten wij nyet, off heeren Kairll van Gelre jngelicken dessijns is sulx to achteruolgen. Begeren dairomb guetlicken, v lieffden onss doch willen doin schrijuen die meynonge dair van, so voile v lieffden dess eyn weeten hebben, op dat wij ons van weegen der ko. m. dair nae jn allen gueden moigen weeten to richten, jnd wess wij dese onse scrijften genieten sullen, begeren wij eyn weder beschreuen antwoirt van uwe lieffden, die selue vnse Heer Got jn gueden regiment bewaeren moit. Gegeuen to Arnhem, opden anderden dach van Mey, anno Domini etc. sexto.

Bijden stathelder generail, van wegen der k. m.

van Castilien, van den lande van Gelre etc.

Get. PHÉ. BOURG^{no}.

lager BROICHUYSEN.

Opschrift: Den edelen weerdigen ind holchgeleerden Johan, heren tot Montfoirde, tot Pormereynden, vander Lintschaiten, ind meister Ludolph vanden Veen, doemdeken tUtrecht etc., onsen lieuen neuen ind guede vrunt, sementlicken ind ellicken bijsonder.

Deel, B. 236.

CCLXXII.

Antwoord der beide conservateuren aan Karel, hertog van Gelder, op zijn schrijven van den 25 April (zie blz. 195).

Hoechgeboren, vermoghende furst, ghenadighe liue here. Vwer ghenaden breue an ons onlanx ghesant, rorende dat concept bij ons als gude middelers ende nyet als conseruatoers, opt behaghen vander conincklike maiestaet van Castilien ende vwer ghenaden gheraemat, dair inne gheroert worden sekere beswaringhe, uwen ghenaden bouen den iersten tractaet tusschen der conincklike maiestaet voirs. ende vwe ghenaden ghemaket, ende sekere ouergrepen nader declaracien opten iersten voirs. tractaet ghemaket, ende oick sekere rechtuorderinghe ende besate, op vwer ghenaden ondersaten guederen bouen dat voirsz. concept bij ons gheraemat, geschiet sollden wesen, van ons oick begherende onse guetduncken op die versekeringhe vwe ghenaden ghescien solde, mit anderen worden, hebben wij vruntlike ontfanghen ende mit malcanderen inden besten ouerghelecht. Soe gheue wij vwe ghenaden inden besten toe kennen, dat die edele ende walgheboren here van Cheuers, als statholder generael der conincklike maiestaet van Castilien, ons heeft doen scriuen, eer wij die antworde van vwe ghenaden ontfanghen hadden, dat sijne lijffden als stadholder generael des coninckx voirs. onse concept voirs. in allen punthen achteruolghen wollden, indien vwe ghenades des ghelikes doen wollden, van ons oick begherende, wij sijne lijffden wollden certificeren van vwer ghenaden antworde opt dat selue onse concept, twelke wij vwe ghenade inden besten toe kennen gheuen. Voirt, ghenadighe liue here, was onse menijnghe ende oick noch is, na luden onses concepts, dat indien men den tractaet an beyden sijden holden wolde, dat alsdan alle bewijsselijke beswaringhe ende ouergrepen, na den tractaet gheboirt moghen wesen, gherepareert ende ghebetert souden worden, eer vwe ghenaden sich op die reyse nader conincklike maiestaet gheuen sollden; ende vander versekerijnghe men vwen ghenaden doen solde, were onse guetduncken op vwer ghenaden behaghen, dat vwer ghenaden ouerleueren wat sekeringhe vwer ghenaden vander coninckliker maiestaet begheren wollden, ende ghesciede dan dair weygheringhe op, wolde wij dair gherne onsen arbeyt ende neersticheit in doen, om dair een manire in toe vijnden, dair men moghelike an beyden sijden hoirden mede toe vreden toe wesen. Ende oft vwe ghenaden enighe maniren der versekerijnghe bedacht hadden ende dair op enighe bij ons scicken wollden, omme dair mit ons communicacie op toe hebben, wijllen wij ons oick gheerne dair in mit alre neersticheyt guetwyllich in maken. Ende begheren, dat vwe ghenaden dese onse antworde inden besten van ons nemen wijllen, die tot deser tijt toe vertoghen is, om dat wij nyet bij malcanderen hebben konnen ghewesen om saken, die ellix van ons in anderen landen toe done heeft ghehad, ende houden wij vwe furstelike ghenaden beth toe liue doen in onser macht wesende, dair wijllen wij na onsen vermoghen altijt wijlich ende bereyt in wesen, kenne Got etc. IIIJ^{vo} Majj, anno VJ, sub secreto etc.

Concept.

Deel, B. 239.

CCLXXIII.

Antwoord van Jan, burggraaf van Montfoort, en Ludolf van Veen aan Willem van Croij, stadhouder enz., op zijn schrijven van den 18 April (zie blz. 194).

Wailgeboeren, edelen en vermogenden heeren, Willem van Croy, heer van Chieuers etc., statholder generail der k. m. van Castilien etc., vnsen bijsunderen lieuen heeren.

Walgeboren, edele, vermoghende liue here, wij ghebiden ons seer dijnstelicke tot vwen

lijffden in allen, wes wij vermoghen. Wij hebben ontfanghen ende wel verstaen vwer lijffden breue van antworde op alsulke openinghe, als bij ons concipiert ende ghedaen was opter dachuaert laest tUtrecht ghehouden, nyet als conseruatoers mer als gude middelers, om die tractaet tusschen den hoechgeboren ende duerlichtighen forsten den coninck van Castilien ende mijn here van Ghelre in vruntschappe ghemaect, voirt in vruntschappen onderhouden mochte worden, inhoudende onder anderen, dat vwe lijffden, inden name ende als statholder generael der conincklike maiestaet voirs., annemen toe achteruolghen onse concept voirs. in allen sijnen articulen ende op tijden, inden seluen onsen concept begrepen, furniren ende achteruolghen wolden, indien mijn heer van Ghelre voirs. des ghelikes doen wolde, begherende van ons certificiert toe wesen vander antworde mijns heren van Ghelre voirs. op onse voirs. concept. Wair op sall belieuen toe weten vwe lijffden, dat wij noch ghien entlike ende vutdraghende antwoirde op onse voirs. concept van mijn here van Ghelre voirs. ontfanghen hebben, mer heeft ons ghescreuen, dat angaende die verzekeringhe men sijne ghenaden doen solde, die en cost hij nyet ouerleggen, anghemerket die ouergrepen ende beswaringhe, die hem bouen seghelen ende breuen bij monttelike toeseeggghen ghesciet waren, van ons dair op ons raet begherende; wair op wij sijne ghenaden ter antworde ghescreuen hebben, dat sijne ghenaden alsulke versekeringhe ouerlegghen ende begheren mochte vanden conincklike maiestaet, als hij meende dat hem ghenoech wesen solde; ende wairt dat hem dair dan weygheringhe op gescide, wolden wij ons dan gheerne onledich in maken, omme dan een middel in toe helpen vijnden, dair beyde parthien moghelic mede toe vreden hoirden toe wesen, na inholt onses concepts voirs., twelke wij vwe lijffden inden besten toe kennen gheuen; ende offt ons voirder antworde dair op quame van mijnhere van Ghelre, sullen wij vwe lijffden oick mitten iersten toe kennen gheuen mitter hulpe van Gode, die vwe lijffden langhe sparen wijll, vrolich ende ghesont.

Concept.

Deel, B. 239 verso.

CCLXXIV.

Willem van Croij, heer van Chievres, stadhouder, aan Jan, burggraaf van Montfoort, en Ludolf van Veen. Vernemende dat de hertog van Gelder van voornemen is het verdrag niet te onderhouden, verklaart hij, namens den koning, te protesteren van alle nadeelen uit het hervatten der vijandelijkheden voortspuitende.

Eerweerdige, edele, besondere lieue heeren, ic gebiede mij mit goeder herte tuwaerts. Van sondaghe lestleden ouer acht daige heb ic vast verwacht van uwen tijdinghen, ende hadde gehoepit gehadt dat volghende dien briefuen, die ghij mijnen heer den deken onlanex ghescreuen hadt, mij ouergescreuen ende gecundicht hebben soudt al sulcke antwordt, als mijnen heer Kaerle van Ghelre bij sijnen gedeputeerden v luyden gedaen souden hebben binnen den seluen sondach XXVJ^o Aprilis laestleden vp die vpeninghen, hij v gedaen inde dachuaert, voer v gehouden als conseruatoers der tractaet tusschen mijne alreghened^o heer ende den voirs. heer Kaerle wesende, ende ten onderhouden van dien, wair aff ic nyet gehoirt en hebbe, ende mach dunken, dat ghij oick vanden voirg. heer Kaerle noch van sijnen gedeputeerden nyet vernomen en hebt; want ic geaduerteert ben, dat hij onlanex zekere vergaderinghe vanden principaelste, soe vanden edelen als vanden steden die hij al noch heeft, binnen Nijmeghe gehouden heeft, ende dat hij aldaer naer vele ende diuerssche clachten, den welcken hij buyten den waerheyden ende dien verswighende

ouer den coninck gedaen heeft, als dat men hem dat tractaet nyet gehouden en soudē hebben ende anders aen den seluen vergadert verclaert heeft, dat hij bedwonghe, ende oick dair om jn wille ende meyninghe was, die oirloghe tegen den coninck te aennemen, ende die steden ende plaetsen, vp hem genomen, weder om jne te nemen; seggende, dat hij daer toe hulpe, bijstant ende assistencie vanden coninck van Vranckrijke hebben soude, ende dair om vanden seluen vergadert oick hulp, bijstant ende assistentie begheert heeft; alsoe jc dunken mach, dat ghij dat al yer ende breeder moegt ghehoirt ende verstaen hebben dan wij luyden alhier. Des nyet yegēstaende, om v altoes te meer te kennen te geuen der rechtuerdicheyt vanden coninck, zoe scriue jc weder om aen v, ende verclaren v bij desen van sijne majesteyt weegen, dat hij gesijnt ende gans willich js, den seluen tractaet tonderhouden jn allen sijnen pointen ende articten, ende die vpeninghe, bij v voirt gestelt inde dachuaert voirs., ende continueert ende blijft vast jn dien, soe jc v hier voirtijts gescreuen hebben. Bidden v dair om vriendelick ende ernstelijc, dat ghij mij ouerscriuen wilt, off den voirg, heer Kaerle van Ghelre v ennighe antwoordt vp de voirs. uwe oepeninghe gedaen heeft, ende wat ghij van sijne meyninghe vp den seluen vpeninghen gehoirt ende verstaen hebt, om mij daer naer van sconinx wegen te weten te richten; ende oft soe waere dat den voirg. heer Kaerle tot den onderhouden vanden voirs. tractaet nyet verstaen, noch den seluen uwen vpeninghe dair toe nyet jnnegaen en wilde, jn dien gevalle, soe heb ic alhier geprotesteert, jn presencie van notarius ende getuygen, vanden deuoirē ende dilligencie, van sconinx wegen tot den onderhouden vanden voirs. tractaet gedaen ende tot den voldoen van uwer voirs. oepeninghe; jnsgelijcx vanden coninck onschult tot den quaden ende jnconuenienten, die gescien, comen ende volgen sullen bij den oirloghe, jn dien ennich oirloge wert; oick vanden schaden ende jnteresten, die den coninck ende den sijnen bijden seluen orlogen lijden soudē moeghen, ende van dien te verhalen vp den voirg. heer Kaerle ende den sijnen, ende vanden seluen ende anderen te verclaren jn tijde ende wijle; ende dier gelijke protestacie, van weeghen als bouen voer, doen wij mits desen v als conseruateurs vanden seluen tractaet, bidden ende begheeren hier aff vp al uwe scriftelijc antwoirdt ende kennisse, mij aduerterende off ic v ennighe vrientscap doen mach, wair toe ghij mij bereit sult vinden. Eerweerdige, edele, besundere, lieue heeren, onse Heer God zij mit v. Gescreuen te Loenen, opden VII^{ten} dach van Meye XVe ende sesse.

Willem van Croy, heere van Chieures, van Arschot etc.,
stadthouder general vanden coninck van Castillen, jn sijne
landen van herwerfts ouer, al uwe.

Get. w. DE CROY.

lager DUBLIOUL.

Opschrift: Den eerweerdige, edele onsen besunderen goeden vrienden, die domdeken
der kercke van Vtrecht, ende den heere van Montfort ons neue, conserua-
teurs etc. ende elc van hen besunder,

Deel, B. 240.

CCLXXV.

*Willem van Croy, heer van Chievres, stadhouder enz., aan het kapittel van den Dom
te Utrecht. Dankbetuiging voor de plechtige processien en bedē bij gelegenheid van
konings afreize naar Spanje gehouden; mededeeling van 's vorsten behouden aankomst.*

Willem van Croy, heer van Chierues, stadhouder generael etc. Eerweerdige, voirsienegē
ende wijse, besonder goede vrunden. Wij zijn duechdelick onderrecht vande goede dilligentie ende

ernsticheit hij v gedaen zijdert tvertrecken van onsen gnadichsten heer den conijnck van Castillen met processien, predicacien ende andere duechdelijcke geweercken, Gode Almachtich voir zijn voirschoot ende weluaert menichfuldelijck te bidden ende doen bidden, daer van wij v van wegen desselvs ons genadichsten heer met goeder herten zeer bedancken, ende sullen zijn ko. m. des jn goede maten onderrechte, hopende ontwijffelijck dat hij tselue zeer gename ende bequame van v afnemen, ende dat jn tijden ende jn wijlen tegens v goedelick erkennen sal. Ende want wij houden ende meynen, dat ghij wel begeert goede ende blijde tijdingen van zijn co. weerden te verhoeren, soe eyt dat wij ser v beteykenen mids desen, dat die selue onse gnadichste heer die conijnck opten XXVJ^{en} dach in April lest geleden metter coninghine zijn huysvrouwe ende al zijn geselschap totter Colongne jn Galissie jn zijn gnade conijnckrijck van Castillen jn goeden voerspoeden ende gesonde gelandt ende aengecommen es, jn meyningen den heyligen appostel Gods sint Jacob Alboen te versoucken, ende van dair den rechte wech na den conijnckrijcke van Leon te reysen, aldaer die conijnck van Arragon huer vader hem te gemoete treckt, om hem met alder eeren ende weerdicheit te willecommen ende te ontfangen als een vader zijnen kinderen pleecht te doen. Alle die ondersaten der conijnckrijcken voirsch. groot ende cleyne bedriuen zoo groote vruecht ende blijdschap van hueren ko. weerden ancommen, dat men tselue niet en zoude connen gescriuen, als ghij voordert zult mogen zien ende vernemen bij den copien en vuytscrijften, die wij v hier jnne besloten zeynden; begerende ende versouckende met zonderlingen liefden ende vruntscepe die voirsch. processien, bedingen ende goddelijcke oefeningen te willen continueren ende achteruolgen; ons ouerscriuende of wij eenige saken duer (vuer) v doen mogen, om v dair jnne te gelieuen ende danckelick te wesen na ons vermogen metter hulpe van Gode Almachtich, die v jn zijn heylige hoede bewaeren wille. Gescreuen te Mechelen, den X^{en} dach jn Meye, XVe ende VJ.

Get. w. VAN CROY, al uwe.

lager HANETON.

Opschrift: Den eerweerdigen, voirsienigen ende wijsen, onse besonderen goede vrunden, domdeken, cappittlen ende anderen vanden gheestelicheit, burgermeesteren, scepenen ende raedt der stat van Vtrecht, tsamen ende elken van hen bijsonder.

Deel, B. 241.

CCLXVI.

Willem van Croij, heer van Chievres, verzoekt aan Jan, burggraaf van Montfoort, en Ludolf van Veen, domdeken, mededeeling van het nader te geven gunstig antwoord van den hertog van Gelder.

Willem van Croy, heer van Chierues, stathelder generael etc.

Edel ende vrome, besonder goede vrunden. Wij hebben ontfangen uwen brief, jnhaldende antwoorde op onse voirgaende brieuen, bijden welcken wij v beteyckent hadden, dat wij alsulck concept, als bij v ter laetste dachfaert tUtrecht gehalden op die ouergrepen vanden tractaten gemaict ende gesloten tusschen onsen genadichsten here den coninck van Castillen ende mijnen here Karel van Gelre geraemt ende geconcipiert was, van wegen ons voirs. genad^{ten} heeren accepteren ende achteruolgen wilden, op dat mijn here Karel voirsch. desgelijcx van zijnder zijde doen wilde, dair van ghij vanden seluen heren Karel alnoch geen eyntlicke antwoorde ontfangen en hebt, mair heeft v die selue heer Karel gescreuen, dat aengaende de versekeringe die men hem doen zoude, die en konste hij niet ouerleggen, begerende dair op raeds van v; wair op ghij hem gescreuen heft, dat hij alsulcke sekerheit ouerleggen ende begeren mochte, als hij meynde hem

genoech te wesen, als v voirsr. brieuën dit voerder jnhouden ende uermogen. Wair vp, edel, vrome, besonder guede vrunden, wij dancken v van uwer voirs. antwoerde ende oic van al tgene des ghij jn deser sake tot her toe gedaen ende gehandelt hebt, begerende ende versouckende zeer ernstelic, dat ghij ons vanden meyninge des voirs. heren Karels, soe verre v dit tot kennissen comen sal, onderrechten wilt, ons oick ouerscriuende v antwoerde ende meyninge op die laetste brieuën, die wij v gescreuën ende gesonden hebben, op dat wij ons altijd jn alle saken tot alle redelicheit voegen ende ons voirs. genadichsten heeren eere ende recht bewaren ende verantwoordt mogen, dair ende alsoot behoeren sal, als wij jn meyningen zijn te doen metter hulpe Gods, die v, edel ende vrome, besonder goede vrunden, bewaren wille. Gescreuën te Mechelen, den XI^{en} dach van Meye, anno XV° VI.

Get. W. DE CROY, TOUT VRE.

lager HANETON.

Opschrift: Den edelen ende vromen, onsen besonderen goeden vrunt, heren Johan, heer van Montfort etc., ende heeren Ludolf vanden Veen, doemdecken tUtrecht, ende elcken bijsonder.

Deel, B. 242.

CCLXXVII.

De bisschop van Utrecht meldt aan de 3 staten van Utrecht, dat de dagvaard te Hattem is uitgesteld tot zaterdag na Pinxteren, wegens de inneming van Groningen door den graaf van Oost-Friesland.

Van Goits gnaden Friderich, biscop tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. Wij geuen v te kennen, woe wij nae vermoegen des latsten aiffscheits van Hattem, ende sonderlinge op begeerde ende veruolge van enigen der Ro. ko. mt. commissarien corte na desen verleden Paeschen bij ons tot Vollenhoe, oick voert bij den gedeputierden vrienden van vnser ridderschap ende steden, bijnnen vnser stadt Swoll geweest hebben, vns mitten seluen gedeputierden vrienden opten verleden thyenden dach jn deser maende May, weder ter dachfaert tot Hattem gevoecht hatten. Soe sijnt alldair verschenen geweest Willem van Oyen, mit eenigen andern der Ro. ko. mt. commissarien, desgelicx van vnser oehems van Sachssen wegen sinen liefde raidt Christoff van Tubenheim. Ende want die selue Cristoff onder anderen sinre vernijnghe vns ende den voirsz. gedeputierden vrienden te kennen gaff, dat hij van vnser oehem van Saxen aiffgeuerdicht were totter seluer dachfaert tot Hattem, omme den tractat dairbevoerens alldair bedeedingt van sinre liefde wegen aen te nemen, ende voert helpen endlicke jn der sacke te sluten; meer soe hij opten wech hadde vernomen, dese veranderinge doir den greuen van Oest-Vrieslandt mit jnnemijnghe vnser stadt Groeningen geschiet, soe were nw jn sinre machte alleyn nyet buyten den anderen sijn mede toe geordenyerte vriende, die opten wech weren, oick bij sulcke dachfaert te komen, voirder jn deser sacke te handelen off te sluyten etc. Hier op soe hebben die voirsz. ko. commissarien jn den besten vnd allen saken te guede een aiffscheidt gemacht, soe dat ein ander dachfaert jn deser sacke gehouden werden sall op saterdage nae den heyligen Pijnxdage nestkomen op eenre gelegen plaitse, die die voirsz. ko. commissarien vns acht dage te voerens sollen doen beteycken. Sulcke gelegenheit deses handels hebben wij v wt gueder meyninge nyet willen verholden, omme dat ghij dair van een weten hebben moegen. Ende wes vns opter gemelter toekomender dachfaert werdt wederfaeren, sullen wij v oick vnuer-

wittiget nyet laten. Vnser Here Goide zij mit v. Gegeuen jn vnser slote tot Duersteden, opten XXV^{en} dage jnden Meye, anno XV° sexto.

Get. nosz.

Opschrift: Den erbaren vnser lieuen vrienden, prelaten ende capittulen vnser vijff goitshuysen, ridderschap, stadt ende steden vnser lands van Vtrecht.

Deel, A. 417.

CCLXXVIII.

De bissehop van Utrecht zendt aan de 5 kapittelen van Utrecht het door hem ontvangen antwoord van Frederik, heer van IJsselstein, op zijn schrijven over de klagten der kapittelen St. Pieter en St. Jan.

Van Goits gnaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vrunde. Alsoe gij enige gedeputierde van v alhyer bij ons gehadt hebben, ons tkennen geuende sekere gebreken den capittelen vnser kercken tsant Peter ende tsant Johan bij den greuen van Bueren etc. toegevoicht etc., deden wij desshaluen aen hem scrijuen, die ons nw weder dair op ter antwoert gedaen heeft, als gij sien moegen jn copien van sijnen brieue hyer june gelecht; dat wij v soe jnden besten tkennen geuen. Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, vpten XXI^{en} dach jn Julio, anno etc. VJ^{to}.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eerbaeren vnser lieuen vrienden, deken ende cappitulen vnser vijff goitshusen tUtrecht.

Deel, D. 303.

Het antwoord is van den volgenden inhoud:

CCLXXIX.

Den hoichweerdige, hoichgeboeren, vermoegenden furst ende heren, heer Ffrederick, bisscop tot Vtrecht, geboeren maregreue van Baden, mijnen genedigen lieuen heren.

Hoichweerdige, hoichgeboeren, vermoegende furst, gened. lieue heer. Jek hebbe v. g. brieff guetlich ontfangen ende waill verstaen. Soe bedunckt mij, gened. heer, dat v g. capit-telen die v g. tonrecht aenbracht hebben, soe jck den seluen nyet toe kort en meyn heb gedaen, jck ben te vreden ende en heb hem hoir guet nyet verboden toe gebruicken, dan jck heb mijnen ondersaten beuolen, sich hoers guets nyet tonderwijnden, dair omme dat v g. capittelen ende heren altijt ouer quader betalinge kroenden ende mij dan duck omme veruolcht hebben; sus will ick, dat sij hoer guet seluer gebruiken ende sich hoere guede toe goede maken ende die selue vueren, dair hem dat belieuen sall. Ende soe het, gen. lieue heer, nv jnden landen, leider! gelegen js, moit jck jn mijnen lantgen toesien, ende mijn ondersaten tot mijnen meesten nvt ende oirbair gebruiken ende nyet tot den hoeren; oick en weet jck nyet, datsij jn mijnen lande enich recht hebben te gebieden noch toe beutelen, sus willen v gnaden v heren alsoe onderwijsen, ouer mij sulcke ongebuerlijke clacht aff te willen stellen en sich hoirre kercken kroeden ende nyet mijns lants. Voert scrijuen v gnaden van enen artikell jnden tractait begrepen, hoere guede te laten gebruiken; soe gen. heren, wan sij dat artikell toe recht ouerlesen, soe en heb jck hem tesar tijt nyet toe kort gedaen, soe dair jnne stait, dat jck hem hoere guedere rustelick sall laten gebruiken tot hoeren schoensten, sonder belet van mij oft den mijnen; aen dat punt en heb jck dat tractait nyet gebroken, dan dat tractait js aen mij en den mijnen meer dan jn enen punt gebroken, tselue jck waill kunde

bewijzen. Voert soe mij v gnaden noch van eenre clagen scrijuen van den heren van tsant Johans, van twee block tienden, die jck hem behijndert solde hebben dese twee jaeren; soe, gneden lieuen heer, hebben sij mij ende mijnen voirsaten menich jair gebruikt, tselue mij moegelijker stont te beclagen dan hem; doch will jck des ende anderen ongeboirlijke clagen geerne jn uwer gnaden tegenwoerdicheit toe verantwoerden komen, dan tesar tijt kunnen v gnaden waill mercken, dat jck tot allen vren dair nyet bijcomen kan, dan tot wat tijden v gnaden mij scrijuen bij v gnaden tot Wijck toe comen, omme hoer ongebuerlijke clacht te hoeren ende mijne geboirlijke antwoert dair op te hoeren, soe sullen v gnaden, als jck hope, mij redelick vijnden, ende wair jck jn yet onredelicks voir mij naem, will ick mij van v gen. jn aller billicheit onderwijsen laten; ende wair mit jck v gnaden sus dienste bewijzen kunde, sullen v gnaden mij guetwillich ende bereit vijnden, die selue Got bewaeren frolick gesont. Gescreuen voir Wageningen, vp maendage post Diuision. Apostolorum, anno etc. sess.

Frederick van Egmont, greue tot Bueren, tot Leerdam,
heer tJsselsteyn, tot Cranendonck etc.

Deel, D. 304.

CCLXXX.

De bisschop van Utrecht aan den aartsbisschop van Trier, ter zake der Groningsche aangelegenheden.

Min fruntlich willich dinst vnd was ich liebs jnd gutz vermag zu vor, lieber here jnd vetter. V l. scriben, mir getan mit Kuntzen mjn boden, heb jch verstanden, wie v l. uff Vocem Jocunditatis su Trabach sij gewessen bij min brueder, jnd jn der massen gesijnden das nitt wol mit vmb zu handeln jst gewest vnder suhen, das mir von hertsen leid ist mirs brueders halben alsoe gelegen js, vnd auch so wolten v l. uff vnser Lieben Frauen Visitationis zu Badden zijn, dan wol v l. mit min bruder dar reden, jvnd von Baden mich lassen wissen jn kurtzem was uwer meynung dar jn sij, vnd daer uff mich gebetten mit nijmant daer von zu handeln oder entlich sich bj sen (?); vntz v l. wissen das hertzog Jorgen von Sassen oberster maerscalck, her Henrich von Schijnijtz, bij mir ist gewest vnd gantzen gewalt gehabt mir von der sachen zu handelln, vnd tmir geboden von sins heren wegen versicherung zu thun wie jch sij haben will; dar uff ich vmb geantwairt, jch kan vmb kein antwoird ad aff geben, jch wol mich mit v l. vnd min brueder beraten, vnd ich had vmb auch noch kein pens. geheischen; daer uff hatter mir geseit, wen jch vmb scrib, soe wol ir verschaffen das sin her selber bij mich kommen sol wo hin ich will, vnd v l. vnd ander gelerter die versicherung alsoe zu machen, vnd bij dem bapt alsoe zu versichern nach aller noturft, er sterb oder sterb nitt, so soll jck versichert sin, vnd da weiss nijmant von dan sin here vudter, vnd haben auch gelobt nijmant da von zu sagen; aber v l. scriben mir getan haet, had ich alle sachen lassen sten biss v l. mir wider botschafft and, jnd ir wil esz vor sinen bruder hertzog Friderich haben vnd der selb weisz noch nitt vnder suchen, auch soe han jch noch uff dissen eag kein ser ist (?) van v l. gehabt, das mich ser befrembt. Auch, lieber her vnd vetter, so bitt ich v l. wol das best dun jn der Gronijnger sachen, alsz v l. van vnsern diner wir versten, Jerominus; auch soe han ich an ko. m^t. ghescriben, alsz v l. vernemen jn min andern brifen, dach mich bedunck der greff hab auch nitt ser erlich gethan an k. m^t. vnd auch an dem hertzog van Sassen. Dar omb bitt jch v l. wol dar an sin, das die stadt wider an den Stift mog kommen, vnd jch wolt die stat woll behalten haben, wer esz nitt verbotten worden van ko. m.

Von nuwen sidung weis ich v l. nitt andersz zu schriben, das der krich im land von Geller wider an gett, vnd jch auent die Burgonschen solten den hertzog van Geller verdriffen, soe wollen se mich verderben vnd min armen lud; vnd der hertzog van Geller hatt dem konig van Kastilien zwo stat wider an gewonnen, vnd er hatt intt Meden II duysent knecht vnd II hondert phert; vnder k. m. lud stellen sich so dorlich an, das ein scand ist, vnd wollen si sich nitt anders anstellen, er moch jn Brabrant auch angewunnen; vnd die Burgunschen ligen vor Wageningen, alsz uch min diner weil sagen soll. Auch soe bid jch v l. sij woll mir vmb ein gut cleyn woll traben phert helfen, das wil ich allzijt vmb v l. verdinen, die God der Almechtich lang zijns sparen woll frolich vnd gesundt. Gescriben jn Duersteden uff sant Peters tag ad Vincula etc., anno XVe vnd VJ.

Frederich bisschoff tu Vtrecht.

Mijnen lieben hern vetter van Trier, inn siner liben hant.
Afschrift.

Deel, A. 419.

Het in dezen brief vermeld afschrift van den brief des bisschops aan Maximiliaan van Oostenrijk luidt als volgt:

CCLXXXI.

Aller durchluchtigster, gross mechtigster konig, allre gnedigster furst vnd here, v k. m^tsyent jn sculdiger gehorsamkeit von mir allzijt mit wijs bereyt, mijn onder thenige, willige dienste alre gnedigster here. Mir zwijmt nit v ko. m^t. hebe noch jn vnuergessener gedechnisse, wie jch die selbe jn eigner persone auch durch manig faltige mijnre scriften habe gnutsam vndrichte jnd furgebracht, was gerechtigkeit mjn kirch von Vtrecht zu der stadt Gronijngen hatt, vnd wie die selbe stadt durch v ko. gnad. vorsaten Romsch keysere vnd konige, loblicher gedechnisse, der gemelten mijnre kerchen von Vtrecht, vmb selickeit willen jr vnd jren nachkomen sielen, mitlichlich gegeuen, jnd die selb mijn kerche, die biss hier zu durch krafft sollichen keyserlichen jnd konichlichen giften ruwiglich jnn gehapt vnd besessen, mit vnder theniger bitte, das v k. m^t. als een bescermer der heyliger kerchen mich daer bij gnedichlich hant haben, vnd sonder recht vss sollicher langer possessie nit vss keben zu lassen etc., vnd wie wel jch mijn vff sollich mijn vnder thenig an ruffen van v ko. gnaden alzijt gnedige antwoert, vnd sonderlich letsch jm belege van Aernheim, habe ontfangen, der ich mich getrost vnd mich hier uff zu nijmant keyns args ader enigs geweltichlichen furnemens gegen mich oder mijn ondersassen vnd zu bewanten han ver- sehen, soe haben doch, wer sollichs vnd auch were alle mijne zijmliche vnd wolle erbietunge rechts des hoechgeboornen fursten mijns oehyems, heren Jorgen, hertzog zu Sachssen etc., haupt- lute vnd regenten jn Vriesslant mit hilff des grauen van Oest-Vrieslant etliche blockhusere mit gewaltiger hant vff mijn Sufs eerde vnd grunt vff geslagen, vnd bestanden die gemelt stadt Gronijngen vss zu hungere, vnd vss mijnre kerchen van Vtricht handen vnder jgen gewalt jn bringen, vnd wie wol jch mijn sollichs met der helff Gots vnd mijnen lantscafft wol hetten moegen keren, als jch das mit recht vnd billicheyf heft thun moegen, habe ich doch alleyn zu eren v ko. m^t. vnd vff der selbegen scriften vnd mandementen, mer deser hebben zu gekommen, (?) sollichs gutlichen lassen ruwen, vnd die tage v ko. gnad. mir gem Hattem thete ansetzen als der gehorsam jn persone gesorcht, auch den vertrigh, daselbs durch v ko. m. gnad. commissarien zwijnschen den obgenanten mijnen vetteren van Sachssen v(nd) mir v(nd) mijnen

lantschafften beteydingt, gutwillichen angenommen vnd zu scriben, so hat doch, wel sollich alle vnd weder v ko. gnade commissareen handlung vnd tractierung vnd angenomenen vertrack daselbs zu Hattem gemacht, der graue von Oest-Vrijslandt, der doch selbs in persone auch ettlich tzeit vff gemelten tage zu Hattem mit gewest is, sonder enige bewarung die vorgemelt mijns Stifs statt Gronijngen mit listikeit jngenommen, die mijnen kirchen von Vtrecht geweltlich vnd vnredlich ontfremdt, vnd zjmmert dar jne ein stark beuestigunge, nach sinen befullen, wellich ich v k. m^t. kleglichen zu erkennen gebe, mit vndertheniger bitte, — dwijll jch mich in desem handel anders nitt dan ein gehoorsamen v gnad. scrifften vnd gebotten han gehalt, auch der gemelt graue sollich sin vnredlich furnemen betreiben hatt, wer vnd weder den tractat durch v ko. gnad. commissarien zu Hattem beteydingt, — v ko m^t. wolle jne tun vnderwijsen vnd dar zu halten, sich der gemelt statt Groningen zu ontslachen vnd die wider zu stellen in handen mijnen kirchen van Vtrecht, mit ruming vnd abtrettung der beuestigung, er dar jne gemacht hat; auch dan des glich der vorgemelt mijn vetter van Sachssen auch wider abtue die blochusere, durch die sinen vff mijns Stiffs eerde vnd grundt offgeslagen, dar vss mijnen vndersassen jemerlichen beschedigt vnd verderft worden sijnt, als jch keynen tziuel trage, uwer ko. gnad. ermessen konne sollich billich vnd behoirlich ist, als der hochwerdich furst, mijn lieber here vnd vetter des eerbisscoff van Trier etc., v ko. m^t. aller gelegentheit hier von clarlichen vnd gruntlichen vnderrichtunge tun wurdet; dem v ko. gnad. sijns aenbrenghens glich mir selbs wolle glauben, vnd sich gegen mir vnd mijnen kirchen von Vtricht hier jne so gnediglich bewijsen, als ich des ein gantz vertruwen habe zu der selben v ko. m^t, die Got Almechtig in gesonder frolichen wofart langzijt gnugsamlich wolle bewaren. Gegeben vff den XXIX^{en} dage in Julio, anno XVe VJ^{to}.

Aen die Ro. ko. mt.

Friderich etc.

Deel, A. 419 verso, 420.

CCLXXXII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake der aanstelling van eenen kameraar bij het collegie van den Lekdijk.

Van Goits gnaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreve van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Wij verstaen, woe dat gij corts geleden capittel gehouden ende sprake gehadt hebben als van enen nyen camerair vp onsen Leckendijck te stellen etc., twelck ons vreemde geeft, aengesien sulx altijt gewoentlick geweest is ende te geschien plege bij ons ende vnsen voirvaderen, dat thent noch achteruolcht ende gehouden worden js. Ende doen dair omme tegenwoerdich aen v scrijuen, guetlijke begerende nyet te mijn versueckende dat gij dair vorder nyet jne en sluten; dan als gij dair vorder sprake op holden willen, ons dat te voeren tlaten weten, soe sullen wij v dan onse meininge dair aff doir onsen raden ofte scrijftlike laten weten, omme dan dair jne nae onder gewoenten ende tot wailuaert van onsen gemenen lande tgeschien laten. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede vpten VIII^{en} dach in Septembrj, anno etc. VJ^{to}.

Get. STROIJAES.

Opsehrift: Den eerbaren vnsen lieuen vrienden, prelaten ende capittelen vnsere vijff goitshusen, ritterschap vnsere Neder Stichts, borgermeistere, scepenen ende raden vnsere stadt ende steden Neder Stichts van Vtrecht.

Deel, A. 421.

CCLXXXIII.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht hunne gedeputeerden bij hem te zenden.

Van Goidts genaden Ffrederick, bisscop tUtrecht, geboeren mercreue van Baden.

Eerbaren, lieuen vrienden. Omme sonderlinghe swere saicken wille ons dagelix voirfallen, wairomme die noidturfte ervoirderet vnser dryen staten gueden raidt jnne te plegen, begeeren wij aen v guetlicken, ghij eenighe vanden treffenlichsten van vnser staten aldair op eenen zeckeren daich alhier bij ons willen senden, omme mit ons jn sulcken saicken helpen raiden ende communicieren, wes tot wailfaert vnser lande ende vndersaten ten besten dienen sall weerden; verlaten wij ons gansselicken. Goid zij met v. Gegeuen vp onsse slote tot Duerstede, den VJ^{ten} daich in Octobrij, anno etc. sexto.

Get. nosz.

Opschrift: Den eerbaren vnssen lieuen vrienden, dekenen ende capittelen vnser vijf goitshuysen, ridderscap vnser Neder Stichts, borgermeestere, scepenen ende raidt vnser stat van Vuytrecht.

Deel, A. 422.

CCLXXXIV.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht; nader en dringend verzoek deswege.

Van Goits gnaden Ffrederick, bisschop tUtrecht, geboeren marcgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Alsoe wij corts geleden aen v doen scriuen hebben mit hegeerten ghij eenighe van v alhier bij ons scicken wolden, omme mit ons in zaken onsen gemeenen landen merkelijke aengaende te communiceren etc., woe dat onse scrijften breeder vermochten, holden wij v innedachtich te wesen; daer op ghij ons ter antwoordt doen, vermits die wege doir dat opbreken aan Wageningen ende anders nyet wail veylich en sijn, dat wij dese saike een weynich vertrecken ende vuytstellen wolden biss ter tijdt, datmen sien oft mercken mochte woe sich die gelegenheyt hieromtrent aenstelde etc., woe dat v scrijften breeder vermochten, hebben wij guetlijke ontfangen, waill verstaen, ende voegen v daer op te weten: alsoe dat thants bij ons te comen die wege waill veylich sijn; ende soe wij dan besorgen, dat in middelen tijden des vertrackes waill wes verrisen mochte, dar men waill op behoorde te versien ende verdacht te wesen, begeeren wij zeer guetlijke, dat ghij mitten alre eersten eenighe van v alhier bij ons deputeren ende schicken willen, omme tsamentlijke jn saken onsen gheemeenen landen merckelijke aengaende ende tot wailuaren van dien mit malkanderen te communiceren ende te helpen raiden; verlaten wij ons des gansselijcke. Onsse Heer God zij mit v. Gegeuen op vnser slote tot Duerstede, vpten XV^{en} dach in Octobrij, anno etc. VJ^{to}.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eerbaren vnser lieuen vrienden, prelaten ende capittelen, vnser vijf goitshuysen, ritterscap vnser Neder Gestichts, borgermeestere, scepenen ende raide vnser stadt van Vtrecht.

Deel, D. 305.

CCLXXXV.

De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht den door hem met overleg der staten van Overijssel ontworpen brief aan de stad Groningen.

Van Goits gnaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Alsoe gij ons laiste v geuoelen ende guetbeduncken ouer gescreuen

hebben, alse aengaende tstück vnser stat Groningen, hebben wij onse lantschappen aen gene zijde der IJsulen ter dachuaert vergadert wesende voir doen holden, die sulcke uwe guetbeduncken noch op dese tijt nyet geraden en dochte, ende dat omme twee redene wille: alse ten yersten, waert sake datmen mitten banne vp onsen oehem van Saxen procedierde, twelck jn onwillen op genoemen solde worden, dat dan onse landen aen gene zijde der IJsulen jn roiff ende brant gestalt solden werden, vermits die knechten aldair ommetrijnt mit groter macht liggen, die men mitten yersten soe nyet wederstaen solde kunnen. Ende ten anderden: weert oick dat die van Groeningen vernemen, soe sij hulp, troist, bijstant ende ene eyntlijke antwoert dair op begerden, dat sij geen ander behulp ofte troist en solden vernemen dan sie mitten banne voir te staen, dat sij dan velicht andere wege soicken mochten, dat onsen Gestichte ende tsant Martijn tot merckelijke affbroke comen solde. Sus is op dese tijt bij vnser lantschappen aen gene sijde der IJsulen voir theste geraden, dat wij aen onse stat Groningen doen scrijuen solden, als gij sien moegen jn copien van onsen brieue aen sie gesant hyer jnne gelacht, dwelcke wij v jnden besten tkennen geuen. Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, vpten XXVII^{en} dach jn Decembrij, anno etc. sexto.

Get. STROJJAES.

Opschrift: Den eerbaeren vnser lieuen vrienden, prelaten, dekenen ende capitelen vnser vijff Goitshusen, ritterschap vnser Stichts binnen Vtrecht wesende, ende borgmeistere, scepenen ende rait vnser stat van Vtrecht.

Deel, A. 423.

Het in dezen brief besloten afschrift van den brief aan de stad Groningen is van dezen inhoud:

CCLXXXVI.

Frederich etc.

Lieue vriende. Soe als ghij ons onlanx verleden op sulcken afscheidt, wij ende die gedeputierden vriende van den staten onser lande vwen geschikten vrienden tot Hattem deden voirhouden, vwe scrifflicke antwort hebben doen toesenden, onder anderen jnneholdende, dat nae dien v nyet moegeelicke en were, die Ommelanden te verlaten sonder merckelicke affbreken ende verkorten uwes rechts, des ghij noch totten seluen landen vastelicke vermeenden te hebben, ende oick sonder onentlicken ende onouerwintlicken schaden ende secker onuermijdelick verderff onser stadt aldair, wair omme ghij van noden sij die verlatinge der voirs. lande te weygeren ende nyet toe te laten wen der tijt toe die selue lande v mijt recht, dair ghij v noch dairtoe verbieden weren, aff gekandt worden, ons dair op noch aenroepende, biddende ende begerende wij mijt onsen staten voirs. soe raiden ende schicken wolden, onse stadt voirs. jn hoerer noede van stonden aen gereddet, geholpen ende tot hoeren rechte ende oirbair, gelicke een andere Stichtsche stadt, verdedingt ende beschermt werde, ende nyet oneerlicke verlaten blijue etc., woe v brieff sulcx breider jnneholdende is, hebben wij gelesen ende te gueder maten verstanden. Wair op, lieue vriende, wij v guetlicke te kennen geuen, dat wij sulcke uwe scrifften ende antwort den staten beider onser lande, woe wail wij onderricht sijnt, ghij hem der maten oick hadden doen scrijuen, te kennen hebben doen geuen, die welcke mijt ons onder anderen ouerlacht hebben, nae de maill ghij nae onse ende der seluer onser staten guetlicker onderwijnsinge ende guetduncken, vmmers die Ommelande, dairtoe sich die Romische ko. m^t. ende dat heylige rijcke gerechticheit toe te hebben vermeten, als uwe geschickte vriende opter dachfaert tot Hattem gehalten genoichsaam gehoert hebben, nyet

afstaen off verlaten willen, dat ons ende onser landschap aen beyden zijden swaer ende lastich wesen solde, v tot beschermnisse der lande voirs. tegens die Ro. ko. mt. ende dat gansse Romische rijcke enijge hulpe off bijstandt te bewijsen. Js dairomme noch onse ende onser landschap raidt ende guetduncken, dat ghij v noch wijselicker hier op willen beraiden, ende v des voirs. Ommelanden noch ontslaen ende die laten volgen, dair die Ro. ko. mt. ende dat heylige rijcke die geordineert ende gestelt hebben, soe willen wij ende onse landschap noch onderstaen enige middele, wege en manyer te vijnden tot uwen vordel, soe voel ons moegelicke wesen sall, gelijcke uwen gedeputierden dat oick tot Hattem van ons ende gedeputierden onser staten voirgegeuen was Oic begeren wij ende onse staten die meerdeel aen deser zijde van v te weten, oft soe quame, dat wij mijt malckanderen ouercomen ende sluyten worden v hulpe ende bijstandt te doen, ende gesijnen worden jn onse stadt Gronijngen te komen tot beschermnisse van v, aldair als ons alsdan van noeden wesen solde aldair jnne ende wt te reysen, off ghij ons ende onse landschap alsdan oick aldair willen jnne laten nae onsen wille, ende soe starck als ons van noeden wesen solde, ende wij bewaert sijn moegen, nae demail nv alrehande volcke bijnnen der seluen onser stadt is. Ende wes v jndien allen gelieuen wil te doen, begeren wij uwe guetlicke beschreuen andtwordt, omme ons ende onse landschap alhier dair nae moegen weten te richten. Gegeuen jn ons sloite Vollehoe, opten XIX^{en} dach jn Septembrj, anno etc. V^{to} (1).

Vnsen lieuen vrienden, borgemeistere, raidt ende gemeenen ghilden onser stat van Gronijngen samentlicken.

Deel, A. 424.

CCLXXXVII.

Willem, graaf van den Berg, en Frederik, graaf van den Berg, gebroeders, aan den bisschop van Utrecht, ter zake van de heerlijkheden van Abkoude, Duurstede en Wijk.

Willem, greue then Berghe, heer then Bijlant etc., jnd Ffrederick, greue vanden Berghe, heer tot Hedell, gebroederen.

Eerbare ind eirsame, wijze ind voirsichtige, lieue vrunde. Alsoe wilner die edele ind wallgebaren onsse lieue heer ind vader, greue vanden Berghe, zeliger gedachten, beerft ind gerechticht is gewest an die herlicheyden van Apkoude, dat vander Sticht van Vtrecht te leene ruert, daer to van Duerstede ind Wijk, dairomme sijne lieffden na volle anden guetlicken verfolghs int leste na doede des eirweerdigen in Goide heren Davidtz van Burgondien, bisschop tot Vtrecht, an vwen eirber ind eirsamheyden guetlicken gescreuen hebben, as wall meer geschiet was; dat sijnen lieffden voirweygeringe geleydtz geschiet weer sijne leene voirg. to ontfangen ind tot sijne gerechticheyt to komen; dairomme an vwe eirber ind eirsamheyden begerende sijne lieffden, id weer voir off inder electie des eirweerdigen hogebaren fursten onsses guedigen lieuen heren van Vtricht nv wesende, ther eyntschap ind tot bescheyde daer mede willen helpen, off die kentlichen noet worde sijne lieffden dringende andere manieren off wege voir te nemen, daer mede hie then sijnen qweme; daerop vwe eirber ind eirsamheyden ter seluer tijt guetlicken ter antwortt geschreuen hebben, dat jn der tegenwoirdiger tijt gij onversien wesende van eynen lantzheer, die saicke nyet wall

(1) Blijkbaar is in het afschrift de dagteekening verkeerdelijk overgenomen, en zal waarschijnlijk moeten zijn XIX September, anno etc. VJ^{to}.

gehandelt en mochte werden, dan na dien ghij ind vwe Sticht bij der graci Goidtz versien solden wesen van eynen toekomenden heren ind bisschop, wolden ghij onss heren ind vaders guetlicken schrijuens gerne indechtich wesen etc., woe wij dit vyt den schrijfften des haluen gegaen allet verstaen hebben. Jnd want wij dan verstaen, dat onsse lieue heer ind vader vursz. sich daerop ind anders vast lange guetlick verleden ind verwacht, ind des doch allet ghene eyntschap noch bescheyt gekregen en hefft, ind nv kortzleden bijnnen jairs na den wille Goidtz Almechtich affliuich worden ind gestoruen is, ind die voirss. gerechticheyt voirt op onss geerfft hefft, hebben wij nv daeromme jn allen guede geschreuen anden eerweirdigen, hogebaren fursten onssen gnedigen lieuen heren, bisschop tot Vtrecht, jnhoilt der affschrijff hijrbijnnen gelacht, dat wij vwen eirber ind eirsamheyden in allen guede to kennen geuen, guetlicken begerende, doch nv also toe willen helpen schicken ind vuegen, dat wij nv tot onsen belenijng ind gerechticheyt voirg. komen mogen, ass sich billich geboirt, willen wij gerne weder verschulden; jnd off onss des nyet wederfaeren en mochte, des wij nijet en verhop en konden, vwen eirber ind eirsamheyden wall mercken, dat ons dan noch die kentlicke noet dringen wolde id onsse mijt anderen wegen off manieren to moeten vorderen ind mannen, ass wij best kunnen solden, des wij doch lieuer verlaeten, ind beth geneyght solden wesen, die guede gonst, die sus lange tusschen den Sticht ind onssen voirailderen gewest is, voirtan to onderhalden, ass wij mit gonsten then onssen komen mochten; jnd waer to wij onss des jnden besten verlaeten sullen, begeeren wij guetlicken onss weder to willen doen schrijuen bij desen baede, die selue vwe eirber ind eirsamheyden, die Got Almechtich walfarende moet bewaeren. Gescreuen onder onss eyns secreet, opten naesten saterdages naden heiligen Derthien dagh, anno etc. septimo.

Opschrift: Den eirberen ind eirsamen, wijzen ind voirsichtigen burgermeystere, schepenen ind raet der stat van Vtrecht, onssen lieuen vrunden.

Deel, D. 308.

Affschrijff.

Eerwerdige, hogebaeren furst, gnedige, lieue heer. Wij en twijuelen nyet vwe genaden en hebben waill gehoirt, wo wilner die edele ind wailgebaeren onse liene her ind vader, greue vanden Berghe, zeliger gedachten, van bloets wegen beerfft ind gerechticht is gewest an die heerlicheiden van Apkoude, Duerstede ind Wijck, ind want dan sijne lieffden na den wille Goitz Almechtich bijnnen jairs affliuich worden ind gestoruen sijn, nu sulx voirt vp ons geerft hebben, ind die heerlicheit van Apkoude dan van vwen gnaden ind uwer gnaden Sticht to leen ruert, ind wij gerne dat vurg. leen ind anders an vwe gnaden versuecken, ind mit Duerstede ind Wijck oick gerne to bescheide gehulpen sijn solden, bidden wij bedienstlicken, dat vwen gelieuen will ons mit Apkoude ind anders, wij van vwer gnaden Sticht halden, to beleenen, ind oick ons tot onsser gerechticheit van Duerstede ind Wijck to laten komen, ind ons dair op geleyde ind veylicheit geuen ind des eyn geboirlick schijn bij desen bade doen seynden willen, dair op wij beyde off onsser eyn sich bij vwen gnaden fuegen ind tot onsser belenijng ind gerechticheit vurg. komen mogen; dat wijllen wij vwen gnaden altijt gerne weder aff verdienen, ind wairto wij ons des inden besten verlaten sullen, bidden wij bedienstlicken ons weder to willen doen schrijuen bij desen bade vwe gnade, dier Got Almechtich frolich ind gesont ommermer moit bewaeren. Gescreuen vnder onsser eyns secreet, vp vrijdage post Ephemias diu., anno Domini etc., septimo.

Deel, D. 309.

CCLXXXVIII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van den opbrengst der gelden tot betaling van het verschuldigde aan den hertog van Kleef.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren merggreue van Baden.

Eerbare, lieue vrunde. V scrijuen ons nv gedaen, onder anderen beroerende, alsoe men arbeidende geweest is jnder saken van Cleue, daer toe wij ons guetwillich gemaict ende v tot meer stonden bij onsen raiden ende anders hadden laten blijken, wes bij v den staten jn desen ende opten pennijnck daer toe te vijnden ouercomen worde, souden wij daer toe guet gehoir geuende worden, ende die hant daer aen houden, ende sijn soe dicwill hier op vergadert geweest, omme guede wege tot desen te vijnden, ende soe gij dan beduchtende zijn, die sake vorder verlopen mochte tot last ende schade onses gemeenen lants, sijn gij nv bij malcanderen geweest, omme te ramen ende te ordineren, wes men den maerschalck van Cleue doer vnse neuen van Montffort ter antworde doen soude, alse dat onse neue voers. hopende ende meynende vnse steden Vtrecht ende Amersfort daer toe te willigen, dat zij tot sekeren termijuen besorgen ende betalen solden alle gout ende siluere ende geleende penningen, soe die jnden schultbrieuen benoempt staen, ende daer toe, all weert dat die brieue nyet meer en houden dan een jaer renten vanden geleenden penningen, dat sij nochtans omme alle vrientscap te onderhouden, oick betalen solden alle renthen vanden verleden jaeren vanden penningen voirs; ende jndien dan op sulck onses neuen van Montfforts scrijuen aenden voers. maerschalck vnse oehem van Cleue behoer gaue, dat men alsdan enen dach beteykenen solde op behoirlijke plaetsen, omme daer june te sluten, dair van men die penningen vijnden solde, bij ons ende den staten op tgemene lant op die behoirlichste maniere ende minste schade, begeerende hier van onse guetduncken, woe dat v scrijfte breder vermoegen, hebben wij gelesen, waill verstaen ende voegen v daer op te weten: als dat waer is, gelijk v scrijften dat vermoegen, dat wij enigen uwen gedeputierden alhier jnder voers. saken bij ons geweest zijn, ende v oick doir onse raide jnt generall capittell dickwijll voer doen geuen hebben, dat wij die hant daer ane holden wolden, tgene hier jnne eendrachtelijken bij vnser drien staten belieft worde, omme verderff onser lande te vermijden, zijnen voertgang hebben mochte, dan verstaen die raminge nv bij v geschiet soude wesen, ende ons toegescreuen hebben nyet mit wille ende eendrachticheyt onser staten toe gegaen soude zijn, mer enige totter voers. raminge nyet geneigt wesende mit dreigementen ende onbehoirlijke manieren toegebracht sijn, sulx mede te belieuen, twelck ons zeer mishaget, ende will ons oick nyet behoeren ouer den genen daer toe mit sulcke manieren als voirs. toegebracht sijn tselue te belieueene ofte toe te latene, want wij altijt hebben laten luden, dat wij nyemant daer toe dringen kunden jn desen wes ouer te geuen, sonder tgene sij mit hoeren vrijen wille doende worden. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen vp vnser sloote tot Duersteden, vpten XXIIII^{en} dach in Ffebruario, anno etc. septimo.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eerbaeren, vnser lieuen vrienden, prelaten, dekenen ende capittulen vnser vijf gotshuisen, ridderscap, stadt ende steden vnser Neder Stichts van Utrecht.

Deel, A. 428.

CCLXXXIX.

Hendrik Penninek aan Ludolf van Veen, domdeken, ter zake van de schuldvordering van den hertog van Kleef, ten laste der steden Utrecht en Amersfoort.

Post debitam commendationem. Video, preceptor colendissime, quod frustra litus aramus, quia

Traiecten. in viam rectam ducere non valemus, id quod nunc offerunt ante dies plures obtulerunt, sed non voluit dominus noster illustrissimus huiusmodi oblatione contentari, verum exposui principi nostro ea, que vestra dignitas michi significauit, super quibus sua celsitudo ducalis proprijs scriptis respondet ac mentem suam in hoc negotio declarat, quemadmodum ex eisdem scriptis vestra dignitas plane intelliget, etsi in eandem Traiecten. ac Amorsforden. consentire noluerint. Vereor quod omnem operam, quam huic rei impendere possumus, perdemus, neque persuadere vellem, quod dignitas vestra de cetero pro concordia seu antiqua amicitia reparanda laboraret, poterit aliquin dominus noster illustrissimus medijs alijs suum debitum consequi. Hijs valeat vestra dignitas felicissime michi vti suo semper precipiendo. Ex Cluis, sexta Martij, anno etc. septimo.

Vestre paternitatis deditissimus Henricus Pennijnck etc.,

Get. HENRICUS PENINCK, MANU PROPRIA.

Opschrift: Venerabili et egregio viro, magistro Ludolpho de Veno, vtriusque juris doctori, ecclesie Traiectensis decano et suo preceptorj plurimum honorando.

Deel, D. 312.

CCXC.

Johan, hertog van Kleef, aan Ludolf van Veen, domdeken, ter dier zake.

Johann, hertough van Cleue, greue vanden Marcke ind vann Katzenellenbogen etc.

Werdige, lieue, andechtige. Vwe schrift nu an den eirberen onsen lieuen rait ind getruwen hern Henrick Pennijnek, doctor, onsen cantzeler etc. gedain, berurende die gebreken der schulden haluen tuschen ons, die van Vtricht ind Aemmersfoirt, heuet ons dieselue onse cantzeler nu to kennen gegeuen, ind dancken v uwes arbeytz ind vlijtz gij dair inne nu ind to meir maelen menichuoldich angekiert hebben, ind sijn geneight sulx wederomb mijt gnaden tegen v to sijnen tijden erkennen. So gij dan schriuen, dat die van Vtrecht ind oere medegedelinghe willen sijn ons onse sijlueren ind golt wederomb to geuen, ind dairtoe die geleende pennijngen mijt eynen jair hantgeltz ind nijt vorder, jnd gij doch vermoeden, sij ons dat hantgelt bis an desen daighe villicht durch onderrichtingh betaelen sullen etc., kunnen wij dair vyt nijt anders vermercken dan die van Vtricht oere segele, brieue ind hoigelaefften der maiten gegeuen gentslich to rugh stellen ind der nijt naegain willen, moeten wij dat der tijd beuelen. Ghij hebben hijr beuoeren van onsen geschickten reden ind frunden onser voirster meynonge vp der dachfart tot Bredae waill verstein, ind ons oick nijt en twieuel v datselue durch onsen raet ind cantzeler vurg. naederhant int lange waill verclairt ind auergeschreuen worden is, dair wij dat oick noch bij laiten, wolden waill dieselue van Vtricht ind Aemmersfoirt in oeren onbillichen vernemen sich anders onderrichten lieten, doch weir dat ommer omb duysent gulden to doin, wolden wij ons onsen neuen van Montfoirt ind v ther eren, so men deshaluen to daige queme, waill temelichen ind geboirlichen vijnden laiten; datselue wij v in allen gueden alsoe to kennen geuen. Gegeuen tot Cleue, vp satersdach nae den sonnendach Remiscere, anno etc. septimo.

Opschrift: Den werdigen, vnsen lieuen, andechtigen heren Ludolph vanden Venne, doctoir in beyden rechten, deken tot Vtricht etc.

Deel, D. 313.

CCXCI.

Gerrit Wou, klokkengieter te Kampen, aan het kapittel van den Dom te Utrecht ter zake van geleverde klokken.

Mijnen dyenst toe voeren, erwerdijge ende voersijchtijge lyeve heren. Vwer erwerdijcheyt

gelyeft to weten, alsoe v erwerdijcheyden mij lestleden geschreven heben, dat ick self daer komen soude om toe besyen ende toe hoeren enijge schelijnge dye aen enijge kloeken sijn soude, soe dat sij nyet en souden sijn naer onsen vorwarden, als daer af gemackt sijn. Jek en hoep nyet, bij der hollepen Gades, dat daer enijge gebreken in sijn daer sij strafber om wesen sullen, of sij moeten sijch anders verandert hebben, dan sij laets waren, doe ick daer was; weer dat wael alsoe dat daer enijch gebreck in weer, daer ick nyet vol in doen en mochte, ick en soude dat nyet laten, ick en soude dat erwerdijge kapijttel daer in toe vreden stellen, al soude mij dat voel kosten, meer ick en haep nyet, bijder hollepen Gades, dat dye gebreken soe groot sijn alst van somijgen gemackt wort. Jek soude lange bij v eerwerdijcheyden gewest hebben, dan om der onveylichey, wijl en heb ick nyet dorven reysen ende noch en doe, eer dye dijngen in den lande een ander gestalt hebben, ende ick en kan, weet Got, mijn geelt nyet ontberen; het dunck mij oeck een onbehoerlijk dijck sijn, al weer dat saeck dat daer van summijge kloeken enijch mijsagen weer, dat men mij daer om al mijn gelt van al den kloeken onthalden solde, want ick en heb noch nyet enen stuver ontfangen van al dye XIII kloeken van loen ende onkosten, dye daer op gegaen sijn, dye zeer groot sijn geweest, als al man wael gesyen heeft. Sus, eerwerdijge, lyeve heren, want ick self nyet komen en mach van groeter sorgen ende anxt wegen, soe seynde ick v mijn huysvrouw mijt Johan Bredae, onser stat sekertaryus, ende bijd zeer vryendelijken, dat gij mijn gelt seynden wijlt; heb dij enijge schelijnge daer gij moegelijcken nyet mede toe vreden en wijlt sijn, halt twe of drye of vyer hondert hartoch Phlijps gul. in hent, ter tijt dat ick veylich reysen mach, ick sal dan ter stunt, mijt der holpen Gods, nae alle bescheyde elck onverkort bij v eerwerdijcheyt kommen ende stellen v toe vreden mijt voldoen sonder twijvel. Ersame, lyeve heren, wijlt ommers dat beste doen, want dat is mij soer gelt geworden, mijn verdienst is daer seer kleyn aen; wosten v lyeften die waerheyte daer van, dat solde v wonder hebben, want dye kosten sijn toe groot geweest, dye daer op gegaen sijn. Hyer mede sijt Got bevolen. Geschreven in Kampen, des dijnxdages voer half Vasten, anno etc. XV. ende seeven.

Gerijt van Wou, kloekgyeter, v willijge dyenre.

Opschrift: Dye erwerdijge, voersijchtijge, wisse heren, doemdecken ende kapijttel der kerken ten Doem tUtrecht, mijn bijsonder lyeve heren.

Deel, D. 314.

CCXCII.

Everard van der Mark, bisschop van Ludik, stelt Frederik, heer van IJsselstein, tot zijn' raad aan, tegen eene jaarlijksche bezoldiging van 100 gouden Rijns g.

Copie.

Erard vander March, bijder ghenaden Gots busscop tot Ludick, hertoge tot Bullon, greue tot Loen etc., doen te weten enen ijgheliken, dat wij wt sonderlinghen redenen ons dair toe bewegende, anmerckende den menichfuldighen dienst, die der edel ende wailgheboren onse lieue neue, here Frederick van Egmond, greue tot Bueren ende Leerdam, here tot IJsselsteyn etc., onsen vurvaders zeliger ghedachtenisse, heren Lodewich van Bourbon ende Johan van Hoerne, buscopen ende onsen Stijft van Ludick vurtijts ghedaen ende bewesen heeft, betwren dat hij ons ende onsen Stijft vurs. noch doen sall, hebben den seluen heeren nv angenomen ende annemen mit desen vur onsen rait ende huysghesjinne, omme ons ende onsen Stijft betsten van nv vort an te doene ende ergsten te warnen, ende voerts te doene all dat een goet getrwe man ende rait sculdich es te doene, ende ons te dienen, doch op onsen cost, soe wanneer wij hem des sullen doen angesinnen,

in allen behoerliken saken, behaluen ende vuytgescheiden alleyn die ghenen, die der Ro. ko. maiestat, sijne ko. ma^{ts}. kinderen ende des hogheboren fursten heren Wilhem, hertoge tot Gulick etc., ende houre genaden landen ende ondersaten aengaen; ende des sullen wij dem vurs. heren Frederick, soe lange hij onse man wesen sall, alle jaer doen geuen ende betalen de somme van hondert golde korfursters Rijns gulden, of die werde daer voer, ende vier ponchons wijns van Chieure, dor of all soe goet, in sijnen vrij ende zeker behalt binnen der stat Endouen, doe van der irste dach der betalinghen vallen ende verschijnen sall half Remigij nestkomende ende half te Lichtmisse daer nae volgende, ende soe voert van jaer te jaer, soe langhe hij onsen man sijn soll als vurs. is; ende hier op hebben wij vanden vurs. onsen neue Frederick den behoerliken eedt ontfangen. In oirkonde der waerheyte soe hebben wij onsen handteyken hier onder ghesat ende onsen segel secreet doen hangen an desen brief, die gegeuen is in onser stat Breda, des veertijnden dachs vander maent Marcij, inden jaren ons Heren dusent vieffhondert ende seuen, stil ons geistlicks hoffs van Ludick.

Volgens een gelijktijdig afschrift, berustende onder de papieren van het voormalig archief van Buren.

CCXCIII.

Koenraad, bisschop van Munster, aan de 5 kapittelen en aan de stad Utrecht, houdende verzoek tot het doen van beden in het Sticht, ten behoeve der minrebroedersorde van Keulen.

Conrait, van Godes genaden bisschop to Munster, vnde administrator der kercken to Osenbrugge.

Werdigen, erberen vnde ersamen, guden frunde. Jegenwordige de erber vnde geistlige, vnse leue andechtige mester Wesselus van Munster, minister fratrum ordinis minorum prouincie Coloniensis, heff vns als conseruatori ores ordens tkennen geuen, wo ein vnde sijnen broderen van dem erwerdigen in Gode hogebornen fursten vnser besunder leuen broder vnde neuen, heren Ffredericke bisschop to Vtrecht, geboeren marggreuen van Baden etc., jndracht geschee oren almijsen in sijner Ieffden Stichte to bidden, tegen orer olde gewonte, besitt vnde priuilegien ende van den hilligen stole to Rome gegeuen, zo gij forder van em wall vernemen werden. Is dar vmme, vth sijnen anfallende vnde doch vth sunderliger guder toneginge wij to eren orden dragen, vnse guetlike beger, gij vns to gefallen em vnde sijnen orden, dor jdt stede mach hebben, forderlick vnde gutgunstich willen sijn, vnbehindert mogen gestadet werden tou ghennen, se van den hilligen stole to Rome mede berechtiget sijn vnde bess her to ock gebruket hebben, vpt wij als eyn conseruator der wegen ores forderen anfallens verdragen bliuen, vnde se vnser bede schrift mogen geneten. Dat verschulde wij in gelijken vnde mereren vmme juw gerne weder. Gegeuen tou Sassenberge, des dinxedages na dem sundage Judica, anno Domini XVe septimo.

Opschrift: Den werdigen, erberen vnde ersamen, vnser guden frunden, domdeken vnde capittellen der kercken, borgermesteren vnde rade der stad Vtrecht.

Deel, D. 315.

CCXCIV.

De bisschop van Utrecht stelt aan de 3 staten van Utrecht voor, om hunne gedeputeerden te zamen met de zijnen te doen vertrekken naar de aanstaande dagvaard in de zaak der stad Groningen.

Van Goits gnaden Frederick, bisschop to Utrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Alsoe wij op stuck vnser stat Groningen, beroerende enen van ons

tot costents schicken sullen, verstaen wij van onsen reden ten capittell aldair geweest sijn, bij v ouercomen is, oick enen mitten seluen wij ten voirs. dage schicken sullen te ordinieren ende te schicken, dair van wij v hoichlijke dancken. Ende soe dan die dach tot costents vpten XV^{en} dach in Meye toecomende wesu sall, hebben wij ouerlacht, dat die sake geen lang vertoch lijden mach, ende ons dair nae gestalt mit peerde ende anders dair toe dienende, dat die gene van onser wegen reysen sall, nv en maendage toecomende guets tijt van dair reysen sall. Dus begeren wij aen v zeer guetlijke, dat gij den genen, die van uwer wegen ten voirs. dage reysen sall, dair en tegens oick mit peerden ende anders rede maken, op dat sij dan tsamen moegen reysen. Verlaten wij ons des tot v ganselijke. Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, vpten XXIIJ^{en} dach in Aprille, anno etc. VIJ^o.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eerbaeren vnsen lieuen vrienden, prelaten, dekenen ende capittelen vnser vijf goits husen, ritterschap vnses lants, thants bijnnen Vtrecht wesende, burgermeistere, scepenen ende raidt vnser stat van Vtrecht.

Deel, B. 247.

CCXCV.

Gerrit Wou, klokkengieter van Kampen, aan het kapittel van den Dom, ter zake der geleverde klokken.

Jhesus.

Mijnen dyenst toe voeren, erwerdijge wijsse lyeve heren. Also v werdijchheyden mij lest mael toe gescreven hebben, dat ick v lyeften solde een maent toe voren solde beteykenen laten, als oick wolde kommen om dye overleverijnghe van den klokken toe wijllen doen; daer op sullen v erwerdijge lyeften ter antwort weten: dat ick selfs nyet gekomen en kon om voel reden, dye toe voel weren toe schrijven, doch om der onveylijcheyt wijl, ende oick dat ick van stunden aen oest west reysen moet toe Luybijck ende anders, dair ick voel werx aen heb genomen toe maken. Soe mij dan den tijt lanck valt toe verwachten, soe sal mijn lyeve huysvrou, of Got wijlt, bij v toe Wttrecht kommen omtrent onsen Lyeven Vrouwen dach Assomcio, of twe of drye dage daer nae, sonder noetsaken; soe begeer ick vrydelijken op v eerwerdijchheyden daer tegen wijllen schijcken alsullijke meysters, dye des verstant hebben of guede mannen, dye dye klokken besyen ende hoeren. In dyen ick mijnre vorwerden nyet genoch gedaen en hebben, ende enijge klokken weren, als ick nyet en haep, dan mij sij guet vijnden, sal men daer soe voel voer in halde als redelijck is ter tijt ick vol gedaen heb; ende bijd vrydelijken v werdijcheyden doch aen wijllen syen, dat ick van al dye klokken van meysterloen noch enijge kosten, dye daer om gedaen sijn, nijt enen penck ontfangen en heb, ende mijns geldes grotelijken toe doen heb; soe en wijlt doch mijn huysvrou nyet al heel ongetroest van v erwerdijgheyden scheyden laten. Js enijge schelijnghe tussen vwer werdijchheyden ende mij, als ick, God geve, mijt lyeve bij v lyeften kommen mach, sal ick mij sunder twijvel mijt allen reden mijt v erwerdijcheyden wael verdragen, ende betrou v erwerdijcheyden dat hyer in toe wijllen doen, dat ken Got, dye v allen in zelijgheyd wijl bewaren. Geschreven in Kampen, op sunte Peter en Pouwels avont, anno XVe ende seeven.

Gerijt van Wou, clockgyeter,
v wijllijge dylene ende guede vryent.

Opschrift: Den erwerdijge, wijsse, voersijchtijge heren, doemdeken ende kapijttel der kerken ten Doem tWtrecht mijn bijsunder lyeve v.....

Deel B., 248.

CCXCVI.

De bisschop van Utrecht aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter zake der schuldvoering van den hertog van Kleef.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren merggreue van Baden.

Eerbaere, lieue vriende. Uwe schrijften mit jnnegelachter copien, als vnse stadt Utrecht aen vnser oehem van Cleue ende zijne lyeffden dairop wederomme aen v doen schrijuen hebben beroerende de schultvordering des voirs. vnser oehems, hebben wij guetlicke vntfangen ende waill verstaen. Soe laten wij v weten, dat vnse bewegen in deser saicke, omme die penninge op geboert the werden in vnser stadt Wijck, nyet hercompt omme eenige schrijfte, die vnse voirs. stad Vtrecht roert, gekomen the wesen vuten houe van Cleue, als dat vnse oehem van Cleue mijn boerende solde wesen dan X^m gulden nae luyde der schrijften vnser stadt Vtrecht voirs.; dan vnse bewegen is alleenigen in deser saicke geweest, — alsoe vnse vnderssaten ende jngesetene vnser landts nae uwen ende anderen vnser staten guetduncken betalen sullen, dair toe wij oick bij hoiren guetduncken vnse consent gedaen hebben, — dat vnse voers. vnderssaten mit eener betalinge vrij ende quyt wesen ende niet voerder belast werden solden anderwerue ofte derdewerue the betalen, alst in voertijden well geschiet is geweest; niet themijn, indien dat gij mitten anderen vnser staten yemants daer bij schicken willen, omme the sien dat alle dinck geboirlijke geschien zall, dair wij oick guet voir willen wesen, hebben wij des een guet benuegen. Ende oft hier en bouen, als gij roeren, enich voerder verloip geschiede, moege gij waill mercken, dat bij vns sulcx nyet toekomen zall, want wij omme sulcx verloep te verhueden beliefft hebben nae vnser staten guetduncken, dat vnse schamele vnderssaten, de des nyet schuldigh sijnnen, de penninge betalen zullen. Ende want wij vnser raiden in merckelijken anderen vnser geschafte noetlicken te doen hebben, en wil vns nyet gelegen sijn, sij int toekomende generaell capittell the senden. Gheuen v dairomme vnse meuinge inden besten tkennen. Got zij mit v. Gegeuen vp vnser slote tot Duersteden, vpten XXI^{en} dach in Augusto, anno etc. septimo.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaeren vnser lieuen vrienden, prelaten, dekenen ende capittelen vnser vijff goidtshuyssen binnen vnser stadt Vtrecht.

Deel, A. 430.

Het afschrift van den brief van de stad Utrecht aan Hendrik Penninck en verdere raden van den hertog van Kleef, luidt als volgt:

CCXCVII.

Werdigen, vroemen ende voirsichtigen heren, heren Henrick Penninck, doctoer, cantzeler, ende andere rede des hogebaeren fursten, tshertogen van Cleue, onlanx tot Antwerpen ter dachvaer geweest, onsen lieuen heeren ende gueden frunden.

Werdige, vroeme, voirsichtige heeren ende guede frunde. Onse gedeputierde raitsvrunde, die onlanx tAntwerpen bij vwen liefden ter dachvaert sijn geweest, doen vns verstaen, dat zij bij mijn her den doemden tUtrecht geweest sijn, verhorende enen brief van vwen weerdicheyden ten zijne liefden ende den seluen gedeputierden gescreuen, jn welcken brief vwe liefden vermaninge doen, bijnnen den benoemden tijt van acht daegen in onsen laisten schrijften geen vorder antwoerde ontfangen te hebben, ruerende den verdraege int affsceyden tAntwerpen mit malcanderen genoemen, mit meer woerden in vwer liefden brief voerder vertogen. Alsoe dan vwe liefden hegerende sijn die meyninge van desen claerlick ouer gescreuen te worden, ist waer, dat wij benugen gehad hebben vpten verdrage bouen

gescreuen, ende dairomme wij veruolgh gedaen hebben die betalinge vanden benoemden penningen wtgeset te worden bij mijnen gen. heer van Vtrecht ende zijne gen. staten, die oick alsoe dairbij wtgeset sijn, mer duer zekere spraeke ende faem, die alhier gespreyt worden, die ons gemoeften van enigen, die tot desen niet zeer willich en zijn geweest, ende bij desen zich meer onwillich maeken, als datter schriften gesten ist (?) gecomen waeren vten huysse van Cleue, ludende, dat mijn gen. heer van Cleue vanden benoemden pen. onder X^m gulden boeren solde, van welcken schriften ons zeer vervremt, ende daer duer indracht ende twist verrijsen, van tot wat plaetsen men die wtgesette pen. boeren solde, ende daer jnne gesocht worde, dat men die boeren solde tot anderen plaetzszen dan daer men in gelicken wtsettinge die gelden pleech te boeren, soe dat bij deser indracht vanden scriuen vten houe voirs., ende dat men dairomme die pen. tot ongewoentlichen plaetsen gerne boeren solde, wij belet zijn vnse antworde bijnnen der tijt bouenger. ouer te zeynden; niet te mijn zijn wij genegen dat verdragen vurs. gehelike te volcomen na allen onsen vermogen, ende willen dairomme bearbeyden om tselue ter gueder wtdracht gevordert te worden, om die alde guede vruntschap mit mijnen gen. heer, den huse ende onderzaten van Cleue vortae in alre billicheit te onderhouden. Twelck wij inden besten verkundigen ende laten weten den seluen vwen verdigen ende voirsichtigen liefden, die God behueden wil zelich ende gesont. Gescreuen des vrijdages na Suute Peters dach ad vincula, anno etc. septimo.

Die stat van Vtrecht.

Collationata et auscultata est hec presens copia per me, Johannem dArnhem, sacra imperiali auctoritate notarium, et concordat de verbo ad verbum cum suo vero originali, quod protestor hac scriptura manus mee proprie.

Deel, B. 249.

CCXCVIII.

Johan, hertog van Kleef, aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter dier zake.

Johann, hertough van Cleue, greue vander Marcke ind vann Katzenellenboigen etc.

Werdige ind eirbere lieue, andechtigen. Wij hebn onlanx, mijt naemen ombtrint Paesschen vurleden, durch uwer sunderlinger begerten auermitz uwen geschickten op uwen credentie brieuen tertijt an ons gedain, ind v ter eren vns gegeuen ind guetwillich vinden laiten in eynen middell ind verdraege der schult ind gebrecken haluen, tuschen ons ind den steden van Vtricht ind Aemersfoirt, des men dan auermitz etligen frunden to beyden zijden vorder in guetlicher schriften ind dair nae voirt tot Antworpen to daige gekomen, dair breyder van desen verdraege tractiert worden is; jnd woe wall men der sommen, als myt naemen vp ylfduysent golde Rijn-sche gulden, verdraegen was, js dan noch inden afscheitz ind verdraechs cedulen tot Anworpen etlige twyst geuallen, welke twyst kortz dair nae die van Vtricht affgeschreuen hebn, alsoe dat men to beyden zijden der verdrachs cedulen eyn benuegen had, ind der voirt to achteruolgen solden dieselue van Vtricht onsen reden in deser saicken arbeydende bijnnen acht daighen nae sulcher vurg. toeschrift die meynonge vorder hebn auergeschreuen, dat sich dan ombtrint die XIIIJ daighe vertoege, alsoe dat onse rede vurg. der vurg. schriften anden geschickten frunden, van wegen die van Vtricht ind Aemersfoirt tot Antworpen gewest, vermaeninge deden. So is oen dairop van den van Vtricht nu am lesten eyn antwort gekomen, als dat in middeler tijt schrift vit vnser haeue gekomen weir, dat wij nijt meir dan onder die X^m gulden hebn ind boeren solden, mijt wyederen antoegen, so uwe werden ind eirberheiden in copien hijr inne gelacht vorder syen moegen. Ende konnen wij ons sulcher schrift nijt verstain; konnen oick

dair vyt nijt vermercken, wer sij onse rede off oere geschickte vriende dair mede besmadden sullen willen; wij geuen gestant in desen onsen brieue, dat vns van vnsen reden vurg. is angebracht worden, dat wij die XI^m gulden vurg. hebn solden; js dair vorder in bededinght, des hebn wij geyn weten, dan vns will nijt anders beduncken, dan die van Vtricht hijr mede, so sij gewoentlick sijn, oere beheyndicheit gebruycken ind voirt vertreck ind vytwege sueken willen, nu sij onse vterste meynonge in deser saicken gehoirt heb; doch, woe dem allet ons en sal dit selue nyet erren noch behijnderen nu den nijt naegegain werde, wij sijn onser segele ind brieue noch vnuertegen. Geuen v dese gestalt in allen gueden to kennen, omb des eyntlich eyn weten to hebn, ind besunder so dese hendelinge ind scheidinge durch uwer begerten ind v ther eren angegain worden is. Wij begeren oick, dat ons die ghoene genoempt off auergeschreuen moegen werden, die die schrifft vyt onsen haecue solden hebn gain laitien, als dat wij onder X^m gulden hebn solden, gelijk vurg. steyt; wij solden ons mijtten seluen in straiiffingh bewiesen ast geboirt, jnd off nu durch ons, ader ijmantz van onser wegen, tegen die van Vtricht ind Amersfoirt deser saicken haluen wes wurde vurgenaemen, dat gij deser onser schrifft dan eyn gedencken hebn willen. Doch omb vorder mayenisse, last ind onwille to verhueden, begeren wij mijt desen haeden clair ind onbedeckt to weten, wat vp den vurg. verdraege die vyterste meynonge sij. Gegeuen tot Cleue, vp donrestach St. Laurentij, anno etc. septimo.

Get. JOHAN.

Opschrift: Denn werdigen ind eirberen vnser lieuen, andechtigen prelaten
vund capitulen der vijf goitshuysen binnen Vtrecht.

Deel, B. 250.

CCXCIX.

De stad Hoorn verzoekt aan het kapittel van den Dom te Utrecht, na een omstandig verhaal van de gedragingen van Claes Veersz., de vordering tegen de landlieden van het dorp Zwaag voor den wereldlijken regter, alsmede die tegen Claes Veersz., voor den deken van West-Friesland te brengen.

Eerwaardige, voirsienige ende vromen heren, wij gebieden ons mit alle onderdanicheyt tuwairts, ende laten uwer lyeften weten: hoe dat tot onser kennisse gecomen is, dat enen, geheten heer Claes Veersz., geprocedeert ende sekere rechtuorderinge gedaen ende gehantiert heeft op enige personen, wonende jnden dorpe van Zwaech onder onse juredixie gelegen; wair omme, vermogende heren, wij uwer lyeften laten weten, hoe dat de voirs. heer Claes Veersz. zoen geboren is vuyten dorpe van Zwaech, soe is wair, dat de voirs. heer Claes gecomen is jn Zwaech bij sijn broder ende andere sine magen ende vrunden, ende heeft dair voir die arme groue land luyden geseit ende op gegeuen van zijn grote ontsich ende macht, seggende hem seluer die eerste cappellaen te wesen van onsen alre genadichsten coninck, ende dat die cancellier noch die heren jnden hogen raet nyet anders wijsen noch doen en souden dan hem en belyefde; ende de selfde seyde voirt, »soe als ick v hoeft ben, soe ben ic van Goids wegen sculdich voir v te spreekken ende v ende v rechten te bescermen, ende ghij hebt een hantuesten ende priuilegie, jnhoude ende verclarende dat ghij sculdich sijt te hebben te Hoorn een burgermeester ende twee scepenen, ende ic weet v hier toe te helpen, ende verseker v, dat het alsoe wesen sal,» mit veel breder woirden, die men al nyet scrijuen en mach; concludendo, soe heeft hij dese scamele landluyden geinduceert ende daer toe gebrocht, dat sij mit hem verbonden sijn dat hij se helpen soude, gelijk voirs. staet. Soe is waer, dat de voirs. heer Claes Veersz. heeft die ouwe hantuesten vuyt Zwaech genomen, en heeft een confirmacie vercregen, dat onse k. m. heeft geconfirmeert ende geraetifeert dat priuilegie, dat sij dat hebben ende gebruycken souden jn sulcken scijsne als sij dat tot desen

dage toe gedaen hadden, ende alsoe die van Swaech meenden dese confirmacie aldus te gebruycken, soe hebben wij vander stede wegen van Hoirn ons hier tegen geopiseert, ende is in een grote pleyte gecomen, die grote penningen gecost heeft, ende was wel gesien, dat vuyt dat werck een nyev Kaessenbroet gesproten soude hebben; want heer Claes Veersz. seyde tot alle plaetsen ende steden, dat die burgermr. van Hoirn, die dorpen onder hem luyden gelegen, soe scandelijcken scatten, dat het nyet te seggen en was; ende seyde voert, »ic verseker v dat die burgermeesteren van Hoirn v restitucie doen sullen ende het sal bij duysenden wesen,» ende dat saet wordt voert gesait in alle die dorpen, gelegen onder die stede van Hoirn. Ende want een communitie altijd lichtelijcken op die beenen gebrocht sijn, ende van natuyren gaerne tegens die regieres sijn, soe was dit een werck om die gemeente op ter loep te brengen. Nu soe is waer, dat die burgermr. van Hoirn die pleyte tegens die van Zwaech ende heer Claes Veerszoen als solisiterer van Zwaech gewonnen hebben mit alle die costen, welcke pleyt die van Zwaech wel gecost heeft verre bouen die duysent gulden; ende nu is wair, dat heer Claes ende Pieter Veers. sijn broder dese penningen ontfangen heeft ende nye rekeninge gedaen wair hij die geemploijeert of gelaten heeft, ende begeren dat hij come ende doe rekeninge ende reliqua, als dat behoert. Sus, vermogende heren, soe bidden wij oitmoedelijcken uwer wijsheit ende rechtuaerdicheit, dat ghij dese arme land luyden op hair vrije voeten setten wilt, gelijk als dat behoert; want dese personen wairlijk sijn ende dese penningen vuyt een wairlijke saicke ende vuyt een pleyte comen, sus soe behoert dese saecke wairlijk berecht te wesen, want al wair die saecke geestelijcken, twelck neen, soe ist nochtan onduchtelijck, want men noch beuinden sal hoe dat instrument gecomen is; voirt soe sijn wij gepriuiligeert, dat men ons nyet verdagen en sal mit genen geestelijcken recht ter eerster instanci dan voer onse seenstoel, welcke artikel ende priuilegie wij gebruyct hebben, soe dat geen memorij van menschen ter contrarie gedencken en mach. Voirt soe hebben dese arme land luyden van die daginge nyet geweten noch tot hare kennisse nyet gecomen, ende nyemant en mach jn scade comen sonder weet, ende dat men dat nijmmer meer mit die wairheit beuinden sal, dat sij vander daginge yet geweten hebben. Voirt soe is wair, doe meester Otto, deecken van West-Urieslant, dese saecke tot sijnre kennisse gecomen was, soe sijn die burgermr. mit die land luyden vuyt Zwaech tot den voirs. meester Ot, deecken voirs. gegaen, ende hebben hem gebeden, ofte hij woude scrijuen an den doemdeecken ende heren vanden capitle, ons ende onsen ondersaeten onscult, gelijk voirs. staet doe antwoirde den voirs. deecken van West-Urieslant, dat hij den doemdeecken ende heren vanden capitle alle gelegentheit soude scrijuen, dat hij hoepte dat men ons geen onrecht doen en soude, ende ouermits den oirloge van Gelre onse ondersaten nyet wes mogelijk is sonder anxt ende vrese tot Vtrecht te comen, dat ouermits dese redenen bouen verclaert, soe bidden wij oitmoedelijcken, dat ghij of wilt doen alle dat guene, dat ghij jn deser saecke gedaen moecht hebben, ende wilt heer Claes Veersz. remitteren voir onse seenstoel, te weten voir den deecken van West-Urieslant, nauolgende onse oude priuilegie ende possessie, want wij die nyet en dencken te verliesen noch ouer te geven. Dit doende, vermogende heren, ghij sult wel doen, ende oft onsen heren yet gelyeft, dair gebieden wij ons altijd toe bereit, dat kenne God, die v altijd wille bewaren ende lange, vroem, salich ende gesout sparen. Gescreuen tot Hoirn, opten XXV^{en} dach jn Augusto, anno XVe senen. God sij mit v.

Die stede van Hoern.

Oec niet steghenstaende dat die selfde heer Claes seyde ende allegiert, dat hi niet comparieren een deerff jn ende onder die zeendstoel van Hoirn om sijnen zaeck te intentieren voir den deken, omme cracht ofte wreetheit sijnre aduersanten, dat alzoe niet en is in die wairheit;

want die stede van Hoirn certificert als mijts desen, hem niet te mijssciē jnt mijnste noch int meeste, in worden noch in wercken, settende dair voir hondert enckel gul. tot discreci van vwen deken van West-Vrieslant, in dien dat si verbuert worden, ende als vve deken voirsr. ons te kennen gegeuen heeft, dat hi borge gheworden is in sijnen missiue mijn heren ghesonnen, dat men her Claes voirsr. in sijnen rechtwordinghe in ende onder onsen zeenstoel van Hoirn niet sullen hijnderick wesen, ja enen nop van sijnen tabbeert van dese lofnisse ofte borstoch, wij burgemeesteren der stede van Hoirn voirsr. hebben ontlast ende ontlasten als mijts desen den selfden vwen deken voirsr. dair ijnne niet ghesciē in contrarie. Hier op, moghenden ende wisen heren, off het v wilde belieuen enen besloten antwort te scriuen, op dat die stede van Hoirn ende onsen ondersaten van Zuuacch hair dair nae moghen regulieren ende voeghen.

Opschrift: Den eerwaardigen, wijsen ende moegende heeren, den doemdeken ende doemheren tUtrecht, onsen bijsonderen lieuen heeren.

Deel, D. 319, 320.

CCC.

Margaretha van Oostenrijk verzoekt aan het kapittel van den Dom te Utrecht vergunning voor den geestelijke Gillis van den Moeten tot het doen van aflaten in het Sticht, ten behoeve van het klooster van St. Bernard.

Margriete van Oistrijske ende Bourgoingnen, hertoginne douaigiere van Sauoijen.

Eerwerdege jn Gode, besondere goede vrunden. Wij houden v jndachtich, hoe wij onlanx gescreuen ende versocht hebben gehad aenden eerwerdichsten vader jn Gode, onsen lieuen oeme die bijsscop van Vtrecht, dat hij ter liefden van ons zoude willen laeten ende gedoogen eene, genoempt broeder Gilles vanden Moeten, religioes van sinte Bernardts godshuys, oft zijne gecommiteerde predicken ende verclaeren binnen zijnen bijsdom van Vtrecht die jndulgencien ende aflaten bij onsen alreheilichsten vader den paeus gegeuen ende verleent allen den ghenen, die den voirs. goidshuyse huere aelmoessenē geuen ende duecht doen souden. Ende hoewel onse voirs. oeme ter liefden van ons te vreden hadde geweest, die voirs. jndulgencien ende aflaten te laten verthoenen ende achteruolgen jn zijnen voirs. bijsdom, ende dat hij te dien eynde v gescreuen ende onse brieuen gesonden hadde, begeerende aen v die voirsr. boetscapen ende aflaten oic te willen admitteren, niet min ghij hebt des weigerende geweest. Ende want wij tvoirs. goidshuys jn grooter weerden ende zunderlinge recommandacie hebben, soe om dat schoen godsdienst, die men dageliex aldaer doet, als oick ter liefden van onsen lieuen neue, heeren Philips van Sauoijen, commandateur van dien, soe scriuen wij hier om aen v, begerende ende versouckende zeer ernstelick, dat ghij jn faeure ende contemplacie van ons ende tot deser onser begeerte wilt laeten ende gedoogen den voirs. broeder Gillis, die voirs. graciē ende aflaten van sinte Bernaerds predicken ende verthoenen jn ende ouer al tvoirs. bijsdom van Vtrecht ende jn uwer jurisdictie, nauolgende die brieuen van affaeten ende jndulgencien, die hij dair af heeft van onsen voirs. alreheilichsten vader den paeus, gelijk ende jn alder manieren dat men hem toegelaten ende gedoocht heeft jnden bisdommen van Coelen, Triere ende andere, also wij hopen dat ghij ghenouch onderrecht zijt. Hier jnne zult ghij ons zunderlinge vruntscap bewijsen, dat kenne God Almechtich, die v eerwerdige jn Gode, besondere goede vrunden jn zijne zaliger hoeden bewaren wille. Gescreuen te Bruessel, den XXIX^{ca} dach van Augusto, anno XV^c VIJ.

Get. MARGUERITE.

lager HANETON.

Opschrift: Den eerwerdigen jn Gode, onsen besonderen goeden vrunden den deken ende capittel van sinte Mertens kerke tot Vtricht.

Deel, D. 321.

CCCI.

De stad Amersfoort aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van de schuldvordering van den hertog van Kleef.

Eirsaeme, wijse, bisondere, lieue heren ende goede vrundten. Soe wij nu een manendach toecomende te capittel gescreuen sijn op sekere briuen des hertouge van Cleue, aldair gesant nae vermelden der seluen dach etc., doen uwe liefden dair op te weten: hoe dat int laitste capittel aldair ten einde ouercomen wart ende gesloeten biden gemeine staten, men die pen. van stont aen vutstelde ende liefde te laten boeren aen handen mijn genedige heer; dair toe raemde dair mede dat meerdeil vanden staeten, ende wij mede des te vreden waren; ende off dair nu enige indracht ingebrocht wert, nyet tegenstaende dat ouercomen taitste capittel, ende dat vorder dan tot scaide van ons ende tlant quame, bemercken uwe lyefden wel, wij ons, dier dan dair vorder dbehijnderinge van laitste capittel ende beliefinge gesciede, ons merckelicke te beclagen sullen hebben, soe wij ons noch vant latste capittel ende belieuen doe gesciet ons guetwillich presenteren ende belieuen. Dwelcke wij alsoe uwe liefden int beste te kennen mit desen onsen brieue geuen, vruntlich begerende uwe liefden onse meninge hijr of int guetelicxste verstaen, ons weder om in onse vermuegen nyet sparende, tkenne Got, die uwe alre liefden toe langen tiden vrolic ende gesont bewaren moet. Gescreuen in octauo Assumptionis Marie, anno Domini etc. septimo.

Die stad Amersfoerd.

Opschrift: Edelen, wijzen ende voursienigen prelaten, dekenen ende capittelen der vijf goitzhusen ende andere deputaten vanden drien staten des Nidder Stichtz van Vtrecht aldair te capittel wesende, onse bisunder lieuen heren ende guede vrunden.

Deel, B, 251.

CCCII.

De bisschop van Utrecht aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter dier zake.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren merggreue van Baden.

Eerbaere, lieue vriende. Alsoe uwe gedeputeerde corts geleden alhier bij ons geweest sijndt, tkennen geuende ende in sunderheit begeerende, dat wij consenteeren ende toelaten wilden sulcke penninghe, als bij vns ende vnser drier staten tot betalinghe vnser oehems van Cleue in vnser Gestichte toegelaten sijn, bij vnser gedeputierden binnen vnser stad Vtrecht opgeboert ende ontfangen mochten werden, wolden gij ons wederomme verschaffen ende leueren segele ende brieue van vnser voirs. stad Vtrecht, daer jne sij bekennen solde, dat wij sulcke opboeringhe op hoer sonderlinghe ende vlitige bede, oick omme meerder gelegenheit wille vnser vnderssaten, der schulden doch nyet te doen hebbende, beliefft ende gecontentiert hebben, vp dese tijt te geschiene bij vnser gedeputeerden binnen vnser stad voirs., louende mede inden seluen brieue, dat sij sulcke penninghe nyet aentasten noch in eniger wijs sick der onderwijnden sullen willen, dan alleene doir vnse gedeputierde, onverhijndert van sij, opgeboert, voert geminstreert ende vuytgereikt sullen werden, ten effect dair toe zij geordiniert sijn etc.; wair op wij doe den seluen uwe gedeputierden ther antwordt deden geuen, wij vns dair op beraden, ende v vnse meninge binnen tweeken ofte drien dagen wederomme bij vns selues bode tkennen geuen wolden, want wij dan nie in meyninghe geweest oft oick noch en sijn, sulcke opboeringhe te verhijnderen offte de penningen in vnser handen thebben, sijn wij omme uwer bede willen ende v to lieue te

vreden, dat die penningen bij vnse gedeputierden binnen vnser stadt voirs. opgeboert werden, beholtelicken dat gij vns yersten in vnser handen leueren sulcke brieue van vnser stadt, als voers. es. Got zij mit v. Gegeuen vp vnser sloote tot Duersteden, vpten XXX^{en} dach in Augusto, anno etc. Septimo.

Get. HOSZ.

Opschrift: Den eerbaeren vnser lieuen vrienden, prelaten, dekenen ende capittulen vnser vijf godtshuysen binnen vnser stadt van Vtrecht.

Deel, D. 322.

CCCIII.

De bisschop van Utrecht aan de 5 kapittelen van Utrecht, ter dier zake.

Van Goits gnaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Uwen brieff ons nu gesant op sulcke antwoert wij v corts geleden deden, als dat wij omme uwer bedenwille te vreden weren, dat die wtgesette penninge, die tot betalinge des hertogen van Cleue belieft sijn, bij vnser gedeputierden binnen vnser stat Vtrecht vpgebuert souden werden, doch dat onse stat Vtrecht ons segele ende brieue geuen souden, sulx tot hoerre begeerten geschiet te wesen, ende sij die penningen nyet aentasten noch sich der in geenrewijs te onderwijnden, dan allene die bij onsen gedeputierden boeren ende voert kieren laten tot betalinge des hertogen van Cleue etc., die welcke vnse antwoert gij den ouersten vnser stat Vtrecht voirs. voert deden weten, die dair op bij v jnt capittell gecomen sijn, v te kennen geuende, sij te vreden sijn ons segele ende brieue als voirs. te geuene, woe dat uwe scrijfte breder vermoegen, hebben wij guetlijke ontfangen ende waill verstaen. Soe, eerbare, lieue vriende, sijn wij noch te vreden, die voirs. penningen bij die vnse binnen vnser stat Vtrecht vpgebuert te werden, doch dat vnse voirs. stat Vtrecht ons segele ende brieue als voirs. geuen sall; dus wilt zij dair aen vermanen dat sij ons sulcke hoere segele ende brieuen senden, soe willen wij dan ter stont vnse gedeputierde totten voirs. penningen te boeren, stellen ende ordineren, ende die mandamenten voert wt laten gaen; dat wij v soe jnden besten tkennen geuen. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, vpten IIIJ^{en} dach jn Septembrj, anno etc. VIJ^o.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eerbaeren vnser lieuen vrienden, prelaten, dekenen en capittelen vnser vijf goitshusen tUtrecht.

Deel, A. 431.

CCCIV.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van de bezending hunnentwege naar de dagvaard, tusschen hem en den hertog van Saxon over de Groningsche aangelegenheden te houden.

Van Goits gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eirbaere, lieue vrunde. Alsoe tusschen den hoichgeboeren fursten vnser lieuen oehemen, heren Georgen, hertoigen tho Sachssen etc. ther eenre, ende vns ther andere zijden een dachfaerdt beraempt ende angesat is vp sant Katherijnen dach naistkomende, binnen Schuttorpe gehalden the werden, angaende vnse stad Gronijngen, dair wij vnse raiden vp de seluen tijt hebben, desgclix vnser drien Ouerijsselschen steden, Deuenter, Campen ende Swolle, omme hoere gede-

putierde raitsfrunde oick aldair the hebben doen schrijuen ende begert hebben; sus is vnse guetlicke begerte, ghij der voirs. saeke the guede ende wes guets dair jnne the moegen vijnden uwe gedeputierden mitten vnser opten seluen dach oick aldair schicken ende hebben wijlt; ende indien vnser stadt Vtrijcht nijcht gelegen en wair, yemants van uwen raitsfrunden totten voirs. daghe the schicken, js jn geuail van dien vnse begherte, alsdan meister Gherijdt Zuggeroede, canonick vnser kercken tOude-Munster, die opten rijcxsdage tho costen inder voirs. saeke ghe-west is, ende den wij deshaluen van v vnser vijff goitshuysen begeren, ghij aldair van uwer wegen schicken willen, mede van vnser stadt wegen beuel ende last gheuen willen mijt vnser raiden totten voirs. daghe the reysen, ende inder saeke tbeste thelpden doen; als wij vns des ende alles guedes tot v versien. Godt zij mijt v. Gegeuen in vnser sloite Duersteden, den XVJ^{en} dach in Nouembrj, anno etc. VIJ.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaeren vnser lieuen vrunden, prelaten deken ende capittelen vnser vijff goitshuysen, burghermeistren, schepen ende rait vnser stat Utrijcht.

Deel, A. 434.

CCC.V.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan Ludolf van Veen, domdeken, om aan de staten de ontvangene waarschuwing omtrent een' aanslag op de stad Utrecht mede te deelen.

Van Goits gnade Friderich, bisschop tUtrijcht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbaere, lieue getruwe. Vnse swagher de stadholder ende raidt in Hollandt hefft vns wairschuwijnghe gedaen van jnnemijnghe vnser stadt Vtrijcht, als ghij sien moeghen in hoeren brieue hyer bij wesende, op den welcken wij begheren, ghij vnser staten aldair thantz wesende opt yerste bij een anderen doet komen, ende hoen sulcx tkennen gheuen, omme dair op rait ende voirsicht thebben, ende tgene aldair bij hoen dair teghenz ouerdraghen sal werden, wijlt vns mitten voirs. brieue wederomme verwittigen ende ijlentz ouersenden. Godt zij mijt v. Gegheuen in vnser sloite Duersteden, den VIJ^{ten} dach Decembrj, anno etc. VIJ.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaeren vnser lieuen, getrouwen raidt. meister Ludolph vanden Vene, doemdeken vnser kercken then Doem tUtr.

Deel, D. 323.

CCC.VI.

De stad Amersfoort aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van de schuldvordering van den hertog van Kleef.

Eirsame, bijsunderen guede vrunden. Uwer lieffden bryeff ontfangen ende jnt breedste verstaen, beroerende van der vytsettinge der penningen, wair meede den hertoge van Cleeff ghecontentiert mocht werden, ende dair june veranderinge als bij Zoist ende anderen jn Eemlant soude moeten gheschyen, dair op wij uwer lieffden te weeten doen: alsoe onlangs leeden bij den selfden staeten onss Ghestichts gheordiniert was clek guet huys op vyer eyncel gulden te gheuen, soe hebben wij jnt beste ouerleyt midts desen ordinancien die penningen ghevonden soudn wesen, mar doch verstaende dat uwer lieffden jn absenci van onss ander ordinanci ouer koemmen soudn wesen, welck wij nyet gheconsentiert en hebben noch en consentieren, ten wair dat bij der vorster ordinancien te kort wesen mochte, onss dan dat te weeten gedaen, willen wij onss guetwillich bij

uwer lyeffden voegen, guet middell te vijnden om op te brengen die penningen voirsch., ende om onveilicheyt der wegen onse deputierden op dese tijt nyet reyssen en mochten, begerende vruntlick voir guetlick antwoordt, dat jn tbeste van onss te neemen. God sij mijt v. Ghescreuen tAmersfordt, op den sesten dach Decembrj, anno septimo.

Burgermeesteren, scepenen ende raidt der stadt Amersfordt, uwen gheers. etc.

Opschrift: Eerwerdigen, wijsen, voirsichtigen prelaeten ende cappittelen der vijff godshuyssen, ridderscap sNeder Stichts tUtrecht ende der stadt van Vtrecht, den dryen staeten dess Stichts etc., onssen ghetruwen vrunden.

Deel, C. 38.

CCCVII.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan burgem., schep. en raad der stad Utrecht, afschrift van den brief van den hertog van Gelder, waarin van hem eene ongunstige melding wordt gemaakt.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren merggreue van Baden.

Eerbare, lieue vrienden. Vns is tkennen gegeuen, hoe dat die hertooge van Gelre op uwe schrijfften aen v een antwoerdt geschreuen hebbe vp sulcke wairschuwijnghe als vnse swager de stadtholdere ende raidt van Hollant aen vns geschreuen hadden van jnneminghe vnsser stadt aldair, dwelcke antwoerdt inden generaell capittell voir onsen drien staten woerden sij. Ende want wij inder seluer antwoerdt onverschult merckelijken geroert werden, vnse eere aengaende, begeeren wij, ghij vns daer van bij desen tegenwoerdigen onsen parseuant ene copie ouersenden wilt, omme the weten tgene also ouer vns geschreuen is. Got zij mit v. Gegeuen in vnsser slote tot Duersteden, vpten XVJ^{en} dach in Decembrj, anno etc. VIJ^o.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaeren vnsser lieuen vrienden, borgermeesteren, scepenen ende raidt vnsser stadt van Vtrecht.

Deel, A. 435.

CCCVIII.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, om aan hem dien brief zelven of wel een autentiek afschrift daarvan toe te zenden.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren merggreue van Baden.

Eerbare, lieue vrunde. Alsoe wij onlanx aen v doen schrijuen ende begeert hadden vmme vns copije the willen senden vander antwoerdt shertoogen van Gelre aen v gesandt, daer op ghij vns uwe antwoerdt doen schrijuen, ende inder seluer allene een extract vuth shertoighen brieue getoogen geinsereert hebben, sunder vns de hele copie ouer the senden; want dan den voers. her-toigen antwoerdt inden generaell capittell voir onsen gemeynen staten al heell gelesen ende ouer all gepubliceert woerden is, ende wij inder seluer antwoerdt vnverschult geroert werden, vnse eere merchelicke aengaende, dat sich alsoe nimmermeer beuindden sall, so dat tot vnsser vnschult den originaell brief tot zijnen tijden vns solde dienen moegen, js noch nae als voer vnse zeer ernstelicke begeerte, nyet the mijn versuecken v, dat gij vns den voers. principaell brief, ofte ten minsten een copie auctentijck daer vuth bij desen tegenwoerdigen parseuant ouersenden wilt, so gij als vndersaten vns als uwen lanfurst en sulcx nae plichten ende gelegentheyt nyet hoeren aff te slaen; ende wie waill wij vns des gnesselicken tot v versien, begeeren nyet the mijn ene guetlicke

beschreuen antwoerd't bij desen seluen boden. Got sij mit v. Gegeuen ja vnser slote tot Duersteden, vpton XX^{en} dach in Decembrij, anno etc. VIJ.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaeren vnser lieuen vrienden, prelaten en capittulen vnser vijff gotshuyzen, ridderschap vnser Neder Stichts, burgermeesteren, scepenen ende raidt vnser stad't Vtrecht, binnen der seluer vnser stad't bij een ander wesende.

Deel, D. 324.

Het navolgend afschrift van het antwoord van Jan, graaf van Egmont, stadhouder, en raden van Holland enz. op den brief van den bisschop van Utrecht, ged. 12 Dec., was vermoedelijk in dezen brief besloten.

CCCIX.

Harden, eerwaardigen vader in Gode, hoichgeboeren, grootmogenden furst ende heeren, heeren Frederick, bisschop t'Utrecht, geboeren merggreue van Baden, onsen lieuen genedigen heeren.

Harde, eerwaardige vader in Gode, hoichgeboeren, grootmogenden furst, lieue gen. heer. Wij gebieden ons mit gonstiger herten zeer dienstelicken tot uwer genaden, vanden welcken wij brieuen ontfangen hebben van date den XIJ^{en} dach van deser maent, dair jnne besloten lach zekere copie van enen brieff, die de drie staten, binnen uwer genaden stad't van Vtrecht wesende, aen der seluer uwer gnaden gescreuen souden hebben. Ende alsoe wij mit goeder aendachte gevisiteert hebben den voirs. brieue mitten copie, ende ons zeer wel indachtich is, dat wij gescreuen hebben, datter enige wesen zouden jnden Gestichte, die den heer van Gelre behulpelick daer toe geerne wesen souden totter jnneminge van uwer gnaden stad't van Vtrecht, ende uwer gnaden ende oick die voers. drie staten begeerende zijn te moegen weten van ons, wie de ghene zouden moegen wesen, die sulcx zouden willen attempteren, vp dat dair tegens remedie gevonden mocht werden. Wairop wij uwer gnaden inden besten laten weten, hoe dat ons sulcx ouergeschreuen is geweest van ennige onse heymelicke vrienden, zonder dat wij namelicken onderricht zijn vanden persoenen, ende alsoe wij niet geerne sien solden, dat uwer gnaden stad't alzoe ouervallen ende berooft zouden werden, zoe hebben wij vuyt sunderlinge affectie uwer genaden daer aff geaduerteert, ende daer wij voerder kennisse ende bescheit zullen kunnen gecrijgen, wie die gheen moegen wesen, die sulck faueur dragende zijn totten heer van Gelre, wij willen mit alre neersticheyt uwer genaden ende den voers. drie staten daer aff zeer gaerne aduerteeren, als wij van gelijcken souden begeeren ons te geschieden, omme te bet vp te ouercompste vanden vijanden voordacht te wesen, ende tselfde groote vrientscap maken sall mitter goeder naebuerscap, bidende zeer dienstelicken desen onsen scrijuen ouer danckelicken te willen nemen, ende daer wij uwer gnaden in ennigen saicken moegen complaceren, daer jnne willen wij ons employieren alst behoert, dat kenne Got, die v harde, eerwaardige vader in Gode, hoichgeboeren, grootmogenden vorst, lieue gen. heer, wil sparen salich ende gesondt tot volcominge van uwe edele begeerte. Gescreuen inden Hage, den XVIIJ^{en} dach in Decembrij, anno XV^c en zeuen.

Uwer gen., guetwillige, die graue van Egmond't, heer tot Bair etc., stadtholder generall, ende anders die raide mijns gnad. heeren des Roomsche coninx ende onsen erfachtige heer, die eertshertooge van Ostenrijck, prince van Spaengnen, hertooche van Bourg^{nen}, gecommiteert in Hollant etc.

Assendelft.

Deel, D. 325.

29

CCCX.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over het beramen van mid- delen tot verzekering van rust en vrede in het Sticht.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren merggreue van Baden.

Eerbare lieue vriende. So wij vnlancx, als wij altijt inder gelijcken saicken te plegen ende v ongeerne verswijgen solden, zekere wairscuwinghe aen v doen scrijuen hebben van jnneminge vnsser stadt Riene, omme onder v mit malkanderen the ouerleggen, wat voorsicht ende prouisie v ducht nutz dair tegens gedaen the werden etc., daer op ghij vns ther antwoerdtschrijuen, dat Renen vnse ende wij aldair een lantsheer sijnnen, ende der haluen aen vns begeeren, wij enen voirraem ende guetduncken begripen, ende v dat ouerscrijuen wilden, hoe bequaemlicxst tot rust ende vrede vnser lande dair tegens gedaen werden solde. Sus ist, lieue vrunde, dat vns nyet waill doenlicken is, buyten v daer jnne ennige voerraem the doene, want wij altijt bij v in sulcken ende der gelijcken saicken samentlicken behoirlicke ordinancie ende ouerdracht the ordinieren plegen; ende want dan vnlancx ouerdragen weerdts, dat wij derhaluen aen den hoichgeboeren fursten, vnser lieuen oehem, den fursten van Anholt doen schrijuen solden, als wij gedaen hebben, ende noch, vermidts zijne lieffden vander handt affwesen, sonder antwoerdts zijnen, des wij doch dagelicx verwachten. Wairomme, oft v nut duchte in middelen tijden ende voer wij die antwoerdts gegrepen hebben enige communicatie the holden, soe wilt capittel generaell daer op doen verschrijuen ende vns dat verwittiget, willen wij vnse raide gheerne aldair schicken, omme vnderlinge the ouerleggen ende manieren the vijnden, als dien tot voirstant vnser landen ende vndersaten best dienen sall. Got zij mit v. Gegeuen jn vnser slote tot Duersteden, vpten XXJ^{en} dach in Decembrj, anno etc. VIJ.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaeren vnser lieuen vrienden, prelaten ende capittulen vnsser vijf gotshuysen, ridderschap vnser Neder Stichts, burgermeesteren, scepenen ende raidt vnser stadt Vtrecht, binnen der selue vnser stadt bij een ander wesende.

Deel, A. 436.

CCCXI.

De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht de klagten der dorpen Amerongen, Leersum, Tull en 't Waal, Doorn en Vreeswijk, oer de uitzetting tot voldoening der schuldvordering van den hertog van Kleef.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, merggreue van Baden.

Eerbaere lieue vriende. Vns hebben vnse vndersaten van Amerongen ende van Lersem tkennen gegeuen, als dat zij mit deser vuytsettinge totter betalinge shertooghen van Cleue merckelicken beswaert werden, als gij in hoeren supplicatie hier jnne besloten siende sult werden, die wij begeeren gij doersien, ende voert daer jnne doen willen tgene v dunckt behoirlicken, so dat nyemants voer den anderen beswaert en werde. Got zij mit v. Gegeuen in onsen slote tot Duersteden, vpten XXI^{en} dach in Decembrj, anno etc. septimo.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaeren vnser lieuen vrunden, prelaten, dekenen ende capitulen vnsser vijf gotshuysen, ridderschap vnser Neder Stichts, burgermeesteren, scepenen ende raidt vnser stadt Vtrecht, binnen der selue vnser stadt bij een ander wesende.

Deel, A. 437.

CCCXII.

Bij dezen brief waren gevoegd de navolgende oorspronkelijke klagten :

Hoichweerdigen, hoichgeboeren, vermoegende fursten ende heren, heren Frederick, bisscop tUtrecht, geboren marchgraue van Baden, onsen alre genedichsten lieuen heren.

Hoichgeboeren, vermoegende furst, genedige lieue heer. Uwer hoichweerdiger fursteliker genaden geuen wij, gemeyne naebuere van Amerongen, uwer genaden arme ondersathen oitmoedeliken tkennen, woe dat die maerscalck onss mitten clockenslach wyt beueel ende van wegen der drie stathen vanden lande zeer scerpeliken tkennen gegeuen heeft, woe dat onse arme derp van Amerongen getaxeert ende wytgesteld iss op vier ende tsoeuentich gueder huysse ende elke guet huysse gestalt iss op vier gouden R. gulden van gewichten, die welke, g. lieue heer, alhier inder waerheit althans nyet beuïjnden en sall kunnen, dat men wilneer licht wael gedaen solde hebben, aengesien dat die maerscalck vander Eem daer thans afftreckt Gijnckel, Neder Amerongen miÿttet wout, die tsamen waell belopen vier ende veertich gueder huysse, ende onss Elst, die stat van Renen oick afftreckt. Ende oick, genedige heer, bij den alden boeken ende registeren van verleden settingen en kan men thans nyet voert nae genaueu, aengesien dat Amerongen dorch vede ende brant volnae tsamen vernyelt ende verdoruen iss, alsoe dattet thans, Got betert, een arme gemeynt iss, als uwe f. g. dagelix selue wael sien ende hoeren mach, ende oick onse scamele gemeynt te water off te lande ongescedicht noch ongepilieert nyet verkeren en moegen om hoer broot te wijnnen, sij en werden geuangen ende beroeft, als uwe g. cortlix wael vernomen hebben. Ende oick, genedige lieue heer, soe en sijn daer geen derpen in uwer genaden Sticht van Vtrecht, die meer ouerlasten dagelix ende gebuert, ouermitz doer tochten vanden ruteren ende knechten van beyden parthijen, als onss arme derpen gesciet, ende eten ende voederen onss dagelix aff tgene dat wij hebben, twelck ny twee werff bijnnen acht dagen gesciet iss, alsoe dat wij onse eetwaer tUtrecht tot Wijck ende voert tot anderen plaetsen vluchten ende vueren moeten, ende hebben dess selue gebreck ende en doruen oick kunne dess nachts in onsen huse gaen slapen. Bidden hier omme uwe f. g. zeer oetmoedeliken omme Goits wille, omme onse arme scemele gemeynte des ongebuereeliken settens willen doen verlathen ende aff scrijuen, off then miÿnsten ons markeliken te willen laten verlichten, wantmen den groten taxt voers. van gueden husen alhier nyet beuïjnden en mach, want anders die selfde luttick guede huse tot verderffliken scade komen solde, aengesien dattet meeste deel vanden ronden derp alte samen arbeiders ende broot ganck sijn. Ende oick, genedige lieue heer, men onse derp jnder laetster wytsettinge zeer markeliken tot Vtrecht verlichten most, want sij den voers. taxt van gueden husen nyet beuïjnden en kosten. Hier jnne, genedige lieue heer, willen uwe f. g. doen jnder aff scrijuinge ofte verlichtinge, als wij arme ondersaten gantz betrouwe totten seluen uwen f. g. hebben, kenne God, die de selfde uwe hoehweerdige f. g. altijt wil gespoeren vrolich, guetsmoetz, lang leuende, in gesonden lieue.

Deel, A. 438.

CCCXIII.

Hoichweerdighen, hoichgeboeren fursten ende heren, heren Friderick, bisscop tUtrecht, geboren marchgreue van Baden, vnsen genedighen lieuen heren.

Hoichgeboeren, vermoegende furst, genedige lieue heer. Uwe hoichweerdige fursteliken genaden geuen wij, naebuere van Leersum, uwer genaden arme ondersathen oitmoedeliken tkennen,

woe dat ons die maerscalck m. Jan van Meerten mitten clockenslach van wegen ende wyt beueel der drier stathen vanden lande zeer scerpelick tkennen gegeuen heeft, woe dat onse arme derp van Leersum getaxiert ende wytgestalt iss op zess ende twijntich gueder huse, ende elke guet huys gestalt iss op vier gouden gulden van gewichte, die welke, genedige lieue heer, men thans alhier nyet beuïjnden en sal kunnen, twelck men nae den alden boeken ende registeren wilneer jn verleden wytsettinge licht wael gedaen solde hebben; mer, gen. lieue heer, onse derp iss althans alsoe verarmet ouermits verleden vede, ende oick alsoe bestoruen, dat die lantheren vanden eruen dat meeste deel weder omme aen hem nemen moeten, ende liggen voel der eruen, God betert, thans ledich. Oick mede so sijn onse scont mitten kerckmeysteren laetst ontboeden tot Vtrecht, om die guede huse van onsen derp te taxeren, twelck sij bij hoeren ede doe deden, ende taxeerden dat op soeuen gueder husen, twelck men oick inder waerheit vorder off hoger nyet sal kunnen beuïjnden, wanttet een arme scemele wytbestoruen gemeynte iss ende sijn doergaende meeste arbeyders ende brootganck, want sij nergent onbescedicht vaeren noch keren en moegen om hoer broot te wijnnen, ende oick dagelix verwachten moeten doertochten van ruterer ende knechten, die ons tot groten scade, last ende verdriete brengen, ende ons tgene wij hebben aff eten ende voederen ende onse perde wyter onse stallen nemen, alsoe dat geen derpen daer meer mede belast sijn dan die van Amerongen ende wij scemele lude van Lersum. Hier omme, gen. lieue heer, bidden wij uwer f. g. zeer oetmoedeliken omme Gots wille, omme onss der ongeboerliker settinge te willen verdragen ende gracie te willen laten wederuaeren nae andere dess geliken derpen, des vrij gants betrouwe hebben totten seluen uwen f. g., kenne God, die de selfde altijt will gespoeren jn gesonden lieue.

Deel, A. 439.

CCCXIV.

Eersamen, vromen ende wijsen lieuen heeren ende goede mannen. Die bueren wtet Tull ende tWuell gheuen v eersameheyden inden besten the kennen, hoe dat sij gheset sijn, soe sij verstaen hebben, op LXXXIIII gouden g. van gewichte, twelck hemlyuden dunct nae andere gerechten all veel te veel ende ongelijc the wesen, wanttet Tull ende tWuell nyet meer lants en heeft, nae janchout der cameraers boeck vanden Leckendijck dan XV hoeuen, ende oick soe en sijn dair op dese tijt ten alre meesten mer tien goeder huysen, ende die ander dair voert wonende, als men inder wairheyt beuïjnden sell, sijn all arme luyden, ende moeten hoer broet dagelicx mit hoeren handen wijnnen, mit sloten te greuen, mit dijcken ende anders, die welcke arme luyden onser schout eertijts hoer sommige dair off ouergeleuert heeft voer goede huysen, dat alse nyet en js, dan dattet slechts dair simpelheyt offte versuymheyt vanden seluen scout geschiet js. Aldus bidden die bueren voers. den eersamen heeren oetmoedelijcken, datmen hem dese somme voers. wat woude verlichten nae gelegentheyt der saecken, want dair nyet dan die tien goeder huysen en sijn, als voers. js.

Deel, A. 440.

CCCXV.

Eerweerdige, edele, vrome ende wijse heeren, prelaten, dekenen, capittelen der vijf goids-huysen, ritterscap, stadt ende steden des Neder Stichts, ten capittel generael vergadert wesende. Uwer eerweerdicheyden goetwillige ondersaten van Doern geuen oetmoedelike te kennen, hoe dat zij nv een scerp mandament gecregen hebben om huysgelden te moeten geuen ten getale van goede huysingen, als zij hadden jnden jaer van XCVIII lestleden, twelck, lieue heeren, hem nv

nyet wel moegelick en js, want optie tijt hadden sij tot seuen goede huysen toe, die doe die rijeste vanden derp waeren ende nv alheel wech ende verdoruen zijn vermits sterften en den Cleefschen oirloege, ende dair en bouen zijn dair noch veel arme dair zij doch voir opleggen moeten. Bidden dairomme die voirs. ondersaten van Doern oitmoedeliken, dat mijn heeren vanden drie staten dit jnden besten aenmerckende, hem luyden verlichtinge hier jnne doen willen na gelegentheyt der saken.

deel, A. 441.

CCCXVI.

Eerweerdighe heeren. Alsoet kerspell van Vreeswijck voortijts gheset js XXXVJ gueden huysen in der scatinghe vanden Cleefschen vede, welk scatinghe doe ther tijt, ouermits den hoipe vander veeden, vanden scamelen bij nae mede betailt worde. Ende alsoe nv jnder vuytsettinghe die schout mitten kereckmeistren jnden capittelhuise ontboiden zijn om hoir huisinge jnt scrift the geuen, dairvan zij ouergeleuert hebben XXIIIIJ goider huise. Niet tegenstaende dat hebben uwe eerweerdicheiden biden geschieten tvoirs. kerspell geset op XXXVJ goeder huise, twelck zij, eerweerdighe heeren, niet vuyt brengen en moigen, ghemerct zij niet meer en hebben dan zeuen ploige, ende zij en bouwen niet bouen zeuenthien hoeuen lantz, want dat ander vuyt die stad van Vtrecht ende vuyt dat cloester jnt Gheyn gebruiet werden; ende die selue huise, die jnder scatinghe vanden Cleefschen mede geset worden, zijn verdoruen, ende dair moiten eens deels vander luyde, die aelmissen leuen, ende die andere zitten neringlois. Aldus, eerweerdighe heeren, dit gemerct ende aensiende, willen uwe eerweerdicheyden te vreden wesen mijtten XXIIIIJ huise, die dat nochtans quaet genoich hebben zellen the betailen.

Deel, A. 442.

CCCXVII.

De bisschop van Utrecht herhaalt aan de 3 staten van Utrecht zijn verzoek, betreffende den brief van den hertog van Gelder, en deelt hen mede zijne verdere bemoeijingen in het belang der stad Reenen, en zijn gevoelen omtrent hare verdediging.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren merggreue van Baden.

Eerbaere lieue vriende, Alsoe wij then anderen mael onlanx aen v doen schrijuen hadden, omme vns den originaell brief off then minsten auctentijck copie the willen senden vander antwoerd shertogen van Gelre, daer op ghij vns doe ter antwoerd deden schrijuen, dat gij mit vnsen raiden, die wij op donredach vergangen ten generaell capittell sendende woerde. vander ouersendinghe der voers. copien breder verspreken ende communiceren, ende alsdan vns ene guetlicke antwoerd ouerschrijuen wolden, daer mede wij moegelicken the vreden ende een benoegen hebben solden etc. Want wij dan vnse raide then voers. generaell capittell gesandt hadden, verstaen wij vanden seluen, dat gij uwen schrijfften nae ouer all gheyn spracke offte communicatie der haluen mit hen gehadt hebben, vns nyet weynich verdunckt. Sus is noch nae als voir vnse zeer ernstelicke begeerte, dat gij vns den originaell brief ofte auctentijck copie ouersenden wilt, redene ende oirsaecken haluen in vnsen voerschrifften geroert, als ghij vns sulx nyet en behoeren noch oirsaecke hebben te weigeren. Ende wie waill wij vns des tot v versien, begeeren nyet te mijn uwe beschreuen antwoerd bij desen tegenwoerdigen onsen boden. Got zij mit v. Gegeuen in vnsen slote tot Duersteden, vpten yersten dach in Januario, anno etc. octauo.

Get. H. HUNDEBEKE.

Ende so ghij mitten seluen vnsen raiden spraecke gehadt hebben aengaende de bewaringe vnsers stadt Rienen, als dat v guet duchte, wij opt nye aen de doerluchtige hoichgeboeren furstijnne ende vrouwe, vrouwe Margriete, eertshertoginne van Ostenrijck etc., desgelijcx aenden hoichgeboeren fursten vnsen lieuen oehem, den fursten van Anhalt doen schrijuen wolden, omme hoer meyninge the vernemen vander jnneminghe der voers. vnsers stadt Rienen, ende dat wij in middelen tijden yemants van onsen houeluyden mit acht oft thien peerden binnen de voers. vnserstadt senden wolden, soe hebben wij sulcke schrijfte aen de voers. vrouwe Margriete ende den fursten van Anhalt nv opt nye vutgesandt, ende de antwoerdts vns dair van gekomen, wij v onverwittiget nyet sullen laten; dan wij ouerleggen, dattet een cleyn troost ende toeuerlaet sijn solde, thien oft twelff personen binnen onse voers. stadt te senden; oick en solde nyemant mit soe cleyn getal daer binnen leggen willen, Datum vt in litteris.

Opschrift: Den eerbaeren vnsen lieuen vrienden, prelaten ende capittulen vnser vijff gotshuyzen, ridderschap vnser Neder Stichts, borgermeesteren, scepenen ende raidts vnser stadt Vtrecht, binnen der seluer vnser stadt bij een andere wesende.

Deel, A. 443, 444.

CCCXVIII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.

Van Gots gnaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboeren merggreue van Baden.

Eerbare lieue vriende. Wij hebben guetlicke ontfangen ende gueder maten waill verstanden uwe schrijften ende antwoerdts, beroerende de ouersendinghe des originael briefs shertogen van Gelre ofte auctentijck copijen daer van, daer jne ghij vnder anderen schrijuen, dat de ridderschap vnser Neder Stichts aldair nyet bij een ander vergadert is geweest, waeromme ghij vns den originael brief oft copie nyet ouersenden noch oick antwoerdts ouerschrijuen hebben kunnen, meer jndient vns guetduchte, dat gij hier op capittell generaell ende de ridderschap vnser Neder Stichts bij een ander verschrijuen deden, solden wij omme alsulcken capittell the verschrijuen enen dach beramen ende v den verwittigen etc. Tis waer, dat wij nv drie mael aen v doen schrijuen ende begeert hebben, omme vns den originael brief oft auctentijck copien daer van ouer the senden, als wij gemeynt ende waill behoirlicken geweest hedde, ghij vngeweigert gedaen hebben solden. Sus want wij sodanen brief oft copien daer vuyt alleene daeromme begeert hebben, omme tgene ons ouerschreuen woerden is, des wij heell ende al onschuldich zijn, ende sich inder waerheit alsoe nimmermeer beuïjnden noch yemants bewaren sall kunnen, bij v ende anderen, daert vns van noeden ende guet dunct, vnser furstelicke eere ende ghlijmp aengaende, ende dair jne the verantwoerden ende te vntschuldigen, alsoe wij te doene in meyninge zijn, op dat nyemants oirsaecke hebbe, vns daer mede the bedencken, jndient van vns vnverantwoerdts bleue; soe hebben wij aen den eerbaeren vnsen lieuen getruwen raidts ende doemdecken vnser kercken ten Dom tUtrecht doen schrijuen, omme hierop generaell capittell the willen doen verschrijuen tegens en maendaghe naistcomenden ouer acht dagen ther prieme tijt aldaer the zijne, omme vnse vnschult ende verantwaringhe the hooren; want dan textract, dat gij vns vnlanx ouersant, getogen vuthen brieue shertogen van Gelre, int eynde inholdende is aldus, twelck wij mit geenem segswoerden dan waerachtigen schrijften, bewijs ende schijn tanderen tijden to voerschijn ende voir oogen brengen willen, soe begeeren wij zeer guetlicke, dat ghij in middelen tijden daeromme veruolghen, ende alle tgene ghij derhaluen krijgen kondt, voerderen willen, omme

inden voers. generaell capittell openbaerlicke voert the brenghen ende the doen hoeren, want wij vns sulcker tichte gans vnschuldich kennen, alst dat waill blijcken sall. Ende als ghij noch begerende zijndt, wij aicht oft thien van vnsen dienren binnen vnse stadt Rienen schicken wolden, dunckt ons sulcx, als wij v oick voer hen ter antwoerdt doen schrijuen hebben, een cranck troist ende toeueraut wesen. Oick en kunnen wij thants nyemantz van vnsen dienren vnberen, vermidts wij hoere hier, ende in anderen vnsen sloten tot bewaringhe der seluer, noitlicke tdoene hebben, twelck wij anders geerne doen solden; waeromme, jndient v van noeden dunct vnse voers. stadt the besetten, dunckt vns guet wesen, dat alsdan inden toekomende generaell capittell ouerdragen woerde, wairmen de gelden daer toe sall vijnden moegen. Got zij mit v. Gegeuen in vnsen slote tot Duersteden, vpten V^{en} dach in Januario, anno etc. VIIIJ.

Get. II. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaeren vnsen lieuen vrienden, prelaten ende capittulen vnser vijf gotshuysen, ridderschap vnser Neder Stichts, burgermeesteren, scepenen ende raidt onser stadt Vtrecht, binnen der seluer vnser stadt bij een ander wesende.

Deel, B. 254.

CCCXIX.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.

Van Gots gnade Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren merggreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Alsoe vnlancx van den hertoigen van Gelre ene antwoerdt aen v gekomen ende in den generaell capittell voir v ende anderen, dair verschenen waren, openbaerlicken gelesen woerden is, op sulcke schrijfte ende wairschuwinghe, als onse swager de stadtholder ende raidt in Hollandt aen vns gedaen hadden van jnneminghe vnser stadt Vtrecht, daer jnne als tot vnser kennisse quam, wij buten enigen schulden merckelike geroert waren, vnse eer aengaende, daer omme wij dan tot drie malen aen v, aldaer wesende, doen scrijuen ende ernstlicke begeert hebben, vns den originaell brieff, ofte ten ten minsten copije auctentijck daer van te willen ouersenden, omme vns jnt tgene alsoe ouer vns geschreuen woerden js, the verantwoerden, den welcken brieff ofte copie desseluen ghij vns thent her toe geweygert hebben, vns na alle bewantenisse vngeboirlicke geducht heeft, doch op eene tijt vns een extraect ofte clause daer vuyt ouerschrijuede, aldus luydende: »geuen v in allen gueden tkennen, dat uwe heere handelinghe gehadt heeft in achterdeell van uwen lijuen ende guede dragende, ende in sgantzen Gestichts affbrueck, twelck wij mit geynen segswoerden dan waerafftigen schrijften, bewijs ende schijnt anderen tijden tho voerschijue ende voer oogen brengen willen" etc. Ende want wij vns sulcker tichte ende ouerschrijuens gans heell en all vnschuldich kennen, ende sich jnder waerheyt alsoe nimmermeer bevijnden noch yemants waer maecken sall kunnen, hebben wij capittell generaell daerop doen verschrijuen, omme vnse furstelijke eere ende ghlijmp daer jnne the verantwoerden, ende voer v vnse vnschult tkennen the geuen, ende der haluen aen v begeert, dat ghij in middelen tijden veruolch doen wolden aen den hertoich van Gelre, omme the vercrijgen ende the bewaeren tgene hij alsoe ouer vns gescreuen heeft, ende tselue jnden voers. generaell capittell openbaerlicke voert the brengen ende the doen hoeren; waer op, lieue vriende, wij in meninge waren vnse raiden aldaer bij v the schicken, muntelicke vnse vnschult voer v the doene; dan vermidts alrehande ende merckelijke gescheffte vns nv voergekomen, daer jnne wij hoere noitelicke tdoene hebben, en is vns vp dese tijt nyet gelegen, sij van hier the ontberen; gheuen v daer omme tot vnser vnschult

schrijffteliken tkennen, dat wij midt woerden, wercken oder schrijfften inne achterdeell van uwen lijuen ende guede, offte in affbrueck vnser Gestichts ne gheyn handelinghe gehad hebben, als dat de voers. clause inhoudende is, mer kennen ende seggen vns sulcx ouerschrijuens gantz vnschuldich, ende en sall sich inder waerheydt also nimmermeer beuïjden noch yemantz ouer ons waer maken kunnen; dan contrarie is waer, dat wij altijtz cost, moeyenisse ende arbeyt vngespaert daeromme gearbeyt hebben, omme v, oick andere vnse lande ende vndersaten nae allen vnser vermuegen the beschermen, voer the staen ende in vrede te holden, als wij oick noch te doene gantz begerich ende geneigt sijndt. Ende begeeren daeromme, oft ghij vanden hertoich van Gelre yet gecregen hedden, daer jnne men voernemen wolde vns the beschuldigen, ghij sulcx openbaerlicken aldaer doen lesen, ende vns daer nae bij desen tegenwoerdigen ouersenden willen, want vnse gantze begeerte ende meyninge is sulcx int licht the comen, ende voer enen yegelicken onverswegen the blijuen. Ende als ghij op onse laitste begeerte des brieffs offte copien in uwer antwoerde roerden, dat die ridderschap vnser Neder Stichts op die tijt aldaer nyet bij een andert vergadert weren geweest, waeromme ghij vns den originaell brieff offte copie buyten hen nyet ouersenden heft kunnen; sus — want ghij dan nv bij een ander vergadert sijndt, ende wij des brieffs offte copien noitelicke tdoene hebben, omme vns bij anderen heeren, fursten ende vnser frunden, daert vns van noeden dunckt, sulcx ouerschrijuens the verantwoerden, ende nyemantz oirsacke en hebbe vns in sulcken off dergelijcken the verdencken, indient van ons vnverantwoerd bleue — js desgelijcx noch nae als dicwils voer vnse begeerte, ghij vns den originaell brieff offte copije daer vuyt ouersenden, ende vns der nyet langer weygeren wilt, als wij vns nae behoeren gensselijcken tot v versien, doch uwe beschreuen antwoerd hier aff begerende. Got zij midt v. Gegeuen in vnser slote Duersteden, vpten XVJ^{en} dach in Januario, anno XVe octauo.

Get. H. HUNDEBEKE.

Oick lieue vriende, als vnlang leden bij vnser raiden ende v jnden generail capittel gesloten woerd, wij aenden doirluchtige, hoichgeboren furstijne, vrouw Margarete, ertzherzogijne van Oisterrick etc., ende aen vnser oehem, den fursten van Anholt doen schrijven solden, als wij gedaen hebben, aengaende die wairschuwijng van innemijng onser stadt Renen; soe is vnse bode op ghesteren wederomme alhier bij vns gekomen, seggende, dat hem van wegen vrouw Margriete voers. ther antwoerdt gewoirden sij, dat hoere liefde vns bij hoers seluest boden ene antwoerdt dairap doen schrijven ende senden willen, dwelke gekomen wesende wij v vnverwittiget nyet laten sullen. Oick soe en hebben wij noich gheyn entlicke antwoerdt gecregen van onser oehem van Anhalt, dan heft vns tkennen gegeuen, dat sijne liefden noich gheyn beuel geschiet en sij tegens vnse vndersaten aen oirsaken yet the handelen, twelck wij v oick inden besten tkennen gheuen. Ende wes vns dairaff voerder ther antwoerdt komende werdt, willen wij v terstont ouersenden. Datum vt in litteris.

Ende aengaende die bewaringe vnser stadt Renen, js vnse guetlicke begherte ghij mïjt malcanderen ouerleggen, ende vns wederomme bij desen tegenwoirdigen vnser perseuant doen schrijven willen tgene v dunckt best dair jane gedaen te wesen.

Opschrift: Den eerbaeren vnser lieuen vrienden, prelaten, dekene ende capittelle vnser vijf godshuysen. ghemeyne ridderschap, burgermeesteren, scepenen ende raidt onser stadt ende steden onser lants van Vtrecht, jnden generail capittel vergadert wesende.

CCCXXI.

Karel, hertog van Gelder, vergunt aan het kapittel van den Dom te Utrecht den toevoer van wijn langs den Rijn, onder voorwaarde, dat aan zijne onderzaten uit Utrecht levensmiddelen worden toegevoerd.

Weerdige, wailgebaeren, edele, hoigeleerde, eirbaere ind aindechtige, lieue neuen ind besonderen. Als uwe lieffden ain ons geschreuen ind begeert hebben, wij Jacob Strick, burger tUtrecht, v to lieue, vergonnen wulden, eyne schip mit wijnen tot uwen lieffden ind der vurg, stat behoiff onsen Rijnstroem aff te bringen bis jn die vurs. stat, mit wijderen jnhalde, hebben wij verstain, ende hebben tot uwen versueck sulx gerne beliefft, ende denseluen Jacob des eyne behoirlick en geleydtschijn doin geuen, bij alsoe dat onsen ondersaten vyt der stat vurg. soe wail as onsen vijanden daigelix prouande volgen vnd toegevuert sall werden, twelck ons redelick ende billick bedunckt. Onse lieue Heer Got moet uwe lieffden vroelick ind gesont bewaeren. Gegeuen in onse stat Wageningen, op vrijdach naden heiligen Darthtien dach, nostro sub secreto, anno etc. octauo.

Kairle, hertoich van Gelre etc. ind greue van Zutphen.

Get. CHARLES.

Opschrift: Den weerdigen, wailgebaeren, edelen, hoigeleerden, eirbaeren ind aindechtigen, onsen lieuen neuen ind besonderen heren, deken ende capittell der kercken then Doem tUtrecht.

Deel, A. 445.

CCCXXII.

Karel, hertog van Gelder, verklaart aan de 3 staten van Utrecht, van het slot Loendersloot geen dingtaal te zullen vorderen.

Kaerle, hartoech van Gelre etc., ind greue van Zutphen.

Weerdige, edelen, eerbere, wijze ind vursichtige, besonder guede vrunde. Soe ghij aen ons geschreuen hebt, beruerende die buerlujde onder den huysse van Londersloit geseten, daer wij den seluen bryeue doen schicken hedden, om oiren dingtail bijnnen onsser stat Wageningen toe brengen etc., hebben wij duechdelick ontfangen ind wail verstain. Dairop wij v jn allen gueden to kennen geuen, dattet wail sijn mach, enige bryeue komen vanden geynen, die van onsser wegen bijnnen onsser stat Waegeningen beueell hebben, ain die van Londersloit, om dess wil sij Hollander sijn, ind woewaell her Derick van Sweeten ijtzont aldair geen jurijsdijctie ind heerlicheyt heeft, is een wijssell off ouergiff geschiet jn deser tegenwoirdigen veden, soe dat gj bedencken ind auerleggen kundt, dattet nyet onbillick noch ongeboirlick sij die seluen te vorderen; nyet to mijn, indempt anders weer, dattet v ind den Gestichte van aldz toebehoirt, bewant sij, willen wij die onse doen onderrichten, se oiren hant aif trecken sullen, want wij anders nyet auer v ind dess Gestichtz ondersaten doen ind geschien laten willen dan ons selfs. Dat wij jn allen gueden ther antwoert doen geuen uwer weerdicheit, die Got onse Heer bewaeren moet. Gegeuen in onsser stat Wageningen, vp donresdach sunte Angnetis auont, anno etc. XV° ind acht.

Get. H. ERCKLENS.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, eerberen, wijzen ind voorsichtigen prelaten capittellen der vijf gaidshuyzen, ridderschapp dess Neder Stichts, stat ind stede slantz van Vtrecht, drye staten sGestichtz, onssen besonderen gueden vrunden.

Deel, A. 446.

CCCXXIII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van de bewaring der stad Reenen en het verbod in Holland van toevoer van levensmiddelen naar het Sticht.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marggreue van Baden.

Eerbare, lieue vrunde. Wij hebben verstanden uwe schrijfften, jnden yersten ennige vergaderinge van rutheren ende knechten in meyninge sijnde vnse stadt Renen jnne the nemen, ende voert die mandamenten in Hollandt gepubliceert vanden prouijanden beroerende; dair op ghij van vns begeerende sijt, wij onse raden op morgen then generaell capittell bij v schicken wolden, omme mitten seluen jnder bewaringe vnser voers. stadt Renen, ende tegens de voers. mandamenten behoirlicke maniere ende prouisie moegen vinden. Soe, lieue vrunde, wolde wij onse rade then voirs. capittell gheenre geschickt hebben, dan vermits merkelicken saicken vns voirgekomen, hebben wij der een deels vander hant gesant, ende der anderen noitelicken alhier bij vns the doene, soe dat wij op dese tijt nyemantz aldair sullen schicken moegen. Begeeren daeromme, dat ghij op de voers. twee saicken communiceren, delibereren ende ouerkomen willen thene v daer jnne tot wailluaert vnser lande dunckt nutz gedaen the wesen; tselue ons ouerschrijuende, willen wij dan geboirlicke daer jnne geschien laten. Godt zij medt v. Gegeuen in vnser slote Duersteden, vpten XVII^{en} dach in Ffebruario, anno etc. VIIJ^o.

Get. H. HUNDEBEKE.

Ofschrift: Den eerbaeren, vnser lieuen vrunden, prelaten ende capitulen vnser vijf gotshuyzen, ridderschap, borgermeesteren, scepenen ende raidt vnser stadt Vtrecht, aldair bij een ander wesende.

Deel, A. 447.

CCCXXIV.

Burg., schep., en raad der stad Wijk bij Duurstede, verzoeken aan de 3 staten van Utrecht verschoond te blijven van de uitzetting van het huisgeld.

Weerdige, edele, eerbare, vrome, wijze ende vursichtige lieue heren ende guede vrunden. Uwer eerbairheiden ende liefden brieff ons nv gesant, jnhoudende woe onses gen. heren rentmeister uwen eerbairheiden ende liefden te kennen gegeuen heeft, woe dat noch ter tijt jn onsen voirpoirten ende vrijheiden gene wtsettinge gesciet ende is, alsoe dat dair bij belet ende verachttert wort omme die huisgelden te ontfangen; ende want dan der stat Vtrecht voirpoirten ende vrijheiden hore wtsettinge gedaen ende hore cedulen dair van ouergegeuen hebben, begerende van ons wij onse voirpoirten ende vrijheiden gebieden ende jnformieren willen, zij oick soe hore wtsettinge doen ende hoere cedulen dair van ouergeuen, soe dat uwer weerdicheiden ende liefden brieff breder vermach, hebben wij guetlick ontfangen ende waell verstaen, ende voegen uwén weerdicheiden ende liefden dair op te weten, als dat wij, ofte die voirpoirten ende vrijheiden onser stat, mit deser wtsettinge sunderlinge niet te doene noch onse consent dair doe gegeuen hebben, want van dien dair omme dese wtsettinge nv gesciet is, wij oeck doe dair en tegens mit onsen rechten lantsheren van rutereren ende knechten grote menichuuldige oncosten gedaen hebben, die wij buten slants costen betalen mosten ende wtdragen, gelijk uwe weerdicheiden ende liefden waell seluer genoech kondich is, ende oeck van onsen gedeputierden, ten capittell generaell wesende, toe velen tijden genoichsaem gehoert ende verstaen hebben; dunckt ons dair omme onbe-

hoirlike onse voirpoirten ende vrijheiden wess tot deser wtsettinge gelden souden. Begeren hier omme zere guetlike den voirpoirten ende vrijheiden onser stat sulcx te willen verdragen, ende zij voirt meer dair van ongemoeyt te laten. Onse here Got moet uwe weerdicheiden ende liefden altijt waeluaerende, salich ende gesont bewaeren. Gescreuen wt Wijck bij Duersteden, opten XIII^{en} dach jn Meerte, anno etc. VIIJ.

Burgermeesteren, scepenen ende raet der stat Wijck bij Duersteden.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, eerbaren, vromen, wijsen ende voirsichtigen, prelaten ende capittelen der vijf goitzhusen, ritterschap ende stat van Vtrecht, onsen bijsunderen lieuen heren ende guede vrunden.

Deel, A, 448.

CCCXXV.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van het verbod in Holland van toevoer van levensmiddelen naar het Sticht.

Van gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vrunde. Soe ghij in uwe schrijfften nv aen vns gesandt roerende sijdt, dat wij uwen deputaten laitste alhier bij vns gheweest ther antwoerdt gegeuen hebben solden, soe wat maniere ende prouisie bij vnsen drien staten tegens de mandamenten, so in Hollandt gepubliceert woerden sijndt omme gheynrehande prouijande ende gueden vuyt Hollandt in vnsen Gestichte the laten brengen, gevonden woerde, wij daer die hant aen holden ende vns daerjnne guetwillich laten vijnden solden, daer op ghij capittell generaell gehalten ende dair jnne gesloten hebben, wij mandamenten publiceren doen solden, dat nyemants van vnsen vndersaten enighe gueden vuyth vnsen Gestichte laten voeren offte in Hollandt brengen solde, begeerende van vns sulx the geschiene ende te doen vnderhouden. Geuen v dair vp the verstaen, dat wij den seluen uwen gedeputierden op de selue tijt nyet anders ther antwoerdt gauen, dan dat vns guet ende nut duchte, sulcke mandamenten nyet vuyth the laten gaen ter tijt toe vnse ende oick uwe gedeputieerde wederomme vuyt thoff gekomen weren, oirsaicken haluen wij hen doe deden seggen, dwelcke als wij vermoeden, sij v waill aengebracht hebben; doch offt ghij dair mede so lange nyet vertoeuen en wolden, dat ghij dan communicatie vnderlinge hielden, ende uwe guetduncken vns dair van laten weten; alsdan wolden wij vns wijder daer vp beraden, ende v ene behoirlicke antwoerdt wederomme weten laten. Wairomme noch vnse gevoelen ende guetbeduncken is, men der gedeputieerden ende tgene sij erwerven werden verwachtte, omme daer nae dan the geschiene, alsoe tot wailuaert vnsser lande best dienen sall. Got zij midt u. Gegeuen jn vnsen slote Duersteden, vpton XXIII^{en} dach jn Martio, anno etc. VIIJ.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den erbaeren vnsen lieuen vrunden, prelaten ende capittulen vnsser vijf gotshuizen, ridderschap, borgermeesteren, scepenen ende raidt vnsser stadt Vtrecht.

Deel, B, 259.

CCCXXVI.

Willem van Nijvelt aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van de bewaring van den huize Loendersloot.

Eerwardige, voersijnige ende wijse lieue here. Jck, schamel dienre ende bewaere dess hueszes toe Lonresloet, geue uwer liefften mijt den drien staten oitmodelick tkennen, alsoe dat huesz toe

Lonresloet een open huess der drien staten, ende jck nu thant sere beduychtende bijn van ouervall tsellen mogen comen offte geschien vanden hogeboeren, vermogenden hartoge van Gelre etc.; wairomwe dat jck sere gharne sage, dat huess vanden lande vant Sticht nyet in anderen heren handen en quame, dat doch uwe eirwardicheyden vanden drien staten willen schriuen anden vurscr. hartogen van Gelre, dat uwe lieffden dat huess voir uwe open huess holdende zijt, ende oick dat dair aff den Gelterschen noch hoiren partyen ghene schade noch last geschiet en js noch oick geschien sell, dat he off sijn vermogentheyden van sijnen volck ende rutteren dat huess vurs. in ruest, vrede ende onbeschadich late, ende hoer luede schade, laste ende hande ende anderen dair aff ende oick vanden buerlueden halden will. Hier jnne willen doch uwe eirwerdicheyden doen, alst behoirt, nyet mere dan om Goits will hier dat beste jn doen willen. Geschreuen opten XXIIII^{ten} dach jnde Mey, anno etc. acht.

Willem van Nyeuelt, beware tLonresloet,
oitmoedelick ende dienstlick geschreuen.

Opschrift: Eerweerdigen, voersijnigen, vromen ende wijsen heren, heren meister Ludolph vanden Veen, domdecken, mijtten eerbaeren drien staten dess landts van Vtrecht, mijnen lieffuen heren, oitmodelick, vrientlick ende dienstlick geschreuen.

Deel, D. 330.

CCCXXVII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van de Bourgondische krijgslieden, liggende in het Sticht.

Van Goits gnaden Friderich, bisschop tUtrijcht, geboren marckgreue van Baden.

Eirbaere, lieue vriende. Soe ghij vns nv doen schrijuen hebben angaende de Bourgoensche knechte, thantz in vnsen lauden opte Vaert, te Jutfaes ende te Lopick liggende ende vnse vndersaten mercklicke beschadende etc., twelck oick voir hen ter vnser kennisse komende vns nycht weynich verdrotten hefft; dairomme wij dan terstont an de ouersten dairaff gesant hebben mijt hemluyden the spreken, sulcke ghewelde ende ouerlast mijt reparacie the willen affstellen; dairop wij voit tot voirstant vnser vndersaten, so voel moegelicken sijn sall, veruolch doen willen. Godt sij mijt v. Gegeuen in vnsen sloite Duersteden, opten XXVJ^{en} dach in Mey, anno etc. VIIJ.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaeren vnsen lieuen vrunden, prelaten ende capittelen vnser vijff goitshusen, ridderschap, thantz bijnnen vnser stadt aldair wesende, ende vnser stadt Vtricht, drie staten etc.

Deel, B. 261.

CCCXXVIII.

Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten, ter zake van den huize Loendersloot.

Weerdige, wailgebaeren, edele, wailgeleerde, eirbaere, aindechtigen, vrome ind veste, eirsame, wijze jnd vursichtige, lieue neuen, vrunde ind besonderen. Vwer lieffden schrijuen ain ons gedain, beruerende idt huys ind sloit Lonresloet, dat der kercken ind Stichtz van Vtrecht apen huys ind to leen jnden generael capittell der dryer staten ontfangen weer, begerende, wij idt huys mitten jnwoenen ind bueren vanden onsen onbelast ind onbeschedicht blijuen wulden laten, woe uwer lieffden brieff deshaluen wijder vermelt, hebben wij guetlick ontfangen jnd verstein. Sullen wij op dese tijt dair mede to vreden wesen, idt selue huys tot uwer begeerten

mitten jawoeneren ind bueren onbelast ind onbeschedicht blijuen sitten, soe verre ons ind den onsen geynen schade dairaff en geschuyt off toegevuecht werde jn enniger manieren, woe wail wij weten, ons ind den onsen daigelix schade dairaff geschiet ind gedain is, ind soe balde ons van uwen lieffden toegescreuen wurdt, sulcx ouerbrekelick gehalden sall werden ind dair guet vursijt, sullen wij uwen lieffden dan wederomme toeschrijuen idt vurg. huys mit sijnen toebehoeren onbeschedicht ind onbelast blijuen sall. Ind wairna wij ons sullen weten te richten, begeren wij eyne weder beschreuen antwoirt van uwen lieffden, die Got onse Heer vrolick ende gesont be- waeren will. Gegeuen in onse stat Wezijp, op vrijdach post Dominicam Cantate, nostro sub secreto, anno etc. octauo.

Kairle, hertoige van Gelre etc., ind greue van Zutphen.

Get. CHARLES.

lager D. STOIR.

Opschrift: Den weerdigen, wailgebaeren, edelen, wailgeleerden, eirbaeren ind aindechtigen, vromen ind vesten, eirssamen, wijzen ind vursichtigen, onsen lieuen neuen, vrnnden ind besonderen, den vijf gaitshuysen, ritterschap tUtrecht wesende, stat Vtrecht ind drye staten etc.

Deel, A. 450.

CCCXXIX.

Splinter van Nyenrode en Willem van Nyevelt verzoeken aan de 3 staten van Utrecht het noodige krijgsvoorraad en levensmiddelen ter goede bewaring van den huize Loendersloot.

Eerweerdige, hogeboeren, edelen ende vromen, wijze, voersijnige ende wijze lieue heren. Wij, schamele uwer alre lieffden dienres dess huses van Lonresloet, geuen uwer liefden oitmodelick tkennen, alse dat wij seer beduyctende sijn voer die Burgonschen dat huess toe Lonresloet tholden tegens gewelt, want dair ghene knechten off prouisij van oirloch op en is, begerende wij dair omme aen uwen lieffden raet, woe wij schamele dieneer ons dair jnne hebben sellen, om ons dair jnne tvrijen, oft ons mijt gewelt genamen worde, op dat onsse eere dair mijt bewaert is, ende die certificatien ende die hoge geloeffte wij uwen drie staten gedain heben, dat die aff ende toe nyet wesen mach; want wij ghene bijstant en heben, ende oick bereyt sijn, uwer alre lieffden dat huess toe Lonresloet in uwen handen toe leueren, ende die slottelen van dat huess toe gheuen van stonden aen. Ende waert saicke, dattet uwer alre lieffden sijnne waire, dat huess vurs. van ons noch bewaert te willen heben, so begeren wij sere oitmodelicken, dienstlick, datmen ons als dan prouisie doen willen van knechten, prouiande, kruyt, buschen ende anders, dair men dat huess vurs. mijt bewaeren sel mogen. Ende wess hier aff wesen sell, begeren wij uwe guetlick bescreuen antwoirt, woe wij nae uwer alre lieffden raet dairjnne ons heben sellen. Geschreuen opten anderen dach in Junio, anno etc. acht.

Splijnter van Nijenrode, Wilhelm van Nyevelt, uwer alre dienres ende bewaeres des huess Lonresloet.

Opschrift: Den eerwardigen ende hogeleerden, edelen ende vromen, eerbaeren heeren vander ecclesien, riddersen ende knechten, burgermeesteren ende raet van Vtrecht, ende drieen staten dess Gestichts van Vtrecht, vrijutlick ende dienstlick geschreuen.

Deel, A. 451.

CCCXXX.

Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van den huize Loendersloot.

Kairle, hertouch van Gelre etc., jnd greue van Zutphen.

Weerdige, edele, hoigeleerden, erbaere, frome ende wijse, lieue neuen, aindechtigen ende besonderen. Vwer lieffden schrifften ons nu gesant, id huys Loenresloet beruerende, dairaff den onsen geyne schade geschien sulle, nae luyde eyner certificacie dairop gegeuen hebben Splijnter van Nyenrode ende Wilhelm van Nycuel, bast., is bij ons verstaen; sijn wij ongetwijuel, vwe lieffden en hebben onlanx onse guede meynonge dairop vernomen. Want wij dan deser gueder luyde eyne kontschap en hebben, ende aen sulcke certificacien ongehalden sijn, jnd so verre vwe lieffden dair selfz voir sekeren ende lauen willen, blijuen wij bij onser voirantwoirt. Dat wij so mitten besten weder to kennen doen denselven vwen lieffden, die onse Heer Got bewaeren will. Gegeuen to Zutphen, op vrijdach nae Ascensionis Domini, nostro sub secreto, anno etc. VIIJ^o.

Get. SUCHTELEN.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, hoichgeleerden, erbaeren, fromen, eersamen ende wijsen, onsen lieuen neuen, aindechtigen ende besonderen, doemden ende capittelen der vijf gaitshuysen, ritterschap ende stat Vrecht, drye staeten etc.

Deel, A. 452.

CCCXXXI.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake der Bourgondische krijgsliden.

Van Goits genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eirbaere, lieue vrunde. Wij hebben guetlicke vntfangen uwe schrijffte aengaende die ghewelden, ouerlast ende beschadinge vnsers vndersaten vanden rutheren ende knechten angekiert werden, dairop ghij begherende sijt dat wij persoelicken bijnnen vnse stadt Vtrijcht komen ende helpen raden ende vuegen wilden, so dat vnse lande ende vndersaten dair van vnbelast ende verlost moegen werden etc. Soe weren wij vngetwijuel des guedes willens ende neigung, dan vermitz mercklicke oirsaken vns nu voirgekomen ende dairtoe bewegende, en is vns op dese tijt nyet gelegen van hier tho vertrecken; dan so die ghewelden ende ouerlasten bouen tosage der hoifftluden vns gedain, als wij verstaen, dagelix argeren ende vermeren, omme dan dairop tot voirstant ende beschermijuge vnsers vndersaten mit malckanderen rait thebben, begeren wij dat ghij enige wth vnser staten alhier bij vns schicken willen, de dingen ripelicken helpen ouerleggen, ende was men dan dairinne nutz ende oerbaerlixst vijndende werdt, dair sullen wij ons altijt guetwillich jnne vijnden laten. Godt sij mit v. Gegeuen in vnser sloite Duersteden, den VIIJ dach in Junio, anno etc. VIIJ^o.

Get. H. HUNDEBERKE.

Opschrift: Den eirbaeren vnser lieuen vrunden, prelaten ende capittulen vnser vijf goidshuysen, ridderen ende knapen vnser Neder Stichts, borghermeesteren, schepenen ende raidt vnser stadt Vtrijcht.

Deel, B. 262.

CCCXXXII.

Karel, hertog van Gelder, verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, hem te melden of zij al dan niet zijne gewapende tusschenkomst zullen gedogen.

Kairle, hertoch van Gelre jnd van Gulick, jnd greue van Zutphen.

Werdige, edelen, hoigeleerde, eirbere, wijse ind vorsichtige, besonder guede vrunde. So sich ijtzont begeefft, dat onser wederparthijen van uwer werdicheyt ind lieffden jnd den staten dess Gestichtz vergont wurdt oiren leger to begripen jnden Gesticht jn merckelicken achterdeell jnd schade sGestichts ind der ondersaten, as wij dess allet onderricht sijn; oft sich dan alsoe begeue, wij mitten onsen sich to velde erguende jnd dergelijcken onsen leger jnt Gesticht nemende wurden, nyet op guetzonge der ondersaten sGestichts dan beheltlicken verhandieronge van velongen, van vitalien jnd kopinge ind verkopinge duegelick om onse pennongen, begeren wij eyn weten to hebn, wes wij ons tot v jnd den sementlicken staten versien sullen; jnd wes hijr van uwer gueder meynongen sijn sall, dair wij ons nae sullen hebn to richten, begeren wij eyn onuertachlicke antwoord van uwer werdicheyt ind lieffden, die Got onse Here bewaeren moit. Gegeuen jn onser lantschapp van Veluwen, op sente Johans dach Baptiste natiuitatis, nostro sub secreto, anno etc. XVe ind acht.

Get. II. ERCKLENS.

Opschrift: Den werdigen, edelen, hoigeleerden, eirberen, wijsen ind vorsichtigen prelaten, ritterschappen, staten dess Gestichts jnd stat Vrecht, onsen besonderen gueden vrunden, sementlick jnd besonder.

Deel, A. 454.

CCCXXXIII.

Karel, hertog van Gelder, zendt aan de 3 staten van Utrecht het verzochte vrijgeleide; klagte over de aanranding der zijnen door de Bourgondischen; waarschuwing voor de goede bewaring van Reenen.

Kaerle, hartoch van Gelre jnd van Gulich, jnd greue van Zutphen.

Weerdige, edele, hoigeleerde, eerbere, wijse jnd voersichtige, besonder guede vrunde. Wij schicken uwer werdicheyt jnd lieffden onse geleydtschijn, alst behoert, nae uwer schrijfften ind begeerten, jnd begeren noch eyn onbedect weten toe hebben op onse voerschrjfften, wes wij ons tot v versien sullen, nadem onssen wederpart vergont wurdt, zich jnt Gesticht te legeren tot last, hinder ind schaide dess Gestichtz ind ondersaten, twelck wij duegelick om onse pennijngen begeert hebben, nyet jn achterdeel der armen ondersaten, jnd soldt ons beduncken, men mijt redenen ons sulcx qualick solde moegen weigeren; woe dem sij verstaen, wij oick woe v kortz leden, as die seluen ons geclaicht hebben van onssen dyeneren ind knechten vyt Wesop komende bijt huys Ackauwe, vanden knechten dairop liggende meer hoemoetz ind gewaltz aengedaen sij dan onse vijanden ind wederparthije den onssen bewijsen, dess wij ons totten staiten ind stat Vrecht weynich vertrouwet ind versien hedden, aengemerckt wij anders nyet dan vruntschapp ind nabuerschapp mit v vytaende weten toe hebben, jnd dess Gestichtz ondersaeten gelijk den onsen voor gewalt ende onrecht geneycht weren toe verdedingen, twelck den onsen weder ouell bewesen worden is, wij nyet waell voer naberschapp ind vruntschapp verstaen konnen; oick sijn wij gewaerschouwt van gueden geloeflicken luyden, dat Nijss van Leuendaill, scholtz to Ryenen, mijt

sijnen aenhanck, ind deels die hij jn naem ind van wegen der Ro. keyserlicken ma. aengenomen heeft ind versoldt, ind hij selfs eyn dyener is, ass hij sich apentlick vermith, der ko. ma. vurg., voele hantieronge ind handels heeft van jn neminge der stat Ryenen; dess wilt acht laiten nemen mit gueder bewaringen ind touersicht, waerbij die staten ind Gesticht nyet tot lasten ind wij ind onse ondersaten tot schaden ind hijnder en komen, twelek wij burgermeysteren, scepenen ind rait der stat Ryenen doen waernnen ind schrijuen hebben, om dess acht to nemen, op dat dair vorder geen verloop van ontstae. Jnd wes, wij ons op dese voersz. punten versien sullen, begeren wij een weder beschreuen antwoert van uwer weerdicheyt ind lieffden, die Got onse Heer bewaeren moet. Gegeuen jn onssen lantschappen van Veluwen, op sunte Peters jnd Pauwels auondt, anno etc. XV° ind acht.

Get. H. ERCKLENS.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, hoigeleerden, eerberen, wijsen ind voersichtigen capituln, ritterschapp ind deputierden vanden staten dess Neder Stichtz, stat ind steden van Vtrecht, onsen besouderen gueden vrunden, sementlick ind besonder.

Deel, C. 40.

CCCXXXIV.

Vrijgeleide door Karel, hertog van Gelder, verleend aan de gedeputeerden der 3 staten van Utrecht.

Kairle, hartoich van Gelre jnd van Gulich, jnd greue van Zutphen.

Wij doen kondt jnd bekennen, dat wij deputierden jnd geschickten vrunden der staten dess Neder Gestichtz van Vtrecht, die vander staten ind gemeynen lantschappen wegen reysende warden jnden leger onsser wederparthije om oirer saicken to handellen ind hantieren, onse stracke vurwerde, veylicheyt ind geleide gegeuen hebben ind geuen vyt oire gewairsom jnden leger vurs. ind wederom vyttten leger jn oiren gewaersom, allet to moegen reysen vrij, veylich ind ongeleth voer ons, onse amptlude, rijtmeesteren, hoefftlude, ruyteren ind knechte, jnd alle des genes der wij ongeuerlich mogich ind mechtich sijn, jnd om onsser will doin jnd laeten willen. Aengaende op datum sbrieffs, duerende bis die vurs. deputierden ind geschickten wederom komen sullen sijn jn oiren gewaersom jnd vrij seker behalt ongeueerlicken. Gegeuen onder onsen secreet segell hijr op gedruckt, dess guesdaeges nae sunte Johans dach Baptiste natiuitatis, anno XV° ind acht.

Get. H. ERCKLENS.

Deel, A. 455.

Voorzien met het op papier gedrukt zegel.

CCCXXXV.

De bisschop van Utrecht belooft, onder toezending van het afschrift zijns schrijvens aan Rudolf van Anhalt, aan de 3 staten van Utrecht het welzijn zijner onderzaten te zullen behartigen.

Van Gots gnaden Friderich, bisschop tUtrecht, geboeren marggreue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. V schriuen ons nw gedaen van den datum des eersten dachs jn Julio etc., hebben wij op huede mitter toegeschickten mijnute ghij begrijpen doen hebben, dairnae ghij begeren wij beuenen v oick mede schriuen doen willen aen den hochgebornen fursten,

vnsen lieuen oheim, den fursten van Anhaelt etc., nae vnser verbeteringe gedoirsien ende te gueder maten verstanden. Ende want vns bedunckt, dat dieselue vwe mijnute redelicke gestallt, ende dat all saken dair jne nae noittrufft genoich gerort werden, so weten wij tot deser reyse die nyet te verbeteren, dan wij dair jn sulcker formen mutatis mutandis mit een wenig veranderinge aen den voirs. vnsen oheim van Anhalt oick schriuen, gelijk ghij aen der copie hier jne versloten te sien hebben, ende were vns dese vwe mijnute eer toegecomen gewest, soe solden wij dese vnse schrift oick gern eer gevoerdet hebben, als die ghene die tot voirstandt ende bescermenisse vnser lande ende vndersaten, so voel jn vnsen macht is, allijt bereyt ende geneicht is, sich mit allen vlijtigen ernst te bewijzen. Ende wij willen, wilts Godt, morgen auondt vnsen bode mit vnsen brief bij v hebben, mit beuele mit vwen bode voert nae den voirs. vnsen oheim van Anhalt te reysen. Goidt zij mit v. Gegeuen jn vnsen slote Duersteden, opten IJ^oa dach jn Julio, anno etc. VIIJ^o.

Get. HOsz.

Opschrift: Den erbaren, vnsen lieuen vrienden, prelaten ende capitullen vnser vijf Gotshuysen, ritterschap ende stadt van Vtrecht.

Deel, B. 266.

Het in dezen brief vermeld afschrift is van dezen inhoud:

CCCXXXVI.

Vnsen fruntlicken dienste allijt te voerens, hochgeboren furst, besunder lieue oheim. Soe vnse vnd vnser dryer staten vnser landts van Vtrecht, gedeputierde reede ende vrienden binnen cort geleden dagen aen vwer liefde schriuen ende gleyde veruolgen doen hebben, dat zye veylich bij vwer liefde comen, ende weder aiff reysen moechten; des wij verstaen dieselue vwe liefde, der wij des vrientlicken dancke seggen, sich guetwillich hierjnne hebbe bewijst. Ende so dan die voirs. deputaten vernamen, dat dagelicx voel ende meniger hande ruttere ende knechte langs den seluen wech verkieren, die men nyet wail erkennen mach, wie die sijn, off wat aenslege die vorhanden moegen hebben, soe sin zye wt der oirsake verhindert worden tot deser reyse bij vwer liefde zu komen; ende soe dan nyet te mijn vnse ende vnsere lande ende vndersaten grote noittrufft ervordert, vwer liefde sulcke mercklicke besweringen, die die voirs. deputaten beuele hadden aen vwer liefde montlick te verbotschappen, lenger nyet te verholden, soe geuen wij die vwer liefde hier mede jn den besten schrefflicke te erkennen, also soe sich vwer liefde, als capitain generail etc. nw mit heerscracht jn vnsern Gesticht heft gelegert, ende dair wt ende aen dagelicx hoerre vijande versoicken ende krencken, werdet vns aengebracht, dat doir sulcken leger die vndersaten ende jnnewoneren vnser Gestichts van vwer liefde rutteren ende knechten swerlicker verderfft werden, die welcke denseluen vnsen vndersaten menigerhande onmanyerlick verdriet, schaden, ouerlast ende gewalt aen doen ende toe voegen aen lijff ende guede, die mans personen vangen, pijnigen, wouden ende schatten, die vrouwen, meecheden ende krom vrouwen vercrachtende, ende anders onbehoerlicke mit hem leuende, ende voert nyet alleen vnsen armen vndersaten hoer eten-spijse ende gedranck, meer oick mede hem hoer beesten, huysraidt ende allet dat zye vijnden, nemen, jn stucken slaende ende breckende ende bernen, hoer huysere jn den grundt aiffbrecken ende wechvoeren ende wel meer ander gewalt drijvende, jn allen manyeren op zye oppenbair vijande weren; twelcke wij nyet en meynen bij vwer liefde will ende consent geschiet, aengemerckt wij mitten huys van Burgundien ende den landen ende vndersaten dair toe behoerende, ende oick mit vwer liefde nyet en weten yet wtstaen te hebben dan guede vrientschap ende nae-

buerschap, ende wij vns oick deser vehde ende oirlagen aen gheynre zijden en croeden noch onderwijnden. Js dair omme vnser fruntlich bitte ende begeerde, dat vwer liefde den voirsz. leger jn vnser Gesticht begrepen, weder ruinen, ende den buyten vnser Gestichte, dair vwer liefde gelegen platzen genoech hebben moegen, willen verrucken, als sich dat nae reden ende recht ende besunder nae vermoegen der besegelten tractaten, die voer tijden tusschen den lande van Hollandt ende vnser Gesticht gemackt ende opgericht sijnt, vmmers alsoe behoert, ende voert mit allen gueden rust bestellen ende ordinieren, dat sulcke onmayerlicke ende grote verderfflicke lasten, gewalten ende schaden aiffgestelt ende gestrafft, ende die toegevoecht schade opgericht ende verstoert, ende besunder die gevangen vrij ende schadeloes wt gelaten, ende voert meer der gelijcx te geschien, verhoet werde, als dat billick ende behoerlich is; want vwer liefde sonder twijuel wail ouerleggen konnen, dat vns ende vnser landen, die hem der oirlage ende vehden als voirs. nyet onderwinden noch gheyn vijande en sijn, sweerlicke sijn solde dese lasten lenger te lijden. Ende wes tot ontlastinge vnser Gestichts ende der armen vndersaten dair jnne wonende, geboeren sall moegen, begeren wij een vrientlick beschreuen antwort van derselver vwer liefde, der wij fruntlicken willen . . . en gantz geneicht sijn. Gegeuen in vnser slote Duersteden, opten IJ^{en} dage jn Julio, anno etc. VIII°.

Van Gots gnaden Friderich, bischop tUtrecht,
geboeren marggraue van Baden.

Den hoichgeboren fursten, heren Rudolffen, fursten tot Aenhalt,
grauen tot Ascanien ende heren tot Bernburgk, capitain generail
etc., vnser besunderen lieuen oeheymen.

Deel, B. 267, 268.

CCCXXXVII.

*Hendrik van Broekhuizen en Werner Spiegel, stedehouders te Weesp, aan burgerm.,
schep. en raad der stad Utrecht, ter zake van geweldadigheden der krijgslieden,
leggende op den huize van Abkoude.*

Eirbaere, eirsame, wijze ind vursichtige, besonder guede frunde. Vns komen daigelix clachten voer vanden ghenen, die vyt ind jn deser stat verkeeren ende komen veeerbij Apkouwe, woe dat ze vanden huise aldair beschedight, gefangen ind opgehalden werden, dat ons onbillick bedunckt, so wij ons van wegen onss gen. lieffsten heren hertougen van Gelre etc. nyettan guede fruntschap ind naebuerschap totten ghenen dairop liggen bis her toe versien hebben, die wij noch omb alre bewantenissen, dairmede idt vurg. huys Apkouwe den Gestichte ind stat van Vtrecht jn jurisdictien ind protectien toegedain is, gerne mit redenen onderhouden. Wairomme wij guetlick begeeren vwe eirbairheyden verschaffen ind dair aen sijn willen, dat sulcke ongeboirlicheit vurg. terstont affgestalt moege werden; want geschege des so nyet, solde ons nyet moigelick sijn den hoop van desen knechten alhijr mit redenen op to halden vur schade ind moetwill, den van Apkouwe dair durch vanden seluen geboeren mucht, dat wij lieuer verhuedt zeghen, kenne Got, die vwe eirbairheyden bewaeren moet; doch wes hijr van geschien sall, begeren wij eyn toeuertatige beschreuen antwoirt. Gegeuen bijnnen der stat van Weesp, opten IIIJ^{en} dach Julij, anno etc. VIII°.

Henrich van Broickhuysen, stalmeyster, ind Werner Spyegeell, ritmeyster,
stathelderen to Weesp etc.

Hunne handteekening onleesbaar.

Opschrift: Den eirbaeren, eirsamen, wijsen ind vursichtigen burgermeesteren, schepenen
ind raet der stat van Vtrecht, onsen besunderen gueden vruuden.

Deel, B. 265.

CCCXXXVIII.

Rudolf, prins van Anhalt, aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van geweldadigheden zijner krijgsbenden en van eene deswege te houden dagvaard.

Rudolf, van Gods gnaden prince tot Anhalt, graue tot Ascanien ende heer tot Bernburg, capiteyn generall etc.

Eerweerdigen, venerabelen, strenghen, eersamen, wijsen, lieue besunderen. Uwer scrijften rurende vele groote, sware lasten, krachten, fortsen ende geweld, die ghij seigt dagelicx geschien bijden ruyteren ende knechten onder onse beuel liggende jn Sticht van Vtrecht, hebben wij mit uwer meyningen dair op wel verstanden. Dwelck jnder waerheyt all soe nyet beuonden en sal wordden, noch oick dat onse luyden dair jnne soe beschuldicht zijn, mair salmen beuinden, dat ouer v zijde, ende sunderlinge vanden stadt Vtrecht, meer ongelicx geschien js tegen onsen alreghed^{sten} heeren Ro. key. mt. ende mijn heer die ertshertoge landen, dan bij zijnre mt. ende gnade luyden tegen Sticht. Ende om dat wij nyet en weten vanden tractate, die ghij mitten lande van Hollant moegt hebben, en kunnen wij v op desen tijt gheen voorder antwoordde gegeuen, mair sullen van v scrijuen de staten desselfs lant van Hollant aduerteren. Ende oft ghij wildet bij ons schicken uwe gedeputierden, als ghij eens jn meyninghe gehadt hebt, op eenen bescheyden dach, ons dat laet weten, wij sullen tegen den seluen dach bij ons bescheyden gedeputeerden slants van Hollant, om alsdan ouer alle zijden elcks sijn gebreken ouer te bringen ende te verclaren; ende en twiffelen nyet, ghij en sult bekennen ongelijck te hebben, ende als ghij excuseert v deputaten alhier nyet te derven seynden om menigerhande rutereren ende knechten, die lanx den wege verkeeren, sullen wij, als ghij dien schicken wilt, sulx leuendich geleyde toesynden, dat zij veilich sullen moegen ouercomen ende wederkeeren. Gescreuen jn onsen legger bij Wesp, V^{ua} Julij, anno etc. octauo.

Get. R. PRINCE Z. ANHALT ETC.

Opschrift: Den eerweerdigen, venerabelen, strenghen, eersamen, wijsen onsen lieuen, besunderen prelaten ende cappitelen der vijf godshuysen, ridderscap ende stadt Vtrecht, ende drie staten des Neder Stichts van Vtrecht,

Deel, A. 456.

CCCXXXIX.

Rudolf van Anhalt aan den bisschop van Utrecht, ter dier zake.

Den eerwerdegen jn Gode hoichg. furst, heren Frederich, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden, onsen bisunderen lieuen oehem.

Vnsen fruntlichen dienst te voeren, eerwerdige, jn Gode hoichgeboeren furst, bisunder lieue oehem. Uwer liefden briuen vol van vele groote sware lasten, krachte ende geweld, diemen seigt bij onsen ruyteren ende knechten gedaen op uwen ondersaten, ende der gelijken briuen vanden staten uwer Neder Stichts, hebben wij ontfangen ende de meyninge dair van wel verstanden; wair op wij de selue staten antwoordde doen, sulx als wij op desen tijt moegen, soe uwer liefden bij hemlieden veel vernemen sall. Het verwondert ons zeer van alle sulken onmenschelike krachten dair aff men onsen luyden besculdicht, want wij wel weten, dat jnder waerheit nyet beuonden en sall worden; ende zijn nyet de ghene, al waeren wij jn vijanden landen ende tonser kennisse quame, die sulcke beuzen crachten soude jn gheenssins lijden ende onge-

straefft laten, ende dat wij noch konste geweten yemant vanden onsen, die dat gedaen hadde, soude terstont gestraefft worden. Voerts en sal men die andere stucken oick nyet all zoe beuinden, mar ter contrariën salmen genoich beuinden uwen ondersaten, ende sunderlinge de stat van Vtrecht, jn meerder ongelicx tegen desen landen; ende offte de staten uwen Stichts op zekeren bescheiden dach wolden bij ons seynden hoire gedeputierden ende ons dat laten weten, wij soudon oick tegen den seluen dach bescheiden bij ons te comen gedeputierden vanden staten van Hollant, om van alle saken samentlijck te bekallen ende verstaen, waer dongelijck gelegen js, want wij ghern dair jnne doen soudon ten besten al dat moegelijck waere, om dat men ons naemails dair aff ghien quade last en wiste op te leggen. De gedeputierden, die de staten Stichts hier schicken wilden, en deruen gheen excusacie nemen, nyet te deruen reysen om menigerande ruytheren, die onder wegen sijn; als wij hoere compste weten, willen hem sulcx leuendich geleyde toeseynden, dat zij veylich ouercomen ende wederkeeren sullen. Ende altijt waer wij uwer liefden weten vruntschap te bewijsen, der seluer kent ons dairtoe guetwillich ende bereit. Gescreuen jn onsen legger bij Wesp, V^{ta} Julij, anno etc. VII°.

Rudolf, van Gots genaden prince tot Anhalt, graue tot Ascanien
ende heer tot Bernburg, capiteyn generall etc.

Afschrift.

Deel, B. 269.

CCCXL.

Rudolf, prins van Anhalt, betuigt aan den bisschop van Utrecht niets vijandigs tegen hem noch de stad Utrecht in den zin te hebben.

Dem eerwirdigen vnd hochhebornen fursten, heren Friderichen, bischoffen zu Vtricht, geborn marggrafen van Baden etc., vnserm fruntlichen, lieben oeheym.

Vnser fruntliche dienst zuor, erwerdiger, hochgeborner furst, fruntlicher, lieber oeheym. Vwer liefde schriben, darjnn vns die selben anzougen wie vwer liefde angebracht sij, das vwer liefde stadt zu Vtricht teglick warnung komen, wie das wir vns jn allen manieren darnach stellen ettwas vijantlichs gegen derselben stadt fur zu nemmen mit mererm jnhalt etc., vns fruntlich bittende was vnser gemoete hier jnne sij, vwer liefde bij disem botten zu ernuern. Daruff fugen wir vwer liefde zu uernemen, das wir gegen vwer liefde oder derselben Stiff jn vnfruntschap nichts zetun haben; auch diser zijt von der Romischen keyserlichen maiestat etc., vnserm aller gnedigsten heren, keynen beuel; wo vns aber durch jr maiestaat eynicherley beuolen wurde, des wir noch nit wissen, musten wir vns demselben nach halten, dan derselben vwer liefde fur vns fruntlich ze dienen, sijn wir geneigt. Datum jn vnserm leger bij Weesepe, den VIJ^{en} dach Julij, anno etc. octauo.

Rudolf, van Gots gnaden furst zu Anhalt, graue zu Ascanien
vnd heren zu Bernburg etc., capitain generall etc.

Get. R. PRINCE Z. AENHALT ETC.

Deel, B. 270.

CCCXLI.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake der bedrevene geweldadigheden uit het huis te Abkoude.

Van Goits gnaden Frederick, bisschop tUtricht, geboren marckgreue van Baden.

Eirbare, lieue vrunde. Als ghij vns nu doen schrijuen hebben, woe vnser stadt Vtricht

schrijffte gekomen sijndt vanden schatmeistren ende ritmeistren tho Wesep, dat van vnsen huysse Apcoude dagelix die ghenen, die wth ende inder stede Wesep komen, groite ghewalde mijt vangen ende vphalden angedaen werden etc. Tis waer, dat voir hen oick vns voirgekomen is, dat op ene tijt doir den knechten opten voirs. vnsen huysse do liggende, wat handels geboert was, vns gans mishagende, den welcken knechten wij dairomme ter stont oirloff deden gheuen ende van dair vertrecken, ende hebben andere wederomme in hoer stede dairop doen leggen, omme allene vnse voirs. huys thelpen bewaeren, ende nyemants gheyn ouerlast dair wth tdoene, dat sij vns moeten louen hebben; versien vns oick dat sijndt den tijden dair wth van hoen tegens vnse verbot nyet voirgenomen woerden sij; doich nye the mijn hebben terstont dairomme doen schrijuen an vnsen castelleyn aldair, omme vns dair van the aduerteren, ende jndien sick beviynt, nae der voirs. tijt yet geboert tsijne, willen wij sulx vngestraefft nyet laten. Godt sij mit v. Gegeuen in vnsen sloite Duersteden, den IX^{en} dach in Julio, anno etc. VIIJO.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaren vnsen lieuen vrunden, prelaten ende capittelen vnser vijff goidshusen, ridderschap vnser Neder Stijchts, borghermeistren, schepen ende raidt vnser stad Vtrijcht.

Deel, B. 271.

CCCXLII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake der Bourgondische krijgslieden.

Van Goits gnaden Frederick, bisschop tUtrijcht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vrunde. Wij hebben guetlicke vntfange uwe schrijfften, vermeldende, dat v vanden hoichgeboren fursten, vnsen lieuen oehem, den fursten van Anholt, gheyn volcomen antwoirdt gekomen sij, angemerckt dat dairinne vander rumijnghe des legers ouer all nyet vermaent, noich den anderen punten ghenoch gheantwoirdt en werdt, ende dairop an vns begerende, v copije vnser brieffs vanden furgemelten vnsen oehem vntfangen, oft die bij euentuyr yet meer dan die uwe tot wailuaeren vnser vndersaten inbolden moichte, the willen ouersenden; ende voirt v bij onsen raden enen bequamen voirraem the verwittigen, offte anders schrijfflicke tkennen the gheuen, in welcker manieren wij voirt samentlicke tot wailuaeren vnser lande ende vndersaten doende sullen werden etc., schicken dem nae v hier jnne besloten die voirs. copije vnser brieffs, ende oft v voirder guet ende geraden duchte tsamen noich eens anden voirs. vnsen oehem the schrijuen, ende op vnse voirschrijffte een volcomen antwoirdt the begeren, dairaff wilt vns uwe meyninge verwittigen, willen wij gherne mijt v doen schrijuen; doich jndien ghij meenden yet anders nutter dair jnne tho geschiene, soe wilt yemants wth vnsen staten alhier bij vns schicken, omme samentlicke dairop the communiceren ende the ouerleggen, wat voirder dair jnne tot vnderholdinge vredes ende voirstant vnser lande ende vndersaten best dienen sall. Godt sij mit v. Gegeuen in vnsen sloite Duersteden, den IX^{en} dach in Julio, anno etc. VIIJO.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaren vnsen lieuen vrunden, prelaten ende capittelen vnser vijff goidshusen, ridderschap vnser Neder Stijchts, borghermeistren, schepen ende raidt vnser stad Vtrijcht.

Deel, B. 273.

CCCXLIII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van eene te houden dagvaard met den prins van Anhalt.

Van Goits gnaden Frederick, bisschop tUtrijcht, geboren marchgreue van Baden.

Eirbare, lieue vrunde. Op uwe schrijfften, nv an vns gesant, hebbe wij an den hoichgeboren fursten vnsen lieuen oehem, den fursten van Anhalt, nae uwer begherte ende guetduncken, die vns oick wail behage, doen schrijuen; begerende dat sijn lieffden vns op hoer voirschrijfften ende antwoirde enen corten dach op te gebreken ende ouergrepen binnen Neerden beteyken ende den seluen dach vns twee offte drie daghe toe vorens verwittigen wille, omme vnse raiden mitten gedeputierden vnser drier staten aldair bij sijne lieffden tho schicken ende de gebreken aldair the apenen; ende vns dair van de antwoirdt gekomen wesende, wij v de voirt ther stont tkennen gheuen sullen. Godt sij mit v. Gegeuen in vnsen sloite Duersteden, den XVJ^{en} dach in Julio, anno Domini M^oD^oVIII^o.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaeren vnsen lieuen vrunden, prelaten ende capittelen vnser vijf goldshuysen, ridderschap vnser Neder Stijchts, borghermeistren, schepen ende raidt vnser stadt Vtrijcht.

Deel, A. 461.

CCCXLIV.

Dirk van Zwieten verzoekt aan Goijert de Koninck, om Splinter van Nijenrode meerder bezoldiging toe te leggen.

Eerbaeren, wijsen ende vromen Ghoijert die Koninck ende ghemeen buer. Ick begheer vruntlich dat ghijt mitten anderen doch also maken wilt, dat Splinter van Nijenroyde mijnen neue twe souden heeft. Het is doch een kleyn saeck voir v luyden, ende hij kan qualick diener voir nijt wesen, ende ghedenckt die dienst, die jck v luyden in voirleden tijden ghedaen heb, als doe die here van IJselsteyn voir Vtrecht lach ende tot anderen tijden meer. Ende als ghij wel weet, so hebbent die drie staten buyten mijn consent in ghenomen; aldus ist wel reden dat sij die costen betalen. Als ick die costen betalen sal, so wil ick dair ander gast op leggen, die sij nijt bedancken en sellen. Mijn neeff scrijft mij, dat Wilm van Nijuel so vuel nijt en heeft, dat hij die cost mijt besorghen en mach. Hier op een vruntlich antwoirdt. Ghescreven den XVII^{en} dach in Julio, anno XVe ende acht.

Get. D. V. ZWETEN V. LEIENBERGH.

Zonder Opschrift.

Deel, B. 273.

CCCXLV.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan het kapittel van den Dom te Utrecht, eenige stukken te liggen, benoodigd in zijne zaak tegen den graaf van Oost-Friesland en Groningen voor den abt van St. Geertruide te Leuven ahangig.

Eerbaeren, lieue vriende. Soe wij tegens den greuen van Oist Frieslandt ende vnse stadt Groenijngen eene saicke inden rechte hangende hebben voirden weerdigen heeren den abt van saint Gertruydt to Louen, ja welcker saicken wij tot defensie vnser ende vnser kercken rechten zekere brieuen ende jura te doende hebben, dairomme dan vnse lieue getruwe procuratoir fiscaell

meester Willem Buser eene compulsorye heeft laten decernerende ende mede gebracht. Sus want wij verstaen, dat ghij in uwen archijuen alreley brieuen, olde registeren ende anders hebben vns dairtoe dienende, zo is vnse guetelicke begeerte, dat ghij den voirs. vnsen procuratoir fiscaell jnt gheene vns daer jnne tot voirstant vnser kercken gerechten dienen mach, guetelicken wilt laten transumeren mit aller vordernisse ende behulp daer to noettrufftich, als ghij vanden zeluen waill vorder verstaende zult werden, des wij v also gensselicken to betrouwen. Got zij mit v. Gegeuen in vnsen slote Duersteden, vpten XIX^{en} dach in Julio, anno etc. VIIJ^o.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den erbaeren vnsen lieuen getruwen ende vrunden, domdeken ende capittell vnser kercken then Dom tUtrecht.

Deel, B. 275.

CCCXLVI.

Schout, burg., schep. en raad der stad Amsterdam, beloven aan de 3 staten van Utrecht, om op hun verzoek de belangen van het Sticht te behartigen.

Eerwaardige, edele, wijze, voirsienige, lieue heeren ende goede vrunden. Uwe lyefden bryeff van date den XVIII^{en} Julij, anno acht, onder andere mencie makende van sekeren grooten clachten van ghewelden, bijden ruteren vanden dourluchtigen fforst ende prince van Anhalt den ondersaten des Neder Gestichts gedaen etc., hebben wij ontfangen guettelijcken ende deursien; doene daer op vwen lyefden voer antwoerde inden besten weten, dat ons die sake van deser tegenwoerdiger oirlogen nyet voirdere an en gaet dan als ondersaten van onssen ghenad. heer den eertshertoge van Oistenrijck etc., tegen den welcken ende sijnder ghenad. raet ons nyet en staet te doene, gelijk uwe lyefden, soe wij nyet en twijfelen, batt kunnen verstaen dan wij soudent kunnen schriuen, van wyens wegen de voirs. fforst ende prince van Anhalt dese oirloge voert, ende de leegher, daer zijne fforstelijcke genad. nv leggen, gemaict heeft, soe dat alle remedien, die nootelijcken ende behouftelijcken zijn te geschyen, versocht moeten werdden an onsen ghenad. heer dertshertoge ende zijnen raedt ende nyemant anders. Nyet te min, als ondersaten vanden voirs. eertshertoge, onssen ghenad. heer, willen wij gaerne, ten onderhouden van alle goede oude nabuerscape, dese sake verscriuen anden voirs. fforst ende prince van Anhalt, ende oick an onsen lieuen ende geduchtigen heeren, mijnen heer den stadtholder ende rade van Holland, dair jnne leggende de copie van uwer lyefden bryeff, ende versoecken alle remedie ende restitutie tegens voirdeden ende toecomende gewelden ende afgenomen goeden, daer ons hertelijcke leet toe is voer uwer lyefden ondersaten, die ons mogelijck sal wesen te verweruen; daer af wij uwer lyefden, nae dat wij antwoerde gegrepen sullen hebben, gaerne sullen aduerteren, biddende dese antwoerde ons inden besten te willen af nemen, eerwaardige, edele, wijze, voirsienige, lieue heeren ende goede vrunden. Onse Heer God zij mit v. Gescreuen den XXIIJ^{en} Julij, anno XVe acht.

Scout, burgermeesteren, scepenen ende rade der stede van Aemsterdamme.

Opschrift: Eerwaardigen, edelen, wijsen, voirsienigen heeren, prelaten ende capittelen der vijf goidshuysen, ridderscap sNeder Gestichts ende stadt van Vtrecht, drien staten sNeder Ghestichts, onsen goeden vrunden.

Deel, D. 332.

CCCXLVII.

De stad Leiden geeft aan de 3 staten van Utrecht hetzelfde antwoord.

Eerwaardige, edele, vrome, voirsienige ende wijze heeren ende bijzondere goede vrienden.

Uwer liefden brieue an ons gesonden, hebben wij ontfangen, gelesen ende wel verstaen, doir welcken ghij ons aduerteert, hoe dat die vorst van Anhoult mit sijne ruyteren ende knechten gelegert ende begrauen zoude zijn jnden Stichte ende lande van Vtrecht, contrarie den tractaet deser landen, tot anderen tijden dair vp gemaict, ende oick tiegen recht ende redene, ende voirt dat dieselue ruyteren ende knechten dagelicx grote ende menigerhande fortsen, geweldende ende ouerlasten van liue ende goede aen doen den ondersaten van uwen bedriue, breder jnt speciael bij den seluen uwer brieue herhaelt, mit andere redenen ter materie dienende. Wair vp uwe heerlijcheden zij gelieflick te weten, dat aengaende die gelegertheit ende begrauinge vanden voirs. vorst ons niet condich en js, ende wij tot dien gheensins onthiet gegeuen en hebben, contrarie den tractaten vanden lande. Ende aengaende die grote onmenselicke, onredelicke ende onbehoirlicke fortsen ende geweldende, van dien en hebben wij jnder wairheit voir desen tijt niet gehoirt, mer zijn om die selfde vuyt goeder herten vuyterlicken leet, wandt tusschen goede vrienden ende naegebuynen, gelijk wij mit uwer liefden alijt begeren te wesen, sulcx jn geenre manieren en behoiren te geboeren, ende dair omme zonder enich twifel zullen wij van stonden an ons voeghen bij den staten van desen lande ende tselfde hemlyuden verthoenen, ende soe verre als ons mogelick js, mit alle naesticheyt spreken ende arbeyden, dat jn sulcke fortsen ende geweldende voirsien worde, jn alre manieren als nae redene toe behoirt ende als de conclusie van uwer liefden brief breder verhaelt, dat kenne God Almachtich, die v eerwaerdige, edele, vrome, voirsienige ende wijse heeren ende bijzondere ghoede vrienden, sparen ende bewaeren wil. Gescreuen den XXVe dach jn Julio, anno XVe acht.

Die stede van Leyden.

Opschrift: Eerwaerdighen, edelen, vromen, voirsienighen ende wijsen heeren, onsen bijzonderen goeden vrienden, den prelaten ende capittelen der vijf goldshuysen, ridderschap ende stadt van Vuytrecht, den drien staten des Neder Stichts van Vuytrecht.

Deel, D. 333.

CCCXLVIII.

Jan, graaf van Egmond, stadhouder generaal enz., en raden van Holland, Zeeland en Vriesland, aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van het houden eener dagvaard te Naarden, met Rudolf van Anhalt.

Eersame, eedele, wijse ende voersienighe heeren ende goeden vrunden. Wij hebben uwer ersaembede brieue ontfangen van date den XVIIJ^e dach van deser jegenwordige maent van Julio, ende desgelijcx zekere anderen briuen vanden hoichgeboeren vorst onsen lieuen heer, heer Frederick, biscop tUtrecht, van eener substancie ende materie, jnhoudende zekere clachten gedaen bijden ondersaten des Gestichts van Vtrecht, van dat die prince ende vorst van Anhaelt mit zekere zijner cappiteynen ende knechten huere leger gemaict zouden hebben bijnnen den Gestichte, ende daer duer menichfoudelicken bescadinge den ondersaten vanden Gestichte, als uwer ersaembeden ende liefden brief dat weder jnhouden, daer of dat wij uwe ersaembeden wel houden jndachtich. Waer vp uwer ersaembeden zal belieuen te weten, dat die voers. prince van Anhaelt mit alle zijne cappiteynen ende knechten ondersaten zijn ons alder genad. heeren des keyzers van Romem, ende van zijne keyserlijcken maiesteyt geschiet jn desen landen, omme den ondersaten ons genad. heeren des eertshertogen te beschermen vanden groeten fortsen, geweldende ende vploppen, die heml. dagelijcx gebueren bij den rebellen Gelderschen, daer jnne wij hopen ende niet en twijuelen de voers. prince van Anhaelt mit zijne cappiteynen ende knechten hem voegen mit alle nersticheyt

te doen alst behoert, ende en connen niet geloue, dat de voers. prince van Aenhaelt, die een vorst ende prince van eeren js, zoude willen lijden dat zijn cappiteynen ofte knechten eenige vanden vndersaten des Stichts oft oick eenige andere, die hem niet en houden als vijanden vanden keyserlijke maiesteyt of van onsen genad. heer den eertshertoge van Oistenrijck, eenichsins bouen reden beschadigen zouden. Ende niet te mijn alsoe wij scriftelijke vanden prince van Anhaelt verstaen hebben, dat uwe eersaemheden versocht hebben an zijne vorstelijcke genade eenen dachuert te houden bijnnen de stede van Naerden, daer men van alsulcke handel ende ouvergrepen tracteren en communiceren sal, zoe hebben wij tot begeerte vanden voers. prince beloeft, eenige onse gedeputeerde aldair te schicken vpten derden dach van deser toecomende maent van Augusto, daer wij hopen die gedeputeerde van uwe eersaemheden mede te vinden, ende zulcx mit heml. te versprecken, dat uwe eersaemheden noch oick onsen genad^m heer den biscop van Vtrecht geen reden hebben en zullen onser te beclagen. Eersame, eedele, wijse en voersienighe heeren, ons Heeren Godt zij mit v. Gescreuen jnden Hage, den XXVJ^{en} dach jn Julio, anno XV° ende acht.

Die graue van Egmond, heer tot Baer, stedehouder general ende anders die raide ons alder genad^m heeren des keyzers van Romen ende hertoge Karel, ons erfachtigen heer, eertshertoge van Oistenrijck, prince van Spaengen etc., gestelt ten zaken van Hollant; Zellant ende Vrieslant.

Get. SEUENDER.

Opschrift: Eersamen, eedelen, wijsen ende voirsienighen heeren, den prelaten ende capittelen der vijf goidtshuysen, ridderscap sNeder Stichts ende stadt van Vtrecht, drie staten sNeder Stichts, onsen bijsunderen lieuen heeren ende goeden vrunden.

Deel, D. 334.

CCCXLIX.

Schout, burg., schep. en raad der stad Haarlem, geven aan de 3 staten van Utrecht hetzelfde antwoord (zie CCCXLVI).

Eerweerdige, eedele, wijse ende voirsichtige heeren ende guede vrunden. Wij gebieden ons vruntlijken tuwer liefden. Uwe scriften ons gesonden ontfangen, gevisiteert, gelesen ende met rijper deliberatien ouerdacht, hebben ons druefnisse ghegenerereert meerder dan wij nader tijt gelegentheyt wel dragen moghen ende wel reden is. Uwe liefden bekinnen wel, hoe dat waer is onse alrege^{te} heer ende deurluchtichste keyserlike maiestaet, alder behoerlijcke tutoor, voocht ende beschermer der weesen, onsen erfachtigen heeren Chaerle, eertshertoge van Oistenrijck, prinche van Castillien etc., zijnen broeder ende zusteren onmundige, onbejairde kijnderen met anderen diuersen lastigen zaicken zijnre k. m. ende den Romischen rijke zunderlinge aengaende gheoccupeert, begerende nochtans de zelue haire personen, landen, ondersaten ende substancien te conserueren van injurien, schaden verminderinge ende oppressien te preserueren ende jegens jnuasie te defenderen, heeft verwillicht, gheordoneert ende gecommiteert gouuernante der zeluer zijnre genaden dochter, vrouwe Margrite, hertoginne wedue douagiere van Sauoye etc., als naeste bloet, mit zekere andere grote personagen, omme alle der landen zaicken rustelijck ende vredelijck beleet te werden, alst ontwijfelijck is. Nu is waer, dat zijnre genaden k. m. zekerlijck gejnformeert vander jnuasien, destructien, demolicien deser landen, berouinghe ende oppressie der ondersaten, als superjntendent willende met behoerliker remedien ten voirn. gebreken voirsien, heeft verwecket, toegeschickt ende nedergesonden van zijnre k. genaden wegen jnden landen hairwaertsouer den eedelen, hogegheboren, vromen, vliingen furst, den prinche van Aenholt, omme als capi-

teyn general mit heeren Florijs, zone tot IJselsteyn, heere tot sinte Martensdijck etc., ouer alle dese landen jnden voirs. gebreken te remedieren, vpstellende wapeninghe te water ende te lande, zoe hem dat guetduncken ende gelieuen zoude willen; ende oft nu zoe zij, dat die hogegheboren vorst ende prinche van des k. m. genaden wegen, omme zijne vijanden te crincken ende te straffen zijue legher begrepen ende ghenomen heeft vp den Stichtschen bodem ofte aerde, ende dair wt die ondersaten zeer onnenscheliken getraceert, gevangen, gepinicht, gespolieert, gebrant ende gedestruuert werden, ende alsulke fortsen, gewelden ende ouerdaden geschieden, dat emmers onuerdragelijck ende negeensins en behoirt gehenget oft ongeremedieert te zijn, ende dattz bij ons nyet mogelijk en waer gheremedieert te werden, alst oick jnder waarheyt is, mar js ons van herten leet, jndien eenigen onschuldigen, wye die zijn, alsulx geschiet als voirs. is. Uwe liefden begheren dat wij die capiteynen onderrichten ende zoe jnformereren zolden, dat die arme geuangen costeloos ende schadeloos quytgelaten werden, haire afgenomen goeden gerestitueert ende schaden verstoert, dair wij met allen vlijte ons gairne toe vougen zouden, ende oick jnder waarheyt gedaen hebben, mar en hebben alle onse diligencien gheen vrucht moghen doen, wij oick gheen ghebot ouer onder capiteynen, hoofluyden ofte knechten en hebben, zij oick jn onse soldye nyet en zijn, hoe wel nochtan zijn mach, dat die penningen, die wij onsen alrege^{ten} heer, den certshertoge sculdich zijn bijden r^{en} jn betalinge der voirs. wapeningen geconuerteert moghen werden, hebben noch onse beste gedaen, wanneer die ruyteren eenigen koiplyuden haire goeden genomen hebben ende omtrent ons mitten zeluen goeden comen, wij dair af gheaduerteert ende vanden kooplyuden versocht, hebben die goeden doen bringhen in goeder bewaernissen ende hoeden, ende den kooplyuden beraden, waer zij hem beelagen ende remedie versoucken zolden, omme met justicie beschermet ende gerestitueert te zijn, jnt zoe geschieden mochte. Ende want wij uwe liefden, die wij gairne beholpen zaghen ende voirder schaden ende lasten verhoet, die wij nyet remedieren en moghen, zoe zoude wel zijn onse vruntlijck begheren, dat v gelieuen wilde te scicken eenige uwe gedeputeerde aenden voirn. hogegheboren furst van Aenholt ofte aen die k. m., dair af wij verstaen zijne genaden na bij zijn desen landen, der zeluer tguent dat voirs. is te kennen gheuende, ten zeluen, jndien die zoe waren, wel remedieren zouden, dwelck is dat beste ende vterste, dat wij uwe liefden zouden connen ofte moghen doen vp dese tijt, gemerckt die redenen voirs. Ende oft ons yet anders mogelijk waer, zouden wij ons gairne tuwer liefden ende uwer ondersaten alsulx bewijsen als wij jn geliken aen uwe liefden voir ons ofte den ondersaten deser landen zouden willen ofte moghen begheren, keine God Almachtich, die v eerwerdige, eedele, wijse ende voirsichtige heeren ende guede vrunden zalich, vroem ende langliuich gesparen ende jn zijnre zaligen hoeden hebben wille. Gescreuen binnen der stadt van Hairlem, desen zaterdage, XXIXe Julij, anno XVe ende acht.

Schout, burgermeesteren, scepenen ende raide der stadt Hairlem,
uwer liefden guetwillige.

Opschrift: Eerweerdighen, eedelen, wijsen ende voirsichtighen prelaten ende capittelen
der vijf goidshuysen, ridderschap ende stadt van Vtrecht, den drye staten
des Neder Stichts, onsen bijzonderen beminden heeren ende guede vrunden.

Deel, D. 335.

CCCL.

*Schout, burg., schep. en raad der stad Delft, geven aan de 3 staten van Utrecht
hetzelfde antwoord (zie CCCXLVI).*

Eersamen, edele, wijse ende voirsienijghe heren ende guede vrienden. Wij hebben ontfanen

uwer liefden briuen ende des gelijck sekere andere briuen vanden hoichgeboeren vorst, onsen genadijgen here van Vtrecht, die wij rijpeliijk ouergelesen ende tijnhout van dien wel verstaen hebben, wair op uwe eersaemheden sullen gelieuen te weten, dat die prinche van Anhalt mijt sijnen cappeteynen ende knechten ondersaten sijn ons alregenadichsten heeren, des keyzers van Romem, ende van zijne keyserlijcke maiesteit gheschiet jnden landen, om dan ondersaten ons genadichs heeren van Oostenrijck te bescremen van den groten fortsen ende gewelden hem angedaen bij den rebellen Geldersschen; ende oick nyet en twijfelen, dat die vorst ende prinche van Anhalt, die js een prinche van eeren, gedogen soude te gheschien, dat tegen der eere ware. Ende verstaen mede, dat desen angaende een dachuairt geconcipteert js opten derden dach van deser toecomende maent, dair uwe eersaemheden mede wesen sullen, aldair men desen aengaende communiceren ende tracteren sal, dair wij mede senden sullen onse gedeputeerde ende sulcx te helpen spreken ende doen, dat uwe eersaemheden gheen redenen en sullen hebben onzer te beclaghene, edele, eersame ende wijse, voirsienijghe heeren, onse Here God zij mijt v. Gescreuen opten XXIX^{en} dach in Julio, anno XVe ende achtte.

Scoudt, burgermeesteren, scepenen ende rade der stede van Delf,
uwer liefden guede vrienden.

Opschrift: Eersamen, edelen, wijsen ende voirsichtijgen heren, den prelaten ende capittelen der vijf gooldshuysen ende ridderschap des Neder Stichs ende stadt van Vtrecht, onsen lieuen heren ende gheminden vrienden.

Deel, D. 336.

CCCLI.

De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht afschrift van zijn schrijven aan Rudolf van Anhalt, en verzoekt dit insgelijks te doen, en om tevens geleide te verzoeken aan den hertog van Gelder.

Van Goits gnaden Frederick, bisschop tUtrijcht, geboren markgreue van Baden.

Eirbaere, lieue vrunden. Nae den affscheyde tho Nerden genomen, doe wij nv schrijven an den hoichgeboren fursten vnser lieuen oehem den fursten van Anhalt, als ghij in ingelachter copijen vnser briues sien moegen. Sus wilt in gelicker scriuen oick mede an sijn lieffden doen schrijven, ende uwe boden mitten vnser daer aen gaen laten. Voirder so wij an sijn lieffden omme gleyde doen schrijven hebben voir vnse rede ende uwe gedeputerden tot tsestich personen toe, twelck an der Geldrisschen sijde oick van noeden wesen sall, begeren dairomme dat ghij van stunden an sodane gleyde vanden hertoich van Gelre voir vnse rede ende uwe deputerden oick erlangen wilt. Gode sij mit v. Gegeuen in vnser sloite Duersteden, den XXIX^{en} dach in Julio, anno etc. VIIJ^o.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaeren vnser lieuen vrienden, prelaten ende capittelen vnser vijf gooldshuysen, ridderschap bijnnen vnser stadt, borghermeesteren, schepenen ende raidt vnser stadt Vtrijcht.

Deel, B. 276.

Dit afschrift is van dezen inhoud:

CCCLII.

Vnser fruntelicker dienste altijt the voerens, hoichgeboeren furst, besunder lieue oheim. Naeden affscheyt soe vnse ende vnser drier staten rede ende gedeputeerde vriende cortelicke tot

Neerden van uwer liefde genomen, sijn wij willens mitter hulpe Gots vnse reede desgelijcx die selue vnse drie staten hoere vriende te schicken ende hebben binnen der stadt Amsterdamme, als nu en dinxdage nestkomende ouer acht dagen des auondts aldair jnder herberge te wesen, omme des anderen dages dair nae in allen gebreeken the handelen ende the tractieren, woe sich dat nae vermoegen der voirs. afscheyt behoeren sall weerden, doch beholtlicke hier jnne, dat doir dese besoeckijnghe der dachuaert tot Amsterdamme sulcke voirtragh, die eertijts tusschen den lande van Hollandt ende vnser Gestichte gemaect ende opgericht is, welcke begrijpt datmen op gebreeken tusschen beiden voers. verrijzen mochten tot Puetkuep tot dagen comen sall, ongecrenct ende onuermijndert bliuen zall; wellicx wij hier mede alsoe inden besten verkundigen der seluer uwer liefde, die vnse Heer Got in gesonder, vrolicker wailfaert lange tijt will bewaeren. Gegueu jn vnser slote Duersteden, opten XXIX^{en} dach in Julio, anno etc. VIII°.

Anden furst van Anhalt, capitain generaell etc.

Oick, besunder lieue oehem, als oick aenden voers. afscheyt van Neerden affgeredt ende versproken wairde, dat uwer liefde mitten alre eerster aen handen vnser domdekens iUtrecht, meester Ludolphs vanden Vene verteyckent schicken doen solde sulcke tijchten ende opseggen, die men op vnser Gestichts vndersaten, daeromme men zij gevangen ende beschedicht heeft, meenet te hebben etc., soe begeeren wij oick vrientlicke, dat uwer liefde sulcke artien nu bij desen boden den voirs. vnser domdeken toeschicken doen willen, omme dat die ghene, die beschuldicht werden, hem in hoer verantwoording daer nae moegen weten te holden; desgelijcx begeerende wij oick vrientlicke, dat uwer liefde ons bijden seluen bode toeschicken willen uwer liefde schriftelick geleyde voir vnse ende vnser dryer staten reede ende gedeputieerde vriende mit hoeren dienren, die totter voers. dachuaert tot Amsterdamme comen werden tot sestich personen toe off dair onder onbegrepen, wellicx wij jn desgelijcx ende anderen geerne weder vrientlicke omme die selue uwer liefde verdienen willen. Datum vt in litteris.

Deel, B. 277.

CCCLIII.

Rudolf van Anhalt belooft aan de 3 staten van Utrecht, de door de zijnen bedrevene geweldadigheden te zullen straffen.

Rudolf, van Gots gnadn furst zu Anhalt, graue zu Ascanien vnd heer zu Bernburg etc., capitienij general etc.

Vunsern grus vnd genaigten willen zuor, ersam, hochgelert vnd besonnder lieben. Ewr schreiben habn wir verstanden, vnd darauf den potten solang aufgehalt, das wir ye gern gewest vnd erfarn hetten, wie es darumb ein gestalt, auch wer dieselbn wern die solhs gethan soltn habn, sij aber noch biss her nit erfarn kunen; wellen aber vnser ernssigs nachfragen habn, damit ewrm vndersass widerkerung beschehe; zaigen euch auch an, das wir in allem leger haben vmslagen vnd bey leib vnd gut verbietten lassen das kainer mer auf die Stiftische angreife, es were dann sach, das mon sij auf warhafter tat die vheind zespeisen befunde, vnd wellen jn allem vleis darauf halten vnd merken lassen, damit vnserm zusagen volziehung beschehe; dann worin wir ewch genaigten willen wissen, zu ertzaigen sein wir genaigt. Datum im leger bey Wespen, den XXX tag Julij, anno etc. octauo.

Get. R. PRINCE Z. ANHALT ETC.

Opschrift: Den ersamen, hochgelerten vnsern liebn, besondern prelaten, dekenen vnd capitel der funf gotshewsen, ritterschaft vnd stat von Vttricht.

Deel, A. 462.

CCCLIV.

De graaf van Egmond, stadhouder enz., en raden van Holland enz., verzoeken aan de 3 staten van Utrecht, de bepaalde dagvaard te Amsterdam uit te stellen.

Eedele, eerwaardige ende vrome, wijze heeren. Wij hadden gescreuen, dat wij enige van onser medegesellen bij raide seynden zouden vptie dachuairt geraemt binnen der stede van Aemstelredam, dair off die furst van Anholt ons oick gescreuen heeft, zoe en js ons vp desen nyet doenlicken yemant aldair te seynden, gelijk als wij den selfden furst hebben scriftelicken laten weten, ouermits die ouercoemste vanden keyser, die ons heeft doen beschrijven terstont te comen bij zijne k. m. binnen der stede van Dordrecht, aldair wij stadhouder jn persone zijn gereyst mit enige vanden raide. Schrijven dairomme an uwer liefden, begherende van wegen ons alre genad. heeren des keysers voirs. ende onsen erfachtigen heeren des eertshertoge van Oistenrijck, prinche van Spaenge, ons te willen houden voir geexcuseert, ende den voirs. dachuairt doen continueren tot vp ein bequamer dach, ende de prefixen dach ons te jnsinueren, op dat wij alsdan enige gedeputeerde zullen mogen seynden, die verstaen zullen totten saicken ende affairen, die men alsdan tracteren zal, ende twelck vp desen tijt nyet doenlick en js, dat kenne God, die uwer liefden wilt sparen gesont. Gescreuen jnden Hage, den lesten dach jn Julio, anno XV° ende acht.

Uwer liefden goetwillende, die graue van Egmont, heer tot Bair, stadhouder generael, ende anders die raide gecommitteert ten saicken van Hollant.

Get. ASSENDELFT.

Opschrift: Eedelen, eerwaardigen, vromen ende wijzen heeren, den gedeputeerden, representerende den drie staten des Gestichts van Vtrecht.

Deel, B. 278.

CCCLV.

Rudolf van Anhalt berigt aan de 3 staten van Utrecht, het verzochte geleide aan den bisschop te hebben gezonden.

Eerweerdigen, venerabilen, strenghen, vromen, eersamen, wijzen, besunderen goede vrunden. Uwe briefuen van daten XXX^{en} Julij hebben wij ontfangen, ende op tgene des wij dair bij verstaen, dat ghij gesijnt zijt uwe gedeputeerden vriende tot Amsterdame te seynden op jn dijnxdach naestcomende, om jn allen gebreken te handelen, soe de selue briefen dat breeder jnne halden, seynden wij naer uwe begheerten onsen lieuen oehem den bisschop van Vtrecht onse geleyde brieff voer de selue gedeputeerden. Datum jn onsen legger voer Wesp, primo Augusti, anno etc. octauo.

Rudolf, van Gods gnaden prince tot Anhalt, graue tot Ascanien, ende heere tot Bernburg, capitain generall etc.

Get. R. PRINCE Z. ANHALT ETC.

lager HANNART.

Opschrift: Den eerweerdigen, venerabilen, strenghen, vromen, eersamen ende wijzen, onsen besunderen goede vrunden, der prelaten ende capittelen der vijf godshuysen, ridderescap des Neder Stichs, stadt van Vtrecht ende drye staten sNeder Stichs etc.

Deel, B. 279.

CCCLVI.

De stad Dordrecht geeft aan de 3 staten van Utrecht hetzelfde antwoord (zie CCCXLVI).
Eersame, edele, voirsienige ende wijze, bijzondere geminde heeren ende vrienden. Wij

hebben ontfangen uwen eersaemheyden brieue, inhoudende zekere clachten bijden ondersaten des Gestichts van Vtrecht, van dat die prince ende vorste van Anholt mit sijnen capiteynen ende knechten hairen leger gemaect souden hebben binnen den Stichte van Vtrecht, ende dat den seluen capiteynen ende knechten die ondersaten van den seluen Gestichten seer bescadicht worden, mit meere woerden jn substancien jnden seluen brieue begrepen, gelijk wij uwen eersaemheyden well jndachtich houden. Daer op die selue uwe eersaemheyden belieuen sall te weten, dat die voirsr. prince van Anholt ende sijne capiteynen ende knechten sijn ondersaten ons alder genadichsten heeren des keyzers van Romen, ende geordonneert bijder seluer k. m. tot beschermenisse van den lande tegens den fortsen ende oplopen, die de Geldersche off te anderen den seluen landen dagelick doen; ende en hopen nyet, dat die prince van Anholt, die een prince ende vorst js van eeren, yemant gedogen soude, doer sijnen capiteynen ende knechten beschadicht te werden, die hem nyet en draecht als vijant vander k. m.; nyet te min, jndien die contrarie geboert als uwen lieffden scriuen, des wij nyet en weten, sullen uwe eersaemheyden, jndient v gelieft, tselue te kennen mogen geuen de k. m., die alhier jnden lande is, om bij hem dair june voirsien te worden alst behoeren sall; wij willen ende hopen mit uwer eersaemheyden ende lieffden vruntchap tonderhouden, naer allen onsen vermogen, dat kenne God Almachtich, die uwe eersaemheyden gespare salich ende gesont. Gescreuen opten eerste dach jn Augusto, anno XVe ende acht.

Die stede van Dordrecht.

Opschrift: Eersamen, edelen, voirsienighen ende wijsen heeren, den prelaten ende capittelen der vijf goetshuyssen, ridderscap sNeder Stichts ende stadt van Vtrecht, drie staten sNeder Stichts, onsen bijzonderen geminden heeren ende vrunden.

Deel, B. 280.

CCCLVII.

Hendrik van Nijenrode, bastaart, klaagt aan de 3 staten van Utrecht, over gepleegden paardenroof door de Gelderschen.

Eerwerdijge, vromen, wijsen heeren. Uwer eerwerdicheit sullen belieuen te weten, hoe dat die Gelresse mijn perden die een reysse voir ende die ander reysse na benomen hebben, voirmemende sij mij voir vijant houden, ouermits dat die Burgonsse mijn huys jngenamen hebben. So dan, bijsonder, eerwerdijgen, lieuen heeren, dat buten mijnen will ende consent geschiet is, ende mij seer leet is, als uwer eerwerdicheit wael mercken mogen, so is mijn vrunttelijken ende dienstelijken begeeren, uwer eersamenheit mij te willen voirstaen ende te willen helpen, dat jc weder bij mijnen perden comen mach ende bij de mijnen voirt bliuen mach, also jc een Gestichts man ende een ondersaet bijn, ende mij altijd gehalten hebbe als een goet Stichts man sculdich is te doen; ende wes uwe eerwerdicheit mij een antwoirt dair off willen doen schrijuen, wair na jc mij inden besten sall mogen voegben, ende soe wes uwer eerwerdicheyt van mij altijd gedaen willen hebben, sullen uwer eerwerdicheit mij altijd willich vijnden, dat ken Godt, die uwer eerwerdicheit spairen will, lanck, vrolick ende gesont. Gescreuen opten huysse tAbcoude, des wonsdages na sunte Peters dach adt vijncul., anno etc. VIII.

IIIJ volen, J vole XLVIII fr. g., VJ merien ende J vieriarigen henct.

Die alle uwer goetwilligen Heynrick, die bastert van Nijenrode.

Opschrift: Eerwerdijghen, vromen ende wijsen heeren, prelatten ende capittelen der vijf godtshussen, ridderscap ende stadt van Vtrecht, mijnen bijsonder lieuen heeren.

Deel, A. 463.

CCCLVIII.

De stad Gouda geeft aan de 3 staten van Utrecht hetzelfde antwoord (zie CCCXLVI).

Eerwaardighen, welgheleerden, eedelen, wijsen ende voirsienighen heeren. Wij hebben vp huyden ontfanghen uwer heeren brieue vander date den XVIII^{en} Julij lestleeden, inhoudende onder ander veele diuerssche ouerlasten, jnden Ghestichte ende lande van Vtrecht gedaen bijden ruteren vanden vermoghenden vorst, prince van Anholt, cappiteyn general ons aldergenadichs heeren Kaerl van Oostenrijck etc., jnsgelijcx van zijn leger vpten landen ende territoer des voirs. Gestichts, mit veel ende diuerssche duechdelicke woerden ende vermaningen, dies wij uwer eerwaerdicheeden, edelheeden ende wijsheeden jndachtich houden, der welcker zal ghelieuen te wetene, dat alsulcke ouerlasten, crachten ende ghewelden, jndient alzoec zij, des wij hopen neen, niet gheschiet en zijn bij onsse onthiet ofte gedoghen, mar tot onsse verdriet ende onwille, als v lieden ende uwer heeren ondersaeten, vrunden ende goetwilders ghelijck wij tot haer toe tuwärts ons ghetoecht hebben, niet wetende anders dan alle minne ende goede vruntscappe. Ende van alsoe veel alst roert die heer ende prince van Anholt tonderwijsen, omme zijne leger te willen rumen, hebben mijnen heeren te considereren, dat dese tegenwoirdighe wapeninghe leggende onder mijn heer die prince van Anholt voirs., niet an en becleeft dese stede vander Goude ofte anderen steden van Hollandt, dan als verweerders, die van allen zijden vanden rebellen Geldersschen an bevochten worden, mar angaet die hoechheyte ons ghenadichs heeren, die eertshartoge van Oostenrijck. Aldus kunnen uwer eerwaerdicheeden, edelheeden ende discretien wel bevoelen, dattet tselfde te doene niet en staet tot onssen onthiet ofte beuele, mar tot zijnder ghenaden ofte der keyserlicker maiesteyt oude vader ende mombair des voirs. aertshertoge; niet te min hebben verstaen van eenige onsse ghecommitteerde, die gheweest zijn bijden voirs. vorst van Anholt zedert de date van uwer eersaemheeden brieue aldaer ter selver tijt bij uwer heeren ghedeputeerden ende oeck bijden raedt van mijn heere die biscop van Vtrecht, alsoe versproecken ende gedaen is van als, dat wij hoepen de saecken ten goeden gevoughe ghesickt zijn. Wij willen nochtans, eersamen, wijsen, goeden vrunden, jn als ons voughen tot uwer begeerten te volcomen van alsoe veel ons mogelick zal zijn mitten anderen steden van Hollandt, (an wien wij verstaen jnsgelijcx gescreuen te wesen), spreekende ende de saecke ten goeden sijne brenghende, altijts minne ende vruntscap tonderhoudene, kenne Godt Almachtich, die uwer eerwaardighen, eedelen, wijsen, voirsienighen heeren sparen jn gesonde. Gescreuen ter Goude, den IIIJ^{en} dach jn Augusto, anno XVe acht.

Die stede vander Goude.

Opschrift: Eerwaardighen, welgheleerden, eedelen, wijsen ende voirsienighen heeren, prelaeten ende capittelen der vijf goodshuysen, ridderscap sNeder Stichts ende stad van Vtrecht, onsse sonderlinge goede vrunden.

Deel, D. 337.

CCCLIX.

Geleidebrief van Karel, hertog van Gelder, verleend aan de 3 staten van Utrecht.

Kairle, hertouge van Gelre etc. jnd greue van Zutphenn.

Wij doin kondt ind bekennen, dat wij durch begerte der prelaten ind capittelen der vijf gaetzhuysen der ritterscap des Neder Stichtz ind der stat Vtrecht geschickten raden ind vrunden des busscops van Vtrecht, der prelaten, capittelen, ritterscap jnd der stat Vtrecht vurs., tot seestich persoenen, jnd so voele peerden toe off daironder, mit oere alre lijnen, haue ind guede

vnsse straicke vurwairde, veylicheyt ind geleyde gegont ind gegeuen hebben, gonnen ind geuen auermittz desen onsen apenen placait, vyt oer gewairsame nae dem van Anholt te reysen, vnn mitten seluen oer saicken te moigen tractieren ende handelen, so duck id oen bijnnen tijde dis geleidtz gelieuen ende gelegen sijn sall, jnd wederom jn oer gewairsame keren, allet veylich ind ongeleth vur ons, onse amptluyde, ritmeistere, hoifftluyde, capiteynen, dienre, volich van wapenen to perde ind to voit, lande luyde, ondersaten jnd vur alle die gheyne die wij ongeuerlick moigich ind mechtich sijn, jnd om onsen wille doin ind laiten willen, aengaende op huyden data van desen duerende seess weken lanck hier neest naeijsanderen volgende; bij also dat sij oick geleyde halden jnd contrarij ons noch den onsen bijnnen der tijt vurs. nyet doin en sullen. Allet vurs. sonder argelist. Oirkonde onss secreet segels hierop gedruyct, des goensdages nae sent Peters dach apostoli ad vincula, anno etc octauo.

Get. CHARLES.

Voorzien met het op papier gedruyct zegel des hertogs.

lager VIJSSEN.

Deel, D. 338.

CCCLX.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter sake van het houden der dagvaard te Amsterdam.

Van Gots gnaden Friderich, biscop tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. Vwes schriuen vns nw gedaen mit jngelachter copie sbriefs van stadtholder ende reeden jn Hollandt nw aen v gesandt, beroren die dachfaert, die en dinxda(ge) nestkomen(de) bijnnen der stadt Amsterdamme gehalten werden solde etc., hebben wij gelesen ende to gueder maten verstanden. Wair op wij v guetlicke laten weeten, dat vns tot deser reyse van den voirs. stadtholder ende reden van Hollant gheyn schreffit toe gecomen is, meer die hochgebornen furst vnsse lieue oeheym, die furst van Anhalt etc., hefft ons nw te kennen doen geuen, woe die voirs. stadtholder ende rede aen sijn liefde oick schriuen doen hebben, dat hem nyet moegelicke is, den voirs. dach en dinxdage nestkomen(de) bijnnen Amsterdamme te besoicken, als ghij sulcx aen der copie siner liefde briefts hier jnne versloten breyder te vernemen hebben. Ende soe wij dair wt vermercken, dat nyet te mijn die voirs. vnsse lieue oeheim van Aenhaelt wail der meyninge is, den voirs. dach tot Amsterdamme, jn dien vns ende v sulcx gelieuen will, sijnen voirgangk te laten, soe sijn wij vnses deels guetwillich, jn dien v sulcx oick guetduncken ende gelegen sijn will, den voirs. dach en dinxdage nestcomende doir vnsse rede bijnnen der stadt Amsterdamme te doen besoicken; welcx wij v soe jnden besten te kennen geuen, ende begeren hier uff vve meyninge ende guetduncken bij desen bode oick te vernemen. Goidt zij mit v. Gegeuen jn vnsen slote Duersteden, opten IIIJ^{en} dach jn Augusto, anno etc. VIIIe.

Get. nosz.

Opschrift: Den erbaren vnsen lieuen vrienden, prelaten ende capitulen vnsers vijf gotshusen, ridderschap ende stadt van Vtrecht, vnsen dryen staten etc.

Deel, D. 339.

Het in dezen brief vermeld afschrift luidt aldus:

CCCLXI.

Den eerverdigen jn Goide hoichgebornen furst, heren Frederich, biscop tUtrecht, geboren margraue van Baden, onsen vrientlicken lieuen oehem.

Vnsen fruntlicken dienst alltijt te voeren, eerverdige jn Goide hochgebornen furst, fruntlicke

lieue oehem. Op dese vre hebben vns vnse neue, die stadtholder, ende raidt van Hollandt geschreuen, hoe omme groot mercklick saken, die hem toecomen sijn, ende oick omme zecker dachvaert, dair toe sye bescheyden sijn van vnser alreghedigste heren Romische keyzerlicke mt., en is hem nyet moegelick te comen nw ten dinxdage nestkomen(de) op die dachfaert, die tot Amsterdamme genomen is mit vwer liefde raiden ende die gedeputierde vrienden der dryer staten Stichts, alsoe den seluen raidt dat oick vwer liefden drye staten breyder schriuen. Ende woe wail den voirs. raidt van Hollandt jn der dachfaert van dinxdage nestkomende nyet comen off senden en mach, soe sijn wij nochtans wes gesint, jn dient vwer liefden soe geualt ende vwen drye staten Stichts, die selue dachuaert te holden om alleenlijck handelen op stuck betreffende vwer liefde gevangen vnder saten, ende dat vwer liefden alleenlick senden opten voirs. dinxdage eenigen vwer liefden raidsvrienden ende oick van den drye staten, ende vns laten weten, wes derseluer vwer liefden ende staten doen sullen, omme vns dair nae te rijchten. Hochgeboren furst fruntlick lieue oehem, vnse Here Goide wille v vrolick, langklieuich gesparen. Datum jn den leger aen die Gheynbrugge voir Weesop, IJ^a Augusti, anno etc. octauo.

Rudolf, van Gots gnaden prince tot Anhalt, graue van Ascanien,
heren tot Bernburg, capitain generall etc.

Deel, D. 340.

CCCLXII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake der dagvaard te Amsterdam.

Van Gots genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbaren, lieue vriende. Uwe antwoerdts ons nv toegesandt op sulcke vnse schrijuen wij v gedaen hadden, als aengaende die dachfaert, die en dinxdage nestkomen(de) binnen der stad Amsterdamme gehouden werden solle etc., hebben wij midtsampt der copie des geleitsbrieffs, ghij van onsen oehem van Gelre erlangt hebben, gelesen ende ter gueder mathen verstanden. Ende soe wij dair vuyt vernemen, dat v oick waill gelieuen zall midt vns die voers. dachfaert te doen besoecken, soe willen wij, wilt Got, vnse reede ordineren ende bescheyden, dat die op morgen maendach tauondt binnen vnser stad van Vtrecht wesen zullen, ende voirt nae der voers. dachfaert te reysen. Wij hebben oeck nv van stonden an weder doen schrijuen aen onsen oehem van Anhalt, dat zijn liefde die tijchten etc. noch sonder eenige vertrecke senden wille aen handen vnser domdekens meester Ludolphs vanden Vene etc., ende versien vns gansselicke dat zijn liefde hier jnne nyet werde laten vallen; dat allet wij v inden besten tkennen geuen, omme v dair nae moegen weten te rijchten. Got zij midt v. Gegeuen in vnser slote Duersteden, vpten VJ^{en} dach in Augusto, anno etc. VIII°.

Get. hosz.

Ofschrift: Den eerbaren vnser lieuen vrienden, deeken ende capitullen vnser vijff gotshuysen, ridderschap ende borgermeesteren, scepenen ende raidt vnser stad van Vtrecht, den dryen staten vnser Stichts.

Deel, B. 281.

CCCLXIII.

De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht, afschrift van zijn schrijuen aan den graaf van Nassau.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Op uwe schrijffte nv aen vns gesandt, doen wij tegenwoerdich schrij-

I.

33

uen aen die wailgeboeren ende den edelen vnser lieuen neuen, den greuen van Nassouwe ende den heer van Emmeryes, dair van wij v de copie hier jnne besloten ouersenden, omme dairnae aen de selue mede tho schrijuen. Got zij midt v. Gegeuen jn vnser slote Duersteden, vpten XIIIJ^{en} dach in Augusto, anno etc. VIII°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaren vnser lieuen vrunden, prelaten ende capitullen vnser vijf gotshuysen, ridderschap binnen vnser stadt, borghermeesteren, scepenen ende raidt vnser stadt van Vtrecht.

Deel, A. 464.

Dit afschrift is van dezen inhoud:

CCCLXIV.

Frederick etc.

Vnse vrientlicke groit the voerens, wailgeboeren, lieue neue. Vns js voirgekomen, hoe dat zekeren capitaynen vnder uwer liefden ende den heeren van Emmeryes, als wij verstaen, liggende nv verbij vnse stadt Vtrecht naeden leger gereyst, sich vermeten hebben soudent, dat sij cortelinge voir vnse stadt Vtrecht ende in vnser landen komen wolden, omme vanden seluen een somme van pennijngen the hebben, in manieren oft sij vijantsscher wijze solden willen komen. Ende wie waill wij nyet en vermoeden sulx v voirnemen te wesen, op dat doch vnse vndersaten weten moegen, waer thoe sij sich verlaten sullen, begeren wij wes daer aff wesen mach, uwer liefde schrijftelicke antwoerde bij desen tegenwoerdigen vnser boden, die selue v liefden Got Almechtich lange vrolich ende gesont bewaeren moet. Datum Duerstede, XIIIJ^a Augusti, anno etc. VIII°.

Anden greuen van Nassouwe.

Deel, A. 465.

CCCLXV.

Hendrik van Nijenrode, bastaart, verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, bij den hertog van Gelder op de teruggave van het hem ontnomene aan te dringen.

Eerwaerdighe, vroeme, eersame, wijsse heeren. Vwer eirwaerdicheit hebben mij ouerghesent die antwoert van mijn ghenadighe heer van Ghelre, soe vwen eerwaerdicheit aen zijn ghenaden voir mijn ghescreuen hadden, ende die antwoert jnhoudende js ghue, dat jc mijn altijd teghens mijn ghenadighe heer van Gelre vnde zijnnen mit woerde ende mit werke ghesat hebbe vnde mit raet vnde mit daet, soe die seluer antwoert dat seluer veerder begrepen heeft. Soe sellen v eersaemheit belieuen te weten ghue datmen jnder waerheit bevijnden sel, dat mijn ghenadighe heer van Ghelre noch ten zijnen doer mij zijn gheraden jnt cleyen of jnt groet, noch jn raet noch jn daet mijn ye teghens zijnre ghenade ghesat hebbe, noch zijnnen luden, ende jc altijd dat verantwoerden wil voer v eersaemheit, also dat v eersaemheit mij dat moechghelike verdraghen sell, tot wat tijen dat v eersaemheit belieuen sell dat van mij ghedaen te hebben, waerdoer v eersaemheit wel merken moeghen, mijn ghenadighe heer van Ghelre jnden besten van deser saecke niet gheinformeert en js, so jc jn twee jaeren wt Broekelen off van mijn huys niet gheweest en hebbe, als jc wel houde v eersaemheit wel kenlick js. Js mij oetmoedelike, dienstelike, vruntlike begheren, v eersaemheit te willen duer scriuen aen mijn ghenadighen heer van Ghelre, dat zijn ghenaden mijn wil laten berusten, vnde jc het seluer weer mochte crighen dat mijn benoemen waer, soe jc een Stichs man ben, vnde anders niet en begheer te duen dan dat een ghuet Stichs man

schuldich js te duen, dat ken God, die vwer eersaemheit spaeren wil langhe, vrolick unde ghesont. Ghescreuen opten huse tot Apcou, opten XVJ dach jn Augusto, anno etc. acht.

V diender altijt, Heynrick die bastart tot Nyenroe.

Opschrift: Eerwaerdighen, vroemen, voirsichtighen, wijsen heeren, prelaten ende capittelen der vijf godshusen, ridderscap des Neders Stichs, stadt van Vtrecht, mijnen bijzonder lieue heeren.

Deel, D. 341.

CCCLXVI.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over het te geven antwoord aan Rudolf van Anhalt, in eene zaak, betreffende de hulphetoening van Utrecht aan den hertog van Gelder.

Van Gots gnaden Friderich, bischop tUtrecht, geboeren marggraue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. Soe latst opter dachfaert tot Amsterdamme bij den hochgeboren furst, vnser lieuen oheim den fursten van Aenhalt, capitain general etc., vnser reeden ende den gedeputierden vrienden van vnser dryen staten aen den aiffscheidt versprochen was, dat dieselue vnse oheim van Anhalt bijnnen acht dagen den nesten allhier aen vnse handen senden solde die tuychnisse, dair mede men Jan Reynersz., boirger vnser stadt van Vtrecht, meent te ouertuygen, dat hij vehde plichtich sijn salle etc., soe hefft vns hierop dieselue vnse oheim van Anhalt nw doen schriuen ende medegesandt een gecollacioniert copie van eenre getuychnisse, jn welcker eenige knechten tegens den voirsz. Jan Reyners zoen getuycht hebben, als ghij aen hier jnne gelachter copie sien sullen werden; ende soe sich dan nae vermoegen des voirs. aiffscheidts behoert, dat wij ende ghij den voirs. vnser oheim van Aenhalt bijnnen dryen dagen, als vns dese sinre liefden screfften toecomen sijn, antwort hierop te geuen, soe heben wij omme dese sake te voerdern, soe die tijt corte is, ouerlacht, dat guet solde weesen, tot vordell ende ontscholt des voirs. Jan Reynersz., vnser oheim van Aenhalt weder te schriuen een sulcke meyninge. Jnt eerst, soe als die twee getuygen hebben getuycht, dat zye Jan Reynersz. den gansman hebben sien rijden op eenen wagen van Weesep, mit meer wagens, geladen mit den guet wt Weesep, ende dat zye hem op die tijt selfs gevangen solden hebben, weren sie starck genoich geweest; hierop bedunckt vns antwort te geuen sijn, dat wair is, Jan Reynerszoen hefft selfs altijt ongepijnicht belijt, dat hij bijnnen der stadt Weesep gewest hefft, meer nyet ten achterdell den Burgunschen dan tot groten vordell ende quyttung een deel der gevangen Hollanders, die bijnnen Weesep waren, den welcken hij tot hoeren versoick ende begerde, als hij des voir den voirs. vnser oheim van Aenhalt, vnser reden ende vwen gedeputierden vrienden schijn voir brengen laten hefft, behulpelicke gewest is, dat sij quyt worden sint; anders hefft hij alldair nyet bedreuen. Ten anderen, so is te vermoeden, dat die voirs. twee getuygen des ghenre die Jan Reynersz. gevangen hebben, mede gesellen, die omme vrientschap off gunst dese tuychnisse moegen gedaen off villicht mede deell ende parth aen der bute gehadt hebben, wair omme hem oick gheyn vollcomen geloue te geuen is. Ten derden, waerts wail wair, dat Johan Reynersz. voirs. eenige handtlinge mit copen ende vercopen mitten Gelderschen bijnnen Weesep gehadt hadde, dair hij van dair reyste, des men doch mitter wairheyde nijmmer bewijsen sall moegen, soe were doch onbehoerlicke, soe hij des ontgaen ende aen verscher gedade nyet gegrepen en were, dat men hem ouer lang dair nae eerst in vnser Gesticht van sinen bede holen ende wech voeren solde, wairomme dat oick mit ghenen reden geschiet is. Wair op men noch aen den voirs. vnser oheim van Aenhalt begeren sall, das sijn liefde noch verschaffen will, den voirs. Jan Reynersz.

sinre venckenisse buyten sinen schaden ontslagen ende quyt geladen werde etc. Dezen vnser voirraem vnd gutduncken geuen wij v hiermede jn den besten te kennen, ende begeren, soe Jan Reynersz. voirs. v naber bijder handt wonet dan ons, ghij vns all gelegenheyt, wes men voirder tot sinre ontschult ende quytung schriuen sall moegen, mit vwen guetduncken op morgen sonnendach alhier schreffelicken laten weten, omme vnser brieff dair nae moegen doen expedieren, dat vnse bode ouermorgen mitten vwen voirt nae vnser oheim van Anhalt, nae vermoegen des voirs. afscheidts, reysen moege. Godt zij mit v. Gegeuen jn vnser slote Duersteden, opten XIX^{en} dach jn Augusto, anno etc. VIIIJ.

Get. HOSZ.

Opschrift: Den erbaren vnser lieuen vrienden, prelaten vnd capittulen vnser vijf gotshuysen, ritterschap binnen vnser stadt, vnd boirgermeesteren, scepen ende raidt vnser stadt van Vtrecht.

Deel, B. 232, 233.

Het in dezen brief vermeld afschrift van het schrijven van Rudolf van Anhalt aan den bisschop van Utrecht, is van den volgenden inhoud:

CCCLXVII.

Onsen fruntlichen dienst altijd te voerens, eerweerdige jn Gode hoichgeboeren furst, fruntliche, lieue oehem. Nauolgende tgene dat geseyt was jnt afscheyden van vns van uwer lieffden gedeputieerden ende der drie staten Stichts, senden der seluer uwer lieffden de copie van alsulcke kantschap oft getuychenisse, als de knechten noch voirt brengen tegen Jan Reyerss., dese selue getuychenisse heeft bereet geweest ten dage ouerleden, die dair toe gestelt was, mair om deswille dat wij tot hueden bij onser alreghed^{te} heer ko. key. mt. geweest zijn, is tgebreck gelegen dat uwer lieffden dese getuychenisse nyet gesonde en is woerde; uwer lieffden wille bestellen, dat ons hier op een antworde gedaen zij, omme voerts jnde saicke te procederen soe behoeren sall. Gescreuen mitten haesten jn onsen leger voer Wesp, XVIIJ Augusti, anno VIIIJ^o.

Rudolff, van Gods gnaden prince tot Anhalt, graue tot Ascanien, ende heer tot Bernburg, capiteyn generall.

R. prince z. Anhalt.

Opschrift: Den cerwerdighen in Gode hoichgeboeren furst, fruntliche, lieue oehem, heeren Frederick, bisschop tot Vtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Deel, B. 234.

Deze verklaring luidt als volgt:

CCCLXVIII.

Wij Johan Diericksz. van Zoest, schout, Gherijt Pietersz. ende Aernt Diericz., scepenen binnen Woerden, certificeren midts desen voir die gerechte waerheit ende doen kont ende kenlick allen luyden, dat voir ons gecomen is vpten dach van huyden ter vierschaer, Roeloff Ariantsz. ende Andries Hugensz., ende deden dair toe mit haren ede midt opgerechte vingeren wolstaeffts eedts aenden heyligen, die den schout voers. van sheeren wegen volcomelicken sonder enich verdracht van hem ontfinc, daer sij mitten recht van Moes Hans ende van Frans die Vlaemmijack toe gebrocht worden, ende sij hem des mit rechte niet en mochten verweren. Soe tuychden ende seiden Roeloff Ariaens. ende Andries Hugensz. voirs. bij haeren voers. ede, hoe dat sij mit hoer selfs sessen gereyst sijn op een auentuer, ende hebben een laech geleyt aende Vecht, jn

een hout, soe hebben sij gesien, dat Jan Reynersz. den gansman comen rijden op een wagen vuyt Wesep, midt meer wagens, geladen midt die goeden vuyt Wesep, ende sij souden desen voirs. Jan Reynerzone seluer vp die tijt geuangen hebben, jndien sij starck genoech geweest hadden. Daer nae soe isser gecommen drie schuten van Vtrecht mit vitaelgie omme te reysen nae Wesep, ende die eerste schuyte vaerden sij aen ende sloegen die tonnen midt bier ont stucken, ende vingen den man die dat goet voerden, ende schatten hem tot haren wille, ende die andere schuyten worden hem ontdragen vande Gelderschen. Ende dit geschiede vpte selue tijt, doe den hertoch van Geldre toech vuyt Wesep verbij Vtrecht nae Wageninge. Ende wantmen schuldich is tuchenisse der waerheyt te geuen ende kennisse dair van te dragen, jndien men des versocht worden, soe hebben wij Jan Diericks. van Zoest, schout, Gherijt Petersz. ende Aernt Diericz., scepenen voirs., elck onsen zegell hier beneden vp spatium brieffs gedruickt tot eenen getuyche, vpten XII^{en} dach in Augusto, anno XVe ende achte.

Gecollationeert mitten originalen brieuen bij mij,

Get. HANNART.

Deel, B. 285.

CCCLXIX.

De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht afschrift van zijn brief aan Maximiliaan van Oostenrijk, ter zake der Bourgondische krijgslieden.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Wij hebben hierbij nae uwen guetduncken aen Roomssche keyser ma. jn behoirlicken formen doen schrijuen, zijre ma. de gebreken ende ouerlasten, soe vnse ondersaten bijden Bourgoensschen ene tijt harwerts toegevoecht zijn ende noch dagelix aengedaen werden, tkennen geuende ende remedie dair op begerende, als ghij in jngelachter copien siende sullen werden, daer nae oft alst v best duncken sall, ghij oick aen zijn keys^r ma^t doen schrijuen ende uwen boden mitten vnser daer aen gaen laten moegen. Got zij midt u. Gegeuen jn vnser slote Duersteden, vpten XIX^{en} dach jn Augusto, anno etc. VIII°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den erbaren vnser lieuen vrienden, prelaten ende capittlen vnser vijf gotshuyzen, ridderschap binnen vnser stadt, borgermeesteren, scepenen ende raidt vnser stadt van Vtrecht.

Deel, A. 466.

CCCLXX.

Karel, hertog van Gelder, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht op de klagte van Hendrik van Nijenrode.

Kairle, hartouge van Gelre etc., ind greue van Zutphenn.

Weerdige, edele, hogeleerde, eirbare ind vrome, eirsame, wijse ind vursichtige, lieue neue, aindechtige ind besondere. Vwer liefden brieff mitten jngelachter schrijfften Henrix des bastartz van Nyenraede, hebben wij genoichsam verstain, jnd hoewail bij in sijnen schrijfften ruert, nye mit worden off mit werken, mit raide off mijt dait tegen ons off die onse gedain to hebben, jst nochtans contrarien dairvan v ind oick genoich lantkundich, twelick wij so sijnen tijden, oft van noiden wier, wail bewijsen ende bewaeren sulden; verdunckt ons hierom nyet wenich, men den vurs. bast. sus hart verdedingen will vm acht off thien peerden hon vngeuerlich ontfreempt sijn

moigen, aengesien hem huys, hoiff ind guet vanden Bourgonschen genamen ende verdoruen sij. Dairvan jnd oick van thuyss Nyenraide wij ind die onse oick die Sticksche ondersaiten dagelix beschedicht ind gekrenckt werden, twelick men na onsen beduncken billicker veruolgen solde, affgestalt to werden, vp datmen tanderen tijden gheene redenen en hedde, sulx to gedencken jnd vur to halden vwen liefden, dieselue Got Almechtich bewaeren moit. Gegeuen to Wageningen, op goensdach sent Bartholomeus auont, apost. nostro sub secreto, anno etc. octauo.

Get. CHARLES.

lager VIRSSEN.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, hogeleerden, eirbaeren ind vromen, eirsamen, wijsen ende vursichtigen, onsen lieuen neuen, aendechtigen ende bijsonderen prelaten ind capittelen der vijff gaitzhuysen, ritterschap sNeder Stichtz ind stat van Vtrecht, drie staten des Neder Stichtz.

Deel, C. 41.

CCCLXXI.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, de belangens van Hendrik van Nijenrode te behartigen.

Van Gots gnaden Friderich, bisschop tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. Vns hefft Heinrick die bastart van Nijenrode nw doen schriuen, als ghij aen copie sins briefs hier jnne versloten sien sullen werden. Ende want vns dan sulcke sijn begeerde nyet onbehoerlick bedunckt, begeren wij aen v guetlicke, ghij soe voel v moegelick is, hem mit vwer gueder voerderinge bij den hertogen van Geldern behulpelicke willen wesen, dat hij tot restitucien zijre genomen perde comen ende voirder onbelastet moege bliuen, als sich dat nar alle reden alsoe behoert, ende wij v des genselicke toe betruwen. Godt zij mit v. Gegeuen jn vnsen slote Duersteden, opten XXIIII^{en} dach jn Augusto, anno etc. octauo.

Get. HOSZ.

Opschrift: Den erbaren vnsen lieuen vrienden, prelaten ende capittulen vnser vijff gotshuysen, ridderseap binnen vnser stadt, ende boirgermeistren, scepen ende raidt vnser stadt van Vtrecht.

Deel, D. 342.

Het in dezen brief vermeld afschrift, luidt aldus:

CCCLXXII.

Hoichweerdige vader jn Goide, hoichgeboren, vermoegenden vorst ende heer, heer Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marggraue van Baden, mijnen gnedigen lieuen heren.

Hoichwerdige vader jn Goide, hoichgeboren, vermoegenden vorst, gnedige lieue heren. Vwer vorstelicke genaden sollen belieuen te weten, woe dat ick v voerstelicke gnaden raede jnt weeromkomen van Amsterdamme te kennen gegeuen hebbe, woe dat die Burgunsche mijn huys jnggenomen hebben buyten mijnen will ende wete, des mij die hertoch van Gelre voir vijandt hout ende hefft mij mijn perden doen nemen, die een reyse voer die ander reyse nae, ende noch jn meyninge is mij veerder te bescayen, soe hebbe ick bij raede v voirstlicke gnad. rede gescreuen aen v f. gnaden drye staten, zye mij voirstaen willen, soe ick een landsat ben ende een Stichts man, ende ick mij aen beyden zijde mij alltijt leech gehouden hebbe, des v f. gnaden drye staten aen den hertoch van Geldre versoickt hebben, ende noch gheen wtdragende antwoord gecregen hebbe, wair nae jck sal mij moegen rijchten. Js mijn oetmoedelicke, dienstlicke begerde, v f.

gnaden te willen doen schriuen aen v f. gnaden drye staten, dat zye die sake voert vervolgen willen aen den hertoch van Gelre, dat ick wederomme moechte comen bij mijn perden, ende voert bij den mijnen bliuen, want men nyet bevindden en sall jn der warhey, ick mij ye anders gehadt hebbe, voir off nae, dan een guet Stichts man hem schuldich is te holden, dat kenne Godt, die v f. gnade sparen will, lang, vrolich ende gesundt. Geschreuen op vwer f. gnaden huys tot Apcoude, op sante Bartholomens auondt, anno etc. acht.

Vwer furslicker gnaden vndersate ende oetmoedige diener alltijt,
Heinrick, die bastart van Nyenroide.

Deel, D. 343.

CCCLXXIII.

Maximiliaan van Oostenrijk antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat het Sticht door zijne krijgsbenden geen nadeel zal worden toegebracht, indien zij zich als getrouwe rijks onderdanen gedragen, en de Gelderschen niet langer ondersteunen.

Maximilian, von Gots gnaden erwerlter Romischer kayser, zu allenn tzeiten merer des reichs etc.

Ersamen, andechtigen vund lieben getrewen. Ewr schreiben so jr vuns bey disem botten getan habt, dar jnn jr euch beklagt, wie jr vund ewer vndersassen von vunsERM leger vor Wesp vund annderm vunsERM kriegsvolk zu ross vund fuess, so statiglich hin vund wider zeucht, mergklich vund jamerlich beschedigt werde, vund darauf an vuns begert bey vunsERM lieben oheim vund fursten von Anhalt zu uerfuegen vnd zu bestellen, euch hinfur vor solher beschward vund lasst zu entladen etc., mit mererm jnnhalt berurts ewers schreibens, haben wir verstannden. Darauf solt jr wissen, das wir genaigt sein die heilig kirchen vund religion, auch annder vunsER vund der heiligen reichs verwandten vund vunderthanen, die sich in getrewer diennstperkeit gegen vuns, dem heiligen reich vund den vunsERN ertzaigen, vor schaden, beschwarden vnd lasst zu bewaren, vund sonnderlich euch, wo jr euch der gestalt getrewlich vund zimlich gegen vuns vnd den vunsERN beweyst, bey gueten werden vund friden zu handhaben. Wir wellen euch aber daneben nit verhalten, das vuns gלבlich angepracht vund zu erkennen geben wirdet, wass gestalt jr euch mit den ewern in diser vuns gegenwurtigen kriegs. . . . ng vund vahd mit den Ghelderischen, als vunsERN vund des heiligen reichs vund vunsERS hawss Burgundj veinden, seer partheysch ertzaigen vund halten, also das jr denselben Ghelderischen in vil weg hie zu ertzellen on (?) not furdrung, hilf vund zueschub beweysen, vnd den vunsERN durch euch vnd die ewern offenparlich ver hinderung vund nachteil begegnen sol. Das alles vuns an euch, als vndertanen vund verwandten vunsER vnd des heiligen reichs, dieweil wir euch doch dess mit nichten vrsach geben, jr auch den Ghelderischen also anzuhanngen kains wegs gedrunge noch notturstig seit, mergklich befremdbt vund misfallet. Darumb, ob euch bischer durch die vunsERN ichts beswarlichs zugefuegt, das war vmb berurter ewr vund der ewern widerwartigen handlung willen beschehen. Begern demnach an euch, als vunderthanen vund verwandten vunsER vund der heiligen reichs, jr welt ewer parthey furdrung, hilf vund zueschub, damit jr den Ghelderischen bisscher angehanngen seit, absteen, euch derselben in alweg haimlich vund offennlich entslagen, auch die vunsERN mit nichten belaidigen beschwarn, sonnder jnen hilf, furdrung vund guten willen beweysen; desgleichen auch bey den ewern zutun stranglich verfuegen vnd bestellen, vund euch in alweg halten vund ertzaigen als gehorsamen, getrewen vunderthanen vnd verwandten vuns vnd des heiligen reichs, vnd guten nachperen vunsERS hawss Burgundj gepurt. So schreiben wir hiemit vunsERM oheim

vund fursten von Anhalt, sofer solhs als vuns nit zweyflit tun werdt, bey den vunsern auch mit ernst darob zu sein, euch vnd die ewern furter schadenns, beswarung vund vberlasses zu uertragen vnd zu entladen. Das wolten wir euch auf ewer begern nit verhalten. Geben in vuns statt Dortricht in Holannd, om XXVIIJ tag Augustj, anno etc. im achtenden vunsers reichs, der Romischen in XXIIJ jaren.

per regem p.

Ad mandatum domini imperatoris proprium.

Get. VOGT (?).

Opschrift: Den ersamen vunsern andechtigen vund vunsern vnd des reichs lieben, getrewen, den thumbprobst, techanden, cappitlen vnd gemainer geistlichait, auch der ritterschaft, vund burgermaister vnd rat der statt Vttricht.

Deel, A. 467.

CCCLXXIV.

De stad Reenen aan de stad Utrecht, verzoek betreffende de bescherming harer vesten tegen de Bourgondischen.

Eirbaire, vrome, wijsse ende voirsichtige, lieue gemijnde ffrunden. Alsoe v lyeffden aen vns enen boede gesendt hadde, als ruerende van die Burgoensche, dair wij v ffruntelic aff dancken, soe hebben ons raets ffrunden aen onse gnedige heer geweest, ende hebben hem van die Burgoensche te kennen gegeuen, hoer wij ons dair in halden sullen, off sij aen onse stadt quamen inde eysten onse stadt; soe heeft ons gnedige heer geseyt, wij sullen hoir ter antwoert gheuen, als dat wij ons mit onsen gnedigen heer beraeden wijllen, mer soe wij verstaen konnen van onsen gnedige heer, soe en sullen wij gheen noet hebben, soe wij hoepen; mer wij begeren zeer dyenstelic van uwer lyeffden, als dat ghij doch aen onse gnedige heer verscriuen wijlt, dat wij vijftich off sestich landluden in onse stadt crigen mogen, om ons stadt te beet mogen te bewaren, so wij gheern doen soude mitter hulp van Godt, dat kenne Godt, die uwer eirbairheyden bewaren ende gesparen wijllen lange, vrolic ende gesondt. Gescreuen des donderdages nae sanct Johans dach decollacio, anno XVe ende acht.

Die stadt van Renen.

Opschrift: Die eirbare, vrome, wijsse ende voirsichtige burgermeysteren, scepen ende raede der stadt Vtrecht, onse bijsondere goede ffrunden.

Deel, D. 344.

CCCLXXV.

De stad Reenen aan de stad Utrecht, nader verzoek deswege.

Eirbare, vrome, wijsse ende voirsichtige, lieue, gemijnde ffrunden. Wij begeren zeer dyenstelic van uwe eirbairheyden, als dat ghij doch schicken wijlt inden beesten, als dat ghij ons doch an wijlt senden van stonden aen sestich land luden, om ons stadt mede helpen te bewaren, want wij zeer beduicht sijn, aengesien datter enen hoep knechten op een vierdel weges bij onser stadt liggen, inde en hebben gheen hoeftman ende doen dat zij wijllen; aldus soe en wijlt niet laeten ghij ein schicksche ons ter tijt toe dat die knechten op beyde zijden gescheyden sijn, wanttet mit ons van noede es, inde wij zeer nerstelic tot onser stadt zien, ende op beyde zijde doen alst behoert van prowande vyt te reyken; inde wees wij hier in genieten sullen inde beesten begeren wij v guettelic bescreuen antwoert bij brenger sbrieffs, ons inden beesten nae weten te hebben. Onsen lieuen Heer Godt zij mit v. Gescreuen op sunt Jelio dach, anno etc. acht.

Die stadt van Renen.

Opschrift: Die eirbaire, vrome, wijsse ende voirsichtige burgermeysteren, schout ende scepen der stadt van Vtrecht, onse bijsonder goede ffrunden.

Deel, A. 468.

CCCLXXVI.

De bisschop van Utrecht meldt aan de 3 staten van Utrecht, zoo spoedig doenlijk zijne raden bij hen te zullen zenden.

Van Goits gnaden Friderich, bisschop tUtrijcht, geboren marchgreue van Baden.

Eerbaere, lieue vrunde. Uwe schrijffte vns huden ther handen gekomen, waeren wij gesloten ende ja meyninge vnse rede desen auendt aldair bij v gehat thebben, dan vermitz dat die hoichgeboren furste, vnse oheim van Aenhalt, cortz dair nae mijt groiter macht van rutheren ende knechten alhier tho Wijck quam, ende aldair ouer schepet, so hebben wij sulx desen dach ver-toegen; willen nyet the mijn mitten alreysteren dieselue vnse rede aldair bij v schicken, omme opten voirs. uwe schrijffte mit v the communiceren, alst best dienen sall. Godt sij mit v. Gegeuen in vnser sloite Duersteden, den IJ^{en} dach in Septembrj, anno Domini M^oV^oVIII^o.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaeren vnser lieuen vrunden, prelaten ende capittelen vnser vijff goidshuysen, ridderschap vnser Neder Stijchts, borghermeesteren, schepenen ende raidt vnser stadt Virijcht.

Deel, D. 345.

CCCLXXVII.

Splinter van Nijenrode en Willem van Nijeuvelt verzoeken aan de 3 staten van Utrecht, ontslagen te worden van hunne belofte om het huis Loendersloot onzijdig te bewaren.

Werdigen, hoichgeleerden ende vromen, eerbaeren ende wijsen, guede vrienden. Alsoe wij nae den jnnemen van Wesep, tot vordell vanden dryen staten ende doer vrijntschap ende bewartenisse van heer Derich van Zweten, ritter, vtlandsch wesende, dat huess van Loenresloet ende die bewaringe vanden aengenomen heben, ende dair op den drien staten ene certificatie affgegeuen, dat huess ompartijlicke toe bewaren gelickerwijs wij dat sonder twijuell tot deser tijt toe gedaen heben, alsoe sijnt ons nu merckelicke saecken voirgeuallen, doir welke wij van alsulke loefften ende bewarnisse ontslagen begeren toe wesen, want ons nyet langer in alsulke verbant en dient toe staen, twelck wij uwe lieffden jnden besten tkennen geuen, alsoe dat uwe lieffden dair behoerlicke prouisye op doen mogen, begerende dairom seer vrijntlicke, dat die selfde uwe lieffden bij brenger van desen onse certificacie weder restitueren wellen, ende ons van alsulke loefften jndie begreppen ontslaen ende quyt schelden. Wij willen nochtans drie off vier dagen nae datum van desen brieff, dat huess van Lonresloet, als wij dat vonden, gheru ouerleueren. Werdige, edele ende eerbaere, guede vrijuden, wij gebieden ons seer vrijntlick ende dienstlicke tot uwe lieffden. Geschreuen op dat huess van Loenersloet, opten vijffhtiensten dach van September, anno XVe ende acht, bij uwer lieffden guetwilgen dienaeren.

Splijnter van Nijenrode ende Wilhem van Nyevelt, bast.

Opschrift: Den werdigen ende hoechgeleerden, edelen ende vromen, erbaeren ende wijsen, prelaten ende heren der vijff goitshuezen, riddersen knechten, stat ende steden der drien staten des Neder Stichts van Ytrecht, onse bisonderen gueden heren ende vrijnden, dienstlicken geschreuen.

Deel, C. 42.

CCCLXXVIII.

De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht het antwoord van Dirk van Zwieten, over de bewaring van het huis Loendersloot.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbaeren, lieue vriende. Soe ghij vns vnlancx geleden bijden eerbaeren vnsen lieuen getruwen raidt, meester Harman Hagen, toegeschickt hebben een missiue brieff van Splinter van Nyenrode ende Willem van Nyeuelt, bastart, aen v gesandt, beroerende die bewaringe des huys tot Loenreslot etc., hebben wij vanden seluen meester Harman mit uwen guetduncken, wes wij voert in deser saicke aen die selue twee schrijuen ende vervolgen doen solden, te gueder mathen verstanden. Ende soe ons dan nae gelegentheit dat beste bedunckt heeft, dat wij den principaell hoiffman den dat huys toebehoert, te weten, her Dierick van Zweten, ridder, hier van doen schrijuen ende aduiseren, als wij oick gedaen hebben, js vns hier op vanden seluen antwoert gekomen, dair van wij v copie hier jnne versloten senden, wij v jnden besten nyet hebben willen verhol-den. Got zij midt v. Gegeuen in vnsen slote tot Duersteden, opten IIIJ^{en} dach in Octobrij, anno etc. VIIJ^o.

Get. HOSZ.

Opschrift: Den eerbaeren vnsen lieuen vrunden, prelaten ende capittulen vnsser vijf gotshuysen, ridderschap binnen vnsser stadt, borghermeesteren, schepenen ende raidt vnsser stadt van Vtrecht.

Deel, A. 469.

Dit antwoord luidt als volgt:

CCCLXXIX.

Hoichgeboeren, vermogenden furst, Frederick, geboeren marckgreff van Baden, bisschop tot Vtrecht, mijnen besonderen, lieuen, gen. heeren.

Hoichgeboeren, vermogenden forst, lieue gen. heer. Jck gebye mij zeer uwer ff. g. ende uwen gen. sall belieuen te weten, hoe dat ick uwe brieuen ontfangen hebbe, inhoudende dat ic dat huys van Loenresloet soude doen bewaren, op dat uwer gen. met die drie staten vanden lande des geen schade bij en lede, daer uwe f. gen. op belieuen te weten, dat ick dat geerne doen will nae mijnen armen vermoegen, dan jck begeer assistencie ende bijstandt van die van Abcoude ende Loenresloet, mijn dagelix heerlicheit met daer Ae ende Oudecoep, de selue mede onder mijn heerlicheit gelegen sijn als bouen, ende oick wat redene dat die leenmannen behoerende tot Loenresloet, de welcke jc voel te leene houdende bin vanden drie staten vanden landen des Stichts van Vtrecht, dat sij mij assistencie ende bijstant deden, omme dat huys van Loenresloet tonderhouden, want die voers. leenmannen noeyt moeyenisse ofte kost gehadt en hebben bij mijns vaders tijden, saliger gedachten, ofte binnen mijnen tijden, ende nochtans die voers. leenmannen sijn schuldich dat voers. huys te bewaren, alst van noede is, dat uwe ff. gen. bet weet dan jck. Lieue, gen. heer, wilt dan hier jnne dbeste doen, ick wilt wederomme verdienen mit mijnen armen dienst, dat kenne Got Almechtich, die v ff. gen. sparen will salich ende gesont. Gescreuen jnt blockhuys op den Hijnderdam, den lesten dach in Septembrj, anno etc. octauo. Lieue, gen. heer, wilt mij hieraff senden een beschreuen antwoert.

Uwe ff. gen. guetwillge dienre,
Dierick van Zweten, ridder, heer to Leyenborch.

Deel, A. 470.

CCCLXXX.

De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht, afschrift van zijn schrijven aan Willem Turck.

Van Gots gnaden Friderick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eirbaeren, lieue vriende. Nae uwer begeerte ende guetduncken, doen wij hier mede schrijven aen Willem Turck, als ghij aen hierjnne besloten copie siende sullen werden, dat wij v-soe inden besten tkennen geuen, dat ghij uwen brieff daer nae oick moegen weten te expedieren. Got zij midt v. Gegeuen in vnsen slote Duersteden, opten XV^{en} dach in Octobrj, anno etc. VIIJ^o.

Get. nosz.

Opschrift: Den eirbaeren, vnsen lieuen vrienden, prelaten ende capittulen vnser vijff gotshuysen, ridderschap binnen vnser stadt, borgermeesteren, schepenen ende raidt vnser stadt van Vtrecht.

Deel, A. 471.

De brief des bisschops aan hem, luidt aldus:

CCCLXXXI.

Frederick, etc.

Lieue vrundt. Vns is tkennen gegeuen woe die ruytheren ende knechten, die in uwen huize tot Nyenrode liggende, vnse vndersaten dagelix vuytten huize vangen ende beschadigen, ende hem hoir huysraede, bedden, slapelakenen ende ander nemen, wellichs sich alsoe nyet en behoert, ende ons langer nyet to lijden en staet. Begeeren ende versoecken daeromme aen v midt ernste, dat ghij veruoegen sulcke geweldige ende onbehoirlicke handelinge vuyt uwen voers. huys affgestalt werde, ende nv woertaen nyet meer en geschie; oick dattgene, dat vnsen vndersaten genomen is, hem weder gegeuen ende restitueert werde, als sich dat alsoe behoert. Ende wie waill wij vns sulx tot v alsoe te geschiene genselicke versien, begeeren wij nyet te mijn hier van uwe beschreuen antwoert bij desen onsen bode. Got zij midt v. Datum XV^a Octobrj, anno etc. VIIJ^o.

Opschrift: Vnsen lieuen vrundt Willem Turck, ende jn sijnen afwesen den ghenen die van zijne wegen beuell heeft.

Deel, A. 472.

CCCLXXXII.

Willem van IJsselstein aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.

Erwerdighenn, vromenn jnd ersamenn, bijsonnderen, ghudenn frunde. Jck gebiede mij zeer dienstlick jnd vriendelick tot v. Ende so v lyeffden nu hebben doin schriuen, vermeldende hoe v deeglix vanden ondersathen des Stichtz van Vtricht klegentlick tkennen sij geuen, hoe dattie knechts tot Nyenrode liggende die solfften gebueren oft ondersathen beschedighen mit vangen, spannen, oeck mit slapinghe jnd beddinghen jnd voert, wes dar bij gehorende berouen etc., wair vp v gelieuen wijl te wethen, dat v alsullix zeer scherplicken oick onmanijrlijken aingebracht is, jnd nijmands ijnder waerheyt bij bringhen off bewijzen sall konnen, dat ijmands vanden vurscr. geburen off ondersaten jchtzwees bouen reden ind recht na bewant der tijt aingelangt off beschedighet is, dan this wair, datter tot seuen oft acht bedden to ten hoechsten ind oeck nijt mer, dair ouer die sommighen mit reeschappen dair bij, vanden vurscr. knechten gehaelt

sijn, meer nijt beroefft wierde, omme dattet den winter naket, ind ommer so well bewairt sellen sijn off sije die vursc. gebuere jn horen husen hadden, ende enen jgelijken gebuer dat sijne alinck ind all weder omme te geuen, well touerleggen, alss men sij roeffden off name, dat sij dat huus te Nyenrode zeer woll betalen moste, schijr oft morghen. Jtem voert een ander, ghude vriende, is binnen jairs geleden datter etlijk borger jnd jnnewoners der stadt Vtert dair vt sijn gegaen off gekomen, ind hebben die ondersathen vanden huus Nyenrode gebrantschatt jnd beroiffst ind nu noch der tijt bijnnen v stat Vtert gaen, wijlke v alsdo klegentlick te kennen is gegeuen, jnd ghij dat solffte ongericht hebben gelaten ind ongestrafft, oick genen antwurt hebben wijllen schriuen; dunckt v alsulck voert meer dinghe gelijk ind recht tsijne, die deeglix vanden uwen geboren jnd dus te lanck sollen vallen te schriuen, kan jc jn mijn verstant, oeck ween ichs vraeghe, nijt viuden. Onse Heer Got moet v bewaren tot langen salighen tijden. Gescreuen den XVII^{en} dach jn Octobry, anno XV° VIII.

Get. WILHELM WAN YESSELSTEYN.

Opschrift: Denn erwerdighenn jnd geestlijken prelaten, dekenen, capittelenn der vijf gotzhusenn, erberenn jnd vestenn rijterschappenn jnd ersamighenn vursijntijghen jnd wijsen burgermeesterenn, schepenenenn jnd raett der stadt van Vtret, mijnen bijsonderen, ghueden vriendenn.

Deel, A. 473.

CCCLXXXIII.

De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht het antwoord van Willem van IJsselstein, ter dier zake.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eirbare, lieue vriende. Soe wij nae uwer begeerten ende guetduncken aen Willem Turck tho Nienroede hadden doen schriuen, heeft ons nu Willem van IJsselsteyn b., in affwesem Willems Turck voers. doen schriuen, als ghij jn jngelachter copien sijns brieffs voerder siende sullen werden, wij v jnden besten tkennen geuen. Got zij midt v. Gegeuen in vnsen slote Duersteden, opten XIX^{en} dach in Octobry, anno etc. VIII°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaeren vnsen lieuen vrienden, prelaten ende capittulen vnsser vijf gotshuyzen, ridderschap binnen vnsser stadt, borghermeesteren, scepenen ende raidt vnsser stadt van Vtrecht.

Deel, A. 474.

Dit antwoord luidt aldus:

CCCLXXXIV.

Den eerweerdigen jn Gode hoichgeboeren, vermogenden fursten ende heeren, heeren Frederick, van Gots gnad. bisschop tUtrecht, geboeren marckgraue van Baden, mijnen genad. lieuen heeren.

Mijnen willigen dienst uwer ff. gen. altijd bereit, eerweerdige jn Gode, hoichgeboeren, vermogende furste, gen. lieue heer. Alsoe uwe ff. gen. mij hebben doen schriuen, vermeldende hoe die knechts to Nyenrode liggende, dagelix uwen ff. gen. gebueren ende landtsaten bernen ende beschedigen, ende midt slaepgereesschaft, als bedden, slapelaickenen ende anders, waerop uwen ff. gen. gelieuen willen te weten, so sulx seer scherpelick ende onmannerlick uwen ff. gen. aengebracht is, ende ten sall sich inder waerheit nyet beuinden, dat yemandts van uwen gen. on-

dersaten off gebueren buten reden ichtzweß beroefft ofte aingelangt is, dessolfften daertoe zeer weinich off luttel gebuert is; dan, gen. furst, this waer, datter vanden gebueren etzlijke slapinge, als beddinge ind anders daer toe gehoerende, dorch noitshauen, omme dat sich den winter naket, gehaelt is vanden knechten op Nyenrode liggende, mer niet beroefft, wantinen ouerleggen moet dat sullicke schier off morgen betaelt moest sijn vanden huys Nyenrode, ende der solfften bedden ten hoichsten bouen soenen ofte acht nyet en is, ende op Nyenrode bet sullen bewaert sijn dan inden voirs. gebueren huys, ende enen jderen dat sijne wederomme te geuen, dat minste mitten meesten, also balde dat die oploep oder vede oft kost tot Nyenrode nedergelacht is. Onse Heer Got moet v furstelicke gnad. tot langen saligen tijden gesont bewaren. Gescreuen den XVJ^{en} dach in Octobrj, anno XVe VIIJ^o.

Uwer ff. gen. guetwillige dienre,
Willem van IJsselsteyn, b.

Deel, A. 475.

CCCLXXXV.

Hendrik van Nijenrode, bastaart, verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, om in bezit van zijn huis te worden gesteld.

Eerwaerdighe, bij sonder, lieue heren. Vwer eerwaerdicheit js wel indachtich, ghue dat jc vwer ewaerdicheit te kenne ghegheuen hebbe, ghue dat die Ghelressen mijn peerden vnde mijn beesten ghenomen hadden buten mijnnen schulden, so die Bourgonsen mijn huys jn ghenomen hebben ende noch jn hebben buten mijnnen wil, daer op v eerwaerdicheit mijn te antwort ghegheuen hebben, als dat jc zyen solde, dat jc mijn huys wederom jn mijnnen hande ereech, wolde v eersaemheit het beste daer jn duen, om jc voert bijden mijnne te bliuen, daer jc veruollicht hebbe mit grote cost aen heeren Florijs van IJsselsteyn, alsoe dat hij beuolen heeft Heynrick Vryess, cappeteyn van mijn huys, dat hij trecken solde jnden Haghe, vnde ontfanghen zijn penninghen voir hem vnde zijn knechten, vnde rumen mijn mijn huys, dat jc alle die vre wachtende zijn. Hierenbouen js mijn huisvrouw en saterdaghe voerleen, so zij van Vtrecht nae huys thue vuer, hebben hoer die Ghelressen tselue benomen welk sij hadde, ende haer ghedreycht van dien auont te barnen; waer daerom mijn vruntlike dijnstelike begheren, v eerwaerdicheit mijn jn deser saecke te willen voirstaen, om mij te willen helpen raden ghue jc mijn jn deser saecken houwen sell, wanttet gheen reden en waer jc hier en bouen tot meerder last vnde schade comen soude. Hier jn willen v eersaemheit dat beste duen als dat moechghelick van redens weghe behoert, vnde jc altijt wederom verdienen wil nae mijnne vermoghen, dat ken God, die v eerwaerdicheit sparen wil, langhe, vrolick vnde gesont; vnde wes vwer eerwaerdicheit hier af ghuet duncken sel, waer mijn vruntlike begheren, v eerwaerdicheit mijn dat willen duen scriuen. Ghescreuen opten huse van Apcou, opten XXIJ^{ten} dach van Octobrj, anno etc. acht.

Heynrick die bastart van Nyenroec.

Opschrift: Eerwaerdighe, vrome vnde wijssen heren, prelaten, deken, capittelen der vijf godshusen, ridderscap vnde stadt van Vtrecht, drie staten des Neder Stichs van Vtrecht, mijnnen bij sonder lieuen heren vnde ghuede vrunden.

Deel, A. 476.

CCCLXXXVI.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van het huis Nijenrode.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geloeren marckgreue van Baden.

Eirbaere lieue vriende. Uwer schrijuen ons nv gedaen, beroerende die antwoert van Willem

b. van IJselsteyn, gecomen op sulcke vnse ende vwe schrijuen, wij aen Willem Turck gedaen hadden van beschedinge vnser Gestichts vndersaten etc., hebben wij midt breder jnneholt vwen briefs te gueder maten verstanden v dan die lasten ende schaden, die vuyten voirs. huys Nyenrode vnser vndersaten ges. vns kondich sijn, js onse guetduncken, dat ghij ten besten willen ouerleggen, wes voerder in deser saicke nutte ende guet gedaen sij, ende vns dan vwe meyninge hier van laten weten; willen wij ons alsdan hier jnne holden ende bewijsen, als dat behoirlicke wesen sall. Voert aengaende Henrick die bastart van Nyenrode ende sijn huys etc., hebben wij verleden dagen hieromme schrijuen ende veruolgen doen, dair wij alle vren antwoert aff verwachtende sijn, soe dat wij hopen die voers. Henrick weder tot zijnen huys sal mogen komen, dair doir voirder last aenden eynde verhoedet moege bliuen, dat wij v soe inden besten tkennen geuen. Got zij midt v. Gegeuen in onsen slote Duersteden, opten XXVJ^{en} dach in Octobrj, anno etc. VIII°.

Get. nosz.

Opschrift: Den eerbaeren vnser lieuen vrienden, prelaten ende capittullen vnser vijf gotshuysen, ridderscap vnser stadt, borghermeesteren, scepenen ende raidt der stad van Vtrecht.

Deel, A. 477.

CCCLXXXVII.

Hendrik van Nijenrode, bastaart, meldt aan de 3 staten van Utrecht de terugbekoming van zijn huis.

Eerwaardighe, vrome, bij sonder, lieue here. So jc v eersaemheit anderdaechs te kennen ghegheuen hebbe, ghue die Ghelressen mij mijn peerden vnde mijn beesten ghenomen hebben buten mijnnen schulden, als v eersaemheit dat wel veerder jndachtich tzijn, daer op mij te antwort ghecomen js, dat jc zyen solde, dat jc mijn huys jn mijnnen handen creech, alsdan wolden v eersaemheit duen veruolghen, zo als jc een Stichs man ben, aenden hartoch van Ghelre, dat jc voert solde moghen bliuen op mijn huys, vnde dat seluen bewaeren, vnde voert solde onbescadicht bliuen bijden mijnnen; so zullen v eersaemheit weten, dat jc mijn neersticheit daer jn ghedaen hebbe om mijn huys te crighen, alsoe dat jc mijn huys op dese vre jn mijnnen handen hebbe. Js daer om mijn vruntlike begheren v eersaemheit mij te willen voerstaen, also dat jc onbeducht opte mijnnen wesen mochte vnde te mijnnen ghebruken mochte als een guet Stichsman hoert te duen, vnde jc mij niet en weet te hebben jn deser saecken dan bij vwen eersaemheit rae, js mijn vruntlike dyenstelijke begheren, v eersamen mijn te willen wederduen scriuen, ghue dat jc mij jn deser saecken daer thue voghen seell, dieselue v eersaemheit God sparen moten langhe, vrolick vnde ghesont. Ghescreuen opten huse tot Apcou, opten eersten dach van Nouembrj, anno etc. acht.

Heynrick, die bastart tot Nyenroe.

Opschrift: Eerwaardighe, vrome vnde wijsse here, prelaten, dekenen, capittelen, ridderscap, stadt van Vtrecht, drien staten des Neder Slichs van Vtrecht, mijn bijsonder lieue heren vnde ghuede vrunden.

Deel, A. 478.

CCCLXXXVIII.

Karel, hertog van Gelder, meldt aan de 3 staten van Utrecht de redenen, die hem tot de inneming van het huis Kuyvre hebben bewogen.

Kairle, hertouch van Gelre etc., ind greue van Zutphen.

Weerdige, edele, eerbaire, voirsichtige ind frome, lieue neuen, aindechtigen ende besondere

guede frunde. Wij sijn ongetwijuel t vve lieffden en hebben noch in gueder gedechnissen, die fruntlicken toeneygonge ind sunderlinge gelouen ind betrouwen, wij totten busschop van Vtrecht gehadt ind bewesen hebben, want wij onse huys Oeyen jn nyemantz dan jn sijnen handen op voirwoirde ind condicie dairbij begrepen, gestalt hadden, dairvan he ons segele ind brieue ende voirt hoichgelaiffte in eydtzstat gedain hefft, datselue huys weder tot onsen handen to stellen, jnhalt derseluer segele ende brieue. Des allet ind sijne hoigelaiffte noch eer nyet aingesien, heefft he dat huys jn onser vijander handen gelieuert, dair durch onse vijanden die vede mijt ons aingehauen ons ind onse landen onverwinlicken schaden gedain hebben, dat welcke nye geschiet en weer, hedde de busschop segele ende brieue ind sijne hoichgelaifften vurs. gehalten, des wij ons duckmaill voir vwen lieffden ende voirt den steden Deunter, Campen ind Zwolle schrifflick ind muntlick hebben doen beclaegen, doch geen verrichtonge kunnen erlangen; weeren noch waill to vreden vve lieffden vwen heren alsoe onderwijsden, dat he ons dair van vernuechden, die wijle euer sulx noch ter tijt nyet geschiet en is, sijn wij geoirsaect woirden id huys ende vleck Cuenre weder ain onss to nemen, dair die busschop geboth ende verboth hefft, nyet jn affterdeill off affbroicke dess Stiffz, dan dencken sulx ind sijne ende anders nyemantz renthen, wair wij die bekomen kunnen, so lange jn to halden ind to gebruycken, thent he ons onse huys Oeyen jn sulcker gestalt, as id wass doe wij id hem op guet betrouwen jn handen staldten, weder lieuert, ind dair beneuen opricht ind vernueght kost ind schaeden, wij ind onse landen deshaluen gedain ind geleden hebben, nyet des willen off meynongen v off den vwen enigen schaden dair vyt geschien te laeten, dan sijn geneyght guede naeberschap mit vwen liefften tonderhalden, as wij biss noch gedain hebben, ind wes wij vwen lieffden to wailbeuallen gedoen kunnen, sullen ons dieselue altijt guetwillich toe vijnden. Dat selue wij so mitten besten to kennen geuen vwen lieffden, die onse Heer Got bewaeren will. Gegeuen to Zutphen, op aller Heiligen dach, nostro sub secreto, anno etc. octauo.

Get. CHARLES.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, erbaeren, voirsichtigen, wijsen ende fromen, onsen lieuen neuen, aindechtigen ind besonderen gueden frunden, dryen staeten des Gestichtz van Vtrecht, sementlicken ende besonder.

Deel, B. 233.

CCCLXXXIX.

De stad Amersfoort meldt de 3 staten van Utrecht hunne gedeputeerden, wegens vrees voor den vijand, niet ten kapittel-generaal te kunnen zenden.

Edele, eirsame, wijse, bisundere guede vrunden. Alsoe wij desen donredage nae uwe lieffden scrifte aldair te capittel geweest solde hebben, ende dair op onse gedeputeerde gesciet ende bereet waren, sijn ons desen auont merckelieke wairscuwinge gecomen van vrunden, datmen dair op halden sal, ende en doruen dair omme onsse vrunden nyet seinden te capittel, die anders dair geweest solden hebben. Begeren dair om uwe lieffden int best willen nemen tesar tijt, aenmerckende onscult ende sorge ende tbeste dair inne doende, ons ouerseindende copie des brieffs shertoege van Gelre; versculden wij altijt an uwer lieffden, der Got in vrouden lang gesont bewaren moet. Gescreuen opden achten dach Nouembris, anno Domini etc. acht.

Die stad Amersfoort.

Opschrift: Eirweirdige, edelen, eirsamen ende wijsen deputaten der vijf goitzhusen, ritteren ende knapen, stadt ende stede aldair Utrecht te capittel wesende, onse bijzonder goede vrunden.

Deel, A. 479.

CCCXC.

Karel, hertog van Gelder, regtvaardigt zich bij de 3 staten van Utrecht omtrent de inneming van het huis Kuyne, en verzoekt nogmaals hunne tusschenkomst in zijne geschillen met den bisschop.

Kairle, hertoige van Gelre etc. jnd greue van Zutphen.

Weerdige, edele, hogeleerde, eirbaere ind vursichtige, besondere lieue neuen jnd guede vrunde. Wij halden uwe weerdicheit jnd lieffden jndechtich der mennichuoldiger, guetlicker erbidengen jnd veruolchz, wij vur jnd na schrijftlick ind muntlick gedain jnd laten geschien hebben ain die staiten jnd steden dess gantzen ind alingen Neder jnd Auer Gestichtz van Vtrecht, beruerende idt huys Oyen, dairjn wij jnd onse lantschapp bauen gueden betrouwen jnd geloue van onsen oehem busscop tUtrecht, den wij vur ennigen heren ind fursten, maigen jnd vrunden toebetrouwet jnd onse saicken jn handen gestalt hedden, verkort ind bedraigen sijn wurden, dair doir wij onselantschapp jnd ondersaten tot allen desen verloip ind veden onuervijulicken schaden jnd achterdeell komen jnd verloipen sijn, jnd dess guetlicken veruolchz hijromme geschiet is, hebben wij tot geenre beteringen off vytdrachten moigen komen, dan ons guetlick geduldt ind geleden omb bewanteniss van vruntschappen jnd nabuerschappen tusschen ons, v ind sGestichtz ondersaten jn alsulcken verhapinge jnd meyninge gij uwen heren alsoe onderricht jnd die saicken opgenamen hebben soldt, wairbij wij vorder geenss claigens en bedorfften, twelck sich bis noch toe alsoe begeuen heeft, dat dair van geen verrichtinge noch vytdracht gekomen is; hijr beneuen heeft sich begeuen, dat onse wederpaert deels huysen jnden Gesticht jngenamen hebben ind noch huysen desen dach jnhalden tot onsen jnd der onser last, schade jnd achterdeell, nyet tegenstaende vrijheit ind veylicheit wij denseluen auermitz beden van v jnd anderen vrunden sGestichtz verleent ind vergont hadden, dair op ons gelaiffen ind hoichlicken toesage geschiet sijn; dan euenwail nyet heeft willen helpen, jnd bauen die geloiffen ons ind die onse mennichuoldelick beschedicht mit roue, brande, name ind venckenschappen, dess wij ons oick duck ind genoich samlick ain v beclaight hebben jnd noch huysen bij daige die hogeleerde meister Wijnant van Arnheim, doctoir, antwoirt jnd vytdrachten van onser wegen aldair verwachtende is. Oick heeft sich begeuen, dat onse dyenre ind knechten jn onsen dyenst jnd zoldt liggende, van deels huysen jnden Gesticht meer veruolcht ind benauwet wurden sijn, dan van onser rechter wederpaert jnd vijanden, jnd alsulcken smaetheit aingedain, mit oeren slippen aff to snijden, dair ons smaidelicke jnd mijs-haiclicken ain gedain is, dan mit roue ind brande, twelck wij allet omb alles besten will guetlick geleden jnd verduldt hebben, vermeynende alsulcken vurmaet daerop geschien solde, dat wij dess eyne guet benuegen nemen muchten, twelck nyet geschiet en is, jnd euenwail die huysen jngehalden bliuen, jnd wij jnd die onse dach bij dach dair van beschedicht werden. Dairomme ende vyt redenen vurs. wij geoirsaickt sijn wurden, jnd die kentlich noit ons dair to gedrongen jnd geporret heeft, dat huys to Kuyne in to doin nemen, omb jn gelijcken onse vijanden dair vyt to beschedigen, nyet jn meyningen v off dess Gestichtz ondersaiten jn groit off cleyn dair vyt to beschedigen, dan hebben onsen hoifflyuden jnd knechten aldair beucell gedain, sich gelijmpelick to halden mitten jnwoenres vanden Kuyne, jnd omb oeren pennijnck duegdelick teren, gelijck jn onsen steden jnd vlekken, jnd sich jn groit noch cleyn ain nyemantz te keeren, dan alleen ain die renthen ind domeynen der heerlicheyt, toebehoerende den busscop, ter tijt die saick opgenamen jnd wij tot geboirlicken verrichtinge jnd vytdrachten komen, twelck wij uwer weerdicheit jnd lieffden jn allen guede to kennen geuen, noch na as vur guetlick vermanende,

biddende, dat gij alsoe veruegen wilt, dat wij tot geboirlicker verrichtinge jnd vydrachten komen moigen, jnd die vijanden der huysen verlaten, dat ons jnd den onsen vorder geen schade off achterdeell dair van en kome, soe wij verstain, dat die busscop ruytere jnd knechte ainneemt, ons vorder to beveden dan hij vur gedain heeft tot onsen groiten schaden; dat willen wij wederomme tegen v sementlicken bekennen jnd ons then redeneu alsoe geboirlicken laten vijnden jnd onderichten, dat gij vuelen jnd mercken sult, wij anders nyet dan gunst, vruntschap jnd nabuerschap mit v ind dess Gestichtz ondersaten en suecken ind dencken to halden. Jnd wes hijr van uwer gueder meyningen sijn sall, dair wij ons na sullen hebben to richten, dess begeren wij eyne weder beschreuen antwoirt van uwer weerdicheit jnd lieffden, die Got onse Heer bewaeren moet. Gegeuen jn onser stat Wageningen, op guesdach na sente Wilbrordus dach, nostro sub secreto, anno etc. octauo.

Get. CHARLES.

lager D. STOIR.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, hogeleerden, eirbaeren, wijzen jnd vursichtigen, prelaten, capitulen, ritterschappen des staiten des Neder Stichtz jnd stat Vtrecht, onsen besonderen lieuen neuen jnd gueden vrunden, sementlick ende elcken besonder.

Deel, B. 289.

CCCXCI.

Karel, hertog van Gelder, verklaart aan de 3 staten van Utrecht genoeg te nemen met hun voorstel.

Kairle, hertoch van Gelre jnd van Gulich, ind greue van Sutphen.

Werdige, edelen, eirbere, wijse ind vursichtige, besonder guede vrunde. So uwe lieffden ons geschreuen hebn op onse vurschrijfften, hebn wij derseluer alsoe eyne benuegen, as men dem naegaet, twele wij wederom vur eyn guetlicke antwort doen geuen uwen lieffden, die Got onse Heer bewaeren moet. Gegeuen onder onser secreet siegell hijrop gesat, dess dijnxdaiges nae sente Mertens dach translationis, anno etc. XVe ind acht.

Het op papier gedrukt zegel is verloren gegaan.

Opschrift: Erwerdigen, edelen, eirberen, wijzen ind vursichtigen, prelaten jnd capitulen der vijf goidtzhuysen, ridderschapp jnd stat Vtrecht, drye staten dess Neder Gestichts, onsen besonderen gueden vrunden, sementlick ind besonder.

Deel, B. 290.

CCCXCII.

De stad Reenen meldt aan de 3 staten van Utrecht, hunne gedeputeerden, wegens vrees voor den vijand, niet ten kapittel-generaal te kunnen zenden.

Edele, vermogende, lieue, gemijnde heren ende getrouwe ffrunden. Wij gheuen v oetmoedelick te kennen, hoe dat onsen gnedigen heer bij ons in onse stat geschijckt heeft sijre genaeden schutten mit omtrint hondert knechten, inde soe wij dan te capittel gekomen solde hebben en vrijdage toekomende, soe en is ons (?) noch en dorven wij op dat pas niet komen, noch vyt onse stadt reyssen, mer niet te mijn wees onsen gnedigen heer mitten drie staeten inde gemelten capittel inde der stadt van Amersfoort dair in doende sijn, wijllen wij goet wijllich in bereyt sijn, mer wij begeren dyenstelic vanden gemeen capittel, als datmen doch rust inde vrede wijll helpen raeden te houden, welc ons beest dyent, jnde weel jnden generael capitell gesloeten wort, be-

geren wij v guettelic bescreuen antwoert bij brenger sbrieffs ons nae weten te hebben jnden beesten, dat kenne Godt, die uwer edel, vermogende heren inde goede frunden bewaren inde gesparen wijll lange, vrolick ende gesont. Gescreuen des gwonsdages nae sinte Mertijns dach, anno XVe ende acht.

Die stadt van Rienen.

Opschrift: Die eerwaerdige heren, prelaeten ende capittelen der vijff goetshusen, rijdderscap inde stadt van Vtrecht, onse bijzondere lieue heren inde guede frunden.

Deel, A. 480.

CCCXCIII.

De bisschop van Utrecht zendt eenig krijgsvolk naar de stad Reenen.

Van Goets genaden Friderick, bijsscop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Lieue vrunde. Wij schicken tegenwoirdich vnser lieuen getrouwen diener Bernt van Nijseren mit een deel knechten aen v, omme v vnse stadt aldair helpen bewaren, ende begeren dat ghij die selue guettelicke vntfangen, jnnemen, logieren ende omme hoir gelt tractieren wijllen; sij hebben ons moeten loeuen, oick sal vnse vurs. diener dair voirt nu aen sijn, dat sij nyemant ouerlast doen ende hoire weerde waell betaellen sullen. Sus wilt mit hoert theste doen ende goede toesicht hebben, wij sullen voirder bij v doen, als een goet lantz furst. Godt zij mit v. Gegeuen op vnser sloete Duersteden, den XV^{en} dach jn Nouembrj, anno VIIJ.

Opschrift: Vnser lieuen vrunden, burgemeesteren, scepen ende raedt vnser stadt Rienen.

Deel, A. 481.

CCCXCIV.

Jan, burggraaf van Montfoort, aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van de inneming van het huis Kuynre door den hertog van Gelder.

Eerweerdige, vrome, eerbare ende wijsse, lieue heeren, neuen ende goede vruende. Alzoe ghij mij gescreuen hebt vanden clachten van mijnen gen. heer van Vtrecht, beruerende dat innemen zijne genaden huys ende vleckte tot Kuynre, ende deshaluen van v hulp ende bijstant begeert heeft etc., ende oic mede vanden saicken vanden hertoech van Gelre, ende begeert dat jck mij seluen aldair bij v vuegen wolde op en vrijdach nv naistcomende, omme te helpen raiden tot nutscip, proffijt ende oirbair des Gestichts ende des gemeens lants, soe sal v dairop gelieuen te weeten, lieue heeren, neuen ende goede vrunden, dat mij sulcx op dit pas niet moegelick en js te doen ouermits gelegentheyt des weers, ende en solde mij niet gerne absent maicken van v luyden; dat jck yet solde moegen helpen raiden mit v luyden tot proffijt ende orbair des gemeens Gestichts ende lants voirs., jndient mij moegelicken waire van doene; doch niet te min jck holde v luyden vroet genoich, dat ghij waill weet, datmen mit alsulcke saicken niet en behoirt te verhaesten, ende mij docht goet gedaen, dat ghij luyden schickten aen mijnen voirs. gened. heer van Vtrecht, omme te besien of men dese saicken tusschen beyden forsten vatten mochte. Jck holde mijnen gen. heer waell zoe wijs, dat zijne gen. nyet aenverden en sullen ennige saicken, zijne gen. en sullen de selue saicken waill ten eynden weeten te driuen. Sus lieue heeren, neuen ende goede vruende, al scriue jck aldus, ghij zijt wijs genoich, ghij weet waill wat ghij luyden

behoirt te doen jn desen saicken. Anders niet sunderlincs, dan God Almachtich wille v, eerweerdige, vrome; eerbaere ende wijссе, lieue heeren, neuen ende goede vruenden, altijt gespaeren vrolick, selich ende gesont. Gegeuen tot Montfoirt, opten XXIJ^{en} dach jn Nouembrj, anno et octauo.

J. de Montfoird.

Opschrift: Eerweerdigen, vromen eerbaeren ende wijssen, prelaten, dekenen ende capittelen der vijf goldshuysen, ritterscap ende stadt van Vtrecht, mijnen lieuen heeren, neuen ende goede vruenden.

Deel, C. 43.

CCCXCV.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over de afpaling van de Vecht door Willem van IJsselstein.

Van Gots gnaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. Vwer schrijuen vns nw gedaen, berorende sulcke ouergrepen ende beschedigunge, die wt ... huys tot Nyenrode op vnse vndersaten ende andere geschien sollden, oick dat deselue van Nyenroide vnse vryen stroem die Vechte toe gepaelt, hebben wij mit voirder jneholt vnes briefs gelesen ende te gueder maten verstanden. Ende geuen v hierop guetlicke te kennen, dat wij voer ende eer ons dese vwe brief toe quame, van desen voirs. saken hebben doen schriuen ten ernsteliken aen Willem Turck, dairop wij siner antwoord verwachtende sijn; soe eerst vns die selue toe compt, willen wij alsdan v nyet verholden. Godt zij mit v. Gegeuen jn vnse slote Duersteden, opten XXVIIJ^{en} dach jn Nouembrj, anno etc. VIII.

Get. nosz.

Opschrift: Den erbaren vnse lieuen vrienden, prelaten ende capittulen vnser vijf gotshuysen, ritterschap vnse landts ende boirgermeesteren, scepen ende raedt vnser stat ende steden vnse Neder Gesticht van Vtrecht.

Deel, A. 432.

CCCXCVI.

Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van de gevangenneming eeniger Stichtsche onderzaten.

Kairle, hertouch van Gelre etc. jnd greue van Zutphen.

Weerdige, edele, hoigeleerde, veste ind frome, eirbair ende voirsichtige lieue neuen, aindechtige ind besondere guede frunde. As vwe lieffden ons nu hebben doen schrijuen, vermaenende des ghoenen wij v voir schriftlick en nae bij meester Wijnant van Arnhem, doctor, muntlichen hedden doen verkondigen, woe dat wij opten busschop noch den Gesticht van Vtrecht nyet nyess voernemen solden laeten, geduerende den tijt vwer deliberacien, ind dat daer en bauen drye des busschops dienre geloofft ende eyn huysman, bij id veer to Culenborch geseten, gefencklick gebracht weer tot Wagenijngen etc. mijt langer jnhalde, hebben wij verstaen. Daer op wij v te weten doen, dat wij achterfolgende onsen voirschriften nyet anders en weten dan guede fruntschap ind naeberschap tonderhalden, ende dat dair en bauen des busschops dienre geloofft ind die huysman gefangen sijn, js onss tonwillen ind sonder onsen beueell geschiet. Doen dairomme ernstlick en schrijuen onsen officieren to Waegeningen, den seluen dryen oere gelaiiffen quyt te schelden ind den huysman der gefencknisse kosteloiss tontslaen, dat wij vwen lieffden,

die onse Heer Got beware, mijtten besten weder to kennen doen. Gegeuen to Zutphen, op dijnsdach, post Katherine virginis, nostro sub secreto, anno etc. VIII.

Get. CHARLES.

lager SUCHTELEN.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, hoigeleerden, vesten ind fromen, eerbaeren ind voirsichtigen, onsen lieuen neuen, aindechtigen ind besonderen gueden frunden, prelaten ind capittulen der vijff goetzhuyseren Utrecht, ritterschappen, stat ind steden sNeder Stichtz van Vtrecht.

Deel, B. 291.

CCCXCVII.

Burg., schep. en raad der steden Deventer, Kampen en Zwolle, ter zake der inneming van Kuyne.

Edele ende walgebaeren, werdige, eirbere, eirsame ende wijse heren, bijsonders gude vrunde. Wij holden ongetwielt vwen liefden en sij voirkomen, woe dat van wegghen des hoichgebaeren fursten, hertoge van Gelre etc., jngenamen sij die veste ende vleckte ter Kuenre, wair wth to beduchten staen meer jnconuenienten to verrijsen sij, want dan nyet wal lijdelyck wil sijn, die lande ende palinge sanct Martens sus gedeylt ende afgebroecken te werden, hadden wij ons verseen, soet een lantsake is, dat wij dorch verweckinge ende tot versoeck des hoehweerdigen, hoehgebaeren fursten, ons g. l. h. van Vtrecht der selften en vwe guede meninge ende voerraem dair op solden hebben verkregen, om ons dan oeck na older gewoenten dair op thebben mogen versijnen, soe dan sulx bes noch verbleuen is, ende den XXIIII^{ten} dach deser maent Nouember ons scrifte vanden stadholder der lande van Gelre ten handen gekomen sijnt, lude deser copien hij jne versloeten, hebben wij tegenwoirdich dair op onsen g. l. h. van Vtrecht versocht ende geaduerteert, mit begeerten dese afbroecke ende lasten soe to nemen ten herten, dat die lande ende bepalinge sanct Martens weerden geheelt, ende die veste ende vleckte ter Kuenre weder come jn handen sijnre gnaden alst behoert, ende ons dair van sijnre g. entlicke meninge mitten iersten tlaten weerden, om ons alhijr oeck dair op tmogen beraden. Wair omme wij oeck begeren an vwe edele, weerdige ende eirbere liefden, dat die seluen so spreken mit sijnen gnaden ende vwe liefden bij sich, dat wij hijr van entlicke toverlatige meninge ende voerraem na older gewoenten mogen vernemen ende verkrigen, ende dair jn soe raden, als men wolde dat wij hijr solden doen jn desen landen, ofter dair jut Neder Sticht soe gelegen weer, oft geboerde, dair Got voer sij, tanderen tijden willen wij ons dan oick gerne ten besten dair op versijnen, alst na noettruft ende gelegenheit der saken hoeren ende dienen sal. Ende v dair jne mitten besten to bewijsen, dat willen wij ons vermoegens gerne verschulden ende verdienen tanderen tijden tegen vwe edele, weerdige, eirbere ende eirsame liefden, die Got Almechtich gesont bewaeren will tot langen tijden. Gescreuen onder tsecret zegel der stad Deuenter, des wij hijr to sament gebruecken, den lesten dach jn Novembrj, anno etc. acht.

Burgermeistere, scepenen ende rade der drier stede Deuenter,
Campen ende Swolle.

Jtem den stadholder doen wij ter antwort scriuen bij desen baden, onder anderen, dat die zake onsen g. h. ende den gemenen lande angaet, ende willen sijnen g. dair op aduerteren als wij oeck doen tegenwoirdich, ende ons bij to doen van den ende der selften lantscappe so holden

ende bewijzen; datmen onser na reden des mogelijk belijden hebben zall, dat wij oick jnden besten tkennen geuen. Datum vts.

Opschrift: Den edelen ende walgebaeren, weerdigen, eirberen, eirsamen ende wijsen heren, prelaten, deken ende capitule der vijf gadeshuesen, ritterschap, burgermeesteren, scepenen ende raden der stadt ende des Neder Stichtz van Vtrecht, samentlick ende elcken bijzonderen, onsen sonderlinx goeden vrunden.

Deel, B. 296, 297.

Het afschrift van den brief van Floris, heer van IJsselstein, aan burg., schep. en raad der stad Deventer, luidt aldus:

CCCXCVIII.

Copie.

Ersame, wijze, voersichtige, bijzonder gude vrenden. Wij hebben verstaen wo mijn heer van Gelre jn heft laten nemen dat hues ende vest van Kuenre, jn meningen ons alregrad^{ten} heren der k. m. ende ons gne^{ten} heren des princen van Castillen, eertzhertogen van Oostenrijck etc., hoer gnaden ondersaten daer wth to beschadigen. So aduerteren wij v daer af, dat ghij sulx nyet en laet gescheen, ende jnden dat ennige schaden geschieden wth vwen Gestichte dencktmen wederomme op den Gestichte van Vtrecht te verhalen, na jnholt eens tractaetz tot anderen tijden gemaect tusschen den landen van Hollant ende den Gestichte van Vtrecht, daer af wij v die copie hijr jnne besloten senden. Guede vrende, hijr wetten sich vwe ersamheden na te richten, want die k. m. ons sulx beuolen heft. Hijr mede sijt Gode beuolen. Gescreuen jnden Hage, den XIJ^{ten} dach jn Novembri, anno XC^vVIII.

Fflorijs van Egmonde, heer tot sanct Martinsdijck, tot Scherpenisse etc., stadtholder generael slantz van Gelre etc.

(*Sus onderteikent*) Fflorijs.

Item die articul ende punct vanden tractaet bouen geroert, begint alsus:

Jn den eersten. So sullen heer Rodolph van Diepholt die stadt van Vtrecht ende anders die steden des Gestichtz van Vtrecht, an beiden zijden der IJsul vurs. voert an onse gude vrende ende nagebure wesen ende ons getruwelick dienen voer ennige furste die leeft, ende sullen oeck gude vrende wesen alle onsen lande luden steden ende ondersaten etc. *Ende endet aldus:* Des gelijk en sullen sie nyet gehengen, dat enige vreemde, die onse vijanden sijn of worden kunnen, sullen inder stadt, steden ende Gestichte vurs., ons oft den onsen daer jn, daer wth oft daer doer to schadigen jn enigerwijs, alle argelist hijr jnne wth gescheiden.

Opschrift: Erberen, voersichtigen ende wijsen, burgmeesteren, scepen ende raedt der stadt van Deuenter, onsen bijzonderen guden vrenden.

Deel, B. 298.

CCCXCIX.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van de afpaling van de Vecht door Willem van IJsselstein.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marggreue van Baden.

Eirbaere, lieue vriende. Als wij onlanx aen Willem Turck ende jn zijnen affwezen aen Willem van IJselstayn, b., doen schrijuen hebben, de fortsen ende ouergrepen ende oick die

Vechte sluytinge beroerende, heeft ons de voirs. Willem de b. ter antwoert gescreuen, als ghij in jngelachter copijen zijns brieffs siende sullen werden; daer en bouen wij noch aen hem willen doen veruolgen, omme de palen van stonden aen nae zijnen schrijfften vuyt te trecken ende die Vechte te opene, twelck wij v alsoe inden besten tkennen geuen. Got zij midt v. Gegeuen in onsen slote Duersteden, opten derden dach in Decembri, anno etc. VIII°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaeren vnser lieuen vrienden, prelaten ende capittulen onsser vijff gotshuysen, ridderschap binnen vnsser stadt, borgermeesteren, scepenen ende raidt vnsser stadt van Vtrecht.

Deel, A. 484.

Het in dezen brief besloten afschrift van den brief van Willem van IJsselstein, luidt als volgt:

CCCC.

Den hoichweerdigen, hoichgeboeren, vermogenden fursten jnd heeren, heeren Frederick, van Gots gnaden bisschop tUtrecht, geboeren margreue van Baden etc., mijnen gnedigen lieuen heeren.

Hoichweerdige, hoichgeboeren, vermoegende furste, gen. lieue heer. Jck gebye mijn zeer dienstelicken tot uwer ff. gen., ende uwer f. g. belieue te weten, hoe dat ick als stadtholder van Willem Turck, mijnen neue, uwer ff. gen. brieff vriendelicke ontfangen hebbe, jnnhoudende van enige uwer ff. gen. ondersaten beddingen affgehaelt solden hebben tot hoeren onwille opten huysse van Nyenrode, soe willen gelieuen uwer ff. gen. te weten, als dat uwer ff. gen. nyet en sullen vinden, dat enige bedden gehaelt sijn van v ff. gen. ondersaten, dan tot sess oft soeuen toe ten hoichsten, die welcke onder hem allen nyet bouen een pont grote weert en sijn, ende sijt soe wel gehaelt hebben vanden ondersaten vuyt Hollant als van den ondersaten uwer ff. g., ende soe vroe als die Hollanders den hoechten oirloff geuen, salmen die voirs. bedden uwer ff. g. ondersaten guetelicken wederomme geuen, ende is daer enich hinder van slijtinge aengeschie, salmen hem oick guetelicken vernuegen. Bidden dairomme v ff. gen. oetmoedelicken, v ff. gen. allen aenbrengen nyet te gelouen, want sollick dorch haet ende nijt geschiet, dat sich inder waerheit alsoe beuinden sal; jst saicke dat yemant enige clachte uwer ff. gen. ouer ons aenbringt, Willem Turck mijn neue ende mij, wij willen voir v ff. gen. comen ende ons verantwoerden, dat v ff. gen. benuegen aen hebben sollen. Aengaende voertan uwer ff. gen. schrijfften vanden boem te sluytene in uwer gen. stroem die Vechte, wairop uwe ff. gen. gelieuen willen te wetene, dat alsulck nyet geschiet is uwer ff. gen. ondersaten te belastigen ofte the beschedigen, dat oick nyet geschiet is; dan, gnedige furste, die Gelderssche, onse viande, zijn gekomen van Vtrecht midt prouanden, heymelicken verbij slijkende bij nachte, doch sijn sij op enen auont gecomen midt vele schuyten ende prouanden, wolden per fortse verbij varen nae Wesep, welck ons verboitschap, ende wij dairomme den boem oppen inden Vechte gelecht, alsulcx teschuttene, omme dat wij onsen heeren, die ons versolden ende wij dienen, recht willen dienen, gelijk v ff. gen. geerne sien ende hebben solden van v ff. gen. knechten ende dienren; nyet te mijn, genadige furste, die boem is nacht ende dach opene, dat dair woll twee gueder scepen neuen den anderen ongedrongen doir moegen varen, ende ic will hem geerne afwerpen doen van stonden an nae uwer ff. gen. verschrijuoghe, die welcke v ff. gen. Godt Almechtich tot langen zaligen tijden

bewaeren will, frolich, geluckich ende gesont. Geschreuen thot Nyenrode, altera die post Andree, anno VIIJ.

Uwer ff. gen. guetwillige dienre,
Willem, die b. van IJselstayn.

Deel, A. 485.

CCCCI.

Jan, graaf van Egmont, stadhouder enz., ende raden van Holland enz., beklagen zich aan de 3 staten van Utrecht over hunne verstandhouding met de Gelderschen, en verzoeken hun, zich onzijdig te houden.

Eedele, eersame ende wijse ghoede vrunde. Al ist zoe, dat wij wel houden jn uwer kennisse ende memorie te wesen, ende het genouch uwer liefden ende eersaemhede kundich ende niet te ijgnoreren en js tijnhouden vanden zoene ende concordacj, dair vp voortijts gemaict tusschen wijlen hertoghe Philips van Bourgen, graue van Hollandt, saligher memorien, zijnen landen ende ondersaten ter eender zijde, ende wijlen heere Rudolf van Diepholt, biscop, die stede ende Gestichte van Vuytrecht ter andere, begripende onder andere, dat die vander stadt ende Gestichte voors. niet en zullen gehenghen, dat eenighe vreemde, die vianden zijn oft worden ons genad. heeren voors., commen zullen jnder stadt, stede ende Gestichte van Vuytrecht voorn., zijne genaden ofte den zijnen dair jn, dair vuyt of dair doir te beschadighen jn eeniger wijs, als breeder blijcken mach bij een extract vuyten voors. zoene ende concordaten hier jnne geleyt. Dies niet jegenstaende ende directelicken jeghens gaende de voors. zoene ende concordaten, zijn bijnnen zekeren tijt harwairts veel contrarieteyten geschiet ende gebuert, bijzonder dat de Gelderschen vianden ende quaetwillende ons ghenad. heeren ende hoeren ghenaden landen doer die Gestichte gecommen zijn, ende hebben gebrant, eerst dat schone dorp van Bodegauen, ende dair nae js jnnegenomen dat huys te Muyden, die stede van Weesp, ende zijn daghelicx gaende ende commende geweest, beschadighende, vanghende, pillierende ende openbair oorloghe andoende den landen ende ondersaten van onsen voors. genaden heeren, welcken vianden ende quaetwillende gedoocht ende toegelaten zijn geweest, gaende, kerende ende conuenserende jn ende doer die stadt ende Gestichte van Vuytrecht voors., als noch genouch dagelicx geschiet, dat die vianden vuyt ende doer de voors. stadt ende Stichte van Vtrecht die rebellen ende vianden bijnnen Weesp vitallieren ende onderhouden ende worden, alsoe die voors. vianden jn hoere perseuerance bijden zeluen van Vuytrecht ende Gestichte niet alleen gedoocht ende toegelaten, mair genouch jn effect onderhouden, gesustineert, geassisteert ende gesterckt, al contrarie ende in verachinghe vanden voors. zoene ende concordaten, twelck alsoe niet en behoort. Ende want wij van ons voors. genad. heeren weggen altijts begeert hebben ende begheren te onderhouden dieselue zoene ende concordaten, soe ist dat wij an uwer eersaemheden scrijuen van deser aduerterende, versouckende ende begerende van ons voors. genad. heeren weggen, dat ghijluyden zoe vervuecht, dat zulcke ende diergelijcke jnbrekinghe ende jnfractie vanden voors. zoene ende concordaten niet meer en gebeuren, ende oick voirsien ende bestellen wilt dat van als, des ter contrarie geschiet is, reparacie ende wederkeringhe gedaen zij; of wij deyncken ons dair of te beclaghen ende tselue jn tijden ende wijlen te doen verhalen, zoe ende als dat van rechtswegen behoeren sal, twelck wij gerne verhueden zouden; hopende dat bij uwer eersaemheden zoe dair jnne voirsien zal werden, dat dies van gheen noode en sal wesen, ende begheren niet mijn hier van een guetlijcke bescreuen antwoorde van uwer

eersaemhede, die Godt Almachtich bewaeren ende spaeren will jn salighe gesonthede. Gescreuen jnden Hage, den IIIJ^{en} dach in Decembrj, anno XVe acht.

Die grave van Egmonde, heer tot Bair etc., stedehouder generael, ende anders die raede der k. m. ende hertoge Karel, onsen erfachtigen heer, eertshertoge van Oistenrijk, prince van Spangen, ende gecommiteert, ten saken der landen van Hollant, Zeelant ende Vrieslant.

Get. SEUENDER.

Opschrift: Edelen, eersamen ende wijsen, die drie staten van de stadt ende Sticht van Vtrecht, onsen goeden vrunden.

Deel, A. 486.

CCCCII.

Karel, hertog van Gelder, verklaart aan de 3 staten van Utrecht genegen te zijn tot het houden eener dagvaard.

Kairle, hertouch van Gelre etc., jnd greue van Zutphen.

Weerdige, edele, eerbare, eersame ind voirsichtige, lieue neuen, aindechtigen ind guede frunden. Vwe schrijuen ny weder ain ons gedaen, v bedanckende vandie quyttscheldinge der dryer gefangen ind des huysmans van Culenborch, ind onder anderen ruert vanden aeuergrepe van onsen ruyteren ind knechten tegen den busschop van Vtrecht aint huys ind vleck inde Cuenre geschiet, begerende wij eyne dach benoemen wulden om bij malckanderen to schicken, ther plaitzen jnden tractait begrepen, tusschen onsen voirheren en vadern laifflicker gedachten, ind den Stifft van Vtrecht eertijtz gemaickt weer, ind wij die tijt geduereude nyet gehengen off consentieren wulden, yet nijhess vanden onsen vurgenomen wurde tegens den busschop offte sijne ondersaeten ind huysluyde, woe vwe schriftte wijder vermelt, hebben wij verstaen. Ende twijuelen wij nyet, vwe lieffden en hebben waill vernomen vyt onsen voirschriften, jn koirten daegen ain vwen lieffden ind den Aeuerijsselschen steden gedain, vyt wes oirsaicken ind reden wij die Cuenre hebben doen jnnemen, hebben wij oick den tijt van XIIIJ daigen die saicke jn gedult laeten ainstain ind nyet nijwes doen voirnemen tot vwer lieffden begherten, wie waill wij wisten sich der busschop dairnae stelden mit sijnen hulperen die onse te krencken, jnd is mijtter stat van Campen ind anderen voir die Cuenre gefallen, dair durch, as vwe lieffden kennen mercken, wij geoirsaeckt weerden, die onse nyet te verlaeten; nyetomijn sullen wij altijd willich wesen, wanneer dat vwe lieffden ons den dach ind plaetze des bijkomens drye off vier daege to uoirn verkondigen op die vurg. plaitze die onse to schicken, der meynongen wij altijd geweest ind noch sijn, ind ons nae allen reden to onderwijsen laeten, luyde onser voirschriften, bij alsoe vwe lieffden verschaffen, datmen terstont van allen vijantlicken handell ind aeuergrepe cessiere ind die berusten laete; dat wij uwen lieffden, die onse Heer Got bewaere, weder te kennen doen. Gegeuen op onsen slot Wilp, op maendach post Lucie virginis, nostro sub secreto, anno etc. octauo.

Get. CHARLES.

lager SUGITELEN.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, eerbaeren, eersamen, wijsen ind voirsichtigen, onsen lieuen neuen, aindechtigen ind gueden frunden, prelaten, capittelen der vijff godzhuysen, ritterschappen sNeder Stifftz ind stat van Vtrecht, dryen staeten.

Deel, B. 299.

CCCCIII.

Herman Rinck aan het kapittel van den Dom te Utrecht, over geleverd koperwerk.

Mijnen seer fruntlichen, demoedigen dienst zu foeren, eirwerdigen, hoichgelierten, lieuen

heeren. So ich verstain van mijnen dienre jn mijnen coperwerck huuse, so wie ouwe kirchewerck seer erlich, constich vnd waill gemacht sij na vyrem guede gefalle vnd patronen, so ich dan dat mijn vyre eirwerdicheiden capittelle verlacht hain, so ijt ouch eyne lang zijt gestain hait, ist mijne oetmoedich, fruntlich bede, ijr mit bijredich vnd behulplich sijn willen, so danich vurscreuen koperwerck verordnet werde an den zollen bij diessen eygenen werdigen des capittels boede, da selfs zoll frij verdaediget moege werden, ader genedich an den zoll halden, dar zu ich ouch gerne mijn best flijss end arbeit zu doin will, jn sonderheyte an den zoll zu Wagenijngen. All zijt mit erbeidnisse mijns cleynen vermoegen dienst, kenne Got, der eyer erwerdicheit in gesuntheyden hauen vnd bewaeren will, Amen. Datum Colonie XVe vnd VIIJ, adie XXIIJ Decembris, jn haist.

Herman Rinck, ijouwar erwardickhijden oytmodigen
denar altijt berait, ma. propria.

Opschrift: Den erwerdigen, voersichtigen, hoichgeleerden ind wailgeboeren heren,
dechen end capittel ijm Doym tot Vytricht, mijnen lieuen heren.

Deel, B. 300.

CCCCIV.

Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, over hunne bemiddeling in zijne geschillen met den bisschop van Utrecht.

Kairle, hertouge van Gelre etc., jnd greue van Zutphenn.

Werdige, edele ind hoichgelerde, eirbaere ind frome, eirsame, wijse ind vursichtige lieue neuen, aindechtige ind besondere, Vnse stat Zutphen heeft ons desen morgen eynen brieff vurgebracht, den die stat Deuenter ain zij hadden doin schrijuen, dairvan wij uwen lieffden copie hierjn gelacht schicken; jnd so wij durch vwe begert toegeschriuen hebben die gebreken ende schellongen, tusschen onsen oehemen van Vtrecht ende ons wesende, vur vwen lieffden to verhoir te komen etc., hebben wij onse stat Zutphen beualen den van Deuenter weder ter antwoirt to schrijuen, inhalt desen anderen ingelachter copien, twelick wij vwen lieffden nyet en hehben willen verswijgen, so wij waill erlijden muchten, die gebreken vurg. vur v to verhoir queemen, nae dem wij sulx toegeschreuen hebben vwen lieffden, die seluen God Almechtich bewaren moit. Gegeuen jn onser stat Zutphen, op manendach post Agnetis virginis, nostro sub secreto, anno etc. IX.

Get. CHARLES.

lager VIRSSEN.

Opschrift: Den weerdigen, edelen ind hoigeleerden, eerbaeren ind vromen, eirsamen, wijzen ende voirsichtigen, onsen lieuen neuen, aindechtigen ind besonderen, prelaeten ende capittelen der vijff gaitshuysen, ritterschappen ind stat Vtrecht, drye staeten dess Neder Stichtz.

Deel, A. 487.

De in dezen brief vermelde afschriften luiden als volgt:

CCCCV.

Ersame ende wijse, bijsonders guede vrunde. Soe als vwe lieffden ons desen dach hebt scriuen doen van bestemder dachfairt, mit verhalinge der boetscap des marschalx ons g. h. van Gelre ende den scriften an ende van den staeten des Neder Stichtz daer vp gegaen, heben wij mijt vorderen jnnelholde guetlicken ontfangen ende verstaen, ende begheren v dair vp guetlicken to weten: soe als bij vwen lieffden ende ons ten yrsten alleen is opgenomen, dat elck mijt sijnen vrenden dair to dienende bij sijnen lantfursten solde onderstaen sijns vermogens, dat die gebreke tuschen beyden ggebracht mochten werden tot vrentlicken dagen, om vorderen onwillen voer tkomen, dat wij

daer vp ende vp vwe scrite den dach Innocentium an ons gesant mit sampt den steden Campen ende Swolle, oeck der ridderscap des Auer Stichtz alhijr, des woensdagstna Circumc. Domini onsen g. l. h. van Vtrecht bijnnen sijne stat Swolle mit ernste hebben versocht, ende mijt swaerheyt bewillicht soe veer, dat sijne gnaden lijden mochten dat enighe dachfarden tuschen beyden worden verraempt; want dan vwe liefden van wegen ons g. h. van Gelre dair op ons den dach Ponciani verleden hebt to doen scriuen een vrentlicken dach tholden, die doe van onsen g. l. h. van Vtrecht om koirtheyt willen der tijt, oeck nae vwen scriften, verlengt ende wtgestalt is worden thent opten manendach na Agnetis als marghen, die van beyden zijden, als wij voer desen daghe niet anders gehoort en hebben, is angenomen ende belieft, heft sich onse g. l. h. van Vtricht mit ritterschap ende steden deser sijne gnaden lantscappe ganslick dair to verlaten, ende die seluen dair op hijr bijnnen Deunter verscreuen, daer sich die rechte uoirt verholden, jn mennighen mergen den dach na to gane, vervrempt ons ende anderen, dair vmme van vwen liefden ons sulcken bestemdach den latesten dach ende ter lester weer op tscriuen. Want dan onsen g. h. van Vtricht mijt sijne gnaden ritterschap ende steden, als wij verstaen, mercklicker oirsaecke haluen niet ghelegen wil sijn na der verscriuinghe ain die staten des Neder Stichtz to vertoeuen, ende want die oeck voer jnder dachfart nyet geeytschet noch geropen sijnt, ijs onse andachtige beegerte, dat vwe eyrsamheyden noch, tot onderholdinghe der gueder naburscap ende den vrede to gude, die dinghen bij onsen g. h. van Gelre so onderstaen, dat de dachfart an der Steynen Kamer mijt geleyde an beyden zijden desen to komende dinxedach off wonsdach op langeste gehouden moghe werden, ende dat vwe liefden dit mijtten vrenden nemen ten herten, ende ons onuertaechlicke antwoerde laeten weten bij desen onsen baden, om sich dair na tmoghen schicken jnden besten. Got Almechtich will vwe liefden gesont bewaerende. Gescreuen op sinte Agneten dach, anno etc. nono.

Burgermeesteren, scepenen ende raet der stad Deunter.

Opschrift: Den eirsamen ende wijzen burgemeesteren, scepenen ende raede der stad Zutphen, onsen bijsonders gueden vrunden.

Deel, A. 433.

CCCCVI.

Eirsame, wijze ind vursichtige, besondere lieue vrunde. Wij hebben uwer lieffden brieff gisteren op sondach geschreuen desen vur mijddach guetlicken ontfangen, den hogeboeren fursten onsen gen. lieuen heren, hertoigen van Gelre etc. doin hoeren, ind van sijnen furstlicken gnaden dairop ter antwoirt gekregen, dat die staiten des Neder Stichtz jn deser dachfart gekomen sijn vyt der oirsacken dat uwer lieffden jntlicke antwoirt vanden dage van ainbegijnne des guetlicker spraicken ind schrijfften tusschen uwer lieffden ind ons bis tot Ponciani vurleden vertaegen is, jnd sijne f. g. jn mijddeler tijt vanden vurs. staiten dairomme versocht sijn, den sijne f. g. een uwer lieffden antwoirt hijr quam, vergont heefft dat ze dairjn solden moigen tractieren, ind dat selue hon toe doin schrijuen, dairop sijne f. g. sekerlick aduertiert is, dat die vurs. staiten dair van onss heren gnaden van Vtrecht hebben doin schrijuen, jnd wij hebben van sijnen f. g. soe verre vorder erlanght, oft saicke weer dat onss heren gnaden van Vtrecht den vurs. staiten sulx dede afschrijuen, jnd onse gen. lieue heer, hertoige van Gelre etc., dess vanden vurs. staiten off uwe lieffden weten hedde, jnd dairop versocht wurde, wulden sijne f. g. hijrjn sich guetlick ind geboirlicken halten jnd guede antwoirt geuen dese selue sijne f. g. antwoirt; wij in allen guede

verwittigen uwen lieffden, die Got Almechtich gesont bewaren will. Gescreuen onder onser stat secreet segel, op manendach post Agnetis, anno etc. IX°.

Burgermeesteren, scepenen ind rait der stat van Zutphen.

Opschrift: Den eirssamen, wijzen jnd vursichtigen burgermeesteren, scepenen ind rait der stat van Deunter, onsen besonderen lieuen vrunden.

Deel, A. 489.

CCCCVII.

Ersame ind wijse, besunders guede vrinde. So as uwe eirsamheden ons nu weder doin schriuen, dat dieseluen vnsen brieff vnsen g. h. van Gelre heft doin hoeren, dair sijne gnaden ter antwoirt op hieft doin geuen, die oirsaecke wairomme dat die staten vanden Neder Sticht sich mede tot desen dachfairs fueghen wolden, hebben wij allet mit vorderen inholde guetlick ontfangen, vnsen g. l. h. van Vtrecht sijne gnaden ritterscap ind steden vur doin geuen, die sulx hebt verstain; jnd vernemen van sijnen gnade wair to wesen, dat sijne gnaden staten van ghenre sijden der saicken wegghen schrijftlicke versocht hebt sijne gnaden, jnd heeft den onder anderen ter antwoirt schrijuen doin, dat zijne gnaden oirsacken haluen na gelegentheyt thantz den sijne gnaden ondersaiten die beseyndinge der dachfairs off briefft doin schrijuen. Als uwe lieffden dan schrijuen vorder van onsen gen. heer van Gelre erlanght thebben, soe verre als sijne gnaden vanden staten oft ons des weten hadden ind dair op worde versocht, woudden sich sijne gnaden dairjn gebuerlick ind guetlick halden jnd guede antwoirt geuen; so geuen wij vwen lieffden die antwoirt van onsen gen. heer ain die staten gesant, jnden besten tkennen, begerende noch bij onsen g. h. van Gelre mitten besten die dingen tonderstaen, dat die dachfairs anden Steynen Kamer mit geleydes versekeringe ain beyden sijden, so men deser sijden onbeuairt sall sijn, woensdach den auont Pauli toekomende to IX vren vurmiddage gehalten moige werden, als onse vurschrijfte ain beyden sijden gegain vermoigen; beduchten anders dat durch langher vertreck die dinge willen komen tot vorderen verloipe, jnd onsen g. l. h. van Vtrecht sijne gnade ritterscap ind steden deser sijden merckelicker oirsaecke haluen nyet gelegen will sijn sich dair op heer sus langer to verthueuen; jnd wes dess geschien sall moigen, willen ons jntlicken doin schrijuen bij desen onsen baden vwe lieffden, die Got Almechtich gesont bewaren will. Gescreuen den manendach nae Agnetis, anno IX°.

Burgermeesteren, scepenen ind rait der stat Deunter.

Opschrift: Den eirsamen ende wijzen, vursichtigen burgermeesteren, scepenen ind rait der stat Zutphen, vnsen besonders gueden vrunden.

Deel, A. 490.

CCCCVIII.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eirbaeren lieue vriende. Uwer schrijuen vns nu gedaen midt toeschickinge copie sbrieffs v vanden hertoich van Geldern gesant, dairjnne der selue hertoich onder anderen beliefft, die schelinge ende gebrecke, tusschen hem ende vns wesende, voir v te verhoer te comen, wairop ghij dan aen vns begeren, wij v een voirraempt op gelegen tijt ende plaitse, omme die voers. schelinge te moegen verhoeren, beteycken en doen solden, midt voerder jneholt vanden seluen uwen brieff, hebben wij hoeren lesen ende the gueder maten verstanden; ende laten v hierop guetelicke weten,

dat wij hierbeuoerens ter ernstelicker begeerde vnser gemeenen ridderschap ende stede belieft hebben, een dachffaert midt den Geldersschen te doen holden opter gewoentlicker mailstede alhier tot Deunter bijder brugghen, welcken dach die selue vnse stadt van Deunter ende stadt Zuytphen nv aenschrijven doen heeft, ende is nw bij vns ende vnser landtschap alhier ouerlacht, dat nae gelegentheit des handels die tijt nyet erlijden mach, die saicke voer v te verhoer te laten komen, wellix wij v soe jnden besten te kennen geuen. Got zij midt v. Gegeuen jn vnser stadt van Deunter, opten XXI^{en} dach in Januario, anno etc. nono.

Get. HOSZ.

Opschrift: Den eirbaren vnser lieuen vrienden, prelaten ende cappitulen vnser vijf gothuysen, ridderschap binnen vnser stadt, borgermeesteren, scepenen ende raidt vnser stadt van Vtrecht, aldair bij een ander wesende.

Deel, B. 304.

CCCCIX.

Karel, hertog van Gelder, zendt aan de 3 staten van Utrecht zijn' secretaris Johan van Viersen.

Kairle, hertouch van Gelre etc., jnd greue van Zutphen.

Weerdige, edele, erbaire ende frome, eersame, wijse ende voirsichtige, lieue neuen, aindechtige ind besondere. Wij schicken tegenwoirdich onsen secretaris Johann. van Viersen jn onsen saicken ain vwe lieffden, ass de selue van hem verstaen werden muntlicken. Begheren fruntlicken vwe lieffden willen hem dairop hoeren, ende as onsseluen geloouen dieselue vwe lieffden, onse Heer Got beware. Gegeuen jn onsen stat Zutphen, op dijnsdach post Agnetis virginis, nostro sub secreto, anno etc. nono.

Get. CHARLES.

lager SUCHELEN.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, hoigeleerden, erbairen ind fromen, eersamen, wijsen ind voirsichtigen onsen lieuen neuen, aindechtigen ind besonderen prelaeten ind capittelen der vijf gaitzhuysen, ritterschappen ind stat Vtrecht, drye staeten sNeder Stichtz.

Deel, A. 491.

CCCCX.

De Bourgondische krijgslieden antwoorden aan de 3 staten van Utrecht, dat zij naar het Sticht gezonden, te Amerongen de bevelen des bisschops afwachten.

Erbern, wijssen hern, vnserm willigen denst. Ewer schriuen mir wal vernomen haben, so laissen mir ewer wijshaiet wissen, das mir won kaiesserlich maiegestat geseind sind worden zu vnserm genedigen hern van IJtrich, da sinder mir zu Wijck kumen zu dem stathalter vnser genedigen hern, der hat vns hie her geschaffen bijs vns botschaft kum von vnserm genedigen hern von IJtrich, wass mir vns halten sellen vnd legen niemant zu leid, da dan antwort von vnserm genedigen hern wartten sije; dar vmb bijtte mir ewer wijshaiet wol vns nichtz vor ijbel haben. Actum Amerongen, am 28 tag Januarij, anno etc. IX jar.

Hoptman Friedrich Webel vnd gemein knecht.

Opschrift: Dem erbrenn, wijssen hern zu IJtrich.

Deel, A. 492.

CCCCXI.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over gepleegden moedwil door zijne krijgsknechten, liggende op den huize Zuylenstein.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eirbaeren lieue vriende. Wij hebben uwer schrijuen vns nv gedaen hoeren lesen ende te gueder maten verstanden; ende soe gij onder anderen daer jne roeren van fortsen ende gewal-den, die vnse ruytheren ende knechten op vnser huys tot Zuylensteyn liggende op vnser Gestichts vndersaten, Geldersschen ende andere bedrijuen ende voirnemen solden etc., en twijffelen wij nyet, ghij weten woe wij nv een tijt mitten hertogen van Geldern gestaen hebben ende noch staen, wairomme wij dan vuyt noidturfft ende tot beschermenisse vnser vndersaten nyet alleen vnse tot Zuylensteyn, meer voert all andere vnse slote ende steden midt ruytheren ende knechten hebben doen besetten; ende is vns noch gheyn waerachtijge schijn voirgebracht, dat die selue vnse dienres tot Zuylensteyn yemants vanden vndersaten vnser Gestichts beschedicht oft enige verdriet gedaen hebben, oick des van vns te doene geen beueell; doch nyet temijn off sulx geschiet were, ende vns die selue beschedichten personen, ende daer bij wat scaden off foertsen hem doir de vnser gedaen sall wesen jn schrijfft ouergesant werdt, willen wij alsdan vnse dienres daer tegens doen verhoeren, ende jnden sie des schuldich werden beuonden, hieromme behoirlicke straffe ende restitutie laten doen ende geschien, ende vervoegen dat sulx voirder afgestalt ende nyet meer geboeren solde. Got zij midt v. Gegeuen in vnser stadt van Deunter, opten XXIX^{en} dach in Januario, anno etc. IX°.

Get. HOSZ.

Opschrift: Den eirbaeren vnser lieuen vrunden, prelaten ende capittulen vnser vijff gotshusen, ridderschap binnen vnser stadt, borghermeesteren, scepenen ende raidt vnser stadt van Vitrecht.

Deel, C. 45.

CCCCXII.

De bisschop van Utrecht meldt aan de 3 staten van Utrecht de redenen, die hem bewegen zijne krijgslieden nog eenigen tijt in dienst te houden

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eirbaeren lieue vriende. Vwer schrijuen vns nv gedaen, beroerende enige ruytheren ende knechten, die binnen vnser Gestichte tot Amerongen, Leersen, Coten ende dairomtrent liggen solden, hebben wij midt voirder jneholt uwes brieffs mitten jnnegelachten copien der schrijfften, die tusschen v ende den seluen ruytheren ende knechten ergangen sijn, horen lesen ende verstanden, ende geuen v hier op guetelicke the kennen, dat wij nyet en twijuelen, ghij weten woe wij mitten hertogen van Geldern nv een tijt gestaen hebben ende noch staen, wairomme dan vnse alreghnadichste lieue heer, die Romsche keyser, vns dese voirs. knechten toesenden doen heeft; ende woe waill nv enige vns dachffaerden tusschen vns ende den seluen hertogen van Geldern alhier gehalten sijnt ende noch gehalten werden sullen, kunnen wij doch noch nyet geweten, woe sich die eynden sullen werden, ende en twijuelen nyet, ghij selfs waill ouerleggen moegen, off het tusschen vns ende den voirs. hertoch van Geldern nv nyet gevonden werdt, dat vns alsdan van noeden sall wesen, die voers. knechte ende andere crijchsslude, soe voell wij der nv hebben,

te gebruycken; dat wij v soe inden besten verkundigen. Got zij midt v. Gegeuen in vnser stadt Deuenter, opten laetsten dach in Januario, anno etc. nono.

Get. HOSZ.

Opschrift: Den eirbaeren vnser lieuen vrienden, prelaten ende capittulen vnser vijff godthusen, ridderschap binnen vnser stadt, borghermeesteren, scepenen ende raidt vnser stadt van Vtrecht, nv bij een ander wesende.

Deel, C. 46.

CCCCXIII.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 5 kapittelen van Utrecht, hunne gedep. bij hem te zenden.

Van Gots gnaden Frederik, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eirbaere, lieue vriende. Omme saicke willen vnse lande merckelicke aengaende, soe begeren wij zeer guetelicke, dat ghij twee vuyt v deputieren ende de zeluen en maendage nestkomende to negen vren voir middage alhier bij vns schicken ende hebben wilt, omme sulx te hoeren ende voert daer june te helpen ordineren ende voegen alst tot wailuaert vnser vndersaten best dienen zall; verlaten wij vns gensselicke tot v. Desgelijcx hebben wij aen vnse ridderschap binnen vnser stadt Vtrecht wesende, ende oick aen vnser stadt Vtrecht ende steden Ammersfoert ende Renen doen schrijuen. Got zij midt v. Gegeuen jn vnser slote Duersteden, opten XVJ^{en} dach in Februario, anno etc. nono.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaeren vnser lieuen vrienden, prelaten ende capittulen vnser vijff godshusen binnen vnser stadt Vtrecht.

Deel, C. 47.

CCCCXIV.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over het vertrek zijner krijgslieden te Amerongen liggende.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbaere lieue vriende. Wij hebben uwer schrijuen vns nv gedaen hoeren lesen ende verstanden, ende soe ghij onder anderen daer june roeren van een groot getall rutheren ende knechten, die in vnser dienst ende soldye tot Amerongen ende dair omtrent liggen, daer ghij begeeren wij veruoegen willen, die vuyt vnser Gestichte reysen ende vertrecken etc., laeten wij v hierop guetelicke weten, dat tselue sulcke knechten sijn, dair mede wij vnlancx geleden vnse huys ende vlecken ter Kuenre ontsetten ende weder in vnse ende vnser kercken van Vtrecht handen gebracht hebben, die welcke knechten anders nyet dan hoer betalinge verwachten. Soe yerst zij die moegen krijgen, sullen sij alsdan guetwillich wesen te vertrecken; dat wij v soe jnden besten te kennen geuen. Got zij midt v. Gegeuen in vnser slote Duersteden, opten XXJ^{en} dach in Februario, anno etc. nono.

Get. HOSZ.

Opschrift: Den eirbaren vnser lieuen vrienden, prelaten, dekenen ende capittulen vnser vijff godshuseren, ridderschap vnser Neder Stichts, borghermeesteren, scepenen ende raidt vnser stadt van Vtrecht.

Deel, D. 346.

CCCCXV.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht hetzelfde (zie CCCCXII).

Van Goits gnaden Frederick, bisschop tUtrijcht, geboren marckgreue van Baden.

Eirbare lieue vrunde. Soe ghij vns vnlangs vp vnse schrijfte ther antwoordt doen schrijuen

hebben, twee vuyt elcx vanden uwen bij vns the willen schicken op sulcken dach als wij v beteyken woerden, dem nae js vnse guetlicke begerte, dat ghij achteruolgende tselue uwe gedeputierden en woensdage naistkomende guets tijts voir den middage alhier bij vns hebben wilt, als wij ons des genslicken tot v verlaten. Wij hebben oick vnse steden Amersfordt, Renen ende Wijck den voirs. dach beteykent. Godt zij mit v. Gegeuen in vnse slote Duersteden, den XXV^{en} dach in Februario, anno etc. IX°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den erbaeren, vnse lieuen vrunden, prelaten ende capittelen vnser vijff goidshuysen, ridderschap vnser stadt Vtrijcht, borghermeistren, scepenen ende raidt derseluer vnser stadt, bij een ander wesende.

Deel, C. 48.

CCCCXVI.

De stad Amsterdam antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, dat de krijgslieden, liggende op den Hinderdam, door haar niet worden betaald, en dat niet op haar, maar op 's keizers last het blokhuis aldaar wordt afgebroken.

Eerwaardige, edele, wijse, voirsienige heeren, wij gebieden ons tuwarts als wij meest moghen. Uwer edelheyden bryeff geschreuen den XXVIJ^{en} dach Februarij, anno etc. negen, mentie makende vanden knechten leggende op den Hinderdamme, die van daer souden vertrecken, bij ons betaelt werdden, ende voert tblockhuys bij ons afgebroecken ende thout ende ijsser daer af comende bij ons gebracht werdden hier binnen der stede oft elswaert, mit begheerten wij thout ende ijsser daer souden laten bliuen, omme redenen in uwer eerwaerdicheyden bryeff breder verklaert, hebben wij ontfangen guettelijcken ende duersien, doende den seluen uwen eerwaerdicheyden ende edelheyden vor antworde daer op inden besten weten, dat wij ons der saken vanden betalingen vanden knechten opden voirs. blockhuysen noch oick den afbrecken vanden seluen huysen egeenssins en onderwinden noch oick onderwinden en sullen, ende ons oick nyet aen en gaet, mair der key. mt, die daer af gedisponeert en gheordineert heeft te geschyeden nae belyften bij zijn rentmeyster van Kennemerlant, daer ouer wij gheen beuel noch gebott en hebben, biddende dese antworde ons inden besten af te willen nemen, ende onser hier mede te vreden te zijne, eerwaardige, edele, wijse, voirsienige heeren. Onse Heer God zij mit v. Gescreuen den eersten dach Marcij, anno XVe negen.

Die stede van Aemstelredamme.

Opschrift: Eerwaardigen, edelen, wijsen ende voirsienigen heeren, prelaten ende capittelen der vijff goidshuysen, ridderschap ende stadt van Vtrecht, onsen lieuen heeren.

Deel, A. 493.

CCCCXVII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht over zijn gegeven last, betreffende de vervolging zijner wegens schulden.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marggreue van Baden.

Eerbare lieue vriende. Wij hebben guetelicke vntfangen ende waill verstanden uwe schrijffte, beroerende tbeuel wij vnse officiaell gedaen hebben, omme gheeyn citatie op vnse vnderzaten van schulden herkomende tusschen dit ende Paesschen nestkomende te decernerren etc.; soe, lieue vriende, hebben wij uwen gedeputierden nuwelix alhier bij vns geweest, de oirsacken vns daer toe bewegende tkennengegeuen, omme v de voert ouer te brengen, als wij vngetwijfelt zijndt,

sij jn alrebesten gedaen hebben, te weten, dat vnse voirs. vndersaten vns clagelicke tkennen gegeuen hadden, woe dat zij die ene tijt voir ende dander nae bijden ruytheren ende knechten aen beyden zijden merckelicken belast ende beswaert waeren, so dat sie hoer schulden so balde niet betalen en konden, vns dairomme dienstelicken aenroepende ende biddende, wij tot hoeren verlichtenisse sulck voirs. beueell vnser officiaell doen wolden, als wij tot sulcker meyninge ende bede gedaen, ende tanderen tijden in gelijcken saicken waill meer geschiet is; wij v jnden besten tkennen geuen. Got zij midt v. Gegeuen in vnser slotte Duersteden, opten VJ^{en} dach jn Meerte, anno etc. IX°.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaeren vnser lieuen vrienden, prelaten, dekenen ende capittulen vnser vijff godshuysen, ridderschap vnser Neder Stichts, borghermeesteren, scepenen ende raidt vnser stadt van Vtrecht, aldair bij een ander wesende.

Deel, C. 49.

CCCCXVIII.

De stad Amersfoort deelt aan de 3 staten van Utrecht haar gevoelen mede over het verbreken van den landbrief door den bisschop van Utrecht.

Weerdige, edele, eirsame, wise, besondere lieue heren ende guede vrunden. Wij hebben int lange verstain van onsse gedeputierde vrunden, aldair inden laitsten capittel geweest, dat voirgeuen men bidocht onsse genedige heer den lantbrieff verkort ende te nae gegain solde hebben, ende dat soe sine geneden onser alder pachten sijnder genaden ondersaten deden voir halden, biddende vut begeert den steden van Oeuerijssel, om den ruteren vutden lande te krigen, dat hem elcke goet huus van dien wolden lenen IJ g., ende die ander dair nae, sine geneden solden hem die weder om betalen of korten aent tgeen vanden eerste gelden sinen geneden vanden staeten toegesciet, belieft ende betaelt solden worden, dair op onsse gedeputierde vast vele antwoirdt op deden; soe hebben wij den lantbrieff int lange doir sien, mit die onsse oeurgelacht, oeuerleggende tvoirnemen onss g. h. vourscr., en bevijnden wij nyet, ende bedunct ons dat mijn gen. heren den lantbrieff int voirnemen vourscr. enichsins verminret oft verkort heeft, als uwe liefde vorder sulcx van onse gedeputierden doe int lange verstonden; dwelc tesar tijt wij voir onse antwoirdt vruntlick begerende int best willen nemen uwe alre liefden, die Got in vrouden lang gesont beware. Gescreuen op manendach post Reminiscere, anno Domini etc. negen.

Die stadt Amersfoerd.

Opschrift: Weerdigen, edelen, wijsen ende voursienigen drien staten, tesar tijt te capittel wesende, onsse besunderen lieuen heren ende guede vrunden,

Deel, D. 347.

CCCCXIX.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over het huisgeld ter betaling der krijgslieden en het sluiten van het consistorie.

Van Goits gnaden Friderick, bisschop tUtrecht, geboeren marggraue van Baden.

Eerbaeren lieue vriende. Uwer schrijuen vns nv gedaen, beroerende die huysgelden die, vns vanden vndersaten deses vnser Neder Gestichts tot betalinge der ruytheren ende knechten te verschieten guetwillichlich geloift sijndt, ende oick aengaende dat wij vnse consistorie solden hebben doen toesluyten etc., hebben wij allet mit voerder ende breyder jneholt desseluen uwes brieffs

hoeren lesen ende te gueder maten verstanden, ende soe ghij dan noch onder anderen in sulcken uwen brieff begeren, indien vns gelieuen will eenige van vnsen reden bij v te senden, omme van eenigen puncten off articulen v te openen off voer te holden, willen ghij v geboerlicke daer toe geuen etc., solden wij van desen ende anderen saicken gern selfs midt uwen gedeputieerden vrienden spraecke ende communicatie hebben; wairomme wij guetelicke begeren, dat ghij uwe gedeputieerde vriende van elcken staten en donredage nestkomende to negen vren voirden middach alhier bij vns hebben ende senden willen, omme vnse meyninge ende begeerde hier van van vns te vernemen ende die voerder aen v te brengen; ende woe waill wij vns des tot v genselicke versien, ghij vns deser vnser begeerte gheyn weygeringe doen werden, begeren wij doch nyet the mijn hier van uwe beschreuen antwoert. Got zij midt v. Gegeuen in vnsen slote Duersteden, opten XXV^{en} dach jn Martio, anno etc. nono.

Get. nosz.

Opschrift: Den eirbaeren vnsen lieuen vrienden, prelaten, dekenen ende capitulen vnser vijf gotshuyseren, ridderschap vnser stadt, borghermeesteren, scepenen ende raidt vnser stadt van Vtrecht.

Deel, C. 50.

CCCCXX.

Jan, burggraaf van Montfoort, aan de 3 staten van Utrecht, over hunne bezending naar den bisschop.

Weerdige, eersame, eerbare, vrome ende wijsse lieue heeren, neuen ende goede vruende. Alzoe ghij mij gesonden hebt bij uwen bode Weessel eenen brieff aen v gesonden van mijnen gened. heer van Vtrecht, jnden welcken zijne gen. begerende zijn, datmen bij zijne genaden enighe van v luyden schicken solde, omme alle zaicken ten besten te vuegen, soe lait jck v dairop weeten, dat mij goet docht geraden, dat ghij bijden seluer zijre genaden schicten enighe vanden drie staten, die spreken connen ende derren, omme meer quaets te verhueden, dat anders gebueren mochte, ende omme ons bij onsen priuilegien te bliuen, die wij jn eeren holden willen, wattet oic cost. Ende seynde v tegenwoirdich wederomme den voirs. brieff van mijnen voirs. gen. heere. Anders niet op dit pas dan God Almachtich wille v gespairen jn eenen zaligen leuen. Gegeuen tot Montfoirt, desen dinxendach XXVIJ dagen jn Marcio, anno VXe negen.

J. de Montfoird.

Opschrift: Weerdigen, eersamen, eerbairen, vromen en wijsen deckenen ende capittelen der vijf goidshuyzen der stadt van Vtrecht, ende den drien staten des Neder Gestichts, mijnen lieuen heeren, neuen ende goeden vruenden.

Deel, C. 51.

CCCCXXI.

De stad Amersfoort aan de 3 staten van Utrecht, over het schenden van den land-brief door den bisschop van Utrecht.

Weerdige, edele, wijse, bisundere lieue heren ende guede vrunden. Uwer liefden bryeff ons aen oudt raidt, nye ende gemeente gesant, beroerende sekere articulen vanden lantbryeff mit copia der seluer, mijn geneden heer him dair inne nyet geboirlick bewesen, lude der seluer, dair omme uwe liefden gesloeten ende oeuercomen sijn den lantbryeff ende uwer priuilegien te bewaren ende te houden nae vermelden der seluer uwer liefden bryeff, den wij guetlick ontfangen ende inden raidt out, nye ende gemeente doen hoeren, die int lange ouerlegen, den seluen lantbryeff, dair onse

I.

37

segel mede aen is ende oic mit copia uwe liefden ons gesant collacionerende, nyet bevijnden, dat mijn g. heer int voirnemen laitst, gelijk wij doe ter antwoirdt deden, den lantbryeff yet te nae gegain heeft, soe uwe liefden dan mit meer articulen roeren, dat sine geneden sonder consent den staten vede aengeheuen heeft mit slutende der consistorien, oic roerende tinhout der zoenen bisscop Roelof ende Aernolt, hertoege van Gelre etc., en sijn wij noch nyet onderrichet hoe tselue gesciet, nyet wetende dat mijn g. heer rouff of brant gevoert heeft, dan allein nae sijn ingenomen huus ende sloete widerstaen ende gecregen, als sijn geneden van eren ende eidts wegen sculdich waren te doen, naeder hant nyet en weten sine geneden vorder gevedet heeft, dan sijn jndachtich, dat sine genaden in drien capittelen aldair tselue hebben doen openen om raits ende hulpe, om sijnder g. kercken goede alsoe wider te krigen, dair op sine geneden geen entelicke antwoirdt en kregen; dan ons docht goet datmen sulcx gescien vours. mijn g. heer voir hielde, gelijk dat geboert om sijnder geneden antwoirdt, eermen vorder dair june dede; want wij en bevijnden noch nyet, dat mijn genedige heer den lantbryeff gebroicken heeft, want die parthie van allen geboert opgehoert eerst te sijn; ende hoe wel uwe liefden mitten staten gesloten sijn, dair men ons bi behoerde genoett hebben ende oic te sijn, ende in absentie van ons gesciet is, sijn wij oick gansse dier meninge onse rechten, priuilegien ende den lantbryeff te houden ende nae te gaen, ende dair bi te bliuen; dwelck wij uwe liefden doen voir antwoirdt, vruntlick begerende uwe liefden int best van ons nemende, versculden wij altijt aen uwe liefden, die onse Heer Got ju vrouden lang gesont bewaren moet. Gescreuen op dijnddach post Judica, anno Domini etc. negen.

Die stadt Amersfoerd.

Opschrift: Weerdigen, hoichleerden, edelen, eirsamen ende wijsen prelaten, dekenen ende capittelen der vijf goldshuysen, ritterschap ende stadt Vtrecht, onse besundere lieue heren ende guede vrunden.

Deel, C. 52.

CCCCXXII.

De bisschop van Utrecht berigt de 3 staten van Utrecht, dat hij verhinderd wordt persoonlijk te Utrecht te komen, maar zijne gedep. ter vergadering zenden zal.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marggraue van Baden.

Eerbaere, lieue vriende. Als ghij vns op vnse laitste schrijffte ende begeerte, omme uwe gedeputeerden op hueden alhier bij vns te willen hebben, ther antwoerd doet schrijuen, dat uwes bedunckens de saicken waill eysschende weren, men sij voirder ende breder aldair dan mijt singulaer personen ghij daer thoe bij vns vuegen mochten verspreken solde moegen, begerende dair-omme wij in eigener personen, ofte, jndien vns sulx vngelegen weer, alsdan enige van vnsen reden aldair bij v schicken wolden, omme communicatië dair op te hebben. Soe, lieue vriende, en is vns op dese tijt oirsaicken haluen nyet gelegen persoanlicken aldair the moegen komen, dan willen als en satersdage naistkomende tho negen vren voir den middage, enige van vnsen reden aldair bij v hebben, dem nae begerende ghij tegens de selue tijt aldair in vnsen Domcapittelhuyse bij een anderen wesen, ende verschrijuen wilt. Got zij midt v. Gegeuen in vnsen slote Duersteden, opten XXIX^{ea} dach in Martio, anno etc. nono.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eirbaeren vnsen lieuen vrienden, prelaten, dekenen ende capittulen vnsser vijf golshuysen, ridderschap, borghermeistren, scepenen ende raidt vnsser stadt van Vtrecht.

Deel, D. 343.

CCCCXXIII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht over eene dagvaard, te houden binnen Amsterdam, ter zake van den dijk bij Muiden.

Van Gots gnaden Friderich, bisschop tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Erbare, lieue vriendt. Vns hebben statholder ende reede in Hollandt nu doen schriuen, be-roeren die lasten der dijcken tot IJpsloet bij Muiden, als ghij aen copien van hoeren brieff hier jnne versloten te sien hebben, ende want dan dese sake vnse landt ende vndersaten oick merck-licke mede aengaende is, soe hebben te guede der saken den voirs. stadtholder ende reeden toe-geschreuen, dat wij van deser sake wegen eenige van vnser reddden bij hoere vriende willen schic-ken ende hebben bijnnen die stadt Amsterdamme, als nemlicke en maendach nestkomende weesende den XIII^{en} dach in deser tegenwoirdiger maende May, des auondts alldair in der her-berge te weesen. Begeren dairomme aen v guetlicke, dat ghij die vriende van vnser staden bijnnen vnser stadt alldair bij een willen doen vergadderen, hemluden sulcx te kennen geuen, ende an zye begeren van vnser wegen, dat zye deser sake te guede eenige van hoeren vrienden deputieren willen, vpten den voirs. maendach mede tot Amsterdamme te reysen, in den voirs. saken ten besten te helpen raiden. Godt zij mit v. Gegeuen in vnser slote Duersteden, vpten VIII^{en} dach in den Meye, anno etc. nono.

Get. hosz.

Opschrift: Den erbaren vnser lieuen vriendt, heer Jacob van Appeldern, doemdecken vnser kercken ten Doem tUtrecht.

Deel, C. 53.

Het in dezen brief vermeld afschrift is van dezen inhoud:

CCCCXXVI.

Harden eerwaardigen vader in Gode, hoichg. ende groitmoegenden furst, heeren Frede-rick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden, onsen lieuen genad^{ten} heer.

Harde eerwaardige vader in Gode, hoichg. groitmoegende furst, gned. lieue heer. Wij gebieden ons seer dienstlicken tot uwer genaden, ende der seluer belieue te weten, dat na den vertreck ende afscheyd van v g. gedeputierde, die alhier bij ons geweest sijn, mijtten welcken wij gaern gecommuniceert hebben, in meyninge die saike vander dijckaige van IJpensloot, om-trent der stede van Muiden noch bet te dringen tot conseruatie ende bewaernisse van beyde den landen, soe js op huyden voir ons gecomen die scout van Amstelredam, die ons jnt lange te kennen gegeuen heeft vanden periclen ende ongeregeltheit vander voirs. dijckaige, in sulcken schijn, indien gheen grote prouisie gedaen en wordt, soe js te verduchten, dat noch meer jnvn-dacie gebueren sall, gelijk alst geschiet js mettie Dordrechtsche wairde. Ende omme in deser saike rijplicken te delibereeren, soe hebben wij geordineert enige van onse medegesellen in raide te reysen bijnnen der stede van Amstelredam, omme alldair mettie vander wet ende anderen luy sulcx verstaende, te ramen ende concipieren enige concepten ende ordinancien, hoe ende in wat manieren datmen desen dijk soude mogen repareren, verhelen ende onderhouden. Ende alsoe v g. ondersaten bij desen grotelicken geintressert souden wesen, soe jst, harde, eerwaardige vader in Gode, hoichg., groitmoegenden furst, lieue gen. heer, dat wij jegenwoirdelicken scrijuen an v g. ende der seluer hier off aduerteeren, versouckende ende begerende, alsoe dat werck haestelicken moet veruangen wesen, dat v g. belieuen wille tot sekeren corten dage, als v g. bequaem js, sekere

gedeputierde te seynden tot Amstelredam voirs., ende ons den seluen dach te laten weten, omme mijt onse medegesellen jn raide ende anderen aldair wesende ende die wij noch voordr schicken sullen ten seluen dage, die v g. ordineren sullen, sulcke raminge te concipieren ende goede conclusie tsamen te nemen, hoe ende in wat manieren datmen sal moegen procederen tot verhelinge ende reparacie vanden voirs. dijck, ende oeck hoe datmen voir die anstaende tijt den seluen dijck onderhouden sall moegen, ouergemerct dat die lasten vanden water gescepen sijn meerder te worden, ouermits tverloop vanden stromen, ende dat die tempeesten ende winden jairlicx bijder verhengnisse Goits meerder ende starcker op commen. Hier jnne doende als v g. discretie wel kunnen bemercken hier toe te behoeren ende ons te laten weten v g. goede geliefsten ende antwoirde, dair nae wij ons sullen moegen voegen, ende belieuen v g. ons enijge saeken te committeren, willen ons dair jnne emploijeren naer onsen vermoegen, dat kenne Got, die v, harde, eerwaardige vader jn Gode, hoichg., grootmoegende furst, lieue g. h., wil sparen salich ende gesont. Gescreuen jnden Hage, den IIIJ^{en} dach jn Meye, anno XV° en negen.

V g. goetwillende, die graue van Egmond, heer tot Bair etc., stathouder generael, ende anders die raide ons alregenad^{en} heer des Romischen keyser ende onsen erfachtige heer, den ertshertoge, gecommitteert in Hollandt, Zeelandt.

Deel, B. 308.

CCCCXXV.

Jan, burggraaf van Montfoort, antwoordt aan de 3 staten van Utrecht, het kapittel-generaal niet te kunnen bijwonen.

Weerdige, eersame, eerbaire, vrome ende wijsse lieue heeren, neuen ende goede vruende. Uwer eersameden brieff aen mij gesonden, beruerende dat jek mij op morgen goits tijts voir middaige ter generail dachuaert aldair bijden seluer uwer eersameden vuegen wolde, omme jnder zaicken van onsen gen. heer van Vtrecht ende den hertoich van Gelre te helpen raiden, ende doen wes behoirlick weesen zall, hebbe jek guetlick ontfangen ende waill verstaen. Wairo, lieue heeren, neuen ende goede vruende, jek lait uwer eersameden guetlick weeten, hoe dat jek niet verhoirt en hebbe, datter noch enige raide van beyden zijden gecomen sijn, aldus en eest mij niet gelegen alijit ouer ende weder te reysen, wanttet mij zeer qualicken geloent werdt; doch niet te min alsoe balde als de selue raide aldair gecomen sullen weesen, ende zij mijnre begeren, zoe zall jek mij seluen aldair bij uwer eersameden vijnden laitien, de selue God Almachtich bewairen moit, vrolich, zelich ende gesont. Gegeuen tot Montfoirdt, op suute Peters ende Pauwels auont apostolorum, anno Domini etc. nono.

J. de Montfoird.

Opschrift: Weerdigen, eersamen, eerbairen, vromen ende wijsen prelaiten, deckenen ende capittulen der vijf goidshuysen, ritterscap, borgermeesteren ende raidt der stad van Vtrecht, mijnen lieuen heeren, neuen ende goede vrunden.

Deel, B. 309.

CCCCXXVI.

De stad Gouda aan de 3 staten van Utrecht, ter zake der sluissluiting.

Eerwairdighe, wijse, voirsienighe heeren ende goede vrunden. Wij hebben vp hyuden ontfangen uwer liefden briuen, roerende den uwtwaeteren van uwer heeren landen duer die Dub-

belde Weteringhe ende die Wierick, mits meer verhaels der gescillen ende differenten, die juder seluer saecken cortelinge geweest zijn, mits oeck meer andere, ter seluer materie dienende, alle twelcke wij jn uwer heeren versscher memorien houden te zijn. Waer vp zal v ghelieuen te wetene, dat wij dier saecken annopende ende alle ghelijcke niet gedaen en hebben of en dencken te doene dan mit justicie ende rechte, den welcken achteruolgende vp woensdach laetstgeleeden ende oeck vp gisteren die sluyssen ende scuttinghen, jn uwer heeren brieuen gementioneert, gesloeten ende gestopt zijn geweest, ende dat bij ordonnantie van mijn heer den stadthouder ende raedt deser landen van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt, ghemaret die gheheele bederffenisse (jn geualle het niet gedaen geweest en hadde) die ontwijffelicken ons ouercomen soude, ende oeck onssen genadigen heere jn zijnen domeynen, meynende nochtans uwer eerwaardicheeden ofte uwen preuilegien mits dien niet vermindert te hebben, alleen tzoute ende tbracke waetere uwtslutende, twelck wij nae redene ende rechte niet en behoiren te gedoghen noch oeck en denken; niet te min, om ons jn dese ende alle andere saecken nae redene, justitie ende alle bestens wille te voughene, hebben onsse gecommiteerde vp dese vre gesonden an onsse ghenadige vrouwe van Sauoyen, regente van wegen der k. m. deser landen (men dese saecke angemarck zijnre m. domeynen) groetelicken roerende ende an treffende zijn, om tzelfde bij hoer genaeden ghehoirt ende geordonneert uwer heeren antwoirde (alsoe ghij tzelfde begheert) gescreuen te worden, daer van jn gheene ghebreecken wesen en zullen, kenne Godt, die v, eerwairdige, wijsse heeren, spare jn gesonde. Gescreuen ter Goude, den VII^{ca} dach jn Julio, anno XV^c IX.

Die stede vander Goude.

Opschrift: Eerwairdighen, discreten, wijsen ende voirsienighen heeren, die drie staeten des Neder Stichts van Vtrecht, onssen bisonderen geminden heeren.

Deel, A. 494.

CCCCXXVII.

Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, over de verlenging van den met den bisschop overeengekomen wapenstilstand.

Kairle, hertouch van Gelre etc., ind greue van Zutphen.

Weerdige, edelen, hoegeleerde, eirbare ind vrome, eirsame ende wijse lieue neuen, aindechtigen ind guede vrunde. Alsoe wij ter begerten van vwen lieffden vnse rede op die gebreucken tusschen onsen ohemen van Vtrecht ende ons wesende bijnnen Vtrecht, onlanx ther dachfart geschickt gehadt, die ons jn oeren repoint onder anderen aingebracht hebben, wij tot vwer begerten sulcke ainstant laitsz tusschen onsen ohemen vurs. ind ons opgenomen, noch verstreckt sijn laten wolden tot midwijnter Natiuitatis Christi neestkomende etc., hedden wij ons van vwen lieffden eyne anderen antwoirt versien gehadt, nyetomin willen wij vwen lieffden to gefallen dat selue ainstant, gelijcker mathen so laitsz bededinght is, noch ainnemen ind vytgestalt laten sijn totten seluen Natiuitatis Christi, bij alsoe dat vander zijden jngelijcken geschie, beheltlick oick oft onsen vurs. ohemen off ons bijnnen middeler tijt des vurs. ainstantz gelegen weer, nyet langer dair jnne verbonden to sijn, dat die eyne den anderen sulx altijt vierthien daigen to uoeren sall opschriuen moigen; sulx wij jn allen guede to kennen geuen, begerende des oick weder beschreuen antwoirt vanden seluen vwen lieffden, die onse Heer Got bewaren will. Gegeuen jn onse stat Zutphen, op vrijdach post Diuisionis apostolorum, nostro sub secreto, anno etc. nono.

Get. CHARLES.

lager SUCHELEN.

Oick hebben vwen lieffden vanden seluen onse raden verstaen, die gefangen van beyden zijden

beruerende; soe begeren wij guetlicken vwe lieffden willen dair ain sijn, id selue vwe lieffden onsen reden dair op hebben gesacht, nagegaen weerde, as wij des oick so tot vwen lieffden versien; begerende dairaff weder beschreuen antwoirt. Datum uts.

Get. CHARLES.

Opschrift: Den weedigen, edelen, hoigeleerden, eirbaeren, vromen, eirsamen ind wijsen, onsen lieuen neuen, aindechtigen ind gueden vrunden, dryen staten des Neder Gestichtz van Vtrecht.

Deel, B. 310, 311.

CCCCXXVIII.

De stad Gouda aan Frederik, heer van IJsselstein, ter zake der sluisluiting enz.

Edelen, waelgheboeren, vroemen, wijsen ende voirsienigen heere. Wij hebben uwen besloeten brieue ontfangen, roerende dat die van Vtrecht jn meeninge zijn die slusen wederomme te openen mit machte, vande welcke uwer edelheeden ons aduerteert mits uwen brieue, vp auentuer zulcx gebuerde, wij wel toe souden sien dat wij daer gheen scade bij en lijden, daer van wij uwer lieffden hartelicken bedancken. Jtem angaende van den zwarten heynst, die uwer eedelheeden laetst werff alhier besaecht, is uwer begeerte dat wij den seluen heynst souden willen copen ende v scencken, wij hebben ter cause van desen mit malcanderen communicatie gehalten; mar, geminde heere, tselste te doene en is jn onsser macht niet, anders dan bij consent vander gemeender vroetscap deser stede. Aldus, eedele heere, die vroetschap vergadert zijnde, zullen tzelfde hartelicken openen ende te kennen geuen, ende zulck alsdan geordonneert ende geconsenteert wordt, daer nae zullen wij v laeten weten, kenne Godt Almachtich, die v eedele, wailgheboeren, voersienigen heer, spare jn gesonde. Gescreuen ter Goude, den XXIX^{en} Julij, anno XVe ende negen.

Die stede vander Goude.

Opschrift: Eedelen, waelgheboeren, vromen, wijsen ende voirsienigen heer, Frederick van Egmond, graue tot Bueren, heere tot IJsselsteyn ende tot Cranendonck etc., onssen lieuen ende bisonderen bemijnden heere.

Archief van Buren.

CCCCXXIX.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over den wapenstilstand met den hertog van Gelder.

Van Gots genaden Friderich, biscop tUtrecht, geboren marggraue van Baden.

Erbaren, lieue vriende. Vns hebben vnse hoffmeister ende reede, die nw bij v tUtrecht geweest hebben, te kennen doen geuen, wes alldair gesloten is jn der sake aengaende den aenstandt tusschen vns ende vnser oheim van Gelderen etc., hier op so hebben wij sulcken aenstandt nae vermoegen der mijnute, ghij vns bij denseluen onsen reeden toegesandt, op vnser zijde oick belieft ende aengenomen, ende hierop vnser bestandt brief nae vermoegen des aiffscheits alldair bij v geschiet, doen expedieren, den welcken brief wij v hiermede senden, begerende soe v dergelijcken vnser oheims van Geldern brief toegebracht werdt, dat ghij alsdan elcken van ons beyden den sijnen, als sich dat behoert toe schicken. Godt zij mit v. Gegeuen jn vnser slote Duersteden, opten IJ^{en} dach jn Augusti, anno etc. nono.

Get. ROSZ.

Opschrift: Den erbaren vnser lieuen vrienden, prelaten ende capittulen vnser vijf gotshuysen, ritterschap vnser stadt ende boirgermeesteren, seepenen ende raidt vnser stadt van Vtrecht.

Deel, B. 313.

CCCCXXX.

Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.

Kairle, hertoich van Gelre etc., jnd greue van Zutphen.

Weerdige, edell, hoigeleerde, eirbare, eersame ende wijse lieue neuen, aindechtigen ende guede frunde. So vwe lieffden vyt baetschappen dess weerdigen vves doemdekens verstein, wij den ainstant nae vwer begherte aingenoemen hebben, schicken wij dem nae vwen lieffden hierbij den brieff behanteikent ende bezegelt dess toeuerseyns ende vertrouwens vwe lieffden weerden ons gelijcke brieff onss ohemen bisschopz tUtrecht toeschicken, ende v jnden dijngen mijt nersticheit ende vlijt, luyde desseluen doemdekens ainbrengen, onledich maicken. Onse Heer Got beware dieselue vwe lieffden gesont. Gegeuen ja onse stat Doesborch, op sonnendach post ad vincula Petrij, nostro sub secreto, anno etc. IX°.

Get. CHARLES.

lager SUCHTELEN.

Opschrift: Den weerdigen, edelen ende hoigeleerden, eirbairen. vromen, eirsamen ende wijsen, onsen lieuen neuen, aindechtigen ind gueden frunden, prelaten ind capittelen der vijff gaitzhuysen, ritterschapp ende stat Vtrecht, drye staeten des Neder Stiffiz van Vtrecht.

Deel, B. 314.

CCCCXXXI.

De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht, het antwoord des stadhouders en raad van Holland, betreffende de Goudsche sluis.

Van Goits gnaden Frederick, bisschop tUtrijcht, geboren markgreue van Baden.

Erbare lieue vrunde. Wij hebben vntfangen die antwoordt vanden wailgeboren vnsen lieuen swager, den stadtholder ende raidt van Hollant, berorende die openinge vander sluyse, die wij v hier jnne besloten ouersenden, die ghij voirt den gedeputierden van vnsen staten tkennen wilt gheuen. Godt sij mit v. Gegeuen in vnsen sloite Duersteden, den XX^{en} dach in Augusto, anno etc. nono.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den erbaeren vnsen lieuen vrunden, boerghermeistren, schepenen ende raidt vnser stad Vtrijcht.

Deel, A. 495.

Dit afschrift is van dezen inhoud:

CCCCXXXII.

Harden eerwaerdighen vader in Gode, hoichgeboren vorsten, heren Frederick bisschop tot Vtrijcht, geboren marckgreue van Baden, vnsen lieuen gnadigen heren.

Harde eerwaerdige vader in Gode, hoichgeboren vorst, lieue gnadige her. Achteruolgende tgunt dat wij uwer g. lestwerf geschreuen hadden, hebben wij beschreuen gehadt die vander Goude hueren gedeputierde bij vns te seynden, de vp huyden bij vns ghewest zijn, ende hebben vns gesyt vp uwer gnaden schrijven, dat sij nye anders geseyt en hebben, dan tgunt dat hemluyden bij vns geappointeert worde, rechtelicken partijen gehoert, dat sij tselue zouden achteruolgen ende anders nyet; doich omme alle goede naebuyscap the onderhouden, ende hopende dat bij-

de stoppings die een wijltyts ghewest is, gedaen vuyt crachte van commissie ende bij commissarijssen van onse gnad. vrouwe, dat water zijnde inden Groten Waerd van Woirden nyet zoe zout ofte brack en is, alst was ten tijden dat die sluysen gestoppet woerden, hebben vp huyden verclaert ende geordineert die vurs. sluyze open gedaen te worden, bij prouisie ende tertijt toe dat partijen bij vns in rechte behoert anders geappointeert sal zijn; begerende an uwer gnaden, die van uwen Gestichte ende jngeseten vanden waterscap voirs sulcx the willen vnderwijsen datse mit recht ende nyet feytelicken en willen procederen, wij presenteren hemlyuden goet cort recht ende expedie van justicie te doen; ende dat zij hemlyuden oick sulx voegen, dat zij den dijck van huere ommeloep zoe hoich, breyt ende starck maken, datse dat zoute water buyten keren moegen, dairbij dese questien verhoet moegen bliuen. Ende moegen wij uwer gnaden in enigen saicken belieuen, die geweten zullen mit goeder harten alles best dairjnne doen, dat kenne Got Almachtich, die v, harde eerwaerdige vader in Gode, hoichgeboren vorst, lieue gnadige her, wil sparen salich ende gesont. Geschreuen jnden Haghe den XIX^{en} dach in Augusto, anno XV° en XI.

Uwer gnaden goetwillende als dienaren, die graue van Egmond, heer tot Bair etc., stadthouder generail, ende anders die raide ons alre-gnadigsten heren des Roemschen keysers ende eertshertoigen, gecommitteerden ten saicken van Hollant, Zeelant ende Vrieslant.

Assendelfft.

Deel, A. 496.

CCCCXXXIII.

De raden des bisschops aan burgermeesteren der stad Utrecht, ter dier zake.

Erbaere, strengen, wijse ende voorsichtige. Uwen lieffden schrijfften die openinge vanden sluysen berorende, hebben wij guetlicken vntfangen ende wail verstanden, soe heft vnse gnedige her van Vtrijcht ghesteren auendt schrijffte ende antwoordt vntfangen vanden stadthouder ende raide van Hollant, jnholdende datmen die sluyse van stunden an apenen sall, als uwe lieffden wth schrijfften vnser g. h. an die stad van Vtrijcht gesant wail verstaen sult werden. Hieromme en dunckt vns nijcht van noeden so ijntenz aldair tkomen, voir dat uwe lieffden vp vnser g. h. schrijfften ende des stadtholders ende raits van Hollant antwoirdt mitten staten gecommuniceert ende vnser g. h. hoer guetduncken laten weten hebben. Godt Almechtich moet uwe lieffden lange vrolick ende gesont bewaren. Geschreuen den XX^{en} dach in Augusto, anno etc. IX°.

Rede vnser gnedigen heren van Vtrijcht, thants bij sijne gnaden wesende.

Opschrift: Den erbaeren, strengen, wijsen ende voorsichtigen heren Johan van Renesse van Rijnouwen, Johan van Zulen van Nyeuel, ritteren, Gijsbert die Craen ende Henrick van Voerde, borghermeysters vande stad wegen van Vtrijcht geschiet wesende, vnser goeden vrunden.

Deel, A. 497.

CCCCXXXVI.

Jan, graaf van Egmond, stadhouder en raden van Holland enz., aan den bisschop van Utrecht, ter dier zake.

Harden eerwaerdigen vader in Goede, hoichgebooren vorst, heren Frederick, bisschop tot Vtrecht, geboren marggraue van Baden, vnser g. here.
Harde eerwaerdige vader jn Gode, hoichgeboren vorst, genad. here. Wij gebieden vns mit

gueder affectie tot vwer genaden. Hebbende van derseluer eenen brieff ontfangen van date den XIX^{en} dach van deser maent, bij der welcker vwen genaden begerende sijn, dat wij eenige gedeputierde seynden zouden vptie Putkuyp, op donredage den XXVIJ^{en} dach oick van deser maent, te negen vren, oft jn dien dese plaitse.....t gelegen en ware, alsdan tot Montfort te comen, omme alldair communicacie te hebben, hoe vwer gnaden vndersaten des Neder Gestichts tot restitucie huerer geleden schades moegen comen, bij hemluden gehadt ende geleden bij der stoppinge van zeckere sluyze duer onbehoerlick voirnemen der stede vander Goude, nae voederen jnhouden der voirs. briefe, die wij te gueder maten wel verstaen hebben. Ende alzo vwer gnaden hier vp vnser guetlick beschreuen antwoirde begeren, hebben wij dese sake jn deliberacie gestalt mit eenige commissarissen, die tegenwoirdelick bij vns gesonden sijn van wegen der hoichgeborenste voerstijne, vnse lieue gnedigste vrouwe van Sauoijen, regente. Ende ouergemerct die gelegenheyt derseluer sake, soe ist, harde eerwaardige vader in Goide, hochgeboren vorst, gnedige lieue heren, dat wij voer antwort aen vwer gnaden schriuen, dat wij derseluen wail houden jndachtich, dat vwer gnaden tot anderen tijden een dachvaert hadden doen beschriuen, gehouden te werden vptie Putkuyp voirs., dair op vwer gnaden vp tie tijt bij vnser voirs. genadige vrouwe geschreuen was, dat men die dachfaert gaern houden zoude bijnnen der stede van Schoenhofen, omme alldair te versprecken van den twijsten ende differenten, wtstaende tusschen die voirs. stede van der Goude ende den jngelanden van Woirden mitten Neder Gesticht, welcke dachfaert vpgeschreuen zijnde, js die saicke zoe verre verlopen, dat wij zekere appointemente gegeuen hebben, dat die contentieuse sluyse voor een tijt geopent zoude worden. Ende ouermits dat dieselue van der Goude van desen vnser appointement...erden, js vns die handt wt cracht van zecker relienemente gesloten, soe dat dese saicke bij justicie ge..... is bouen jn den groten raidt. Wairomme wij alsus vwer gnaden schriuen ende behoerlicke begeerde nyet en zouden moegen acquiesceren, omme yemandt te seynden ten benoemde dage ende plecke buyten expresse onthiet ende wete van vnser voirs. genad. vrouwe, als ouerste gouernante, der welcker wij van vwen schriuen guetlicken zullen aduerteren, alsoet wail van noeden is eens een dachfaert gehouden te worden. Ende van tgent dat heurer gnaden belieuen sall willen, vns voir een antwort te doen ouerschriuen, zullen wij vwer genaden alsdan terstundt dair aff laten weten; begerende mits desen dat vwer genaden desen vnser schriuen ouer danckelick willen nemen, ende moegen wij vwer genaden jn eenigen saken te wille weesen, zullen vns gern dair jnne employeren als guetwillige vrienden sijn schuldich van doen, dat kenne Godt Almechtich, die v, harde eerwaardige vader jn Goede, hochgeboren vorst. genadige heren, will sparen ende bewaren salich, wailfarende ende gesont. Geschreuen jn den Hage den XXIJ^{en} dach in Septembrj, anno XV° IX.

Vwer gnaden goetwillende, die greue van Egmond, here tot Baer, stadthouder general, ende anders die raide vns allernedigsten heren des keysers ende erthertogen, gestalt ten saken huerer gnaden landen van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt.

Afschrift.

Deel, D. 350.

CCCCXXXV.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter zake van het onderhoud van het hoofd vóór de stad Wijk bij Duurstede.

Van Goits gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare lieue vriende. Alsoe wij en saterdage verleden onse reden bij den gedeputierden

I.

38

vanden staten aldair opten afscheit, jnden laitsten vergangen capittell genomen, dat hoift bij onser vrouwen Capelle voir onse stat van Wijck gelegen beroerende, geschickt hebben, omme te hoeren sulck bescheit, dair doir gij bijbrengen ende bewijzen soudent, wij gehouden soudent sijn, dat voirs. hoift te doen laten maken, verstaen wij vanden seluen vnsen raeden, woe dat bijden voirs. gedeputierden hem nyet bewesen ofte bijgebracht en werdt, wij dat voirs. hoift te doen maken gehouden weren, dan hem voirgaueu wij mitten camerair doen spreken soudent, hij dat hoift liete maken; beuonde sich dat wij dat te laten maken gehouden weren, dat wij hem dan dat doen betalen soudent; wouden sij jn gelijcken oick soe aenden voirs. camerair bestellen. Ende want ons dan sulx ongebuerlijke voirgenomen dunckt, aengesien dat voirs. hoift die naiste XL jaren herwart ende dair ouer altijt op des gemenen lants cost gemaict worden js, ende wij, noch onse voirvader, dair nye mede bezwaert worden sijn, ende oick die landen onder den gerichte van Wijck gelegen, gelijck andere landen gelegen jn onsen Gestichte, onrait ende hoiffgelde, soe die wtgestalt werden ende van noeden js, nae hoere margentale ende gewoenten totten Leckendijck jairlix betalen, ende onse dijcke, die ons te doen maken behoeren, en werden bij den voirs. hoifde nyet beschermt, gemerct die bouen den voirs. hoiffde meeste deell liggen, als kenlick genoich js, ende oick dat voirs. hoift lecht jn guet, dat mede totten Leckendijck hoiffgelt ende onrait betailt; oick mede liggen meer dijcke aen ende ommetrijnt onse dijcke tusschen onse stat Wijck ende thoift gelegen, die nyet bij ons ofte onsen gerichte van Wijck dan bij anderen derpen, jn onsen Gestichte gelegen, gemaict werden; ende sall onse gerichte van Wijck last ende onrait mit andere vnses Gestichts gerichten dragen, behoert ommers dat sij desgelijcx die vrijheit ende dat vordell gelijck zie genyeten. Doch alle dese redene voirs. op ene sijde gestelt ter wtdracht ende entschap der saken, gemerct wij ende onse voirvader jn vrijheit des hoifts nyet te maken ouer die XL jaren, als wij verstaen, geweest sijn, mer altijt bij onsen gemenen lande als voirs. gemaict js, all waren wij die mijnste van vnsen lande, soude men ons dair bij laten, sonder nyeuwicheit te beginnen, ter tijt men ons mit rechte anders ouergenge; dat wij v soe jnden besten te kennen geuen mit begeerte gij den camerair dat voirs. hoift nae ouder gewoente, sonder langer vertoch, te laten maken beueel doen willen, omme te vermijden verderflijcken ende onuerwijnlijcken schaden vnsen lande, die doir gebreck van dien anders wt verrijzen mochte. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen vp vnsen slote tot Duersteden, vpten XXV^{en} dach jn Septembrj, anno etc. IX°.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eerbaren vnsen lieuen vrienden, prelaten ende capittelen vnsen vijff goitshusen, ritterschap, borgemeistere, scepenen ende raede vnsen stat ende steden onses Gestichts van Vtrecht.

Deel, A. 498.

CCCCXXXVI.

Burg., schep. en raad der stad Deventer aan de 3 staten van Utrecht, over den wapenstilstand tusschen den bisschop van Utrecht en den hertog van Gelder.

Edele ende walgeboeren, weerdige, erbere, ersame ende wijse, voersienige, bijsonders lieue heren ende vrende. So als vwe liefden an ons scriuen doen vanden anstant tusschen den hoechgeboeren ffursten, onsen gnedigen lieuen heren van Vtrecht ende Gelre etc., begerende daer van onse ende der lantschappe alhijr gude meninge etc, hebben wij mit vorderen jnneholde guetlick ontfangen ende verstaen, ende willen die selue scrifte onuertaechlickten voert communiceren van deser lantschappe daer to gedeputeert, ende daer antworde ende onse gude meninge nae weeten

doen vwen edelen, weerdigen, erberen ende ersamen liefden, die Got Almechtich jn langen gesonden leuen bewaren wil. Gescreuen penultima Septembris, anno etc. nono.

Burgemeistere, scepenen ende raedt der stat Deunter.

Opschrift: Den edelen ende walgeboeren, weerdigen, erberen, ersamen, wijsen ende voersenigen heren der dreen staten der Neder Stichtz van Vtrecht, onsen bijsonders guden vrenden.

Deel, B. 315.

CCCCXXXVII.

De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht het antwoord des stadhouders en der raden van Holland enz., ter zake der Goudsche sluis.

Van Gots gnaden Frederich, bisschop tUtrecht, geboren marggreue van Baden.

Eerbaere lieue vriendt. Vns hebben nv die wailgeboeren vnse lieue zwager, stadtholder, ende raidt van Hollant, op onse schrijffte die dachffaert beroerende een schrijfftelicke antwoerdt gegeuen, lude de copien hier jnne besloten, die wij begeren gij voert den staten tkennen geuen, ende haer guetduncken daerop ons voert tkennen geuen willen, Got zij midt v. Gegeuen jn onsen slote te Duersteden, opten XIIIJ^{en} dach in Octobri, anno XV^oIX^o.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbaeren vnser lieuen vriendt, heren Jacop van Apeltern, domdeken vnser kercken then Dom tUtrecht.

Deel, A. 499.

Het vermelde afschrift luidt aldus:

CCCCXXXVIII.

Harde eerwaerdige vader jn Gode, hogeboeren mogenden forst, gen. heren, wij gebyeden vns zeer dienstelicken tot uwer genaden. Ende der seluer belieue the weten, dat wij ontfangen hebben uwer gen. besloten brieff van date den VIJ^{en} dach in deser jegewoerdiger maent, ons ter antwoerde gezeynt vp vnser brieff uwer gen. onlanx gescreuen, beruerende de saicke tusschen die vander Goude ter eenre zijde, ende die van Woerden midt hoeren adherenten ter ander, aengaende de sluyse ende tguent dat daer off mit rechte gedaen ende geappointeert is, te weten, dat de materie in rechte voer ons gestaen hefft tusschen partijen, ende is geappointeert geweest, dat die sluyze contencieus geopent soude woerden, van welcke appointment die vander Goude geappelleert hebben, ende js ons bij relienement daerop die handt gesloten, omme nyet vorder daer june te procederen, off yet te doen, als onsen brieff dat voerder jnhoudende was, breeder verhaelt in uwer gen. brieff voerscr., jnhoudende dat uwer gen. dunckt onse antwoert nyet behoerlick the wesen, als datmen doer appellatie den tractaet omme ruste ende vrede ende weluaeren beyder landen gemaict weygeren zoude nae te gaen; ende versoecken daeromme uwer genaden aen vns, dat wij noch op die voers. gebreken schicken souden willen des dijnsdaechs nae sinte Lucas euwangelist, wesende den XIX^{en} dach van deser jegewoerdigen maent, vp Putcuyp, off jndien die plaetse ons nyet gelegen en ware, tot Montfoert, omme op die gebreken te communicieren etc. Waerop uwer gen. belieue te weten, dat ons oick verdunckt ende vreemt, dat uwer genaden schrijuen omme dachffaert ende communicatie te holden van deser saicke, want den tractaet jnnehout, dat jndien die stadt van Vtrecht, de stede Ammersfoert off andere steden des Gestichts van Vtrecht eenich gebreck creegen, off yemant vanden hoeren tot eeniger tijt tsijn genomen woerde, off scade geschiede bouen die zoene, soe sal heer Roedolff, stadt ende steden voers., wien die scade geschiet waer, daer omme schrijuen ende hoere gebreken

off scade openen ende grooten, ende onse genad. heren daer aff te dagen eysschen, nauolgende die teneur vanden articule des selfs tractaets in uwer gen. brieff geleyt, twelck nyet en is in deser jegenwoerdige saicke aengaende die vander Goude, ende nyet aen en gaet de voers. zoene noch de infractie van dien, maer is een saicke priuee, die uwer gen. onderzaten, die hem zeggen beschadicht bij die vander Goude, behoeren te volgen bijnnen deser landen voerden rechteren van die vander Goude, als ons stadthouder ende raden ons genad. heren, als dat blijft bij tvoers. tractaet in een article beginnende.

Item sullen alle die ondersaten etc., twelck wij hier jnne besloten senden. Ende alsoe dan die vander Goude ende die van Woerden midt hoeren adherenten, daer vwer gen. ondersaten mede begrepen sijn, voer ons contencioes ende pleytende sijn geweest, ende daer op gegeuen js appointement tot voerdeele vandie van Woerden midt hoeren adherenten als voers. staet, waer van die vander Goude geappellieert hebben gehadt ende vercregen een relienement, daer mede dat die van Woerden ende andere gedachffaert sijn voerden grooten rade van onsen genad. heren, soe en behoeren wij noch en mogen yet anders daer jnne doen; nyet te mijn, omme jn deser saicke te doen al dat ons mogelicken is, zoe hebben wij geschreuen aen die vander Goude, dat sij deser saicke zouden willen laeten tractieren mit vruentchap, ende jndien zij luyden dat doen willen, zoe sullen wij uwer genaden beteykenen dach ende plaetse, ende alsdan daer jnne doen dat uwer genaden mogelick van ons behoeren te vreden te wesen, wilt Got Almechtich, die v, harde eerwaardige vader jn Gode, hoichgeboeren, mogenden vorst, gen. heren, wilt altijd bewaren ende sparen in salicheyt tot volcominge van uwer gen. begeerten. Gescreuen jnden Hage, den XJ^{en} dach in Octobri, anno XVe ende negen.

Uwer gen. guetwillige ende onderdanige dienaeren, de graue van Egmond, heren tot Bair etc., ende anders die raidt van Hollandt ende Vryeslandt.

Item geuielt dat heer Roedolff die stadt van Vtrecht, die stede van Amersfoerdt creegen enz., eyeschen bijnnen eenre maent daer naestuolgende tot Putcuyp etc.

Item sullen allen die ondersaten van beyden zijden veylich ende ongehindert in des anders landen ende steden te water ende te lande onder malcanderen mogen varen, keeren ende wesen op hoer gewoentlijcken tolle, preuilegyen, rechten ende vrijheden, vuytgenomen die ballinge toe beyde zijde, die anders nyet daer jnne en sullen mogen verkieren dan alsoe voers. is. Ende waer yemandt vanden ondersaten voers., die deen vp den anderen yet te seggen off aen te spreken hadde, dat sal hij doen midt rechte ende anders nyet, ende des salmen hem dan een onuertogen recht doen tot allen plaetsen daer dat gebuert, zonder eenich vertreck daer aen te soecken offte laten geschien jn eeniger wijs etc.

Deel, A. 500, 501.

CCCCXXXIX.

De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht afschrift van zijn schrijven aan den stadhouder en raden van Holland enz., ter zake van het herstellen der dijken tusschen Muiden en Amsterdam.

Van Goits gnaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare lieue vriende. Op sulcke scrijfften die stathouder ende raidt van Hollant aen ons gesant, ende onse reden mit v communicatie dt hebben, doen wij dair op aen zie scrijuen, gelijk gij sien moegen jn copien dair van hyer jnnegelacht, dat wij v jnden besten te kennen

geuen, omme oick dair nae aenden statholder ende rait van Hollant te moegen doen scrijuen. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, vpten XXVJ^{en} dach jn Octobrij, anno etc. IX°.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eerbaeren vnsen lieuen vrienden, prelaten, dekenen ende capittelle vnser vijff goitshusen, ritterschap vnses Neder Stichts, borgermeistere, scepenen ende raidt vnsser stat van Vtrecht.

Deel, B. 286.

Dit afschrift luidt als volgt:

CCCCXL.

Frederick etc.

Vnse fruntlike groit te voerens, wailgeboeren lieue swager, erbare, hoichgeleerte ende wijse, besunder guede vriende. Als v lieffden ende eerbaerheyden nu anderwerff aen vns doen schrijuen ende begeert hebben noch eenen anderen dach te willen raemen ende alsdan vnse reden ende oick enige van onsen staten te schicken tot Amstelredamme, tot welcken dage ende plaetse ghij mede vergaderen doen wolden die vanden steden ende anderen jnnegelanden der landen die daer toebehoeren, omme samentlicke aldair te aduiseren, concipieren ende ordineren, hoe ende in wat manieren men die gebroecken dijcken tusschen Mvyden ende Amstelredamme sal moegen best maicken, stoppen ende reparieren ende die costen van dien veruallen etc. Soe ist, lieue swager ende guede vrunde, dat wij midt vnsen staten communicatie daer op gehadt, ende de saicken samentlicke waill ende rijpelicke ouergeleecht hebbende, bevijnden, dat jndien die gebroecken dijcke wederomme gestoppet ende reparieert worden, dat vnse landen ende vndersaten meer achterdeels ende scadens dan voerdeels daer bij hebben ende lijden solden, gemerct dat vermits sulcker stoppunge twater bijnnen vnsen landen bedijckt, gehouden ende geenen vuytganck hebben ofte des quyt werden en solden kunnen, then waer dat die vander Gouda die sluis wolden openen, de sij in desen vergangen sommer, bouen reden, recht, priuilegie ende acht herkomen gestoppet hebben. Sus is noch nae als dicwils voer onse guetelicke begeerte, uwe lieffden ende eerbaerheyden willen den vanden Gouda noch alsoe vnderwijsen ende daertoe vermoegen, dat sij die voers. sluysen yerst openen ende twater sijnen curs hebben laten, als van alst behoert ende plecht te geschiene nae vermoegen sulcker ouerdrachten ende preuilegien, als vnse vndersaten voertijts vanden greuen van Hollant midt groten merckelicken penningen erlangt ende thent deser turbatiën toe rustelicken gebruyckt hebben; ende oick sulcken gelouen vns ende vnsen landen daer voer stellen die voers. sluysen nyet wederomme te stoppen, noch enige jndracht daer jnne te sullen maicken, mer altijt twater daer doer the leyden ende sijnen loep te laten hebben, alst nae vermoegen der voers. ouerdrachten, preuilegien ende alden herkomen behoert, twelck alsoe gedaen wesende, willen wij ende vnse staten voers. geerne vnse rede ende sij hoer gedeputeerden schicken ende hebben opte gewoentelicke mailstadt, alse ten Putcuyp, omme aldair dan samentlicke mitten uwen vanden voers. jnnegebroecken dijcken ende oick anderen saicken te helpen ordineren, concipieren, tractieren ende concluderen, alst tot wailuaert der lande ende vndersaten aen beyden zijden best dienen ende behoren sal, dairtoe wij van gueden hertten altijt geneycht geweest ende noch sijn, kent Got Almechtich, die vwe lieffden ende eerbaerheyden lange tijt vrolick ende gesont bewaren moet. Datum Duersteden XXVIJ Octobris, anno etc. IX°.

An den stadtholder ende raedt van Hollant.

Deel, B. 287.

CCCCXLI.

Philips van Kleef verzoekt aan de 3 staten van Utrecht voldoening zijner verschuldigde penningen.

Lieue gheminde heeren, jc ghebiede mij zeere tot v. Alzoo jc verstaen hebbe van mijnen penningmaistre Gerard Douze, die bij v lieden zeer langhe tijden veruolght heeft, de weygheringhe, die ghij nv doet om betalinge te doene vanden penninge, wair van jc op v luden bewisen ben vuyter naem van mijnen heer van Cleuen, des mij grootelijc verwondert, dat jc om zoo cleenen somme moet zoo grooten cost van veruolghen doen; ghij moecht wel dincken, dattet mij beghint te verdrieten, waerom jc v lieden rade, dat ghij niet meer egheene onschout en nempt, noch vp die van Amersfort noch andere, maer bezyet dat ghij mij mijne penningen beschict; oft neen, jc beloue v lieden dat jc alle mijne schade ende costen vp v verhaelen zal mitten principaële, al zoudic v poorters veruolghen ende doen halen tot aende poorten van Vtrecht, want jc zye wel dat jc anders niet en zal connen totten mijnen geraken. Lieue gheminde, wilt v seluen quytten, zoe moechdj v wachten van schade, ende mij hier jn vrintscap doen, dweleck jc tuweerts zoude willen bekennen, dat weet God, die vluden bewaren willt. Gescreuen tot Bruessel, den XXVJ^{en} jn October.

Get. PHĒ DE CLEUES, TOUT VRĒ.

Opschrift: An mijnen lieuen gheminde vrunden, den domdeken, edele heeren ende anderen gouerneurs vander stede ende Sticht van Vtrecht.

Deel, A. 502.

CCCCXLII.

Burg., schep. en raad der steden Deventer, Kampen en Zwol aan de 3 staten van Utrecht, over eene te houden dagvaard ter bijlegging van de geschillen tusschen den bisschop van Utrecht en den hertog van Gelder.

Edele ende walgebaeren, weerdige, eirbere, eirsame ende wijse heren, bijsonders guede vrunde. Soe als wij mit sampt gedeputeerden vander ritterschap deser landen van Ouerijsel op gebreke tuschen den hoechweerdegen, hoechgeboeren fursten, onsen gnedigen lieuen heren, bisschop tUtrecht ende hertogen van Gelre etc., onse vrende bijnnen Vtrecht geschickt hadden, daer onder anderen ende jnt slueten van etzlicken wort voergegeuen, die sake van jnneminge des hueses Oyen ten hogen haue tsullen besenden, hebben ter seluer tijt die gedeputeerden van vwen liefden onse geuoelen dorch de onse aldaer daer op wal gehoert. Ende want daer nae ter Nyenbruggen vanden weerdigen heren Jacob van Apeltern, doemdeken etc., vander seluen besendinge montlick ende nw nae van vwen liefden scriftlick vernyet is, sijn wij van gantsen herten geneiget tdoene tot waluaeren, ruste ende vrede der landen allet dat ons ennichs sijns mogelicken sij, dan soe wij sus noch ter tijt gheen auerleggen noch bedencken kennen, dat ennich oerber, nutt oft profijt tot henlegginge der gebreken tuschen beyden fursten van sulcker besendinge heft mogen komen, hebben wij daer omme ende andere mercklicke oersaken die antworde dair van sus lange verholden, doch hapens dat wij opt beuallen vwer liefden ten vreden dragende albijr vorder solden hebben erlangt. Soe dan sulx noch niet sijn heft willen, ende een clause jnden verlengden anstant begrepen staet, dat die staten van beyden zijden der IJsulen middeler tijt des bestants op gelegen steden ende tijden eens of meer, daer na sich die sake begheuen ende eyschen sal, bij een anderen komen opten vurs. twijsten ende schelingen te communiceren, ende bearbeyden om beyde fursten vanden geschelen guetlick to scheyden etc.; bedunct ons daer na nutte ende van noeden, want

die tijt des bestantz onlanx omme komende wort, dat vwer liefden ende geschichte vrende deser lantscappe van Oeuerijssel mitten ijrsten des een bijkomen maken, vorder vander saken te communiceren, woe dat nutte sij voert geuordert te weerden. Ende want wij vermoeden dat sulx hijr bij der hant ende an dese zijde, daer die schade geschiet ijs, nutter ende bequemet gehandelt ende versproken sij, ende die ritterschap deser lande sich oeck de beth daer to tgeuen hebben, die sich ten ijrsten jnder besendinge aldaer guetwillich hebben gemaect, ijs onse guetlicke ende denstlicke bede ende begeerte, dat vwe edelheyden, weerdige, eirbere ende eirsame liefden, ons ende deser gemenen lantscappe ten eeren, gonste ende willen, tesser tijt der selften vulmechtige geschichte vrende schicken an dese zijde der IJsulen bijnnen Deunter oft Campen, mitten ijrsten dat mogelicken is, anmerckende dat andere stede, die sus jnt middel wal beth gelegen weren, na gelegenheynt der saken daer to niet soe beqweem en sint om mit malckanderen die dinge ten besten thelpen auerleggen, alst na noetruft ende den articul des bestantz ende na gelegenheynt der saken dienen sal; ende des niet to weygeren tesser tijt, willen wij ons vermogens mitter lantscappen alhijr tanderen tijden gerne verdienen tegen vwe liefden, die Got Almechtich vwe edelheyden, weerdige, eirbere ende eirsame liefden jn langen waluarende bewaren will. Gescreuen opten auent Omnium Sanctorum, anno etc. nono. Onder tsecret segell der stadt Deunter, des wij hijr to sament gebruecken.

Burgermeistere, scepenen ende rade der stede Deunter, Campen ende Swolle.

Opschrift: Den edelen en walgebaeren, weerdigen, eirberen, eirsamen ende wijsen heren, dekenen ende capitulen der vijf godeshuesen, ritterschap, stadt ende ghemenen staten des Neder Stichtz van Vtrecht, samentlick en besonderen, onsen sonderlinx guden vrunden.

Deel, B. 316.

CCCCXLIII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over den nieuwen dijk door Holland op Stichtschen bodem opgeworpen.

Van Gots gnaden Frederick, bisshcop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbaere lieue vriende. Wij hebben guetelicke ontfangen uwe schrijffte, vermeldende woe dat die Hollanders gemaect ende geslagen hebben enen nyen dijk op huerluden ende vnser Gestichts gemeenen gront, waer doer onses Gestichts waterganck genselick belettet solde werden, tot groten achterdeele ende verderffelicken scaden van vns, uwer ende andere vnser vnderzaten etc. Sus want dese saicke v allen ende onse ghemeyn lant als voers. mede aengaet, duchte vns geraden, datmen opt voerderlicxste capittell generall daerop dede verschrijuen, ende vns dat tijtelicke genoech verwittiget, willen wij vnse rade mede totten voers. capittell senden, omme samentlicke aldaer the ouerleggen tgene inder voers. saicke tot onderholdinge vnser, vnser Gestichts ende uwer rechten ende preuilegien, ende omme te verhueden verderffelicken schaden, nuts ende best gedaen sall wesen. Godt zij midt v. Gegeuen in onsen slote Duersteden, opten XX^{en} dach in Nouembri, anno etc. nono.

Got. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den eerbare vnser lieuen vrunden, vnser drye staten vnser Neder Gestichts, althant bijnnen vnser stadt Vtrecht bij een anderen wesende.

Deel, A. 503.

CCCCXLIV.

Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, over de bijlegging zijner geschillen met den bisschop van Utrecht.

Kairle, hertouge van Gelre etc., ind greue van Zutphen.

Werdige, edele, hoichgeleerde, eirbere ind frome, ersame, wijze ind vursichtige lieue neuen, andechtige ind besondere. Also onse lieue rait ende marschalck Wilhem van Oij onlanx van onser wegen aldair bij vnse liefden gewiest is, verstain wij vyt sinen repoint, die selue vwe liefden begeren solden, wij die schelonge ind gebreken, tusschen onsen oehemen van Vtrecht ende ons wesende, vur vwe liefden to verhoer wolden laiten komen, vmb dieselue scelonge nae billicheit guetlick neder to leggen, vorder verloup ende onwille to verhueden etc. Sijn wij dairtoe altijt guetwillich gewiest, ind hebben inden neestleden jair omtrint jnden Vasten onse geschickte rede deshaluen aldair bijnnen der stat Vtrecht gehaedt, des wij uwe liefden noch waell gedechtich halden; oick noch onlanxleden vyt vwer liefden versoeck ende begert den seluen toe doin schrijuen, dattet ons gelieuen solde op alsulcke tijt ende plaitse, as ghij ramen ende ons alsdan wittigen soldt, die onse to schicken, vm die gebreken vurger. to verhoir to laiten komen etc., dairop onse ter tijt geen antwoirt worden is. Sus so kan men waill mercken, deshaluen gheen gebreck onssenthaluen gewiest en is; nyetomin sall ons noch nae vwer begerten belieuen, die gebreken vurs. vur vwe liefden to verhoir to laiten komen op gelegen tijt ind plaitze van v verraempt, ende ons alsdan gewitticht sullen werden, dair wij die vnse alsdan toe oirdinieren ende schicken sullen tot wailbeuallen van vwer liefden, dieselue Got Almechtich bewaren moit. Gegeuen jn onse stat Zutphen, op dinxdach post Ponciani mr., nostro sub secreto, anno Domini etc. nono.

Get. CHARLES.

lager VIRSSEN.

Oick hebben wij beschickt ouermits den ambasiaten der ko. w. Vranckrijck alhier bij ons nv gewiest zijn, vwe liefden, jn sulcker mathen as die seluen begert hebben, inden tractait des vredens onlanx etc. te Camerick gemaect, mede declariert ende begrepen sullen werden, allet tot uwer liefden wailbeuallen. Datum vts.

Get. CHARLES.

lager VIRSSEN.

Opschrift: Den weirdigen, edelen, hoichgeleerden, eirbaren ende fromen, ersamen, wijsen ende vursichtigen, onsen lieuen neuen, andechtigen ende besunderen prelaeten ende capittelen der vijf goetshuyssen, ritterschappen sNeder Stichtz ind stadt van Vtrecht, drye staeten des Neder Stichts.

Deel, B. 321, 322.

CCCCXLV.

Rocland le Fevre, heer van Liesveld, aan de 3 staten van Utrecht, over de te Schoonhoven te houden dagvaard.

Edel, eerweerdig, vrome heere, jk gebiede mij tuwaerts. Jck hebbe uwer liefden brief ontfangen ende die conclusien bij eynde vander Neder Stichte genomen vp die dachuaert die te halden voer dese reyse tot Schoonhoven, daer jck uwe liefden van dancke, ende hebbe mijne genadichste vrouwe daer van geaduerteert. Jck hebbe uwer liefden briefuen gecommuniquert metten stadhoudere eenige vanden raide ende oick met dye vanden staten alhier vergadert wesende, ende hebben dach genomen haere gedeputeerde met eenige vanden raide ende mij te schicken tot Schoonhoven, vpten dertiensten dach van deser maendt sauonts jnder herberghe, v biddende

mij te willen ouerscriuen oft den voers. dach v bequaem wesen zal, zij souden den dach cortter genomen hebben, maer zij moeten hier wesen om zekere noodtzaken bij mij den IX^{en} dach. Edel eerweerdighe, vrome heere, wilt ouer mij beuelen, ghij zult mij uwen getrouwen diener ende vrundt vijnden, dat kenne God, die v spaere jn zalicheyden. Jnden Haghe, desen IIIJ^{en} dach van Decembrj XV^c neghen.

Get. DE AL UWE GOEDE VRUND,

R. LE FEURE, HEER VAN THEMESICKE. . .

Opschrift: Edelen, eerweerdigen ende vromen heer, mijnen heer den doemdeken van Vtrecht.

Deel, A. 504.

CCCCXLVI.

De bisschop van Utrecht aan Jan, burggraaf van Montfoort, over de wapenstilstand met den hertog van Gelder.

Van Gots genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Vnse fruntelicke groite the voerens, edele, lieue neuc ende getruwe. Soe onlancx vnse rede mijt uwer lieffden spraecke gehadt hebben vanden handell tusschen vnsen oehem van Gelre ende vns, dragende tot verlenginge des bestants, anders dat onse meyninge were capitell generall daer op te doen verschrijven, ende midt onsen staten daer op te communiceren ende te sluten, alst tot wailuaert onser lande best dienen solde, daer op uwe lieffden doe mijt doctor Langk gesproecken, die aengenomen hadde, hijnder sick aen vnsen oehem van Gelre omme verlenginge des voers. bestants te schrijven; ende tselue hem ther antwoert queme, wolden uwe lieffden vns onuertochelicken weten laten. Want wij dan daer van noch nyet vernomen en hebben, ende die tijt des bestands zeer corts vuytgaende is, ende ons oick waerafftighe tijdinge komen, woe dat vnse oehem voers. in weruynge sij van rutheren ende knechten, der thants in groten getale bij een anderen sijn; sus is onse guetelicke begeerte, uwe lieffden vns bij desen vnsen boden schriftelicke laten weten willen, wes v van doctoir Langk ter antwoert gekomen, ende waer thoe wij vns verlaten sullen moegen; want soldet nyet verlenget, ende wij midt onsen landen op gueden waen opgehalden werden, soe eysschet tijt ende saicke, dat wij van stonden aen capitell generall daer op doen verschrijven, omme midt onse voers. staten the ouerleggen, wat nuts tot wailuaert ende beschermnisse onser lande ende vnderzaten daer jnne gedaen sall werden, op dat wij ende vnse vnderzaten soe gans vngesteld ende weerloes nyet ouerrasschet en werden. Got Almechtich moet uwe lieffden lange vrolick ende gesont bewaren. Gegeuen in onsen slote Duersteden, opten XIII^{en} dach jn Decembri, anno etc. nono.

Get. H. HUNDEBEKE.

Opschrift: Den edelen vnsen lieuen neuen ende getruwen raidt, heren Johan, heren tot Montfoerdt, tot Naeldwijck, thot Puermereynde etc.

Deel, B. 317.

CCCCXLVII.

Jan, burggraaf van Montfoort, aan Jacob van Apeltern, domdeken, ter dier zake.

Weirdige, wijse, lieue heer ende bisondere goede vruent. Mijn gen. heere van Vtrecht heeft aen mij nv geschreuen eenen brieff, beruerende verlenginge des bestants tusschen zijne f. g. ende mijnen gen. heer van Gelre, wes dair van solde moegen geschieden, alzoe ghij sien moight bijden jnhouden des brieffs van zijne f. g. hier jnne besloten, zoe en hebbe ick der seluer zijner

gen. dair op gheen voltogen antwoirde connen laiten weten, ouermits dat jek van doctoir Langhe nochtertijt deshaluen nyet vereysschet en hebbe, die wij tsamentlijck dair mede belasten, als jek sceyde van Vtrecht. Ende zoe dan die tijt des voirs. bestants zeer corts expirerende ende vuytgaende js, ende verstae dat mijn heer van Gelre vele ruyteren ende knechten aennemende ende versamende js, js dairomme mij zeere vruentlick begeren, dat ghij mijnen voirs. gen. heer van Vtrecht schriftelicken wittigen wilt, wes ghij van doctor Langh voirs. vernomen hebt der zaicken voirs. aengaende, opdat mijn gen. heer van Vtrecht ende zijne gen. landen op goeden waen niet verafert of verrasset en worden. Ende wes hier toe bij v gedaen js jn deser zaicken, begere jek uwe bescreuen antwoirde. Weerdige, wijse, lieue heer ende goede vruent, onze Heer God moet v bewairen vrolich, zelich ende gesont. Gegeuen tot Montfoirt, XIII^{ma} dach jn Decembrj, anno Domini etc. IX°.

Jtem zoe uwe f. g. scriuen, generail capittel hier op te doen verschrijuen, docht mij nut geraden, op correctien van mijus heeren genaden, dat uwe f. g. bij sich ontboden den voirs. domdeken, omme mit hem te verspreecken vanden voirs. zaicken, opdat sich dese dingen nyet vorder en verstoerden (1).

J. de Montfoird.

Opschrift: Den weirdigen ende wijssen heeren Jacop van Appellern, domdeeken
Utrecht, ende proost tot Elst etc., mijnen lieuen heeren ende bison-
deren goeden vruent.

Deel, B. 318.

CCCCXLVIII.

Burg., schep. en raden der steden Deventer, Kampen en Zwol, aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.

Edele ende walgebaeren, weerdige, eirbere, eirsame ende wijse heren, bijsonders guede vrunde. Soe als wij anderdages ouer een wijle an vwe samenden liefden schrijuen deden, begerende tshicken van vwen vrenden an dese zijde der IJsulen, om mit malckanderen to communiceren vanden geschelen tusschen onsen gnedigen lieuen heren van Vtrecht ende den hoechgebaeren fursten, hertogen van Gelre etc., na vermogen des anstants jnden sommer verleden gemaict, wair op vwe liefden mit sijnre gnaden rede onlanx jnt closter to Wijndesem geschickt hebben, dair dan van vwer liefden wegghen voirgegeuen ende begheert is worden, die besendinge tdone an die hoechgebaeren furstijne, vrow Margrete van Oostenrijck, dauogere van Saphoyen, hebben wij den so gerne gedaen. Ende so dan jn sake der geschelen, als wij verstaen, sonderlinx niet vorder gehandelt en is, ende oeck niet vernomen hebben dat bij vwen liefden gearbeydet sij om anstant verlengt thebben, ende die tijt des seluen zeer cortz omme komende wort, hebben wij voir tbeste geschickt van onsen raitzfrunden bijnnen Zutphen, om die dingen bij den hertogen tonderstane, dat vorder onwille ende verloep bleue verhoet, ende oeck dat verenicht mochten weerden beyde fursten, allet op een beuallen onss g. l. h. van Vtrecht ende vwer liefden. Ende verstaen van den seluen onsen geschichten raetzfrunden, die ghijsteren van sijnen gnaden wederomme bij hues gekomen sint, dat hem sulcke antwoirde nyet geworden sij, die ons bebaechlicker dunckt wesen. Sus gheuen wij dat selue jnden besten tkennen vwen liefden, mit andacht begerende, dat vwe liefden die dingen so nemen ten herten, dat die lande onbeschadicht blijuen, soe wij onsen g. l. h. van Vtrecht dairvan oick hebben aduerteert; ende ons deses vwer liefden gude

(1) Dit laatste gedeelte met dezelfde hand geschreven, is blijkbaar later bijgevoegd.

meninge doen scriuen bij desen baden, willen wij gerne verschulden tanderen tijden tegens die selue vwe liefden, die Got Almechtich gesont bewaren will. Gescreuen onder tsecret segell der stadt Deunter, des wij hijr to sament gebruecken, den XIII^{en} dach jn Decembrj, anno etc. IX°.

Burgermeistere, scepenen ende rade der stede Deunter, Campen ende Swolle.

Opschrift: Den edelen ende walgebaeren, weerdigen, eirbere, eirsame ende wijsen heren, prelaten, dekenen ende capitulen, voirt ghemenen staten ende steden des Neder Stichts van Vtrecht, samentlicken ende elck bijsonderen, onsen lieuen heren ende sonderlinx guden vrunden.

Deel, B. 319.

CCCCXLIX.

Philips van Kleef dringt nader bij de 3 staten van Utrecht aan, tot betaling zijner verschuldigde penningen.

Eerbare, voersienijghe, lieue ende besondre vrunden. Jc ghebiede mij gonstelijck tuwarts. Alzo mij bouen maten verwondert, dat uwe liefden zo ghebreckelijck zijn, van mij te doen vplech ende betaelinghe vanden penninghen, die ghij mij sculdich zijt, daer omme dat jc veele ende lanc veruolck hebbe moeten doen tot mijnen grooten oncost jn zulcker wijs, dat ghij mij groote redene ende oirzaeke gheeft, omme mij te doen rechtene tot mijndre voers. scult bij arreste ende bestelle vanden persoenen ende goeden uwer ondersaeten, ende anderssins bij rigeure te voordrene mijne betaelinghe; niet min hebbe mij dies tot noch toe gheleeden, want jc ghehoopt hadde, dat uwe liefden jn zaeken, daer toe jc gherecht bein, gonstelijck weesen zouden, dwelcke jc zo niet beuonden en hebbe; zo eist, dat jc verstaen hebbende van onzen dienaere Gherart Douze, dat ghij treffelijck belooft zoult hebben, zonder ghebreck mijne penninghen gheheel ende al vp te doen legghene ende te betaelene corts naer dezen hoochtijt des Kersmesse, waeromme jc tot dien tijt mij noch lijdende weesen zal, bedenkende dat ghij uwe beloften dezerwarf halden zult, als jc dat aen v begherende bein. Indien ooc ghij dies niet en volbrocht, zo en denke jc niet meer dese zaeke scriftelijck noch bij versoecke aen uwe liefden te naervolghene, maer zal bij allen weeghen ende rigeuren mij daer toe pooghene te doen rechtene, zo begheere jc ten desen omme hendelick te weetene uwe meyninghe jn deze saeke, dat ghij mij daer of uwe scriftelijke andt-woorde ouersenden wilt. Eerbare, voersienijghe, lieue ende besondre vrunden, Godt wille uwe liefden ghespaeren jn een saelich leuen. Ghescreuen jnde stat van Bruessel, den XVII^{en} dach van Decembre, anno XV° IX.

Get. PHE DE GLEUES, AL UWE.

Opschrift: An eerbare, voersienijghe, mijne lieue ende besondre vrunden, de staeten van Vtrecht etc.

Deel, A. 505.

CCCCCL.

Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, over de verlenging van den wapenstilstand met den bisschop van Utrecht.

Kairle, hertouch van Gelre etc., jnd greue van Zutphen.

Weerdige, edele, hoigeleerde, eirbare ind frome, eirsame, wijse ind vursichtige lieue neuen, aindechtigen ende besonderen. Vwer liefden ind eirsamheyden brieff aen ons gesanth van verlengenisse dess ainstantz nu Kersmisse vytgaende beruerende, hebben wij onder anderen woirden dair jnne jnt lange vermelt, vernomen. Halden wij denseluen vwen lieffden ind eirsamheyden jn

gueden gedachten, dat wij durch vwen versueck, begerten ind verfolgh, dit laitste ainstant angenamen hebben, des toeuersiens ind vertrouwens, so vns aenquam die dingen bijnnen middeler tijt geslicht worden, ons wederkeronge ind beteronge geschiet sijn solde, as wij verhapen gij noch jn arbeyt ind verfolgen wesen suldt; euer wurd dem alsoe nyet geschien, moeten wij ons dulden ind lijden as wij gedain hebben, wij so jn allen guede weder to kennen doen denseluen vwen lieffden ind eirsamheyden, die onse Heer Got beware. Gegeuen jn onse stat Zutphen, op sonnedach post Thome apostoli, nostro sub secreto, anno etc. IX°.

Get. CHARLES.

lager SUGHTELEN.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, hoigeleerden, eirbaeren ende fromen, eirsamen, wijsen ende vursichtigen, onsen lieuen neuen, aindechtigen ende besonderen, prelaten ende capittelen der vijf gaitzhuysen, ritterschappen ende stat Vtrecht, drye staten sNeder Stichtz.

Deel, A. 506.

CCCCLI.

Philips van Kleef aan de 3 staten van Utrecht, ter zake zijner schuldvordering.

Lieue ende wel gheminde. Jc ghebiede mij zeere tot v lieden. Alzoo uwe gedeputeerde te te Brussel gheweest hebben, ende wij ghebeden hadden onsen neuen vander Marche, meester Roeland ende andere mit hemluden spraeke te houden vanden penninghen, die wij v heeschende zijn, waer op zij alsdan antworde gauen, biddende wij wilden te vreden zijn ende verbeyden tot den XIII^{ten} daeghe van dezer maent, ende alsdan de rekeninghe van v lieden rentmeester gehoort zijnde, ghij soudet mijnen dienere aldaer zijnde zulcke corte ende goede expeditie doen als dat jc redenen soude hebben te vreden tziene, op dwelcg jc hebbe ghescreuen aen mijnen dienare, dat hij van stonden an de zelue rekeninghe gedaen zijnde, op (of) jn dien ghij niet en vuldoet, hij sonder letten bij ons comme, ende, naer trapport dat hij ons doen zal, wij sullen bezien wat ons des te doene staet; v lieden nietemin te kennen gheuende, dat wij jn gheene meyninghe en zijn, v yet meer versoucks te doene om betalinghe te gecrijghene, maer zullen terstond ons vuyterste beste doen de voirn. penninghen, midts gaders den costen, scaden ende lasten daer op geresen, al tsamen jnne te halene, ende op vlieden te verreykene, met oic allen anderen costen, die ter causen van dezen zullen moeghen gerijsen, tzij jn veruolghen van justicien oft anderssins, ghelijc mij van noode zijn zal, nyet aensiende cost, last, scade noch verdriet, dat jc v lieden zal moghen aendoen, midts dat jc wel merke, dat ghij dat gheenssins aen mij verdient en hebt, want ghij mij niet en hebt getracteert naer mijnen staete, maer als den snootsten boer van uwen lande, ende van al des ghij hier jnne wille hebt te doene, zult ghij mij antworde gheuen bij mijnen dienere, op dat jc voorts mach weten wat jc te doene hebben zal. Lieue ende wel gheminde, onse Heere God zij met v. Ghescreuen in onzen slote Tedinghen, den XII^{ten} jn Januario.

Get. PHĒ. VAN CLEUES, ... (?) AL UWE.

Opschrift: An onzen lieuen ende wel gheminden vrinden, domdeken, edelen mannen, officieren ende allen anderen heeren der staten .nden lande van Vtrecht.

Deel, A. 509.

CCCCLII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over het wederregtelijk invorderen van ongelden uit zijne tafelgoederen.

Van Goits genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare lieue vriende. Onse pachters tot Werckhouen hebben vns te kennen gegeuen, woe

dat die camerair Gijsbert vander Ae, van onsen landen tot onser tafelen behoerende, die zie van jaren tot jaren van ons hueren, yordert enige ongelden totten Hijnderdam wtgestalt, die van hem-luden voir desen tijt nye gevordert geweest sijn ende oick nye dair toe gegeuen hebben. Ende want sich dan dat alsoe bevijnden zall, dunckt ons sulx vanden voirs. camerair onbehoirlijke voir-genomen, ende doen dairomme tegenwoirdich aen v scrijuen, guetlijke begerende gij den voirs. camerrair sulcke onderrichtinge doen, hij die voirs. onse pachters dier saken haluen ongemoyet late, soe dat behoert, ende wie waill wij ons des soe te geschien versien, begeren des nyet te mijn dair van bij bringer van desen uwe guetlijke bescreuen antwoert. Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, vpten XIII^{en} dach jn Januario, anno etc. X^o.

Get. STROJJAES.

Opschrift: Den eirbaeren vnser lieuen vrienden, prelaten, dekenen ende capittulen vnser vijf goitshusen, rittersschap ende stat ende steden vnser lants van Vtrecht, die drie staten.

Deel, A. 510.

CCCCLIII.

De stad Amersfoort aan de 5 kapittelen van Utrecht, over de schuldvordering van den hertog van Kleef.

Weerdige, hoichleerde, eirsame, wise, lieue heren ende guede vrunden. Uwer liefden bryeff, beroerende, wij eniger onse vrunden aldair treffelicke bi uwe liefden scicken solden op^t scrifte die hertoege van Cleue aen uwe liefden gedain etc., hebben wij guetlick ontfangen ende verstaen; doen uwe liefden dair op twetene, dat wij int scicken aldair weinich profijts doen solden, dan allein tot grote cost ende sorge voir onse gescicte om onveilicheit der wegen, dair omme onse vrunden onwillich te reyssen, als uwe liefden bevroiden; dan wij vermoiden uwe liefden jndechtich, hoe dat int eerste ouergeuen der huysgelden mijn g. h. van Vtrecht die selue gelden solde hebben doin boeren bi sijnder geneden olde rentmeister Jac. Peters., ende weder tot betalinge doin bringen onss die scult bryeff leuerende; dan die stadt van Vtrecht heeft him sulx selfs onderwijnden willen, ende heeft doir veruolch tselue beueel aen genomen, des wij ons nochtans nyet onderwonden hebben, hoe wel wij, lude segel ende bryeff oic getransixiert bi mijnen g. h. van Vtrecht, dat een derden deel dair of geboert solden hebben, ende hebben die tijt, nyet achteruolgende hoer beueel, tot noch toe laten verloepen, hoe wel dair gelden genoich vutgeset waren, die scult te vryen ende alle oncosten betaillt; hebben oic onse deel goet laten maicken, sonder ons enichsins dair jnne te bewijnden, dan alleen die stadt van Vtrecht dair inne ende mede laten betyen; dus en weten wij nyet mit scicken aldair enich profijt daer jnne te doen; betruwen oic die stadt van Vtrecht hijr jnne toesicht hebben sullen, dat die saicke nyet vorder verloepen sullen, eernstelicke ende vruntlick dair omme begerende, uwe liefden mit die stadt van Vtrecht willen raden ende berichten, datter rest voert jn betalinge gebrocht wert, ende konden wij uwe liefden yet te lieue of te wille doen, presenteren wij ons altijt guetwillich tot uwe liefden, die Got in vroude lang gesont bewaren moet. Gescreuen XIII^{en} Martij, anno Domini etc. thien.

Die stadt Amersfoort.

Opschrift: Weerdigen, hoichleerden, eersaemen ende wijssen prelaten, dekenen ende capittelen der vijf goitshusen tUtrecht, onssen besunderen lieuen heren ende guede vrunden.

Deel, A. 511.

CCCCCLIV.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, over het sluiten der rekening van het huisgeld.

Van Goits genaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare lieue vriende. V schrijuen ons nv gedaen, soe die gedeputierde totter rekeninge vanden huysgelden gestalt mit Aelbert van Leuwen die rekeninge doende ende comende totten voirsteden ende restanten, ende hebben sij die nyet kunnen sluten buten den van Amersfoort, Renen ende Wijck, ende hebben dairomme aen onse steden Amersfoort ende Renen mit jnnege- lachter copien des heren van Rauensteyn, soe hij aen v doen scrijuen heeft, doen schrijuen hoere gedeputierde aldair te schicken mit bescheide ende betalinge van hoeren voirsteden ende aenpaert, ende schicken ons nv oick die copie mit begeerte vnse stat Wijck te onderwijsen, die hoere oick aldair soe te schicken etc., hebben wij gelesen, waill verstaen ende voegen v dair op te weten: alsoe gij jn uwen scrijften nyet en roeren den sekeren dach, soe die gedeputierden vnser steden Amersfoort ende Renen aldair verschijnen solden, ende op dat dan die gedeputierde vnser stat Wijck nyet te vergeues en comen, soe begeren wij dat gij ons den sekeren dach, soe die gedeputierde van Amersfoort ende Renen dair sijn sullen, toe doen scrijuen, soe willen wij ver- voegen, vnse stat Wijck die hoeren oick daer bij deputieren sall. Onse heer Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, vpten XXJ^{en} dach jn Januario, anno etc. decimo.

Get. STROLJAES.

Opschrift: Den eerbaren vnser lieuen vrienden, domdeken, dekenen ende capittelen vnser vijf goitshusen, ritterschap vnser Neder Stichts, borgermeesteren, schepenen ende rait vnser stat van Vtrecht, die drie staten.

Deel, A. 512.

CCCCCLV.

De stad Reenen aan Jacob van Apeltern, domdeken, ter dier zake.

Eerweerdige, lieue heren inde goede ffrunden. Alsoe ghij ons scrijuet inden beesten, om bij v te comen die rekeninge te hoeren vanden huysgelde mitten rentmeyster Aelbert van Leuwen, hebben wij guettelic ontfaen inde inden beesten verstaen, soe sullen v, erweerdige heeren inde goede vrunde belieuen te weten, als dat wij vande saick vanden huysgelde niet en weten ende voir ons tijt geschiet is, soe begeren wij dyenstelic van v, als dat gij Henrick Waltena (?) ende Jacop van Dolre verscreuen wijlt, want sij vande saeck weten inde dair een deel penningen aff geboert hebben vande ondersaeten, ende wij ons des niet en becroeden, aen gesien wij sulx niet sculdich en sijn, nae jnhout ende vermogen onser preuilegien, die ons voirvaderen bijsscoppen tUtrecht gegeuen hebben, inde wij dair jammerlic ouer verdoruen sijn, als ghij seluer waell weet; inde begeren oetmoedelic datmen ons des verlaeten wijlt, want wij sulx gheen macht en hebben te gheuen, aengesien wij zeer arm sijn, dat kenne Got Aelemachtich, die uwe eerweerdige heren inde guede ffrunde bewaren ende gesparen wijll lange in saligen leuen. Gescreuen den XXV^{en} dach jn Januario, anno X.

Die stadt van Reenen.

Opschrift: Den eerweerdige heren der vijf goets-huyssen inde rijddersscap der stadt van Vtrecht, onse eerweerdige heren inde bijsondere guede frunden.

Deel, A. 513.

CCCCLVI.

De bisschop van Utrecht deelt aan de 3 staten van Utrecht mede het verzoek van Overijssel, betreffende de geschillen met den hertog van Gelder.

Van Gots genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Ridderschap ende stede vnsr lande van Ouerijssell hebben vns nu doen geuen te kennen, woe dat zij aenden steden Nyemegen, Zuytphen, Ruemunde ende Venloe doen schrijuen hebben, nae lude deser jnnegelachter copien, begerende wij oick soe midt v aen die voers. steden doen schrijuen wolden, dat wij v soe inden besten tkennen geuen, guetelicke begerende, gij oick soe doen willen, ende uwen boden midt uwen schrijfften opt yerste aen die voergen. steden verdigen. Voirder doen sij vns oick toeschrijuen, soe vnse oehem van Gelre midt vns bouen recht ende reden moitwillen will, dat sij vns midt lijff ende guet behulp ende bijstant doen willen, begerende wij hen v oick doen vervaren wouden, wat gij bij vns doen, laten ende opsetten willen, ende hem dat te verwittigen tegens en donredage nestkomende, des auonts to Swolle, daer dan vnse landtschap van Ouerijssell vergadert wesen sullen. Sus begeren wij zeer guetelicke, dat ghij dit opt corste ouerleggen ende vns bij desen vnser boden toe doen schrijuen willen, wes wij vns des tot v versien sullen moegen, ende wij vnsr ridderschap ende steden aen gene zijden der IJssulen tegens den voers. dach daervan aduertieren sullen moegen. Ende oick woe waill wij vns versien, ghij midt vns aen die vier voers. Gelderssche steden schrijuende werden, begeren wij nochtans hij desen vnser boden v beschreuen antwoerd. God zij midt v. Gegeuen op onsen slote Duersteden, opten XXVIIJ^{en} dach in Januario, anno etc. decimo.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eerbaeren vnser lieuen vrienden, domdeken, deckenen ende capitularen vnser vijf gotshuyseren, ridderschap vnser Neder Stichts, borgermeesteren, scepen ende raidt vnser stadt van Vtrecht, de drye staten.

Deel, B. 313.

Het in dezen brief vermeld afschrift luidt aldus:

CCCCLVII.

An Nijmmegen, Zutphen, Ruemunde ind Venloe.

Eersame etc. Alsoe secker verloop tusschen dem hoichwerdigen, hoichgeboeren fursten, bisschop tUtrecht ende hertoch van Gelre onse gned. heren geweest sijnnen van jnneminge der huse Oyen ende der Kuenre, die int voirdeden jaer jn guetelickheit opgenomen worden, in hoepen ende gueder meyninge daer en tusschen alsulcke middele ende wege te vijnden, waer dorch voerder verloop verhuedt ende die guede nabuerschap ende verkieringe van beyden landtschappen onderhouden mochten bliuen. Ende hebben hier en tusschen vnser gen. heren van Vtrecht zijne gnaden rede ende geschickte vrunde der selfter staten aen beyder zijden der IJssulen gehadt, arbeyt ende kost gedaen midt moeyenisse jnt hoge hof van Bourgoignen, oick geweest bij onsen gen. heren van Gelre, van wegen der staten voers. hoer repoert vuyten hogen houe geopent, onsen gen. heren vnschult vanden huise Oyen doende, ende anders ten vrede dienende, staende bestands gearbeyt, dat allet ombatelicken aen vnser gen. heren van Gelre verblijft. Ende dan onse gen. lieue here van Vtrecht alijt heeft moegen lijden, der gebrecke tusschen beyde to comen te behoer voer enigen fursten, heren offte steden der saecken ompartyelick, ende wolden sijne gnaden sich oick vijnden laten nae erkantenisse ten reden der selften; woerd sulx allent van onsen genedigen heren van Gelre affgeslagen, daer vuyt wij nyet anders gevoelen ende vernemen konnen, dan sijne gen. nyet anders dan moetwillicheyte bouen alsulcke erbiedinge op onsen gen. lieuen

heren van Vtrecht voer te nemen jn meyninge is. Ende wij dan als sonderlinge guede vriende ende naest gesetene naebuere. nyet anders en soecken ende begeren dan ennicheyt beyder fursten ende heren, oick verhanteringe beyder heren vnderzaten, ende die lande midt roff ende brant onverdoruene ende in rust ende vrede, als beyde waill nutte weer, blijuen mochten, begeren wij zeer fruntelicken, dat v lieffden nemen dese saicke ten hartten, ende schicken uwer lieffden vrunde aen onsen gen. heren van Gelre uwen landtfursten, ende alsoe bearbeyden alsulcker erbedinge bij zijre gnaden aengenomen, oft die saicke int guetelicheyt opt nye opgenomen ende ondervangen worde, want uwe lieffden bedencken konnen, hoe moegelicken ons eedts ende eeren haluen weer, onsen gen. lieuen heren naeder erbedinge ende gestaltenisse aff te gaene ende te verlaten, dan moeten sijnen genaden behulp ende bijstant doen, als guede getrouwe vndersaten hoeren natuerlichen heren ende landtfursten schuldich sijn to doen, dat ommers nutte mijt gevoege ende ander wege, verderffnisse der lande an to siene, alsus voer te comen weer, daer v lieffden jn doen ende sich bewijsen willen, als liefhebbers des vreden, daer wij ons aen dese zijde arbeyt noch cost aen sparen willen, ter guetelicheyt opgenomen wurde, soe voell vns moegelicken is. Ende hoe waill wij vns des versien, begerens nyet the mijn een antwoert.

Deel, B. 324.

CCCCLVIII.

Willem van Rossum aan de bisschoppelijke raden. Berigt uit Kampen.

Hoichgeleerde, veste ende frome, bijzondere guede frunde. Ghijsteren, dinxedach, sijn vrouwe van Campen alhier bij mij koemen, die Henrick van Essen ind Luyken Wtter Marck hebben syen richten etc. Gescreven op goensdach post Pauli conuersionis, anno etc. decimo.

Willem van Rossum, heer tot Soelen, rentmeister etc.

Dem hoichgeleerden, vesten ind fromen, mijns gen. lieuen heren, reden, mijnen bijzonderen lieuen neuen ind gueden frunden.

Afschrift.

Deel, D. 354.

CCCCLIX.

De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht afschrift van zijn schrijven aan de dijkgraven en heemraden van Woerden enz., ter zake van het morgengeld tot herstel van sluiswerk enz.

Van Goits gnaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare lieue vriendt. Alsoe vnse staten onder anderen ons doen scrijuen aen die dijkgreuen ende heemraden van Woerden, Oudewater ende anderen te scrijuen etc., doen wij nv aen sie scrijuen, als gij sien mogen jn copien van onsen brieue hyer gelacht, daer nae vnse staten, jndien hemluden sulx beualt, oick doen scrijuen moegen. Vorder als van verraminge eenre andere dachuaert tusschen den Boirgoen. ende ons mit onsen staten, hebben wij verstaen v eenige scrijften vanden heren van Lijsuelt ten handen gecomen solden sijn, dair nae men dan ene dachuaert verramen mach, dair wij die onse dan bij senden willen. Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, vpten yersten dach in Ffebruario, anno etc. X^o.

Get. STROJJAES.

Opschrift: Den eirbaeren vnser lieuen vriendt, heren Jacob van Apeltern, doemdeken vnser kereken ten Doem tUtrecht.

Deel, A. 514.

Het in dezen brief vermeld afschrift is van dezen inhoud:

CCCCCLX.

Frederick, etc.

Lieue vriende. Wij verslaen woe gij aen vnse ondersaten tot Camerijck, Hermelen ende anderen onder de waterschap behoirende, eene wete gedaen hebben, woe gij eendrachtelick opten mergen eenen stuer omme geslagen hebben, omme dair mede die schutdoeren der slusen bij die vander Goude gestopt te maicken, ende anderen oncosten mede te betalene, ende dairomme van stonden aen een gebot lyeten gaen, op elcken mergen eenen st. omme geslagen ware, ende dat een yegelick sijn mergengelt betale ende sijnen schaden schut etc. Ende want dan op menigerhande gebreken tSchoenhouden opten XX^m dach in Januario lestleden ene dachfaert tusschen onser lieuer vrouwen ende nijchten ende vns mit vnser staten verraempt was, daer wij ende vnse staten die vnse schickten, dan en verscheen van onser lieuer vrouwen ende nijchten wegen daer nyemant, daer men doe oick vanden voers. stuer, opten mergen als voers. gestalt, gesproecken souden hebben. Ende want wij dan versien noch corttelinge een ander dachfaert verraempt sall werden, begeren wij guetelicke gij die voers. dingen aen willen laten staen thent die dachfaert gehouden sall sijn, ende onse voers. ondersaten hier en bijnnen ongemoeyet laten; weer des nyet, ende gij daer en bouen vnse vndersaten ouervallen wouden, moesten wij wege ende maniere soecken, daer doer hem sulx verlaten worde, wij lieuer verhuet sagen. Ende wes wij ons des soe te geschien versien, begeren des nyet the mijn hyer van bij desen vnser boden uwe guetelike beschreuen antwoerd. Datum Duersteden X^a Febr., anno decimo.

Opschrift: Vnser lieuen vrienden dijkgreue, heemraden van Woerden, Oudewater, Bodegrauen midt die stadt van Woerden, ende dat dorp Bodegrauen tsamentlicke ende bijsonderen.

Deel, A. 515.

CCCCCLXI.

Johan, hertog van Kleef, aan de 5 kapittelen van Utrecht, over zijne schuldverdring ten laste van de steden Utrecht en Amersfoort.

Johan, hertogh van Cleue, greue vanden Marcke ind uan Katsennellenbogen etc.

Werdige ind eirbare lieue, andechtige. Soe wij hierbeuoeren mitten steden Vtricht ind Amersfoort guetlicken gescheiden ind verdraegen worden sijn, wulchen verdrach vns van oen niet gehalden, so sij vns dairaff noch mercklichen to doin ind verplicht sijn, des wij, ader die ghoen dairan wij dat voirtan hadden verwijsen laten, bauen menichuoldigen verfolgh dairomb to meer tijden geschiet, niet en hebben tot betaelingh gekomen moigen tot vnser mercklichen hijnder ind schaeden; jnd woe waill sij dan nae jnhalt des verdrages alle die betaelde pennijngen billichen verclaren hebben, jnd wij tot vnser segelen jnd brieuen wederomb gelick to voren gerechticht sijn solden, soe begeren wij doch van v, die vurg. van Vtricht ind Amersfoort inden besten to onderrichten, dat wij, ader die ghoen dairan wij dat verwesen hebben, sonder langer vphalden ind vertreck des ghoenen vns noch ander sommen gebrickt, mitsampt cost ind schaeden als dat billich is, vernueght ind betaelt worden moigen; want geslege des niet, solden wij weder nae vnser brieuen gedenccken, jnd vnse schoult volkomelick in forderen moiten; jnd woe waell wij

hieran niet en twiuelen, soe begeren wij des doch van v eyner toeuertatiger antwoordt. Gegeuen to Cleue, altera die Purificationis Marie, anno etc. decimo.

Get. JOHAN.

Opschrift: Den weerdigen ind eirberen vnsen gneden frunden, prelaten ind capittelen der vijf gaitzhuysen binnen Vtricht.

Deel, A. 516.

CCCCLXII.

De 3 staten van Utrecht aan den bisschop van Utrecht, ter zake der bijlegging zijner geschillen met den hertog van Gelder.

Episcopo Traiectensi.

Eirwerdige vader etc. Soe wij in nerstiger handel zijn om v f. genade mijtten hoichgeboeren, vermogenden forsten, hertoich van Gelder etc., te verenigen, ende daer om veel arbeyts gedaen, cost en arbeit niet gespaert en hebben, ende voirt niet sparen en willen, hebben wij der ritterscap ende steden van Ouerijssell ny eztlike scrifften gesonden, daer van wij uwer g. aduerteren, na lude copie hier jne gelacht. Ende soe wij voert corts leden Jan Volkier, erfkamerlinck dess hertogen van Gelre, onder anderen enige punten deses handels haluen belast hadden van onser wegen te verspreken mitten hertoich van Gelre, die welke ons ny zijn antwoirt ende relatie bij gebracht heeft, die wij daer off (na) in scrift hebben laten stellen, als uwe genade zien mogen jn copie hier jne besloten. Ende want wij dan vast in desen handell doende zijn, ende doctor Lange ende die voers. erfkamerlink, raden dess hertogen van Gelre, althant hier tUtrecht zijn in anderen handell tusschen zijne g. ende den prince van Castille mijt den heer van Liesvelt etc., op dat dan dese dingen handelende althant te bet mochten tot voertganck comen, begeeren wij oitmoedelijk, dat uwe f. g. uwer g. raden hier bij ons vuegen, om in desen handell weder te beginnen ende te tracteren, daer wij ons alsoe vlijtich ende goetwillich in bewijzen willen, als wij sculdich zijn te doen. Begeren mede uwe g. in middeller tijt geen ouergreep op dese zijde der IJssulen laet geboren, mer sulx besorge te verhueden, daer bij dese dingen anders oft voerder verlopen mochten, als wij uwen f. g. wel herteliken toe betrouwen. Mede verstaen wij, uwe g. doctor Lange voers. geleyde gesonden hebben, durende drie daech lanck tot XVJ personen, twelc wij begeren uwe g. verlenct ouerseynenden willen den seluen hier wesende, gedurende een maent off ten minsten XIIIJ daich lanck. God Almachtich etc. Gescreuen opten IIJ^{en} dach in Frebruario, anno X^o.

Drie staten.

Deel, B. 325.

Concept.

Het in schrift gesteld antwoord en verslag van Jan Falquier luidt als volgt:

CCCCLXIII.

Edele, vrome, hoichgeleerde, eersame, wijse prelaten ende goidshusen, ritteren, knechten ende stadt van Vtrecht, drie staten hier vergadert wesende. Soe ick vanden deputaten uwer liefden onlanx aennam, bij mijn gen. heere van Ghelre etc. te verspreken: ten ijersten, dat sijn g. noch v te lief ende te gefallen jn guetelicken benuegen woude, die geschelen tusschen sijn gen. ende onse gen. heren van Vtrecht, van uwen liefden als drie staten sNeder Stichtz te handelen ende te verlijken; ende mede enen gevangen vten lande van Steyn te verlaten sijn gevancknisse, soe uwe liefden hem verantwoert wouden voir enen Stichtschen man. Ten anderen om enigen getall van personen geleyde te weruen, die wter Hollant, Zeelant, Brabant, Vlaenderen etc. souden moegen te water ende te lande off aen prijuanden ende comanscappen aen brengen

ende ouerbrenghen ombelet jnden stadt en Gestichte van Vtrecht, als jck dese puncten allet van uwer liefden doe best verstonde ende aennam. Soe ben ick bij mijn gen. heer van Ghelre geweest, ende dese dingen zijn g. voorgehouden; soe heeft jnden yersten ende opt ijrste punct sijn g. mij mede gegeuen, dat sijn gnade sich ganselich gebiet tot uwen liefden als staten sNeder Stichtz, ende will noch gherne lijden ende gedogen ende benueegen hebben; oick mede begerende dat uwe liefden die geschelen tusschen zijn g. en den bisscop van Vtrecht uwer liefden sflursten handelen ende verlijken, ende will uwer liefden des wel ende nyemants lieuer betrouwen ende oick sulx grotelicken en hoichlijken verschulden ende bekennen. Mede wil sijn g. den gevange vanden lande van Steyn verlaten, dair jck nu om gescreuen heb ouer te comen, ende will altijt uwer liefden jn als te gefallen ende ter eren doen allet, hem doenlijck ende uwer liefden vordelick js ende wesen sall moegen, ende goede gunste ende nabuerscap onderhouden. Jtem mede will sijn g. op vwen gen. heren van Vtrecht ende opten gansen Neder Stichts van Vtrecht nergens jn middeler tijt schedigen oft gehengen geschediget te werden, ende heeft mede dair om beueell gedaen op allen palen ende vleecken des Neder Stichtz, te weten, te Wageningen, Nyerkercke, Elborch etc., ende anders op lijf ende goet nyemant te schedigen, noch op onsen gen. heer van Vtrecht, noch den sijnen jnt Neder Sticht van Vtrecht, ende will die sijn straffen; off sij sich anders bewesen, ten wair off die vanden Neder Sticht ofte onsen gen. heer van Vtrecht wter sijn vleecken, sloten off steden des Neder Stichtz enich ouergreep oft beschadinge hier en bouen deden, soe cost men wail mercken, dat sich dat anders begeuen soude. Jtem mer soe die van Campen zekeren handell ongeboirlick gehadt hebben, ende sommige edele mannen sijnre g. dienres gerecht hebben, als Dirck vanden Berch, Henrick van Esch ende ander, ende sijn g. enen edelen man geseynt hadde aenden capiteynen ende hoep der knechten, om des haluen op die van Campen ende den Gesticht niet feytelick te vorderen oft laten geschien, des niet tegenstaende die voirs. gerecht sijn, ende die edel man qualick gehandelt is, ende woe wel mijn gen. heer van Ghelre te doen heeft gehadt mit koningen, heren ende flursten, nochtans en is sijn genaden sulken hoemoet nye geschiet. Ende denckt sijn g. dair an lijf ende guet vp te setten, ende sulx te straffen ende te wreken.

Jtem voert mede soe hebben die van Ouerijsel enige deputierde gehadt voir die ongeboirlijke handell van dier van Campen voirs. bij mijn gen. heer van Ghelre, ende is sijn genaden geboden op een aenbrengen van elcke der drie steden dusent gulden ende een last kruyts tot verlijkinge van hem seluen; mer heeft mijn gen. heer van Ghelre sulcke beteringe niet genoich duncken wesen, soe is dat verbleuen, dair na ny die van Campen sulx als voirseit is op mijns gen. heren dienres gehandelt hebben.

Opt anderde punct hebben sijn gen. geleyde gegont tot XXXV personen toe, prijuauden ende comanscappen off ende aen te brengen jnder stadt, steden en voirt den Gestichte van Vtrecht wter Hollant, Zeelant, Brabant, Vlaenderen etc., ongeveirlich te reysen ende te keren, dair men sulcken personen guede geleyts briuen aff geuen sall. Ende begheert mitten staten des Neder Stichtz alle goede gunste, vruntschap ende nabuerscap ende ongescrifte der ondersaten beyder lantscappen tonderhouden.

Jtem dit gheue jck uwer liefden jn allen goeden te kennen van wegen mijns gen. heren, begerende uwe liefden niet op en hoeren, uwen gen. heren mijt mijnen gen. heren van Ghelre te verlijken ende mede vervuegen, van deser sijde jn desen Neder Stichte gheen gebreck oft ouergreep en geval, dair bij dese dingen anders verliepen.

CCCCLXIV.

De 3 staten van Utrecht aan de ridderschap en drie steden van Overijssel, ter dier zake.

Coppe.

Edelen, vromen, eerbaren, wijsen ende voirsichtigen ritteren ende knechten, burgermeis-
teren, scepenen ende raden der drie steden van Ouerijssel, Deunter, Campen ende
Zwolle, tsamentlicke ende elcx bijzonder, onsen bijzonderen goede vrunden.

Edele, vrome, eerbare, wijse, voirsichtige goede vrunde. Soe onse geneden heer van Vtrecht
altijt moegen lijden ende hem begeuen heeft gehadt die gebreken tusschen sijne g. ende den
hertoch van Gelre voir sijne g. staten ons van deser ende uwer lieffden dier sijden der IJssulen
te behoer te laten comen ende te handelen, dair jnne wij ende uwe lieffden vast veel arbeys ende
cost gedaen hebben, ende noch alhier jn gelijken staen sulx ernstelick te bearbeyden, ende dair jnne
gheen arbeyt noch cost sparen en willen, ende onlanxleden onse gen. heer ons heeft doen scrijuen,
woe uwe lieffden jnsonderheyt hebben gescreuen aenden vier steden slants van Ghelre, na lude
eenre minute jn zijne g. scriften besloten, gedragende tot dien eynde onder anderen, dat uwe
lieffden noch in handel deser voirs. gebreken soude willen wesen, ende gheen arbeyt noch cost
sparen, om beyde die fursten te verlijken, verkeringe der ondersaten beyder landen onderling
tonderhouden ende verloop te vermijden; dan soe die voirs. minute van uwer lieffden verscrijuens
aende steden des lants van Ghelre gheen date en heeft, ende dair om niet connen weten, wan-
neer die brieuen alsoe van uwer lieffden gescynt moegen sijn, ende soe wij mede verstaen dair
enich handell geschiet soude wesen omtrent ende bij die van Campen, dat sich die hertoch van
Ghelre ten herte soude moegen nemen, tot verachteringe deses guetelijken handels, dair off wij
nochtant niet onderrecht en sijn; ende mede wij verstaen, uwe lieffden enich secrete handelinge
van desen voirs. gebreken der forsten soude gedaen hebben bijden hertoch van Ghelre, dair bij
dese dingen bij na verlijct waren, des wij seer well hadden moegen lijden, ende noch gheern
sien zouden te geschien, begeren wij guetelich, dat uwe lieffden ons uwe goede meninge mit on-
derrichtinge der gelegenheit ende gestaltenisse deses handels aldair, jn als mede die geschiet mach
wesen omtrent ende bij die van Campen, ende vanden voirseyden secreten handell bij den hertoch
van Ghelre gedaen, hoe ende bij wat manieren ende middelen dese gebreken tusschen den forsten
sich begeuen mochten hebben gehadt (1); wij willen alsdan na gelegenheit noch altijt arbeyt ende
cost nyet sparen, alle dese dingen te ondervatten ende te verlijken; mede off bij den handel
omtrent ende bij die van Campen bij auentueren yets verloopen mochte wesen, twelck wij oick
dan bearbeyden willen, mede aen ons gekeert mach werden. Begerende oick mede uwe vrome
lieffden noch jnt heymelick ende anders bij allen goeden middelen, sonder arbeyt te sparen, ons
helpen dese geschelinge aldus op te nemen ende te vervatten, hoe ende dair sij verbleuen sijn, tot
welfairt beyder fursten ende landen ende alle goede nabuerscap ende gonste mit rust ende vrede
tonderhouden als wij hoepen ende niet en twijfelen, sonder jnne vallen well ganselicke doen sellen
uwe vrome lieffden, die God Almachtich bewaren ende gesparen will salich ende gesont. Ge-
screuen tUtrecht onder tsignet sdoemdekens, dat wij tsamentlijke hier jnne gebruiken, opten IJ^{en}
dach in Februario, anno X^o.

Doemdeken, dekenen ende capittelen der vijf goidshusen, ritterscap
ende stadt van Vtrecht, drie staten sNeder Stichtz.

Deel, B. 227.

(1) In dit afschrift schijnen de woorden *willen overschrijven* weggelaten te zijn.

CCCCLXV.

De 3 staten van Utrecht aan den bisschop van Utrecht, ter dier zake.

Eerwerdege vader in Gode, hoichgeboren vermogenden forst, gen. lieff heer. Soe wij huden capittel generael gehouden hebben, om uwer genaden antwoord te geuen op uwer genaden voirhouden ende begeerten, soe hebben wij uwer genaden scriffen, aen ons gedaen vanden date den XXVIII^{ten} in Januario lestleden mijt ingelachter copien dess verscriuens der ritterscap ende drie steden van Ouerijsell, aenden vier Gelresschen steden, ende mede uwer g. brieff nv aen ons gescreuen, daer onder anderen uwe g. onse behulp ende bijstant jnne begeren tegens sulken handell, die hertoch van Gelre tegens uwer g. mijt moitwille bedriuen soude willen, doen openen ende die in allen goeden well verstaen; daerop wij uwer g. in allen besten te kennen geuen, dat wij verstaen dat die moitwillige handell, die nv bij rooff ende brant geschiet Ouerijsell, toecomen zouden alleen om dat die van Campen enige handell gedaen hebben aenden knechten ende anderen, als wij niet en twijfelen uwe genaden wel genoech kenlick is, ende sulx niet wesen soude der gebreken haluen, wesende tusschen uwer g. ende den hertoich van Gelre, jn welker gebreken, handell wij tegenwordich doende zijn, soe die forste van Gelre noch goit benuegen heeft die bij ons verliket te werden, daer jnne wij oick geen cost noch arbeit sparen en willen, hopende die tot enen goeden eynde te brengen. Ende als aengaende uwer g. nv antwoord te geuen op uwer g. begeerte, willen wij ons breder daer op beraden elcx mijtten zijnen tegens dat anderde capittel, dat uwe g. daer op mach begeren te doen verscriuen, begerende dat uwe genade in middeller tijt wt den Neder Sticht nyet nijwes te handen en trecke oft gehenge te trecken, daer bij vorder verloep comen mochte. Mede hebben wij die rede vanden hertoich van Gelre hier wesende voirgeleit ende gebeden, dat zij lude aen zijn genaden jnden besten verbootscappen willen, zijn genade die dingen vanden gebreken, nv verresen tusschen zijn g. ende die van Ouerijsell des handels haluen van die van Campen, wille laten aenstaen sonder rooff ende brant, ende mede laten voir ons te gehoir comen, ende geleyde ouerschicken willen voir uwer g. raden, om off ende aen mijt ons ongeveerlick te verkeren, off ende aen te comen om alle dingen te mogen ondertasten ende ten besten te vuegen; daer de rede ons op ter antwoirt gedaen hebben, zij dat alsoe in allen besten aen horen g. heeren van Gelre verbootscappen willen, ende ons van den goiden meninge zijnre g. doen scriffeliken aduerteren. Ende hebben die selue Gelressche rede mede begeert antwoert van ons, dat — alsoe die hertoich van Gelre beueell gedaen heeft op alle zijnre g. vlecken ende palen aenden Neder Stichte, te weten, Wageningen, Nyerkerke, Elborch etc., nergens te schedigen in middellertijt dess voirs. onsen handels na lude dess aenbrengens vanden erffcamerling, — off uwe g. dess gelijxs aen uwer g. ondersaten ende vlecken oick sulx mede beueel doen willen. Ende off zijn g. ende die zijnen in deen Neder Sticht van uwer f. g. ende den uwen, voer een den anderen oick huede dragen off beducht wesen sellen, daer van een vanden scriffen op eergisteren aen uwer g. gedaen van uwer f. g. goede meninge ende antwoord begeren. Mede laten wij uwer g. gueteliken weten, dat die dachfaert vanden gebreken der waterscap ende anderen geschelen weder geraemt is op een vridach toecomende, toe Scoenhouden sauonts jnden herberge te wesen, daer uwe g. die sijnen alsdan mogen vuegen ende wij de onse alsdan hebben sellen. Onse Heer God etc. Opten J^{en} dach in Februario, anno X^o.

Drie staten.

Episcopo Trajectensi.

Concept.

Deel, B. 328, 329..

CCCCLXVI.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. V schrijuen vns gedaen vanden date den IIJ^{en} dach jn Februario lestleden, beroerende woe gij in nerstigen handell weren, omme vns noch mitten hertoch van Gelre te verenigen ende dat gij vnsser ridderschap ende steden onser landtschappen van Ouerijssell etzlicke schrijfften toegesandt hebben, ons daer van aduertierende, ende mede daer beneuen schicken copie der relatien als Jan Falckier voer v gedaen heeft, mede uwe antwoert, die onder anderen op sulck behulp ende bijstandt, als wij aen v doer onsen schrijfften op gisteren inden capittell generaell begeert hebben, vermach, woe die moitwillige handell bij roeff ende brant nv in onsen lande van Ouerijssell geschiet toekomen soude alleen, omme dat die van Campen enigen handell bedreuen hadden aenden knechten ende anderen, ende nyet wesen soude der gebreken haluen tusschen vns ende den hertoch van Gelre wesende etc., hebben wij gelesen, waill verstaen, ende voegen v opt yerste te weten: alse dat vns nyet betaemen will, gelijk gij ouerleggen kunnen, soe die hertoch voers. mit roeff ende brandt jn onsen lande van Ouerijssell ligget, sonder onser landtschappen van Ouerijssell voers. daer van yerste geaduertieert te hebben, vns in desen handell te geuen, ende hebben daeromme uwe schrijfften hem voert ouergesandt, omme hoer meyningen daer van te vernemen. Ende als opt anderde, sijn wij ongetwijuel, gij en hebben genoegh vuyt onsen schrijfften gisteren voer v inden generaell capittell gelesen, verstaen, woe die hertoch van Gelre den knechten jn onsen lande van Ouerijssell tot Genemueden liggende, daer van die hoiiftman onse ende onser landtschappen openbaer ontsachte vijant was ende noch js, die onse vndersaten jnden gront verdoruen, oick mechden ende vrouwen vercrachten, kramen ende cloisteren schenden, midt gelde geschot, bussen, cruyt, spiessen ende anders, behulp ende bijstandt gedaen heeft, oick die sijne vnsen boden, nae onser lande van Ouerijssell reysende ende van daer herwaerts comende, geschent, geslagen, hoer gelt genomen ende onse brieue doen eten hebben; ende nv daer en bouen midt den seluen knechten sich in onse lande van Twenthe neder-geslagen, vnse ende tsanct Mertens vndersaten inden gront verderuende, oick enige vnse dienre doitgeslagen, oick voer onse stadt Oldenzaell sich mitter macht gelegheert heeft, ende ander ongebuerlichkeiten bedrijuende; die welcke alle des handells, woe sich die tot Campen nae uwen schrijfften begeuen macht hebben, ommers nyet te schaffen hebben, die nyemant dan vns alse vnnes Gestichts bewanten behoeren te verdedigen ende te verantwoerden; begerende dair omme noch als voer, dat gij, als vndersaten ende mede geleden vnnes Gestichts van Vtrecht, den seluen, die dus jammerlicken buyten redene ende hoer schult verdoruen ende ouervallen werden, midt hulp ende bijstandt midt ons willen helpen voerstaen ende beschermen, soe gij daer toe ommers plichtshaluen gehouden sijn, ende wij hier beuoerens in uwen lasten ende noeden dese selue tot behulp ende bijstandt verweckt hebben, dat wij in toecomenden tijden noch geerne nae onsen vermoegen, jndient van noeden were, daer Got voer sij, doen souden. Ende doer deser oirsaecken kunnen ghij waill ouerleggen, woe ons van onser landtschappen van Ouerijssell affgenomen soude werden, des heren dienre geleyde the geuen, die onse lande aldaer midt roeff ende brant ouervallet. Ende opdat gij ons dan nae uwen schrijfften hier var entlicke antwoert doen moegen, hebben wij aenden domdecken doen begeren, hierop capittell generaell te doen verschrijuen opten yersten donredach inden Vasten toecomende, toe prime tijt, ende dat tot sulcker

meyninge, soe die saicke haestich is, datmen die brieue cansere ende vuyt late gaen, soe dat men in dit toekomende capittell sonder voerder vertoch sluyten sullen. Onse Heer God zij midt v. Gegeuen in onsen slote Duersteden, opten VJ^{en} dach in Februario, anno etc. decimo.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eirbaren vnsen lieuen vrienden, domdecken, deckenen ende capittulen onser vijf goitshuysen, ritterschap vnses Neder Stichts, borgemeestere, scepenen ende raidt vnser stadt van Vtrecht, de drye staten.

Deel, B. 331.

CCCCLXVII.

De ridderschap en 3 steden van Overijssel aan de 3 staten van Utrecht, ter zelfde zake.

Edele ende walgebaeren, weerdige, gestrenghe, eirbere ende eirsame, wijze heren, bijsonders lieue vrende. Soe als vwe liefden ons scriuen vanden gebreken, wesende tusschen den hoechweerdigen, hoechgebaeren fursten, onsen gnedigen lieuen heren van Vtrecht ende Gelre, woe dat jnden seluen vele cost ende arbeids gedaen sij, ende dat vwe liefden noch gheen cost noch arbeyt dair jnne sparen willen, om die gebreken nedergelacht to werden etc., dair op begeren wij vwen liefden to wetten: voir tijrste, dat ons leeth is sulcke costen ende arbeyt gedaen thebben, want die tsamen verlaren sijnt, om reden willen als vwe liefden jnt slueten ons breues vernemende weerden. Ende als vwe liefden dan vorder scriuen doen, dat wij noch jn vderinge solden sij, na jnneholt eenre minuten, na der welcken dat wij an die stede Nijmmegen, Zutphen, Ruermunde ende Venloe hebt scriuen doen, dair op willen vwe liefden jnden besten verstaen. Want sich een grote vergaderinge van knechten jn ons gnedigen heren lande, jn Drenthe gelegert hadden, voel ende mennichvoldich hoemoet ende gewalt daer bedriuede, ende na vernemen, dat die van den hertogen van Gelre, soe sijn lude dach op dach reden tuschen beyden, opt archste deser lande angenommen sijn geweest, dat wij dair omme noch der saken to guede andie vurs. steden opt geuoechlixte den XXVIIJ^{ten} dach der maent Januarijs vergangen hebt scriuen doen, hapens dat die gebreken noch solden sijn ondervangen worden, dat wijder verloop weer gebleuen verhoet, meer hebben des gheen entlicke antworde erlangen mogen; dan, want die knechte die in Drenthe, als vurs., gelegen hebben, daer opgebraken ende sich jn ons gnedigen heren lande, jn een steedken Genemueden gehieten, jn Zallant opten zee kant gelegen, wederomme gelegert hebben, ende daer omtrent XIIIJ dage lanck vijantlick verhanteert, cloesteren en andere geestlicke huese wthgeslagen ende gheestlicke luede verdreuen, beroeft ende geschijnt, jofferen ende vrouwen verkrechticht, ende sulcke ondaden oeck an beesten ende anders soe vermennichfoldiget, dat der gelijcken hijr to lande nyet gehoert en sijnt, hebben wij an die seluen scriuen doen, om entlick to wetten tot wat ende sulx bij hem wort voirgenomen; hebben sie ter antwort gedaen, dat sie des een heren hadden. Heft sich onlanx dair na begheuen, dat die hertogen van Gelre sonder ontseggen ennige schepe wth der Elborch, mit krijchsluden, gelde, bussen, speetzen ende anders den voirg. ondaderen auer zee heft toegesant, om die dair mede to willen starcken; hebben die van Campen sulx vernomen, ende als liefhebbers van sanct Marten soe wth geschicht van oeren burgeren, die schepe mitten lueden opter apenbaer daet beuonden, genomen ende tot oerre stadt gebracht. Ende want onder den seluen ennige beclaecht, oeck ons g. h. gevangen ende apenbaer straten ende stroem schinders beuonden sijnt geweest, dat oeck kentlick was ende apenbair, hebben sie van den vijf personen ter justicien gestalt, ende daer auer recht

gedaen, dat sie voer pawes ende keyser, allen fursten, heren ende gueden luden, ter eeren mit rechte verantwren sullen. Ende want die boese opsæt der anderen knechten, als men weet to Genemueden doe liggende; daer mede gestuert is worden, sint sie daer opgebraken, dat vurs. steedken geplundert ende voert verneelt, ende bij den hertogen getogen, die bouen guetlicke sprake ende handelinge, die die van Deunter mit sijnre gnaden reden daer seer kort to voeren gehat hebben, onverwaernt ende onontsacht, moetwillende daer mede ende anderen sijnre luden, doe voert jn dat lant van Twenthe gevallen is, dat beroeft, verbrant, gedingtaelt, vleckten, steden ende andere huese jngenomen, kercken noch niet verschoent, dat wij ons alsoe na der hoechlicker verbedinge onses lantfurste ende heren, als wij v gedachtich halden, ende oeck na der guetlicker handelinge niet en hadden verseen. Ende want sijne g. sich dan noch daer sal verhoelden, ende mit geschut ende alre macht jn voringe is, die gehele Twente mitten steden tonderwerpen, ende jn gehoersamheit threngen ende to holden, moghen wij, mit gheenre eeren noch eetzhaluen onsen lantfursten so verlaten, dair jnne na uwer liefden scriften jn vruntschap sus vorder to handelen. Ende soe wij dan hapen ende meningen sint sulcken hoemoet ende gewalt, onsen g. l. h. als onsen lantfursten mitter hulpen Goetz thelpen stueren ende wthdragen, begeren wij mit ganzer andacht, soe wij vrentlixt mogen, dat vwe liefden als principalen des Gestichtz, dese gelegenheyt anmarcken, ten herten nemen ende bewegen, ende mit allen vwen vermogen dair anne sijn, dat sulcken hoemoet ende gewalt werde gestraft ende gestuert na behoeren, ende dat vwe liefden onseren alre lantfursten ende sanct Marten voer all ende ons hijr jnne niet en verlaten; dan doende hijr jnne, als wij bij jnneminge van Renen ende anders to voeren vaken hebben gedaen, ende als vwe liefden willen, dat wij ende dese lantscappe wederomme doen sullen tot anderen tijden. Ende des een toverlatige onuertogen bescreuen antwoord bij desen onsen baden, willen wij ons vermogens gerne verschulden tegens vwe liefden, die Got Almechtich gesont bewaren will. Gescreuen des fridages na Purificationis Marie, anno etc. decimo, onder tsecret zegel der stadt Deunter, des wij hijr to sament gebruecken.

Ghemene ritterschap van Auerijssel ende burgermeistere, scepenen
ende rade der stede Deunter, Campen ende Swolle.

Opschrift: Den edelen ende walgebaeren, weerdigen, eirberen, eirsamen ende wijsen heren, prelaten, dekenen ende capitulen der vijf gadeshusen, ghemenen ritterschap ende staten des Neder Stichtz, ende voirt burgermeisteren, scepenen en rade der stadt Vtrecht, vnse bijsonders guden vrunden.

Deel, B. 332.

CCCCLVIII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. V schrijuen ons gedaen vanden date wesende den derden in Februario, lestleden, beroerende den nestigen handell, daer jnne gij weren, omme ons mitten hertoch van Gelre te verenigen, ende dat gij oick aen onse ridderschap ende steden onser landschappen van Ouerijssell etzlicke schrijffte toegesandt hadden, daer van gij ons aduertierden ende schickten ons mede daer beneuen copie der relatien van Jan Folckier voer v gedaen; ende soe gij dan vast jnden handell doende weren; begeerden gij van ons, wij vnse rede bij v aldaer voegen wolden, omme in desen handell weder the beginnen ende te tractieren, soe dat uwe schrijfften breder

vermoegen, hebben wij gelesen, waill verstaen ende deden v daer op weder ter antwoert, alsoe dat ons nyet betaemen wolde, gelijk gij ouerleggen kunden, soe die voers. hertoch midt roiff ende brant in onse lande uan Ouerijssell liggende, sonder der voers. onse landtschappen daer van yerste geaduertieert te hebben, ons in desen handell te geuen, ende hadden daeromme uwe schrijfften hem voert ouergesandt, omme hoer meyninge daer van te vernemen, daer op uwe gedeputieerde tot twee diuersschen tijden oick bij ons geweest sijn, in gelijcken van ons begerende; den wij ter antwoert deden, soe wij uwe schrijffte midt jnnegelachter copie, soe gij aen onse landtschappen van Ouerijssell doen schrijuen hadden, ende oick die relatie van Jan Folckier onse ridderschap ende steden van Ouerijssell voers. toegeschickt, daer van wij noch gene antwoert en hadden, en were ons noch buyten sie nyet betaemelick in enigen handell te geuen; dan hoer antwoert gecomen wesende, wolden wij v die ter stont doen toeschicken. Ende want ons dan ny hoer antwoert gecomen is, mit eenre jnnegelachter copien, soe zij oick aen v doen schrijuen, die welcke wij v oick midt copie van hoeren schrijfften aen ons gesandt, hier june gelacht toesenden, omme, in geualle offte den boeden hoer schrijffte aen v houdende onder wegen genomen mochten worden, gij dan hoer meninge daer vuyt verstaen mochten, dwelcke alle wij begeren, gij waill doersien, die ten hertten nemen ende mit malkanderen rijpelicken ouerleggen willen, ende ons noch nae onsen voerschrjfften, als vndersaten ende mede geleden vnser Gestichts, vnser vndersaten die dus jammerlick verdoruen werden, mit ons willen helpen beschermen ende voerstaen, want ons buyten hem nae hoeren schrijfften nyet gebuerlicke en js in enigen handell te geuen. Ende wes wij ende onse landtschappen des soe tot v entlicke versien sullen moegen, begeren wij daer van in dit tegenwoerdighe generaell capittell eene onuertochelicke toeuertatige beschreuen antwoert. Got zij midt v. Gegeben op onsen slote tot Duersteden, opten XIIJ^{en} dach in Februario, anno etc. decimo.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eerbaren vnser lieuen vrienden, domdecken, deckenen ende capittulen vnser vijf gotshuysen, ridderschap, stadt ende steden vnser Gestichts aen dese zijde der IJssulen, to capittell generaell vergadert wesende.

Deel, B. 333.

Het in dezen brief vermeld afschrift luidt als volgt:

CCCCCLXIX.

Hoichweerdige, in Got hoichgeboeren furst, gen. lieue heren. Vwer ff. gen. schrijffte des daets den VJ^{en} in Februario, beroerende den ernstelicken versoeck ende requisitien bij uwen gnaden aen der selften staten aldaer geschiet, hebben wij midt bijwesenden copien van scrijfften vwer gnaden staten ende anders guetelicke ontfangen ende verstaen, ende begeren daer op te weten v ff. gen.: Ten yersten, dat waer is, dat vwer g. staten inneholt der copien aen vns hebt doen schrijuen, daer wij oeren lyeffden gisteren dach, den achsten in Februario, wederop ter antwoert gescreuen hebt, luede der copien hier jnne versloten, daer wij antwoerde van verbeyden, ende versien vns gansselicke dat sij vnse meyninge daer vuyth waill vernemende werden. Als uwen ff. gen. dan voerder van hoeren lyeffden die antworde Johan Folkiers, eerffkamerlingk etc., is ouergesant, ludende ten yersten, dat die hertoch van Gelre lijden sal moegen, dat uwe ff. gen. midt sijnen gnaden bij uwer gnaden staten aldaer verennicht werden, ende will mitten seluen staten nyet dan guede naebuerschap holden, ende will oick op uwe gen. noch der selften staten aldaer nyet schedigen laten etc., hebben wij waill verstaen, ende en kunnen daer vuyth nyet anders vermercken,

soemen hier beuoerens vns der gelijcken alhier heeft toegesacht, als wij bewijzen moegen, dan dat men sanct Martens ende uwer gnaden lande geerne van een anderen sceyden solde, ende maecken uwen gnaden een affkieringe vanden lande alhier, om sijnen moitwillen ende ongeboirlicken ouervall de beth mitten eenen voer ende den anderen na te moegen vollen brengen, dat wij an Got vertruwen nummermeer te sullen geschien. Opt anderde den van Campen beroerende en salmen nummermeer anders bevijnden, dan sulx voer een bedecksel sijns moitwillen woert voergenomen, want wat reden die van Campen des gehadt hebben, werden vwe gen. vuyth deser jnnelachter copien voer tyerste genoich verstaende, dat sij oick alsoe voer allen menschen ter eeren verantwerden sullen; ende dat die seluen nyet nyet op archste deser uwer genaden landschappen sullen sijn vuytgeveest nae den antwoerde Johans voers., heeft men riede, ende sal sich noch voerder openbaer contrarie beuinden. Opt derde, dat wij ennige gedeputieerde gehadt sullen hebben voer den handell der van Campen bij den hertogen, ende hem geboden voer elck stadt J^m gulden ende J last krudes, ende dat voer hem selues etc., ende sal sich, gnedige furst, alsulx nimmermeer ter waerheyt ervijnden, ende en sall oick geen mensche geboeren wesen, die sulx mitter waerheyt nabringen sal moegen, ende vernemen jnt een nyet anders dan jut ander, dat men uwer gnaden ende uwer gnaden lande ende stede midt listigen reden ende vonden geerne van een anderen verscheyden solde, omme de beth moitwille tmogen gebruycken; dan tijts waer, dat wij vwer gnaden stede Deunter, Campen ende Swolle onse geschickte raidtsfrunde bijnnen Zuytphen gehadt hebben, omme die geschelen tusschen vwen ff. gnaden ende den hertogen tonderfangen, daer wij krancke antwoert vercregen, als wij uwen gnaden voer der hoichtijt voerleden voert scrijuen deden; hebben doe enige treffelicke rede des hertogen onse vriende jnt heymelick aengelangt, om sijn gnaden gelt ende kruyt te lenen, meenden sye dat daer mede uwe ff. gen. midt sijnen gnaden verenicht, ende die lande aen beyden sijden jn ruste ende vrede gestalt solden werden; daer nae heeft sich weder begeuen, nementlick den dach Thome Cantuariensis, dat vanden seluen treffelicken reden bijnnen uwer gen. stadt Deunter gekomen sijnt, ende als men uwe gnaden geerne verenicht hadde gesien, ende uwer gnaden lande in ruste ende vrede gestalt, hebben wij aen die seluen doen verhoeren, wat des hertogen meynonge weer vanden gelde ende krude to leenen; ijs hem geantwoert, dat hij begeerde geleent te hebben van elck stadt III^m gulden, ende van elck stadt III last kruydts, men solde daer genoichsam gelouen voer doen; daer op geantwoert woert, dat sulx onmogelicken weer, ende datmen dat den vrienden nyet aenbrengen dorste, alst oick nyet geschiet en is; ende en js voider daer toe nyet geschiet, datmen soe mitter waerheyt beuinden sall. Ende wij hoepen dat uwe ff. gnaden geen ontruwicheyt aen vns beuonden hebben tot enigen tijden, ende sijndt oick van gantzen herten geneygt ende van gueder meyninge, voert an op te setten bij uwen ff. gnaden, als onsen rechten lantfursten ende heren, lijff ende guet, ende dat onrecht, hoemoet, geweld ende ongnade, bij gratien des Almechtigen Godes, uwen gnaden te helpen straffen ende vuyth to dragen nae allen vnsen vermoegen, doende als guede getruwe vndersaten hoeren rechten lantfursten ende heren te doene schuldich zijndt. Sijndt oick tot geen en tijden van meningen geweest bouen dat hoechelike verbieden uwer gnaden, uwe gnaden to verlaten jn cleyn noch groit. Als uwer gnaden staten dan scrijuen die gebrecke noch te willen onderfangen, dunckt vns nae gestalt in geenre manieren geraden; dan bidden ende begeren, dat uwe ff. gen. wederomme doen bij ons, als wij vns verbieden; hopen wij, bijder gratien Gods, die dingen to eenen gueden ende the helpen stueren, ende dat uwe gnaden onuertochelick sich hier voegen aen dese zijde, ende eysschen, verwecken ende vermanen vwer gnaden staten aldaer, dat sij versien den affbroeck van sanct Mertens guede, ende laten hem mit be-

henden reden ende woerden nyet vpholden, als wij nu bevinden, datmen midt vns hier heeft gedaen, ende dat hoeren lyeffden daeromme sanct Martens pale ende lande helen, beschudden ende beschermen helpen, als sie van plichte schuldich sijnt, ende wij eertijtz voer die lande aldaer hebben gedaen. Aen ons en salmen, wilt Got, vijnden geen gebreck. Ende deses vwer ff. g. toeverlatige antwoerde willen wij ons vermoegens midt lijue ende guede verdienen, kent Got Almechtich, die uwe ff. gnaden gesont bewaren will. Gescreuen den IX^{en} dach in Februario, anno etc. decimo, onder tsecret segell der stadt Deunter, des wij hier tho samen gebruycken.

Gedeputieerde vander ridderschap vwer gnaden landen van Sallant, Twenthe ende Vollenhoe, ende vwer gnaden stede Deunter, Campen ende Swolle, bijnnen Deunter versamelt.

Deel, B. 334, 335.

Hierbij was ook overgelegd een afschrift (Deel, B. 336) van den brief, zie CCCCLXVII.

CCCCLXX.

De stad Amersfoort meldt aan de 3 staten van Utrecht, hare gedep., wegens vrees voor den vijand, niet te durven zenden op het generaal kapittel.

Weerdige, hoichleerde, edele, geboirtige, eirsame, wise, lieue heren ende guede vrunden. Alsoe wij op huden aldair te capittel generail gescreuen waren, soe hebben wij onse gedeputieerde rede gehadt om aldair te comen, so quamen ons tidinge ende wairscuwinge int opsluten van onser stadt poirten, dat een getal van rutheren hem tusschen uwer liefden ende onse stadt begeuen hadden; vermoiden dat si op die selue van die onse wachtende waren, ende alsoe beduchende die onse aldair nyet en dorsten reyssen noch comen, dwelck wij uwe liefden int best vermondten doen, begerende int beste te willen nemen tselue onscult uwe liefden, die Got in vrouden langliuch bewaren moet. Gescreuen den eirsten donredach in die Vasten, anno Domini etc. thien.

Die stadt Amersfoort.

Opschrift: Weerdige, hoichleerden, geboirtigen, eirsamen ende wijsen prelaten, dekenen, capittelen, ritteren ende knapen, burgermeysteren, scepenen ende raidt der stadt van Vtrecht, onsen bisonderen lieuen heren ende guede vrunden.

Deel, B. 337.

CCCCLXXI.

De 3 staten van Utrecht aan den hertog van Gelder, over de bijlegging zijner geschillen met den bisschop van Utrecht.

Hoichgeboren, vermogende furst, gened. lieff heer. Soe ons bijgecomen is, dat uwe g. eens handels haluen geschiet bij die van Campen aen etzliken knechten, mijtten volck van wapenen gewaltliken inder Twenthe gecomen zijn, roiff ende brant gesticht etc., daer om oick onse genedige heer van Vtrecht ende wij mede van die van Ouerijsell ernsteliken geeyscht ende versocht werden om hem liden hier jne tegens sulx ouervallen bijstant ende behulp te doen, om sinte Mertens palen ende landen te besudden ende te bescermen, als wij plichtich zijn te doen. Soe dan, g. l. heer, wij in gueteliker handel noch staen te tracteren tusschen ons gen. heren van Vtrecht ende uwer g. anderen gebreken haluen, daer jne wij veel arbeyts ende cost gedaen hebben ende noch vort niet sparen en willen; ende uwer g. erfscamerling corts liden onder anders ons te kennen

gegeuen heeft, dat uwe g. noch gerne gedogen ende benuegen hebben wolden, ende mede be-
geerden sulx handel van ons ende nyemant lieuer te voltrecken, ende woe wel die van Campen
enich handel gedaen hadden alss voers. is, dat uwe g. dochte te straffen, woude uwe g. nochtant
niet schedigen off gehengen geschediget te werden op onss gen. heren van Vtrecht off den zinen
in dese Neder Sticht ende sulx beueel gedaen hadde den zijnen, beheltliken wten Neder Sticht
wederom geen ouergreep off beschedinge en geschiede op uwer g. lande van Gelre; ende want
wij onlanx liden uwe g. reden als doctor Lange ende den voirs. erffcamerling hier bij ons wesen(de)
voirhielden ende baden, zij aen uwer g. veruolgen wolden, dat uwe gen. die gebreken voirs.
tusschen uwer g. ende die van Ouerijssell nu verresen mede mijt den anderen geschelen, wesende
tusschen ons gen. heren van Vtrecht ende uwer g., sementlik voir ons te behoer wouden laten
comen, daerop zij ons toe sachten, zij dat aen uwer g. in allen gueden verbotschappen wouden,
ende ons uwer g. goede meninge schrifteliken wederom aduerteren, daer van wij noch nyet ver-
nomen hebben. Ende soe daer een tractaet is tusschen den ganschen Gestichte van Vtrecht ende
uwer g. voirvaden ende heren ende den lande van Gelre, die vermach dat men schaden, die bo-
ven des tractaets vermogen geschieden, te behoer en verrichtinge behort laten te comen, als die
tractaet dat vorder begript, ende wij halden uwen g. genoich kundich is; ende wij ons noch
geern als middelers hier jnne vuegen wouden, begeren wij oitmoedelik mit gansen vlite, dat uwe
f. g. ons noch te gefallen die vors. geschelen verresen wesende tusschen die van Ouerijssell, mijt
samt den anderen twisten tusschen ons gen. heren van Vtrecht ende uwer f. g., aen ons mede
te behoer willen keren, ende van rooff ende brant ophouden ende tvolck wten velde te rugge
doen vertrecken, ende ons stonde ende stede beteykenen, daer wij onse gedeputierde vrunde alsdan van
stonden aen vuegen willen, om mijt uwen g. dese dingen te verspreken in allen goeden, om die
vort te moegen verliken, om voerder verloop te schuwen ende goede gonste, vruntscap ende na-
buerescap ende verkieringe der ondersaten beyder landen tonderhouden. Ende hier van begeren
wij uwer f. g. toeverlatige, onvertogen, guetlike bescreuen antwoord, daer na wij ons alss dan in
allen goeden vuegen willen tot rust ende vrede. God Almechtich etc. Onder isignet des doemde-
ken etc., opten XV^m dach in Februario, anno X^o.

Uwer f. g. goetwillige,
domdeken, dekenen etc., tres status.
Deel, B. 338.

Concept.

CCCCCLXXII.

Karel, hertog van Gelder, aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.

Kairle, hertoich van Gelre etc., jnd greue van Zutphen.

Weerdige, edele, hoigeleerde, eirbaere, vrome, eirssame ind wijze lieue neuen, aindechtigen
ind guede vrunde. As uwe lieffden ind eirbairheiden ons hebben doin schrijuen v ainkomen is,
wij dess handelshaluen geschiet bij die van Campen mit etzlicken volck van wapenen inden
Twente gekomen sijn, roiff ind brant gesticht, deshaluen die busscop van Vtrecht oick gj vanden
Auerijsselschen omb hulp ind bijstant versocht sijdt, sente Martijns palen to beschermen, als gj
plichtich weert tdoin, mit vorderen jnhalde ind uwer begeerten, gj noch gerne as middelers
soe wail jn die saick van Auerijssell as des busscopz geneicht weert to handelen, wanneer wij v
deshaluen tijt ind stede beteykenen doin, hebben wij jnt lange hoeren lezen, ind ther gueder
maten verstain. Gheuen uwen lieffden ind eirbairheiden dairap jn allen guede to kennen, dat

wij gelooven gj plichtich sijdt, den busscop vurs. jn sijnen billicken saicken bijstendich to sijn, dan wess redenen ind billicheit die busscop tegen ons gebruyckt heeft, hebdi jn voile dachfaerden schrijfflick ind muntlick genoichsam verstain. Mer den moetwilligen homoit bauen ennige vede off oirsaick die van Campen op die onse bewesen jnd deels onse joncheren, haiffluyde ind dienres oneerlicken ind schentlicken gericht hebben, woe wail wij oen, doe sij ze gevangen hadden, deden schrijuen opter vurg. stat Campen archste nyet vytgeweest hedden, ind nyet dan guede nabuerschap met oen vytstaens wisten, euenwail hebben sij ze soe vermetelick gericht, woe ons sulx to dulden steet, konnen uwe lieffden mercken. Oick hedden die van Campen wail konnen bedencken, weer onse meyninge geweest op sij to archwilligen, solde wail jn onse machten geweest sijn, want oen die hoip vanden knechten drye weken lanck na genoich gelegen heeft; ende twiuelen oick nyet uwe lieffden ind eirbairheiden van onsen erffkemerlinck vur ind onse cancellier na wail verstain hebben, woe die handell geschiet sij, oick v van onser wegen aduertierende, wij ander nyet en wisten, mitten Neder Sticht dan alle guede nabuerschap tonderhalden, ind mit den busscop. Sijn wij noch vanden seluer meyningen, jndien sich der busscop mit sijnen lijue ind die sijne nyet en kroeden ennich bijstant den van Campen ind der anderen twee Auerijsselsche steden tdoin jnd billich uwe lieffden ind der busscop sulcke oneerlicke ind schentlicke vurnemen solden helpen straffen, jnd nyet en haipen der busscop off uwe lieffden ennich weten off consent dair to gedaen off gegeuen hebben; mer dess ghenen onse erffkemerlinck ind na onse cancellier v aingebracht hebben, beruerende die twiste tusschen den busscop jnd ons wesende, sijn wij omb uwess versueckx ind begeerten wille, na as voir geneight to verhoer tlaten komen, wanneer ons dach ind tijt op gelegen plaitze verwitticht wurdt, als dan willen wij ons na redenen ind billicheit dairjn halden ind bewijsen, as sich dat na gelegentheit behoeren sall. Onse lieue Heer Got moet uwe lieffden ind eirbairheiden vrolick ende gesont bewaren. Gegeuen jn onse stat Oldenzeell, op guesdach naden sonnendach Inuocauit, nostro sub secreto, anno X^o.

Get. CHARLES.

lager D. STOIR.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, hoigeleerden, erbaeren, vromen, ersamen ende wijsen, onsen lieuen, aindechtigen neuen ende gueden frunden, doemdeken, dekenen, capittulen, ritterschappen, dryen staeten dess Neder Stiftz ende stat Vtrecht.

Deel, B. 339.

CCCCLXXIII.

Evert van Ensse aan Jacob van Apeltern, domdeken, ter dier zake.

Weerdige, vorsinnige, besonder lieue heer, jc gebede mij tot v, w. Ende mijn g. h. sendet v w. den geleys breff mitten dreen breuen anden steden na uwes w. begeren. Ende als v w. begheren te wetene mijns g. h. meninge, off men een bestant verweruen moechte etc., hebie oeck sulx sijn genaden vorgehouden, dan sijn g. hebben mij geantwoert gelijc sijn g. uwen deputijrde altijd geantwoert heff, dat sijn genaden sich hijr in buten sijn genaden lantscape van Ouerijssel, dar thans te last is, niet geuen moegen, als v w. volen moegen de redene ejschet. Ende kondick v w. yet te willen doen, dar war ic bereyt toe, kenne God, v w. bewaren wil salich ende gesont. Toe Wijc, opten XVIIJ^{en} in Februario, anno X.

V w. dijnre,
Euert van Ensse.

Opschrift: Weerdigen ende wijsen heren, heren Jacob van Appeltern, doemdeken tUtert, mijnen lieuen heren.

Deel, D. 355.

CCCCLXXIV.

Jacob van Apeltern en Steven van Zuylen van Nyevelt aan (?) ter dier zake.

Eerbare, frome, wijsze, voirsichtige, guede frunde. Wij sijn allwijll geschickt van wegen der dryen staeten dess Neyr Stichs van Vtricht ain onsen gen. heren, hertoch van Gelre etc., bij weten onss gen. lieuen heren van Vtricht, gelick uwer alre lieffden dat voirdere moegen sien wt briuen onss gen. lieuen heren van Vtricht, ind hebben etlick beueell mit onsen heren van Gelre to communicieren ind toe handelen jnden handell van dat sloet Oeyen, ind voirt beyden vorsten toe verlicken ind toe verenijgen als vanden handell vurs.; soe verstain wij wtter etlicker copien uwe lieffden gescreuen solden hebben vanden daet dess vrijdachs nae Purificationis Marie, anno etc. decimo, ain ons gen. heren van Vtricht, wair ju onder anderen wij beuijnden, dat uwe lieffden nyet gestalt en solden willen wesen den handell, die allwijll geboirt is ind noch dechlick gebuyrt, dat Got beteren moet, thot fruntliche verhoeren en soldt willen laeten komen, dan mit dergelicken weder ain uwen vijanden soldt willen keren, dat wij doch lieuer anders syen solden, ind wolden alsulx gheer nae alle onsen vermoigen ondervangen mit gantzer vlijt ind neersticheit, soe voill ons sulx moigelicken solde wesen. Js dairom onse vrientlick begeren ind gesijnnen ain uwer alre lieffden ons willen scrijuen, dess ghienen uwe lieffden van ons gedain willen hebben ju deser verloepen ind toekoemenden handell, om noch dat meeste quaet vorder toe vermyen ind toe verhueden. Die drie staeten dess Neder Stich hebben ain onsen heren van Gelre gescreuen, dan die baede is beroefft van sijnen briuen tusschen Zutphen ind Oldenzeell, wairbij die saicken sich wess nochtue vertoegen hebben; begeren oick datmen onss versorgèn wil mit genoichsam geley vur ons beyden mit onsen dienres tot XV peerden toe off daironder, nae begherten onsen g. h. van Vtrecht scriffen; ind wes wij uwer alre lieffden te willen ind ther eeren gedoin konnen, salmen ons altijt willich ind bereyt toe vijnden, dat kenne Got, die uwe lieffden gesont ind wailuacrende gesparen will. Gescreuen op sente Peterss dach ad Cathedram, anno etc. X^o.

Jacop van Apeltern, domdecken tot Wttricht,
Steuen van Zuylen van Nyevelt, lantkommenduyr
der balyen van Wttricht Duysschess ordenss.

Zonder Opschrift.

Deel, D. 356.

CCCCLXXV.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, hem geene hinderpalen in den weg te leggen, bij het ophieden van de tot zijnen Gelderschen krijgstogt benoodigde wagens.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marggreue van Baden.

Eerbare, lieue vrunde. V schrijuen ons ny onder anderen gedaen, beroerende wij geen gebot omme wagens offte ander behulp en souden doen etc., voegen wij v daer op te weten: Alsoe die hertoch van Gelre onse lande van Ouerijssell midt roiff ende brant ouervallende, onse steden ende vlecken becrachtende, die wij nyet behoeren te verlaten, omme die dan toe te trecken, js ons van noeden, wij in onser tochte een merckelicke getall van wagenen te hebben, die wij nergens dan in onsen lande alhier te becomen weten. Dus begeren wij dat ghij vns daer jnne geen jnedracht offte verhijnderinge doen. Voerder soe gj roeren die knechten hierommetrent liggende gewelden ende scaden souden toevoegen etc., ende hebben wij sulx noch nyet verhoert;

ende weert sij in ennigen dingen sich misbruyckten ende onbehoirlicke hielden, souden wij daer ouer behoirlicke straffinge laten geschien, dat wij v soe te kennen geuen. Got zij midt v. Gegeuen in onsen slote Duersteden, opten XXVIJ^{em} dach in Februario, anno etc. decimo.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eerbaeren onsen lieuen vrienden, prelaten, deckenen ende capittulen onsser vijff godshusen, ridderschap vnser Neder Stichts, borgermeesteren, scepenen ende raidt onsser stadt van Vtrecht, die drye staten.

Deel, B. 340.

CCCCLXXVI.

Evert van Ensse aan Jacob van Apeltorn, domdeken, over de Geldersche geschillen.

Weerdige, vorsinnige, lieue heer, je gebede mij dijnstlic tot v w. Ende ick hebbe mijnen g. h. de scriffte voirgehouden, de welcke ic v w. na hore begheerte wederomme bij desen boeden sende. Weerdige, lieue heer, ic sie niet, woe de handel tuschen mijnen g. h. ende den hertoch van Ghelre gehandelt sal moegen weerden, ten ware het ander des gelijx oeck geuonden worde, woe solde mijn g. h. sijnre g. arme lande aldus jamerlic mit roff ende brant buten horen schulden oueruallen worden moegen laten, twelck v w. selues willen bedencken etc. Onse Heer God wil v w. bewaren salich ende gesont. Toe Wijck, opten ijrsten inde Meerte, anno X.

V w. dijnre,
Euert van Ensse.

Opschrift: Weerdigen, voirsinnige heren Jacob van Appelterne, domdeken tUtrecht, mijnen lieuen heren.

Deel, D. 357.

CCCCLXXVII.

Bernard, markgraaf van Baden, aan de 3 staten van Utrecht. Klagte der pachters des bisschops te Driebergen, over de invordering van het huisgeld ter betaling van den hertog van Kleef.

Bernart, van Goits gnaden marckgreue tho Baden.

Vnse fruntlicke groite the vorens, werdige, hoichgelerten, edele, strengen ende vrommen, hoichwijse, ersame ende voirsichtigen lieue neuen ende guede frunde. Vns hebben vnser heren ende vettern van Vtrijchts pachteren tho Drijbergen wonende tkennen gegeuen, wie dat sij wth beuel van uwen lieffden ghemaent ende ghemoyt werden vanden wthgesatten huysgelden tot betalinge shertogen van Cleue. Want wij dan vnderriicht sijndt, dat vnse her ende vetter jn de belieffnisse des huysgelden sijnre lieffden pachters wtgesondert hefft, als dat sij die huysgelden nijcht mede betalen en sullen, verstaen oick dat sij altijt van allen wtsettingen vrij plegen ende behoeren the wesen; sus begeren wij inden name ende van wegen vnser heren ende vetteren, ghij alsoe veruegen willen, dat de voirs. pachters vngemoyt bliuen, ofte then mijnsten de sacke anstaen laten willen thent wederkompste vnser heren ende vetteren an dese zijde der IJssulen. Ende wie waill wij vns des genslicken versien tot uwen lieffden, begeren der nyet the mijn uwe guetlicke bescreuen antwoorde, wair tho sick de voirs. pachters verlaten sullen moegen. God Almechtich moet v lieffden lange vrolick ende gesont bewaren. Gescreuen tho Duersteden, den XIX^{em} dach in Martio, anno etc. decimo.

Opschrift: Den werdigen ende hoichgelerten, edelen, strengen ende vrommen, hoichwijsen, ersamen ende voirsichtigen, vnser lieuen neuen ende gueden vrunden, prelaten, deken ende capittelen der vijff goitshusen, ridderschap sNeder Stijchts, boirghmeesteren, schepenen ende rait der stadt Vtrijcht, bijnnen Vtr. vergaddert.

Deel, A. 517.

CCCCLXXVIII.

De 3 staten van Utrecht aan Roeland le Fevre, heer van Liesvelt, over de Geldersche geschillen.

Edelen, vromen ende werdigen heren, heren Roelant le Feure, ritter, heer tot Liesfelt ende Themesicken, onsen bijzonderen lieuen heren.

Edele, vrome, werdige, lieue heer, onsen vruntlijken gruet ende wes wij vermogen te voerens. Alsoe wij onse deputeerde vrunde mitten deputerden van Ouerijssell ende enige vanden raden onss. gen. heeren van Vtrecht onlanx leden der geschelen haluen, verresen tusschen den hertoich van Ghelre ende onsen gen. lieuen heren van Vtrecht, heercomende van desen huysse Oyen, bij onse alreghenedichste vrouwe, hertoghinne van Sauoyen, geschicht hadden, den onder anderen van hoer hoichmogentheyden ende genaden toegesacht wart, men gherne van wegen ons alreghenedichsten heeren ende princen van Castilien etc. woude die geschelen voirs. helpen vuegen ende vorderen tot gueder, guetlicker, eyntlicker wdtracht, woe well onse gen. heeren van Vtrecht well meer troistes dair jnne hadde behoert te wedervaren, dair bij voerder verloop der dingen well verhuet wair geweest; ende woe well wij jn handel deser geschelen naderhant als voer noch veel arbeyts ende costs gedaen hebben, om die dingen voirs. te moegen verlijken; ende dan die dingen alsoe verblijuende, corts leden, God betert, tot voerder verloop van roeff ende brant ende bloetstoringe, jn groten achterdeel ons gen. heren ende des Gestichts gecomen sijn, twelck alte samen oirsackelick ende oirsproncklick wt dat werck des huyses Oyen heercomende js, soe begeren wij guetelick ende dienstlick, dat uwe vrome edelheyden, ons te lieff, dese saken ter herten nemen ende mit allen vlijte ende ernste aen onse alreghenedichste vrouwe voirs. jn allen besten verboetscappen ende bearbeyden willen, soe dat onse deputerden vrunden als voirs. toegesacht was, nv noch om vorder lasten, bloetstoringen ende ouergrepen, roeff ende brant the verhueden, mijt sampt allen geschelen wten verloop voirs. Ouerijssell verresen, samentliken noch opgenomen *ende jn een bestant geset mach werden* (1), jn handen ende tot gehoer te comen, om tot vrede ende eendracht die forsten ende alle dese zaken ende landen verleken ende verdragen te moegen werden, dair uwe vrome edelheyden ongetwijfelt well veel goets jn doen sellen moegen. Souden hier om bij uwer edelheyden enige onse vrunde geschicht hebben gehadt, hadde wij die selue uwen edelheyden tot ene sekere plaitze weten te becomen, ende noch gherne doen sellen, ist van node ende uwe edelheyden yemant vanden staten jn desen handell behoefden; en willen oick dair jnne noch genen cost noch arbeyt sparen sulx te bearbeyden, als wij oick duslange altijt gedain hebben, willen wij oick uwer edelheiden goed, troestlicke antwoert hierop jn allen goeden verhoepen ende wachten; want wij ons alles goedes vertrouwen aen uwen edelheyden ende sulx arbeyts ernsts ende vlite weder verschulden ende verdienen tot allen tijden tegens uwen vromen edelheyden, die God Almachtich bewaren will welfarende, zalich ende gesont. Gescreuen tUtrecht, onder tsignet des vice doemdekens, dat wij tsamentlicken hier jn gebruiken, opten XXIIII^{en} dach in Meerte, anno X^o.

Concept.

Prelaten, dekenen ende capittelen der vijff goidshuysen, ritterschap ende stadt van Vtrecht, drie staten sNeder Stichts.

Opschrift: Den erbaeren ende wijsen Euert Zoudenbalch, scepenborgermeister der stadt van Vtrecht, onsen besonderen lieuen neuen.

(1) Deze woorden waren aan den kant en met eene andere hand geschreven.

Op den omslag was het navolgende geschreven:

Eerbare, wijse, lieue neue. Uwen brieff an ons gesonden, hebben wij ontfangen ende redelicken ter goeder maten waill doirsien ende verstaen, ende hebben een weinich dair jnne gecorrigiert op correctie van v, ende wair waill van noode dat ghij v seluen hier bij ons gevueght hadt, omme breder hier van mit v te spreken, indient moegelicken ware, dan wij v hier van alzoec souden connen gescriuen, mit v brengende dese copie of die auijse vanden staten. Ende hier zijt God mede beuolen. Gescreuen tot Montfoirt, op Palm sondach, anno etc. decimo.

Deel, B. 341.

CCCCLXXIX.

*Johan, hertog van Kleef, aan de 5 kapittelen van Utrecht, over zijne schuldvorde-
ring ten laste van de steden Utrecht en Amersfoort.*

Johan, hertough van Cleue, greue vanden Marcke ind van Katzennellenboghen etc.

Werdige ind eirbere guede frunde. Vwe schrift nu op onse voirschrift weder an ons gelanght, betreffende alsulchen rest der pennongen, soe die van Vtricht ind Aemersfoirt nae dem verdrach ind gescheide, tusschen ons ind oen bededinght, ons noch to doin sijn, onder anderen meldende, woe gij oen sulche onse schrift in den besten voirgegeuen, oick dair op capittel generaell gehalden, mijt wijder antreck ind begerten derseluer uwer schrift etc., hebn wij ons lesen, soe hebn ons die van Vtricht oick nu deesshaluen geschreuen gebrechen der mijstaelinghe, begerende die dijngen dair mede noch bis tot Pijnxten berusten to laten willen, hebn wij oen dairop nu onse meynonge weder doin schrijuen, als gij van oen waill verstaende werden. Js dairomb onse meynonge ind begeren, dat uwe werdicheiden ende eirberheiden dair an die hant halden jnd sij also onderrichten willen, dat wij alsulchen rest mijt desshaluen geleden schaeden, soe wij onsen schulderen verricht hebn ind noch vorder doin moiten, op tijt vurs. verkrigen, ind ons ader onsen schulderen betaelt werden moige, woe sich billich geboeren sall, op dat ons nyet van noden durue sijn, durch redeliche, billiche oirsaecke dairomb to doin, des wij doch lieuer verhueft segen. Gegeuen tot Cleue, op manendach nae den heiligen Palm dach, anno etc. decimo.

Opschrift: Den werdigen ind eirberen onsen gueden frunden, prelaten ind capittelen der vijf gaitzhuysere bijnnen Vtricht.

Deel, A. 518.

CCCCLXXX.

*Johan, hertog van Kleef, aan burgem., schep. en raad der stad Utrecht, ter dier
zake.*

Johan, hertough van Cleue, greue vanden Marcke ind van Katzennellenbogen etc.

Eirsame, guede frunden. So wij v altera Purificationis Marie neistleden hebben doin schriuen veruolgen, berurende alsulche rest, als wij an v ind die van Amersfort na dem verdrach ind gescheide, tusschen vns ind v bededinght, noch achterstendich sijn, begerende vns, off vnsen schulderen wij dairan gewesen hebben, sonder langer vphalden jnd vertreck to betaelen, wie sich billich geboirt, hebben wij vwe antwoordt ind wederschriefft, vermeldende wie sulx niet moitwillich noch vit enichgerhande ferpelie, meir alleyn bij sekere noetsaeken ind gebrecken in vwer schrift angetoegen middeler tijt gefallen sijn, verbleuen were, begerende vns noch to verlijden willen bis to Pijnxten neistkomende, mit wideren inhalt ind begerte derseluer vwer schrift etc. ontfangen ind verstaen. So en hedden wij ons alsulche vitstellinge ind vertreck nae aller billic-

heit tot v niet versien, so wij alsulchen rest der scholt an etlichen vnsen schuldeners bewesen hebben ind dair durch tot schaeden komen, als wij oick noch degelix doen, sulchen schaedegelt wij den seluen verrichten moiten. Dairomb vns alsulche vitstellinge bis tot Pijnxten niet waell lijdelych en is, als gij mit reden aff to nemen hebben; niet to mijn so vern gij ons off vnsen schulderen, luyt vwer schrifft, dat rest vurg. mit deshaluen geleden schaeden vp die vurg. tijt gewijsselick vitrichten ind betaelen, willen wij ons noch mit v so langh guetlich verlijden; euer wurde ons sulx dan niet gehalden, konnen gij mercken vns asdan durch redeliche, billiche oirsaeke des dair bij niet to laten stonde; dat wij v niet hebben willen verhalten. Gegeuen to Cleue, vp dinxstach na Palm dach, anno etc. decimo.

Opschrift: An die eirsame vnse guede vrunde, burgermeistere, schepenen ind rait der stad Vtrecht.

Deel, A. 521.

CCCCLXXXI.

Roeland le Fevre, heer van Liesvelt, aan de 3 staten van Utrecht, over de Geldersche geschillen.

Eerwerdighe, edellen, vrommen heeren, jck ghebiede mij dienstelick tuwaerts. Hebbende uwe briuen ontfanghe, roerende der vedde wesende tuysschen mijnen g. h. van Vtrecht, de stede van Ouerijsselle ter eender, ende den hertoghe van Ghelre ter ander, toe comende vmme dat huys van Hoyen, ende dat jc daer jnne het beste doen wilde aen mijnen ghenadighe vrouwe, dat die zaeken mochten commen tot een verdrach van wantbestants (sic). Eerwerdighe, edellen, vrommen heeren, ghij wet den aerbeyt ende narsticheit, die jc ghedaen hebben vmme alle ghescijl af te legghen tot alle zijde, ende de weder stoot die daer theghens gedaen wert van zommege, die lieure tuwist zaghen dan eendrachtkeyt; nietemin jc hoppe bij mijnen g. vrouwe, de welcke gheneghen js tot alle paise, de zaeke voert te brenghen tot eender goeder eynde, ende mij emploijeren jn uwer begheerte, dat ghijs ghewaer werden zult; biddende ende verzoucke aen uwe liefde met alre diligentie uwe ghedeputeerde tot tuwee oft drye omme desen zaeke te zenden bij mijnen g. vrouwe, daer zij mij vinden zullen; want dyc mij grootelijcke wel dienen zullen jn desen materien. Eerwerdighe, edellen, vrommen heeren, belieft v yet anders jn mijn vermoghen, ghij zult mij ghereet vinde, dat kent God, die v spare wille jn zalicheit. Tot Themiske, desen XXVIIJ^{en} jn Meerte, anno neghen voor Pasche.

Get. DE ALUWE GOEDE WILLIGHE,
R. LE FEURE, HEER VAN THEMESKE.... (?)

Opschrift: Eerwerdighe, edellen, vrommen heeren, den prelaten, deckennen ende capittlen der vijf godshuysen, ritterscap, stad van Vtrecht, ende drie staten sNeder Stichts.

Deel, B. 342.

CCCCLXXXII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. Op die ongebuerylike toetaste ende ouergrepe van naeme, roiff, brandt ende ouervallinge onser steden ende sloten, ende venckenisse vnsen vnderzaten bij den hertoch van Gelre ende den sijnen aen dese zijde der IJssulen geschiet ende voirgenomen, hebben

wij ende oick onse ritterschap ende steden aen dese sijde der IJssulen tot voelen tijden muntelicke ende oick schrijfftelicke aen v als medegeleden vnser Gestichts, omme sulx te helpen wederstaene; omme troest, hulp ende bijstandt doen versoecken ende begeren, ende oick alrelaiste als uwe gedeputieerde vriende, alse nementlicke heren Johan Krijsch, proest etc., en heren Frederick die Conijnck, canonick onser kercken ten Dom tUtrecht etc., alhier bij vns, onsen ridderscap ende steden waren, gelijk wij oick houden zie v oick voergehouden hebben, daer van wij thent noch van v gene antwoert erlangen hebben kunnen, dat ons nae aller bewantenisse, gij tsancte Merten ende onsen Gestichte toegedaen sijn, soe te behoeren nyet en dunckt; ende doen daeromme tegenwoerdich aen v schrijuen, guetelicke begerende, nyet the mijn ernstelicke versueckende, gij noch dese saicke ten herten nemen, die rijpelicken ouerleggen, ende vns noch, als vndersaten ende medegeleden onser Gestichts, nae onsen voerschriftten onsen armen vnderzaten, die dus jammerlicken verdoruen sijn, midt ons willen helpen beschermen ende voerstaen. Ende wes wij ende onse lantschappen des soe tot v entelicke versien sullen moegen, begeren wij daer van tegenwoerdich bij desen onsen boden ene onuertochelijcke toeuertlatige beschreuen antwoert, sonder voideren capittele daer op te holden, aengesien in deser saicken lange genoegh ende voele capitteleu gehouden sijn. Onse Here Got zij altijt midt v. Gegeuen in onser stadt Deunter, opten VIJ^{en} dach in Aprille, anno XV° decimo.

Get. STROLIAES.

Opschrift: Den erbaren onsen lieuen vrienden, deckenen ende capittulen onser vijff gotshuseren, ridderschap vnser lantz, borgermeesteren, scepenen ende raeden vnser stadt ende steden vnser lants van Vtrecht, aen die zijde der IJssulen.

Deel, D. 358.

CCCCCLXXXIII.

De gedeputeerden der staten van Overijssel aan de 3 staten van Utrecht, ter dier sake.

Weerdige, edele ende walgeboeren, erbere ende ersame wijze heren, bijsonders lieue vrende. Op die ongeboerlicke totasten, ouergrepen, namen, doetslagen, roef, brant ende ouervall van steden, vleecken, sloeten ende landen, ende vengnissen der armen ondersaten bij den hoechgeboeren fursten hertogen van Gelre gescheet etc., hebben wij tot meer tijden an vwe liefden, als principael medegeleden des Gestichtz, ende noch alrelatest dorch vwer liefden gedeputeerde vrende, den weerdigen, erberen heren Johan Krijsch, proeszt etc., ende Frederick die Coninck, canonick ten Doem aldaer, om troest, behulp ende bijstant to wederstande van den doen versoecken ende begeren, als wij holden van den seluen wal voegebracht tsijn vwen liefden. Ende want wij des thent noch gheen antwort erlangt hebben, dat ons na plicht ende bewantnisse, daer ghij sanct Marten ende den Gestichte jn togedaen sijn, so nyet en dunckt to behoeren, doen wij daer omme tegenwoerdich noch an vwe liefden scriuen, mit andacht begerende, nyet to mijn ernstelick versoeckende, dat vwe liefden die sake noch nemen ten herten, die rijplick ouerleggen ende als medegeleden des Gestichtz na onsen voerschriften die armen ondersaten, die sus yamerlicken ouervallen ende verdoruen sint, helpen voerstaen ende beschermen, so dat na allen reden ende billicheit ommers nyet anders en behoert; ende anmercken noch, wes dat wij ende dese lantschappe alhier jn lasten ende noeden der lantschappen aldaer hijr beuoerens gerne hebben gedaen ende, als vwe liefden willen, tanderen tijden meer to geschiene. Ende wes wij des so tot vwen liefden entlick sullen mogen verseen, begeren wij daer van tegenwoerdich bij desen boden

een onuertaechlicke toverlatige antwort, sonder vorder capittel daer op tholden, want jn desen saken lanck genoegh ende voel capittule geholden sint. Got Almechtich wil vwe liefden gesont bewaren. Gescreuen den VIIJ^{en} Aprili, anno X^{mo}, onder tsecret segel der stadt Deunter, des wij sament gebruecken.

Gedeputeerde vander ghemeen ritterschap ende steden des landen van Ouerijsel, bijnnen Deunter vergadert, burgemeistere, scepenen ende raedt daer seluest.

Opschrift: Den weerdigen, edelen ende walgeboeren, erberen, ersamen ende wijsen heren, prelaten, dekenen ende capittulen der vijf goetzhusen, staten, burgemeesteren, scepenen ende raden der stadt ende steden Neder Gestichtz van Vtrecht, samentlick ende bijsonders, onsen lieuen vrenden.

Deel, A. 523.

CCCCLXXXIV.

Raden van den hertog van Gelder aan de gedeputeerden der staten van Utrecht, houdende klachten over geweldadigheden van Stichtsche onderzaten jegens de Gelderschen.

Weerdige, edell, eirbare jnd vrome, wijse jnd vursijchtige, bijsonder lijue heren jnd vrunde. Wij en twijuelen niet uwe werdijcheit ind lyeffden hebben waell verstaen, woe onse gne. heer hertoych van Gelre beueell gedaen heeft doir sijne gnaiden steden, lantscappen jnd gebiede, dat nijmandt bij lijff jnd guet schedigen sall op die ondersaeten dess Neder Gestichtz; verstaen wij dat men van gelijcken geuelen jnd meynnongen sij van der zijden, twellick wij van wegen onss heren jnd fursten onverbreickelick gehaelden hebben jnd vurder dencken tonderhaelden. Sus heeft sijch begheuen, dat Gijsken van Riet jnd Arnt Pijll tAmersfoirt jnd to Emeness woenachtijch jnd geseetten, hebbende hoer aelders aldaer, mit meer anderen sijch daer ommetrijnt verhalende bijss sij hoiren aenslachsien, deels vanden ondersaeten onss gen. heren van Ede iud sBernefeld, die hoer marckten tAmersfoirt versueken wolden, gefangen jnd bij schonen hogen dage hart vurbij der poirtten jnd sijngelgrauē der stat gebraycht, daer dartijch off vijrtijch burger jnder poirtten stonden dit aensiende, jnd den seluen wegwijsonge deden hent thuys ther Eme jn eens weertz huys, genandt Ot van Wolleffswijncell, daer sij mit den gefangen benacht jnd vertuyfft sijn, die se ther pijnen gestaldt jnd sdeels geranssoent hebben jnd sdeels mit sijch ther Eme to schijp genamen hent to Camppen. Dess gelix vanden dinxdach opten gonsdach snachtz nw leistleden sijnnen drye knecht geweest to Redijnckhem, daer enen van dess cloesters bouwelyuden gefangen jnd gebraycht to Remmerden bij Rijnen, daer een tijtlanck vertuyfft; van daer sijnnen sij mit den gefangen gestueicken nae Amersfoirt jnd nae der Eme. Js oick koirtzleden geboirt, dat enighe knecht komen sijn bij Engelen jn Brabant, jnd hebben sdeels laeken genamen, burgeren van Nijmeghen toebehoirende, jnd gebraycht to Wijck. Desse jnd der gelijcken auergrepen sijn geboirt jnd geschien degelix, daer wij verfollijck omme gedaen hebben, dan en vernemen van gheenre restitucye jnd afstellinge. Duss begheeren jnd versueken wij, in name jnd van wegen onss gen. heren hertoigen van Gelre, dat uwe lyeffden jnd weerdijcheyt desse dijngen bewegen willen, dat alsoe daer op versien wairdde dat sullix restitueert jnd afgestaldt wairdde, want anders to besoirgen stonde, daer vurder onwill jnd verloop aff komen solde, twellick wij jnder waerheyte verhuuydt hebben jnd verhuuden, jnd alle onse diligentye jnd nerstijcheyt daer toe kijren jnd gebruycken sullen; dan soldt alsoe gehenght jnd gestaedt wairdden, konnen uwe liefden jnd werdijcheyt bedencken, onse gne. heer jn gelijcken den ruytteren jnd knechten vyt der graeffschap jnd to Oldenzeell liiggende, wederomme gestaeden soldt willen, dat sij oick vyt den Neder Stijcht sdeels haelden, dat dan tot vurder onwijll dragen

solde, twellick men lijuer vermijdt jnd ongherne saege, jnd solder lijuer fruntschap jnd naberscap haelden mit uwe Iyeffden jnd werdijcheyt, die onss Heer God Almechtijch bewaer. Jnd hijr van een guetlick wederbeschreuen antwoirdt, daer sijch die vrunde der gefangen op vertroisten moegen etc. Geschreuen opten XIJ^{sten} jn Aprijll, anno XVe jnd thien.

Rede jnd vrunde onss gen. heren, hertogen van Gelre, desser tijt bijnnen Wagenijngen beueell hebbende.

Opschrift: Dem werdigen, edelen, eirbaren, vromen, wijsen jnd vursijchtigen prelaeten, heren, rijtterscappen jnd gedeputijrden vanden drye staeten jnd stat Vtrecht, onsen bijsonderen lyeuen heren jnd vrunden, sementlijck jnd bijsonder.

Deel, A. 524.

CCCCLXXXV.

Instructie voerden gedeputeerden, die reysen zellen op die dachfaert te Campen, die begheert is vanden staten sNeder Stichts, op communicatie te hebben montlijck mit vrunden ende reden ons gened. heren van Vtrecht, op sulke behulp ende bijstant etc., als zijne gened. hegeert hebben vanden seluen staten.

Alsoe zeker onlede, twist ende gesceel verresen is, God betert, tusschen onsen gened. heer van Vtrecht ter eenre ende den hertoge van Gelre ter ander zijden, beruerende thuyt van Oeyen ende die Kuyne etc., wairomme die staten des Neder Stichts dick ende menichwerff bearbeyt ende genen cost gespaert en hebben, tseluer te moegen verliken; soe vermits scickingen jnt hoeghe hoeff, dair onse genad. heer die zijne ende die staten van Ouerijzell die hoere oick mede hadden, die wes hem dair wedervoer noch wel voerstaen mach, ende oick anderssins meer communicatien dair op ten beyden zijden gehadt, wair doer men verhoepde die saken ten goeden eynde, alst oick jn deels bleeck, te hebben mogen brengen; twelck, God betert, voerder jnden lande van Ouerijzell verlopen js, ende noch gesien is voerder te moegen verlopen, dat ons hertelijcke leet js, ende emmers gherne verhuet sagen.

Jtem om voerder verloop te moegen scutten ende opt woert onse gened. heer *altijt heeft mogen liden, die staten dat beste deden etc.* (1), soe hebben die staten sNeder Sticht voirs., als liefhebbers van sunte Merten ende als goede middellaers cost noch arbeyt sparende, noch gesciet gehadt bij mijn heer van Liesvelt, om dese saken voert te vervolgen, om onse genad. vrouwe van Sauoeijen, wair van die deputaten sulck repoert als die gescicte, die deken van sunt Jan, Gijsbert die Craen, ende Lourens van Beesdt gebracht hebben, ons gened. heeren raeden oft gedeputeerden vrunden te kennen geuen sellen.

Jtem zellen die gedeputeerde vander staten wegen onsen genad. heer van Vtrecht hoechliken bedancken, dat zijne gnaden wt deser zijde nyet en heeft willen gehengen gescadicht te werden, om zijne gnaden arme ondersaten sNeder Stichts wt roeff, brant ende ganse verderfnisse te bliuen, ende voert oitmoedelicken begherende, zijne gnaden dat noch soe voert willen doen verhueden ende onderhouden etc.

Jtem soe dan mijn gened. heer en zijne gnaden staten van Ouerijzell van ons hulp ende bijstant begheeren etc., soe hebben die staten sNeder Stichts genoech ouerwegen ende ouerleyt, dat bij hoir hulp, diemen begeert, mijn gned. heer ende die ganse landen nyet gevordert, mer tNeder

(1) Dit was in plaats gesteld van het navolgende, hetwelk doorgehaald was, enige vanden staten sNeder Stichts jnt reysen na Ouerijzell toesyden, also dat zijne genad. wel liden mochten dat die staten alhier noch beste deden etc.

Sticht sonderlinge ganselike bij verdoruen soudē worden, bij veel redenen. Jnden yersten, want de Bourgoen. alle vleecken omtrent den Neder Sticht behaluen Wageningen alleen jn hebben, soe datmen den Gelresschen nyet en soude konnen crencken van deser zijden. Jtem ten anderen, soe soude die hertoge voirs. op sulken roeff, scaede ende dingtael, als hij wt dat Neder Sticht jn corten tijden wel crijgen soude, wel veel meer ruterē ende knechten houden ende versolden moegen, oick tot achterdeel van onsen gened. heer en zijne gnaden Ouer Sticht, bouen allen anderen gansen verderfnissen sijne gnaden ondersaten ende landen alhier, twelck emmers best verhuet waer, als onse genad. heer en zijne gnaden staten aldair emmers wel mercken moegen.

Dan soe die staten sNeder Stichts noch na als voer gherne goede middelaers wesen soudē, begheeren zij noch oitmoedelijken, om voerder scaede ende bloetstortingē, last ende verdriet te scuwen ende te verhueden, dat mijn gnad. heer ende zijne gnaden staten aldair dese saken noch willen laten comen tot gehoer, ende omme geboirlickē tusschen beyden partijē te laten handelen, jndien men oick den staten sNeder Stichts gheen geloeue en soude willen gheuen, dat dan onse gnad. heer daer toe beliefdē te keysen enige ander vorsten, heeren ofte steden des geloeft wese; willen de staten alhier aen den seluen bearbeyden, omme dien te verwilligen tselue aen te nemen ende ten goeden eynde te brengen.

Jtem die saken alsoe tot gehoer ende sceydingē komende, ende die dan tot eeren van onsen gened. heer van Vtrecht ende sonder affbreken van sunte Mertijns goeden geboirlickē nyet gehandelt en soudē willen werden, wij alsdan een goet beraet daerop nemen, onsen gned. heer en zijne gnaden staten aldair sulken geboirlickē antwoerde dair op te gheuen, dair zijn gnaden onser dan moeglickē jnne te vreden sellen hoeren te wesen.

Jtem te gedencken omme te vermanen, dat die van Campen alhier tot Bunsboten genomen hebben vijf visch scepe, om des willen zij seggen willen, die van Vtrecht ende voert die Gelressche dair doir gespijst soudē werden etc., twelck den staten alhier zeer vervreemt; begheerende sulcx afgedaen, wedergekeert ende verhuet te werden etc.

Deel, D. 352, 353.

CCCCCLXXXVI.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier sake.

Van Gots gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marggreue van Baden.*

Eerbare, lieue vriende. Uwe schrijuen ons nu gedaen op die gebreken, wesende tusschen den hertoch van Gelre ende ons midt onser landschappen aen dese zijde der IJssulen, als op dat mennichfoldich veruolgen tot voelen tijden tot wederstant van dien, bij ons, onser ridderschap ende steden aen dese zijde der IJssulen, muntelicke ende oick schriftelicke aen v gedaen, ende mede op die vermaninge door den decken van saint Seuerijn tot Coelen etc., ende heren Frederick die Konijnck, canonicke vnser kercken then Dom tUtrecht, laiste alsoe gedeputeerde van v alhier bij vns wesende, alsoe omme te sluyten ende ons antwoert te geuen van sulcke behulp ende bijstant, gij in desen handell bij ons doen ende opsetten solden willen, dwelcke alsoe bij v gehoert, hebben gij dese dingen mennichfoldichlickē ouerwegen, ende soudē noch geerne wege ende maniere vijnden, daer mede gij ende andere onse vndersaten vuyt voirder roiff, brant ende verderffnisse blijuen mochten, ende hebben daeromme aenden heren van Lyessuelt etc. doen schrijuen, lude uwer jnnegelachter schrijften, die op een bestandt loepen, ende hadde v weder daer op ter ant-

woert gedaen, oick na lude der copien van zijnen schrijfften hier jnne gelacht, daer op ghij die uwe te houe geschickt hebben etc., woe dat uwe schrijfften breder vermoegen, hebben wij gelesen, waill verstaen. Ende verfrempt ons sulcke uwes veruolgens, want wij ende onse lande des nye aen v gesonnen hebben, ende ons ende onse lande nyet lijdelick will wesen in enigen bestande the geuen, soe lange die hertoch voers. enige onser vleckken jnne heeft, ende onsen armen vndersaten van hoeren geledenen scaden hem soe ongeboirlicken toegeuoecht, restitutie gedaen sall werden. Ende want wij dan ende onse landtschappen voers. mennichfoldichlicken omme hulp ende bijstandt aen v doen versuecken hebben, ende des noch sonder toeueralige antwoert sijn, doen wij daeromme noch tegenwoerdich aen v schrijuen, guetelicke begerende, nyet te mijn midt gansen ernst versoekende, gij noch dese saicken ten herten nemen ende ouerleggen die moetwillicheyd bij den voers. hertoch voirgenomen, ende oick tgene v in uwen noeden tegens die Cleeffsche van ons ende onser landtschappen aen dese zijde der IJssulen tot voerstant van v geschiet js, die des ommers nyet to schaffen hadden, ghij noch als vndersaten ende medegeleden onses Gestichts nae onsen voerschrjfften tegens den voers. hertoch vns ende onser landtschappen voers. hulp ende bijstandt doen willen. Ende wes wij ons ende onse landtschappen voers. des soe tot v versien ende verlaten sullen ende gij bij ons doen ofte laten willen, begeren wij daer van bij bringer van desen uwe entelicke toeueralige beschreuen antwoert, sonder voerder capittelle daer op te holden, ofte andere ommewege te suecken, omme vns daer nae te moegen weten the richten. Onse Here Got zij midt v. Gegeuen ja onse stadt Deunter, opten XIII^{en} dach in Aprill, anno XV. decimo.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eerbaeren onsen lieuen vrienden, prelaten, deckenen ende capittulen onser vijf gotshuseren, ridderschap onses lants, borgermeesteren, scepen ende raidt vnsrer stadt van Vtrecht, die drye staten.

Deel, D. 359.

CCCCXXXVII.

Gedeputeerden der staten van Overijssel aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.

Weerdige, edele, walgebaeren, eirbere ende eirsame, wijze heren, bijzondere guede vrunde. Soe als vwe liefden an den hoechweerdigen, hoechgebaeren fursten, onsen gnedigen, lieuen heren van Vtrecht, vanden gebreken, wesende tuschen sijnen gnaden ende sijne gnaden lantscappe alhijr ende den hoechgeboeren fursten hertogen van Gelre, hebt scrijuen doen, onder anderen, dat vwe liefden gerne weghe ende manieren vinden solden, waer bij dat vorder roeff, brant ende verderffnisse bleue verhoet, ende hebben dair omme anden heren van Lijsfelt scrijuen doen, die vwen liefden weder geantwort heft, na lude twyer copien jnden breue mede besloten, ende dat vwe liefden daer op to houe hebben gesant, hebben wij van onsen gnedigen lieuen heren vorder verstaen. Ende vervrempt ons nyet weynich sulx veruolchs van vwen liefden, anmerckende dat onse gnedige lieue heer noch wij des an vwe liefden nyet gesonnen hebben noch begheert. Ende want dan ja ghenen wegghen draechlick noch lijdelick wil sijn, ennich bestant an te nemen, soe lange als die hertogen ennige vleckken jnne heft van desen landen, ende oeck soe lange als die schade desen lande ende den schemelen lueden ende ondersaten toegeuoecht, die soe yamerlicken onverwaernt ende onuerschult ouervallen, doetgeslagen, beroeft ende verbrant sijnt, nyet gerestitueert en is; begeren wij noch mit ernst andachtlick, dat vwe liefden als mede geleden des Gestichts

ende als ondersaten eens fursten ende heren ende liefhebbers sanct Martens, den onverwaerden, yamerlicken ouerval ende moetwillen wal betrachten, ende ons noch na onsen voerschriften behulp doen ende bijstant tot desen saken, om alsulx gestraft te weerden na behoeren, als vwe liefden schuldich sijnt, ende wij tot anderen tijden gerne gedaen hebben, ende vorder noch gerne solden doen. Ende wes wij ons ende dese lantschappen des soe tot v versien ende verlaten sullen, ende ghij bij ons doen ofte laten willen, begeren wij daer van bij bringer van desen vwe entlicke toeuclatige beschreuen antwoord, sonder vorder capittelle daer op te holden ofte andere ommeweghe te soecken, omme ons dair na te richten jnden besten. Onse Heer Got wil vwe samenden liefden gesont bewaren. Gescreuen onder tsecret der stadt Deuenter, des wij hijr to sament gebrueken, des sonnendage Misericordia Domini, anno etc. decimo.

Gedeputeerde vrende vander ghemeen ritterschap ende steden der lande van Auerijssel, bijnnen Deuenter vergadert, burgermeesteren, scepenen ende raet daer seluest.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, walgebaeren, eirberen ende eirsamen, wijsen heren, prelaten, deken ende capittelen der vijf gactzhusen, ghemenen ritterschap, steden ende staten des Neder Stichtz, burgermeesteren, scepenen ende raede der stadt van Vtrecht, samentlicken ende elck jn sonderhey, onsen bijsonders gueden vrunden.

Deel, D. 361.

CCCCLXXXVIII.

Bernard, markgraaf van Baden, aan de 3 staten van Utrecht, over de Geldersche klachten. (zie CCCCLXXXIV).

Bernart, van Goits gnaden marckgreue tho Baden.

Vnse fruntlicke groite the vorens, werdige, hoichgelerte, edele, erbare ende frome, ersame, wijze ende voirsichtige, lieue neuen ende guede vrunde. Wij hebben guetlick vntfangen vwe schrijfften mijt ingelachter copyen sulcker clachten, als rede vnser oehemen, shertoigen van Gelren, beuel hebbende bijnnen Wagenijngen, an v gedaen hebben van drijgerley ouergrepen. Voegen uwen liefden ende erbaerheyden als opt yerste the weten, dat wij voir deser tijt dair van gheyn ghewach gehoert, noich oick enige clachte derhaluen an vns gekomen sijndt. Sus want der voirs. rede schrijffte vermelden, dat enige borghere van Amersfordt den handel gesien ende dair tho wegwijsonge gedaen hebben solden, moichten uwe liefden ende erbaerheyden an de van Amersfordt de gelegentheyte dair aff doen vernemen. Als opt ander den bouman van Redinckhem berorende, js waer, dat vns dair van de stadt Amersfordt aduertyert hadde, als dat enige knechte mijtten gefangen legen ommetrent hoere stat, sus sante wij ter stont etzlicke rutheren van hier wth mijt beuele, jndien de knechte in dienste vnser heren ende Oehemen van Vtrijcht, Ouerijssel legen, ende pasporten bij sick hedden, hoen alsdan den gefangen the nemen, ende veilich wederomme nae Redinchem the laten gaen, jndien sij oick also in dyenste nijcht en legen, noich paspoert en hedden, alsdan dairmede nae behoeren omme te gaen ende sij tho straffen. Ende also vnder wegen sijnde omme hoer beuel the vollenbrengen, cregen sij tAmersfordt wairafflige tijdinge, dat hemfluyden twerck voirgedaen ende de knechte bij enigen vander Nyerkercken doirsteken weren. Ende dat derde, dat enige knechte bij Engelen in Brabant sdeels laken, borgheren van Nijmegen tobehoerende, genamen ende tho Wijck gebracht hebben solden, en is vns in waerheyte daeraff nijcht kentlicken noich oick voirgekomen; hebben dairomme nv op sulcke

schrijffte hier tho Wijck neerstelicke jnquisicie geschien laten, mer sulx jn cleyn noich in groit nijcht kunnen wthgaen noich bevijnden; oick so en vermelden die voirs. rede schrijffte nijcht, wat knechte dat sulcke voirs. stucken gedaen hebben; wuste wij enigen ruther ader knecht an deser sijden in enigen vnses heren ende oehemen vlecken offte costen liggende, de der ennich gedaen hedde, solden wij denseluen vngetwijuel tot restitutie vermogen ende dair tho vngestraift nijcht laten, want wij hemluyden, sonder meer ader voirder beuel thebben, sulx vngern gestaden, mer dese lande nae vnsen vermogen gherne in ruste ende vrede halden solden. tMach wail sijn, dat sulx offte dergelicken vellicht geschuyt bij enigen knechten op hoer seluest euentuyr, van nyemantz dienst offte zolt hebbende in decsel van anderen; wuste wij oick dergelicken geschieden van knechten Ouerijssel, in dienste vnses heren ende oehemen liggende, wolden wij desgelix sijne lieffden sulx tkennen gheuen, omme sulx verhoet the bliuen. Got Almechtich moet v lieffden ende erbaerheyden lange, vrolick ende gesunt bewaren. Gegeuen den XVII^{en} dach in Aprilj, anno etc. decimo.

Opschrift: Den verdigen, hoichgelerten, edelen, erbaren ende vromen, ersamen, wijsen ende voirsichtigen vnsen lieuen neuen ende gueden vrienden, prelaten, deken ende capittelen, ridderschap ende stadt van Vtrijcht, als drie staten sNeder Stijchts.

Deel, D. 360.

CCCCCLXXXIX.

De 3 staten van Utrecht aan den bisschop van Utrecht, over de Geldersche geschillen.

Eerwerdigen vader jn Gode, hoichgeboeren, vermoegenden furst, gen. lieue heer. Vwer genaden schriften aen ons nv gedaen, ruerende die schickinge tot Campen ofte tot anderre gelegen plecke van ons begeert etc., mit vermelden, dat uwe gen. mitten yersten ons enen dach toe scrijuen doende werden mit gheleyde etc., doch dat wij onse eyntlike antwoert ende meyninge na uwer gen. ende der seluer uwer gen. lantschappen aldair voirschrijften jn desen capittell, op huden verscreuen ende nv gehouden, nyet vertrecken souden, dan uwer gen. sulker eyntlike toeverlatige antwoert te doen scrijuen willen etc., mit wijder jnhalt hebben wij oitmoedelick ontfangen ende well verstaen. *Gen. lieff heer, soedan die steden ende ritterscap van buten Vtrecht niet te capittell quam* (1), hebben wij nochtant dese sake hertelijken ende rijpelijken, als die gelegentheyte deshaluen well eysschet, ouerwogen, ende souden ons gherne, als wij tot noch gedaen hebben, bewijsen als guede sinte Mertijns ende uwer gen. ondersaten; kunnen uwe gen. well ongetwijfelt aenmercken, dattet (2) na gelegentheyte sulx ouer wech te scrijuen niet geraden is, soe gelegentheyte ende geboirlicheyte deser dingen noitelicken communicatie eysschet montlijken te geschien, om die herten ende goede meynongen van beyden sijden te openen, mit gelech der middelen, maniren ende wegen, als jn dess ijmmers van groten node is, mit woerden ende weder woerden te verspreken (3); sellen wij dairomme uwer gen. scriften oitmoedelike verbeyden van verscrijuinge

(1) Deze zinsnede kwam in plaats van de navolgende op den kant geschrevene en doorgehaalde woorden: *So dan die van Amersfoirt, Renen ende Wijck niet te capittel en connen schicken noch scriuen, ende alleen Ernst van IJsendoren, vander ritterscap buten Vtrecht wesende, bij onss ritterscap, binnen Vtrecht wesende, verscheen.*

(2) *Om veel grote merckelike saken ende reden.* Deze woorden waren doorgehaald.

(3) *Uwe gen. kunnen well ouerlegen, wess perijckell sulkes schrijuens onverdacht opcomen soude moegen, daer bij dese handell aldair seer weynich gevordert were, mer wij alsoe onverwaert in roeff ende brant ende ganser verderflicheyte ten sloten gesien souden wesen te comen.* Deze zinsnede was insgelijks doorgehaald.

den plecken ende dages mÿtten geleyde, die voirs. communicatie bij onsen deputierden vrunden mit uwer gen. rade te halden, willen wij onse vrunde sulcke onse goede meyninge ende voernemen mede geuen tot onderrichten van allen gelegentheiden ende na geboirlicheyt, dat onser moegelijken een benuegen sellen moegen hebben die selve uwe fforstelike gen., die God Almechtich bewaren ende gesparen will, lanck, welfarende, zalich ende gesont. Gescreuen tUtrecht, onder tsignet sdoemdekens, dat wij tsamentlijken hier jnne gebruycken, op manendach na Jubilate, XXIJ^a Aprilis, anno etc. decimo.

Concept.

Vwer f. gen. oitmoedige ende guetwillighe,
Doemdecken, dekenen ende capittelen der vijff goidshusen,
ridderschap ende stadt, drie staten uwer gen. Neder Stichtz
van Vtrecht.

Opschrift: Eerwerdigen vader in Gode, hoichgeboeren, vermoegenden forsten ende heren, heren Frederick, geboeren marckgreue van Baden, van Goits gnaden bisscop tUtrecht, vnsen gen. lieuen heren ende fursten.

Deel, B. 343.

CCCCXC.

Bernard, markgraaf van Baden, aan de 3 staten van Utrecht, (zie CCCCLXXXVIII).

Bernardt, van Goits gnaden marckgreue tho Badén.

Vnse fruntlicke groite the vorens, werdige, hoichgelerten, edele, eirbare ende vrommen, ersame, wijse ende voirsichtige. Wij hebben opt nye vntfangen uwer liefden ende werdicheyden schrijffte, mÿt ingelachter copijen der van Wageningen, berorende sdeels ouergrepen, dair op ghÿ vngetwijuelte vnse antwoordt, de wij v wail indechtich holden, ghenoch verstaen hebben ende op dese tijt gheyn andere gegeuen en kunnen, vermits wij gheyn voirder vnderrichtunge des handels bij Amersfordt geboert, ende oick sunderlinge der laken tho Wijck gebracht sijn solden, gecrigen noch ervaren en kunnen, wie wail dair op ernstlicke ende neerstlicke inquitie geschiet is; oick so en werdt in der van Wageningen schrijfften nijcht genoempt der werdt, de ther Horst liggen ende dair mede ghewest sijn solde, mochten anders voirder dair op veruolgen laten. Oick wanneer sulx ofte dergelicken geboirden, mochten de van Wageningen tselue billix alhier an vns in tijden veruolgen, op dat de waerheyt op vusscher daet wtgetreden woerde. Got Almechtich moet uwe liefden ende werdicheyden lange gesunt bewaren. Gegeuen Duersteden, den XXV^{en} dach in Aprilj, anno etc. decimo.

Opschrift: Den werdigen, hoichgelerten, edelen, erbaren ende frommen, ersamen, wijsen ende voirsichtigen, vnsen lieuen neuen ende gueden frunden, prelaten, dekenen ende capittelen der vijff goitshuysen, ridderschap ende stadt van Vtrijcht, als drie staten.

Deel, D. 362.

CCCCXCI.

De stad Amersfoort aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.

Weerdige, edele, erbare, vroeme, wise, bisondere, lieue heren ende goede vrunde. Wij hebben uwer liefden bryeff mit ingelachter copien der reden ende vrunden shertougen van Gelre etc., to Wageningen beucel hebbende, ontfangen ende verstaen. Ende als dat Gijsgen van Rijt, Aertgen Pijll mit den hoeren begeuen hebben, enige ondersaten van Veluwen omtrent

onser stadt geuangen etc., lude der copien, doen uwe liefden daer op te weten, dat sulcx een doels alsoe geschiet is, mer dat si der gestant van onss solden hebben, oft binnen onser stadt onthalden oft woenachtich oft lange iaeren woenachtich sijn geweest, en sal men inder waerheit alsoe nyet beviinden, ende Aertgen die alleen onse stadt geboeren is, heeft X of XII iaeren der krijch nae gevolcht, als openbair condich is; ende datmen mede scrijft dat ten seluen tiden dertich of veertich burgeren inder poirten stonden, dit aensiende, ende den seluen wegewisenge ter Eem deden, en sal men oic inder wairheit alsoe nyet beviinden, dat dair enige burgeren als vourscr. inder poirten om des handels wille waren, dan alleen om die poirte te bewaren gewoentliker wise, ende deden oic dair omme terstont veruolch, doe tonser kennisse quam, ter Eme, soe voel ons mogelick van doene was, ende oic scriftelick aen die mairscalck ende aen mijn g. heer, om die selue geuangen, gelijk die rede te Wageningen dat genoich scriftelick van ons verstaen hebben. Ende is ons hertelick leet, ende uwe liefden bedencken wel, hoe sulcx ende dier gelijcken wel te doene is bi ontiden ende anders, dat ons ende uwe liefden nyet wel te scutten en is. Ende als vanden geuangen, die te Redinchem gehaelt wert, hoe dair inne gehandelt is, om die geuangen te ontlasten ende te qwiten, heeft genoich gebleecken; hebben ons dair genoich ter geboirlicheit inne bewesen, ende van ander handel is ons oncondich, dair wij verbieden ons, soe voel men ons dair jnne bedragen mach, ter antwoirdt te staen voir mijn g. heer van Gelre etc., gelijk sine geneden ons sulcx tanderen toegestaen hebben, off wij bi slijncker informacie aen sijnder f. g. bidragen worden te verantwoirden, alsoe dat sine geneden dies moegelick ons benoegen hebben sullen. Willen oick onsse vterste vlite ende diligentie dair toe doen, soe voel ons moegelick van doene sal sijn, dat sulcx ende dier gelijcken handels vermeet bliuen, ernstlick ende vruntlick dair omme begerende, dese onse antwoirdt van onss int best nemende tesar tijt uwe liefden, verschulden wij altijt weder omme in onse vermogen aen uwe liefden, die Got in vrouden lang gesont bewaren moet. Gescreuen den XXVJ^{en} dach Aprilis, anno Domini etc. thiene.

Die stadt Amersfoirdt.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, vroemen, wijsen prelaten, heren, ritterschap, deputaten der drier staten vud stadt van Vtrecht, onse besunderen lieuen heren ende gueden vrunden.

Deel, B. 344.

CCCCXCII.

Philips van Kleef aan de 3 staten van Utrecht, over zijne schuldvordering.

Lieue ende zeere wel gheminde heeren, jc ghebiede mij zeere mit goeder herten tot v. Jc houde v lieden jndachtich, hoe jc van wegen mijns liefs heeren ende neuen, mijn heer den hertoghe van Cleuen, op de stadt ende Sticht van Vtrecht bewesen bin om zekere somme van penninghen, die mij deselue hertoghe tachter ende sculdich es, waer op van uwent wegen zeker beghinsel van betalinghe gedaen es, maer vander resten jc negheene besceyt gecrijgen en mach, wat veruolch dat jc dair jnne bij mijnen lieden gedoen kan, niet jegestaende dat de daghen vander betalinghen al ouerstrecken sijn, dwelck mij zeere verwondert. Waeromme, lieue ende zeere wel gheminde heeren, jc v lieden vruntlic bidde ende begheer, dat ghij mitsgaders den anderen goeden heeren vanden drye staten wilt mij hier jnne gunstich wesen, ende dair af zoo doen als dat mijn dienaer, die v nv veruolghende es, hier af mach gecrijghen corte expeditie, ende bijden seluen mij moghen gesonden worden mijnen penninghen. Ghij zult mij dair jnne

groote vrintscap doen, dewelke jc nimmermeer en zal vergheten om tot uwairts te bekennen, dat kenne God, die v, lieue ende zeere wel geminde, gesparen wille jn gesonde. Gescreuen te Edinghen, den XXVII^{ten} jn Aprilj.

Get. LE TOUT VRĒ., PHĒ DE CLEUES.

Opschrift: An mijne lieue ende zeere gheminde heeren, mijn heeren den deken ende capittel vanden Dom, ende anderen heeren ende edelen mannen der Sticht van Vtrecht.

Deel, A. 526.

CCCCXCIII.

Philips van Kleef aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.

Eerbare, voirzienighe, lieue vrinden, wij ghebieden ons met goeder herten tuwarts. Achteruolghende tgeene ghie lieden ons onthoden hebt bij onzen penninckmeester Gheerard Douze, brengher van desen, ons betalinghe te doen vander reste wij noch tafter zijnde aen v lieden vanden penninghen ons geassigneert zijnde van onsen lieuen neue ende heere, den hertoghe van Cleue, wij yeghewordelijcke zenden onsen voirs. penninckmeestere, omme die vp te heffene ende ontfanghen van onzen wegghen, ende v dair af quytancie te gheuen ende quytsceldinghe te doen, ghelijc dat behoirt, v lieden vrindelic biddende, dat ghij ons zoudt willen onse costen, scaeden ende jnteresten mede betaelen, die wij ter causen van dien daeromme ghehadt ende gheleden hebben, alzoewel jn dlanghe veruolghen als jn andere scaeden van penninghen, die wij hebben moeten nemen tot costen, ouermids dat ghijlieden ons gheene daghen ghehouden en hebt. Ende hierjnne doende, alzoewel wij ons gansselic tot v betrouwen, ende waert zake dat wij v lieden weder omme jn eenigher manieren mochten vrintscap doen, daer willen wij ons hertelic toe voegghen, dat kenne God, die v eerbaren, voirzienighe, lieue vrinden bewaren wille. Gescreuen jn onze stadt van Edinghen, den XXIJ^{en} dach van Meye, anno XV° ende thien.

Get. PHĒ DE CLEUES, AL UWE.

Opschrift: Onsen lieuen ende beminden, den domdecken ende andere vanden drye staeten sNeder Stichts van Vtrecht.

Deel, A. 523.

CCCCXCIV.

Jan, burggraaf van Montfoort, aan de 3 staten van Utrecht, over de Geldersche geschillen.

Weirdige, eersame, eerbare, vrome, wijse, voirsienighe, lieue heer, neuen ende goede vruende. Uwen brieff an mij gesonden, mencie makende, als dat jck mij seluen aldair bij v vuegen solde ten generail capittel, omme mijt v te ouerlegghen, wes nuts gedaen zall werden jnden zaicke, die mijn gen. heer van Vtrecht ouergescreuen heeft, beruerende den leenmannen des Neder Gestichts, mit meer vorder verhaills jnden seluen uwen brieff breder begrepen, hebbe jck guetlick ontfanghen ende waill verstaen. Dairop, lieue heeren, neuen ende goede vruende, jck lait v guetlick weeten op correctie, dat mij die zaicke nyet zoe lastich en dunct te weesen, omme aldair te comen, want ghij sulcx waill doen zult buyten raide ende aujse van mij, aengemerct dat de voirs. zaicke begonnen js geweest buyten den drie staten des Neder Gestichts. Aldus omme noch vuyt allen verdriet ende oorloge te bliuen, moight ghij v seluen waill excuseren mitter zaicken voirg. ende oick allen dienst weygerende zijn dishaluen mijnen voirs. gen. heer. Weirdige,

eersame, eerbare, vrome, wijze, voirsienige, lieue heeren, neuen ende goede vruende, onse Heer God zij mijt v. Gegeuen tot Montfoirt, opten V^{en} dach jn Junio, anno etc. decimo.

J. de Montfoird.

Opschrift: Weirdigen, eersamen, eirbaeren, vromen, wijzen ende voersienigen, prelaten, dekenen ende capittelen der vijf goishuysen, ritterscap, burgermeesteren ende raidt der stadt van Vtrecht, mijnen lieuen heeren, neuen ende goeden vruenden.

Deel, A. 530.

CCCCXCV.

De 3 staten van Utrecht aan den bisschop van Utrecht, ter dier zake.

Eerweerdige vader jn Gode, hoechgeboren, vermoegende furst, genedige lieue here. Vwer furstlicker genaden antwoirt op onsen scriften als vanden dienst der leenlude uwer genaden kercke van Vtrecht etc., die wij onlanx oitmoedelick ontfangen hebben, hebben wij na gelegentheynt der saken huden jnden generail capittel dair op verschreuen doen hoeren ende guetelick verstaen. Soe dan, genedige lieue heer, uwer genaden voirvaderen, loffliker gedachten, biscoppen tUtrecht, na vermoegen plichte ende hoige geloefte jn hoeren tijden waeren, buten raet ende express consent der prelaten ende ecclesie van Vtrecht ende anders der staten deses Neder Stichts jn gheen oirloch sich hebben moegen begeuen, ende uwe f. gen. na geliker plichte ende geloefte ons jns gelijken gehouden sijn, ende sulcke onlede Ouerijsell nv verresen, buten rait ende express consent voirs. tot open oirloch verlopen is, dat ons van goeder ganser herten leet js (1), kunnen uwe gen. bedencken ende ongetwijfelt well bedacht hebben, woe billick die stilsate ons na sulcker geboirlicheynt geboert alhier toe te staen, dair bij anders wij jn desen Neder Sticht jn roeff ende brant, ende dese dingen tot groter ende voerder verloop besorgen souden moegen comen, twelck wij aldus jnden besten ouerlegen ende oitmoedelicken te kennen geuen uwer f. g., die wij hier toe ende tot ons alsoe alles goedes toebetrouwen, ende die God Almachtich bewaren ende gesparen will welfarende, salich ende gesont. Gescreuen tUtrecht, onder tsignet sdoemdeken, twelck wij tsamentlick hier jnne gebruycken, opten XXJ^{en} dach jn Junio, anno X^o.

Uwer f. g. oitmoedige ende goetwillige,
Doemdeken, dekenen ende capittelen der vijf godshusen,
ritterscap ende stad van Vtrecht, als drie staten
sNeder Stichts.

Concept.

Deel, D. 363.

CCCCXCVI.

De 3 staten van Utrecht aan den bisschop van Utrecht, ter dier zake.

Aen mijn heer van Vtrecht.

Eerweerdige vader jn Gode, hoichgeboeren, vermoegenden furst, gen. lieue heer. Alsoe, God betert, die onleede Ouerijsell, dien wij besorgen dagelix vorder ende meer te verlopen tot

(1) *Hadden wij die geschelen gerne helpen opnemen ende noch souden ter behoer te comen, dan is ons altijt sulcx affgeslagen.* Deze woorden waren aan den kant geschreven, doch doorgehaald.

groten costen uwer gen. ende uwer gen. landen aldair, althant jn zwaeren, lastigen oirloch vercomen is, dat ons van herten ganselick leet js; wair om sulx verloop te schuwen, wij gherne dese dingen van aenbeghin opgenomen hadden ende noch gherne doen souden, om die tot gehoer te brengen ende te moegen verliken, dair wij scriftelick ende bij deputatien menichfoldich veruolch, cost ende arbeyt om gedaen ende niet gespaert en hebben, om bij sulke voirnemen wegen ende middelen tot vrede gedragende dair jnne te vijnden, jn twelc wij niet alleen niet gehoert zijn, mer oick jn etzlicken deputacien onse gescicte vrunde antwoert van wantrouwen reporteert hebben. Want wij dan verstaen, dair well enige jn goeder meninge wesen souden, dese dingen optenemen, alsoe, gen. lieue heer, wij dan verhoren van veel volxs van wapenen, die comende soude wesen, om noch voerder ende meerder lasten ende verloop te verhueden, begeren wij oitmoedelic, uwe f. g. ons noch enige guede voernemen, saken, middelen of wegen te openen gewerdigen willen, dair bij wij noch dese dingen tot gehoer brengen sellen moegen. Bedochte oick uwe gen., wij bij ons selues sulx niet doen souden moegen, willen wij dan noch om sulx te vervolgen, aen heren, forsten, landen ende steden, den uwe gen. sulx betruwede, noch cost noch arbeyt sparen, sulx geschien mochte tot eren uwer f. gen. ende wederkeringe van sinte Mertens goeden; ende off dit noch all off geslagen worde, kunnen uwe gen. mercken, wij ons bij deser erbiedinge voir God Almachtich ende sinte Meerten ende alle heeren ende forsten, ter eren genoich sellen verantwoerden ende volstaen moegen. Ende sullen oitmoedelic uwer f. gen. antwoert hier op verwachten, dair na wij ons jn allen besten hier jnne vuegen ende bewijsen willen tot eren uwe gen. ende welfaert der landen, der seluer uwer g., die onse Heer God Almachtich bewaren ende gesparen will, walfarende, selich ende gesont. Gescreuen tUtrecht, onder tsignet dess doemdekens etc., opten XXIIJ^{en} in Junio, anno X.

Concept.

Uwer f. g. oitmoidige ende goetwillige,
Doemdeken, dekenen ende capittelen der vijf goidshusen,
ridderscap ende stadt van Vtrecht, als drie staten uwer
g. Neder Stichtz.

Dcel, D. 364.

CCCCXCVII.

*Gedep. der staten van Overijssel en burg., schep. en raad van Deventer, aan de
3 staten van Utrecht, ter dier zake.*

Weerdighe, edele ende walgebaeren, eirbere, eirsame ende wijse heren, bijsonders guede vrunde. Wth scriften vwer weerdicheyden ende erberen liefden, den XXIIJ^{en} jn Junio verledden an den hoechweerdigen, hoechgebaeren fursten, onsen gnedigen lieuen heeren van Vtrecht gesant, verstaen wij, dat vwe liefden die gebrecke ende onlede alhijr gecrne solden opnemen willen, om die tmogen brengen to gehoer, mit meer anders etc. Soe dan, gude vrunde, hadden wij ons etzont na gestalt mitten lantscappen alhijr so nyet versien noch verhapet tot vwen liefden, sonder die seluen solden ons tot desen handell ende waluaert des ghemenen besten troest, behulp ende hijstant gedaen hebben, als vwe liefden wth onsen voirschriften, die wij niet holden van noeden to verhalen, genoechsam hebben verstaen, so dat die grote ongnade ende die ongeboirlicke voerneminge ende moetwillicheyt, bij den hertogen van Gelre ende den sijnen buten ennige redelicke oersake onuerwaernts den schemelen wijchteren an dese zijde der IJsulen mit auervallinge van name, roue, brande, doetslage ende anders togevoecht, die doch meestendeell ten gronde verbrant ende verdoruen sijnt, twelch noch dagelix bij den seluen gescheet, hadde mogen weerden gestraft

ende gestuert. Ende want wij des daer van thent noch gheen entlicke antworde erlangt hebben, dat ons na plicht ende bewantenisse, dair ghij sanct Marten ende den Gestichte jnne to gedaen sijn, so te behoeren nyet en dunckt, doen wij dair omme tegenwoirdich noch an vwe liefden schrijuen, mit andacht begerende, nyet to mijn ernstlick versoeckende, dat vwe liefden die sake beth nemen ter herten dan sus gedaen is, die rijpliche auerleggen ende, als ondersaten ende medegelede des Gestichtz, na onsen voerschriften den armen ondersaten, die dus yamerlicken verdoruen, verlopen, verbijstert ende tot ewijger verderfnisse gekomen sijnt, helpen voerstaen ende beschermen na behoer, so dat na allen reden ende billicheynt ommers nyet anders en behoert; ende anmercken noch, wes dat wij ende dese lantscappe alhijr jn lasten ende noeden der lantscappen aldaer hijr beuorens geerne hebben gedaen, ende willen tanderen tijden meer to geschene. Ende wes wij ons des so tot vwen liefden entlick versien sullen mogen, begeren wij daer van tegenwoirdich bij desen onsen baden een onbedeckte, claerlicke bescreuen antwort, sonder vorder capitele dair op tholden, angesien jn deser zaken lange genoich ende voele capitule gehouden sijn, om sich dair na tmogen hebben jnden besten. Got Almechtich will vwe liefden gesont bewaren. Gescreuen onder tsecret segell der stadt Deunter, des wij hijr to sament gebruecken, den X^{en} dach jn Julio, anno etc. decimo.

Gedeputeerde vrunde vander ghemene ritterschap ende steden der lande van Auerijssell, bijnnen Deunter versamelt, burgermeesteren, scepenen ende raedt daer seluest.

Opschrift: Den weerdigen, edelen, walgebaren, eirberen ende eirsamen, wijsen heren, prelaten, deken ende capittelen der vijf gadetzhusen, ghemene ritterschap, steden ende staten des Neder Stichtz, burgermeesteren, scepenen ende raet der stadt Vtrecht, samentlick ende elck jn sonderheynt, onsen bijsonders gueden vrunden.

Deel, B. 345.

CCCCXCVIII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier sake.

Van Goits genaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboren marggreue van Baden.

Eerbaire lieue vriende. V schrijuen ons gedaen vanden date den XXIIJ^{en} Junij lestleden, beruerende, alzoe die onlede alhier voerder ende meer verlopen, die gij besorgen tot groten ende zwaren costen gedragende noch geerne opnemen wouden, omme die tot behoer te brengen, woe dat uwe schrijfften breder ende int lange vermoegen, hebben wij guetelicke ontfangen, waill verstaen, ende voegen v daer op te weten: woe dat wij nyet tegenstaende onse ende onse lantschappen aen dese zijde der IJssulen menichfoldige veruolgen schrijfftelicke ende anders aen v omme hulp, troist ende bijstant tegens des hertogen van Gelre ongebuericke voernemen ende moitwillicheit gedaen, noch gene antwoert en vernemen, dat wij ons soe tot v nyet versien en hadden. Ende want dan noch die voirs. hertoch nyet stille en staet, dan in zijne moitwillicheit, soe langer soe meer verhart, ende nae sijn vermoegen voertvaert, onse arme vnderzaten verbernde ende jnden gront verderuende, ende oick onse lantschappen voers. v in uwen noeden, alse inder Cleeffscher veheden, der sij ommers nyet tschaffen hadden, merckelicke bijgestaen hebben midt toesendinge van gelde ende anders, alsoe dat genoech landtkundich ende openbaer js, doen wij noch tegenwoerdich aen v schrijuen, guetelicken begerende, nyet the mijn ernstelicken versueckende, ghij noch als mede geleedere onses Gestichtz, die dingen ter hertten nemen, onse ende onser

landtschappen mennichfoldige veruolgen aen v gedaen, ouerleggen ende ons bij onsen boden onbedeckt ende claerlicke schrijuen willen, soe voele capittelen daer op gehouden ende lange beraets genoech gehadt hebben, wes wij ende onse landtschappen ons tot v entelicke versien sullen moegen, ons jnden besten daer nae te hebben. Onse Heer Got zij midt v. Gegeuen in onse stadt van Deuenter, opten XJ^{en} dach van Julio, anno etc. decimo.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eerbaren onsen lieuen vrienden, doemdeken, deckenen ende capittulen onser vijff godtshusen, ridderscap onses Neder Stichts, borgermeesteren, scepenen ende raedt vnser stadt van Vtrecht, die drie staten.

Deel, D. 365.

CCCCXCIX.

De 3 staten van Utrecht aan den bisschop van Utrecht, ter dier zake.

Eerwerdige vader jn Goede, hoichgeboren vermoegenden furst, gen. lieue heer. Uwer furstlike genaden scriften van date den XJ^{en} in Julio op onsen voerscriften vanden date den XXIIJ^{en} jn Junio nu aen ons gedaen, hebben wij oitmoedelic ontfangen ende wel verstaen. Soe dan, gen. lieue heer, dese uwer gen. scriften niet antwoertlick luden ther meninge van onsen voerscriften voirs., ende uwe f. genaden genoichsam scriftelick ende jn deputacien oick alrelaest te Campen, daer uwer g. rade waren, onse goede meninge verstaen hebben, om dese geschelen ende verlopen aldair Ouerijsell te helpen vuegen ende brengen tot gehoer, ende om die te verlijken, daer wij vele menichfoldige costen ende arbeyt om gedaen hebben ende noch altijt jn meninge zijn te bearbeyden, ende cost ende arbeit niet te sparen; soe wij dan in voertijden tot wederstandich handell jn geliken dingen wel bereyt ende niet verhoert waren, ende beducht zijn dese dingen dair noch vorder verlopen mochten, om sulx te verhueden, begeren wij noch oitmoedelic, dat uwe f. g. ons noch op die voirs. onse voerscriften vanden date van XXIIJ^{en} in Junio voers. uwer f. g. guede guetlicke antwoert ende meninge mit openinge van enige goede middelen off wegen, scriftelick oft mondelick, bij enigen uwer g. raitsvrunden oft anderen verwittigen willen, op dat wij sulcke onse goede voernemen veruolgen ende voltrecken moegen, dair toe wij mit goeder ganser herten ende meninge geneygen zijn ende altijt wesen willen, twelck wij aldus voer onse goede guetlicke meninge ende antwoert jnden besten te kennen geuen uwe f. g., die God Almachtich gesparen ende bewaren will, lanck, welfarende, zelich ende gesont. Gescreuen tUtrecht, onder tsignet sdoemdekens, twelck wij tsementlick hier jnne gebruycken, opten XX^{en} dach Julij, anno etc. decimo.

Concept.

Vwer f. g. oitmoedige ende guetwillige,
Doemdeken, dekenen ende capittelen der vijff goidshuysen,
ridderscap ende stadt, als drie staten uwer genaden Neder
Gestichts van Vtrecht.

Deel, D. 366.

D.

De stad Amersfoort verklaart aan de 3 staten van Utrecht, zich volkomen aan den landbrief te willen houden.

Weerdige, hoichleerde, edele, vroeme, eirsame, wijse, besundere lieue heren ende guede vrunden. Uwer liefden bryeff mit ingelachter copie des antwoirdts des merckgreefs, vermanende

aen ons oft wij biden lantbryeff bliuen ende onderhouden willen, hebben wij guetlick ontfangen ende verstaen. Hebben dan verstaen van onsse vrunden, dat inden laisten capittel ouercomen wert biden staten, welc si aennamen bi ons te brengen, datmen doen scriuen solde aen die marckgreue van die belastinge van die lantluyden van die scatinge, oirsakelick vant bolwercken ende grauen te Renen, oick mede van die vangenisse Jan Goerts te lantrecht te willen laten verburgen, gelijk breder inden capittel geopent wert; verstaen dan nyet vut der antwoirdt, dat die meregreue van die beswaringe der lantluyden schriftelic geaduerteert is, mer hoe dat si of nyet, is ons oncondich; ende als van die vancknisse Jan Goerts, lude des marckgreuen antwoirdt, soe verre die warachtelick bevonden wert, hebben noch nyet verstaen, op correctie, die cracht ende gewoentlicke gebruyck des lantbryeff dat stuck te cort geschiet; dan wij sijn des gansselicx beuoelens ende meninx biden lantbryeff te bliuen, gelijk wij dick tot versceyen tiden schriftelick ende oic wel montlick voirden staten te kennen gegeuen hebben, vruntlick ende dienstelick begerende dese onsse antwoirdt int best tesor tijt nemende, versculden wij altijt guetwillich aen uwe liefden, die Got in vrouden langliuich bewaren moet. Gescreuen den III^{en} dach jn Septembrj, anno Domini etc. decimo.

Die stad Amersfoerd.

Opschrift: Weerdigen, hoichleerden, edelen, vroemen, eirsamen ende voursiennigen prelaten ende capittelen, ritteren ende knapen, burgermeesteren, scepenen ende raidt der stad van Vtrecht, onse bisuander lieuen heren ende guede vrunden.

Deel, A. 534.

DI.

Burgem., schep. en raden der steden Deventer, Kampen en Zwol, over de Geldersche geschillen.

Weerdige, edele ende walgebaeren, eirbere, eirsame ende wijse, lieue heren, bijsonders guede vrunden. Wij holden vwen liefden genoech jnnedechlich, woe mennichfoldichlicke wij an v doen schrijuen ende oeck vwen geschickten hijr gesant voer doen gheuen hebben die onbehoirlicke totaste, auergrepe, mit roue, brant, auervallinge van steden ende sloten, dingtale, doetslage ende anders, bij den hertogen van Gelre an ons ende die lantscappen an dese zijde der IJsulen gekeert ende toegeuoecht, met andachtlicker begerten ende ernstlicker versoekinginge vwe liefden, als medegeleden des Gestichts, die dingen ten herten nemen, ende ons ende dese lantschappe vurs. tsant Mertens palen wolden helpen beschermen ende voerstaen, allet luede onser voirschrijften, dair van wij thent noch van vwen liefden sonder ennige troestlicke toeuerlatige antwoord verbleuen sijn. Ende want dan, gelijk als vwe liefden wetten, bauen hoechlicke verbedinge ons g. h. ende onsen die gebreken men ons opleggen mochte, wij an fursten, heren ende steden te kijren, ouerbadich gewest sijn, ons ende dese lantschappe vurs. dese vehede moetwillichlicke ende ongeboerlicke toegeuoecht ende opgedrongen worden is, ende soe dese stede ende slote jngenamem ende allet gehandelt als vurs. is, om dan den weder te staen ende tsant Martens palen weder tot desen Gestichte te brengen, gelijk wij met onsen g. h. ende deser lantscappen bij die hulpe van Got nu gedaen hebben, en is sulx sonder groten merklicken zware costen nyet gescheet, die wij ende dese alinge lantscappen wal tsamentlick behoeren wth tdragen, ende deser lantscappen sonder behulp van anderen allene te draghen to swaer vallen solde, daer to vwe liefden, als medegeleden ende guede sanct Martens ende des Gestichts lude, behulp ende bijstant behoeren tdoene, gelijk als vwen liefden jn voertijden jnder Cleefcher veden, die wij en dese lantschappe ommers nyet to schaffen en hadden, mit toesendinge van gelde ende anders jn openbaer vede mit v getreden sijnt, als genoech lant-

kundich ende apenbaer is; doen wij noch tegenwoerdich an v schrijuen, guetlicke begerende, nyet te mijn versueckende, dat vwe liefden noch, als medegeleden des Gestichts, die dinghen ter herten nemen, onse ende deser lantscappe mennichfoldige veruolgen an v gedaen ende oeck die grote lasten, wij ende dese lantscappe thantz jnne gekomen sijn, ouerleggen, ende dair na ons onbedeckt ende claerlicke bij desen onsen baden ter stont ende sonder vertoch toe doen schrijuen, wes hulp, troest ende bijstant wij ende dese lantscappe des tot v versien sullen, ende jnden des nyet en geschede, salmen villich omme redene voors. andere weggen ende manyeren, die costen gelijck te vijnden, voernemen, dat wij v soe jnden besten tkennen gheuen. Godt Almechtich will vwe liefden gesont bewaeren. Gescreuen opten dach Remigij, anno etc. decimo, onder tsecret segell der stadt Deunter, des wij hijr to samen gebruecken.

Burgermeesteren, scepenen ende rade der stede Deunter, Campen ende Swolle.

Opschrift: Den weerdigen, edlen, walgebaeren, eirberen ende eirsamen, wijsen heren, prelaten, deken ende capittelen der vijf gadeshuesen, ghemene ritterschap, steden ende staten des Neder Stichtz, burgermeesteren, scepenen ende raedt der stadt Vtricht, samentlicken ende elck jn sonderheyt onsen bijsonders gueden vrunden

Deel, D. 367.

Van gelijken inhoud is de brief door de ridderschap van het Over Sticht aan de 3 staten van Utrecht geschreven: opten dach Remigij, anno etc. decimo, onder tsiegell Johans van Buchorst, des wij samende ritterschap hijr toe gebruecken.

Deel, D. 368.

DII.

De drie staten van Utrecht aan den bisschop van Utrecht, ter dier zake.

Erwerdige vader jn Gode, hoichgeboren, vermogenden forst, gened. lieff heer. Huden in onsen capittel general hebben wij oitmoedeliken gehort ende ripeliken ouerwegen uwer g. schriffen vanden date prime October lestleden mijt sampt schriffen der ritterschap ende driesteden van Ouerijssell alleens ludende, mede uwer g. antwort eergisteren op onsen neesten scriffen, dair jnne wij declaratie begheert hadden etc. Soe dan, genedige lieff heer, wij van aenbeghijn deses verloops, Ouerijssel menichfoldich arbeit, veruolch ende cost gedaen hebben dese geschelen tonderfangen, als uwe g. sulck onses scriuens den van Ouerijssell eertijts mij voir touerreysen uwer genaden mijt onsen schriffen aen doen scriuen deden, die uwer genaden antwoirden scrifftelick vanden date IX^{en} Febr. lestleden, hem na den gestalt in geenre maniren geraden dochte, uwe g. dese dinghen liet bij ons onderfangen, dan dat uwe g. bij hem deden als zij hem verboden etc., daer na die dinghen noch vorder verloopen zijn. Jtem mede antwoirden zij ons vridage na Purificationis daer te voren op onsen scriffen, zij niet mochten na onsen scriffen sus vorder jnt vruntlick hier jnne handelen, dan van meningen weren sulx gewalt te stueren. Jtem oeck hem luden vervreemt heeft, luden huer scriffen van date sondaechs na Natiuitatus Domini lestleden, wij doe noch veruolch deden, dese dinghen tonderfangen, ende hem niet lidelick was, enich bestant aen te nemen, soe lange die hertoch enige vlekken jnne hadde etc. Ende soe uwe g. altijd heeft laten luden, wel te mogen liden, men wes goeder dede, dan uwe g. wilden buten die vors. van Ouerijssel hierjnne niet doen. Soe dan, gen. lieff heer, bij deser onser declaratie ende behulp na uwer g. begerte, uwe genade niet alleen weinich gevordert, mer die vijanden gesterct wesende, zouden bouen allen (wesen tot) verderfnissen uwer g. ondersaten alhier, soe wij die Gelressche weinich

crencken soude mogen van deser zijden, ende die van Ouerijssell dat principael lit niet en zijn, dair bij uwe g. behort in lantsaken alleen te raden, doen ende laten uwe g. nv aen ons scriuen buten die van Ouerijssell geen vorder declaratie kunnen maken, alleens off dese staten onder hem stonden, ende wij mijt hem ende niet zij mijt ons behoirden te raemen, begeren wij oitmoedeliken, uwe genade ouerwegen willen uwer genaden hoichgelooffte ons gedaen ende den lantbrief, wes uwe g. plichtich is ende mijt ons sculdich is te doen, off anders begerende antwoord na den voirschiffen etc., kunnen wij dair bij verstaen, soe die ritterscap ende steden Ouerijssell ons gelicken scriuen, dat uwe g. sulx verbont mijt hem buten ons hedden, dat zij ons souden aen deser zijden inden orloch willen bedwingen, oft ons selfs ende uwer gen. ondersaten alhier ouervallen, twelck wij ganseliken verhopen ende wel ongetwijfelt kunnen bedencken van uwer f. g. meninge niet en is, alst immers wel behort, soe uwe g. onse heer ende forste ende vorstander is, ende plichts halue ons sculdich is te bescermen, alss uwe f. g. oick dus lange gedaen ende ons buten den orloich behouden hebben, wair van wij uwen f. g. hoichliken dancken, begerende oitmoedeliken uwe f. g. ons dess alsoe voirt doen verhueden, wij willen noch altijt ons onledich maken, cost ende arbeit nyet sparende, dese dingen op te nemen; wil uwe g. des lidelic wesen, soe uwe g. nv uwer g. vleckten weder in handen hebben, ende sulx vervolgen aen heeren, forsten, landen, luden ende steden, daer uwe g. dess behagelixst wesen plachte, ende dese dingen alsoe inden besten onderfangen oft opgenomen wesende, ons bewijsen als goede ondersaten, dat uwe f. g. ons dan mogelicken dess een beuuegen sullen mogen hebben. Ende hier van begeren wij oitmoedelike uwer f. g. goede meninge ende antwoord, daer na wij tot allen besten tot rust ende vrede raden ende ons vuegen mogen. God Almechtich etc., onder tsignet dess domdekens, opten XIII^{en} dach in Octobris, anno X^o.

Concept. Prelaten ende capittelen der vijf godshusen, ridderscap, stadt van Vtrecht ende steden Amersfort ende Wijck, drie staten sNeder Stichs.

Episcopo Trajectensi.

Deel, B. 346, 347.

DIII.

De bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, ter dier zake.

Van Goitz gnaden Frederick, bisschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vrunde. Alsoe gij vns na desen laitsten gehalden capittell op sulcke schrijften wij ende vnse lantscappen van Oeuertijssell aen v gedaen hebben, voele articulen doen schrijuen, onder anderen vnse antwoert daer op begerende, woe dat uwe schrijften breder vermoegen, hebben wij gelesen, waell verstaen. Ende want wij dan alle tijt twaeluaren van vnsen lande geerne gesien hebben ende noch van herthen geerne sien souden, begeren wij aen v guetlicke, dat gij mit vnsen neuen van Montfoerdt, den wij hyer bij doen schrijuen, enige van v, die dat waeluaren van vnsen lande oick geerne sien souden, alhyer bij vns tegens morgen donredach voer middage schicken ende hebben willen, omme daer op tot waeluaren van vnsen lande onderlinghe communicatie te hebben. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen vp vnsen slote tot Duersteden, opten XV^{en} dach in Octobrj, anno etc. X^{mo}.

Get. STROIJAES.

Oick willen wij v merghen thoe Vechten vnse rutheren onder oighen schicken. Datum vts.

Opschrift: Den eerbaren vnsen lieuen vrunden, prelaten ende capittelen onser vijf goitshusen, ritterschap, burgermeesteren, scepenen ende raidt vnser stadt van Vtrecht, die drie stathen.

Deel, D. 369, 370.

DIV.

De bisschop van Utrecht zendt aan de 3 staten van Utrecht het verzochte geleide voor hunne gedeputeerden.

Van Goits gnaden Frederick, bisscop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare, lieue vriende. V scrijuen ons nv gedaen, beroerende onder anderen, woe gij begeren, wij v voir uwen gedeputeerden, gij bij ons schickende werden, mit geleide doen besorgen willen etc. Ende want dan sulx van genen noeden geweest en were, schicken wij v nochtans onse geleide hyer bij, als gij siende werden, ende willen v oick tegens morgen toe achte vren onse rutheren tot Vechten onder ogen schicken; dat wij v soe juden besten tkennen geuen. Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, vpten XVII^{en} dach jn Octobrj, anno etc. decimo.

Get. STROJJAES.

Opschrift: Den erbaren vnsen lieuen vrienden, prelaten vnser vijf goitshusen, ritterschap thants binnen Vtrecht, ende borgermeesteren, scepenen ende rait vnser stat van Vtrecht, vnse drie staten.

Deel, D. 371.

Deze geleidebrief is van dezen inhoud:

DV.

Wij Frederick, van Goits gnaden bisscop tUtrecht, geboren marckgreue van Baden, maken kont allen luden ende bekennen mit desen vnsen brieue, dat wij voir ons, voir allen onsen rutheren ende knechten ende voir onsen vndersaten ende voert voir alle die gene, der wij machtich ende moegende sijn, gegont ende gegeuen hebben, gunnen ende geuen mit desen vnsen brieue den edelen vnsen lieuen neuen, heren Johan, heren tot Montfoerde, tot Naeldtwijck, tot Purmerende etc. mit sijnen dienren ende oick den gedeputeerden, die nv bij ons van onsen drien staten van Vtrecht geschickt sullen werden, mit hoeren dienren een guet, vrij, vaste, seker geleide ende veilicheit mit hoeren lijuen ende gueden te sullen moegen comen, wesen ende verkieren, toe lande ende toe water, ouer all jn onsen lande aen dese zijde der IJsulen, ende veilich, ongeleth ende onuerhijndert aen hoeren lijuen ende gueden dair aff te kieren, junegaende op dach, datum van desen, ende sall dueren thent sij wederomme van ons jn hoere gewairsaem gecomen sullen sijn, zonder arge-list. Jn oirkonde sbrieffs, besegelt mit vnsen secrete. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, vpten seuentienden dach jn Octobrj, anno etc. decimo.

Get. STROJJAES.

Voorzien van het op papier gedrukt zegel des bisschops.

Deel, D. 372.

De geleidebrief door den bisschop gedurende 14 dagen verstrekt aan den gedeputeerden van onsen drien staten, die nv nae vnsen lande van Ouerijsell ofte dairommetrijnt reysende werden, tot twijntich persoenen toe ofte dair onder, is van denzelfden inhoud, ged. slot te Duurstede, 20 October 1510, en voorzien van hetzelfde zegel.

Deel, D. 373.

De geleidebrief door den hertog van Gelder verstrekt aan den gedeputeerden der dryer staeten dess Neder Gestijchtz van Vtrecht, durende ther tijt toe se hoir zaeken Auerijssell off anders waer verschafft jnd gedaen hebben, edoych bij alsoe dat sij nijmandt van onsen off onss

slantz wederparthyen jn hoire geselschappen en hebben noch mit sych en nemen, *is nagenoeg van dien inhoud, en voorzien met 's hertogs op papier gedrukt zegel.*

Deel, D. 374.

DVI.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, hunne gedep. terstond tot hem te zenden.

Van Goits gnaden Frederick, bisschop te Utrecht, geboren marckgreue van Baden.

Eerbare lieue vriende. Alsoe gij den afscheit nae laitste bij uwen geschickten, alhyer bij ons wesende, genoemen, die uwe bijden hertouch van Gelre schicken wouden, verstaen wij gij sulx gedaen hebben, die thantz weder vanden hertouch bij v gecomen zijn. Begeren dairomme gij uwe geschickte ter stont alhyer bij ons schicken willen, omme ons nae den voirs. afscheit uwe antwoert te geuen, dair nae wij ons jnden besten sullen moegen weten te richten. Onse Heer Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duersteden, vpten XXIX^{en} dach jn Octobry, anno etc. decimo.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eirbaren vnsen lieuen vrienden, prelaten ende capittelen vnser vijf goitshusen, ritterschap bijnnen Vtrecht, borgermeesteren, scepenen ende rait onser stat van Vtrecht, vnse drie staten.

Deel, D. 375.

DVII.

De bisschop van Utrecht verzoekt aan de 3 staten van Utrecht, dat de deken van St. Pieter niet te Wijk maar te Arnhem zich bij hem vervoege.

Van Goits gnaden Frederick, bijschop tUtrecht, geboeren marckgreue van Baden.

Eerbare lieue vriende. Uwen brieff ons nv gesant, die wij ommetrijnt negen vren naeder zonnen ontfangen hebben, beroerende, woe dat gij op sulck repoert, als v die deken vnser kercken tsant Peter tUtrecht gedaen heeft, den seluen deken geordiniert hadden tegens morgen voir middage alhyer bij ons te voegen, omme ons uwe guede meninge te openen, woe dat uwen brieff breder vermach, hebben wij gelesen, waill verstaen, ende voegen v dair op mitten besten te weten, woe dat wij v toe lieue des voirs. dekens toekoempste bij ons geerne verwacht wolden hebben, dan omme sunderlinge saken ons voirgevallen, ende oick omme rutheren ende knechte jn onsen lande aen gene zijde der IJsulen liggende, sijn wij der meninge ons morgen guets tijts van hyer nae vnsen lande van Ouerijsell te voegen, jn meninge morgen auont bijnnen Aernhem te wesen, dair op ons ruthere onder ogen comen sullen. Ende indient v gelieft, mougen gij den voirs. deken aldair bij ons schicken morgen auont te wesen, den wij dair geerne guetlijke verhoeren willen; dat wij v soe jnden besten te kennen geuen. Onse Her Got zij mit v. Gegeuen vp onsen slote tot Duerstede, vpten XJ^{en} dach jn Novembrj, naeder zonnen, anno etc. decimo.

Get. STROIJAES.

Opschrift: Den eirbaren vnsen lieuen vrienden, prelaten ende capittelen vnser vijf goitshusen, ritterschap vnser Neder Stichts ende borgermeesteren, scepenen ende rait vnser stat van Vtrecht, die drie staten.

Deel, A. 536.

DVIII.

Gerrit van den Thoirn en Johan Krijs, gedep., aan de 3 staten van Utrecht. Mededeeling omtrent den staat hunner onderhandelingen met den hertog van Gelder.

Eyrwerdighe, edele, vursichtighe end wijse lieffen heren. Wij gebedden onss denstlich tot vwer weerden end lieffden, end geiffen den selften to kennen, wye wij onsem beueell nae, geyn arbeyt en sparen bij dach noch naichten, jn naem vanden dryen staeten, bij onseme eyrwerdichste, hoichgeboeren end genedigen heren van Vtrecht aen die eyn, end den hoichgeboeren furste, hertoich to Gelre etc., an die ander zijde, to arbeiden, terlanghen end tverweruen die conclusie deser freeden beyder landen nae etlighe concept, daer op gemackt, vwer werden end lieffden gepresentiert end vourgehouden, dorch mij deken van sent Peter ondersch. etc. Hebben oick daer omme jnt eirst erlangt eyn bestandt van XIJ daghen, wilch bestandt op sent Thomas dach neystkoemende weeder wtgaen sall, soe ver alsulchs neyt verlanckt een wurdt, bij consent beyder fursten vursch., tot gelijcken beeden van onss etc. sijnt eytsons jn desen bestande onleedich end bearbeyden to concordeeren etligen articulen jndem concept vursch. begreepen, end andern articulen end punten, die wth den selffuen daichlichs erwassen end vour desser tijt neyt bij gebracht sijnt etc., hoepenen neyt to mijn, mijt Gotz gratien, dee selften tsamen sullen moegen to accorderen bijnnen corten daghen, end daer omme to Zutphen geleeghen, all op den vijfften dach to, nae wederkompst mijns dechens van sent Peter vurs., end nu donresdach laetzleeden, hijr to Deuenter gekoemen, mijt alsulche afscheyt daer genoemen, om ter enschop to koemen, daer dan wij onsen genedigen heren van Vtrecht, so sijn f. gnaden to Swoll vertoegen was, neyt gefonden hebben. So dan sijn f. g. gesteren auontd hier weeder gekoemen is, end wij hude desen vurmiddach van sijnre gnaden end sijnre gnade staeten, op alsulchs recess van Zutphen gebracht, jnt lanck verhoirdt ende daer op sijnre gnaden end der staeten antwoordt ontfangen, die noch neyt ter entschaep en dregt, end daer omme noch desen selffuen dach weeder to Zutphen reysen moeten, om to verarbeiden alsulche noch onuerleicken articulen to accorderen, kunne wij vwer weerden end lieffden geyn gantze bescheyt dess freeden op desser tijt ouerschriuen, dan so balde alsulxs accorde gescheyt sijn sall, sullen wij eyrst daigs daer van dee selften vwer werden lieffden van aduerteren, kenne Godt Almechtich, dee vwer egenanten werden end lieffden samlich ind besonder bewaren, froelich end gesont. Geschreuen to Deuenter, op sondach, hora XIJ, XV Decembris 1510.

Bij all uwe vrunden ende deputaten,
 Gerrijt vanden Thoirn,
 deken sent Peters tUtrecht.
 End Johan Krijs,
 deken tot sanct Seuerijn bijnnen Collen,
 kanonick then Doem tUtricht etc.

Opschrift: Eyrwerdeghe, hogheleerten prelaten, heren der vijf gotzhusern, ridderen ende knechten, burgermeesteren ende raet der stat Vtrecht, onsen besonderen, lieffuen heren end frunden.

Deel, B. 348.

I N H O U D. ⁽¹⁾

DAGTEEKING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.	
1493, Junij 10, Lyntz.	MAXIMILIAAN V. OOSTENRIJK.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Zending zijner raden te Utrecht, ter zake van aangelegenheden de Utrechtsche kerk betreffende	Bl. 1.
» » 13, »	keizer Fred. III.	» »	Aanbeveling dezer zending	1.
» Julij 18, Antwerp.	PHIL. V. BOURG.	» »	Zending zijner raden, ter zake van aangelegenheden zijne landen en het Sticht van Utr. betreffende	2.
» Oct. 21, Mechelen.	» »	» »	Mededeeling dat hij aan biss. David van Bourgondië antwoord heeft verzocht op het vroeger aan hem gerigt voorstel, om Frederik, markgraaf van Baden, tot zijn coadjutor in het bisdom te benoemen, en verzoek aan het kapittel, hierop bij den bisschop aan te dringen	2.
» Nov. 12, »	» »	5 kapitt. van Utrecht.	Aandringing op antwoord op zijn vroeger schrijven	3.
1494, Jan. 25, Weenen.	MAXIMILIAAN V. OOSTENRIJK.	» »	Herhaald verzoek om bisschop David van Bourgondië te bewegen tot de aanneming van Frederik van Baden tot coadjutor	4.
» Mei 9, Mechelen.	PHIL. V. BOURG.	» »	Zending van Engelbert, graaf van Nassau, en den heer van Cruningen, tot hetzelfde doeleinde	5.
» Julij 18, Zittert.	MAXIMILIAAN V. OOSTENRIJK.	» »	Dankbetuiging voor het gunstig antwoord aan Engelbert, graaf van Nassau, gegeven. Herhaling der aanbeveling	6.
» Aug. 1, Duurstede.	David v. Bourg.	5 kapitt. en de stad Utrecht.	Mededeeling van zijn van burgem., schep. en raad der stad Deventer ontvangen antwoord	6.
» <i>Maand. na St. Jacob, (Julij 28).</i>	<i>Burg., schep. en raad der stad Deventer.</i>	<i>biss. David v. Bourg.</i>	<i>Antwoord dat zij de verzochte bezending, ter zake van de koninklijke boodschap, niet kunnen doen, wegens de onveiligheid der wegen, veroorzaakt door de Geldersche krijgsvenden</i>	7.
» Aug. 28, Mechelen.	MAX. V. OOSTEN. EN PHILIPS V. BOURGONDIE.	5 kapitt. van Utrecht.	Herhaalde aandringing op de benoeming van Frederik van Baden tot coadjutor. Philips, bastaard van Bourgondië, en den heer van Cruningen, deswege door hen afgevaardigd	8.
» Nov. 5, Antwerpen.	Max. v. Oostenr.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoek om Frederik van Baden met eene openvallende kanunnik prebende te begiftigen	9.
» » »	» »	ingezetenen van het Sticht van Utrecht.	Mededeeling zijner bezending aan den bisschop, tot verkrijging van zijn laatste antwoord	9.
1495, Aug. 20, Trier.	FRED. V. BADEN.	5 kapitt. van Utrecht.	Zending van zijn' gemagtigde mr. Jan Haltfalt, om hem nader het verlangen van Maximiliaan en Philips, betreffende zijne benoeming tot coadjutor, mede te deelen	10.
1496, April 22, Deventer.	Burg., schep. en raad der stad Deventer.	» »	Antwoord dat zij hunne gedeputeerden ter gelegenheid van de verkiezing van een' opvolger des overleden bisschops zenden zullen	10.

(1) Even als in de brieven is ook in deze inhoudsopgave de eigenhandige onderteekening met eene kapitale letter aangeduid. Voorts is, tot meerdere gemakelijkheid voor het onderzoek, de inhoud der afschriften en concepten, met eene cureijf letter gedrukt, terwijl ook om deze rede hier de bladzijden en niet de nummers der brieven enz. aangewezen zijn.

DAGTEKENING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.	
1496, Woensdag na Mis. Dom., (April 20), Sparenberg.	Willem, hertog v. Gulik.	5 kapitt. van Utrecht.	Aanbeveling van Philips van Kleef tot opvolger van David van Bourgondië in het bisdom van Utrecht	Bl. 11.
» Woensd. na Jubilate, (April 27).	H. v. Hompesch en J. v. Harie.	» »	Dezelfde aanbeveling namens Willem van Gulik	12.
» Woensd. na Jubilate, Kleef.	JOHAN, HERTOG VAN KLEEF.	» »	Dezelfde aanbeveling.	12.
» Woensd. na Jubilate, Augsburg.	MAXIMILIAAN V. OOSTENRIJK.	» »	Aanbeveling van Frederik van Baden tot opvolger van David van Bourgondië.	13.
» April 28, Namen.	PHILIPS V. OOS- TENRIJK.	» »	Verklaring, geen last aan zijne krijgsheden te heb- ben gegeven, tot het plegen van vijandelijkheden in het Sticht. Zijne sterke aandringing op de benoeming van Frederik van Baden tot opvolger van David van Bourgondië	14.
» Vrijd. na Jubilate, (April 29).	Oswald, graaf v. den Berg.	» »	Ter zake van de leengoederen van Abcoude en Wijk bij Duurstede, waartoe hij bij overlijden van Jacob van Gaasbeek gerechtigd is	17.
» Mei 1, Maastricht.	PHILIPS V. OOS- TENRIJK.	» »	Zending zijner raden met dezelfde aanbeveling	15.
» Dingsd. St. Joh. ante port. Lat. (Mei 3).	Johan v. Wisch.	» »	Verzoek om voldoening van zijne aan het Sticht geleende penningen	16.
» St. Johan Baptiste, Arnh., (Juni 24).	Karel, hertog v. Gelder.	Johan v. Montfoort.	Bewilliging in de verlenging van het comprimis tot St. Victor eerstkomende	18.
» Julij 13.	Joh. v. Hemerten en Roel. de Vos v. Steenwijk.	3 staten van Utrecht.	Verzoek om hunne gedeputeerden te Wijk bij Duurstede te zenden, ten einde dezen omstandig in te lichten omtrent het gewelddadig verhinderen van den schouw van den Lekdijk	18.
» » 14, Keulen.	FRED. V. BADEN, ELECT V. UTR.	5 kapitt. van Utrecht.	Antwoord dat hij, zoodra de wegen minder onveilig zijn, zich naar Utrecht hoopt te begeven	19.
» St. Maria Magdal., (Julij 22).	Schout, schep. en geregt der stad IJsselstein.	» »	Ter zake van de geldelijke geschillen met den heer van IJsselstein	20.
» Julij 25, Brussel.	ENGELB., GRAAF V. NASSAU.	» »	Verzoek om hunne gedeputeerden naar de dagvaard te Heusden te zenden, ter zake van die van Beest en Gelicom	20.
» » 31, Duurstede.	PHILIPS, BAST. V. BOURG.	» »	Omstandig verhaal van het gebeurde bij den schouw van den Lekdijk bij Amerongen	21.
» Aug. 15, Keulen.	FRED. V. BADEN, ELECT V. UTR.	3 staten van Utrecht.	Zending zijner raden	23.
» » 19,	Fred. v. Baden, elect v. Utr.	» »	Antwoord dat hij zijne raden reeds naar Utrecht heeft afgevaardigd	23.
» » 24,	Bernt Freyse v. Dolre.	5 kapitt. van Utrecht.	Mededeeling der redenen die hem verhinderen om zijn' eed als kastelein van het huis ter Eem te komen afleggen	24.
» » 25,	DANIËL V. BOU- CHOUT.	» »	Mededeeling der redenen die hem verhinderen om zijn' eed als kastelein van het huis ter Horst te te komen afleggen	25.
» Sept. 5, Keulen.	Fred. v. Baden, elect v. Utr.	Frederik, heer van IJsselstein.	Verzoek van teruggave der in beslag genomene geestelijke tiendvruchten	25.
» » 5.	FRED. V. BADEN, ELECT V. UTR.	5 kapitt. van Utrecht.	Zending van T. van Waltmanshuizen	28.
» Altera Exalt. Crucis, (Sept. 12).	Burg., schep. en raden der ste- den Deventer, Kamp. en Zwol	3 staten van Utrecht.	Antwoord van hunne gedeputeerden niet te kunnen zenden. Zij melden tevens de door de Gelder- schen gepleegde vijandelijkheden te Hattem, met verzoek hierin te voorzien	27.
» Sept. 20.	JOH. HESBOOM.	5 kapitt. van Utrecht.	Mededeel. van zijn wedervaren in zijne zending ter verkrijging van de pauselijke bevestiging der ver- kiezing van Fred. van Baden, tot biss. van Utr.	26.

DAGTEEKING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.	
1496, Oct. 7, IJsselstein.	FREDERIK, HEER V. IJSSSELST.	5 kapitt. van Utrecht.	Antwoord van zijne gedeputeerden ter zake zijner geschillen met de 3 staten van Utrecht te Wijk bij Duurstede te zullen zenden	Bl. 28.
» Nov. 23, Amersf.	Fred. v. Baden, biss. v. Utr.	» »	Verzoek om de uitkeering der prebende aan Joh. Heesboom	29.
1497, Maand. na St. Agn. (Jan. 23),	Drost en kastel van Buren.	bisschop v. Utrecht.	Verzoek om de uitspraak in zake tusschen den heer van IJsselstein en de 5 kapitt. van Utrecht te willen uitstellen tot na hun van dien heer ontvangen antwoord. Met antwoord des biss.	29.
» Febr. 8, Montfoort.	Jan, burggraaf v. Montfoort.	5 kapitt. van Utrecht.	Antwoord van aan hun verlangen naar zijne overkomst, ter zake van het morgengeld, te zullen voldoen	30.
» » »	» »	bisschop v. Utrecht.	Antwoord van hem eerdaags ter zake der 5 kapitelen te zullen komen spreken	31.
» Maart 7, Duurst.	biss. v. Utrecht.	kapitt. van den Dom.	Antwoord op zijn schrijven ter zake van de prebende van zijn' raad, Lodewijk van Montfoort	31.
» » 20, »	» »	5 kapitt. van Utrecht.	Ontvangen hebbende van Frederik, heer van IJsselstein, zijne toestemming tot verlenging van het compromis, stelt hen eene bijeenkomst met dien heer voor	32.
» » 24, »	» »	» »	Over het houden dier bijeenkomst	32.
» Mei 6, Mechelen.	Aalbrecht, hert. van Saxon.	» »	Klagt over vijandelijkheden aan de onderzaten van Woerden door Claes Boeijen en de zijnen gepleegd. Verzoek om teruggave van het ontroofde goed en schadevergoeding voor geleden nadeel	33.
» Mei 17, Utrecht.	5 kapitt. v. Utr.	den hertog van Saxon.	Antwoord op den voorgaanden brief	33.
» Mei 30, »	kapitt. v. d. Dom, Oud-Munster en St. Marie.	Frederik, heer v. IJsselstein.	Verzoek om schriftelijke vrijgeleide tot het innen hunner tienden in zijne landen	34.
» » 31, IJsselst.	FREDERIK, HEER V. IJSSSELST.	kapittelen van den Dom, Oud-munster en St. Marie.	Verleening van vrijgeleide	35.
» Junij 4, Utrecht.	5 kapitt. v. Utr.	Frederik v. IJsselst.	Verzoek om een ander vrijgeleide, bepaaldelijk tot het innen hunner tienden	35.
» » 3(1), IJsselst.	FREDERIK, HEER V. IJSSSELST.	5 kapitt. van Utrecht.	Antwoord onverplicht te zijn tot een ander vrijgeleide, als hij hun heeft toegestaan	36.
» » 10, Vollenhov.	Ludolf v. Veen.	» »	Antwoord van hunne belangen in zake der tienden bij den bisschop te hebben behartigd.	37.
» » 11, »	biss. v. Utrecht.	» »	Mededeeling van zijn schrijven aan Frederik, heer van IJsselstein, ter dier zake	37.
» Junij 11, Vollenhov.	biss. van Utrecht.	Fred., heer v. IJsselst.	Verzoek om het verzochte vrijgeleide te verleen	38.
» Junij 19, Vollenh.	biss. v. Utrecht.	5 kapitt. van Utrecht.	Belofte zijner bescherming tegen Frederik, heer van IJsselstein, bij het innen hunner tienden	39.
» Junij 19, Gorinchem.	Fred. v. IJsselst.	bisschop van Utrecht.	Over het innen der geestelijke tienden	39.
» » 20, Vollenhov.	biss. van Utrecht.	Frederik v. IJsselstein.	Antwoord op dien brief	40.
» Junij 19, Vollenh.	Ludolf v. Veen. domdeken.	5 kapitt. van Utrecht.	Ter dier zake.	41.
» » 25, Duurst.	biss. v. Utrecht.	» »	Toezending van het afschrift van zijn ontvangen antwoord van Frederik, heer van IJsselstein	41.
» Junij 21, Utrecht.	biss. van Utrecht.	Fred., heer v. IJsselst.	Over het innen der geestelijke tienden	41.
» Junij 27, Vollenh.	Ludolf v. Veen. domdeken.	5 kapitt. van Utrecht.	Ter dier zake	42.
» Julij 10, Groning.	biss. v. Utrecht.	» »	Toezending van zijnaan Frederik, heer van IJsselst., ingeval van ongunstig antwoord, te zenden brief	43.
» Julij 10, Groningen.	biss. van Utrecht.	Fred., heer v. IJsselst.	Verzoek om zich duidelijk omtrent het toestaan van het vrijgeleide te verklaren	44.

(1) Blijkbaar heeft de schrijver zich in de dagteekening vergist; waarschijnlijk is de brief op 4 Junij geschreven.

DAGTEEKING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.	
1497, Julij 15, 's Hage.	PHIL. V. BOURG.	3 staten van Utrecht.	Verzoek om aan Frederik, heer van IJsselstein, zijne verschuldigde penningen te voldoen	Bl. 44.
» dag vóór Mar. Magd. (Julij 21).	FREDERIK, HEER V. IJSELST.	5 kapitt. van Utrecht.	Weigering van de inning hunner tienden, vóór de uitspraak des bisschops	45.
» St. Maria Magdal. avond (Julij 21).	» »	5 kapitt. van Utrecht.	<i>Vrijgeleide</i>	46.
» Aug. 10, Brussel.	MAXIMILIAAN V. OOSTENRIJK.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Ter zake van een aan zijn raad Simon van der Sluis, domproost, te verleenen uitstel, tot aan diens terugkomst uit Saxon	46.
» » 14, Duurst.	biss. v. Utrecht.	5 kapitt. van Utrecht.	Verzoek om hunne gedeputeerden te zenden, om zijne uitspraak in zake der tienden te vernemen	47.
» Sept. 23, »	» »	» »	Antwoord dat hij ter zake der tienden, de verzochte dagvaard tot aan de terugkomst van Frederik, heer van IJsselstein, meent te moeten uitstellen	47.
» Zat. na St. Mattheus, (Sept. 23).	Burg., schep. en raad der stad Zwolle.	» »	Daartoe verzocht door Drenthe, verzoeken de voorspraak bij den bisschop, ter kwijtschelding der aan Drenthe opgelegde boete, wegens het wandgedrag van eenige hunner onderzaten, bij gelegenheid zijner inhuldiging	47.
» Oct. 6, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	Herman Lochorst.	Ter zake van de lossing der te Gelicom gevangene burgers	49.
» » 23, IJssels.	FREDERIK, HEER V. IJSELST.	3 staten van Utrecht.	Aandringing ter voldoening zijner, krachtens bezegelde brieven, verschuldigde penningen	49.
» » 23, »	» »	5 kapitt. van Utrecht.	Verzoek om de ridders. en de stad Utr. te bewegen tot de nakoming van den met hem getroffen zoen	50.
1498, Purificatio. Maria, (Febr. 2).	de stad Reenen.	geestelijkh., de stad en steden v. h. Sticht.	Ter zake van het mede verschijnen der steden op den regtdag des bisschops	50.
» Feb. 11, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	5 kapitt. van Utrecht.	Over de geschillen tusschen de ridderschap en de steden ter dier zake gerezen	51.
» Maart 7,	FREDERIK, HEER V. IJSELST.	3 staten van Utrecht.	Over het onderhouden van den met hem getroffen zoen	51.
» Maart 11, Duurst.	biss. v. Utrecht.	5 kapitt. van Utrecht.	Voorstel tot eene bijeenkomst, ter zake van de geschillen tusschen Frederik, heer van IJsselstein, en de stad Utrecht	53.
» » 21.	de stad Wijk bij Duurstede.	3 staten van Utrecht.	Ter zake der uitzetting ter voldoening van Frederik, heer van IJsselstein	53.
» » 28, Duurst.	biss. v. Utrecht.	kapittelen v. d. Dom, Oud - Munster en St. Marie.	Toezending van het afschrift van eene missive van den stadhouder en raad van Holland enz., met verzoek zich daarop te beraden	54.
» Maart 23, 's Hage.	<i>Jan, graaf van Egmond, stadhouder v. Holland enz.</i>	<i>bisschop van Utrecht.</i>	<i>Verzoek om de uitspraak in zake van de geschillen tusschen de 5 kappitteten van Utrecht en Frederik, heer van IJsselstein, aan de leenmannen des keizers te doen verblijven</i>	54.
» April 4, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	5 kapitt. van Utrecht.	Ter zake der uitzetting van 18,000 g., ter voldoening van Frederik, heer van IJsselstein, en over die van 45,000 g.	55.
» Maand. na Invocav. (Mei 21).	de stad Reenen.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van den regtdag des bisschops	52.
» Junij 14.	de stad Amersf.	» »	Voorstel tot eene bijeenkomst, ter zake der uitzetting	56.
» » 29, Duurst.	biss. v. Utrecht.	» »	Zending zijner raden, ter zake der uitzetting ter verdediging van het Over-Sticht.	56.
» Julij 26, Deventer.	» »	3 staten van Utrecht.	Verzoek om middelen te beramen ter voldoening van den laatsten termijn der aan den heer van IJsselstein verschuldigde penningen	57.
» Dond. St. Peter ad vincul. (Aug. 1).	gebr. Roelof en Jan de Ruyter.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verklaring van te willen verzoenen den door Jacob Appeltern bedreven doodslag van hunnen vader	57.
» Aug. 8, Deventer.	biss. v. Utrecht.	5 kapitt. van Utrecht.	Ter zake van de uitzetting van 18,000 gulden	58.
» St. Lamb., (Sept. 17)	de stad Reenen.	» »	Ter dezer zake	59.

DAGTEEKING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.	Bl.
1498, St. Lamb., (Sept. 17) Wijk bij Duurst.	schout, burgem., schep. en raad der stad Wijk bij Duurstede.	3 staten van Utrecht.	Ter dezer zake	59.
» St. Lambert.	Lod. v. Leeftael.	» »	Verzoek om teruggave der voorgeschotene gelden aan den spijker van de sluis aan de Grebbe	59.
» Oct. 11.	de stad Amersf.	5 kapitt. en de stad Utr., ten kap. verg.	Ter zake van de uitzetting der 18,000 gulden	60.
» » 13, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van het morgengeld	61.
» Nov. 12, Leuven.	Maximiliaan van Oostenrijk.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoek om den uitersten wil van Jan, heer van Merode, te bevestigen	61.
» » 12,	» »	bisschop van Utrecht.	Verzoek om dit bij het Domkapittel te bewerken	62.
» » 15, Percke.	ENGELB., GRAAF VAN NASSAU.	» »	Hetzelfde verzoek	62.
» » 28, Duurst.	secretar. des biss. van Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Verzoek om eenige geldelijke belooning voor zijne bewezene diensten	63.
» Woensd. na St. Ca- tharine, (Nov. 28)	de stad Reenen.	Ludolf van Veen, domdeken.	Ter zake van het morgengeld	63.
1499, Febr. 25, Duurst.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Antwoord dat hij de staten van het Neder- en Over- Sticht zal bijeenroepen, ter beraming van midde- len tot verwijdering van het vreemde krijgsvolk	64.
» Maart 16, »	» »	» »	Antwoord ter dier zake met hen te zullen komen raadplegen	64.
» » 25, IJsselst.	Wolter v. Baexen drost v. d. heer v. IJsselstein.	» »	Ter zake van eene op huine goederen door dien heer gelegde schatting van 8 stuivers op elken morgen lands	65.
» Dingsd. na L. Vr. Lichtm., (Feb. 6).	» »	» »	Bezegelde brief, waarbij Johan, hertog van Kleef, verklaart, Frederik, heer van IJsselst., te hebben gemagtigd tot het verdingen der Over-Betuwe	67.
» Dingsd. na Vocem, (Mei 7).	burg., schep. en raad der stad Deventer.	» »	Mededeeling der redenen, die hen verhinderen, op den dagvaard van 29 April e.k. te verschijnen	67.
» Dingsd. na Exaudi, (Mei 14).	» » Zwolle.	» »	Dezelfde mededeeling	68.
» » na Servatus (Mei 14).	» » Kampen.	» »	Dezelfde mededeeling	69.
» Mei 20, Vollenhov.	de ridderschap v. Vollenhoven.	» »	Dezelfde mededeeling	69.
» Dingsd. na Pinste- ren, (Mei 21).	de ridderschap v. Twente.	» »	Dezelfde mededeeling	70.
» Woensd. St. Johan. en Paul. (Junij 26)	de stad Renen.	bisschop en de 3 staten van Utrecht.	Mededeeling van den aantogt des vijands op hunne stad en verzoekt om den noodigen bijstand	71.
» Julij 5, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	5 kapitt. van Utrecht.	Ter zake van het in dienst nemen van krijgsvolk; voorts mededeelingen den vijand betreffende	74.
» » 8, »	» »	3 staten van Utrecht.	Ter zake van het in dienst nemen van krijgsvolk, ter bestrijding van den vijand	71.
» Zondag na L. Vr. Visitatio (Julij 7).	Kleefsche hoofd- lieden.	bisschop van Utrecht.	Ontzagsbrief	72.
» Julij 12, Duurstede,	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Verzoek om, nu de vijand de stad Reenen heeft in- genomen, en de stad Utrecht bedreigd wordt, bepaald antwoord te geven omtrent zijn voor- stel van het in dienst nemen van krijgsvolk op 's lands kosten	75.
» Woensd. na Cilianus (?) Kleef.	Johan, hertog v. Kleef.	5 kapitt. van Utrecht.	Mededeeling der redenen, die hem tot de vijande- lijkheden tegen het Sticht hebben bewogen	73.
» Julij 12, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Toezending van den brief van Dirk van Zwielen, betreffende de bewaring van het huis te Loen- dersloot, met verzoek hierover te beraadslagen	76.

DAGTEEKING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.	
1499, Julij 11, Utrecht.	DIRK V. ZWIETEN	bisschop van Utrecht.	Ter dier zake	Bl.
1476, Febr. 3, »	»	»	<i>Brief waarbij Dirk van Zwieten belooft het slot Loendersloot ten behoeve van het Sticht getrouwelijk te bewaren</i>	76.
» » »	»	»	<i>Brief, waarbij bisschop David van Bourgondië Dirk van Zwieten beleent met het huis Loendersloot</i>	77.
1499, Julij 13, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van het in dienst nemen van krijgsvolk	78.
» » 15, »	» »	» »	Mededeeling van den bijstand van Overijssel te hebben ingeroepen	79.
» » »	» »	5 kapitt. van Utrecht.	Ter zake van het in dienst nemen van krijgsvolk	79.
» Julij 15, Duurstede.	» »	» »	<i>Brief, waarbij de bisschop verklaart 500 paarden voor éne maand in dienst te hebben aangenomen</i>	80.
» St. Margareta avond (Julij 19), Devent.	gedeputeerden v. Overijssel.	3 staten van Utrecht.	Betuiging van hun leedwezen over den inval van den hertog van Kleef	74.
» Julij 23, 's Hage.	Jan, graaf van Egmond, stadhouder en raden van Holland enz.	» »	Mededeeling van de vijandelijke bedreiging van Jan van Zuylen van Nyevelt, tegen de stad Leiden, ingeval zij in gebreke blijft eene, bij de overrompeling der stad in 1481 door de Hoeksche partij, afgeperste schuldbekentenis, ten behoeve van Hendrik van Zuylen van Nyevelt, niet voldoet. Ernstig verzoek om tegen deze geweldadige vervolging te waken	80.
» St. Maria Magdal., (Julij 22), Utrecht.	Jan van Zuylen van Nyevelt.	de stad Leiden.	<i>Verzoek om betaling der schuldbekentenis</i>	82.
» Zondag na St. Jacob, (Julij 28) Costemitz.	Christoff., markgraaf v. Baden.	bisschop en de 3 staten van Utrecht.	Zending van Hanns Hofwarten von Kercheym, ridder, ter zake van den Kleefschen oorlog	82.
» Aug. 3, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van het in dienst nemen van krijgsvolk	83.
» » »	» »	» »	Terzelfde zake	83.
» Aug. 3, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	hoofdman Symon Crues.	<i>Ter dier zake</i>	84.
» Aug. 18, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	5 kapitt. van Utrecht.	Verzoek om hem terstond 3000 gulden ter hand hand te stellen	84.
» » 29, »	» »	3 staten van Utrecht.	Verzoek om het kapittelgeneraal tot den volgenden dag uit te stellen, wegens zijne vele bemoeijingen op heden	85.
» Sept. 14, Deventer.	» »	» »	Zending zijner raden ter zake van den met den hertog van Kleef te treffen zoen	85.
» » 19, »	» »	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoek om zijn' raad Lodewijk van Montfoort zijne residentie te laten behouden	86.
» » 26, »	» »	» »	Verzoek om antwoord op dit schrijven	86.
» Oct. 2, »	» »	5 kapitt. van Utrecht.	Antwoord, dat de uitspraak in de geschillen met den hertog van Kleef aan de vorsten van Gulik en Baden zijnde verbleven, de ban tegen den hertog behoort te worden opgeheven	88.
» » 11, 's Hage.	Jan, gr. van Egmond, stadh. en raden van Holland enz.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van de schuldvordering van Hendrik van Zuylen van Nyevelt, ten laste der stad Leiden; zij verzoeken hen zorg te dragen dat hieruit geene vijandelijkheden ontspruiten	87.
» St. Victors avond, (Julij 20), Wagen.	» »	» »	<i>Overdragtbrief van Hendrik van Zuylen van Nyevelt, ten behoeve van de Kleefsche veldoversten</i>	88.
» Oct. 15, Utrecht.	biss. v. Utrecht.	Jan, graaf van Egmond, stadh. en raden van Holland enz.	<i>Ter dier zake</i>	89.
» » 17, 's Hage.	Jan, graaf van Egmond, stadhouder en raden van Holl. enz.	bisschop van Utrecht.	<i>Ter dier zake</i>	90.
» Oct. 17, 's Hage.	» »	3 staten van Utrecht.	Toezending van de afschriften der beide voorgaande brieven ter dier zake	92.

DAGTEEKING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.	
1499, Oct. 31, Vollenhov.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van de betaling der aan den heer van IJsselstein verschuldigde penningen	Bl.
» Aller zielen dag, (Nov. 2).	JAN v. EGMOND.	aan zijnen broeder Frederik, heer v. IJsselstein.	Mededeeling van de aan hem gepleegde ontvreemding van eenen bezegelden brief van Arnold, hertog van Gelder	93.
» St. Maarten, (Nov. 11).	GIJSBERT VAN BUREN.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Ter zake van de gelegde belasting op de goederen in den lande van Buren	95.
» St. Andries avond, (Nov. 29) Hoorn.	de stad Hoorn.	domdeken v. Utrecht en den deken van West-Friesland.	Ter zake van kerkelijke aangelegenheden	94.
» Dec. 9, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Kennisgeving der personen, die hij in zijn afwezen tot zijne stedehouders heeft aangesteld	96.
» » 26, »	» »	5 kapitt. van Utrecht.	Ter zake van de aantasting van den schout van den Dom door de IJsselsteinsche krijgsknechten	97.
» Zondag voor Kersdag (Dec. 22).	Fred. v. IJsselst.	bisschop van Utrecht.	Ter dier zake	98.
» Aller kinderen dag, (Dec. 28) Gorinch.	GERTRUDA v. D. AA, (namens haren echtgen. Jan v. d. Aa).	5 kapitt. van Utrecht.	Verzoek om betaling van 100 gulden, hem nog ontbrekende aan de hem toegekende som wegens zijne bemoeijingen in de vereffening hunner geschillen met den heer van IJsselstein	99.
1500, Febr. 24, Duurst.	Rijck v. Rijckensteyn.	Ludolf v. Veen, domdeken, en Jan, burggraaf v. Montfoort, als stedehouderen des bisschops.	Toezending der klagte der stad Wijk bij Duurstede over den dijkgraaf van den Lekdijk	99.
» » 26, Gent.	PHILIPS, v. OOSTENRIJK.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Ter zake der pauselijke afaatsbrieven	100.
1500, (?)	RAYMUND., PAUSELIJK GEZ.	» »	Zending van Pieter Jacobsz. van Vollenhoven, kanunnik van 't kapittel van St. Pieter, ter zake der afaatsgelden	105.
» Maart 23, Vollenh.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ernstige aandringing tot opbrenging der verzochte 12,000 gulden, ter betaling van het krijgsvolk enz., in gebreke waarvan hij protesteert tegen alle nadeel, daaruit voor den lande kunnende voortvloeijen	101.
» Zondag na Halfvasten, (April 5).	Burg., schep. en raad der stad Groningen.	burg., schep. en raad der stad Utrecht.	Verzoek om hunne afgevaardigden te zenden op de door den bisschop van Utrecht vastgestelde dagvaard, tusschen den hertog van Saxon en de stad Groningen	102.
» April 7, Vollenh.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Nadere aandringing op de opbrenging der genoemde som, tot de betaling van het krijgsvolk enz.	102.
» » 24, Duurst.	» »	» »	Mededeeling van tot stedehouder in zijne afwezigheid, Jan, burggraaf van Montfoort, te hebben aangesteld	103.
» Julij 15, Vollenh.	» »	» »	Verzoek om den 23. Julij hunne gedeputeerden te Wijk bij Duurstede ter dagvaard over 'slands zaken te zenden	103.
» Aug. 5, Leiden.	dijkgr. en heemraden v. Schie-land, Delfsland en Rijnland.	5 kapitt. van Utrecht.	Verzoek om hunne afgevaardigden te zenden op de dagvaard te 's Hage, den 10. Aug., ter zake van het openzetten der IJssel-sluis door de de stad Gouda	104.
» Sept. 21, Vollenh.	biss. v. Utrecht.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoekom aan ziju' raad, Lodewijk van Montfoort, in diens afwezen, zijne prebende te doen behouden	105.
» Nov. 25, Duurst.	» »	» »	Verzoek om antwoord op den voorgaanden brief	105.

DAGTEKENING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.	
1502, Julij 1, Vollenhov.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van het bezetten der stad Reenen	Bl. 119.
» » 2, »	» »	» »	Verzoek om het afnemen van den eed aan den kastelein van Duurstede, Adriaan van Pallaes, uit te stellen tot aan zijne terugk. in het Sticht	119.
» Julij 8, Vollenhov.	» »	» »	Antwoord dat hij wegens verschillende redenen zijne terugkomst moet uitstellen. Herhaald verzoek, om met de afneming van den eed aan zijn' kastelein te Duurst. tot dien tijd te wachten	121.
» » 17, Utrecht.	3 staten v. Utr.	bisschop van Utrecht.	Antwoord dat zij het afleggen van den eed door voornoemden kastelein, 14 dagen hebben uitgesteld. Verzoeken voorts zijne overkomst te bespoedigen, ter zake van bezetten der stad Reenen	120.
» Julij 31, Vollenhov.	biss. v. Utrecht.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Ter zake van de bezwaren door het kapittel gemaakt in de afkondiging der pauselijke aflaatbullen, in strijd met de door de Utrechtsche kerk van Rome verkregene voorregten	122.
» Aug. 16, Straasburg	RAYMUND., PAUSSELIJK GEZ.	» »	Ter zake van de afkondiging der pauselijke aflaatbullen	124.
» ... (P).	» »	» »	Ter dier zake	125.
» Sept. 9, Vollenh.	biss. v. Utrecht.	» »	Ter dier zake	127.
» St. Mathaeus avond, (Sept. 20), Kleef.	Johan, hertog v. Kleef.	5 kapitt. van Utrecht.	Ter zake van het leggen van schatting op eenige geestelijke goederen	128.
» Maand. na Remigius (Oct. 30), Tiel.	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	» »	Zending van zijn' raad Hendrik van Gent, ten einde hen te overreden zich met den hertog van Kleef niet te verzoenen	128.
» dag na St. Willebrordus, (Nov. 8)	FREDERIK, HEER V. IJSSELST.	» »	Ter zake van het belasten hunner geestelijke goederen in den lande van Buren	129.
» Dec. 22, Erfurt.	RAYMUND., PAUSSELIJK GEZ.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Ter zake van het onder het volk verspreid gerucht, dat het geld der aflaten tot ander gebruik zoude zijn aangewend	130.
1503, Febr. 8, Antwerpen.	Maximiliaan van Oostenrijk.	5 kapitt. van Utrecht.	Ter zake van de door Johan, hertog van Kleef, aan de steden Utrecht en Amersfoort voorgeschotene gelden	130.
» April 3.	de stad Amsterd.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoek om voortaan geestelijke personen tot het doen van questien te zenden	131.
» Woensd. na Visitat. Mariae, (Julij 5). Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	» »	Verzekering dat op hunne goederen in Gelderland geene schatting zal worden gelegd	131.
» St. Laurens avond, (Aug. 10), Tiel.	Karel, hertog van Gelder.	bisschop van Utrecht.	Ter zake van de door den hertog gevangen genomene heemraden op den Lekdijk	132.
» Zat. na St. Laurens (Aug. 12), Tiel.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van Utrecht.	Ter dier zake	133.
» Aug. 17, Vollenh.	biss. v. Utrecht.	» »	Ter dier zake	133.
» L. Vr. dag Assumpt. (Aug. 15), Nijmeg.	Karel, hertog van Gelder.	bisschop van Utrecht.	Ter dier zake	133.
» Sept. 4, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Mededeeling dat hij Jacob de Edel tot kameraar van den Lekdijk heeft aangesteld	134.
» ... (P) Arnhem.	Karel, hertog van Gelder.	bisschop Frederik van Baden.	Ter zake der gevangene Utrechtschen	134.
» Sept. 18, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter dier zake	135.
» Oct. 5, Duurstede.	» »	» »	Ter zake van de benoeming van Jacob de Edel, tot kameraar van den Lekdijk	136.
» Nov. 16, Popelstorf.	Herman, aartsb. van Keulen.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Ter zake der pauselijke aflaatbullen	136.
» Praes. Mariae (Nov. 21).	Burg., schep. en raad der stad Kampen.	5 kapitt. van Utrecht.	Beklag over onregt, hun door den bisschop aangedaan	137.

DAGTEKENING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.	
1503, Nov. 28, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	5 kapitt. van Utrecht.	Antwoord op deze tegen hem door de stad Kampen ingebragte klagte	Bl. 138.
» Dec. 2, Brussel.	FREDERIK, HEER V. IJSSELST.	kapittelen v. d. Dom, en Oud-Munster te Utrecht.	Terzake van regtsvervolgting tegen zijne onderzaten	139.
» » 15, Spiers.	RAYMUNDUS, PAUSEL. GEZ.	5 kapitt. van Utrecht.	Ter zake der pauselijke afaatsbullen	139.
» » 17, »	» »	» »	Ter zelfde zake	140.
1504, Jan. 1, »	» »	» »	Ter zelfde zake.	140.
» Jan. 15, Brussel.	PHILIPS V. OOSTENRIJK.	kapittel van den Dom Utrecht.	Verzoek om Adriaan Florisz. met een kanunniks prebende te begiftigen	144.
» » » »	» »	bisschop v. Utrecht.	Verzoek om deze begiftiging bij het voornoemd kapittel te bewerken	144.
» » 28, Duurst.	biss. v. Utrecht.	5 kapitt. van Utrecht.	Onderstuning van het verzoek des aartshertogs	145.
» Mei 23.	Burg., schep. en raad der stad Kampen.	3 staten van Utrecht.	Verzoek om, alvorens den hertog van Saxen en de stad Groningen op hunne nevensgaande schriften te antwoorden, het eerst hun gevoelen deswege te vernemen	145.
» Mei 24, Vollenhov.	biss. v. Utrecht.	» »	Verzoek om zich over de toegezonden schriften van den hertog van Saxen en van de stad Groningen rijpelijk te beraden, en hem deswege hun gevoelen mede te deelen	146.
» Zond. na Inv. Crucis, (Mei 5), Memblik.	George, hertog v. Saven.	bisschop van Utrecht.	Over de Groningsche aangelegenheden	147.
» St. Joh. ante Port Lat., (Mei 6).	de stad Groningen	» »	Ter dier zake	149.
» Julij 27, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	Ludolf v. Veen, domdeken.	Verzoek om hem toe te zenden een vidimus van het verbond tusschen Arnold, hertog van Gelder en bisschop Rudolf van Diepholt gesloten	150.
» Sept. 26, Duurst.	» »	» »	Verzoek om kapittel generaal te beleggen, ter zake van ontvangen schriften des aartshertogs van Oostenrijk, betreffende den oorlog tegen den hertog van Gelder	150.
» Zat na Aller Heilig. (Nov. 2), Arnhem.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van Utrecht.	Beklag dat de bisschop van Utrecht zijn huis en burg Oijen in handen van den aartshertog van Oostenrijk heeft overgeleverd	151.
» Jan. 23, Brussel.			<i>Deze twee nabeschreueenen articulen sijn inden bestande begrepen besegelt, behanteykent ind beswaenen</i> Antwort des ertzhertouge, aengaende Oijen, op schriften des busschops van Vtrecht	151.
» Febr. 5, Duurstede.			Antwort des busschops van Vtrecht op schriften onss gen. heren van Gelre	152.
» St. Michiel (Sept. 29) Tiel.	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	bisschop van Utrecht.	Ter dier zake	153.
1498, April, 26, Vollenhov.			<i>Brief, waarbij de bisschop van Utrecht sich verbindt den burg Oijen, krachtens de voorgaande bepalingen van het bestand, te bewaren</i>	158.
1505, Jan. 12, Rome.	RAYMUND., PAUSELIJK GEZ.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Berigt van zijne behouden terugkomst van zijne zending te Rome	154.
» Feb. 21, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	» »	Ter zake der benoeming van een' fabriekmeester	155.
» Zat. na Half Vasten (Maart 8), Kamp.	Gerrit van Wou, klokkengieter.	» »	Ter zake van geleverde klokken	155.
» Dingsd. na Palmar., (Maart 18).	burg., schep. en raad der stad Kampen.	» »	Ter zake van hunnen schoolm. Johan Martensz.	156.
» » »	» »	Lud. v. Veen, domd.	Ter zelfde zake	156.
» Maart 20,	Frederik v. Gelddenek.	Daniel van Bouchout.	Ter zake van het verdingen van Beverweert, Werkhoven en Odijk	157.

DAGTEKENING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.	
1505, Dingsd. na Paaschen (Maart 25) Arnh.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van Utrecht	Ter zelfde zake	BI. 158.
» April 4, Leeuward.	Edsard, graaf v. Oost-Friesl.	5 kapitt. van Utrecht.	Verzoek namens den hertog van Saxen, dat aan de stad Groningen geen bijstand worde verleend	158.
» » 15, Kampen.	Gerrit van Wou, klokkengieter	kapittel van den Dom te Utrecht.	Ter zake van geleverde klokken	159.
» Mei 1, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van den aan Groningen te verleenen bijstand	159.
» <i>St. Marcus avond,</i> <i>(April 24) Nijerbr.</i>	<i>Eeert van Ensse.</i>	<i>bisschop van Utrecht.</i>	<i>Ter dier zake</i>	160.
» <i>Duurstede.</i>	<i>biss. v. Utrecht.</i>	<i>de stad Groningen.</i>	<i>Een vorteycknisse ende memorie van den voirraem, latst bij den dryen staten in der saken Groenyn-gen aengaende beschreuen</i>	161.
» Woensd. na Pinsteren, (Mei 14).	burgem., en raad der stad Groningen.	5 kapitt. van Utrecht.	<i>Ter dier zake</i>	162.
» Mei 30, Vianen.	de stad Vianen.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoek om spoedigen bijstand	162.
» Junij 2, Graaf.	Maximiliaan van Oostenrijk.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van de ingestelde vervolging tegen den kanunnik Willem van Weerdenborch	163.
» Dag na St. Bonifac., (Junij 6) IJde.	Edsard, graaf v. Oost-Friesl.	5 kapitt. van Utrecht.	Zending zijner raden, ter zake van de verleenning van bijstand tegen de Gelderschen	163.
» » 7, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van het treffen van een bestand met de stad Groningen	165.
» » 8, Wijk te Duurstede.	Willem Sloet.	» »	Ter zake van het onderhoud der nieuwe grift uit den Rijn	164.
» Zaterd. na St. Odulphus, (Junij 14). Nijmegen.	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	» »	Ter zake van zijne aanstelling tot kastelein van het slot Duurstede	164.
» Junij 28, Duurst.	biss. v. Utrecht.	» »	Omstandig verhaal zijner grieven tegen den huize van Oostenrijk	166.
» » 29, »	» »	» »	Ter zake eener klagte, die Steven van Zuijlen van der Haar aan hem zoude hebben gedaan over Willem Torek.	167.
» Julij 11, »	» »	3 staten van Utrecht.	Ter zake van de schouw op de nieuwe grift uit den Rijn	168.
» Aug. 5, »	» »	» »	Mededeeling van den uitslag zijner pogingen bij Maximiliaan van Oostenrijk, ter zake der stad Groningen. Verklaart zich voorts bereid, aan Steven van Zuylen van der Haer regt te laten wedervaren	168.
» Aug. 27, Brussel.	» »	5 kapitt. en de stad Utrecht.	Verzoek om de belegging van het kapittel-generaal, om over het aan den hertog van Saxen te geven antwoord te raadplegen	169.
» Sept. 5.	» »	5 kapitt. van Utrecht.	Ter zake van de Groningsche aangelegenheden	170.
» » 9, Duurst.	» »	3 staten van Utrecht.	Verzoek om de toezending hunner gevolmagtigden	170.
» Sept. 2, Brussel.	Maximiliaan van Oostenrijk.	bisschop van Utrecht.	Verzoek om hunne gedeputeerden te zenden op de dagvaard te Doesburg, alwaar hij door Maximiliaan van Oostenrijk is gelast te verschijnen	171.
» Dond. na Elfduizend Maagden dag, (Oct. 23).	Burgem. en raad der stad Groningen.	bisschop v. Utrecht.	<i>Ter dier zake</i>	171.
» Dec. 23, Duurst.	biss. v. Utrecht.	Lud. v. Veen, domd.	Verzoek om beslissend antwoord omtrent hun verzoek om bijstand	172.
» <i>St. Jan Evangelist,</i> <i>(Dec. 27).</i>	<i>de stad Groningen</i>	<i>bisschop van Utrecht.</i>	Ter zake van de aflaatsgelden	173.
			<i>Nader verzoek om bijstand</i>	174.

DAGTEEKING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.
1506, Jan. 2, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Toezending van het afschrift van het door hem ontvangen antwoord der stad Groningen 173.
» Jan. 18.	FREDERIK, HEER v. IJSELST.	5 kapitt. van Utrecht.	Toezending van de door hem ontvangen bevelschriften des konings 175.
» » 21, Duurst.	biss. v. Utrecht.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Ter zake van de afdatagselden 176.
» Feb. 14, »	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Voorstel om ook hunne gedeputeerden te zenden op de dagvaard te Hattem, ter zake der Groningsche aangelegenheden 177.
» Febr. 11, Hattem.	gedeput. raden des bisschops.	bisschop van Utrecht.	Ter dier zake 177.
» » 16, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	» » 178.
» Febr. 10.	Burg., schep. en raad der stad Deventer.	bisschop van Utrecht.	» » 178.
» Woensdag voor Vr. Lichtm. (Jan. 28).	Symon Claesz. Cangiter.	Gerrit van Wou.	Over de Groningsche aangelegenheden 179.
» Febr. 24, Hattem.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Verzoek om hunne gedeputeerden te Vollenhoven te zenden, om met die van Overijssel over de Groningsche zaak te beraadslagen 181.
» Maart 15, Mechelen.	Philips v. Bourgondië.	» »	Magtigt <i>mr. J. van Dorp</i> en <i>mr. L. Cottereau</i> , om op de dagvaard te Utrecht te handelen, ter zake zijner geschillen met den hertog van Gelder 182.
» Maart 19, Kampen.	gedeput. der stad Groningen.	» »	Verzoek dat de stad Groningen en de Ommelanden van het Sticht niet worden onttrokken 183.
» Zondag Letare Jerusalem, (Maart 22).	Karel, hertog van Gelder.	» »	Magtigt <i>Reinier van Gelder, bast., mr. Willem Lanck, mr. Hendrik Zalsberch</i> en <i>Herman Cranewelt</i> , om op de dagvaard te Utrecht te handelen, ter zake zijner geschillen met de huize van Oostenrijk. Notarieel afschrift, get. KEIJEN. 184.
» Maart 27 en 28. Utrecht.	» »	» »	Clachten van den gecommiteerden van <i>Philips, co. van Castilien</i> , ende de gecommiteerden van <i>Carel, hertogh van Gelder</i> , aen den heere van <i>Montfoort</i> ende <i>domdeeken Veen</i> , bij de voirs. fursten gestelt tot conservateurs vanden tractate ende appointementen, tusschen haer beyden gemaect over tqualick onderhouden vanden voirs. tractate 185.
» » 28, Utrecht.	» »	» »	Uitspraak, waarbij de conservateuren aen de Geldersche afgevaardigden bevelen hunne magtbrieven over te leggen. Concept. 187.
» Zondag Judica, (Maart 29) Nijmeg.	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	Jan, burgg. v. Montf., en <i>Ludolf v. Veen</i> , conservateurs, mitsgaders aen de <i>Bourgondis. en Gelders. gevolmagtigden.</i>	Verzoek om, zonder aanzien des persoons, naar regt en billijkheid uitspraak te doen in zijne geschillen met den huize van Oostenrijk 188.
» April 2, Utrecht.	» »	» »	Middelen beraamd door <i>Jan, burggraaf van Montfoort</i> , en <i>Ludolf van Veen, domdeken</i> , ter verzoening der beide partijen. Concept. 189.
» April 3, Vollenhov.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Mededeeling dat hij, na de mislukking der pogingen om de zaak van Groningen tot een gewenscht einde te brengen, met overleg der staten van Overijssel heeft besloten een getal krijgslieden in dienst te nemen en daarmede de grenspalen van het Sticht te bezetten 191.
» » 13, »	» »	» »	Verzoek om naar aanleiding van nevensgaand afschrift van den brief van den graaf van <i>Ben- them</i> , kapittel generaal te beleggen 192.

DAGTEEKENING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.	Bl.
1506, <i>Woensd. na Judica</i> , (April 1) Dresden.	<i>Ewerwijn, graaf van Benthem.</i>	<i>bisschop van Utrecht.</i>	<i>Over de Groningsche zaken</i>	193.
» April 18, Mechelen	WILLEM V. CROY, HEER V. CHIEVRES, STAD- HOUDER ENZ.	Jan, burggraaf van Montfoort, en aan Ludolf van Veen, domdeken.	Betuiging, namens den koning, zijner erkentelijk- heid voor hunne bewezene diensten	194.
» » 22, Falemuwe	PHIL. V. BOURG.	Jan, burggr. v. Montf. en Ludolf v. Veen, domdeken.	Verklaring van genoeg en nemen in het door hen ontworpen bestand	194.
» St. Marcus, (April 25), Nijmegen.	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	» »	Omstandige opsomming van de hem door het huis van Oostenrijk aangedane verongelijkingen	195.
» Mei 2, Arnhem.	PHIL. V. BOURG. STADHOUDER V. GELDERL.	» »	Verzoek om hem mede te deelen of den hertog van Gelder de overkomst van voornemen is na te volgen	197.
» Mei 4.	<i>Jan, burggr. van Montf., en Lud. v. Veen, domd.</i>	<i>Karel, hertog v. Gelder.</i>	<i>Antwoord op zijn schrijven van den 25. April</i>	198.
» »	» »	<i>Willem v. Croij, stad- houder enz.</i>	<i>Antwoord op zijn schrijven van den 18. April</i>	198.
» Mei 7, Loenen.	WILLEM V. CROY, HEER V. CHIE- VRES, STADH.	Jan, burggr. v. Montf. en Ludolf v. Veen.	Vernemende dat de hertog van Gelder van voor- nemen is het verdrag niet te onderhouden, ver- klaart hij, namens den koning, te protesteren van alle nadeelen uit het hervatten der vijan- delijkheden voortspruitende	199.
» » 10, Mechelen.	» »	kapittel van den Dom te Utrecht.	Dankbetuiging voor de plegtige processien en beden bij gelegenheid van konings afreize naar Spanje gehouden; mededeeling van 's vorsten behouden aankomst	200.
» » 11, »	» »	Jan, burggr. v. Montf., en Ludolf v. Veen, domdeken.	Verzoek om mededeeling van het nader te geven gunstig antwoord van den hertog van Gelder	201.
» » 25, Duurst.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Mededeeling dat de dagvaard te Hattem is uitge- steld tot zaterdag na Pinksteren, wegens de inneming van Groningen door den graaf van Oost-Friesland	202. 203.
» <i>Maand. na Division</i> <i>Apost., (Julij 20)</i> <i>Wageningen.</i>	<i>Fred. v. IJsselst.</i>	<i>bisschop van Utrecht.</i>	<i>Ter dier zake</i>	203.
» Julij 21, Duurst.	biss. v. Utrecht.	5 kapitt. van Utrecht.	Toezending van het door hem ontvangen antwoord van Frederik, heer van IJsselstein, op zijn schrijven over de klagen der kapittelen St. Pieter en St. Jan	203. 204.
» Julij 29.	biss. v. Utrecht.	<i>Maximil. v. Oostenrijk.</i>	<i>Ter zake der Groningsche aangelegenheden</i>	204.
» <i>St. Pieter ad vincula,</i> <i>(Aug. 1) Duurst.</i>	» »	<i>aartsbisschop v. Trier.</i>		205.
» Sept. 8, Duurst.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter zake der aanstelling van enen kameraar bij het collegie van den Lekdijk	206.
» Oct. 6, »	» »	» »	Verzoek om hunne gedeput. bij hem te zenden	207.
» » 15, »	» »	» »	Nader en dringend verzoek deswege	207.
» Dec. 28, »	» »	» »	Toezending van den door hem met overleg der staten van Overijssel ontworpen brief aan de stad Groningen	207.
» <i>Sept. 19, Vollenhov.</i>	<i>biss. van Utrecht.</i>	<i>aan de stad Groningen.</i>	<i>Over hunne aangelegenheden</i>	208.
1507, Zaterd. na 13 dag, (Jan. 9).	Willem, graaf v. d. Berg, en Frederik, graaf v. d. Berg.	bisschop van Utrecht.	Ter zake van de heerlijkheden van Abcoude, Duurstede en Wijk	209.

DAGTEEKING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.	
1507, Febr. 24, Duurst.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van den opbrengst der gelden tot betaling van het verschuldigde aan den hertog van Kleef	Bl. 211.
› Maart 6, Kleef.	HENDRIK PEN- NINCK.	Ludolf v. Veen, dom- deken.	Ter zake van de schuldvordering van den hertog van Kleef, ten laste der steden Utrecht en Amersfoort	211. 212.
› Zat. na Remiscere, (Maart 6) Kleef.	Johan, hertog v. Kleef.	Ludolf v. Veen, dom- deken.	Ter dezzer zake	212.
› Dingsd. voor Half Vasten, (Maart 9) Kampen.	Gerrit van Wou, klokkengieter.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Ter zake van geleverde klokken	212.
› Maart 14, Breda.			<i>Everard van der Mark, bisschop van Ludik, stelt Frederik, heer van IJsselstein, tot zijn' raad aan, tegen eene jaarlijksche bezoldiging van 100 gouden Rijns.</i>	213.
› Dingsd. na Judica, (Maart 23) Sassenb.	Koenraad, biss. van Munster.	5 kapitt. en de stad Utrecht.	Verzoek tot het doen van beden in het Sticht, ten behoeve der minrebroeders-orde van Keulen	214.
› April 23, Duurst.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Voorstel om hunne gedeputeerden te zamen met de zijnen te doen vertrekken naar de aanstaande dagvaard in de zaak der stad Groningen	214. 215.
› St. Pieter en Paulus avond, (Junij 28) Kampen.	Gerrit van Wou, klokkengieter.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Ter zake der geleverde klokken	215.
› Aug. 21, Duurst.	biss. v. Utrecht.	5 kapitt. van Utrecht.	Ter zake der schuldvordering van den hertog van Kleef	216.
› <i>Vrijd. na St. Pieter ad vinc., (Aug. 6).</i>	<i>de stad Utrecht.</i>	<i>Hendrik Penninck, en verdere raden v. d. hertog van Kleef.</i>	<i>Ter die zake</i>	216.
› Dond. na St. Laurent. (Aug. 12) Kleef.	JOHAN, HERTOG VAN KLEEF.	5 kapitt. van Utrecht.	› ›	217.
› In octavo Assump. Marie, (Aug. 22).	de stad Amersf.	3 staten van Utrecht.	› ›	221.
› Aug. 25.	de stad Hoorn.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoek, na een omstandig verhaal van de gedragingen van Claes Veersz., de vordering tegen de landlieden van het dorp Zwaag voor den wereldl. regter, alsmede die tegen Claes Veersz. voor den deken van West-Friesland te brengen	218.
› › 29, Brussel.	MARGARETHA V. OOSTENRIJK.	› ›	Verzoek om vergunning voor den geestelijke Gillis van den Moeten, tot het doen van aflaten in het Sticht, ten behoeve van het klooster van St. Bernard	220.
› Aug. 30, Duurst.	biss. v. Utrecht.	5 kapitt. van Utrecht.	Ter zake der schuldvordering van den hertog van Kleef	221.
› Sept. 4, ›	› ›	› ›	Ter dier zake	222.
› Nov. 16, ›	› ›	3 staten van Utrecht.	Ter zake van de bezending hunnentwege naar de dagvaard, tusschen hem en den hertog van Saxon over de Groningsche aangelegenheden te houden	222.
› Dec. 6.	de stad Amersf.	› ›	Ter zake der schuldvordering van den hertog van Kleef	223.
› › 7, ›	biss. v. Utrecht.	Ludolf v. Veen, dom- deken.	Verzoek om aan de staten de ontvangene waar- schuwung omtrent een' aanslag op de stad Utrecht mede te deelen	223.
› › 16, ›	› ›	burg., schep. en raad der stad Utrecht.	Verzoek een afschrift van den brief van den hertog van Gelder, waarin van hem eene ongunstige melding wordt gemaakt	224.
› › 22, ›	› ›	3 staten van Utrecht.	Verzoek om aan hem dien brief zelve of wel een autentiek afschrift daarvan toe te zenden	224.

DAGTEEKING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.
1508, Aug. 4, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van het houden der dagvaard te Amsterdam Bl. 256.
» Aug. 2, Weesp.	Rudolf v. Anhalt.	bisschop van Utrecht	Ter dier zake 256.
» Aug. 6, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter dier zake 257.
» » 14, »	» »	» »	Toezending van het afschrift van zijn schrijven aan den graaf van Nassau 257.
» Aug. 14, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	Engelb. graaf v. Nassau	258.
» Aug. 16, Apcoude.	Hendr. v. Nijenrode, bastaart.	3 staten van Utrecht.	Verzoek om bij den hertog van Gelder op de teruggave van het hem ontnomene aan tedringen 258.
» » 19, Duurst.	biss. v. Utrecht.	» »	Over het te geven antwoord aan Rudolf v. Anhalt, in eene zaak betreffende de hulpbetooning van Utrecht aan den hertog van Gelder 259.
» Aug. 17, Weesp.	Rudolf v. Anhalt.	bisschop van Utrecht.	260.
» » 12.			Geregtelijke verklaring van Roelof Arntsz. en Andries Hugensz. 260.
» Aug. 19, Duurst.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Toezending van het afschrift van zijn' brief aan Maximiliaan van Oostenrijk, ter zake der Bourgondische krijgslieden 261.
» Woensd. St. Bartholomeus avond, (Aug. 24) Wagen.	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	» »	Antwoord op de klagte van Hendrik van Nijenrode 261.
» Aug. 24, Duurst.	biss. v. Utrecht.	» »	Verzoek om de belangen van Hendrik van Nijenrode te behartigen 262.
» St. Barthol. avond, (Aug. 24) Apcoude	Hendrik v. Nijenrode, bastaart.	bisschop van Utrecht.	262.
» Aug. 38, Dordrecht.	Maximiliaan van Oostenrijk.	3 staten van Utrecht.	Antwoord dat het Sticht door zijne krijgsbenden geen nadeel zal worden toegebracht, indien zij zich als getrouwe rijks onderdanen gedragen, en de Gelderschen niet langer ondersteunen 263.
» Dond. na St. Jan decoll. (Aug 31)	de stad Recnen.	de stad Utrecht.	Verzoek betreffende de bescherming harer vesten tegen de Bourgondischen 264.
» St. Gillis, (Sept. 1).	» »	» »	Nader verzoek deswege 264.
» Sept. 2, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3-staten van Utrecht.	Mededeeling zoo spoedig doenlijk zijne raden bij hen te zullen zenden 265.
» » 15, Loendersl.	Splinter v. Nijenrode en Willem van Nijevelt.	» »	Verzoek om ontslagen te worden van hunne belofte om het huis Loendersloot onzijdig te bewaren 265.
» Oct. 4, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Toezending van het antwoord van Dirk van Zwieten over de bewaring van het huis Loendersloot 266.
» Sept. 30, Hinderd.	Dirk v. Zwieten.	bisschop van Utrecht.	266.
» » 15, »	» »	» »	Toezending van het afschrift van zijn schrijven aan Willem Turck 267.
» Oct. 15.	biss. van Utrecht.	Willem Turck.	Over bedreven geweldadigheid uit het huis Nijenrode 267.
» Oct. 17.	WILLEM V. IJSELSTEIN.	3 staten van Utrecht.	» » » 267.
» » 19, Duurst.	biss. v. Utrecht.	» »	Toezending van het antwoord van Willem van IJsselstein, ter dier zake 268.
» Oct. 16.	Will. v. IJsselst.	bisschop van Utrecht.	268.
» Oct. 22, Apcoude.	Hendr. v. Nijenrode, bastaart.	3 staten van Utrecht.	Verzoek om in bezit van zijn huis te worden gesteld 269.
» Oct. 26, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	» »	Ter zake van het huis Nijenrode 269.
» Nov. 1, Apcoude.	Hendr. v. Nijenrode, bastaart.	» »	Mededeeling der terugbekoming van zijn huis 270.
» Aller Heiligen, (Nov. 1) Zutphen.	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	» »	Mededeeling der redenen die hem tot de inneming van het huis Kuire hebben bewogen 270.
» Nov. 8.	de stad Amersf.	» »	Mededeeling van hunne gedeputeerden, wegens vrees voor den vijand, niet ten kapittel-generaal te kunnen zenden 271.

DAGTEEKING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.	Bl.
1508, Woensdag na St. Willebrordus, (Nov. 8) Wagen.	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	3 staten van Utrecht.	Zijne regtvaardiging omtrent de inneming van het huis Kuinre, en verzoekt nogmaals hunne tuschenkomst in zijne geschillen met den bisschop	272.
» Dingsdag na St. Maarten (Nov. 14)	Karel, hertog van Gelder.	» »	Verklaring van genoegten te nemen met hun voorstel	273.
» Dingsdag na St. Maarten (Nov. 15)	de stad Reenen.	» »	Mededeeling van hunne gedeputeerden, wegens vrees voor den vijand, niet ten kapittel-generaal te kunnen zenden	273.
» Nov. 15, Duurst.	biss. v. Utrecht.	de stad Reenen.	Toezending van eenig krijgsvolk	274.
» » 22, Montfoort.	Jan, burggraaf v. Montfoort.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van de inneming van het huis Kuinre door den hertog van Gelder	274.
» » 28, Duurst.	biss. v. Utrecht.	» »	Over de afpaling van de Vecht door Willem van IJsselstein	275.
» Dingsd. na St. Katharina, (Nov. 28) Zutphen.	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	» »	Ter zake van de gevangenneming einiger Stichtsche onderzaten	275.
» Nov. 30.	burg., schep. en raad der steden Deventer, Kampen en Zwol.	5 kapitt. van Utrecht.	Ter zake der inneming van Kuinre	276.
» Nov. 12, 's Hage.	Floris, heer van IJsselstein.	Burg., schep. en raad der stad Deventer.	» » »	277.
» Dec. 3, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van de afpaling van de Vecht door Willem van IJsselstein	277.
» Dag na St. Andreas, (Dec. 1) Nijenrode	Willem van IJsselstein.	bisschop van Utrecht.	» » »	278.
» Dec. 4, 's Hage.	Jan, graaf v. Egmond, stadh. enz., en de raden van Holland enz.	3 staten van Utrecht.	Beklag over hunne verstandhouding met de Gelderschen, en verzoeken hun zich onzijdig te houden	279.
» Maand. na St. Lucia (Dec. 18).	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	» »	Verklaring van genegen te zijn tot het houden eener dagvaard	280.
» Dec. 24,	Herman Rinck.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Over geleverd koperwerk	280.
1509, Maand. na St. Agn. (Jan. 22), Zutph.	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	3 staten van Utrecht.	Over hunne bemiddeling in zijne geschillen met den bisschop van Utrecht	281.
» St. Agnes, (21 Jan.)	Burg., schep. en raad der stad Deventer.	Burg., schep. en raad van Zutphen.	» » »	281.
» Maand. na St. Agnes	» »	» »	» » »	282.
» » »	Zutphen.	Deventer.	» » »	283.
» » »	Deventer.	Zutphen.	» » »	283.
» Jan. 22, Deventer.	biss. van Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Toezending van zijn' secretaris Johan van Viersen	284.
» Dingsd. na St. Agn. (Jan. 23), Zutph.	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	3 staten van Utrecht.	» » »	284.
» Jan. 28, Amerong.	Bourgondische krijgslieden.	» »	Antwoord dat zij naar het Sticht gezonden, te Amerongen de bevelen des bisschops afwachten	284.
» » 29, Deventer.	biss. v. Utrecht.	» »	Over gepleegden moedwil door zijne krijgsknechten, liggende op den huize Zuilenstein	285.
» » 31, »	» »	» »	Mededeeling der redenen die hem bewegen zijne krijgslieden nog eenigen tijd in dienst te houden	285.
» Febr. 16, Duurst.	» »	5 kapitt. van Utrecht.	Verzoek om hunne gedep. bij hem te zenden	286.
» » 21, »	» »	3 staten van Utrecht.	Over het vertrek zijner krijgslieden te Amerongen liggende	286.
» » 25, »	» »	» »	Hezelfde verzoek, (zie CCCCXII)	286.

DAGTEKkening EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.
1507, Dec. 18, 's Hage.	<i>Jan, graaf v. Egmond, stadk., en raden van Holland enz.</i>		<i>Antwoord op den brief van den bisschop van Utrecht, ged. 12 Dec.</i> Bl. 225.
» Dec. 21, Duurst.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Over het beramen van middelen tot verzekering van rust en vrede in het Sticht 226.
» » »	» »	» »	Toezending der klagen der dorpen Amerongen, Leersum, Tull en 't Waal, Doorn en Vreeswijk, over de uitzetting tot voldoening der schuldverordering van den hertog van Kleef 226.
	<i>Amerongen.</i>	<i>bisschop van Utrecht.</i>	227.
	<i>Leersum.</i>	» »	227.
	<i>Tull en 't Waal.</i>	» »	228.
	<i>Doorn.</i>	» »	228.
	<i>Vreeswijk.</i>	» »	229.
1508, Jan. 1, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Herhaling van zijn verzoek, betreffende den brief van den hertog van Gelder, en deelt hun mede zijne verdere bemoeijingen in het belang der stad Reenen, en zijn gevoelen omtrent hare verdediging 229.
» » 5, »	» »	» »	Ter dezer zake 230.
» » 16, »	» »	» »	» » 231.
» Vrijdag na 13 dag, (Jan. 7) Wagen.	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Vergunning om den toevoer van wijn langs den Rijn, ondervoorwaarde, dataan zijne onderzaten uit Utrecht levensmiddelen worden toegevoerd 233.
» Dond. na St. Agnes (Jan. 27), Wagen.	Karel, hertog v. Gelder.	3 staten van Utrecht.	Verklaring van het slot Loendersloot geen dingtaal te zullen vorderen 233.
» Febr. 17, Duurst.	biss. v. Utrecht.	» »	Ter zake van de bewaring der stad Reenen en het verbod in Holland van toevoer van levensmiddelen naar het Sticht 234.
» Maart 24, Wijk bij Duurstede.	Burg., schep. en raad der stad Wijk bij Duurstede.	» »	Verzoek van versoond te blijven van de uitzetting van het huisgeld 234.
» » 24, Duurst.	biss. v. Utrecht.	» »	Ter zake van het verbod in Holland van toevoer van levensmiddelen naar het Sticht 235.
» Mei 24.	Will. v. Nijvelt.	» »	Ter zake van de bewaring van den huize Loendersl. 235.
» » 26, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	» »	Ter zake van de Bourgondische krijgslieden, liggende in het Sticht 236.
» Vrijd. na Cantate, (Mei 26) Weesp.	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	» »	Ter zake van den huize Loendersloot 236.
» Junij 2.	Splinter v. Nyenrode en Willem v. Nyevelt.	» »	Verzoek om het noodige krijgsvorraad en levensmiddelen ter goede bewaring van den huize Loendersloot 237.
» Junij 7, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	» »	Ter zake der Bourgondische krijgslieden 238.
» Vrijd. na Asc. Dom. (Junij 9), Zutphen	Karel, hertog v. Gelder.	» »	Ter zake van den huize Loendersloot 238.
» St. Johan Bapt., (Junij 24) Veluw.	Karel, hertog v. Gelder.	» »	Verzoek om hem te melden of zij al dan niet zijne gewapende tusschenkomst zullen gedogen 239.
» St. Pieter en Paulus avond, (Junij 28) Veluwe,	» »	» »	Toezending van het verzochte vrijgeleide; klagte over de aanranding der zijnen door de Bourgondischen; waarschuwing voor de goede bewaring van Reenen 239.
» Woensd. na St. Joh. Bapt., (Junij 28).	Karel, hertog v. Gelder.	gedeput. der 3 staten van Utrecht.	Verleening van vrijgeleide 240.
» Julij 2, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Belofte, onder toezending van het afschrift zijns schrijvens aan Rudolf van Anhalt, het welzijn zijner onderzaten te zullen behartigen 240.

DACTEERING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.	
1508, <i>Julij 2, Duurstede.</i>	<i>biss. v. Utrecht.</i>	<i>Rudolf van Anhalt.</i>	<i>Klagte over geweldadigheden der Stichtschen</i>	Bl. 241.
» <i>Julij 4, Weesp.</i>	Hendr. v. Broekhuizen en Werner Spiegel, stedehouders te Weesp.	burg., schep. en raad der stad Utrecht.	Ter zake van geweldadigheden der krijgslieden, leggende op den huize van Abcoude	242.
» » 5, »	RUDOLF VAN ANHALT.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van geweldadigheden zijner krijgsbenden en van eene deswege te houden dagvaard	243.
» <i>Julij 5, Weesp.</i>	<i>Rudolf v. Anhalt.</i>	<i>bisschop van Utrecht.</i>	<i>Ter dier zake</i>	243.
» <i>Julij 7, Weesp.</i>	RUDOLF VAN ANHALT.	bisschop van Utrecht.	Betuiging niets vijandigs tegen hem noch de stad Utrecht in den zin te hebben	244.
» » 9, Duurst.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter zake der bedrevene geweldadigheden uit het huis te Abkoude	244.
» » 9, »	» »	» »	Ter zake der Bourgondische krijgslieden	245.
» » 16, »	» »	» »	Ter zake van eene te houden dagvaard met den prins van Anhalt	246.
» » 17.	DIRKV. ZWIETEN	Goijert de Koninck.	Verzoek om Splinter van Nijenrode meerder bezoldiging toe te leggen	246.
» » 19, Duurst.	biss. v. Utrecht.	kapittel van den Dom te Utrecht.	Verzoek om eenige stukken te liggen, benoodigd in zijne zaak tegen den graaf van Oost-Friesland en Groningen, voor den abt van St. Geertruide te Leuven aanhangig	246.
» » 23.	schout, burgem., schep. en raad der stad Amsterdam.	3 staten van Utrecht.	Belofte om op hun verzoek de belangen van het Sticht te behartigen	247.
» » 26.	de stad Leiden.	» »	Hetzelfde antwoord	247.
» » 26, 's Hage.	Jan, graaf v. Egmond, stadh. generaal enz., en raden van Holl., Zeel. en Friesland.	» »	Ter zake van het houden eener dagvaard te Naarden met Rudolf van Anhalt	248.
» » 29.	schout, burgem., schep. en raad der stad Haarl.	» »	Hetzelfde antwoord, (zie CCCXLVI)	249.
» » 29.	» »	» »	» » »	250.
» » 29, Duurst.	biss. v. Utrecht.	» »	Toezending van het afschrift van zijn schrijven aan Rudolf van Anhalt, en verzoek, om dit insgelijks te doen, en om tevens geleide te verzoeken aan den hertog van Gelder	251.
» <i>Julij 29, Duurstede.</i>	<i>biss. van Utrecht.</i>	<i>Rudolf van Anhalt.</i>		251.
» <i>Julij 30, Weesp.</i>	RUDOLF VAN ANHALT.	3 staten van Utrecht.	Belofte de door de zijnen bedrevene geweldadigheden te zullen straffen	252.
» » 31, 's Hage.	Jan, graaf v. Egmond, stadh. enz., en raden v. Holl. enz.	» »	Verzoek om de bepaalde dagvaard te Amsterdam uit te stellen	253.
» Aug. 1, Weesp.	RUDOLF VAN ANHALT.	» »	Berigt het verzochte geleide aan den bisschop te hebben gezonden	253.
» » 1.	stad Dordrecht.	» »	Hetzelfde antwoord, (zie CCCXLVI).	253.
» Woensd. na St. Pieter ad vincula, (Aug. 2) Abcoude	Hendr. v. Nijenrode, bastaart.	» »	Klagte over gepleegden paardenroof door de Gelderschen	254.
» » »	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	» »	Vrijgeleide	255.
» Aug. 4.	de stad Gouda.	» »	Hetzelfde antwoord, (zie CCCXLVI)	255.

DAGTEEKING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.	
1509, Maart 1.	de stad Amsterdam.	3 staten van Utrecht.	Antwoord dat de krijgslieden, liggende op den Hinderdam, door haar niet worden betaald, en dat niet op haar, maar op 's keizers last het blokhuis aldaar wordt afgebroken	Bl. 287.
» Maand. na Remisc. (Maart 5).	de stad Amersf.	» »	Mededeeling van haar gevoelen over het verbreken van den landbrief door den bisschop van Utr.	288.
» » 6, Duurst.	biss. v. Utrecht.	» »	Over zijn gegeven last, betreffende de vervolging zijner onderzaten wegens schulden	287.
» Maart 25, Duurst.	biss. v. Utrecht.	» »	Over het huisgeld ter betaling der krijgslieden en het sluiten van het consistorie	288.
» » 27, Montf.	Jan, burggraaf v. Montfoort.	» »	Over hunne bezending naar den bisschop	289.
Dingsdag na Judica, (Maart 27).	de stad Amersf.	» »	Over het schenden van den landbrief door den bisschop van Utrecht	289.
» Maart 29, Duurst.	biss. v. Utrecht.	» »	Mededeeling dat hij verhinderd wordt persoonlijk te Utrecht te komen, maar zijne gedep. ter vergadering zenden zal	290.
» Mei 8, Duurstede.	» »	» »	Over eene dagvaard, te houden binnen Amsterd., ter zake van den dijk bij Muiden	291.
» Mei 4, 's Hage.	Jan van Egmond, stadh. enz., en raden v. Holl.	bisschop van Utrecht.	» » »	291.
» St. Petrus en Paulus avond, (Junij 28). Montfoort.	Jan, burggraaf v. Montfoort.	3 staten van Utrecht.	Antwoord van het kapittel generaal niet te kunnen bijwonen	292.
» Julij 8.	de stad Gouda.	» »	Ter zake der sluisluiting	292.
» Vrijd. na Div. apost. (Julij 20), Zutph.	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	» »	Over de verlenging van den met den bisschop overeengekomen wapenstilstand	293.
» Julij 29.	de stad Gouda.	Fred. heer v. IJsselst.	Ter zake der sluisluiting enz.	294.
» Aug. 2, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Over den wapenstilstand met den hertog v. Gelder	294.
» Zond. na St. Petrus ad vinc., (Aug. 5) Doesburg.	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	» »	Ter dezzer zake	295.
» Aug. 20, Duurst.	biss. v. Utrecht.	» »	Toezending van het antwoord des stadh. en raden v. Holland enz., betreffende de Goudsche sluis	295.
» Aug. 19, 's Hage.	Jan van Egmond, stadh. enz., en raden v. Holl.	bisschop van Utrecht.	Ter dier zake	295.
» Aug. 20.	de raden des bischops.	burgemeesteren der stad Utrecht.	» »	296.
» Sept. 22, 's Hage.	Jan van Egmond, stadh. en raden v. Holland enz.	bisschop van Utrecht.	» »	296.
» Sept. 25, Duurst.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Ter zake van het onderhoud van het hoofd vóór de stad Wijk bij Duurstede	297.
» » 29.	Burg., schep. en raad der stad Deventer.	» »	Over den wapenstilstand tusschen den bisschop van Utrecht en den hertog van Gelder	298.
» Oct. 14, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	» »	Toezending van het antwoord des stadhouders en der raden van Holland enz., ter zake der Goudsche sluis	299.
» Oct. 11, 's Hage.	Jan van Egmond, stadh., en raden v. Holl.	bisschop van Utrecht.	Ter dier zake	299.
» Oct. 26, Duurst.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Toezending van het afschrift van zijn schrijven aan den stadhouder en raden van Holland enz., ter zake van het herstellen der dijken tusschen Muiden en Amsterdam	300.

DAGTEEKING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.	
1509, Oct. 27, Duurst.	biss. v. Utrecht.	stadh. en raden v. Holl.	Ter dier zake	Bl.
» Oct. 26, Kleef.	PHIL. v. KLEEF.	3 staten van Utrecht.	Verzoek om voldoening zijner verschuldigde penningen	301.
» dag voor Allerheiligen, (31 Oct.) Deventer.	burg., schep. en raad der steden Deventer, Kampen en Zwol.	» »	Over eene te houden dagvaard ter bijlegging van de geschillen tusschen den bisschop van Utrecht en den hertog van Gelder	302.
» Nov. 20, Duurst.	biss. v. Utrecht.	» »	Over den nieuwen dijk door Holland op Stichtschen bodem opgeworpen	303.
» Dingsd. na St. Ponciani, (Nov. 20) Zutphen.	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	» »	Over de bijlegging zijner geschillen met den bisschop van Utrecht	304.
» Dec. 4, 's Hage.	ROEL. LE FEVRE, HEER v. LIESVELD.	» »	Over de te Schoonhoven te houden dagvaard	304.
» » 13, Duurst.	biss. v. Utrecht.	Jan, burggraaf van Montfoort.	Over de wapenstilstand met den hertog v. Gelder	305.
» » 14, Montfoort	Jan, burggraaf v. Montfoort.	Jacob van Apeltern, domdeken.	» » »	305.
» » 14, Deventer.	burg., schep. en raden der steden Deventer, Kampen en Zwol.	3 staten van Utrecht.	» » »	306.
» » 17, Brussel.	PHIL. v. KLEEF.	» »	Nadere aandriving tot betaling zijner verschuldigde penningen	307.
» Zond. na St. Thomas (Dec. 23), Zutph.	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	» »	Over de verlenging van den wapenstilstand met den bisschop van Utrecht	307.
1510, Jan. 12, Edinghen.	PHIL. v. KLEEF.	» »	Ter zake zijner schuldvordering	308.
» » 13, Duurst.	biss. v. Utrecht.	» »	Over het wederregtelijk invorderen van ongelden uit zijne tafelgoederen	308.
» » 21, »	» »	» »	Over het sluiten der rekening van het huisgeld	310.
» » 25.	de stad Reenen.	Jacob van Apeltern.	» » »	310.
» » 28, Duurst.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Mededeeling van het verzoek van Overijssel, betreffende de geschillen met den hertog v. Gelder	311.
» »	biss. van Utrecht.	Nijmegen, Zutphen, Roermonde en Venlo.	» » »	311.
» Woensd. na St. Paul. conv., (Jan 30).	Willem v. Rossum.	bisschoppelijke raden.	Berigt uit Kampen	312.
» Febr. 1, Duurst.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	Toezending van het afschrift van zijn schrijven aan de dijkgraven en heemraden van Woerden enz., ter zake van het morgengeld tot herstel van sluiswerk enz.	312.
» Febr. 10, Duurst.	biss. van Utrecht.	dijkgraaf en heemraden van Woerden, Oude-water en Bodegraven	Ter dier zake	313.
» dag voor Purif. Mariae, (Febr. 1) Kleef.	JOHAN, HERTOG VAN KLEEF.	5 kapitt. van Utrecht.	Over zijne schuldvordering ten laste van de steden Utrecht en Amersfoort	313.
» Febr. 3.	3 staten v. Utr.	bisschop van Utrecht.	Ter zake der bijlegging zijner geschillen met den hertog van Gelder. Concept.	314.
» Febr. 3, Utrecht.	» »	ridderschap en 3 steden van Overijssel.	Het in schrift gesteld antwoord en verslag van Jan Falquier	314.
» » 5.	» »	bisschop van Utrecht.	Ter dier zake	316.
» Febr. 6, Duurstede.	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	» » Concept.	317.
			» »	318.

DAGTEEKING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.	Bl.
1510, Vrijdag na Purif. Marie, (Febr. 8) Deventer.	ridderſchap en 3 ſteden v. Overijſſel.	3 ſtaten van Utrecht.	Ter zelfde zake	319.
» Febr. 13, Duurſt.	biss. v. Utrecht.	3 ſtaten van Utrecht.	» »	320.
» Febr. 9, Deventer.	gedep. v. Salland, Twente en Volenhoven en der ſteden Deventer Kamp. en Zwol.	bisschop van Utrecht.	» »	321.
» Woensd. na Invo-cavit, (Febr. 13) Oldenzaal.	KAREL, HERTOG VAN GELDER.	3 ſtaten van Utrecht.	Over zijne geſchillen met den bisschop	324.
» Dond. in den Vasten, (Febr. 14).	de ſtad Amersf.	» »	Mededeeling dat zij hare gedep. wegens vrees voor den vijand niet durven zenden op het generaal kapittel	323.
» Febr. 15.	3 ſtaten v. Utr.	hertog van Gelder.	Over de bijlegging zijner geſchillen met den bisschop van Utrecht	323.
» Febr. 18, Wijk te Duurſtede.	Evert v. Enſſe.	Jacob van Apeltorn, domdeken.	» »	325.
» St. Petrus ad Cathedram, (Febr. 22).	Jacob v. Apeltorn en Steven van Zuylen v. Nycvelt.	» »	» »	326.
» Febr. 27, Duurſt.	biss. v. Utrecht.	3 ſtaten van Utrecht.	Verzoek om hem geene hinderpalen in den weg te leggen, bij het opbieden van de tot zijnen Gelderschen krijgſtogt benooodigde wagens	326.
» Maart 1, Wijk te Duurſtede.	Evert v. Enſſe.	Jacob van Apeltorn, domdeken.	Over de Geldersche geſchillen	327.
» » 14.	de ſtad Amersf.	5 kapitt. van Utrecht.	Over de ſchuldvordering van den hertog van Kleef	309.
» » 19, Duurſt.	Bernard, markgraaf v. Baden	3 ſtaten van Utrecht.	Klagte der pachters des bisschops te Driebergen, over de invordering van het huisgeld ter betaling van den hertog van Kleef	327.
» Maart 24, Utrecht.	3 ſtaten v. Utr.	Roeland le Fevre, heer van Liesvelt.	Over de Geldersche geſchillen. Concept.	328.
» Maand. na Palmdag (Maart 25), Kleef.	Johan, hertog v. Kleef.	5 kapitt. van Utrecht.	Over zijne ſchuldvordering ten laſte van de ſteden Utrecht en Amersfoort	329.
» Dingsd. na Palmd., (Maart 26) Kleef.	» »	burg., ſchep. en raad der ſtad Utrecht.	» » »	329.
» Maart 28, Themiske	ROEL. LE FEVRE HEER V. LIESVELD.	3 ſtaten van Utrecht.	Over de Geldersche geſchillen	330.
» April 7, Deventer.	biss. v. Utrecht.	» »	» » »	330.
» » 8, »	gedep. der ſtaten van Overijſſel.	» »	» » »	331.
» » 12.	raden v. d. hertog van Gelder.	gedep. der ſtaten van Utrecht.	Klagten over geweldadigheden van Stichtsche onderzaten jegens de Gelderschen	332.
» » 14, »	biss. v. Utrecht.	3 ſtaten van Utrecht.	Inſtructie voerden gedeputeerden, die reysen zellen op die dachfaert te Campen, die beghert is vanden ſtaten sNeder Stichts, op communicatie te hebben montlijk mit vrunden ende reden ons gened. heren van Utrecht, op sulke behulp ende bijſtant etc., als zijne gened. begeert hebben vanden seluen ſtaten. Concept.	333.
» Miseric. Domini, (April 14) Devent.	gedep. der ſtaten van Overijſſel.	» »	Ter dier zake	334.
» April 17.	Bernard, markgr. van Baden.	» »	» »	335.
			Over de Geldersche klagten, (zie CCCCLXXXIV)	336.

DAGTEEKING EN PLAATS.	DOOR WIEN GESCH.	AAN WIEN GESCHREVEN.	HOUDENDE.	Bl.
1510, April 22, Utrecht.	3 staten v. Utr.	bisschop van Utrecht.	Over de Geldersche geschillen. Concept	337.
» April 25, Duurst.	Bernard, markgr. van Baden.	3 staten van Utrecht.	(Zie CCCCLXXXVIII)	338.
» » 26.	de stad Amersf.	» »	Ter dier zake	338.
» » 27, Edinchem	PHIL. V. KLEEF.	» »	Over zijne schuldvordering	339.
» Mei 22, »	» »	» »	» » »	340.
» Junij 5, Montfoort.	Jan, burggraaf v. Montfoort.	» »	Over de Geldersche geschillen	340.
» Junij 21, Utrecht.	3 staten v. Utr.	bisschop van Utrecht.	» » »	341.
» » 23, »	» »	» »	» » »	341.
» Julij 10, Deventer.	gedep. der staten van Overijssel, en burgem., schep. en raad van Deventer.	3 staten van Utrecht.	» » »	342.
» » 11, »	biss. v. Utrecht.	» »	» » »	343.
» Julij 20, Utrecht.	3 staten v. Utr.	bisschop van Utrecht.	» » »	344.
» Sept. 4.	de stad Amersf.	3 staten van Utrecht.	Verklaring van zich volkomen aan den landbrief te willen houden	344.
» St. Remigius, (Oct. 1).	burg., schep. en raden der steden Deventer, Kampen en Zwol.	» »	Over de Geldersche geschillen	345.
» Oct. 14.	3 staten v. Utr.	bisschop van Utrecht.	» » »	346.
» Oct. 16, Duurstede	biss. v. Utrecht.	3 staten van Utrecht.	» » »	347.
» » 17, »	» »	» »	Toezending van het verzochte geleide voor hunne gedeputeerden	348.
» » » »	» »	» »	Geleidebrief	348.
» » 29, »	» »	» »	Verzoek om hunne gedep. terstond tot hem te zenden	349.
» Nov. 11, »	» »	» »	Verzoek dat de deken van St. Pieter niet te Wijk te Duurstede maar te Arnhem zich bij hem vervoege	349.
» Dec. 15, Deventer.	Gerrit v.d.Thoirn en Johan Krijs, gedep.	» »	Mededeeling omtrent den staat hunner onderhandelingen met den hertog van Gelder	350.

REGISTER.

A.

Aa, den, 78. 266.
Aa, Gijsbert van der, 309.
Albert, hertog van Saxon, 158.
Abcoude, 17. 209. 210. 242. 266.
Achtersloot, 54. 139.
Adewerdsche Sijle, 115.
Adolf, hertog van Gelder, 166.
Adrianus Florentii, 144. 145.
Aerberch, Robbrecht van, 95.
Alamania, 145.
Alexander, 140—142.
Alphen, 104.
Alphen, (Alpen), Johan van, 87. 89. 90.
Amerongen, 18. 21. 226—228. 285.
 „ „ *Neder-*, 227.
Amerongen, Arnt van, 46.
 „ „ Willem van, 134. 136.
Amersfoort, 18. 24. 73. 74. 83. 93. 130.
 178. 211. 212. passim.
Amsterdam, 252. 253. 956. 257. 262.
 291. 292. 301.
Andries Hugensz., 260.
Aninio, 141.
Antwerpen, 96. 216.
Apeltheern, (Apelteren), Jacob van, 43.
 57.
Arragon, 201.
Ass, 94.
Ass, Willem van, 46.
Aswijn, Willem van, 196.
Augsbury, 109—111. 116. 117.

B.

Baden, 87. 97.
Baenst, Paul van, 10. 15.
Baer, 95.

I.

Barneveld, 332.
Bast, Christoffel die, 83.
Beesdt, Laurens van, 333.
Beest, 14. 20. 21.
Bellens, Walterus, 26.
Bemmel, Goesen, 72.
Berch, Dirk van den, 315.
Berg, Frederik van den, 209.
 „ Willem van den, 209.
Berge, Joest van den, 133.
Beverceerde, 25. 157. 158.
Beijell, Ulrich, 56.
Bodegraven, 104. 279.
Boeler, 25.
Boeijen, Claes, 33. 34.
Bolair, 161.
Bommelerweerd, 196.
Bouchout, Johan van, 78.
 „ „ Philips van, 25.
Bourgondië, 241. 263. 311. 312.
Brabant, 156. 194. 205. 314. 315. 336.
Brant, Pieter, 95.
Brawbach, Frederik van, 164.
Breda, 7. 19. 21. 212.
Breda, Johan van, 213.
Brederode, 162.
Breukelen, 258.
Broickhusen, Cornelis van, 74. 80. 83.
 „ „ Reiner van, (Broeckhusen), 71. (Bruychuysen), 163.
Brouwer, Henrik, 138.
Brussel, 196.
Buchorst, Johan, 346.
Buederick, 106. 107.
Busch, Thuest (Thoest) van den, 87.
 89. 90.
Busleyden, François van, 2.
Buren, 29. 94. 129.
Bijge, 180.

C.

Castilië, 201.
Christoffel, markgraaf van Baden, 51.
 64. 84. 97.
Cornelis, mr., 155.
Coper Zutwinde, 78.
Cottereau, Leonard, 182. 194.
Cornelis van Berghen, 14. 21. 155.
 196.
Craen, Gijsbert de, 333.
Cranevelt, Herman, 184.
Cruningen, van, 5. 8. 9. 15. 21.

D.

Dacia, 141.
Dalen, Wolter van, 95.
Dam, den, 115.
Dansig, 180.
David van Bourgondië, 1. 2. 4. 11. 12.
 13. 16. 17. 50. 52. 60. 72. passim.
Delftland, 104.
Deventer, 6. 18. 69. 71. 72. 79. 103.
 113. 160. 161. 173. 178. passim.
Diepholt, Johan van, 93.
Duiteville, Janne van, 15.
Doesburg, 95. 171. 191.
Doetichem, 196.
Doirnick, Wijnant van, 93.
Dolre, Jacob van, 310.
Doorn, 228. 229.
Dordrechtsche waard, 291.
Dorp, Jeronimus van, 182.
Douze, Gerard, 302. 307. 340.
Drenthe, 47. 48. 72. 114. 161. 179.
 193. 319.
Driebergen, 327.
Dubbele wetering, 292.

Duurstede, 17. 49. 119. 120. 122. 164.
165. 209. 210.

E.

Ede, 332.

Edelo, Jacob de, 134. 136.

Edsard, graaf van Oost-Friesland, 162.
163. 175. 202.

Eem, ter, 24. 332. 339.

Eemden, 180.

Eemland, 223.

Elburg, 315. 317. 319.

Elst, 227.

Emmenes, 332.

Emmenichen, (*Empzicken*), 111. 112.

Eudoven, 214.

Engelen, 336.

Ense, Evert van, 51. 79.

Esch, (Essen), Henrik van, 312. 315.

Essen, 114.

Everwijn, graaf van Benthem, 111, 112.
193.

F.

Falkier, (Faulquier, Volkier) 157. 158.
314. 318. 320. 321.

Fevre, Roeland le, heer van Liesveld,
312. 314. 333—335.

Floris van Egmond, heer tot IJsselstein,
106. 250. 269.

Foet, Lambert, 136.

Foyt, Willem, 136.

Frederik, hertog van Saxon, 139.

Frederik van Blanckenheim, 50. 52.

Frederik van Egmond, heer van IJssel-
stein, 29. 30. 32. 37—39. 41—45.
47. 53. 57. 59. passim.

Friesland, 88. 90. 113. 122. 149. 205.
293.

Friesland, West-, 163.

G.

Galicie, 201.

Geldeneck, Frederik van, 157.

Gelre, 7. 8. 27. 95. 135. 150. 182.
185. 276.

Gelicam, (*Gollickem*), 14. 20. 21.

Gendt, Henrik van, 85. 128.

Gent, 166.

Genemuiden, 318—320.

Gennep, 95.

George, hertog van Saxon, 49. 102.
145. 146. 149. 153. 160—162.

165. 169. 171. passim.

Germania, 124. 125. 137. 141—143.
145.

Geylenkirchen, 11.

Gheele, 62.

't *Gheyn*, 229.

Goertsz., Jan, 345.

Golsmit, Jan van, 95.

Gorinchem, 20. 95. 98.

Gouda, 104. 255. 297. 299. 300. 301.

's *Gravenhage*, 104. 269.

Groningen, 113. 114. 146—149. 158.

160. 162. 165. 169—173. passim.

Grues, Simon, 83.

H.

Hacke, Ott, 46.

Hagen, Herman, 266.

Halphen, Willem van, 2.

Halfvast, Jan, 2. 10. 26.

Hamme, Frederik Vten, 78.

Hamersfelt, Herman van, 18.

Harmelen, 313.

Harüe, Johan van, 11.

Hassel, Henrichen von, 23.

Hattem, 27. 172—174. 178. 179. 183.
184. 191—193. 202. 205. 206. 208.
209.

Heesboom, Johannes, 29.

Helmout, 52.

Helpen, 114.

Hendrik, hertog van Saxon, 149.

Herodes, 143.

's *Hertogenbosch*, 51.

Heusden, 21.

Huessen, 106.

Heyden, Arnt van, 8. 114. 119.

Hinderdam, 266. 287. 309.

Hoern, 196.

Hofwarten, Hans, von Kircheym, 82.

Holland, 21. 54. 72. 88—90. 156.

180. 223. 224. 231. 234. 235.
passim.

Holland, Noord-, 104.

Hompesch, Heinrich van, 11.

Hoorn, 96. 114. 218—220.

Horst, ter, 25. 338.

Hungaria, 124.

J.

Jacob van Gaisbeeck, 17.

Jan, heer van Merode, 61. 62.

Jan, heer van Montfoort, 78. 84. 87.

97. 185—189. 196. 211. 347. 348.

Jan van Hoorn, 213.

Jeronimus, 204.

Johan, hertog van Kleef, 72. 73. 74.

79. 82. 84. 86. 95. 103. 106. 119.

128. 130. 211. passim.

Johannes, 148.

Juda, 127.

Jutfaas, 236.

K.

Kamerik, 304.

Kamerik, 313.

Karel van Egmond, hertog van Gelder,
95. 115. 119. 133. 136. 152—154.
182. 186. 189. passim.

Karel van Oostenrijk, 249. 253. 255.

Kampen 18. 79. 103. 138. 173. 178.
179. 184. 222. 271. 280. passim.

Kennemerland 287.

Kleef, 70. 74. 128. 166. 211. 216. 217.

Keulen, 19. 23. 26. 28. 103. 134. 139.
143. 201. 214. 220. 221.

Kessel, 196.

Kobeler, (Cobbeler) Jorien, 72. 87. 89.
90.

Koeverdun, 79. 180.

Konyneck, Frederik de, 331. 334.

„ „ Godert de, 93. 246.

Kooten, 285.

Krysch, (Kryss), Johan, 331. 350.

Kuinre, 271. 272. 274. 276. 277. 280.
286. 311. 333.

Kuilenburg, 275. 280.

Kuntzen, 204.

Kustergen, 134.

L.

Lange, (Langh), Willem, 184. 305. 306.
314. 324.

Lare, Jacobus von, 23.

Lawik, Jorden van der, 30.

Leerdam, 20. 65. 106. 107.

Leersum, 227. 280. 285.

Leeuwen, Albert van, 310.

Lekdijk, 18. 66. 99. 134. 136. 206.
228. 298.

Lenth, 57.

Leon, 201.

Lescluse, Simon de, (van der Sluis), 46.

Leiden, 2. 81. 82. 89. 90—92.

Levendail, Nijs van, 239.

Leuven, 3. 246.

Lobith, 106.

Lochorst, Herman van, 56.

Lodewijk van Bourbon, 213.

Lodewijk van Montfoort, 31. 74. 80.
85. 86. 97. 101. 105.

Loe, Wessel van den, 67. 128.

Loendersloot, 76. 78. 233. 235. 338.
265. 266.

Lubek, 180. 215.

Luchtlevan, Hughe, 71.

Ludek, 2. 213. 214.

Lymersch, 128.

M.

St. Maartensdijk, 78.

Marck, Luiken Witer, 312.
 Margaretha van Oostenrijk, 230.
 232. 249. 297. 306. 328. 333.
 Marguerite de Meleun, 61. 62.
 Maria van Hongarije, 166.
 Martensz, Johan, 156. 157.
 Maximiliaan van Oostenrijk, 166. 261.
Mechelen, 95. 139.
Meden, 205.
 Meerten, Jan van, 228.
Meppen, 114.
 Moes, Hans, 260.
 Moeten, Gillis van den, 220.
Moffte, die, 196.
Montfoort, 297. 299.
 Mulert, Gerrit, 75. 79.
Muiden, 291. 301.
 Mummen, Bernardus, 26.
Munster, 114.
 Munster, Wesselus van, 214.
 Myddeldorp, Gerrit, 95.

N.

Naarden, 159. 246. 249.
Neuremburg, 108. 109. 116.
Niekerk, 7. 315. 317. 336.
Nyenbrugge, 160. 170. 302.
Nyewendam, 54.
Nijenrode, 262. 267—269. 275. 278.
 Nijenrode, Gijsbert van, Splintersz., 78.
 Nijenrode, Henrik van, bastaard, 260.
 —262. 270.
 Nijenrode, Splinter van, 238. 246. 266.
 Nyesseren, Bernt van, 274.
 Nyevelt, Willem, bastaard, 246. 266.
Nijmegen, 27. 95. 196. 199. 311. 319.
 332. 336.
 Nijwegen, Arnt van, 79.

O.

Odiyk, (Owijck, Oijck), 157. 158.
Ommelanden, 147. 149. 158. 172. 174.
 175. 180.
Oldenzaal, 318. 326. 332.
Orssoy, 106.
 Otto, deken van West-Friesl., 219. 220.
Oucoep, (Oudecoep), 78, 266.
Over-Beluwe, 67.
Oerijssel, 3. 6. 7. 55. 56. 72. 150.
 160. 170. 171. 176. 177. passim.
 Oij, (Oijen), Willem van, 176. 202. 304.
Oijen, 151. 152—154. 271. 272. 302.
 311. 326. 328. 330. 333.

P.

Pallaes, Adriaan van, 119. 120.
 „ „ Floris van, 136.
 Pennynck, Henrik, 216.

Petrus, episcopus Tornacensis, 100.
 Philips, bastaard van Bourgondië, 8.
 19.
 Philips van Kleef, 11—13. 302.
 Philips van Oostenrijk, 10. 40. 81. 87.
 90. 145. 148—151. 153. 185. 188.
 197. 279.
 Philips van Savojen, 220.
 Pietersz., Gerrit, 260.
 „ „ Jacob, 309.
 Pius III, 141. 143.
 Polhem, van, 176.
Puđeroyen, 153.
Purmerend, 95.
Putkuyp, 297. 299. 300. 301.
 Pijl, Arnt, 332. 338.
 „ Jan, 33. 34.

R.

Ram, Adriaan, 19.
 Raymundus, 122. 136.
Redinckhem, 336. 339.
Reenen, 25. 63. 71. 75. 91. 95. 119.
 121. 122. 227. 230. 232. 234.
 passim.
 Reinier van Gelder, bastaard, 184.
Remmerden, 332.
 Renesse, Jan van, Jansz., 78. 121.
 Reyniersz., Jan, 259. 260. 261.
Revel, 180.
 Riet, Gijsken van, 332. 338.
 Roedenborch, Johan van, 135.
 Roeland, Mr., 308.
 Roelof Adriaansz., 260.
Roermonde, 95. 196. 311. 319.
Rolde, 161.
Rome, 122. 214.
 Rudolf van Anhalt, 226. 230. 232. 241.
 243. 247—251. 253. 254—256.
 259. passim.
 Rudolf van Diepholt, 16. 50. 52. 81.
 87. 133. 150. 277. 279. 299. 300.
Rijn, 164. 233.
 „ *Oude-*, 164. 168.
Rijnland, 104.
 Ruyter, Jan de, 57.

S.

Salland, 75. 79. 193.
Saxen, 6. 46.
 Schlinitz, Thoma, 72.
Schieland, 104.
Schoonhoven, 297. 304. 313.
Schultorpe, 222.
 Schynytz, Henrich von, 204.
 Sottern, Anthoni von, 23.
 Soudenbalch, Evert, 24. 36.
Spanheim, 14.
 Splynter, Gerrit, 155.

Spiegel, Werner, 242.
Spijkerskamp, 133.
Stevensbrugge, 78.
Sleenre, 196.
Sleyn, 314.
Sleynen kamer, 282. 283.
 Strick, Jacob, 233.
 Sule, Hubert van, 60. 61.
 Sweder van Kuilenburg, 16.

T.

Teecop, 33.
 Thoirn, Gerrit van der, deken van St.
 Pieter, 349. 350.
Tiel, 184. 186. 187. 189. 190. 196. 197.
 Torck, (Turck), Willem, 267. 268. 270.
 275. 277. 278.
Trier, 23. 97. 206. 220.
 Tubenheim, Christoffel van, 202.
Tull en 't Waal, 228.
Twente, 72. 79. 193. 318. 320. 323.
 Twyuckel, Johan van, 71.

U.

Ulzen, 111. 112.

V.

Vaart, de, 236.
 Valckenborch, 157. 158.
Vecht, 260. 275. 278.
Vechten, 347. 348.
 Veen, Ludolf van, 60. 97. 127. 185.
 188. 252. 257.
 Veersz., Claes, 218—220.
 „ „ Pieter, 219.
 Velen, Herman van, 8.
Veluwe, 6. 69. 196. 338.
Vento, 311. 319.
Vianen, 163.
Vlaanderen, 3. 10. 314. 315.
 Viersen, Johan van, 284.
Viturbium, 143.
Vollenhoven, 7. 72. 102. 105. 146. 181.
 202.
 Vollenhoven, Pieter van, Jacobsz, 105.
Vormiselle, 15.
Frankrijk, 96. 117. 166. 200. 304.
Vreeswijk, 229.
Vredendaal, 159.

W.

Wageningen, 88. 89. 196. 207. 233. 261.
 275. 281. 315. 317. 334. 336. passim.
 Walmanshuisen, Theus van, 28.
 Waltena, Henrik, 310.
 Wail, Bartholomeus van, 136.
 Webel, Frederik, 284.

- Weerdenborch, Willem van, 163.
Weesp, 239. 245. 259. 261. 263. 265.
 278. 279.
Werde, de, 49.
Werkhoven, 157. 158. 308.
 Wessel, 289.
Westerle, 61.
 Westrum, 80.
Wierich, 293.
 Willem van Croy, heer van Chievres,
 198. 200. 201.
 Willem, hertog van Gulik, 12. 85. 96.
 107. 214.
 Willem, hertog van Holland, 95.
 Willem van Montfoort, 29.
 Willem van IJsselstein, 268. 269.
 277.
Wysch, 70. 112.
 Wysch, Henrik van, 16.
Woerden, 33. 104. 296. 297. 299. 300.
 312.
 Wollefswijckell, Ot van, 332.
- Worms*, 109. 166.
 Wou, Gerrit van, 179.
Wijk bij Duurstede, 7. 17. 19. 21. 22.
 25. 28. 29. 32. 35. 36. 47. passim.
Wijndesem, 306.
 Wylich, Johan van, 67.
 „ „ Steven van, 67.
- IJ.
- IJpesloot*, 291.
 IJsendoren, Ernst van, 337.
IJssel, 27. 48. 54. 64. 69. 103. 112.
 114. 138. 146. 147. 161. passim.
IJsseldijk, 104.
IJsselstein, 20. 47. 98. 159. 166.
- Z.
- Zalland*, 7. 319.
 Zalsberch, (Saltzbergh), Henrik, 184.
 186.
- Zeeland*, 88. 90. 180. 293. 314. 315.
Zevenbergen, 52.
Zoest, 223.
 Zoest, Johan, Dirksz., 260.
 Zugerode, Gerrit, 223.
 Zuylen van der Haar, Steven van, 167.
 168.
 Zuylen van Natewisch, Jan van, 78.
 Zuylen van Nyevelt, Henrik, 92.
 „ „ „ Jan, 80—82. 88
 —92. 101.
 Zuylen van Nyevelt, Steven, 78.
Zuylestein, 285.
Zutphen, 70. 171. 196. 103. 281. 284.
 306. 311. 319. 326. 350.
Zwaag, 119. 220.
Zwanenburgerdam, 104.
 Zwieten, Arnt van, 78.
 „ „ Dirk van, 76. 78. 233. 265.
 266.
Zwolle, 18. 79. 113. 173. 178. 193.
 202. 222. 271. 276. 282. 312. 322.

VERBETERINGEN IN DE OPSCHRIFTEN DER BRIEVEN.

- Bladz. 12 *staat*: van de kapittelen van Utrecht, afgevaardigde, *lees*: aan de kapittelen van Utrecht, afgevaardigden.
» 13 » David Bourgondië, *lees*: David van Bourgondië.
» 41 » de bisschop van Utrecht zendt aan de 5 kapittelen afschrift van zijn schrijven aan Frederik van IJsselstein, *lees*: de bisschop van Utrecht zendt aan de 5 kapittelen van Utrecht afschrift van zijn ontvangen antwoord van Frederik, heer van IJsselstein.
» 49 » de bisschop van Utrecht verzoekt Herman Lochorst, ter zake van de betaling der aan Frederik, heer van IJsselstein verschuldigde penningen, *lees*: de bisschop van Utrecht aan Herman van Lochorst, ter zake van de lossing der te Gelicom gevangene burgers.
» 54 en 80 » Engelbert, graaf van Egmont, *lees*: Jan, graaf van Egmond.
» 222 » de bisschop van Utrecht aan de 3 staten van Utrecht, *lees*: de bisschop van Utrecht aan de 5 kapittelen en stad Utrecht.
» 276 » Burg., schep. en raad der steden Deventer, Kampen en Zwolle, *lees*: Burg., schep. en raad der steden Deventer, Kampen en Zwolle aan de 3 staten van Utrecht.
» 287 » de vervolging zijner wegens, *lees*: de vervolging zijner onderzaten wegens.
» 291 » zijne gedep., *lees*: zijne raden.

DRUKFEILEN.

- Inleiding bl. II, regel 19 van boven, *staat*: daarvan bij aan allen, *lees*: daarvan voor allen.
» » » 8 van onderen, *staat*: op hare belangrijke tijdperken, *lees*: over hare enz.
» » IV, » 13 » » dat aan hij wien, *lees*: dat aan dengene, wien.
Bladz. 172, brief CCXLVI, *staat*: Deel A 483, 484, *lees*: Deel A 403, 404.
» 212, » CCXC, regel 6 van onderen *staat*: Remiscere, *lees*: Reminiscere.
» 264, » CCCLXXV, laatste regel van onderen *staat*: op Sunt Jelio dach, *lees*: op Sunt Jelis dach.
» 317, » CCCCLXV, » » » » opten 1^{en} dach in Februario, *lees*: opten V^{en} dach enz.
Inhoud bl. 364, kolom 1, regel 3 van boven *staat*: Zat. na Remiscere, *lees*: Zat. na Reminiscere.
» » 369, » 1, » 3 » » » Maand. na Remisc., » Maand. na Reminisc.